ساھابىلار ھاياتىدىن تاللانمىلار

ئۇيغۇر تەرجىمە مەركىزى

ئەبۇ بەكر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ 3
ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب 6
ئوسمان ئىبن ئەففان 9
ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب 12
سەئىيد ئىبنى ئامىر ئەلجۇمەھى 15
ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى 35
ئۆمەير ئىبنى ۋەھب 44
بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى 50
ئۇمۇسەلىمە 58
سۇمامە ئىبنى ئۇسال 68
ئەبۇ ئەييۇب ئەلئەنسارى 76
ئەمرۇبنۇل جەمۇھ 77
ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش 85
ئەبۇئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ 94
ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد 102
سالمان پارسى 112
ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل 121
زەيدۇلخەيرى 132
ئەدىي ئىبنى ھاتەم ئەتتائىي 141
ئەبۇزەررىلغەففارى 149
ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇب 157
مەجزە ئەتوبۇ سەۋرەس سەدۇسى 164
ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير 171
ئابدۇللاھ ئىبنى ئاببباس 180
نوئمان ئىبنى مۇقەررەبىل مۇزەينى 192
سۇھەيب رۇمى 200
ئەبۇ دەردا 206
زەيد ئىبنى ھارىس 217
ئۇسامە ئىبنى زەيد 225
سەئىد ئىبنى زەيد 233
ئۇمەير ئىبنى سەئىد (1) 240
ئۇمەير ئىبنى سەئىد (2) 247

www.munber.org

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف.................................255
جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ.................................263
ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھارىس.................................276
سەئد ئىبنى ۋەققاس.................................285
ھۇزەيفە ئىبنى يامانى.................................293
ئۇقبە ئىبنى ئامىر جۇھانى.................................302
ھەبىب ئىبنى زەيد ئەنسارى.................................309
ئەبۇ تەلھە ئەنسارى.................................317
رەملە بىنتى ئەبى سوفيان.................................325
ۋەھشى ئىبنى ھەرب.................................332
ھەكىم ئىبنى ھەزام.................................339
ئەبباد ئىبنى بەشىر.................................345
زەيد ئىبنى سابىت.................................351
رەبىئە ئىبنى كەئەب.................................357
ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىيئە.................................365
ئاسىم ئىبنى سابىت.................................373
سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتتەلىپ.................................379
ئۇتبە ئىبنى غەزۋان.................................387
نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد.................................395
خەبباب ئىبنى ئەرتتى.................................405
رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس.................................413
ئابدۇللاھ ئىبنى سالام.................................421
سۇراقە ئىبنى مالىك.................................429
فايزۇرۇد دەيلەمىيۇ.................................438
سابىت ئىبنى قەيس ئەنسارى.................................446
ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى.................................453
تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ تەيمىيە.................................461
ئەبۇ ھۇرەيرە دەۋسىي.................................469
سەلەمە ئىبنى قەيس ئەشجەئى.................................479
مۇئاز ئىبنى جەبەل.................................486

www.munber.org

ئەبۇ بەكر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ

(ۋاپاتى ھىجرىيەنىڭ 13 ـ يىلى)

ئىسمى: ئابدۇللاھ ئىبن ئەبى قەھافە ئوسمان ئىبن ئامىر ئىبن كەئب ئەلسىددىق ئەتتەمىمى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئەسسىدىق ۋە ئەلئەتىيق دەپ لەقەبلەنگەن.

مەككىدە تۇغۇلۇپ، ئۆسكەن . قەبىلىلەرنىڭ نەسەپلىرى ۋە ئۇلارنىڭ خەۋەرلىرى ئۈز ئىچىگە ئالغان قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىلىرىدىن بولۇپ، ئەرەبلەر ئۇلارنى قۇرەيشلەر ئالىمى دەپ ئاتايتتى.

تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىپ، مال ـ دۇنيا توپلىغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەۋەتىلگەن چاغدا، ئۇنىڭغا تۇنجى ئىمان كەلتۈرگەن. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ھىجرەت قىلغان. غاردىكى ئىككى كىشىنىڭ بىرى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى مەسجىد نەبەۋىگە يېقىن بىرگە ئولتۇراقلاشتۇرغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەدر ۋە ئۇھۇد غازاتلىرىغا قاتناشقان، باشقىلارنىڭ گۇۋاھلىق بەرگىنىدەك، مۇسۇلمانلار چېچىلىپ كەتكەندىمۇ سابىت قەدەم تۇرغان. تەبۇك غازىتىدا بايراقنى كۆتۈرگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئىسلامدىكى تۇنجى ھەجگە مەسئۇل قىلغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ قالغاندا: «ئەبۇ بەكرنىڭ قېشىغا بېرىڭلار، كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەرسۇن. دېۋىدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: ئى، رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ بەكر كۆڭلى يۇمشاق كىشى، ئەگەر سىلى قىلىدىغان ئىشنى قىلسا، كىشىلەر ئۇنى ئاڭلىيالمايدۇ ـ دېدى. پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام: ئەبۇ بەكرنىڭ قېشىغا بېرىڭلار، كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەرسۇن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تېنى ئاجىزلاپ قالغانلىقىنى ھېس قىلغان بىر چاغدا مەسجىدكە كىردى، ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭ كىرگەنلىكىنى ئاڭلاپ، كىچىكتۈردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: داۋاملاشتۇرۇۋەر! دەپ ئىشارەت قىلدى ۋە ئەبۇ بەكرىگە ئىقتىدا قىلىپ، ئولتۇرۇپ ناماز ئوقىدى. مانا بۇ، ئەبۇ بەكرىگە قىلىنغان ئىززەت ـ ئىكراملار قاتارىدىن بولۇپ سانىلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا مۇسۇلمانلار قالايمىقان بولۇپ كەتكەندىمۇ، ئەبۇ بەكرى مۇقىم مەيداندا، مۇستەھكەم تۇردى ۋە باشقىلارنىمۇ ھەقىقەتكە قايتۇرۇپ كېلەلىدى.

ھىجرىيەنىڭ **11** ـ يىلى ئۇنى خەلىپە دەپ ئېتىراپ قىلىپ، مۇسۇلمانلار بەنى سەقىيفەدە بەيئەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھازىرلىغان ئۇسامىنىڭ قوشۇننى يولغا سېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىنىڭ داۋامىنى ئىجرا قىلدى. مۇرتەدلەر ۋە زاكات بېرىشكە قارشى چىققۇچىلارغا قارشى جەڭ قىلدى. ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە شام ۋە ئىراقنىڭ كۆپ قىسمى فەتھى قىلىندى. ئۆزىدىن كېيىن، ئۆمەرنىڭ خەلىپە بولۇشىنى تەۋسىيە قىلدى.

ئۇ، مۇسۇلمانلارنىڭ نامازلىرىدا ئىمامى، جۈمەلەر، ھېيتلار ۋە مەۋسۇملاردا خەتىبلىرى ئىدى.

ئۇنىڭ ئىنتايىن يۈكسەك ئەسلىمىلىرى بار، ئۇ جاھىلىيەت دەۋرىدە ھاراقتىن ئۆزىنى چەكلىگەن، ئىسلامدىن كېيىن، بارلىق ماللىرىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلغان، ئېغىرچىلىق ۋە مۇسىبەتلەرنى كۆتۈرگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا مەن ئۈچۈن

www.munber.org

ئۆزىنىڭ مېلى ۋە جېنى بىلەن ئەمىن قىلغان ئەبۇ بەكرىدەك بىر كىشى يوق. ئەگەر كىشىلەرنىڭ ئىچىدىن بىر دوست تۇتىدىغان ئىش بولسا ئەبۇ بەكرىنى دوست تۇتقان بولاتتىم. لېكىن ئارىمىزدا ئىسلامنىڭ قېرىنداشلىقى ۋە مۇھەببىتى بار. مەسجىدتە ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىشىكىنى قالدۇرۇپ قويۇپ، باشقا ئىشىكلەرنى تاقىۋەتتى..

ئۇنىڭ: ئابدۇللاھ، ئەسما (زاتۇننىتاقەين)، ئابدۇرراھمان، ئائىشە، مۇھەممەد، ئۇممۇ كۇلسۇملاردىن ئىبارەت پەرزەنتلىرى بار. (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن)

خىلاپەت مۇددىتى ئىككى يىل، ئالتە يېرىم ئاي بولۇپ، ھىجرىيەنىڭ **13** - يىلى، **63** - يېشىدا مەدىنە مۇنەۋۋەرەدە ۋاپات بولغان.

www.munber.org

ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب

(ھىجرىيەدىن ئىلگىرىكى 40 ـ يىللىرى ئەتراپىدىن ھىجرىيەنىڭ 23 ـ يىلىغىچە ياشىغان)

ئۇنىڭ تولۇق ئىسمى: ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب ئىبن نۇفەيل ئىبن ئابدۇلئۇززا، ئەبۇ ھەفس، ئەلفارۇق ئەلئەدەۋى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئانىسى: ھەنتەمە بىنت ھىشام ئىبن ئەلمۇغىرە ئەلمەخزۇمىدۇر.

ھىجرىيەدىن 40 يىل ئىلگىرى مەككە مۇكەررەمەدە تۇغۇلغان. قەۋمى ئارىسىدا ئىززەت ـ ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇپ ياشىغان. قۇرەيشلەر ئارىسىدا ياراشتۇرۇپ قويىدىغان ئىشلار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلەتتى. ئىشىنىڭ بېشىدا، ئىسلامغا قارشىلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيى كېلىپ ئالتە يىلدىن كېيىن ئىمان ئېيتقان. ئۇ چاغدا مۇسۇلمانلار ئاجىز ئىدى، ئۇنىڭ ئىسلامغا كىرىشى بىلەن باشلىرىنى كۆتۈردى ۋە ئىسلام دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئاشكارىلىدى.

قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ باشلامچىسى سۈپىتى بىلەن، ئۇلارنىڭ ئۆزگە قارشىلىق كۆرسىتىش خىيالى بارلارغا تەھدىد سېلىپ قويۇپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى.

مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق غازاتلارغا قاتناشتى ۋە بەزى قوشۇنلارغا رەھبەرلىك قىلدى. ئەبۇ بەكر بىلەن ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەزىرلىرى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن، ئەبۇ بەكرنىڭ ئىشەنچلىك مەسلىھەتچىسى ۋە ئادىل خەلىپىسى بولغان ئىدى.

www.munber.org

ئەبۇ بەكرىدىن كېيىن، ھىجرىيەنىڭ 13 ـ يىلى خەلىپىلىك ئۇنىڭ قولىغا ئۆتكەندە، ئۇ بىر ئىخلاسمەن مۆمىنىنىڭ كۈچى، غەيرەتلىك بىر ئىنسانىنىڭ ئىرادىسى بىلەن مۇسۇلمانلارغا رەھبەرلىك قىلدى. كىشىلەر ئارىسىدا ئادالەت ئورنىتىلىپ، ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ سىرتىدا فەتھى قىلىنغان جايلار كۆپەيدى. شام، ئىراق، ئىران، مىسىر، جەزىرە ۋە باشقا جايلارنىڭ فەتھى قىلىنىشى ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە مەيدانغا كەلگەن ئىدى.

ئۇ، ھىجرىيە تارىخىنى تۇنجى ئوتتۇرىغا قويغان، تۇنجى مۇسۇلمانلارنىڭ بەيتۇل مالىنى تەسىس قىلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدىدە كىشىلەرنى تەراۋىھ نامىزىغا توپلىغان ۋە ئورگان تەسىس قىلىش قاتارلىق ئىشلارنى قىلغان كىشى ئىدى.

ئۇ ئىشلەتكەن خىزمەتچى ۋە ۋالىلارنى قاتتىق كونترول قىلىدىغان بولۇپ، ھوقۇقىدىن ئېلىپ تاشلانغان ياكى ئالماشقان چاغلىرىدا، ئۇلارنىڭ خۇسۇسىي مال ـ مۈلكىدىن ھېساپ ئالاتتى. ھىجرىيەنىڭ 18 ـ يىلى ئاچارچىلىق يۈز بەرگەندە، نان بىلەن مايدىن باشقا ھېچ نەرسە يېمەي، تىرىلىرى قارىداپ كەتكەن ئىدى. ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى: ”كىشىلەر ئاچ قېلىپ، مەن توق يۈرىدىغان ئۇنداق باشلىقلىقتا ۋاي..“

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن نۇرغۇن ھەدىسلەرنى رىۋايەت قىلغان، ئۇنىڭدىن، ئەلىي ئىبنى ئەبى تالىب، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەلمەسئۇد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس، ئەبۇ ھۇرەيرە، خىزمەتكارى ئەسلەم ۋە باشقا ساھابىلەر رىۋايەتلەرنى قىلغان.

خەلىپىلىك مەزگىلىدە، جۇمە، ھېيت ۋە باشقا نامازلاردا مۇسۇلمانلارغا ئىمامىلىق قىلىپ بېرەتتى.

www.munber.org

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېگىز كىشى بولۇپ، كۈچلۈك دىندار، كۆرۈنۈشى ھەيۋەتلىك، ناھايىتى تەقۋا، ئىلىم دائىرىسى كەڭ، قولى پاكىز كىشى ئىدى. ئۈزۈكىنىڭ نەقىشىگە: "ئىي ئۆمەر! ۋەز-نەسىھەت ئۈچۈن ئۆلۈمنىڭ ئۆزى كۇپايە" دەپ ئويدۇرۇۋالغان ئىدى.

ئۇنىڭ نۇرغۇن نەتىجە ۋە پەزىلەتلىرى بار:

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: "ئۆمەردىن شەيتان قاچىدۇ" (ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى)

سەئد ئىبنى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مۇنداق دېگەنلىكىنى نەقىل كەلتۈرىدۇ: "نەپسى ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن بىر جىلغىدا ماڭساڭ، شەيتان ساڭا ئۇچراشماي، باشقا بىر جىلغىدىن ماڭىدۇ" بۇخارىي رىۋايىتى.

ئۇنىڭغا تەۋە مەشھۇر كارامەتلەر بار ئىدى: "سارىيە ئىبنى زەنىمغا، ئۇ ناھاۋەند دەرۋازىسى قېشىدا چېغىدا خىتاب قىلسا، سارىيەنىڭ ئۇ خىتابنى ئاڭلىغان ئىدى."

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيەنىڭ **23**-يىلى، مەدىنە مۇنەۋۋەرەدە، مۇغىيرە ئىبنى شۆئبەنىڭ قۇلى ئەبى لۇئلۇئ ئەلمەجۇسىنىڭ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بامدات نامىزىنى ئوقۇۋاتقان چېغىدا، ئۇنىڭغا پىچاق ئۇرغان. ئۇ ئۆيىگە يۆتكەپ كېلىنىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن ۋاپات بولغان بولۇپ، بەقىئ قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلىنغان. ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

ئوسمان ئىبن ئەففان

(ھىجرىيەدىن 47 يىل بۇرۇن تۇغۇلۇپ، ھىجرىيە 35 ـ يىلى ۋاپات بولغان)

تولۇق ئىسمى: ئوسمان ئىبن ئەففان ئىبن ئەبى ئەلئاس ئىبن ئۇمەييە، ئەبۇ ئابدۇللاھ، زۇننۇرەيىن، ئەلقۇرەشى ئەلئۇمەۋى بولۇپ، مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرى، ئۈچىنچى خەلىپە، جەننەتتىن بىشارەت بېرىلگەن ئون كىشىنىڭ بىرى ۋە ئىسلامغا دەسلەپ كىرگەنلەر قاتارىدىكى كىشىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىزى رۇقىيەنى ئۇنىڭغا بەرگەن. ئۇ، ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلغان. كېيىن قايتىپ كېلىپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان.

بەدر غازىتىغا قاتنىشالمىغان؛ چۈنكى، ئايالى ئىنتايىن ئېغىر كېسەل بولغاچقا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئايالىغا قاراشقا بۇيرىغان (ئايالى شۇ قېتىملىق كېسەلدە ۋاپات بولغان) ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ئۇلۇش ئايرىپ قويغان. شۇنىڭ بىلەن، بەدرگە قاتناشقان كىشىلەر بىلەن باراۋەر بولغان. ئۇنىڭدىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىككىنچى قىزى ئۇممۇ كۇلسۇمنى ياتلىق قىلىپ قويغان. ئۇممۇ كۇلسۇم ۋاپات بولۇپ كەتكەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر، ئۈچىنچىسى بولغان بولسا، ساڭا ئۆيلەپ قويغان بولار ئىدۇق، دېگەن.

ئۆمەر ئىبن خەتتاب ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ خەلىپىلىككە بەيئەت قىلىنغان.

ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە: ئەرمىنىيە، كاپكاز، خۇراسان، كەرمان، سەجىستان، ئافرىقا ۋە قىبرىسلار فەتھى قىلىنغان.

www.munber.org

ئۇ، قۇرئاننى جەمئى قىلىش ئىشىنى تاماملىغان. ئەبۇ بەكرى توپلىغان قۇرئاننى كۆچۈرۈۋېلىپ، قالغانلىرىنى كۆيدۈرۈۋەتكەن. ئۇ، بىرىنچى ئەزاننى ئوقۇشقا بۇيرىغان تۇنجى كىشى، ھېيتنىڭ خۇتبىسىنى نامازنىڭ ئالدىغا سۈرگەن. ئۇنىڭدىن باشقا ساقچى تەيىن قىلىش، مەھكىمە تۈرغۇزۇش ئىشلىرىنى تاماملىغان.

ئۇنىڭ قولغا كەلتۈرگەن نۇرغۇن ئۇتۇقلىرى بار: ئەسىرە قوشۇنىنىڭ يېرىمىنى ئۆزىنىڭ مەبلىغى بىلەن تەييارلىغان(ئۈچ يۈز خېچىرنى ئىگەر- جابدۇقلىرى بىلەن بىرىپ، يەنە مىڭ دىنار ئىئانە قىلغان.) ئۇ يەنە روما قۇدۇقىنى سېتىۋېلىپ، مۇسۇلمانلارغا ۋەقف قىلىپ بەرگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ توغرىسىدا: ”ھەر قانداق پەيغەمبەرنىڭ ھەمراھى بولىدۇ- جەننەتتە دېمەكچى- مېنىڭ ھەمراھىم ئوسمان“ دېگەن.

ئۇ يەنە، ئاللاھ تائالانىڭ: ”ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى دۈشمەنلىكنى چىقىرىپ تاشلايمىز“ دەپ ئايەت نازىل بولغان كىشىلەرنىڭ قاتارىدىن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر ۋە ئوسمان (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) لار بىلەن ئۇھۇدنىڭ ئۇستىگە چىققاندا، ئۇھۇد تىترەپ كېتىۋىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ”ئۇھۇد، تىترىمە! سېنىڭ ئۈستۈڭدىكىلىرى پەيغەمبەر، سىددىق ۋە ئىككى شەھىددىن ئىبارەت“ دېگەن.

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇسۇلمانلارنىڭ دىنىي ئىشلىرىدىكى ئىمامى ۋە خەلىپىسى ئىدى. نامازلىرىدا ئىمام بولۇپ بىرەتتى. جۈمە كۈنلىرى، ھېيتلار ۋە ھەج مەۋسۇملىرىدا خۇتبە ئوقۇيتتى.

www.munber.org

خەلىپىلىك دەۋرىنىڭ ئاخىرىقى مەزگىللىرىدە، پىتنە يۈز بەرگەن. ئۇنىڭ بىر قىسىم تۇققانلىرىنى بەزى مەنسەپلەرگە ئورۇنلاشتۇرغانلىقى سەۋەپلىك ئۇنىڭغا ئۆچمەنلىك قىلغان. بۇ پىتنىنى ئابدۇللاھ ئىبن سەبەئ ئىسىملىك بىر يەھۇدى قوزغىغان. نەتىجىدە، مىسىر، كۇپە، بەسرە قاتارلىق جايلاردىن ۋەكىللەر كىلىپ، ئۆيىنى قورشاپ، ئۇنىڭ ئىچىدىغان سۈيىنى توسۇۋالغان ۋە نامازغا چىقىشىدىنمۇ چەكلىگەن. ئۇلارنىڭ تەلىۋى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىكتىن ئىستىپا بىرىشىنى ئىدى. ئەمما، ئۇ بۇنداق قىلىشنى رەت قىلدى. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئۇنىڭغا:" ئي، ئوسمان! ساڭا ئاللاھ بىر كۆينەك كەيگۈزۈپ قىلىشى مۇمكىن، ئەگەر، سىېنى ئۇنىڭدىن ۋاز كىچىشكە زورلىسا، ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمىگىن" دىگەن ئىدى.

پىتنە چىقارغۇچىلارغا شامدىن ئوسمان ئىبن ئەففاننى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن قوشۇن كىلىۋاتقانلىق خەۋىرى يىتىپ كەلگەچكە، ئۆيىگە باستۇرۇپ كىرىپ، قۇرئان ئوقۇۋاتقان يىرىدىلا ئۆلتۈرىۋەتتى. بۇ ۋاقىت، ھىجرىيەنىڭ 35 - يىلى، زۇلھەججە ئىيى ئىدى. ئۇ - ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن - بەقىئ قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلىندى.

www.munber.org

ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب

(ھىجرىيەدىن بۇرۇن 21 يىل تۇغۇلۇپ، ھىجرىيەنىڭ 40 ـ يىلى ۋاپات بولغان)

تولۇق ئىسمى: ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب ئىبن ئابدۇللمۇتەللىب ئىبن ھاشىم، ئەبۇل ھەسەن ۋە ئەبۇ تۇراب ئەلھاشىمى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئاپىسى: فاتىمە بىنت ئەسەد ئىبن ھاشىمدۇر.

ئۇ، رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى بولۇپ، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قىزى فاتىمە ئەلزوھرانى ياتلىق قىلغان. ئۇ، ھەسەن ۋە ھۆسەيىن (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) لەرنىڭ ئاتىسى.

ئۇ، ھىجرەتتىن 21 يىل ئىلگىرى مەككە مۇكەررەمەدە دۇنياغا كەلگەن ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن.

ئۇ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كەلگەندە، كىچىكلەر ئارىسىدىكى تۇنجى ئىمان كەلتۈرگەن بالا ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن تەلىم ئالدى، سۈپەت ۋە ئەخلاقلىرىدىن ئۆگەندى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا، ئۇنىڭ ئورنىدا ياتتى ۋە كىشىلەرنىڭ ئامانەت، ھەق ـ ھوقۇقلىرىنى سالامەت يەتكۈزۈپ بېرىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن، مەدىنىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قېشىغا يېتىپ كەلدى. ئۇ يەردە يەرلىشىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى فاتىمە ئەززەھرانى ئەمرىگە ئالدى ۋە ئۇنىڭدىن جەننەتتىكى ياشلارنىڭ خوجىلىرى بولغان ھەسەن ۋە ھۆسەيىن (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) ۋە

www.munber.org

زەينەپ، ئۇممۇ كۇلسۇم (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) قاتارلىق تۆت پەرزەنت يۈزى كۆردى.

فاتىمەنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن (ھىجرىيەنىڭ **11**-يىلى) بىر قانچە ئايال بىلەن توي قىلىپ، بىر نەچچە قىز ــ ئوغۇل پەرزەنت يۈزى كۆرگەن.

تەبۇك غازىتىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىگە قاراشقا قالدۇرۇپ قويغىنىنى ھېساپقا ئالمىغاندا، بارلىق غازاتلارغا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە قاتناشقان. كۆپىنچىسىدە بايراق كۆتىرەتتى، يەككە ئېلىشىشلارغا چۇشۇپ، بىر قانچىلىغان ئەرەب ۋە يەھۇدى باتۇرلىرىنى يەر چىشلەتكەن. بەدر، خەندەك ۋە خەيبەر غازاتلىرىدا ئۇنىڭ باتۇرلىغى ھەقىقىي نامايەن بولغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا، ئەبۇ بەكرىگە بەيئەت قىلغان ۋە ئۇنىڭ ۋەزىر ۋە مەسلىھەتچىلىرىدىن بىرىگە ئايلانغان. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى ئەدلىيە ئىشىغا ئورۇنلاشتۇرغان. ئۇ يەنە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تەرىپىدىن خەلىپىلىككە نامزات كۆرسىتىلگەن ئالتە نەپەر شۇرا ئەزاسىنىڭ بىرى ئىدى.

ھىجرىيەنىڭ **35**-يىلى ئوسمان ئىبنى ئەففان قەتلى قىلىنغاندىن كېيىن، ئەلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا بەيئەت قىلىنغان. ئۇ كۇپەنى ئۆزىنىڭ پايىتەختى قىلغان.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام ۋە تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن) قاتارلىقلار ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ ئىنتىقامىنى تەلەپ قىلىپ، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىشنى رەت قىلىشتى. نەتىجىدە ھىجرىيەنىڭ **36**-يىلى تۆگە ۋەقەسى ئورۇشى يۈز بەردى. ئوسمان ئىبنى ئەففان تەرىپىدىن شامغا ۋالى قىلىپ تەيىنلەنگەن مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى

www.munber.org

سـۈفيانمۇ ئۇنىڭغـا بەيئـەت قىلىشـنى رەت قىلـدى. بۇنىـڭ نەتىجىسى، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھىجرىيەنىڭ 38 ـ يىلىدىكى سىففىين ئۇرۇشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. ئاخىرى سۈلھى بىلەن ئاخىرلاشتى.

ئەلي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شىجائەتلىك، باتۇر كىشى ئىدى. فىقھىدا قارىشى ئۆتكۈر، ئىبادەتلىك ئىدى، تەقۋالىقتا نەمۇنە، ھەقىقەتتە ھەقىقەتەن چىڭ تۇراتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: ”ئىي، ئەلي! سەن ماڭا نىسبەتەن مۇسانىڭ يېنىدا ھارۇننىڭ قانداق ئورنى بولسا، شۇنداق ئورۇنغا ئىگىسەن. بىراق مېنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ.“

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ، ئەبۇل ھەسەن (ئەلي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى دېمەكچى ـ ت) بولمىغان چاغدا بىرەر قىيىنچىلىققا دۇچ كېلىپ قېلىشتىن پاناھ تىلەيتتى.

ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى: ”ئەلي ھۆكۈم قىلىپ قويدىمۇ؟“

ئۇ كۈنى مەسجىدىدە بامدات نامىزى ئوقۇۋاتقان چېغىدا ئابدۇراھمان ئىبن مۇلجەم ئەلخارىجى تەرىپىدىن سۈيىقەستكە ئۇچرىدى، ئۇنىڭ شەھىد قىلىنغان ۋاقتى ھىجرىيەنىڭ 40 ـ يىلى رامىزان ئېيىغا توغرا كەلدى. (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن)

www.munber.org

سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى

سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى بۇ دۇنياغا ئاخىرەتنى سېتىۋالغان، اﷲ ۋە اﷲ نىڭ رەسۇلىنى ھەممىدىن ئۈستۈن قويغان كىشى ئىدى.

- تارىخچىلار

ياش يىگىت سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى: قۇرەيشلەرنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەسھابلىرىدىن بىر ـ خۇبەيب ئىبنى ئەدىينى تۇتۇۋالغاندىن كېيىن شۇنىڭ ئۆلۈمىنى كۆرۈش ئۈچۈن مەككىنىڭ سىرتىدىكى ”تەنئىم“ رايونىغا چىقىشقا تەشكىللىگەن نەچچە مىڭ كىشىنىڭ بىرى ئىدى.

سەئىيدنىڭ نەۋقىران ياشلىقى، پىششىق يېتىلگەن يىگىتلىكى كىشلەر بىلەن تەڭ تۇرۇۋش، ھەتتا ئەبۇسۇفيان، سەفۋان ئىبنى ئۇمەييەلەردەك قۇرەيش كاتتىباشلىرىغا ئوخشاش سەپنىڭ بېشىدا تۇرىدىغان قۇرەيش پىشقەدەملىرى بىلەن باراۋەر تۇرۇۋش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغان. بۇ ئۇنىڭغا قۇرەيشلەرنىڭ كىشەنلەنگەن ئەسىرى خۇبەيبنى كۆرۈش پۇرسىتىنى يارىتىپ بەردى. ئاياللار، باللار ۋە ياشلارنىڭ ئالقانلىرى ئۇنى ئۆلتۈرۈپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن شەخسىي ئىنتىقامىنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ بەدرىدە ئۆلگەن كىشىلىرىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلۈم مەيدانىغا ئىتتىرىپ باراتتى.

بۇ جامائەت ئۆز ئەسىرىنى ئۆلتۈرۈش مەيدانىغا ئېلىپ بارغاندا سەئىيد ئۆزىنىڭ ئېگىز قامىتى بىلەن دار ئالدىغا ئېلىپ

www.munber.org

كېتىلىۋاتقان خۇبەيبنى كۆرۈپ توختىدى ۋە ئاياللار، باللارنىڭ چۇقانلىرى ئارىسىدىن خۇبەيبنىڭ تەمكىن، كۆتۈرەڭگۈ ئاۋازىنى ئاڭلىدى:

ـ ئەگەر خالىساڭلار ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋالسام،

سەئىيد خۇبەيبكە قارىدى. خۇبەيب قىبلىگە قاراپ ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. بۇ ئىككى رەكئەت ناماز ھەقىقەتەن چىرايلىق ۋە مۇكەممەل ئوقۇلغان ئىدى. ئاندىن خۇبەيب كىشىلەرنىڭ باشلىقلىرىغا ئالدىنى قىلىپ:

ـ الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر مېنى ئۆلۈمدىن قورقۇپ نامازنى ئۇزۇن قىلدى، دەپ قالمايدىغان بولساڭلار تېخىمۇ ئۇزۇن قىلاتتىم.

سەئىيد ئۆز قەۋمىنىڭ خۇبەيىنى تىرىك تۇرغۇزۇپ چاناۋاتقانلىقىنى بەدىنىنى بىر ـ بىرلەپ يۇناۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار خۇبەيبكە:

ـ سەن قۇتۇلۇپ سېنىڭ ئورنىڭدا مۇھەممەدنىڭ بولۇشىنى خالامسەن؟ دەيتتى. خۇبەيب جاۋابەن: ـ ئۇنىڭ بەدىنىدىن قانلار ئېقىۋاتاتتى ـ الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆيۈمدە باللىرىم بىلەن خاتىرجەم تۇرۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تال تىكەننىڭ كىرىشىگە قەتئىي رازى ئەمەس! دېدى. شۇ ھامان كىشىلەرنىڭ قوللىرى بوشلۇقتا پۇلاڭلاپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! دېگەن چۇقانلىرى كۆككە كۆتۈرۈلدى.

سەئىيد خۇبەيبنىڭ دار ئۈستىدىن كۆزىنى ئاسمانغا تىكىپ دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇ مۇنداق دەيتتى:

www.munber.org

- ئى الله! ئۇلارنى بىر پۈتۈن يىغقىن! بىر - بىرلەپ ئۆلتۈرگىن! بىرىنىمۇ قالدۇرمىغىن! دەپ الله تائالاغا ئىلتىجا قىلىپ تۇرغان پېتى نەپسى ئۈزۈلدى. ئۇنىڭ جەسىتىدىكى قىلىچ ئۇرۇلغان نەيزە سانجىلغان جايلارنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايتتى.

×× ×× ××

قۇرەيشلىكلەر مەككىگە قايتىشتى. چوڭ ۋەقەلەر قىستاڭچىلىقىدا خۇبەيب ۋە ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى ئۇنتۇپ كەتتى.

لېكىن خۇبەيب، قۇرامىغا يەتكەن سەئىيد خاتىرىسىدىن بىر مىنۇتمۇ يوقاپ كەتمىدى. ئۇ خۇبەيبنى ئۇخلىسا چۈشىدە، ئويغانسا كۆڭۈل ئېكرانىدا كۆرەتتى. خۇبەيبنىڭ دار ئالدىدا خاتىرجەم، تەمكىن ھالدا ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋاتقان ھالىتى كۆز ئالدىغا كېلەتتى. سەئىيدنىڭ قۇلاق تۈۋىدە خۇبەيبنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلىۋاتقان ئاۋازى جاراڭلايتتى - دە، ئۆزىگە مۇشۇ ئىش تۈپەيلىدىن الله تائالانىڭ غەزەپ قىلىشىدىن قورقاتتى.

خۇبەيب سەئىيدقا بۇندىن بۇرۇن بىلمىگەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىتىپ قويدى:

ئۇنىڭغا ھەقىقىي ھاياتلىقنىڭ ئەقىدە ۋە شۇ ئەقىدە يولىدا ئۆلگۈچە كۈرەش قىلىش[1] ئىكەنلىكىنى مۇستەھكەم ئىماننىڭ

[1] تەھلىل: راست شۇنداق! خۇبەيب سەئىيدكە ھەقىقىي ھاياتلىقنىڭ قانۇنىيىتىنى، ھەر بىر ئادەم بىلىشكە تېگىشلىك دۇنياۋى بىلىمنى ئۆگىتىپ قويدى. پەيلاسوپ كانت مۇنداق دەيدۇ: ”ئىلاھنىڭ بارلىقى، روھنىڭ مەڭگۈلۈكلىكى، ئۆلگەندىن كېيىن ھېسابتىن ئىبارەت ئۈچ ئىشقا مۇنتىزىم ئېتىقادى قىلماي تۇرۇپ ھەقىقىي ئىنسانىي ھاياتلىق مەۋجۇت ئەمەس“. يەنە بۇ توغرىسىدا فرانسىيەلىك مەشھۇر ئەدەبىياتچى پولتىر، ماددىزىمچ دىنسىزلار تەبىقىسىنى مەسخىرە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ”سىلەر نېمىشقا الله تائالانىڭ بارلىقى توغرىسىدا گۇمان قىلىسىلەر؟ ئەگەر الله بولمىغان بولسا ئايالىم مېنى ئالدىغان، خىزمەتچىم مېنىڭ نەرسە كېرەكلىرىمنى ئوغرىلىۋالغان بولاتتى“.

www.munber.org

ئاجايىپ ئىشلارنى قىلدىغانلىقىنى، مۆجىزىلەرنى ۋۇجۇتقا چىقىرىدىغانلىقىنى ئۆگىتىپ قويىدى.

ئۇنىڭغا يەنە، ھەمسۆھبەتلىرى پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن ياخشى كۆرىدىغانت بۇ كىشىنىڭ (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ) ئاسماندىن كۈچلەندۈرۈلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى ئۆگىتىپ قويىدى.

بۇ ۋاقىتتا الله سەئىدنىڭ قەلبىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. سەئىد كىشىلەر ئارىسىدا ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆزىنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ يامانلىقلىرىدىن بىزار ئىكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ بۇتلىرىدىن قول ئۈزگەنلىكىنى، الله تائالانىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئېلان قىلدى.

سەئىد مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە تۇردى. خەيبەر ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بىر قانچە ئۇرۇشلارغا قاتناشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا سەئىدتىن رازى ئىدى. سەئىد شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىككى خەلىپىسى ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەر ـ الله ئۇ ئىككىسىدىن رازى بولسۇن! ـ نىڭ قولىدىكى يالىڭاچلانغان قىلىچ بولۇپ تۇردى ھەمدە دۇنياغا ئاخىرەتنى سېتىۋالغان، الله تائالانىڭ رازىلىقى، الله تائالانىڭ ساۋابىنى، كۆڭۈللەرنىڭ قىزىقتۇرۇشى، جىسمىنىڭ

مەككە ھەج ۋورنىلىنىڭ 3 ـ ساندا مۇنداق دېيىلگەن: "ستالىننىڭ قىزى (سۇتىللانا) نىڭ ئۆز ۋەتىنىدىن ۋە بالىلىرىدىن ئايرىلىشتىكى ھەقىقىي سەۋەب «دىن». ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بىرەرسى پەرۋەردىگارنى تونۇمايدىغان دىنسىز ئائىلىدە چوڭ بولغان ئۇلارنىڭ يېنىدا قەستەن ياكى سەۋەنلىك تۈپەيلىدىنمۇ خۇدا تىلغا ئېلىنىپ قالمايتتى. سۇتىللانا ھەقنى تونۇش يېشىغا يەتكەندە ئۆز ۋۇجۇدىدا سىرتقى كۈچنىڭ تەسىرسىز، الله تائالاغا ئىشەنمىگەن ھاياتنىڭ ھايات ئەمەسلىكى، ئىنسان سۇ ۋە ھاۋاغا موھتاج بولغىنىدەك الله تائالاغا ئىشىنىشكىمۇ موھتاج ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت توغرا سىزىمنى بايقىغان" ــــ (تەربىيەتۇلئەۋلاد) تىن ئېلىندى.

شەھۋەتلىرىدىن ئۈستۈن بىلگەن مۆئمىنلارنىڭ بىردىن ـ بىر مىسلىسىز ئۈلگۈسى بولۇپ ياشىدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىككىنچى خەلىپىسى سەئىدنىڭ راستچىللىقى ۋە ئۇنىڭ تەقۋالىقىنى بىلەتتى، ئۇنىڭ نەسىھىتىگە قۇلاق سالاتتى. سۆزىگە كۆڭۈل بۆلەتتى. سەئىد ئۆمەرنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ: ئى ئۆمەر! مەن سېنىڭ كىشىلەر توغرىسىدا ئاللاھتىن قورقۇشۇڭنى، الله توغرىسىدا كىشىلەردىن قورقماسلىقىڭنى، سۆزۈڭنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىڭگە قارشى بولماسلىقىنى تەۋسىيە قىلىمەن. چوقۇمكى، سۆزنىڭ ياخشىسى ئەمەلىيەتتە ئىلىپ بېرىلغىنى...

ـ ئى ئۆمەر! الله سېنى ئىشلىرىغا باشلىق قىلىپ قويغان يېقىن ـ يىراق جايدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشلىرىدا ئادىل بول! سەن ئۆزەڭگە ۋە بالا ـ چاقىلىرىڭغا ياخشى كۆرگەن نەرسىنى ئۇلارغىمۇ ياخشى كۆر! ئۆزەڭگە ۋە بالا ـ چاقىلىرىڭغا يامان كۆرگەن نەرسىنى ئۇلارغىمۇ يامان كۆر! ھەققەتكە چوڭقۇر چۆككىن! الله توغرىسىدىكى پىتنىخورنىڭ پىتنىسىدىن قورقما! دېدى. ئۆمەر:

ـ ئى سەئىد! بۇنىڭغا كىممۇ قادىر بولالايدۇ؟! ـ دېگەندە، سەئىد:

ـ بۇنىڭغا، الله مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتىنىڭ ئىشىغا ئىگە قىلغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن الله تائالانىڭ ئوتتۇرىسىدا ۋاستە بولمىغان ساڭا ئوخشاش ئادەم قادىر بولالايدۇ، دېدى.

ئۆمەر سەئىدنى ھوزۇرىغا چاقىرتىپ:

ـ ئى سەئىد! بىز سېنى ”ھىمسە“ شەھىرىگە ۋالىي قىلماقچى، دېدى. سەئىد:

www.munber.org

ـ ئۆمەر! مېنى ئازدۇرمىساڭ! مېنى دۇنياغا يېقىن يولاتمىساڭ! ـ دېدى. بۇ چاغدا ئۆمەر ئاچچىقلاپ:

ـ ۋاي ئىست سىلەرگە! سىلەر مۇشۇنچە ئىشلارنى مېنىڭ زېممەمگە قويۇپ قويدۇڭلار! ئاندىن مەندىن يىراقلاشتىڭلار! دېدى ۋە ئۇنى "ھىمسە" شەھىرىگە ۋالىي قىلدى ۋە سىزگە مائاش توختىتىپ بېرىمىزمۇ؟ ـ دېگەندە، سەئىد:

ـ ئەمىرىل مۆئمىن! مەن ئۇنى نېمە قىلىمەن؟ مېنىڭ "بەيتۇل مالدىن" كەلگەن نېسىۋەم ھاجىتىمدىن يېتىپ ئاشىدۇ ـ دېدى ـ دە، "ھىمسە" گە قاراپ يول ئالدى. ئۇزۇن ئۆتمەي "ھىمسە" شەھىرىدىن بىر تۈركۈم ئىشەنچلىك كىشىلەر ئۆمەرنىڭ قېشىغا ئەلچىلىككە كەلدى، ئۆمەر ئۇلارغا:

ـ سىلەر ماڭا ئاراڭلاردىكى كەمبەغەللەرنىڭ ئىسمىنى يېزىپ بېرىڭلار، مەن ھاجىتىدىن چىقاي ـ دېدى. ئۇلار بىر پارچە خەت كۆتۈرۈپ كېلىشتى، ئۇ خەتتە كەمبەغەللەرنىڭ ئىسمى بار بولۇپ، شۇ قاتاردا سەئىد ئىبنى ئامىر، دەپ بار ئىكەن. ئۆمەر:

سەئىد ئىبنى ئامىر دېگەن كىم؟ دەپ سورىدى. ئەلچىلەر جاۋابەن:

ـ بىزنىڭ باشلىقىمىز! دەپ جاۋاب بېرىشتى. ئۆمەر:

ـ باشلىقىڭلار كەمبەغەلمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ـ ھەئە، اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ ئۆيىدە بىر نەچچە كۈن بىرەر قېتىممۇ ئوت يېقىلمايدۇ، دېيىشتى. ئۆمەر يىغلاپ كەتتى، ھەتتاكى ياشلىرى ساقلىنى ھۆل قىلىۋەتتى. ئاندىن مىڭ دىنار تەييارلاپ بېرىپ مۇنداق دېدى:

ـ ئۇنىڭغا مەندىن سالام ئېيتىڭلار ۋە ئۇنىڭغا مۆئمىنلارنىڭ ئەمىرى بۇ پۇللارنى ئىشلەتسۇن دەپ، سىزگە ئەۋەتتى دەڭلار! ـ

www.munber.org

دېدى. ئەلچىلەر سەئىيدنىڭ قېشىغا ھەميانىنى ئېلىپ؛ كەلدى. سەئىيد ھەميانىدىكى پۇلنى كۆرۈپ ئۇنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇرۇپ، خۇددى ئازاب چۈشكەندەك:

ـ بىز الله نىڭ ئىلكىدىمىز، يەنە الله تەرەپكە قايتىمىز، دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئايالى يۈگۈرۈپ چىقىپ:

ـ ئى سەئىيد ساڭا نېمە بولدى؟ ئەمىرۇلمۆئمىن ۋاپات بوپتۇمۇ؟ دەپ سورىدى. سەئىيد:

ـ ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق ئىش بوپتۇ، دېدى. ئايالى يەنە:

ـ مۇسۇلمانلار بىرەر ۋەقەگە دۈچ كەپتۇمۇ؟ دەپ قايتا سورىدى. سەئىيد:

ـ ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق نېمە ئىش بوپتۇ؟ دېۋېدى. سەئىيد:

ـ ئاخىرەتلىكىمنى بۇزغىلى دۇنيا كىردى، ئۆيۈمگە پىتنە چۈشتى، ـ دېدى. ئايالى بۇنى ئاڭلاپ:

ــ ئۇنىڭدىن يىراق بولۇڭ! دېدى. سەئىيد ئايالىغا قاراپ:

ــ ماڭا مۇشۇ ئىشتا ياردەم بېرەمسەن؟ دېۋېدى. ئايالى دەرھال:

ـ ھەئە، دېدى. سەئىيد دىنارلارنى ھەميانغا سېلىپ كەمبەغەل مۇسۇلمانلارغا تارقىتىپ بەردى...

يۇقىرىدىكى ئىشلارغا ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب شام شەھىرىنىڭ ئەھۋالىنى كۆزدىن كەچۈرگىلى "ھىمس" شەھىرىگە كەلگەندە "ھىمس" شەھىرىنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۆمەرنىڭ ئالدىغا سالامغا كەلدى. ئۆمەر ئۇلارغا: «باشلىقىڭلار قانداقكەن؟» دېدى. ئۇلار ئۆمەرگە:

www.munber.org

- سەئىيدنىڭ ئۈستىدىن تۆت ئىشنى شىكايەت قىلىشتى. ئۇ ئىشلار بىر - بىرسىدىن چوڭ ئىدى. ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ:

- مەن سەئىيد ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى كىشىلەرنى يىغدىم ۋە اللە تائالادىن گۇمانىمنى ئىشقا ئاشۇرماسلىقنى تىلىدىم. مەن سەئىيدتى چوڭ ئۈمىدتە ئىدىم. ئۇلار ھەممىسى يىغىلىپ بولغاندا مەن ئۇلارغا:

- باشلىقىڭلاردىن نىمىنى شىكايەت قىلىسىلەر؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار:

- ئۇ بىزنىڭ قېشىمىزغا كۈن چىقمىغۇچە چىقمايدۇ، دېدى. مەن:

ـــ سەئىيد! سەن بۇ توغرىسىدا نىمە دەيسەن؟ دەپ سورىدىم. سەئىيد بىردەم جىم تۇرۇپ:

- اللە بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئىشنى ئاشكارا قىلىشنى بەكمۇ يامان كۆرەتتىم. ئەمما دېمەي ئامال بولمىدى، ھەقىقەتەن يۇغۇرىمەن، خېمىر ئۆرلەپ (تىنىپ) بولغىچە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئاندىن تاھارەت ئېلىپ كىشىلەرنىڭ قېشىغا چىقىمەن، دېدى.

ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ: مەن كىشىلەردىن «سەئىيدتىن يەنە قانداق ئىشلارنى شىكايەت قىلىسىلەر؟» دېسەم -، ئۇلار:

- ئۇ كېچىدە ھېچكىمگە ئىشىكنى ئاچمايدۇ، دېيىشتى. مەن دېدىم.

- سەئىيد! سەن بۇ توغرىدا نىمە دەيسەن؟ سەئىيد:

- اللە بىلەن قەسەم، مەن بۇ ئىشنىمۇ ئاشكارا قىلىشنى ياقتۇرمايتتىم. مەن كېچىنى اللە ئۈچۈن، كۈندۈزنى كىشىلەر ئۈچۈن قىلغان ئىدىم، دېدى. مەن ئۇلاردىن:

www.munber.org

ـ سىلەر سەئىدتىن يەنە نېمىنى تەلەپ قىلىسىلەر؟ دېدىم. ئۇلار:

ـ ئۇ قىشمىزغا ھەر ئايدا بىر كۈن چىقمايدۇ، دېيىشتى. مەن سەئىدكە قاراپ:

ـ سەئىد! بۇ نېمە ئىش؟ دەپ سورىدىم. سەئىد:

ـ ئى ئەمىرۇل مۆئمىن! مېنىڭ ئۆيۈمدە خىزمەتچى يوق، كىيىۋاتقان كىيىممدىن باشقا كىيىممۇ يوق، مەن ئۇنى ھەر ئايدا بىر قېتىم يۇيىمەن، قۇرۇپ بولغىچە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئاندىن ئۇلارنىڭ قېشىغا كەچ تەرەپتە چىقىمەن، دېدى. مەن يەنە:

ـ سىلەر يەنە سەئىد توغرىسىدا نېمىنى شىكايەت قىلىسىلەر؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار:

ـ ئۇنىڭغا بەزى ۋاقىتلاردا ئۆزىنى يوقىتىش يېتىپ قالىدۇ، بۇ ۋاقىتلاردا ئۇ كىشىلەرنى تاشلاپ سورۇندىن چىقىپ كېتىدۇ، دېيىشتى. مەن:

سەئىد! بۇ نېمە ئىش؟ دەپ سورىدىم. سەئىد:

ـ مەن ئىلگىرى مۇشرىك ۋاقتىمدا خۇبەيبىنىڭ ئۆلۈم مەيدانىدا ھازىر ئىدىم، قۇرەيشلەرنىڭ ئۇنىڭ جەسىتىنى پارچىلاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم، ئۇلار خۇبەيبكە: سەن قوتۇلۇپ مۇھەممەدنىڭ سېنىڭ ئورنۇڭدا بولۇشىنى خالامسەن؟ دېگەندە، جۇبەيب جاۋابەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆيۈمدە خاتىرجەم تۇرۇپ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تال تىكەننىڭ سانجىلىپ قېلىشىغا رازى ئەمەسمەن دەيدۇ. الله بىلەن قەسەمكى، مەن مۇشۇ كۈننى ۋە ئۇنىڭغا ياردەم بەرمىگەنلىكىمنى ئويلىسام، الله مېنىڭ گۇناھلىرىمنى كەچۈرمەسمىكىن، دەپ ئويلاپ قالىمەن، مانا مۇشۇ ۋاقىتتا ماڭا خۇدىنى يوقىتىش يېتىدۇ، دېدى. بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر:

www.munber.org

گۇمانىمنى ئەمەلگە ئاشۇرمىغان اللە تائالاغا مىڭ شۇكرى، دەپ ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىدى.

ئاندىن سەئىدنىڭ ئېھتىياجلىق ئورۇنلارغا ئىشلىتىشى ئۈچۈن مىڭ دىنار ئەۋەتىپ بەردى. بۇ پۇللارنى كۆرگەن ئايالى، سەئىدقا: بىزنى، سىزنى خىزمەكە سېلىشتىن بىھاجەت قىلغاندا اللە تائالاغا يۈزمىڭ شۇكرى، بىزگە ئاشلىق سېتىۋېلىپ، خىزمەتچى سېلىپ بېرىڭ! دېۋىدى. سەئىد ئايالىغا: سىزگە بۇنىڭدىنمۇ ياخشىسى بولسا مەيلىمۇ؟ دېدى. ئايالى: نېمە ئۇ، دېدى. سەئىد: بىز بۇ پۇللارنى قېشىمىزغا سوراپ كەلگەنلەرگە بېرىمىز، بىز بۇ پۇللار ئارقىلىق كېلىدىغان نەرسىگە بەك موھتاج دېدى. ئايالى ئۇ نېمە؟ دەپ سورىدى. سەئىد: بىز ئۇنى چىرايلىق قەرىز سۈپىتىدە بېرىپ تۇرىمىز، دېدى. ئايالى: بولىدۇ، اللە سىزگە ياخشى مۇكاپاتلارنى بەرسۇن دېدى. سەئىد ئورنىدىن يۆتكەلمەيلا دىنالارنى ھەميانغا سېلىپ بالىلىرىدىن بىرىگە: سەن بۇ پۇللارنى پالانىنىڭ تۇل ئايالىغا، پالانىنىڭ يېتىملىرىگە، پالانىنىڭ مىسكىنلىرىگە، پالانىنىڭ ھاجەتمەنلىرىگە، ئاپىرىپ بەرگىن! دېدى.

اللە سەئىد ئىبنى ئامىر ئەل جۇمەھىدىن رازى بولسۇن! ئۇ ئۆزىنىڭ ھاجىتى بار تۇرۇقلۇق، ئۆزىدىن باشقىلارنى ئەلا بىلگەن كىشى ئىدى...

www.munber.org

تۇفەيل ئىبنى ئەمرۇد دەۋسى

ئى ئاللاھ! ئۇنىڭ نىيەت قىلغان ياخشىلىقىغا ياردەم بېرىدىغان بىر پاكىت قىلىپ بەرگىن!!!

- مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

تۇفەيل جاھىلىيەت دەۋرىدە دەۋس قەبىلىسىنىڭ كاتتىبېشى، ئەرەبلەرنىڭ ئىسىل، شەرەپلىك كىشىلىرىنىڭ بىرى، شۇنداقلا جاھىلىيەتتىن كېيىن كۆزگە كۆرۈنگەن بىر قانچە ساھابىلاردىن بىرى ئىدى.

ئۇنىڭ قازىنى ئوچىغىدىن چۈشمەيتتى، يول تەرەپكە قارىغان ئىشىكى تاقالمايتتى، ئۇ ئاچلارغا تائام بېرەتتى، قورقانلارغا ئەمىنلىك ئاتا قىلاتتى، ھاجەتمەنلەرنىڭ ھاجىتىدىن چىقاتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ھۇشيار، چىچەن، ھېس - تۇيغۇسى ئۆتكۈر سېزىمى چوڭقۇر، سۆزىنىڭ شېرىن - چۈچمەنلىكى پەرقلىنىپ تۇرىدىغان ئەدىب ۋە شائىر بولۇپ، ئۇنىڭ سۆزلىرى ناھايىتى جەلىبكارلىققا ئىگە ئىدى.

تۇفەيل ”تىھامە“ تىكى قەۋملىرىدىن ئايرىلىپ، مەككىگە يول ئالدى، ئۇرۇش تۈگمىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قۇرەيش كاپىرلىرى ئوتتۇرىسىدا چۆگىلىۋاتاتتى. ھەر ئىككىلا تەرەپ ياردەمگە ئېھتىياجلىق ئىدى. ھەر ئىككى تەرەپ ئۆز گۇرۇھلىرىغا ياردەمچىلەرنى چاقىراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ھەقىقەتكە چاقىراتتى. ئۇنىڭ قورالى ھەق بىلەن ئىمان ئىدى. قۇرەيش كاپىرلىرى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا بارلىق ۋاسىتىلار بىلەن قارشى تۇراتتى. بارلىق قەبىھ ۋاسىتىلار بىلەن كىشىلەرنى توغرا يولدىن توساتتى.

www.munber.org

تۇفەيل ئۆزىنىڭ بۇ ئورۇشقا تەييارلىقسىز كىرىپ قالغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭغا مەقسەتسىز قاتنىشىۋاتقانلىقىنى سەزدى. ئۇ مەككىگە بىرەر غەرەزدە كەلمىگەن ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ياكى قۇرەيش كاپىرلىرىنىڭ بۇندىن بۇرۇنقى ئىشلىرى، ھەر قانداق ئەھۋالدا بولسۇن كۆڭلىگە كىرىپمۇ چىقمايتتى.

بۇ يەردە مۇشۇ ئورۇش بىلەن بىرگە تۇفەيلنىڭ ئۇنتۇلمايدىغان بىر ھېكايىسى بار بولۇپ، ئۇ ناھايىتى قىزىق ھېكايىلەردىن بىرى، تۇفەيل بۇ توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ:

- مەن مەككىگە كەلدىم، قۇرەيش كاتتىباشلىرى مېنى كۆرۈشى بىلەنلا ئالدىمغا چىقىپ مېنى ئالاھىدە كۈتىۋالدى، ئىسىل ئورۇنلاردا ئولتۇرغۇزۇپ دېدىكى:

- ئى تۇفەيل! سەن شەھىرىمىزگە قەدەم باستىڭ! ئۆزىنى پەيغەمبەر دەۋالغان بۇ ئادەم بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى بۇزدى، بىرلىكىمىزنى پارچىلىدى، بىز بىزگە كەلگەن ئىشلارنىڭ ساڭا ۋە خەلقىڭ ئىچىدىكى ھوقۇقۇڭغا، كېلىشىدىن ئەنسىرەيمىز، سەن بۇ ئادەمگە سۆزلىمىگىن! ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاقمۇ سالمىغىن! ئۇنىڭ سېھىر قىلغۇدەك سۆزلىرى بار بولۇپ، ئاتا بىلەن بالىنىڭ، بىر تۇغقان بىلەن بىر تۇغقاننىڭ، ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىۋېتىدۇ! دېدى، تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

- ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار ماڭا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەيران قالارلىق خەۋەرلىرىنى توختىماستىن سۆزلەپ بەردى، مېنى ۋە خەلقىمنى ئۇنىڭ ئىش - ھەرىكەتلىرىدىن قورقۇتتى، ھەتتا مېنى ئۇنىڭغا يېقىنلاشماسلىققا، ئۇنىڭغا سۆزلىمەسلىككە، ئۇنىڭدىن سۆز ئاڭلىماسلىققا چاقىردى، مەن كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى (بىز چوقۇنىدىغان ۋە تاۋاپ قىلىدىغان بۇتلىرىمىزغا باش قويغىلى) كەلگىنىمدە، قۇلۇقىمغا

www.munber.org

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىنىڭ كىرىپ قېلىشىدىن قورقۇپ قۇلىقىمغا پاختا تىقىۋالدىم. لېكىن، مەسچىتكە كىرىشىم بىلەنلا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىزنىڭ نامىزىمىزغا ئوخشىمايدىغان نامازنى ئوقۇپ تۇرغانلىقىنى ۋە بىزنىڭ ئىبادىتىمىزگە ئوخشىمايدىغان ئىبادەتنى قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، ئۇنىڭ كۆرۈنۈشى مېنى ئەسىرگە ئېلىۋالدى، ئۇنىڭ ئىبادىتى مېنى قىزىقتۇردى، مەن ئۆزەمنىڭ ئۇنىڭغا مەقسەتسىز ھالدا ئاستا ـ ئاستا يېقىنلىشىپ ئۇنىڭغا يېقىن بېرىپ، قالغانلىقىمنى سەزدىم ئاللاھ ماڭا ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاتتى، مەن شۇنداق چىرايلىق بىر سۆزنى ئاڭلىدىم ۋە ئۇ كۆڭلۈمدە دېدىمكى: ھەي! ئۆلگۈر تۇفەيل!... سەن ئۇستا شائىر ساڭا سەتلەر ئىچىدىكى چىرايلىقى يوشۇرۇلۇپ قالالمايدۇ، سېنىڭ بۇ ئادەم دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ بېقىشىڭغا نېمە توسقۇنلۇق قىلىدۇ؟ ئۇنىڭ سۆزى ياخشى بولسا قوبۇل قىلارسەن، يامان بولسا تاشلاپ قويارسەن!

تۇفەيل يەنە مۇنداق دەيدۇ:

ــ مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتقۇچە كۈتۈپ تۇرۇپ، قايتقىنىدا ھويلىسىغا كىرگۈچە ئەگەشتىم، ئاندىن:

ـ ئى مۇھەممەد! سېنىڭ قەۋمىڭ ماڭا سەن توغرۇلۇق نۇرغۇن گەپلەرنى قىلدى، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار مېنى داۋاملىق سېنىڭ ئىشىڭ قورقىتىۋەرگەچكە ئاخىرى مەن سۆزۈڭنى ئاڭلىماسلىق ئۈچۈن قۇلىقىمنى پاختا بىلەن ئېتىۋالغان ئىدىم، ئاللاھ قۇلىقىمغا بىر سۆزنى كىرگۈزدى، مەن ئۇنىڭ ئىنتايىن چىرايلىق سۆز ئىكەنلىكىنى سەزدىم، ماڭا ئىشىڭنىڭ ھەقىقىتىنى ماڭا بايان قىلغىن! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا سۈرە فەلەق بىلەن سۈرە ئىخلاسنى ئوقۇپ بەردى، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭ سۆزىدىن چىرايلىق سۆزنى ئاڭلاپ باقمىغان، ئۇنىڭ ئىشىدەك ئادىل ئىشنى كۆرۈپ باقمىغان، مەن بۇ ۋاقىتتا قولۇمنى

www.munber.org

يېيىپ، بىر ئاللاھ تىن باشقا ئىلاھىنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھ نىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىپ ئىسلام دىنىغا كىردىم.

تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

- مەن مەككىدە بىر مەزگىل تۇرۇپ ئىسلام قانونىيەتلىرىنى ئۆگەندىم قۇرئاندىن ماڭا ئاسان بولغانلىرىدىن ياد ئالدىم، مەن خەلقىم قېشىغا قايتماقچى بولغىنىمدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

- ئى رەسۇلۇللاھ! مەن يۇرتۇمدا سۆزۈم ئۆتىدىغان ئادەم، مەن ئۇلارنىڭ قېشىغا قايتىپ ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىرماقچى، ئاللاھ تائالاغا ئۇلارنى چاقىرغان ئىشتا ماڭا ياردەم بېرىدىغان پاكىت قىلىپ بېرىشكە دۇئا قىلساڭ! دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «ئى ئاللاھ! ئۇنىڭغا پاكىت قىلىپ بەرسەڭ!» دېدى، مەن قەۋمىمنىڭ قېشىغا بېرىپ ئېگىز بىر يەرگە چىقتىم، بۇ ۋاقىتتا ئىككى كۆزۈمنىڭ ئوتتۇرىسىدا چىراقتا ئوخشاش بىر نۇر پەيدا بولدى، مەن شۇئان:

- ئى ئاللاھ! بۇ نۇرنى يۈزۈمدىن باشقا ئورۇندا قىلساڭ! ھەقىقەتەن مەن ئۇلارنىڭ بۇ نۇرنى، ئۇلارنىڭ دىنىدىن ئايرىلغانلىقىم ئۈچۈن يۈزۈمگە چۈشكەن ئازاب، دەپ خاتا گۇمان قىلىشىدىن قورقىمەن، دېيىشىم بىلەن نۇر يۆتكىلىپ قامچامنىڭ دەستىسىگە چۈشتى.

مەن ئېگىز جايدىن كەنتكە چۈشتۈم كىشىلەر قامچامدىكى ئېسىقلىق پانۇسقا ئوخشاش يېنىپ تۇرغان نۇرنى كۆرۈشكە باشلىدى، ئۆيگە كەلسەم ئاتام قېشىمغا كەلدى، ئاتام ياشىنىپ قالغان ئىدى، مەن ئاتامغا:

www.munber.org

ـ سىز مەندىن يىراق تۇرۇڭ! مەن سىزگە ئوخشىمايمەن، سىزمۇ ھەم ماڭا ئوخشىمايسىز! دېدىم، ئاتام:

ـ نېمىشقا ئوغلۇم! دېدى. مەن:

ـ مەن! مۇسۇلمان بولدۇم، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم، دېدىم. ئاتام:

ـ ئوغلۇم! سېنىڭ دىنىڭ مېنىڭ دىنىم! دېدى. مەن:

ـ سىز بېرىپ يۇيۇنۇڭ! كىيىمىڭىزنى پاكىزلاپ قېشىمغا كېلىڭ! مەن سىزگە ئۆگەنگىنىمنى ئۆگىتىپ قوياي! دېدىم. ئاتام بېرىپ يۇيۇنۇپ، كىيىملىرىنى پاكىزلاپ كەلدى، مەن ئاتامغا ئىسلام دىنىنى بايان قىلدىم، ئاتام مۇسۇلمان بولدى، ئاندىن قېشىمغا ئايالىم كەلدى، مەن ئۇنىڭغىمۇ:

ـ مەندىن يىراق تۇرۇڭ! مەن سىزگە ئوخشىمايمەن، سىزمۇ ماڭا ئوخشىمايسىز! دېۋىدىم، ئايالىم:

ـ نېمىشقا؟ ئاتا ـ ئانام پىدا بولۇپ كەتسۇن! زادى نېمىشقا؟! دېدى. مەن:

ـ ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئىسلام ئايرىپ تۇرىدۇ. مەن مۇسۇلمان بولدۇم! مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم! دېدىم. ئايالىم:

ـ سىزنىڭ دىنىڭىز مېنىڭ دىنىم! دېدى. مەن:

ـ سىز بېرىپ "زى شىرا" نىڭ سۈيىدە يۇيۇنۇپ كېلىڭ! (زى شىرا، دەۋس قەبىلىسىنىڭ بۇتى بولۇپ ئۇنىڭ ئەتراپىدا تاغدىن چۈشىدىغان سۇ بار ئىدى) دېدى. ئايالىم:

ـ ئاتا ـ ئانام پىدا بولۇپ كەتسۇن! سىز زى شىرادىن ماڭا زىيان يېتىپ قېلىشىدىن قورقماسىز؟! دېدى.

www.munber.org

مەن ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ:

ـ ھەي ئاخمەق! قۇرۇپ كەتسۇن! ئۇنداق زى شىرا، مەن سىزگە كىشىلەردىن يىراق ئورۇنغا بىرىپ يۇيۇنۇڭ! دىدىم، مەن بۇ گاس تاشنىڭ سىزگە زىيان سالالمايدىغانلىقىغا كاپالەت بىرىمەن! دىدىم. ئايالىم بىرىپ يۇيۇنۇپ كەلدى، مەن ئىسلام دىنىنى بايان قىلدىم، ئۇمۇ مۇسۇلمان بولدى.

مەن دەۋس قەبىلىسىنى ئىسلامغا چاقىردىم، ئەبۇھۇرەيرەدىن باشقىسى مۇسۇلمان بولغىلى ئۇنىمىدى، ئەبۇھۇرەيرە مۇسۇلمان بولۇشتا كىشىلەرنىڭ ئەۋەلقىسى بولدى.

تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ: مەن مەككىگە رەسۇلۇللاھنىڭ قىشىغا كەلدىم، مەن بىلەن ئەبۇھۇرەيرە بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ تۇفەيل! خەلقىڭ قانداقراق قالدى؟ دىدى، مەن:

ـ دىللىرى ھەقنى كۆرۈشتىن پەردىلەنگەن ۋە قاتتىق كۇفرىلىق ئىچىدە قالدى، ھەقىقەتەن دەۋس قەبىلىسىگە پاسىقلىق ۋە ئىسيانكارلىق غەلىبە قىلىپ كەتتى، دىدىم.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئورنىدىن تۇرۇپ تاھارەت ئالدى ۋە ناماز ئوقۇپ دۇئاغا قول كۆتۈردى، ئەبۇھۇرەيرە بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ:

ـ مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق قىلغانلىقىنى كۆرگەن ۋاقىتىمدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قەۋمىمنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلسا، ئۇلارنىڭ ھالاك بولۇپ كىتىشىدىن قورقۇپ، ئۆز ـ ئۆزۈمگە: ــ ئاھ! خەلقىم!... دەۋەتتىم.

لىكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىيىشكە باشلىدى: «ئى ئاللاھ! دەۋس قەبىلىسىنى توغرا يولغا باشلىغىن!... ».

www.munber.org

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ:

ـــ سەن قەۋمىڭنىڭ يېنىغا قايتىپ ئۇلار بىلەن قوۋۇق ئارىلاشقىن! ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرغىن! دېدى ـ دەپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى.

مەن دۆەس قەبىلىسىگە چۈشۈپلا ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىردىم، بۇ مەزگىلدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، بەدىر، ئۇھۇد، خەندەك ئۇرۇشلىرىمۇ ئۆتۈپ كەتتى، مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا مۇسۇلمانلىقى كامالەتكە يەتكەندىن كېيىن 80 ئۆيلۈك كىشى بىلەن بىللە باردىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزدىن خۇرسەن بولدى ۋە بىزگىمۇ مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە خەيبەر ئۇرۇشىنىڭ غەنىمەتلىرىدىن بۆلۈپ بەردى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزنى سەن ئېلىپ بارغان ھەر قانداق غازاتتا ئوڭ قانىتىڭ قىلساڭ! بىزنى «مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلغۇچىلار» دەپ ئاتىساڭ! دېدۇق. تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئاللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەككىنى پەتھى قىلىپ بەرگۈچە رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە تۇردۇم ۋە «ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى ئەمر ئىبنى ھەمەمەنىڭ ”زىلكەففەين“ (بۇتىنىڭ ئىسمى) دېگەن بۇتىنىڭ قېشىغا ئەۋەتسەڭ! مەن ئۇنى كۆيدۈرەي! دېدىم، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا رۇخسەت قىلدى، مەن قەۋمىمدىن 40 كىشىلىك قوشۇننى باشلاپ يۈرۈپ كەتتىم، بىز بۇتىنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى كۆيدۈرۈشنى مەقسەت قىلغىنىمىزدا، ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئەرلەر، ئاياللار، ۋە كىچىك باللار يىغىلىپ، بىزلەرنىڭ بۇت تەرەپتىن بىرەر ئازابنىڭ چۈشىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتكىنىچە قاراپ تۇرۇشاتتى، بىز زەنجىر شەكلدە بولۇپ تۇردۇق. مەن

شېئىر ئوقۇغاچ، بۇتپەرەسلەرنىڭ كۆزىگە كۆرۈنىدىغان ئورۇنىدا تۇرۇپ، بۇتنىڭ يۈرىكىگە ئوت ياقتىم:

- يازەل كەففەين لەستۇمىن ئۇببادىكا،

مىلادۇنا ئەقدەە مۆمىن مىلادىكا.

ئىننى ھەشەۋ تۇننا رەفىي پۇئادىكا[1]

تۇفەيل شۇنىڭدىن كېيىن تاكى رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغانغا قەدەر رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە تۇردى، خەلىپىلىكتە ئەبۇبەكرى ئولتۇرغان ۋاقىتتا تۇفەيل ئۆزىنى، قىلىچىنى ۋە بالىسىنى خەلىپىنىڭ ئىشلىتىشىگە تاپشۇردى، مۇسەيلىمەگە قارشى مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ ئالدىنقى سېپىدە ماڭدى، ئۇنىڭ ئوغلى ئەمرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى، تۇفەيل يەمامە يولىدا كېتىۋېتىپ بىر چۈش كۆردى، ئاندىن ھەمسۆھبەتلىرىگە:

- مەن! بىر چۈش كۆرۈپتىمەن، ماڭا ئۇنىڭ تەبىرىنى بېرىڭلار! دېدى - دە، چۈشىنى مۇنداق بايان قىلدى:

- مەن چېچىمنىڭ چۈشۈرۈۋېتىلگەنلىكىنى، ئېغىزىمدىن بىر قۇشنىڭ ئۇچۇپ كەتكەنلىكىنى، بىر ئايالنىڭ مېنى قورسىقىغا كىرگۈزىۋالغانلىقىنى، ئوغلۇمنىڭ مېنى تەلەپ قىلغانلىقىنى، لېكىن ئوغلۇم بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا توسالغۇ پەيدا بولغانلىقىنى كۆردۈم! دېدى، بۇ ۋاقىتتا ھەمسۆھبەتلىرى: ياخشى چۈش كۆرۈپسەن دېيىشتى. تۇفەيل:

- ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭغا تەبىر بېرىپ بولدۇم،

---

[1] تەرجىمىسى: ئى زەلكەففىن! مەن ساڭا ئىبادەت قىلغۇچىلاردىن ئەمەس! بىزنىڭ يارىتىلىشىمىز، سېنىڭ يارىتىلىشىڭدىن بۇرۇن! بىز ساڭا قانداقمۇ ئىبادەت قىلايلى؟ قار! مەن سېنىڭ يۈرىكىڭگە ئوت تولدۇردۇم! ئىبادەت قىلىنغۇچى ئىبادەت قىلغۇچىدىن بۇرۇن بولۇشى كېرەك!

www.munber.org

ـ چىپچىمنىڭ چۈشۈرۈلۈشى بولسا بىشىمنىڭ تىنىمدىن جۇدا قىلىنىپ كېسىلىشىدۇر، ئاغزىمدىن چىقىپ كەتكەن قۇش چىنىمدۇر، مېنى قورسىقىغا كىرگۈزۈۋالغان ئايال زىمىن بولۇپ ئۇ كولىنىپ، مەن ئۇنىڭغا دەپنە قىلىنىمەن...

مەن شىبھىت بولۇشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتىم، ئەمما ئوغلۇمنىڭ مېنى تەلەپ قىلغانلىقى ـ مەن يېقىندا نىسىپ قىلىنىدىغان شېھىتلىكنى ئۇمۇ خالايدۇ. لېكىن، ئۇ شېھىتلىكنى مەندىن كېيىن تاپىدۇ، دېدى.

يەمامە ئۇرۇشىدا ئۇلۇغ ساھابە تۇفەيل ياكى شېھىت بولغۇچە قاتتىق ئۇرۇشتى. ئەمما ئوغلى ئەمر يارىسى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرغىچە ئۇرۇش قىلدى، ئۇنىڭ ئوڭ قولىنىڭ ئالقىنى كېسىپ تاشلاندى، ئۇ يەمامە زېمىندا ئاتىسى بىلەن قولىنى تاشلاپ قويۇپ مەككىگە قايتتى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە، بۇ خەلىپە قېشىغا ئەمر كىرىپ كەلدى، بۇ چاغدا ئۆمەرنىڭ قېشىغا تاماق كەلتۈرۈلدى، كىشىلەر ئۆمەرنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇشقان ئىدى، ئۆمەر جامائەتنى تاماققا چاقىردى، ئەمر ئۇ تاماقتىن يىراق تۇردى، ئۆمەر ئۇنىڭغا:

ـ نىمە بولدى؟! ئېھتىمال سەن قولۇڭدىن خىجىل بولۇپ تاماقتىن يىراق تۇرىۋاتامسەن؟

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن بۇ تاماقنى ئاشۇ كېسىلگەن قولۇڭ بىلەن يېمىگۈچە مەنمۇ يېمەيمەن! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كىشىلەر ئىچىدە بىر پارچىسى جەننەتتە تۇرغان كىشىلەردىن سەنلا بار!... دېدى. ئۆمەر يۇقىرىقى ئاۋاز بىلەن ئەمرنىڭ جەڭدە كېسىلگەن قولىنى مەقسەت قىلغان ئىدى.

www.munber.org

ئەمر ئاتىسىدىن ئايرىلغاندىن بۇيان، ئۇنىڭ كۆڭلىدە، شېھىت بولۇشنىڭ ئىشتىياقى يالقۇنجايتتى، يەرمۇك ئۇرۇشى بولغاندا ئەمر ئالدىنقى سەپتە ئۇرۇشقا چىقتى ۋە ئاتىسى ئۇنى ئۇمىدلەندۇرگەن شېھىتلىككە ئېرىشكۈچى ئۇرۇش قىلدى.

ئاللاھ، تۇفەيل ئىبنى ئەمرۇد دەۋسىغا رەھىم قىلسۇن! ئۇ شېھىت ۋە شېھىتنىڭ ئاتىسى ئىدى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى

ھەربىر مۇسۇلماننىڭ
ئابدۇللاھنىڭ بېشىغا سۆيۈش
مەجبۇرىيىتى بار! مەن بىرىنچى
بولۇپ باشلايمەن!

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

بۇ ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ـ ساھابىلاردىن بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى دەپ ئاتىلىدىغان كىشىدۇر.

ئىسلام دىنى ئابدۇللاھقا ئۆز زامانىسىدىكى دۇنيا رەھبەرلىرى بولغان، ئىران پادىشاھى كىسرا ۋە رۇم پادىشاھى قەيسەر بىلەن كۆرۈشۈشكە ۋە ئۇ ئىككى كىشىنىڭ ھەر بىرى بىلەن زامان ئەسلىمىسىدە ساقلانغان، تارىخ تىللىرىدا سۆزلىنىدىغان ھېكايىسىنىڭ قالدۇرۇش پۇرسىتىگە ئىگە قىلغان.

ئۇنىڭ ئىران پادىشاھى كىسرا بىلەن بولغان ھېكايىسى ھىجرەتنىڭ 6 ـ يىلى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز ساھابىلىرى ئىچىدىن بىر تۈركۈم كىشىلەرنى چەتئەل پادىشاھلىرىغا، ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ مەكتۇپ ئەۋەتمەكچى بولغاندا يۈز بەرگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ مۇھىم ۋەزىپىنىڭ خەتىرىنى تونۇپ يەتكەن ئىدى. بۇ ئەلچىلەر بۇرۇن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان يىراق ئەللەرگە بارىدۇ، ئۇلار بۇ ئەللەرنىڭ تىلىنى بىلمەيدۇ، پادىشاھلارنىڭ مىجەزىنى بىلمەيدۇ، مانا شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇلار بۇ پادىشاھلارنى دىنىنى تاشلاشقا، يۈز ئابرۇيى ۋە مەنسىۋىدىن ئايرىلىشقا، تۆنۈگۈنكى ئەگەشكۈچىلىرى بولغان كىشىلەرنىڭ دىنىغا كىرىشكە چاقىرىدۇ.

www.munber.org

بۇ ھەقىقەتەن بارغان ئادەم يوقالغان، قايتقان ئادەم يېڭىدىن تۇغۇلغان بولۇپ ھېسابلىنىدىغان مۇشكۈل سەپەردۇر، شۇڭلاشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى بىر يەرگە يىغىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى، ھەمدۇسانا ۋە گۇۋاھلىق سۆزىنى ئېيتقاندىن كېيىن، مەقسەتنى ئوتتۇرىغا قويدى:

- مەن سىلەردىن بەزىلىرىڭلارنى چەتئەل پادىشاھلىرىغا ئەلچىلىككە ئەۋەتمەكچى، سىلەر ماڭا بەنى ئىسرائىل ئىسا ئىبنى مەريەمگە قارشى چىققاندەك قارشى چىقماڭلار! دېدى. ئۇنىڭ ساھابىلىرى:

- ئى رەسۇلۇللاھ! خالىغان ئىشىڭنى ئادا قىلىشقا بىز تەييارمىز! بىزنى خالىغان يېرىڭگە ئەۋەتكىن! دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرەب ۋە چەتئەل پادىشاھلىرىغا ئۆز مەكتۇبلىرىنى ئەۋەتىش ئۈچۈن ساھابىلاردىن ئالتە كىشىنى تاللىدى، ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ۋە ئاشۇ ئالتە كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇ پارس پادىشاھى كىسراغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى ئاپىرىشقا تەيىنلىدى.

ئابدۇللاھ ئۇلغىنى تەييارلاپ ئايالى ۋە باللىرى بىلەن خوشلىشىپ نىشانغا قاراپ يولغا چىقتى. ئۇ پەقەت ئاللاھنىڭ ھەمراھلىقىدا يالغۇز ھالدا تاغ - داۋانلاردىن ئېشىپ، ئويمان - ئازگاللاردىن ئۆتۈپ ئاخىرى پارس دىيارىغا يېتىپ باردى - دە، پادىشاھ دىيارىدا ئوردىغا كىرىشكە ئىجازەت سورىدى، ھەم دەرۋازىۋەنگە ئېلىپ كەلگەن خەتنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدى.

كىسرا ئوردىسىنى ئالاھىدە زىننەتلەپ پارس كاتتىلىرىنى مەجلىسكە كېلىشكە چاقىردى، ئۇلار كەلگەندىن كېيىن ئوردا ئىچى بىر خىل سۈرلۈك تۇسكە كىردى، ئاندىن ئەلچى ئابدۇللاھنىڭ كىرىشكە رۇخسەت بېرىلدى.

www.munber.org

ئـابدۇللاھ پـارس پادىشـاھىنىڭ ھوزۇرىغـا ئـاددى ـ سـاددا، توقۇلۇشى قوپال، ئەرەبلەرگە خـاس كـىيىم بىلـەن كـىردى، لېكـىن ئۇنـىڭ بېشـى ئۇسـتۈن، قـەددى تىكلەنگـەن بولـۇپ، پـۈتۈن ۋۇجۇدىـدىـن ئىسـلامنىڭ ئـىززىتى چاقنـاپ، دىلـىـدا ئىمـانىنىڭ كـاتتىلىقى يالقۇنجـاپ تۇراتـتى، كىسـرا ئـۆز تەرىپىگـە كېلىۋاتقان ئابدۇللاھنى كۆرۈشى بىلـەنلا، قېشـىدىكى خىزمەتچىلـەردىن بىرگـە ئۇنىڭ قولىدىكى خەتنى ئېلىشقا ئىشارەت قىلدى، ئابدۇللاھ:

ـ ياق! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى بۇ خـەتنى كىسـرانىڭ ئـۆز قولىغـا بېرىشـكە بۇيرۇغـان، مـەن ئـاللاھنىڭ پـەيغەمبىرىنىڭ بۇيرۇقىغـا خىلاپلـىق قىلمايمـەن! دېـدى. كىسـرا قېشـىدىكى خىزمەتچىلەرگە:

ـ ئۇنـى قېشـىمغا كەلگـىلى قويۇڭـلار! دېـدى، ئـابدۇللاھ كىسرانىڭ قېشىغا كېلىپ خـەتنى كىسـرانىڭ ئـۆز قولىغا بـەردى، ئاندىن كېيىن كىسرا ھىرە ئەھلىدىن بولغان كاتىپىنى چاقىرىپ خەتنى ئوقۇشقا بۇيرۇدى، خەت:

ـ «ناھـايىتى شەپـقەتلىك ۋە مېھرىبـان ئـاللاھنىڭ ئىسـمى بىلـەن باشلايمەن، ئاللاھنىڭ پـەيغەمبىرى مۇھەممـەدتىن ـ پارس كاتتىسى كىسراغا، توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرگە سالام!... » دەپ باشلىغان ئىدى.

كىسرا خـەتتىن مۇشۇ يەرگىچە ئاڭلاپ، چەكسىز غەزەپكە كـېلىپ يـۈزى قىزىـرىپ، چىكـە ۋە گـەدەن تومۇرلـىرى كۆپـۈپ كەتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خـەتنى ئۆزىنىڭ ئىسمى بىلەن باشلىغان...

كىسرا خـەتنى كاتىپىنىڭ قولىدىـن سـىلكىپ تـارتىۋېلىپ ئـۇ خـەتنى ئـاخىرىنى ئوقۇمـايلا يـىرتىپ تاشـلىدى ۋە ئـۇ: «ماڭـا مۇشـۇنداقمۇ يـازامدۇ؟ ئـۇ دېگـەن مېنىـڭ قۇلـۇم تۇرسـا!» دەپ

www.munber.org

كايىشقا باشلىدى، ئاندىن ئابدۇللاھنى مەجلىستىن چىقىرىۋېتىشكە بۇيرۇدى.

ئابدۇللاھ كىسرانىڭ ھوزۇرىدىن چىقىپ كەتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆلتۈرۈلىدىغانلىقىنى ياكى تىرىك قويۇۋېتىلىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى...

لېكىن ئۇ ئۇزۇن تۇرمايلا: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى جايىغا يەتكۈزۈپ بولغاندىن كېيىن ئەمدى نېمىلا ئەھۋال بولمىسۇن، پەرۋايىم ـ پەلەك دېدى ـ دە، ئۇلىغىغا مىنىپ يۈرۈپ كەتتى. كىسرانىڭ ئاچچىقى بېسىلغاندا، ئابدۇللاھنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ كىرىشكە بۇيرۇدى، لېكىن ئۇ تېپىلمىدى، ئۇنىڭ ئىز ـ دېرىكىنى ئالالمىدى، ئۇلار ئابدۇللاھنى ئەرەب ئارىلىدىكى يوللارغا قەدەر ئىزلەپ بېرىپ ئۇنىڭ كېتىپ بولغانلىقىنى ئۇقتى، ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ كىسرانىڭ ئىشلىرىنى ۋە خەتنىڭ يىرتىپ تاشلانغىنىنى خەۋەر قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ”ئاللاھ ئۇنىڭ پادىشاھلىقىنى ۋەيران قىلغۇەتسۇن!» دېدى. ۋە باشقا گەپ ـ سۆز قىلمىدى.

ئەمما كىسرا، يەمەن ۋالىسى بازانغا: «ھىجازدا باش كۆتەرگەن بۇ ئادەمگە قېشىڭدىن كۈچلۈك ئىككى كىشىنى ئەۋەت! ئۇلار ئۇ ئادەمنى مېنىڭ يېنىمغا ئېلىپ بارسۇن!» دەپ خەت يازدى.

بازان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئىككى ئادەمنى خەت بىلەن ئەۋەتتى خەت:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كېچىكمەستىن كىسرا بىلەن ئۇچۇرشىش ئۇچۇن كېلىشكە بۇيرۇق بەرگەن ئىدى...

www.munber.org

بازان يەنە بۇ ئىككى كىشىگە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىش ـ ھەرىكەتلىرىنى كۆزىتىشنى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېلىپ بېرىۋاتقان ئىشلىرىدىن خەۋەر بېرىشنى ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن مەلۇمات ئىگەللەشنى بۇيرۇغان ئىدى. بۇ ئىككىسى تېزلىكتە سەپەرگە ئاتلاندى، تائىف شەھرىگە يېتىپ بارغاندا تائىفتا قۇرەيشلىك سودىگەرلەر بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ، ئۇلاردىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى سورىدى. قۇرەيشلىكلەر: ئۇ مەدىنىدە! دەپ جاۋاب بېرىپ خاتىرجەم ھالدا مەككىگە ئىلگىرلەپ كەتتى، ئۇلار قۇرەيش خەلقىنى تەبرىكلەپ: ـــ خۇشخەۋەر! ئېنىقكى، كىسرا مۇھەممەدكە قارشى تۇرۇپتۇ! سىلەردىن ئۇنىڭ يامانلىقىنى توسۇپتۇ! دېگىلى تۇردى. ھېلىقى ئىككىسى مەدىنە تەرەپكە يول ئالدى. ئۇ ئىككىسى مەدىنىگە بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈپ، بازاننىڭ خېتىنى بېرىپ: پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى كىسرا، پادىشاھىمىز بازانغا سىزنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىشكە خەت يېزىپتۇ... بىز سىزنى ئۇنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن كەلدۇق! ئەگەر سىز ماقۇل كۆرسىڭىز كىسراغا سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ئۈچۈن سىزنى جازالىماسلىق توغرىسىدا سۆزلەپ قويىمىز، ئەگەر ئۇنىمىسىڭىز ئۇنىڭ ئاچچىقىنى، ئۇنىڭ ئازابىنىڭ يامانلىقىنى ئۇنىڭ سىز ۋە قەۋمىڭىزنى ھالاك قىلىۋېتىشتىكى قۇدرىتىنى سىز بىلىسىز! دېيۈدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبەسسۇم بىلەن ئۇ ئىككىسىگە: ـ بۈگۈن قايتىپ ئەتە كېلىڭلار! بۈگۈنچە ياتىقىڭلاردا دەم ئېلىپ تۇرۇڭلار! ئەتە سۆزلىشەيلى! دېدى، ئۇلار قايتىپ ئەتىسى كېلىشتى ۋە:

ـ بىز بىلەن كىسرانىڭ قېشىغا بېرىشقا تەييارلىق قىلدىڭىزمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئىككىسىگە: «سىلەر بۈگۈندىن كېيىن كىسرا بىلەن كۆرۈشەلمەيسىلەر!... ئۇنى ئاللاھ

www.munber.org

ئۆلتۈرۈۋەتتى، مۇشۇ ئاينىڭ پالانى كۈنى ئۇنىڭ ئوغلى "شىرۇەيھ" نى ئۇنىڭ ئورنىغا رەھبەر قىلدى، دېدى. ئۇ ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چەكچەيگىنىچە قاراپ قېلىشتى، يۈزلىرىدە ھەيرانلىق ئالامەتلىرى پەيدا بولدى ـ دە، ئۇ ئىككىسى:

ـ سەن نېمە دەۋاتقانلىقىڭنى بىلەمسەن؟! پادىشاھىمىز "بازان" غا مۇشۇنداق يازىمىزمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ـ شۇنداق! بازانغا ــ «مۇھەممەد، روشەنكى مېنىڭ دىنىم كىسرانىڭ پادىشاھلىقى يېتىپ بارغان يەرلەرگىچە يېتىپ بارىدۇ! مۇسۇلمان بولساڭ قولۇڭدىكى خىزمەتنى ساڭا بېرىمەن، سېنى قەۋمىڭگە باشلىق قىلىمەن دېدى، دەڭلار» دەپ ئۇلارنى يولغا سېلىپ قويدى.

بۇ ئىككىسى بازاننىڭ قېشىغا كەلدى ـ دە، بازانغا بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. بازان ئەگەر مۇھەممەدنىڭ گېپى راست بولسا، ئۇ راست پەيغەمبەر، ئەگەر يالغان بولسا ئىش ئالدىمىزدا، قانداقلىقىنى بىلىمىز! دېدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي بازانغا شىرۇەيھنىڭ خېتى يېتىپ كەلدى، ئۇ خەتتە:

ـ «مەن كىسرانى ئۆلتۈرۈۋەتتىم! ئۇنى پەقەت خەلقىمىزنىڭ ئىنتىقامى ئۈچۈنلا ئۆلتۈردۈم! ئۇ خەلقىمىزنىڭ شەرەپلىك كىشىلىرىنى ئۆلتۈرۈش، ئاياللىرىنى دەپسەندە قىلىش، ماللىرىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلدى، خېتىم بارغان ھامان قېشىڭدىكىلەر بىلەن بىرگە ماڭا بويسۇنغىن!»

بازان ـ شىرۇەيھنىڭ خېتىنى ئوقۇپ بولۇپ، ئۇنى بىر تەرەپكە تاشلاپ قويدى ـ دە، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى جاكارلىدى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە يەمەن شەھىرىدىكى

www.munber.org

ئىرانلىقلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى، مانا بۇ ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافەنىڭ ئىران پادىشاھى كىسرا بىلەن ئۇچراشقاندىكى ئاجايىپ ھېكايىسى.

ئۇنداقتا ئابدۇللاھنىڭ رۇم كاتتىسى قەيسەر بىلەن ئۇچرىشىشى قانداق بولغان ئىدى؟

بۇ ئىش، ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ خەلىپە دەۋرىدە بولغان بولۇپ، ئابدۇللاھنىڭ قەيسەر بىلەن بولغان قىسسىسىمۇ ئاجايىپ قىسسىلەردىن بىرى ئىدى.

ھىجرەتنىڭ **19** ـ يىلى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رۇمغا قارشى ئەسكەر چىقاردى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى... رۇم پادىشاھى قەيسەرگە مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ خەۋەرلىرى، ئىماننىڭ راستلىقى، ئەقىدىنىڭ پۇختىلىقى، ئاللاھ ۋە پەيغەمبەرنىڭ يولىدا جېنىنى ئايىماسلىق، قاتارلىق سۈپەتلىرى يېتىپ بارغان ئىدى.

قەيسەر، ئەسكەرلىرىگە: ئەگەر مۇسۇلمانلاردىن بىرەسى ئەسىر بولۇپ قولغا چۈشسە، ئۇنى قويۇۋەتمەستىنلا ئۆزىنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇغان ئىدى. ئاللاھ ئابدۇللاھنىڭ رۇملۇقلار قولىغا ئەسىر بولۇپ چۈشىشىنى ئىرادە قىلدى، ئۇلار ئابدۇللاھنى پادىشاھ قېشىغا بۇ مۇھەممەدنىڭ دىنىغا دەسلەپ كىرگەن كىشىلەرنىڭ بىرى! دەپ ئېلىپ كېلىشتى، قەيسەر ئابدۇللاھقا بىر ھازا قاراپ تۇرغاندىن كېيىن. تېزلا! مەن ساڭا بىر شەرتنى قويىمەن! دېدى. ئابدۇللاھ: ئۇ نېمە شەرت؟ دېدى. قەيسەر: مەن ساڭا خىرىستىئان بولۇشنى شەرت قىلىمەن! ئەگەر خىرىستىئان بولساڭ سېنى قويۇپ بېرىمەن! مەنسىپىڭنى ئۆستۈرىمەن! دېدى.

ـ ئابدۇللاھ مەنسىتمەستىن: ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. ماڭا نىسبەتەن سەن چاقىرغان نەرسىدىن ئۆلۈم مىڭ

www.munber.org

مەرتىبە ياخشى! دېدى. سەن پاراسەتلىك ئادەمدەك قىلىسەن! ئەگەر سەن مەن ئوتتۇرىغا قويغان شەرتنى قوبۇل قىلساڭ ئىشلىرىمغا شېرىك قىلىمەن! پادىشاھلىقىمنى بۆلۈپ بېرىمەن! دېدى ـ قەيسەر.

كىشەنلەنگەن ئابدۇللاھ كۈلۈپ تۇرۇپ:

ـ «ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سەن ماڭا مەن كۆرگەن، بىلگەن نەرسىنىڭ ھەممىسىنى بەرسەڭمۇ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلىكمۇ قايتمايمەن!» دېدى. قەيسەر:

ـ ئۇنداقتا سېنى ئۆلتۈرىمەن! دېدى.

ئابدۇللاھ:

ـ خالىغىنىڭنى قىل! دېدى. قەيسەر بۇيرۇق قىلىپ: ئابدۇللاھنى دارغا ئاستۇردى ۋە ئاتارمەنلىرىگە رۇم تىلىدا، ئۇنىڭ قولىغا يېقىن ئېتىڭلار! دېدى ۋە ئۇنى خرىستىئان بولۇشقا زورلىدى، ئابدۇللاھ قەتئىي ئۇنىمىدى، قەيسەر يەنە ئۇنىڭ پۇتىغا يېقىن ئېتىشقا بۇيرۇدى ۋە ئۇنى خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى، ئابدۇللاھ ئۇنىمىدى. بۇ چاغدا قەيسەر ئاتارمەنلىرىنى توختاشقا بۇيرۇپ ئابدۇللاھنى داردىن چۈشۈرۈڭلار! دېدى ـ دە، چوڭ بىر قازاننى ئەكەلدۈرۈپ ئۇنى ياغ بىلەن توشقۇزۇپ ئۇچاققا ئوت يېقىشقا بۇيرۇدى، قازاندىكى ياغ قاينىدى. قەيسەر بۇيرۇق قىلىپ: مۇسۇلمان ئەسىرلەردىن ئىككىنى چاقىرىپ، ئۇنى قازاندىكى ياغقا تاشلاتقۇزدى، ئۇلارنىڭ گۆشلىرى كاۋاب بولۇپ، سۆڭەكلىرى يالىڭاچلىنىپ قالدى، ئاندىن قەيسەر ئابدۇللاھنى خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى. لېكىن ئابدۇللاھ بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چىڭ تۇردى. قەيسەر، ئابدۇللاھتىن ئۈمىدىنى ئۈزۈپ ئۇنىمۇ قازان قېشىغا ئېلىپ كەلگەندە، ئابدۇللاھ ئىختىيارسىز يىغلاپ كەتتى،

www.munber.org

قەيسەرنىڭ ئادەملىرى قەيسەرگە، ئۇ يىغلىدى! دېدى. قەيسەر ئابدۇللاھنى ئۆلۈمدىن قورقۇپ يىغلىغان چېغى! دەپ گۇمان قىلىپ، ئۇنى ئۆز ئالدىغا ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇدى، ئابدۇللاھ قەيسەرنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇنى يەنە خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى، ئابدۇللاھ ئۇنىمىدى قەيسەر، ۋاي ئىست ساڭا!!! باياتتىن سەن نېمىگە يىغلىغان ئىدىڭ؟ دېدى. ئابدۇللاھ: مېنى يىغلاتقىنى مەن ئۆز ـ ئۆزۈمگە: «سەن ھازىر قازانغا تاشلىنىسەن! سېنىڭ جېنىڭ ئاللاھ تەرەپكە كېتىدۇ! دېدىم ۋە بەدىنىمدىكى تۈكنىڭ باراۋىرىدە، بىردىن جېنىم بولغان بولسا، ئۇنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھ يولىدا مۇشۇ قازانغا تاشلىنىشىنى ئۈمىد قىلىپ يىغلىدىم! دېدى.

قەيسەر: سەن مېنىڭ بېشىمغا سۆيۈپ قويساڭ، مەن سېنى ۋە قولۇمدىكى بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىمەن! دېدى. ئابدۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئاللاھنىڭ دۈشمىنى، مەن بۇنىڭ بېشىغا سۆيۈپ قويىمەن، ئۇ مېنى ۋە بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىدۇ، ماڭا زىيان يوق، دېدىم! دەيدۇ.

ئابدۇللاھ قەيسەرگە يېقىن كېلىپ بېشىغا سۆيۈپ قويدى، رۇم پادىشاھى بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى يىغىپ، ئابدۇللاھقا تاپشۇرۇپ بېرىشكە بۇيرۇدى. ئۇلار تاپشۇرۇلدى.

ئابدۇللاھ، ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ يېنىغا كەلگەندە ئۇنىڭغا، بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. ئۆمەر ئابدۇللاھتىن بەك خۇرسەن بولدى ۋە بارلىق ئەسىرلەرگە قاراپ:

«ھەربىر مۇسۇلماننىڭ ئابدۇللاھنىڭ بېشىغا سۆيۈش مەجبۇرىيىتى بار! مەن ئاۋۋال سۆيۈشنى باشلايمەن!... دېدى ـ دە، ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ بېشىغا سۆيۈپ قويدى... »

www.munber.org

ئۆمەير ئىبنى ۋەھب

بۈگۈن ئۆمەير، مېنىڭ بەزى ئوغۇللىرىمدىنمۇ بەك سۆيۈملۈك بولۇپ قالدى.

- ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

ئۆمەير ئىبنى ۋەھب بەدىر ئۇرۇشىدىن ئۆزىنى قۇتقۇزۇپ قايتىپ كەلدى، لېكىن ئوغلى ۋەھبىنى مۇسۇلمانلار قولىدا ئەسىر ھالىتىدە قويۇپ قايتىپ كەلدى.

ئۆمەير مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزىنىڭ رەسۇلۇللاھقا يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرى، ساھابىلارغا قىلغان ئازابلىرى تۈپەيلىدىن ئوغلىغا قاتتىق ئازابنى تېتىتىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەيتتى.

بىر ئەتىگىنى ئۆمەير كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى ۋە بۇتقا چوقۇنغىلى كېلىپ، تاش يېنىدا ئولتۇرغان، سەفۋان ئىبنى ئۆمەييەنى كۆردى - دە، ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: خەيرلىك ئەتىگەن! قۇرەيش كاتتىسى! دېدى. سەفۋانمۇ جاۋابەن: خەيرلىك ئەتىگەن! ئەبۇۋەھب! ئولتۇرۇڭ! پاراڭلىشايلى! سۆزلۈشۈش ئارقىلىق ۋاقىتنى تېز ئۆتكۈزگىلى بولىدۇ! دېدى. ئۆمەير سەفۋاننىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇردى، بۇ ئىككەيلەن بەدىر ئۇرۇشىنى، ئۇنىڭدا يۈز بەرگەن قاتتىق مۇسىبەتلەرنى، مۇسۇلمانلار قولىغا چۈشۈپ قالغان ئەسىرلەرنىڭ سانى، مۇسۇلمانلار قىلىچى ئۆلتۈرۋاتقان ۋە چوڭقۇر قۇدۇق يۇتۇپ كەتكەن قۇرەيش كاتتىلىرى توغرىسىدا ئىچ ئاغرىتىشقان ھالدا سۆزلەشتى، بۇ ۋاقىتتا، سەفۋان ئۇغىر بىر تىنىۋېلىپ:

www.munber.org

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇندىن كېيىن پاشاشنىڭ ئەھمىيىتى قالمىدى! دېۋىدى، ئۆمەير: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، راست گەپ قىلدىڭ! دېدى ۋە بىردەملىك سۈكۈتتىن كېيىن: كەئبىنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر مېنىڭ تۆگۈتۈپ بولالمىغان قەرزىم ۋە مەندىن كېيىن جاپا تارتىپ قالىدىغان باللىرىم بولمىغان بولسا ئىدى، مەن مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئىشىنى توختىتىپ ئۇنىڭ يامانلىقىنى توسقان بولاتتىم! دېدى. ئۇ يەنە ئاستا پىچىرلاپ تۇرۇپ:

ـ ئوغلۇم ۋەھبىنىڭ ئۇلارنىڭ قولىدا بولغانلىقى مېنىڭ مەدىنىگە بېرىشىمغا يامان گۇمان قوزغىيالمايدۇ! دېدى. سەفۋان ئۆمەييەنىڭ بۇ سۆزلىرىنى غەنىمەت بىلىپ، بۇ پۇرسەتنىڭ ئۆتۈپ كېتىشىنى خالىمىدى ـ دە، ئۇنىڭغا قاراپ: ئۆمەير! قانچىلىك قەرزىڭ بولسا مېنىڭ ئۈستۈمگە قويۇپ قوي! مەن ئادا قىلىۋېتەي!... ئەمما، باللىرىڭغا كەلسەك، مەن ئۇلارنى ئۆمۈر بويى مېنىڭ باللىرىمغا قوشۇۋېتەي! مېنىڭ مېلىم كۆپ! ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە يېتىدۇ!... دېدى. ئۆمەير: ئۇنداق بولسا، بىزنىڭ بۇ گەپلىرىمىزنى مەخپىي تۇت! ھېچكىمگە دېمىگىن! دېدى. سەفۋانمۇ: سەنمۇ شۇنداق قىلارسەن! دېدى.

ئۆمەير كەئبىدىن چىقتى، ئۇنىڭ قەلبىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قارشى ئاداۋەت ئوتى لاۋۇلدايتتى، ئۇ بەل باغلىغان ئىشنى ئادا قىلىش ئۈچۈن كۆنلەرنى سانىغىلى تۇردى، ئۇ ئۆز سەپىرىدىن بىرەر ئادەمنىڭ گۇمانلىنىشىدىن قورقمايتتى. چۈنكى، قۇرەيشلىك ئەسىرلەرنىڭ ئىگىلىرى ئەسىرلەرنى تۆلەم بېرىپ قۇتقۇزۇپ كېلىشى ئۈچۈن مەدىنىگە بېرىپ كېلىپ تۇراتتى، ئۆمەير قىلىچىنى چاخلىتىپ، زەھەر بىلەن سۇغارتقۇزدى، ئۇلغىنى تەييارلاپ تەق قىلدۇردى ـ دە، مەدىنە تەرەپكە يول ئالدى. ئۇنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدى ئاداۋەت ۋە يامانلىق

www.munber.org

بىلەن تولغان ئىدى. ئۆمەير مەدىنىگە يېتىپ كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىزلەپ مەسچىت تەرەپكە ماڭدى، مەسچىت ئىشىكىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ ئۇلغىنى چۆكتۈرۈپ ئۇنىڭدىن چۈشتى، بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) بىر تۈركۈم ساھابىلار بىلەن مەسچىتنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇرۇشۇپ، بەدىر ئۇرۇشىنى ۋە ئۇنىڭدىكى شېھىتلەرنى ئەسلەپ، مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلارنىڭ قەھرىمانلىقلىرى، ئاللاھنىڭ ئۆزلىرىنى ئۇ ياردىمى ئارقىلىق ھۆرمەتلىگەنلىكى ۋە ئۇلارغا دۈشمەنلەرنىڭ خارلىقىنى كۆرسەتكەنلىكى توغرىسىدا سۆزلىشىپ ئولتۇراتتى. ئۆمەر بىر قاراپلا، ئۇلغىدىن چۈشۈپ قىلىچىنى ئېسىپ، مەسچىت تەرەپكە كېلىۋاتقان ئۆمەيرنى كۆردى ـ دە، ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ: ماۋۇ ئىت! ئاللاھنىڭ دۈشمىنى ئۆمەيرغۇ!؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇ بۇ يەرگە يامانلىق ئۈچۈنلا كەلگەن! بىز مەككىدىكى چاغلىرىمىزدا مۇشۇ ئىتلارنىڭ بىزگە جاسۇسلىقى ۋە شۇنداقلا بەدىر ئۇرۇشىدىن ئىلگىرى بىزگە قويۇلغان جاسۇسى ئىدى! دېدى ۋە يېنىدىكى كىشىلەرگە: سىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇڭلار! ماۋۇ ئالدامچى نىجىسنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا زىيان يەتكۈزۈشىدىن ئاگاھ بولۇڭلار! دېدى ۋە ئالدىراپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى رەسۇلۇللاھ! ئاللاھنىڭ دۈشمىنى ئۆمەير ئىبنى ۋەھب! ئۇ قىلىچىنى ئېسىپ كەپتۇ! ئۇنى يامانلىقنى ئويلاپ كەلدىمىكىن دەيمەن! دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرگە: ئۇنى قېشىمغا كىرگۈزىۋەت! دېدى. ئۆمەر ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ياقىسىدىن تۇتتى ۋە قىلىچىنىڭ يېپى بىلەن بوينىدىن باغلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە ئېلىپ كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ، ئۆمەرگە: ئۇنى قويىۋەت! دېۋىدى، ئۆمەر ئۇنى قويۇپ بەردى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۆمەيرگە: كەينىڭگە يان! دېۋىدى ئۇ كەينىگە ياندى، ئاندىن

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەيرگە قاراپ: ئۆمەير! يېقىن كەل! دېۋىدى، ئۇ يېقىن كېلىپ خەيرلىك ئەتىگەن! دەپ سالام بىرۋىدى (بۇ سالام ئەرەبلەرنىڭ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى سالىمى ئىدى)، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۆمەير! ئاللاھ بىزنى سېنىڭ سالىمىڭدىن ياخشى سالام بىلەن ھۆرمەتلىدى، ئاللاھ بىزنى ھۆرمەتلىگەن سالام ـ «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم» دۇر، ئۇ جەننەت ئەھلىنىڭ سالىمىدۇر! دېدى، ئۆمەير: ئاللاھ بىلەن قەسەم! سەنمۇ بىزنىڭ سالىمىمىزدىن يىراق ئەمەس! ئۇ سالامغا تېخى ئەمدى يەتتىڭ! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئۆمەير! بۇ يەرگە نېمە دەپ كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى، ئۆمەير: سىلەرنىڭ قولۇڭلاردىكى ئەسىرنى قۇتقازغىلى كەلدىم! ماڭا ئېتىبار قىلىڭلار! دېدى. رەسۇلۇللاھ: ئۇنداقتا، مۆرەڭدىكى قىلىچنى نېمىگە ئېلىپ كەلدىڭ؟ دېدى، ئۆمەير: مەن بۇ قىلىچنى يامانلىقنى ئويلاپ ئېلىپ كەلگەن بولسام الله بۇ قىلىچنى ئەڭ سەت قىلىچلاردىن قىلىۋەتسۇن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: راست گەپ قىل! قىلىچنى نېمىگە ئېلىپ كەلدىڭ؟ دېدى. ئۆمەير: يۇقىرىقى ئىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلدىم! دېدى. رەسۇللاھقا ياق! سەن سەفۋان بىلەن تاش تۈۋىدە ئولتۇرۇپ قۇرەيش ئۆلۈكلىرىنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ كەتكەنلىرىنى ئەسلىدىڭلار! ئاندىن سەن، ئەگەر ئۈستۈمدە قەرزىم ۋە بالىلىرىم بولمىغان بولسا، مەن مۇھەممەدنى ئۆلتۈرگىلى چىقاتتىم! دېدىڭ، ئاندىن سەفۋان: سېنىڭ قەرزىڭ ۋە بالىلىرىڭنى، مېنى ئۆلتۈرۈش بەدىلىگە ئۆز ئۈستىگە ئالدى، سەن بىلەن بۇ ئىشلار ئوتتۇرىسىدا ئاللاھ بار! دېدى. ئۆمەير بىردەم ھودۇقۇپ قېلىپ: سېنىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن دېدى، ۋە ئارقىدىنلا: ئى رەسۇللاھ! بىز سەن ئېلىپ كەلگەن ئاسمان خەۋەرلىرىنى ساڭا چۈشۈرۈلگەن ۋەھيىلەرنى يالغان دەپتىمىز! لېكىن سەفۋان بىلەن بولغان سۆزىمىزنى ئىككىمىزدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيتتى! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ سۆزلەرنى

www.munber.org

ساڭا ئاللاھ ئىلىپ كەلگەنلىكىگە ئىشەندىم! مېنى ئىسلام دىنىغا باشلاش ئۈچۈن سېنىڭ قېشىڭغا ئىلىپ كەلگەن ئاللاھقا مىڭ مەرتىبە شۈكرى! دېدى ۋە «بىر ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارغا: بۇرادىرىڭلارغا دىندىن مەلۇمات بېرىڭلار! ئۇنىڭغا، قۇرئان ئۆگىتىپ قويۇڭلار! ئۇنىڭ ئەسىرىنى قويۇۋېتىپ بېرىڭلار! دېدى. مۇسۇلمان ئۆمەيرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىغا خۇشال بولۇشتى، ھەتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب مۇنداق دەيدۇ: «ئۆمەير، رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلگەن چېغىدا ماڭا توڭگۇز ئۇنىڭدىن سۆيۈملۈكرەك ئىدى، مانا بۈگۈن ئۇ ماڭا بەزى ئوغۇللىرىمدىن سۆيۈملۈك بولۇپ كەتتى!».

ئۆمەير ۋۇجۇدىنى ئىسلام تەلىماتلىرى بىلەن پاكلاپ، دىلىنى قۇرئان نۇرى بىلەن تولدۇرۇپ: مەككە ۋە مەككىدىكى كىشىلەرنى ئۇنتۇلدۇرغىدەك دەرىجىدە ھاياتىنىڭ گۈزەل ۋە باياشات كۈنلىرىنى ئۆتكۈزىۋاتقان ۋاقىتتا، سەفۋان شېرىن خىياللارنى سۈرۈپ قۇرەيشلەر ئىچىدە: سىلەرگە يات يېقىندا كېلىدىغان ۋە بەدرى ۋەقەسىنى ئۇنتۇلدۇرىدىغان چوڭ خەۋەردىن بىشارەت بېرەي! دەپ جار سېلىپ يۈرەتتى، سەفۋان ئۇزۇن مۇددەت كۈتۈپ تۇردى، ئۇنىڭ كۆڭلىگە بىئاراملىق ئاستا ـ ئاستا كىرىشكە باشلىدى، ھەتتا ئۇ پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تۇرالماس بولۇپ قالدى، يولۇچىلاردىن ئۆمەير توغرىلىق سورىغان بولسىمۇ، ھېچكىمدىن قانائەتلىنەرلىك جاۋابقا ئېرىشەلمىدى، بىر كۈنى بىر يولۇچى كېلىپ، ئۆمەير مۇسۇلمان بوپتۇ! دېدى. سەفۋانغا بۇ خەۋەر يەر تەۋرىتىلگەندەك تۇيۇلدى. چۈنكى، يەر يۈزىدىكى بارلىق كىشىلەر مۇسۇلمان بولسىمۇ، ئۆمەيرنى مۇسۇلمان بولمايدۇ، دەپ ئويلايتتى.

ئەمما ئۆمەير دىندىن خەۋەردار بولۇپ، قۇرئاندىن ئۆزىگە ئاسان كەلگەنلىرىنى يادا ئالدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ

www.munber.org

يېنىغا كېلىپ، ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئۇزۇن زامانلاردىن بۇيان ئاللاھنىڭ نۇرىنى ئۆچۈرۈشكە ئۇرۇنۇپ كەپتىمەن! ئىسلام دىنىغا كىرگەن كىشىلەرگە يەتكۈزگەن ئەزىيىتىم بەك قاتتىق بوپتۇ! ئەمدى مەن مەككىگە بېرىپ قۇرەيش خەلقىنى ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى تەرەپكە چاقىرىشىمغا يول رۇخسەت بېرىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن! ئەگەر ئۇلار ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلسا نىمە دېگەن ياخشى بولاتتى ـ ھە!؟ ئەگەر يۈز ئۆرۈسە، مەن بۇرۇن سېنىڭ ساھابىلىرىغا ئەزىيەت يەتكۈزگەندەك، ئۇلارنىڭ دىنىغىمۇ ئەزىيەت يەتكۈزىمەن! دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۆمەيرگە رۇخسەت قىلدى، ئۆمەر مەككىگە قايتىپ سەفۋاننىڭ ئۆيىگە كېلىپ: ئى سەفۋان! سەن مەككە رەھبەرلىرىدىن ۋە قۇرەيشلەرنىڭ ئەقىللىقلىرىدىن بىر، سىلەر ئېلىپ بېرىۋاتقان ـ تاشقا ئىبادەت قىلىش، قۇربانلىق قىلىش ئىشلىرىنى ئەقىلدە دىن بولۇشقا لايىق دەپ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن! دېدى، ئۆمەير مەككىدە تۇرۇپ كىشىلەرنى دىنغا چاقىرىشقا باشلىدى، ئۇنىڭ قولى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەر مۇسۇلمان بولدى، ئاللاھ ئۆمەير ئىبنى ۋەھبىگە كۆپلەپ رەھمەت ئاتا قىلسۇن! ئۇنىڭ قەبرىسىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن ئامىن!

www.munber.org

بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى

بــــەرا ئىبــــنى مــــالىكنىڭ
قەيســــــــەرلىكى بىلـــــــەن
ئەسكەرلىرىنىڭ ھالاك بولۇپ
كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى
مۇسۇلمانلار قوشۇنغا باشلىق
قىلماڭلار!

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب

ئۇ جاچلىرى چۇۋۇق، ئۇستى ـ بېشىنى چاڭ باسقان، ئورۇق ـ ئاۋاق، كۆزگە ئاسان چېلىقمايدىغان كىشى ئىدى.

لېكىن ئۇ شۇنداق تورۇقلۇق، جەڭچىلەر بىلەن بىللە ئۇرۇش مەيدانلىرىدا ئۆلتۈرگەن دۈشمەنلىرىدىن سىرت، يەكمۇ يەك چۈششتىلا، مۇشرىكلاردىن يۈزنى ئۆلتۈرگەن، ئۇ جۈرئەتلىك، باتۇر، قەيسەر، كىشى بولۇپ، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ئۇنىڭ توغرىسىدا، قول ئاستىدىكى ئەمەلدارلىرىغا: «ئۇنىڭ قەيسەرلىكى بىلەن قوشۇنلىرىنىڭ ھالاك بولۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، مۇسۇلمانلار قوشۇنغا ئۇنى قوماندان قىلماڭلار! دەپ خەت يازغان ئىدى. مانا بۇ رەسۇلۇللاھنىڭ خادىمى، ئەنەس ئىبنى مالىكنىڭ قېرىندىشى، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ سۈپىتىدۇر.

ئەگەر مەن بەرا ئىبنىنىڭ قەھرىمانلىقلىرى توغرىسىدا سۆزلەپ بەرمەكچى بولسام، سۆزىم ئۇزۇراپ كېتىشى مۇمكىن، شۇڭا مەن سىلەرگە ئۇنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىدىن بىرىنىلا سۆزلەپ بېرىشنى توغرا كۆردۈم، بۇ بەرانىڭ باشقا ئىش ـ ئىزلىرىدىنمۇ قانداقلىقى توغرۇلۇق خەۋەردار قىلىدۇ.

www.munber.org

بۇ ۋەقە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپات بولۇشى ۋە روھى دۇنياغا قوشۇلۇشىنىڭ دەسلەپكى سائەتلىرىدىن باشلىنىدۇ، بۇ ۋاقىتتا، ئەرەب قەبىلىلىرى، ئىسلامغا دەسلەپتە گۇرۇھ ـ گۇرۇھ بولۇپ كىرگەندەك، ئۇنىڭدىن يەنە گۇرۇھ ـ گۇرۇھ بولۇپ چىقىۋاتقان، ھەتتا مەككە ـ مەدىنە ۋە باشقا جايلاردىن ئاللاھ دىلنى ئىمان بىلەن مۇستەھكەم قىلغان بىر بۆلۈك جامائەتلەردىن باشقا، ھېچكىم ئۆز دىنىدا قالمىغان بىر چاغ ئىدى.

ئەبۇبەكرى سىددىق (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) قارىغۇلارچە ھالاك قىلىۋاتقان بۇنداق پىتنىگە، مۇستەھكەم تاغ تەۋرىمىگەندەكلا بەرداشلىق بەردى ۋە مۇھاجىر ـ ئەنسارىلاردىن قوشۇن ـ قوشۇن قىلىپ ئەسكەر تەييارلىدى ۋە بۇ قوشۇن قوماندانلىرىغا بىردىن بايراق تۇتقۇزۇپ ئۇلارنى دىندىن يېنىۋالغانلارنى ھەق يولغا قايتۇرۇش، دىننى ئۆزگەرتكۈچىلەرنى قىلىچنىڭ بىشى ئارقىلىق ئىسلامغا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ ھەر قايسى تەرەپلىرىگە ئەۋەتتى.

دىندىن يېنىۋالغۇچىلارنىڭ كۈچ جەھەتتە ئەڭ كۈچلۈكى ۋە سانى ئەڭ كۆپ بولغىنى، «يالغانچى مۇسەيلىمە» نىڭ يۇرتداشلىرى بولغان، بەنى ھەنىفە قەبىلىسى ئىدى. مۇسەيلىمەنىڭ ئەتراپىغا، قەۋمى ئىچىدىن ۋە ئۇنىڭ قويرۇقچىلىرىدىن بولۇپ ۋەھشى ئۇرۇشقاقلاردىن جەمئى **40000** كىشى جۇغلانغان ئىدى.

ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ مۇسەيلىمەگە، ئىمانى يوق بولۇپ يۇرتۋازلىق قىلىپلا ئەگەشكەن ئىدى، ئۇلارنىڭ بەزىسى ھەتتا: مەن مۇسەيلىمەنىڭ يالغانچى، مۇھەممەدنىڭ راستچىل ئىكەنلىكىنى بىلىمەن! لېكىن بىزگە مۇززەررىنىڭ راستچىل كىشىسىدىن رەفئەنىڭ يالغانچىسى ياخشىراق! دېيىشكەن ئىدى.

www.munber.org

مۇسەيلىمە، مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل قوماندانلىقىدىكى دەسلەپكى قوشۇننى مەغلۇپ قىلىپ ئارقىغا چېكىندۈردى، ئەبۇبەكرى مۇسەيلىمەگە قارشى خالىد ئىبنى ۋەلىد باشچىلىقىدىكى ئىككىنچى قوشۇننى ئەۋەتتى بۇ قوشۇنغا، ئەنسارى ۋە مۇھاجىرلاردىن بولۇپ ساھابىلارنىڭ سەرخىللىرى توپلانغان ئىدى، بۇلارنىڭ ئالدىنقى سېپىدا، بەرا ئىبنى مالىك ۋە مۇسۇلمانلاردىن بىر تۈركۈم باتۇر كىشىلەر بار ئىدى.

ئىككى گۇرۇھ نەجدىدىكى يەمامە زېمىندا ئۇچرىشىپ قالدى، ئۇزاق ئۆتمەيلا مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنىڭ قارشىلىقى كۈچىيىپ، مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ ئاياغ ئاستىدىكى زېمىن تەۋرىدى، ئۇلار ئورۇنلىرىدىن يۆتكىلىشكە باشلىدى، ھەتتا مۇسەيلىمە قوشۇنى خالىد ئىبنى ۋەلىدنىڭ بارارگاھىغىچە بۆسۈپ كىرىپ، ئۇنىڭ قۇزۇقلىرى بىلەن قوشۇپ يۇلۇپ تاشلىدى مۇبادا بىر ئادەم قۇتقۇزىۋالمىغان بولسا خالىدنىڭ ئايالىنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاس قالغان ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا مۇسۇلمانلار ناھايىتى چوڭ بىر خەتەرنىڭ بارلىقىنى، ئۆزلىرىنىڭ مۇسەيلىمە ئالدىدا مەغلۇپ بولۇپ قالسا، بۇندىن كېيىن ئىسلام دىنىنىڭ قايتا باش كۆتىرەلمەيدىغانلىقىنى، ئەرەب يېرىم ئارىلىدا شېرىكسىز بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. خالىد: قوشۇننى قايتا تەرتىپكە سالدى، مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلارنى باشقا مۇسۇلمان ئەۋلادلىرىدىن ئايرىدى. ئۇرۇشتا ھەربىر گۇرۇھنىڭ جەڭگىۋارلىقى بىلىنىشى ئۈچۈن، ھەممە قەبىلىدىكى كىشىلەرنى بىر يەرگە يىغىپ، ھەر بىرىگە بىردىن بايراق تۇتقۇزدى.

ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا قاتتىق ئۇرۇش تۈگىمىنى ئايلىنىشقا باشلىدى، بۇندىن بۇرۇن مۇسۇلمانلار بۇنداق قاتتىق جەڭ قىلىپ باقمىغان ئىدى. مۇسەيلىمەنىڭ ئەسكەرلىرى ئۇرۇش مەيدانىدا،

www.munber.org

مۇستەھكەم تۇردى، مۇسۇلمانلارمۇ ئادەتتىن تاشقىرى باتۇرلۇقلارنى كۆرسەتتى، ناۋادا شۇ باتۇرلۇقلارغا ئاتىلىپ بولاتتى شېئىر يېزىلسا ئىنتايىن گۈزەل بىر قىسسە پۈتۈپ چىققان بولاتتى، مانا بۇ كىشى ئەنسارىلار بايرىقىنى كۆتۈرگۈچى سابىت ئىبنى قەيس ئۇ بۇرۇنلا تەييارلىق قىلىپ، ئۆزىنى كېپەنلىۋالغان، ئۆزىگە زېمىندا يەرلىك كولاپ بولغان، تىزىغىچە يەرگە چۆكۈپ، شۇ يەردە مۇستەھكەم تۇرۇپ قوشۇننىڭ بايرىقى ئاستىدا شېھىت بولۇپ يىقىلغۇچە جەڭ قىلغان.

بۇ ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ بىر تۇغقىنى زەيد ئىبنى خەتتاب، (ئاللاھ ئۇ ئىككىسىدىن رازى بولسۇن!): مۇسۇلمانلارغا مۇنداق دەپ توۋلايدۇ:

ئى خالايىق! ئېغىز چىشلىرىڭلارنى چىڭ چىشلەڭلار! دۈشمەنلىرىڭلارغا قىلىچ ئۇرۇڭلار! قەدەممۇ قەدەم ئىلگىرىلەڭلار! ئى خالايىق! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ سۆزۈمدىن كېيىن ھەتتا مۇسەيلىمە مەغلۇپ بولغۇچە، ئاللاھ مېنى ئۆز دەرگاھىغا ئالغۇچە، ھەرگىز سۆزلىمەيمەن! مەن بۇنىڭغا قەسىمىمنى دەلىل قىلىمەن، دېدى ـ دە، سەپكە ئېتىلىپ كىرىپ تاكى شېھىت بولغۇچە جەڭ قىلدى.

مانا بۇ ئەبۇھۇزەيفەنىڭ ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى سالىم، ئۇ مۇھاجىرلارنىڭ بايرىقىنى كۆتۈرگەن ئىدى. ئۇنىڭ قەۋمى ئۇنىڭ ئاجىز كېلىشىدىن ياكى مەغلۇب بولۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ ئۇنىڭغا: بىز سېنىڭ تۇپەيلىڭدىن بىزگە مەغلۇبىيەت كېلىشىدىن قورقىمىز! دېگەندە، سالىم: ئەگەر سىلەر مېنىڭ تۇپەيلىمدىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىساڭلار، مەن قۇرئان يادلىغان كىشىنىڭ ئەڭ ئەسكىسى بولۇپ قالامدىم؟ دەيدۇ ـ دە، ئاللاھنىڭ دۈشمەنلىرىگە باتۇرلارچە ئېتىلىپ جەڭ قىلىپ شېھىت بولدۇ.

www.munber.org

لېكىن بەرا ئىبنى مالىكنىڭ باتۇرلۇقى بۇلارنىڭ باتۇرلۇقلىرىدىن تۆۋەن بولدى. (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن!) چۈنكى خالىد جەڭ مەيدانىنىڭ تازا قىزىرىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن ۋاقىتتا بەرا ئىبنى مالىكقا قاراپ:

— «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! ئى ئەنسارى يىگىت! قەۋمىڭگە قارا! دېگىنىدە، بەرا ئىبنى مالىك قەۋمىگە قاراپ ۋاقىردى: — «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! سىلەردىن ھېچكىم بۈگۈندىن باشلاپ مەدىنىگە قايتىشنى ئويلىمىسۇن! سىلەرگە بۈگۈندىن كېيىن مەدىنە يوق! پەقەت بىر ئاللاھ! ئاندىن جەننەت بار!...»[1]

[1] تەھلىل: مانا بۇ مەدىنىلىك بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارىنىڭ جەڭ مەيدانىدا ۋۇجۇدىدىن پارتلاپ چىققان ساغلام ئەقىدىسىنىڭ نامايەندىسى، بەرا ئىبنى مالىكمۇ، باشقىلارغا ئوخشاشلا ئادەمنىڭ ئەۋلادى، ئۇنىڭدىكى روھ، ئېقىۋاتقان قانمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا، ئۇمۇ ھاياتلىقنى سۆيىدىغان، ئاتا - ئانىسىنى سۆيىدىغان، مۇھەببىتى بار، راھەت - پاراغەتنىڭ تەمىنى بىلىدىغان، ھېسسىياتقا ئىگە ئادەم، ئەمما ئۇ بۇلارنى الله نىڭ رازىلىقى ۋە ئۇنىڭ نەتىجىسى ئالدىدا ھېچ نەرسىگە ئەرزىمەيدىغانلىقىنى، ئەسلىگۈچە قىممىتى يوقلۇقىنى، ھەقىقىي مۇسۇلمانلارنىڭ ئەسلەيدىغىنى - پەقەت بىر الله ، ئاندىن مەڭگۈلۈك بەخت يۇرتى جەننەت ئىكەنلىكىنى ئېيتىدۇ. مانا بۇ ھەقىقىي مۇسۇلماننىڭ نىشانى! شۇئارى پائالىيەت مىزانى!...

ساھابىلار مانا مۇشۇ ئېتىقاد ئاساسىدا الله نىڭ رازىلىقى دەپ ئىلاھى كەلىمىنى ئۈستۈن قىلىش، ئىسلامنىڭ بايرىقىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئۈچۈن تۇغۇلغان - ئۆسكەن ئەزىز يۇرتلىرىنى تاشلاپ، ياقا - يۇرتلارغا مۇساپىر بولۇپ بېرىشقا رازى بولدى، مېھرىبان ئاتا - ئانىلىرىدىن، ئايال - بالىلىرىدىن، ئايرىلدى، بۇلارنىڭ ئۇ يولدا قۇربان بېرىشكە تېگىشلىك ھېچقانداق نەرسىنى ئاياپ قالمىدى، ئۇلارنىڭ ھاياتى پۈتۈنلەي مۇشۇنىڭغا بېغىشلانغان ئىدى. ئۇلارنىڭ ماللىرى، قانلىرى جانلىرىنى بۇ يولدىن ئاياپ قالماي، الله نىڭ ياردىمى، پەيغەمبەرنىڭ يېتەكلىشى بىلەن ئىسلام يولى "سىراتىل مۇستەقىم" نىڭ يېگى سەھىپىسىنى ئېچىپ كېيىنكىلەر ئۈچۈن ياخشى ئۈلگە تىكلەپ بەردى، نەچچە يىلغا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە ئىلاھ كەلىمىسىنىڭ ھەيۋىتىنى پۈتۈن دۇنياغا تونۇتتى، الله نىڭ: ﴿سىلەر كىشىلەر ئۈچۈن چىقىرىلغان ئۈممەتنىڭ ئەڭ ياخشىسى بولدۇڭلار!﴾ دېگەن سۆيۈنچىگە لايىق بولدى، الله ئۇلاردىن رازى بولدى، ئۇلارمۇ الله تىن مەمنۇن بولدى، ئۇلار الله نىڭ قانۇنىنى دىلدا ساقلاپ، تىلدا ئەسلەپ، ئەمەلدە كۆرسەتكەنلەردۇر. بۇلار ئۈچۈن ئەمما بۇگۈن شائىرنىڭ بۇ شېئىرىنى يېتەرلىك:

نە ئەيلە ھەسرەت بۈگۈن،
دەۋرىنىڭ جاڭجالىدىن.
تاپمىدىم ھېچقانچە ھەقنى،
بۇ ھايات جاڭگالىدىن.

www.munber.org

دېگىنىچە، مۇشرىكلارغا ئېتىلدى، ئەنسارىلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئېتىلدى، سەپلەرنى يېرىپ مېڭىپ ئاللاھنىڭ دۈشمەنلىرى بېشىدا قىلىچلارنى ئوينىتىقلى تۇردى، ھەتتا مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ قوپۇرۇقچىلىرىنىڭ قەدەملىرى تەۋرەپ كەتتى، ئۇلار مۇشۇ كۈندە، ئۆلگەن كىشىنىڭ كۆپلىكىدىن تارىختا "ئۆلۈم باغچىسى" دەپ ئاتالغان باغچىغا مۇكۈۋالدى.

"ئۆلۈم باغچىسى" مۇشۇ ئەتراپتىكى باغچىلارغا نىسبەتەن، تاملىرى ئېگىز قىلىپ قوپۇرۇلغان باغچا بولۇپ، مۇسەيلىمە تۇمەنىمىڭ ئەسكىرى بىلەن باغچا ئىشىكىنى مەھكەم تاقىۋېلىپ، ئۇنىڭ ئېگىز تاملىرى بىلەن قوغدالغان ئىدى، ئۇلار باغچا ئىچىدىن ئوق ياغدۇرۇشقا باشلىدى، ئوق مۇسۇلمانلار ئۈستىگە يامغۇردەك چۈشەتتى.

بۇ ۋاقىتتا مۇسۇلمانلارنىڭ قەھرىمانى، باتۇر بەرا ئىبنى مالىك ئالدىغا چىقىپ، ئى قەۋمىم! مېنى قالقان ئۈستىدە قويۇپ، قالقاننى نەيزە بىلەن كۆتۈرۈپ مېنى سېپىل ئىشىكىگە يېقىن قىلغان ھالدا

بۈگۈنكى ئىسلاھات ـ بۇرۇنقى كىشىلەر ئىسلاھ قىلىنغان ئامىللار بىلەنلا ئەمەلگە ئاشىدۇ، بۇرۇنقىلار ئىسلام سىياسىتى ئۇلۇغلۇق، كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئىززەت ـ ئابرۇيغا ئىگە بولغان ۋە ئىسلام پرىنسىپى بويىچە مېڭىپ مەدەنىيەت، ئەخلاق جەھەتتە، يۈكسەكلىككە ئېرىشكەن بولسا، بۈگۈنكى كىشىلىرىمىز پەقەت، تۆنۈگۈنكىلەرنىڭ يولى بىلەن مېڭىپ، قۇربان بېرىشتىن قورقمىغاندا، ئۆزىگە تېگىشلىك ئۇلۇغلۇق، كۈچ ـ قۇدرەت، مۇستەھكەم تېررىتورىيە، مال ـ دۇنيا، ئىززەت ـ ئابرۇي، ھوقۇق، دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ بەخت ـ سائادىتى قولغا كېلىپ، الله كىشىلەر ئۈچۈن چىقارغان ئۈممەتنىڭ ئەڭ ياخشىسى مەيدانغا كېلىدۇ، الله ئۈممەتلىرىگە توغرا رەھبەرلىك قىلغان خەلىپە ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن رازى بولسۇن! ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «بىز الله ئىسلام ئارقىلىق ئۇلۇغلۇققا ئېرىشتۈرگەن كىشىلەرمىز بىز ناۋادا الله ئۇلۇغ قىلغان يولدىن باشقىسى بىلەن ئۇلۇغلۇق تەلەپ قىلساق الله بىزنى خار قىلىدۇ!» (ئىمام ھاكىم رىۋايىتى).

ـ مەرھۇم شائىر مۇھەممەد ئىقبال مۇنداق دەيدۇ:

ئىمان بولمىسا بولماس ئامانلىق،
بولمىسا دىن بولماس ھاياتلىق.
كىم بولسا دىنسىزلىق ھاياتقا رازى،
كېلىدۇ ئۇنىڭغا تېزلا زاۋاللىق.

www.munber.org

سېپىل ئېچىگە تاشلاڭلار! مەن ياكى شېھىت قىلىنىمەن، ياكى بولمىسا، سىلەرگە باغچىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ بېرىمەن! دېدى.

كۆزىنى يۇمۇپ ئاچقىچە ئارىلىقتا، بەرا ئىبنى مالىك قالقان ئۈستىدە ئولتۇردى، ئۇ ناھايىتى يېنىك ئىدى، ئۇنى ئونلارچە نەيزە ئۈستىدە كۆتۈرۈپ باغچا ئىچىدىكى تۇمەنمىڭ ئەسكەر ئارىسىغا تاشلىدى، بەرا ئىبنى مالىك ئۇلار ئارىسىغا خۇددى گۈلدۈرمامىدەك چۈشتى ۋە ئۇلار بىلەن ئىشىك ئالدىدا ئۇرۇشۇپ، قىلىچىنى ئۇلارنىڭ گەدەنلىرىدە ئويناتتى، ئاخىرى كاپىرلاردىن يۈز نەچچىنى ئۆلتۈرۈپ ئىشىكنى ئېچىۋەتتى، ئۇنىڭ بەدىنىگە ئوقيا ئېتىلغان، قىلىچ ئۇرۇلغان بولسۇن جەمئى **80** نەچچە يەردە ئېغىر جاراھەت ئىزى بار ئىدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئۆلۈم باغچىسىغا تۇشمۇ تۇشتىن ئېتىلىپ كىرىپ قىلىچلىرىنى باغچا تاملىرى بىلەن پاناھلىنىۋالغان مۇرتەدلەرنىڭ باشلىرىدا ئويناتتى، ئۇلاردىن **20** مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى، مۇسەيلىمەنى تۇتۇۋېلىپ ئۇنىمۇ ئۆلتۈرۈپ تاشلىدى.

بەرا ئىبنى مالىك ـ داۋالاتقىلى ياتقىغا ئېلىپ كېلىندى، خالىد ئۇنىڭ جاراھىتىنى داۋالىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىدا بىر ئاي ئادەم تۇرغۇزدى، ئاللاھ ئۇنىڭغا شىپالىق بەردى ۋە مۇسۇلمانلار قوشۇنىغا ئۇنىڭ قولى بىلەن ياردەم بەردى.

بەرا ئىبنى مالىك ـ ”ئۆلۈم باغچىسىدا“ ئۆتۈپ كەتكەن شېھىتلىق پۇرسىتىگە ھەمىشە تەلپۈنۈپ تۇردى، ئۆزىنىڭ بۇ چوڭ ئۈمىدىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇچرىشىش ئۈچۈن ئىشتىياق باغلاپ، ئۇرۇشلارغا ئارقىمۇ ئارقا چۆكۈشكە باشلىدى، ئاخىرى، پارس شەھىرىدىكى ”تۇستەر“ نى ئىشغال قىلىدىغان كۈنى، پارسلىقلار ئېگىز قەلئەلەرنىڭ بىرىگە كىرىۋالدى، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋېلىپ، خۇددى بىلەيزۈك ـ بىلەكنى قامىۋالغاندەك، قورشاۋالغان ئىدى مۇھاسىرىگە

www.munber.org

ئېلىش ۋاقتى ئۇزۇنغا سوزۇلغانسېرى پارسلىقلارغا ئېغىرچىلىق قاتتىقلاشتى، ئۇلار قەلئە تاملىرىدىن زەنجىرلەرنى تاشلىغىلى تۇردى، زەنجىرلەرنىڭ ئۇچلىرىغا ئوت بىلەن قىزىتىلغان ئۆتكۈر پولات قارماقلار ئېسىلغان بولۇپ، چوغدىنمۇ بەكرەك لاۋۇلدايتتى، قارماقلار مۇسۇلمانلارنىڭ بەدەنلىرىگە چوقۇلۇپ ئۇلار قەلئە تەرەپكە كۆتۈرۈپ كېلەتتى، قارماققا ئىلىنىپ قالغانلار يا ئۆلەتتى، يا چالا ئۆلۈك بولاتتى، قارماقلاردىن بىرى، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ قېرىندىشى ئەنەس ئىبنى مالىكقا سانچىلدى ـ دە، ئۇنى يۇقىرى كۆتۈردى، بەرا ئىبنى مالىك بۇنى كۆرۈپ دەرھال قەلئە تېمىغا ياماشتى ۋە قېرىندىشىنى كۆتۈرۈۋالغان زەنجىرگە ئېسىلدى. ئۇ قېرىندىشىنىڭ بەدىنىدىن قارماقنى چىقىرىشقا ئۇرۇندى، ئۇنىڭ قوللىرى كۆيۈپ تۈتۈن چىقىشقا باشلىدى، ئۇ قېرىندىشىنى قۇتۇلدۇرمىغىچە بولدى قىلمىدى، ئۇنىڭ قولى گۆشسىز سۆڭەككە ئايلىنىپ قالغاندىن كېيىن زېمىنغا چۈشتى، بۇ ئۇرۇشتىمۇ بەرا ئىبنى مالىك شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بېرىشنى سورىدى، ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى، ئۇ ئاللاھقا ئۇچرىشىشقا قىزىققان ھالدا شېھىت بولۇپ يىقىلدى.

ئاللاھ جەننەتتە، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ يۈزىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن! ئۇنىڭ كۆزىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ جامالىغا قاندۇرسۇن! ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنىمۇ رازى قىلسۇن ئامىن!!!

www.munber.org

ئۇممۇسەلىمە

سىز، ئۇممۇسەلىمەنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟! ئۇنىڭ ئاتىسى مەخزۇخ قەبىلىسىنىڭ پىشقەدەم رەھبەرلىرىدىن ۋە ئەرەبلەرنىڭ ئىچىدە سېخى دەپ ئاتالغانلارنىڭ بىرى بولۇپ، كىشىلەر ئۇنى يولۇچىلارغا ئوزۇق بەرگۈچى دېيىشەتتى. چۈنكى، ئۇنىڭ يۇرتىنى نىشان قىلىپ كەلگەن ياكى ئۇنىڭ بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇشقا ماڭغان ھەرقانداق كىشى ئوزۇق ئالمايتتى.

ئۇممۇ سەلىمەنىڭ يولدىشى ـ ئابدۇلئەسەتنىڭ ئوغلى، ئابدۇللاھ بولۇپ، ئىسلامغا دەسلەپكى قەدەمدە كىرگەن **10** كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇنىڭدىن بۇرۇن، ئەبۇبەكرى ۋە بارماق بىلەن سانىغۇدەكلا بىر قانچە كىشى ئىسلامغا كىرگەن ئىدى.

ئۇممۇسەلەمنىڭ ئۆزىنىڭ ئىسمى ھىندى بولۇپ، ئۇممۇسەلىمە (سەلىمەنىنىڭ ئانىسى) دەپ لەقەم قويۇلغان ئىدى، شۇڭا ئۇ لەقىمى بىلەن چاقىرىلىپ كەلگەن.

ئۇممۇسەلىمە ـ ئېرى بىلەن بىرگە مۇسۇلمان بولغان. شۇنداقلا ئىسلامغا بۇرۇن كىرگەنلەردىن ئىدى. ئۇنىڭ ۋە ئېرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىق خەۋىرى تارقىلىشى بىلەنلا. قۇرەيشلىكلەر ئەنسىرەشكە باشلىدى ۋە ھەم ئۇ ئىككىسگە قاتتىق تاشلارنى ئېتىپ، ئېغىر ئەزىيەتلەر يەتكۈزگەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىمانى تەۋرىنىپ قىلچە ئىككىلىنىپ قالمىدى.

ئىككەيلەنگە يەتكەن ئەزىيەت بەك قاتتىق بولغان مەزگىللەردە پەيغەمبىرىمىز ساھابىلارنى ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلدى، بۇ ئىككەيلەن مۇھاجىرلارنىڭ ئالدىدا ماڭدى.

بۇ ئىككىسى چىرايلىق ئۆيىنى، يۇقىرى بولغان مەنسەپ ئابرۇيىنى يىقىن ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى، يۇرتداشلىرىنى، اللّٰه تائالانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قايرىپ قويۇپ، ھەممىنى مەككىدە تاشلاپ قويۇپ، غېرىپ ـ مۇساپىرلىق يۇرتىغا يول ئالدى.

ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى، ھەبەشىستان پادىشاھى ـ نەجاشىنىڭ (اللّٰه ئۇنىڭ يۈزىنى جەننەتتە نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن!) ھىمايىسىگە ئېرىشكەن تۇرۇقلۇق، ۋەھيي چۈشكەن ئورۇنغا ۋە توغرا يول مەنبەسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بولغان ئىشتىياق ۋە تەلپۈنۈش، بۇ ئىككىسىنىڭ يۈرىكىنى تەلپۈندۈرەتتى، بۇ ۋاقىتتا، ھەبەشىستاندا تۇرۇۋاتقان مۇسۇلمانلارغا، مەككىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۆپىيىپتۇ! ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب بىلەن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچىنى ئاشۇرۇپ، قۇرەيشلەرنىڭ مۇسۇلمانلارغا بولغان ئەزىيىتى يەڭگىللەپتۇ! دېگەن خەۋەرلەر يېتىپ بارغىلى تۇردى ۋە ئۇلارنىڭ بەزىسى مەككىگە قايتماقچى بولدى، ئۇلارنى ئىشتىياق ھەيدىسە، تەلپۈنۈش چاقىراتتى.

ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ يولدىشى ـ قايتقۇچىلارنىڭ ئەۋۋەلقىسى بولدى. لېكىن قايتقۇچىلار، ئۆزلىرىگە يېتىپ بارغان خەۋەرنىڭ مۇبالىغە ئىكەنلىكىنى، ھەمزە ۋە ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىدىن كېيىنكى مۇسۇلمانلار سەكرەشلىرىنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ زەربىسى ئارقىلىق بېسىقتۇرۇلغانلىقىنى سەزدى.

مۇشرىكلار، مۇسۇلمانلارنى ئازابلاش ۋە قىيناشتا، ھەددىدىن ئېشىپ بۇرۇن ئىشلەتمىگەن بېسىملارنى ئىشلەتكە ئۆتكەن ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىز، ساھابىلار مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلدى، ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ يولدىشى، ئۆز دىنىنى ساقلاپ قېلىش، ئۆزىنى قۇرەيشلەرنىڭ ئەزىيەتلىرىدىن

www.munber.org

قوتقۇزۇش ئۈچۈن، بۇ قېتىمقى ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ ئالدى بولۇشنى، مەقسەت قىلدى.

لېكىن ئۇ ئىككىسىنىڭ ھىجرىتى، ئۇلار ئويلىغاندەك ئاسان بولماي، ئەكسىچە ئىنتايىن مۇشەققەتلىك ۋە ئازابلىق بولدى، بۇ قېتىمقى ھىجرەتتە بارلىق تىراگىدىيىلەرنى بېسىپ چۈشىدىغان بىر، تىراگىدىيە مەيدانغا كەلدى. بىز سۆزنى ئۇممۇسەلەمەنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى! ئۇ بىزگە ۋەقەنىڭ تەپسىلاتىنى سۆزلەپ مۇنداق دەيدۇ:

ـــ ئەبۇسەلەمە (سەلەمەنىڭ ئاتىسى) مەدىنىگە كېتىشنى مەقسەت قىلىپ، ماڭا بىر تۆگە تەييارلاپ مېنى مىندۈردى ۋە بالامنى قۇچىقىمغا ئېلىپ بەردى، تۆگىنى ئۆزى يېتىلىدى، بىز ھېچنېمىگە قارىماستىن يۈرۈپ كەتتۇق.

مەككىدىن ئايرىلىشى ئالدىدا بىزنى مېنىڭ قەبىلەمدىكى مەخزۇم جەمەتىدىن بىر قانچە ئادەم كۆرۈپ قېلىپ، ئالدىمىزنى توسۇۋېلىپ يولدىشىم ئەبۇسەلەمەگە:

- سەن ئۆزەڭنى بىزدىن ئېلىپ قېچىۋالتقان بولساڭمۇ، ئايالىڭنى نېمىشقا ئېلىپ ماڭىدىڭ؟ ئۇ بىزنىڭ قەبىلىنىڭ قىزى! سېنىڭ بۇنى بىزدىن ئېلىۋېلىپ، باشقا شەھەرلەرگە ئېلىپ بېرىشىڭغا يول قويىمىزمۇ؟ دېدى ۋە يۇپۇرلۇپ كېلىپ، مېنى ئۇنىڭدىن تارتىۋالدى.

يولدىشىمنىڭ قەبىلىسى بولغان ـ ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەرمۇ، يولدىشىم ئابدۇللاھتىن قەبىلەمدىكى كىشىلەرنىڭ مېنى ۋە بالامنى تارتىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئاچچىقلىنىشىپ كېتىشتى ـ دە، مېنىڭ قەبىلەمدىكىلەرگە قاراپ:

www.munber.org

ـ اللّٰه بىلەن قەسەمكى، سىلەر نىمە دەپ بىزنىڭ ئادىمىمىزدىن بالىنى تارتىۋالىسىلەر؟ ئابدۇللاھ بىزنىڭ بالىمىز، شۇڭا بالىغا بىز ئىگە! دېگىنىمچە كېلىپ، كىچىك بالام سەلىمەنى تارتىۋالدى، بۇنى كۆرگەن مەخزۇم قەبىلە كىشىلىرى، ئۇلارنىڭ قولىدىكى بالىنى: بىزنىڭ قەبىلىگە تەۋە! دېگىنىمچە بېرىپ ئۇلاردىكى بالىنى تارتتى، نەتىجىدە بالىنى تارتىشىپ يۇرۇپ، بىچارە سەبى بالىنىڭ قولىنى ئاجرىتىۋېتىشتى ۋە بالىنى ياردار ھالەتتە يولدىشىمنىڭ جەمەتىدىكىلەر ئېلىپ كېتىشتى.

مەن بۇ بىر نەچچە مىنۇت ئىچىدە يۈز بەرگەن ئىشتىن، ئائىلىمىزنىڭ پارچىلىنىپ، ئۆزەمنىڭ تەنھا قالغانلىقىمنى سەزدىم.

يولدىشىم بولسا، ئۆز دىنىنى ۋە ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مەدىنىگە يول ئالدى. بالام ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەر بىلەن، يۇمران قولى ئاجرىغان ھالدا كەتتى. مېنى بولسا، قەۋمىم ـ مەخزۇم جەمەتىدىكىلەر ئېلىپ قېلىشتى. بىردەمدىلا، مەن، بالام، ئېرىم ئۈچىمىز ئۈچ تەرەپكە ئايرىلدۇق!...

مەن شۇندىن باشلاپ ھەر كۈنى ئەتىگەندە ”ھەتەمە“ دېگەن جايغا چىقىپ، تاكى كەچ كىرگىچىلىك مېنىڭ ئېچىنىشلىق تىراگېدىيەمگە شاھىت بولغان بۇ ئورۇندا ئولتۇرۇپ بالامنىڭ ۋە ئېرىمنىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈز بەرگەن ئاشۇ دەقىقىدىكى كۆرۈنۈشنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرۈپ يىغلايدىغان بولۇپ قالدىم، بۇ ئەھۋاللار بىر يىلچە داۋاملاشتى...

ئاخىرى، قېشىمدىن تاغامنىڭ جەمەتىلىك بىر كىشى ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، مېنىڭ بۇ ھالىمغا ئىچ ئاغرىتىپ، شەپقەت قىلىپ، مېنىڭ جەمەتىمدىكىلەرگە:

ـ بۇ مىسكىن ئايالنى قويۇۋەتسەڭلار بولماسمۇ؟! سىلەر ئۇنى بالىسىدىن ئېرىدىن ئايرىۋېتىپسىلەر! دەپ جەمەتىمدىكى

كىشىلەرنىڭ دىلىنى يۇمشىتىپ، ئۇلارنىڭ مېھرىبانلىقىنى قوزغىغىلى باشلىدى، ئاخىرى ئۇلار ماڭا: خالىسىڭىز ئېرىڭىزگە قوشۇلۇۋېلىڭ! دېيىشتى.

لېكىن مەن يۈرەك پارەم بولغان بالامنى، مەككىدىكى ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەرنىڭ قېشىدا قالدۇرۇپ مەدىنىدىكى ئېرىمنىڭ يېنىغا قانداقمۇ كېتەلەيتتىم؟!

مەن ھىجرەت يۇرتىغا كېتىپ، كىچىك بالام بولسا مەككىدە قالسا، مەن ئۇنىڭ خەۋىرىنى بىلمەي ـ كۆرمەي كۆز ياشلىرىم قانداقمۇ قۇرۇسۇن؟! ھەسرىتىم قانداقمۇ بېسىلسۇن؟!

بىر تۈركۈم كىشىلەر مېنىڭ غەمگە پېتىپ، ھەسرەتلىنىۋاتقانلىقىمنى كۆرۈپ مېنىڭ بۇ ھالىمغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەرگە مەن توغرىلىق گەپ قىلىپ ماڭا ئىچ ئاغرىتىشىنى تەلەپ قىلىشتى، ئۇلار شۇئان بالامنى ماڭا قايتۇرۇپ بېرەتتى.

مەن بىرگە يولغا چىقىدىغان بىرەر ئىشەنچلىك ئادەمنى تاپقۇچە مەككىدە كۈتۈپ تۇرۇشنى خالىمىدىم. مەن كۈتۈلمىگەندە بىرەر چاتاق چىقىپ، ئېرىم بىلەن ئۇچرىشالماسلىقىمدىن ئەنسىرەپ تېزلىكتە تۆگە تەييارلاپ، بالامنى قۇچىقىمغا ئېلىپ ئېرىمنى ۋەدىنىمنى دەپ، مەدىنە تەرەپكە يول ئالدىم، مەن بىلەن بالامدىن باشقا ھېچ ئادىمزات يوق ئىدى.

مەن، ”تەنئىم“ گە يېتىپ بارغان چېغىمدا، ئوسمان ئىبنى تەلھەگە ئۇچراپ قالدىم، ئوسمان مەندىن:

ـ ئى يولۇچىغا ئۇزۇق بەرگۈچىنىڭ قىزى! نەگە ماڭدىڭىز؟ دەپ سورىدى، مەن دەرھال:

www.munber.org

ـ ئېرىمنى مەقسەت قىلىپ مەدىنىگە ماڭدىم، دېدىم. ئوسمان:

ـ سىز بىلەن بىرەر ئادەم يوقمۇ؟ دېدى. مەن:

ـ الله بىلەن قەسەمكى، مەن بىلەن مۇشۇ كىچىك بالام ۋە بۈيۈك الله بار! دېدىم. ئوسمان:

ـ الله بىلەن قەسەم، (بۇ ۋاقىت تېخى ئوسماننىڭ مۇسۇلمان بولمىغان چاغلىرى ئىدى) مەن سىزنى مەنزىلىڭىزگە يەتكۈزۈپ قويمىغىچە ھەرگىز سىزنى يالغۇز تاشلاپ قايتمايمەن! دېدى ـ دە! تۆگەمنىڭ نوختىسىنى يېتىلەپ ماڭدى، مەن بۇ ۋاقىتقىچە، ئەرەبلەرنىڭ ئىچىدىن ئۇنىڭدەك ئېسىل، پەزىلەتلىك ئادەم بىلەن سەپەرداش بولۇپ باقمىغان ئىدىم. مەن يولدا بىرەر ئورۇنغا چۈشەر بولسام، ئۇ تۆگەمنى چۆكتۈرۈپ مەن ئۆزەمنى تۈزەشتۈرۈپ، يەرگە چۈشكىچە، مەندىن يىراق تۇراتتى، مەن تۆگىدىن چۈشۈپ بولغىنىمدا، ئاندىن تۆگىنىڭ قېشىغا كېلىپ، يۈك ـ تاقلىرىمنى يېشىپ، تۆگىنى دەرەخ تۈۋىگە ئېلىپ بېرىپ سايىدا ياتاتتى، ماڭىدىغان چاغ بولسا، ئۇ تۆگەمنى تەييارلاپ قېشىمغا ئەكېلىپ بېرىپ، مەندىن يىراق تۇرۇپ: مېنى مىنىشكە بۇيرۇيتتى، مەن مىنىپ تۆگە ئۈستىدە ئورۇنلىشىپ بولغان ۋاقتىمدا، ئاندىن تۆگىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى يېتىلەپ ماڭاتتى.

ئۇ ھەر كۈنى دېگۈدەك مۇشۇنداق قىلىپ تاكى بىز مەدىنىگە يېتىپ كەلگۈچە شۇنداق قىلدى. بىز ھەتتا مەدىنىگىمۇ يېتىپ كەلدۇق.

بىز مەدىنىدىكى ئەمر ئىبنى ئەۋف قەبىلىسىگە كەلگەندە، ئوسمان:

www.munber.org

ـ سىزنىڭ ئىرىڭىز مۇشۇ كەنتتىدە! سىز بۇ كەنتكە اللە نىڭ بەرىكىتى بىلەن كىرىڭ! دېدى ـ دە، مەككىگە قايتىپ كەتتى. مانا بۇ ئۇمۇسەلەمەنىڭ بىزگە سۆزلەپ بەرگەنلىرى.

ئۇزاق ئايرىلىشتىن كېيىن، پارچىلىنىپ كەتكەن ئائىلە جەم بولدى. ئۇممۇسەلەمەنىڭ كۆزى ئىرىگە قاندى، ئابدۇللاھ ئۇممۇسەلەمە ۋە بالىسى بىلەن ئائىلە بەختكە ئىگە بولدى.

ۋاقىت كۆزنى يۇمۇپ ئاچقاندەك تېز ئۆتۈشكە باشلىدى.

مانا بۇ ئۇھۇد ئۇرۇشى، ئۇ بەدىردىن مۇسۇلمانلار بىلەن زەپەر قۇچۇپ، غەلىبىگە ئېرىشىپ قايتقاندىن كېيىنكى ئۇرۇشلارنىڭ بىرى. ئۇنىڭ ئىرى ئابدۇللاھ بەدىردىن كېيىنكى بارلىق ئۇرۇشلاردا قەيسەرلىك بىلەن باتۇرلارچە جەڭ قىلىپ قايتقان ئىدى. لېكىن بۇ قېتىمقى ئۇھۇد ئۇرۇشىدىن قاتتىق جاراھەتلىنىپ قايتتى. ئۇ جاراھىتى سىرتى ساقايغىچە داۋالاندى، بىراق ئۇنىڭ جاراھىتى ـ ئىچكى تەرىپىدىن بۇزۇلۇشقا باشلىغان بولۇپ، جاراھەت ئېغىرى ئېچىلىشى بىلەن تەڭ ئابدۇللاھ، ئۇرۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى، ئۇ جاراھىتىنى داۋالىتىۋېتىپ، ئايالى ئۇممۇسەلەمەگە:

ـ ئى ئۇممۇسەلەمە! مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرەر كىشىگە مۇسىبەت يەتسە، ئۇ: «بىز اللە نىڭ ئىلكىدىمىز! ۋە بىز اللە تەرەپكە قايتىمىز! دېسۇن» دېگەنلىكى ۋە ــ «ئى اللە! مېنىڭ مۇسىبىتىمگە ئاساسەن ماڭا ئەجىر بەرسەڭ! ئى اللە! سەن خالىساڭ ماڭا بۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىز باسار قىلىپ بەرسەڭ! دېسۇن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، دېدى.

ئابدۇللاھ ئۇدا بىر قانچە كۈن ئورنىدىن تۇرالمىدى، بىر ئەتىگىنى پەيغەمبەرىمىز ئۇنى يوقلاپ كەلدى ۋە ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىپ ئىشىكتىن چىقاي دېگەندە ئابدۇللاھ جان ئۈزدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولى بىلەن ھەمراھىنىڭ كۆزىنى

www.munber.org

يۈگۈرۈپ قويدى ۋە قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ تۇرۇپ: «ئى الله! ئابدۇللاھنى كەچۈرگىن! ئۇنىڭ ھايات دەرىجىسىنى ماڭا يېقىن قىلغىن! ھايات قالغانلارغا، ئۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن! بىزنى ۋە ئۇنى كەچۈرگىن! ئى جەمئى كائىناتنىڭ تەربىيەچىسى! ئۇنىڭ قەبرىسىنى كېڭەيتىپ، نۇرلاندۇرۇپ بەرگىن!» دەپ دۇئا قىلدى. لېكىن ئۇممۇسەلەمە، ئېرى ئابدۇللاھنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىپ بەرگەن سۆزىنى ئەسلەپ: «ئى الله! مەن مۇشۇ مۇسىبەتكە ئاساسەن سەندىن ئەجىر تەلەپ قىلىمەن» دېدى. لېكىن: «ئى الله! ماڭا ئۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىزباسار قىلىپ بەرسەڭ!» دېگەن سۆزنى قىلىشقا تىلى بارمىدى، چۈنكى ئۇنى الله تائالادىن سورايدۇ. ئەپسۇس! بۇ ئايال ئۇچۇن ئۆز ئېرىدىن ياخشى كىممۇ بولسۇن؟ لېكىن ئۇ ئويلىنىپ تۇرمايلا، دۇئاسىنى تاماملىدى.

مۇسۇلمانلار بۇ مۇسىبەتكە قاتتىق قايغۇرۇشتى ئۇلار بۇندىن بۇرۇن ھېچكىمنىڭ مۇسىبىتىگە بۇنچىلىك قايغۇرمىغان ئىدى.

ئۇممۇسەلەمەگە: ”ئەرەبلەرنىڭ تۇل ئايالى“ دەپ نام بەردى.

بۇ ۋاقىتتا، ئۇممۇسەلەمەنىڭ مەدىنىدە، تېخى قانات قۇيرۇقى تولۇق يېتىلمىگەن كىچىك قۇش كەبى، سەبىي بالىسىدىن باشقا ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى قالمىغان ئىدى.

مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلار ئۆز زىممىسىدە ئۇممۇ سەلەمەنىڭ ھەققى بارلىقىنى ھېس قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ ئېرىگە تۇتقان قارىلىق ئىددىتى تۈگىشى بىلەنلا، ئەبۇبەكرى سىددىق (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇممۇسەلەمەگە، خېرىدار بولۇپ كەلدى، ئۇ بۇ تەلەپكە ماقۇل دېمىدى.

ئاندىن ئۆمەر كەلدى، ئۇنىمۇ ئەبۇبەكرىدەك قايتۇردى.

www.munber.org

ئاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ كەلدى، ئۇممۇسەلىمە رەسۇلۇللاھقا:

ـ ئى رەسۇللاھ! مەندە ئۈچ خىل خىسلەت بار! بىرىنچىدىن مەن كۈندەشلىكى يامان ئايال، سىلىنىڭ مەندىن خاپا بولۇپ ماڭا ئاچچىقلىرى كەلسە اللە نىڭ مېنى ئازابلىشىدىن قورقىمەن، ئىككىنچىدىن مەن ياشىنىپ قالغان ئايال. ئۈچىنچىدىن مېنىڭ بالام بار، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سىز ئېيتقان كۈندەشلىككىزگە كەلسەك، مەن اللە تائالادىن، سىزدىن بۇ ئىشنى كەتكۈزۈۋېتىشنى تىلەيمەن، يېشىم چوڭ دېيىشكە كەلسەك، مېنىڭمۇ يېشىم چوڭ، بالام بار دېيىشىڭىزگە كەلسەك، سىزنىڭ بالىڭىز مېنىڭ بالام، دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى نىكاھىغا ئالدى.

اللە ئۇممۇسەلىمەنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ئابدۇللاھتىنمۇ ياخشى كىشىنى ئىزباسار قىلىپ بەردى. مانا بۈگۈندىن باشلاپ، مەخزۇم قەبىلىسىدىن بولغان ھىندى (ئۇممۇسەلىمە)، يالغۇزلا، سەلىمەنىڭ ئانىسى بولماستىن بەلكى پۈتكۈل مۆئمىنلەرنىڭ ئانىسى بولۇپ قالدى.

ئۇنىڭ ئىسلام تارىخىدا مەشھۇر بولۇپ قالغان يەنە بىر قىسسىسى بولۇپ، بۇ ۋەقە مۇنداق بولغان ئىدى. ھىجرىيەنىڭ 7 ـ يىلى مەككىگە ئۆمرە قىلىش ئۈچۈن بارغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنى توساپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ساھابىلارغا رۇخسەت قىلىشنى كېلەركى يىلىغا بېكىتىش ھەققىدە ”ھۇدەيبىيە سۈلھىسى“ دەپ ئاتالغان سۈلھىنى ئىمزالاشتى. سۈلھىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ قۇربانلىق قىلىڭلار، ئاندىن چېچىڭلارنى چۈشۈرۈڭلار» دەيدۇ. اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ساھابىلاردىن بىرمۇ ئادەم ئورنىدىن تۇرمايدۇ، ھەتتا

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىسىمۇ، ئۇلاردىن يەنىلا ھېچكىم ئورنىدىن تۇرمىغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇسەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭغا ئادەملەرنىڭ بۇيرۇققا بويسۇنمىغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. ئۇمۇسەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇنىڭغا: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سەن مۇنداق قىلىشنى خالامسەن؟ سەن سىرتقا چىقىپ ئاندىن ھېچكىمگە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن قۇربانلىقىڭنى بوغۇزلا، ساتىراچىنى چاقىرىپ چېچىڭنى ئالدۇر، دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقىدۇ، ھېچكىمگە گەپ قىلماستىن قۇربانلىقنى بوغۇزلايدۇ، ساتىراچىنى چاقىرىپ، چېچىنى چۈشۈرتىدۇ. بۇنى كۆرگەن ساھابىلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ قۇربانلىقنى بوغۇزلايدۇ. دېمەك، ئۇمۇسەلىمە ئانىمىز ئۆزىنىڭ ئەقىللىقى بىلەن ساھابىلارنى الله تائالانىڭ غەزىپىدىن ساقلاپ قالغان.

الله جەننەتتە ئۇمۇسەلىمەنىڭ يۈزىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن! الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنىمۇ رازى قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

سۇمامە ئىبنى ئۇسال

قۇرەيشلەرگە ئىقتىسادى جازا يۈرگۈزگەن ساھابە.

ھىجرىيەنىڭ 6 - يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىلاھىي دەۋىتىنىڭ تارقىلىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش ئۈچۈن ھەر قايسى ئەرەب قەبىلىلىرى ۋە چەتئەلدىكى پادىشاھلىرىغا ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىرغان سەككىز پارچە مەكتۇپ يېزىپ ئەۋەتىدۇ.

مەكتۇپ يېزىلغان كىشىلەر ئىچىدە، ھەنەفى قەبىلىسىدىن بولغان سۇمامە ئىبنى ئۇسالمۇ بار ئىدى. ئۇ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى ئەرەبلەرنىڭ كاتتىباشلىرىدىن ۋە رەھبەرلىرىدىن، بەنى ھەنىفە قەبىلىسىنىڭ ھۆرمەتلىك رەھبەرلىرىدىن ۋە يامامە زېمىنىدا گېپى ئۆتىدىغان كىشىلەردىن ئىدى.

سۇمامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇپىنى كۆزگە ئىلماسلىق ۋە چوكچىلىق قىلىپ يۈز ئۆرۈش پوزىتسىيىسى بىلەن تاپشۇرۇۋالدى.

ئۇنىڭ كىبىرى ۋە گۇناھ كارلىقى ئۇنى ياخشىلىققا قىلىنغان بۇ چاقىرىقنى ئاڭلاشتىن قۇلاقلىرىنى گاس قىلىپ قويدى. شەيتان سۇمامەنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىپ ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈشكە ۋە ئىسلام دىنى چاقىرىقىنى بەربات قىلىۋېتىشكە قىزىقتۇردى. ئەگەر ئۇ قىلماقچى بولغان ئىشىدىن قايتۇرۇلمىغان بولسا، ناھايىتى بىر قەبىھ بىر ئىشنى قىلغىلى تاس قالغان ئىدى.

الله پەيغەمبىرىنى ئۇنىڭ يامانلىقىدىن ساقلاپ قالدى. گەرچە سۇمامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چېقىلىشتىن قول يىغقان بولسىمۇ، ساھابىلارنى ئۆلتۈرۈشتىن قول يىغمىغان ئىدى.

www.munber.org

ئۇلارنى تۇتقان ھامان ئۆلتۈرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىغا سۇمامەنىڭ قېنىنى تۆكۈشنى ھالال دەپ ئېلان قىلدى.

ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي سۇمامە ئۆمرە ـ ھەج ئادا قىلىشقا بەل باغلاپ يەمامە زېمىنىدىن مەككە تەرەپكە يول ئالدى، ئۇ ئۆز كۆڭلىدە كەئبەنى تاۋاپ قىلىش، بۇتلىرىغا مال ئۆلتۈرۈشنى ئويلايتتى.

سۇمامە مەدىنە تەرەپكە يېقىن بىر يولدا كېتىۋاتقىنىدا ئويلىمىغان يەردىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۈشمەندىن خەۋپ يېتىشتىن ياكى بىرەرسىنىڭ يامان قەستى قىلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن يوت ئارىلاپ يۈرگەن قوشۇنلىرىدىن بىرىگە ئۇچراپ قالدى.

قوشۇندىكىلەر سۇمامەنى ئەسىرگە ئېلىۋالدى، بۇلار سۇمامەنى تونۇمايتتى. ئۇلار ئۇنى مەدىنىگە ئېلىپ كېلىپ، بۇ ئەسىرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ، ھۆكۈم چىقىرىشى ئۈچۈن مەسچىت تۈۋرۈكلىرىدىن بىرىگە باغلاپ قويدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسچىتكە چىقىپ باغلانغان سۇمامەنى كۆردى ـ دە، ساھابىلارغا: ـ سىلەر كىمنى تۇتقانلىقىڭلارنى بىلەمسىلەر؟ دەپ سورىدى. ساھابىلار:

ـ ياق! ئى رەسۇلۇللاھ! دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ ھەنىفە قەبىلىسىدىن سۇمامە ئىبنى ئۇسال! ئۇنىڭغا ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار؟ دېدى.

www.munber.org

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە بېرىپ، سىلەر قېشىڭلاردىكى تاماقنى يىغىپ سۇمامەگە ئەۋەتىپ بېرىڭلار! دېدى.

ئاندىن ئەتىگەن ۋە كەچتە تۆگىسىدىن سېغىلغان سۈتنىمۇ سۇمامەگە ئەۋەتىپ بەردى.

بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن سۇمامە يۈزتۇرانە ئۇچرىشىپ، سۆزلىشىشتىن ئىلگىرى ئورۇنلىنىپ بولۇنغان ئىشلار ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز سۇمامەنى ئىسلامغا تەدرىجىي كىرگۈزۈش مەقسىتىدە ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- ئى سۇمامە! قانداق خىيالغا كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

سۇمامە:

- مەن ياخشى خىيالغا كەلدىم!... ئۆلتۈرسەڭ قان قەرزى بار ئادەمنى ئۆلتۈرىسەن! كەچۈرسەڭ، شۈكرى ئېيتقۇچىنى كەچۈرىسەن! ئەگەر ساڭا مال كېرەك بولسا، مەندىن خالىغىنىڭغا ئېرىشىسەن! دېدى.

ئۇ ئىككى كۈن، شۇ پېتى قويۇپ قويۇلدى. ئۇنىڭغا تائام ۋە سۈت ئۈزۈلمەي ئەۋەتىپ بېرىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ: يەنە ئاۋۋالقى كۈنى سورىغىنىنى سورىدى.

سۇمامەمۇ بۇرۇنقى جاۋابىنى بەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈنى يەنە ئەتىسى ئەتىگەنگىچە تاشلاپ قويۇپ، يەنە كېلىپ:

- ئى سۇمامە! قانداق خىيالغا كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

سۇمامە:

www.munber.org

ـ جاۋابەن، مەن ساڭا دېگەندەك... دەپ بۇرۇنقى گېپىدەك چىڭ تۇرىۋالدى. پەيغەمبىرىمىز، ساھابىلىرىغا قاراپ:

ـ سۇمامەنى قويۇۋېتىڭلار! دېدى. ئۇلار سۇمامەنى قويۇۋەتتى.

سۇمامە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتىدىن ئايرىلىپ، مەدىنە ئەتراپىدىكى قىشىدا سۇ بار "بەقئىي" قا يېقىن جايدىكى خورما زارلىققا چۈشۈپ، چىرايلىق تاھارەت ئېلىپ مەسچىتكە كېلىپ، بىر تۈركۈم مۇسۇلمانلار ئىچىدە، «مەن! بىر اللە نىڭ بارلىقىغا مۇھەممەدنىڭ اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە، گۇۋاھلىق بېرىمەن» دېدى ـ دە، رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ:

ئى مۇھەممەد! اللە بىلەن قەسەمكى، زېمىن يۈزىدە، مەن ئۈچۈن سەندەك سەت كۆرۈندىغان كىشى يوق ئىدى. بۈگۈن سەن مەن ئۈچۈن ئەڭ چىرايلىق كۆرۈندىغان كىشى بولۇپ قالدىڭ! اللە بىلەن قەسەمكى، ماڭا سېنىڭ دىنىڭدەك ئۆچ كۆرۈندىغان دىن يوق ئىدى، ئەمدى بۈگۈن سېنىڭ دىنىڭ دىنلار ئىچىدىكى ئەڭ سۆيۈملۈك دىن بولۇپ قالدى ۋە سېنىڭ يۇرتۇڭدەك سەت كۆرۈندىغان يۇرت يوق ئىدى، بۈگۈن بۇ يۇرت بارلىق يۇرتلاردىن چىرايلىق كۆرۈندىغان بولۇپ قالدى. مەن سېنىڭ ساھابىلىرىڭنىڭ قېنىنى كۆپ تۆككەن ئىدىم. سەن ماڭا قانداق ھۆكۈم چىقىرىسەن؟ دېيۋىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاۋابەن:

ـ ساڭا مالامەت قىلىنمايدۇ! ئىسلامىيەت بىراۋنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى سەۋەبى بىلەن بۇنىڭدىن بۇرۇنقى ئىشلىرىنى كەچۈرىدۇ دەپ، اللە تائالانىڭ ئۇنىڭغا يېزىۋاتقان ياخشىلىقى توغرىسىدا بىشارەت بەردى.

سۇمامەنىڭ كۆڭلى يايرىدى ۋە ئۇ: اللە بىلەن قەسەمكى، مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭگە ساھابىلىرىڭغا يەتكۈزگەندىن نەچچە

www.munber.org

ھەسسە كۆپ ئەزىيەت يەتكۈزمەن، مەن ئۆزەمنى ۋە قىلىچىمنى سىپنىڭ دىنىڭنىڭ غەلىبىسى ئۈچۈن ئاتقۇەتتىم! دېدى.

ۋە يەنە: ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئەسلىدە ئۆمرە ـ ھەج ئادا قىلماقچى ئىدىم، لېكىن سىپنىڭ چەۋاندازلىرىڭ مېنى تۇتۇۋالدى، سەن بۇنىڭغا دەيسەن؟! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سەن ھەججىڭنى ئادا قىلغىلى ماڭغىن! لېكىن قىلغان ھەججىڭ الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ شەرئىتى بىلەن بولسۇن! دەپ، ئۇنىڭغا ھەج پائالىيەتلىرىنى ئۆگىتىپ قويدى.

سۇمامە ئۆز يولىغا يۈرۈپ كەتتى، ھەتتا ئۇ مەككىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ھازىرمەن ئى الله! ساڭا ھازىرمەن! ساڭا ھازىر دەيمەن ئى الله!... ماختاش، نېمەت ۋە پادىشاھلىق سەن تەرەپتىندۇر! سىنىڭ شېرىكىڭ يوقتۇر!... دەپ تەلبىيە ئېيتتى.

ئۇ ئۆز زېمىندىكى مەككىگە تەلبىيە ئوقۇپ كىرگەن تۇنجى كىشى بولۇپ قالدى، قۇرەيشلىكلەر، بۇ تەلبىيەنى ئاڭلاپ، بۇ كىشىنى تۇتۇش ئۈچۈن ئاچچىقلانغان ھالدا قىلىچلىرىنى يالىڭاچلاپ يۈگۈرۈشۈپ كېلىشتى.

لېكىن سۇمامە، ئۇلارغا مەغرۇرانە قىياپەتتە قاراپ تۇردى، قۇرەيش ياشلىرىدىن بىرسى ئۇنى ئوقيا بىلەن ئاتماقچى بولۇشىدى. قۇرەيشلىكلەر ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ: ۋاي سېنى! بۇ ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟ ئۇ يەمامە شەھرىنىڭ ۋالىيسى! الله بىلەن قەسەم، ئۇنىڭغا يامانلىق يەتسە، ئۇنىڭ قەۋمى بىزگە ئاشلىق بېرىشنى توختىتىپ بىزنى ئاچارچىلىقتا ئۆلتۈرىدۇ، دېدى.

كىشىلەر قىلىچلىرىنى غىلاپلىرىغا سالغاندىن كېيىن سۇمامەگە قاراپ: ئى سۇمامە! ساڭا نېمە بولدى؟ ئاتا ـ ئاناڭنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرىدۈڭمۇ؟! دېدى. سۇمامە:

www.munber.org

- مەن دىندىن يانمىدىم! لېكىن ياخشى دىنغا ئەگەشتىم! يەنى، مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم! دەۋېتىپ، يەنە: اللە بىلەن قەسەمكى، سىلەرنىڭ ھەممىڭلار پۈتۈنلەي مۇسۇلمان بولمىغىچە، مەن يامامەگە قايتقاندىن كېيىن، سىلەرگە بىرەر تال دان ياكى بىرەر تال مالمۇ كەلمەيدۇ! دېدى.

سۇمامە، قۇرەيشلىكلەرنىڭ كۆز ئالدىدىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆگەتكەن بويىچە ھەج قىلدى. بۇت ۋە تاشلارغا ئەمەس بەلكى اللە ئۈچۈن مال ئۆلتۈردى ۋە شەھىرىگە قايتىپ بېرىپ، قەۋمىنى قۇرەيشلىكلەرگە بېرىدىغان ئاشلىق ياردىمىنى توختىتىشقا بۇيرۇدى، مەككە خەلقىگە بېرىلىدىغان ئاشلىق توختىدى.

سۇمامەنىڭ قۇرەيشلىكلەرگە يۈرگۈزگەن ئاشلىق جازاسى بارغانسېرى ئېغىرلىشىشقا باشلىدى. ئاشلىق باھاسى ئۆرلەپ كىشىلەر ئارىسىدا ئاچارچىلىق يۈز بەردى. ھەتتاكى ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ۋە بالىلىرىنىڭ ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەشتى.

بۇ ۋاقىتتا ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەت يېزىپ: «سەن ئۆزەڭنى سىلە - رەھىمنى ئۇلۇغچى دەپ ۋەدە بېرىسەن ھەم بىزنى شۇنىڭغا قىزىقتۇرىسەن! لېكىن سەن ھازىر، سىلە - رەھىمنى ئۈزدۈڭ! ئاتىلارنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈردۈڭ، بالىلارنى ئاچلىقتىن بىلەن ئۆلتۈردۈڭ، سۇمامە بىزدىن ئاشلىقنى توختىتىۋېلىپ بىزگە زىيانكەشلىك قىلدى. ئەگەر سەن سۇمامەگە بۇ توغرىسىدا خەت يېزىشنى توغرا كۆرسەڭ، شۇنداق قىلغان بولساڭ! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۇمامەگە: ئاشلىقنى قويۇۋېتىش توغرىسىدا خەت يازدى، سۇمامە ئاشلىقنى قويۇۋەتتى.

www.munber.org

سۇمامە پۈتۈن ھاياتىدا دىنغا كۆيۈنۈپ، پەيغەمبىرىمىز يولغان قويغان دىنى شەرىئەتكە رىئايە قىلىپ كەلدى. پەيغەمبىرىمىز روھى دۇنياغا قوشۇلغاندا، ئەرەبلەر اللە نىڭ دىنىدىن توپ ـ توپ بولۇپ چىقىشقا باشلىدى. مۇسەيلىمە بولسا بەنى ھەنىفە قەبىلىسى ئىچىدە تۇرۇپ، كىشىلەرنى ئۆزىگە ئىشىنىشكە چاقىردى. سۇمامە ئاخىرى پۈتۈن كىشىلەرنىڭ ئالدىغا چىقىپ:

ئى بەنى ھەنىفە قەبىلىسى! سىلەر يۇرۇقلۇق بولمىغان ئۇنداق قاراڭغۇلۇقتىن قېچىڭلار! بۇ بولسا مۇسەيلىمەگە ئەگەشكەنلەرگە اللە تەرىپىدىن يېزىۋاتقان بەختسىزلىكتۇر. ھەم بىر سىناقتۇر! دېدى ۋە يەنە: ئى بەنى ھەنىفە قەبىلىسى! بىر ۋاقىتتا ھەرگىز ئىككى پەيغەمبەر كەلمەيدۇ! مۇھەممەد اللە نىڭ ھەق ئەلچىسى، ئۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر يوق، ئۇنىڭغا شېرىك بولغان پەيغەمبەرمۇ يوق! دەپ ئاندىن اللە تائالانىڭ ﴿ھا، مىم! بۇ كىتاب (قۇرئان) غالىب، ھەممىنى بىلگۈچى اللە تەرەپتىن نازىل قىلىنغاندۇر! (اللە) گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر! تەۋبىنى قوبۇل قىلغۇچىدۇر! (اللە نىڭ) ئازابى قاتتىقتۇر! (اللە ئىنئام ئىگىسىدۇر! ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق! ئاقىۋەت قايتۇرۇلىدىغان جاي، ئۇنىڭ دەرگاھىدۇر!﴾ دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى ۋە اللە نىڭ بۇ سۆزلىرى مۇسەيلىمە توقۇپ چىققان: ئى قومچاق! سىز پاكلايدىغان نەرسىڭىزنى پاكلاڭ! سىز توسۇپ قالىدىغان سۇ يوق! ۋە سىز دۇغلاشتۇرىدىغان سۇمۇ ھەم يوق! دېگەن سۆزىدىن قانچىلىك يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ! دېدى. ئاندىن قەۋمى ئىچىدىكى، ئىسلامىيەتتە قېلىپ قالغان كىشىلەرنى يىغدى ۋە اللە يولىدا جىھاد قىلىپ اللە نىڭ سۆزىنى زېمىندا ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن مۇرتەدلەر بىلەن كۆرەش قىلدى.

www.munber.org

اللە سۇمامەگە ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلار تەرەپتىن ياخشى مۇكاپات بەرسۇن! ۋە ئۇنى ئۆزىنىڭ تەقۋادار بەندىلىرىگە ۋەدە قىلغان جەننىتى بىلەن ھۆرمەتلىسۇن! ئامىن!

www.munber.org

ئەبۇ ئەييۇب ئەلئەنسارى

www.munber.org

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ

ئاقساق پۇتى بىلەن جەننەتكە
دەسسەشنى مەقسەت قىلغان
شەيخ.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ ـ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن مەدىنە كاتتىباشلىرىنىڭ بەنى سەلىمە قەبىلىسىدىن تاللانغان رەھبەرلىرىدىن ۋە مەدىنىدىكى سېخى، ھۆرمەتلىك كىشىلەردىن بىرى ئىدى.

ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى مۆتىۋەر كىشىلەر ھەر كۈنى ئەتىگەندە ۋە كەچتە چوقۇنۇش، پەسىللەردە مال ئۆلتۈرۈش، قىيىنچىلىق يەتكەندە يېلىنىش ئۈچۈن ئۆيلىرىدە بىردىن بۇتنى تىكلەپ قويۇشنى ئادەت قىلىۋالغان ئىدى.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھنىڭ بۇتى ”مانات“ دەپ چاقىرىلىدىغان بۇت بولۇپ، ئۇ نەفىس ياغاچلاردىن يالغان ئىدى. ئەمرى بولسا بۇتقا ئەھمىيەت بېرىش، كۆڭۈل بۆلۈش ۋە ياخشى مايلار بىلەن مايلاشتا ھەددىدىن ئاشۇرىۋەتكەنلەردىن ئىدى.

ئەمرى مەدىنىدىكى بىرىنچى بېشارەتچى مۇسئەب ئىبنى ئۆمەيرنىڭ قولى بىلەن مەدىنە ئۆيلىرىنىڭ ھەر بىرىگە ئىمان نۇرى بۆسۈپ كىرگەن ۋاقىتتا، يېشى **60** تىن ئاشقان كىشى ئىدى، مۇسئەب ئىبنى ئۆمەيرنىڭ قولى بىلەن ئۇنىڭ مۇئەۋۋەز، مۇئاز ۋە خەللاد دەپ ئاتىلىدىغان ئۈچ ئوغلى ئىمان ئېيتقان ئىدى. ئۇلارنىڭ بىر دوستى بار بولۇپ، ئۇ مۇئاز ئىبنى جەبەل دەپ چاقىرىلاتتى. ئەمرىنىڭ ئۈچ ئوغلى بىلەن ئوغۇللارنىڭ ئانىسى ھىندىمۇ ئىمان ئېيتقان ئىدى.

www.munber.org

ئەمرى بولسا ئۇلارنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىدىن بىخەۋەر ئىدى. ئەمرىنىڭ ئايالى ھىندى، مەدىنە ئەھلىگە ئىسلامىيەتنىڭ غەلىبە قىلىپ كەلگەنلىكىنى، مۆتىۋەر كىشىلەردىن، ئۆزىنىڭ ئېرى ۋە ئازلا بىرقىسىم كىشىلەردىن باشقىلارنىڭ شېرىك ئۈستىدە قالمىغانلىقىنى كۆردى. ھىندى ئېرىنى ياخشى كۆرەتتى ۋە ھۆرمەتلەيتتى، شۇڭا ئۇنىڭ كۇپۇرلۇق بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ، دوزاخقا كىرىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى.

ئەمرى ئازغىنا ۋاقىتتا، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن ياندۇرۇپ، مۇھەممەدنىڭ دىنىغا كىرگۈزۈشكە كۈچى يەتكەن مۇسئەب ئىبنى ئۆمەيردىن ئىبارەت بۇ تەشۋىقاتچىغا باللىرىنىڭ ئەگىشىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئايالىغا:

— ئى ھىندى! سىز باللىرىڭىزنىڭ، بۇ ئەر (مۇسئەب ئىبنى ئۆمەير) گە ئۇچرىشىپ قېلىپ، مۇسئەبتە كۆرگەن ئىشنى بىزنىڭمۇ كۆرۈپ قېلىشىمىزدىن دىققەت قىلىڭ! دېدى. ئايالى:

— ماقۇل، لېكىن سىز ۋەئۇغلىڭىزدىن ئاشۇ ئادەم ئوتتۇرىغا قويغان نەرسىنى ئازراق بولسىمۇ ئاڭلاپ باقسىڭىز بولمامدۇ؟ دېدى. ئەمرى:

— ۋاي ئىسىت! مۇئاز مەن بىلمەي تۇرۇپ، دىنىدىن يېنىپتۇما؟ دېدى. ئاقكۆڭۈل ئايال ئېرىگە ئىچى ئاغرىپ:

— ئۇنداق ئەمەس! لېكىن ئۇ بۇ تەشۋىقاتچىنىڭ بەزى بىر سورۇنلىرىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ دېگەن سۆزلىرىنى يادلىۋاپتىكەن! دېدى. ئەمرى:

— ئۇنى قېشىمغا چاقىرىڭلار! دېدى. مۇئاز ئالدىغا كەلگەندە، ئەمىر ئۇنىڭدىن: ماڭا بۇ ئادەمنىڭ دېگەنلىرىدىن ئازراق دەپ بەرگىن! دېدى. مۇئاز:

www.munber.org

ــــ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللہ نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن:

«بارلىق مەدھىيە، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللہ تائالاغا خاستۇر! ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېرىباندۇر! قىيامەت كۈنىنىڭ ئىگىسىدۇر! ئى اللہ! ساڭىلا ئىبادەت قىلىمىز! سەندىنلا ياردەم تىلەيمىز! بىزنى توغرا يولغا باشلىغىن! غەزەپىڭگە يولۇققانلارنىڭ ۋە ئازغانلارنىڭ يولىغا ئەمەس، سەن ئىنئام قىلغانلارنىڭ (يولىغا) باشلىغىن!» دېدى. ئەمرى بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:

ــــ بۇ سۆز نېمىدېگەن چىرايلىق! نېمىدېگەن گۈزەل! ئۇنىڭ ھەممە سۆزى شۇنداقمىكەن؟ دەپ سورىدى، مۇئاز: ــــ ھەئە، بەلكى بۇنىڭدىنمۇ چىرايلىق. ئۇنىڭغا بەيئەت قىلامسىز ـ يا، قەۋمىڭىزنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىپ بولدى! دېدى. ئەمىر بىر ئاز جىم تۇرۇپ دېدىكى:

ــــ مەن ماناتقا مەسلىھەت سالماي تۇرۇپ بىر ئىش قىلالمايمەن! ئۇنىڭ بىر نېمە دەيدىغانلىقىغا قاراپ باقاي، دېدى. مۇئاز ئاتىسىغا:

ــــ ئاتا! ئۇ چۈشەنمەيدىغان، سۆزلىمەيدىغان، گاس ياغاچ تۇرسا ئۇنىڭ نېمە دېيىشىنى كۈتەمسىز؟ دېدى. ئاتىسى تەلەپپۇزنى قاتتىقلاشتۇرۇپ: مەن ساڭا دېدىمغۇ! ئۇنى مەسلىھەتسىز بىر ئىشنى قىلمايمەن دەپ، دېدى ـ دە، ماناتنىڭ قېشىغا باردى. ئۇلار ئادەتتە بۇتنى سۆزلەتمەكچى بولسا، ئۆزلىرىنىڭ گۇمانىچە، بۇت ئىنئام قىلغان نەرسىنى سۆزلەيدۇ! دەپ قېرى مومايدىن بىرنى بۇتنىڭ كەينىدە تۇرغۇزۇپ، ئۆزلىرى بۇتنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، ساق پۇتىغا تايىنىپ تۇرۇپ سۆزلەيتتى، مانا ئەمرىمۇ، توكۇر پۇتى بىلەن بۇتى ئالدىدا تۇرۇپ، بۇتىغا مەدھىيە ئوقۇغاندىن كېيىن:

www.munber.org

— ئى مانات! سىنىڭ مەككىدىن بىزگە ئەلچى بولۇپ كەلگەن بۇ تەشۋىقاتچىنى بىلىشىڭدە شەك يوق! ئۇ سەندىن باشقىغا يامانلىق قىلمايدۇ!... ئۇ پەقەت، بىزنى ساڭا ئىبادەت قىلىشىمىزدىن توسقىلى كەپتۇ! مەن ئۇنىڭدىن شۇنداق چىرايلىق سۆز ئاڭلىغان بولسام، ساڭا مەسلىھەت سالماي ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كېتىشنى يامان كۆردۈم! ماڭا مەسلىھەت بەرگىن! دېدى. بۇ ئەمرىگە ھېچقانداق گەپ قايتۇرمىدى. ئەمر: — سەن ئاچچىقلاپ قالغان ئوخشايسەن!... مەن ساڭا بۇندىن كېيىن ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان ئىشنى قىلمايمەن! لېكىن چاتاق يوق، مەن ئاچچىقىڭنى يۇتۇپ بولغىچە بىر نەچچە كۈن تەرك ئېتىپ تۇراي! دېدى.

ئەمرىنىڭ باللىرى، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئاتىسىنىڭ «مانات» بۇتتىن ئايرىلماس بولۇپ قالغانلىقىنىمۇ بىلەتتى، لېكى ئۇلار بۇتنىڭ ئاتىسىنىڭ دىلىدا بۇرۇنقىدەكلا يۇقىرى ئورۇندا تۇرمايۋاتقانلىقىنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ئاتىسىنىڭ كۆڭلىدىن بۇتنى چىقىرىۋېتىش كېرەكلىكىنى، مانا بۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ئىمان ئېيتىش يولى بىلەن ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتى.

ئەمرىنىڭ باللىرى كېچىلىدە دوستى مۇئاز ئىبنى جەبەل بىلەن بۇتنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنى كۆتۈرۈپ يېزىپ بەنى سەلىمە قەبىلىسىنىڭ ئەخلەت كاتىكىغا تاشلىۋەتتى ـ دە، ھېچكىمگە تۇيدۇرماي ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتىشتى، تاڭ ئاتقاندا ئەمرى بۇتقا سالام بېرىش ئۈچۈن، ئاستاغىنە كىرىپ، ئۇنى تاپالماي ۋاقىراپ تۇرۇپ:

— ۋاي ئىسىت! بۇ كېچىدە، بىزنىڭ ئىلاھىمىزغا كىم ھۇجۇم قىلدى؟ دېدى. لېكىن ئۇنىڭغا ھېچكىم جاۋاب بەرمىدى، ئۇ ئاچچىقلاپ، ۋاقىراپ ـ جاقىراپ تەھدىت سېلىپ كايىپ، ئۆيىنىڭ ئىچى ـ سىرتىنى ئاختۇردى. ئاخىرى ئۇ بۇتنىڭ كاتەككە

www.munber.org

بېشىچە تەتۈر قىلىپ تاشلانغانلىقىنى كۆردى. ئۇ بۇتنى ئېلىپ يۈيۈپ، پۇراقلىق نەرسىلەرنى سۈرۈپ ئورنىغا ئەكېلىپ قويدى ۋە بۇتقا:

ــ اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئەگەر مەن ساڭا مۇشۇنداق قىلغان ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلسەم ئىدىم. ئۇنى جازالايتتىم، دېدى.

ئىككىنچى كېچىسى ياشلار ماناتنىڭ قېشىغا يەنە بېرىپ، تۈنۈگۈنكىدەك ئىشلارنى قىلدى، تاڭ ئاتقاندا ئەمر بۇتنى ئىزلەپ، كاتەكتىكى ئەخلەتلەر ئىچىدىن تاپتى ۋە ئەتىر سۈرۈپ يەنە بۇرۇنقى ئورنىغا قويۇپ قويدى.

ياشلار بۇتقا ھەركۈنى دېگۈدەك مۇشۇنداق قىلىۋەردى، شەيخ ئەمر بۇ ياشلارغا تەڭ كېلەلمەي ئاخىر بىركۈن ئۇخلاشتىن ئىلگىرى، بۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ، قىلىچنى بۇتنىڭ بېشىغا ئېسىپ قويۇپ بۇتقا:

ــ ئى مانات! اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن سەن كۆرۈپ تۇرىۋاتقان بۇ ئىشلارنى كىمنىڭ قىلغانلىقىنى بىلمەيمەن! ئەگەر سەندە ياخشىلىق بولسا، ئۆزەڭنى يامانلىقتىن قوغدا! مانا بۇ قىلىچ سەن بىلەن بىللە! دېگىنىچە ئۆيىگە ئۇخلاشقا ماڭدى.

ياشلار ئۇنىڭ رەسمىي ئۇخلىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلغاندا، بۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ قىلىچنى بۇتنىڭ بويىندىن ئېلىۋېلىپ، بۇتنى سىرتقا ئېلىپ چىقتى ۋە ئارغامچا بىلەن بىر ئۆلۈك ئىتنى بىرگە باغلاپ، بۇ ئىككىسىنى بەنى سەلىمە قەبىلىسىنىڭ نىجاسەتلەر ئېقىپ كېلىدىغان قۇدۇقىغا تاشلىۋەتتى.

ئەتىگىنى شەيخ ئەمر ئويغىنىپ، بۇتنى تاپالمىدى، ئۇنى ئىزلەپ چىقىپ ئۇنىڭ قىلىچى ئېلىۋېلىنىپ، ئىت بىلەن

www.munber.org

باغلىنىپ قۇدۇقتا تاشلانغانلىقىنى كۆردى. بۇ قېتىم ئۇ ئاچچىقىدا ئۇنى تارتىپ چىقارماي شۇ يەردىلا تاشلاپ قويۇپ ئۇنىڭغا:

ــــ «الله نامىدىن قىلايكى قەسەم، ئەمسە ھەرگىزمۇ ھەقىقىي ئىلاھ تۇرمايتتىڭ ئىت بىلەن چوقۇم بىر يەردە، گەر بولساڭ سەن ئۇزەك ئىززەتلىك ئىلاھ» دېدى ـ دە، قايتىپ كېلىپلا الله نىڭ ھەق دىنغا كىرىپ ئىمان ئېيتتى.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ شېرىكلىكتە ئۆتۈپ كەتكەن ھەر بىر سىكۇنتىغا، پۇشايمان بارمىقىنى چىشلىگۈدەك دەرىجىدە ئىمانىنىڭ ھالاۋىتىنى تېتىپ، پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن دىنغا يۈزلەندى ۋە ئۆزىنى، مېلىنى، باللىرىنى الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنىڭ ئىتائىتىگە تاپشۇردى.

ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇھۇد ئۇرۇشى بولدى، ئەمرى ئۈچ ئوغلىنىڭ الله نىڭ دۈشمەنلىرىگە قارشى تەييارلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى ئەتە ـ ئاخشاملىرى ئورمان يولۋىسىدەك قاراپ، كۆزىتىپ تۇردى. باللار الله نىڭ رازىلىقى بىلەن غەلىبە ۋە شېھىتلىقتا يېتىشكە ئىشتىياق باغلاشقان ئىدى. باللىرىنىڭ بۇ ھەرىكىتى ئەمرىنىڭمۇ قىزغىنلىقىنى ئاشۇردى، ئۇ باللىرى بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ بايرىقى ئاستىدا، جىھادقا بېرىشقا بەل باغلىدى، لېكىن باللار ئاتىسىنى بەل باغلىغان ئىشتىن توسۇش ئۈچۈن بىرلىككە كەلدى.

ئەمرى بولسا يېشى چوڭ كىشى ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاقساپ ماڭاتتى، الله جىھادقا چىقماسلىقتا ئۆزرىسى بار دېگەن كىشىلەردىن ئىدى.

يىگىتلەر ئاتىسىغا:

ـ الله ئۆزرىسى بارلارنى كەچۈرگەن تۇرسا، الله كەچۈرگەن ئىشقىمۇ ئۆزەڭنى مەجبۇرلامسەن؟ دېدى.

شەيخ ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئاچچىقلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇلار ئۈستىدىن شكايەت قىلىپ:

ــ ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مېنىڭ باللىرىم مېنى بۇ ياخشىلىقتىن توسۇپ تۇرۋاتىدۇ، ئۇلار مېنىڭ توكۇرلىقمنى دەلىل قىلىۋاتىدۇ. الله بىلەن قەسەمكى، مەن مۇشۇ ئاقساق پۇتۇم بىلەن جەننەتكە دەسسەشنى ئارزۇ قىلىمەن! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باللىرىغا:

ــ ئۇنى مەيلىگە قويۇۋېتىڭلار! الله ئۇنىڭغا شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بەرسە ئەجەپ ئەمەس، دېدى. باللار، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئاتىسىنى توسماي ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى.

ئۇرۇشقا چىقىش ۋاقتىدا، ئەمرى ئائىلى بىلەن مەڭگۈلۈككە خوشلاشقان خوشلاشقۇچىغا ئوخشاش خوشلاشتى، ئاندىن قىبلىگە يۈزلىنىپ قولىنى كۆتۈرۈپ:

ـ ئى الله ماڭا شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بەرسەڭ! مېنى ئۆيۈمگە زىيان تارتقۇچىلاردىن قىلىپ قايتۇرمىساڭ! دېدى. ئاندىن ئۇ ئۈچ ئوغلى ۋە قەبىلىسىدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھمايىسىدە يۈرۈپ كەتتى.

ئۇرۇش تازا قىزىغاندا، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن ئايرىلدى. ئەمرى بىرىنچى سەپكە تەييارلاندى ۋە: ــ مەن جەننەتكە ئىشتىياق باغلىغان! مەن جەننەتكە ئىشتىياق باغلىغان!... دېگىنىچە مەيدانغا چۈشتى. ئۇنىڭ ئارقىسىدا ئوغلى خەللاد بار ئىدى.

www.munber.org

شەيخ ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دەپ قاتتىق ئۇرۇشتى ۋە ئۇرۇش مەيدانىغا شېھىت بولۇپ يىقىلدى، ئاتا بىلەن بالا ئوتتۇرىسىدىكى شېھىت بولۇش ۋاقتى پەقەت بىر نەچچە مىنۇتلا ئىدى.

ئۇرۇش تۈگىگەن ۋاقتتا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇھۇد شېھىتلىرىنى كۆمۈش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇپ ساھابىلارغا:

ــ ئۇلارنى قان ۋە جاراھەتلىرى بىلەن قويۇڭلار! مەن ئۇلارغا گۇۋاھچى! دېدى ۋە الله يولىدا جاراھەتلەنگەن ھەر قانداق مۇسۇلمان قىيامەت كۈنىسى قېنى ئاققان ھالدا قاننىڭ رەڭگى زەپەر رەڭدە، پۇرىقى ئىپارنىڭ پۇرىقىدەك كېلىدۇ، دېدى. ئاندىن يەنە: ئەمرۇبنۇل جەمۇھنى، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرى بىلەن دەپنە قىلىڭلار! ئۇ ئىككەيلەن دۇنيادا يېقىن دوستلاردىن ئىدى، دېدى.

الله ئەمرۇبنۇل جەمۇھ ۋە ئۇنىڭ ئۇھۇد شېھىتلىرىدىن بولغان يارەنلىرىدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇلارنىڭ قەبرىسىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن ئامىن!!!

www.munber.org

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش

تۆنجى بولۇپ مۆئمىنلەرنىڭ قۇماندانلىقىغا سايلانغان كىشى.

بىزنىڭ تونۇشتۇرماقچى بولغان ساھابىمىز ـ پەيغەمبىرىمىز بىلەن مۇناسىۋىتى قويۇق بولغان ۋە ئىسلامغا دەسلەپكى قەدەمدە كىرگەن كىشىلەرنىڭ بىرسى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاممىسىنىڭ ئوغلى. بولۇپ ئۇنىڭ ئانىسى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ قىزى ئۆمەييە يەنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھاممىسى ئىدى.

ئۇ يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېيىنى ئاكىسى، چۈنكى ئۇنىڭ ھەمشىرىسى بولغان جەھشنىڭ قىزى زەينەب ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ۋە مۆئمىنلەرنىڭ ئانىلىرىدىن بىرى ئىدى.

ئۇ ئىسلامىيەت بايرىقى تۇتقۇزۇلغان كىشىلەرنىڭ تۇنجىسى، شۇنداقلا شۇنىڭدىن كېيىن مۆئمىنلەر باشلىقى بولۇپ سايلانغانلارنىڭ تۇنجىسى.

ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇلئەرقەمگە كىرىشتىن ئىلگىرى مۇسۇلمان بولغان بولۇپ ئىسلامىيەتكە بۇرۇن كىرگەن مۇسۇلمانلاردىن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارنى، دىنىنى قۇرەيشلەرنىڭ ئەزىيەتلىرىدىن قوغدىشى ئۈچۈن، مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلغاندا، ئابدۇللاھ مۇھاجىرلارنىڭ ئىككىنچىسى بولغان بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا ئەبۇسەلىملا مۇشۇ پەزىلەتتە ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتۈۋالغان ئىدى.

ئاللاھ ئۈچۈن ھىجرەت قىلىش، ئاللاھ يولىدا ۋەتىنىدىن ئايرىلىش، ئۆي ـ ماكانىدىن ئايرىلىش، ئابدۇللاھ ئۈچۈن بىر يېڭىلىق ئەمەس ئىدى. يېڭى ئىش بولمىدى، ئابدۇللاھ ۋە بەزى يېقىن تۇغقانلىرى، بۇنىدىن بۇرۇنمۇ ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلغان ئىدى.

لېكىن ئابدۇللاھنىڭ بۇ قېتىمقى ھىجرىتى ئاۋۋالقى قېتىمقىسىغا قارىغاندا كۆپ سانلىق بولدى. چۈنكى، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر يېقىن تۇغقانلىرى، ئاتىسىنىڭ قەبىلىسىدىن چوڭ ـ كىچىك قىرى ـ ياش، ئەر ـ ئايال، باللا ـ چاقىلىرى بولۇپ ناھايىتى نۇرغۇن كىشى بىرلىكتە ھىجرەت قىلغان ئىدى. ئۇنىڭ ئائىلىسى ئىسلامىي ئائىلە، قەبىلىسى ئىسلامىي قەبىلە بولغان ئىدى.

ئۇلار مەككىدىن ئايرىلىش بىلەنلا، ئۇلارنىڭ دىيارىنى غېرىبلىق باستى: خۇددى بۇنىدىن بۇرۇن بۇ ھويلىلاردا ھېچكىم ئولتۇرمىغاندەك، بوش قېلىپ، توپا ـ چاڭ ئۇچۇپ تۇرىدىغان بولۇپ قالغان ئىدى.

ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ماڭغان كىشىلەر ھىجرەت قىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، قۇرەيش كاتتىباشلىرى، مۇسۇلمانلار ئىچىدىن كىملەرنىڭ قېلىپ كىملەرنىڭ كۆچۈپ كەتكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، مەككە كوچىلىرىنى چارلىغىلى چىقتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇجەھل، ئۇتبە ئىبنى رەبىيئەمۇ بار ئىدى.

ئۇتبە بوران ئۇچۇرۇپ ئىشىكلىرى غىچىرلاپ بەنى جەھشىنىڭ ئۆي ـ ماكانلىرىغا قاراپ: ــ بەنى جەھشىنىڭ يۇرتى ئۆز ئەھلىگە يىغلاۋاتقاندەك بوش قاپتۇ، دېۋىدى، ئەبۇجەھل:

ئۇلار ئۈچۈن ماكانلىرى يىغلاپ قالغۇدەك قانچىلىك نېمىلەر ئىدى ئۇ! دېدى ـ دە، ئابدۇللاھنىڭ ھويلىسىغا چىقتى.

www.munber.org

ئابدۇللاھنىڭ ھويلىسى، ھەممە ھويلىلارنىڭ چىرايلىقى ئىدى، ھەممىدە ئەڭ باي كىشىلەرنىڭ ھويلىسى ئىدى. ئەبۇجەھلى بۇ ھويلىنىڭ بايلىقلىرىنى خۇددى پادىشاھ ئۆز مۈلكىگە ئىشلەتكەندەك ھويلا بىلەن قوشۇپ ئىشلەتكىلى تۇردى.

ئابدۇللاھ ئەبۇجەھلىنىڭ ئۆز ھويلىسىدا قىلغان ئىشلىرىنى ئاڭلاپ كەلگەندە، بۇ ئەھۋالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھقا:

ـــ ئى ئابدۇللاھ! اللّٰه سېنىڭ ئۇ ھويلاڭنىڭ ئورنىغا جەننەتتىن ھويلا بەرسە رازى بولمامسەن؟ دېۋىدى. ئابدۇللاھ جاۋابەن: رازى بولىمەن! ئى رەسۇلۇللاھ! دېدى ۋە ئابدۇللاھنىڭ ۋۇجۇدى خۇشاللىقتىن يايراپ كەتتى كۆز ئالدىدا باللىدە يورۇپ كەتكەن بولدى.

ئابدۇللاھ، بىرىنچى ۋە ئىككىنچى قېتىملىق ھىجرەتتە، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن مەدىنىگە ئورۇنلاشقاندىن تۇرۇپ ۋە قۇەرەيشىلەردىن يەتكەن ئەزىيەتتىن كېيىن، ئەنسارىلارنىڭ ھىمايىسىدە كۆرگەننىڭ تەمىنى تېتىماي تۇرۇپلا، اللّٰه ئابدۇللاھنىڭ ئۆز ھاياتىدا ھېس قىلغان ئىمتىھانلارنىڭ ئەڭ قاتتىقىنى ۋە مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ئۇچرىغان ئەڭ قاتتىق سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈشنى خالىدى. بىز بۇ ۋەقەلىككە قۇلاق سالايلى:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىسلامىيەتتىكى تۇنجى قېتىملىق ئەسكىرى ئىشقا قوماندان قىلىش ئۈچۈن ساھابىلاردىن سەككىز كىشىنى تاللىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھ ۋە سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاسمۇ بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا:

مەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىن ئۇسسۇزلۇق ۋە ئاچلىققا چىدىيالايدىغانلىرىڭلارنى باشلىق قىلىمەن! دېگىنىچە بايراقتىن

www.munber.org

بىرنى ئابدۇللاھقا تۇتقۇزدى. ئابدۇللاھ بىر بۆلۈك مۆئمىنلەردىن تەركىب تاپقان كىشىلەرگە باشلىق بولغانلارنىڭ تۇنجىسى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھنىڭ ماڭىدىغان يولىنى كۆرسىتىپ، ئۇنىڭغا بىر پارچە خەت بەردى ۋە بۇ خەتنى ئىككى كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن ئاندىن ئوقۇشقا بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. قوشۇن ئىككى كۈنلۈك مۇساپىنى بېسىپ بولغاندىن كېيىن ئابدۇللاھ خەتكە قارىدى، خەتتە:

- «سەن خېتىمنى ئوقۇغاندىن كېيىن تائىپە بىلەن مەككە ئوتتۇرىسىدىكى ”نەخلە“ دېگەن جايغا بېرىپ ئۇ يەردە قۇرەيشلىكلەرنى مارىلاپ، ئۇلارنىڭ خەۋىرىنى بىزگە ئېلىپ كەل!» دېيىلگەن ئىدى.

ئابدۇللاھ خەتنى ئوقۇپ بولۇپ، كۆڭلىدە اللہ نىڭ ئەلچىسىنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن (بېشىم بىلەن) تەييار تۇرىمەن! دېگەننى ئويلىدى - دە، قوشۇندىكىلەرگە قاراپ:

ھەقىقەتەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى قۇرەيشلىكلەرنى مارىلاپ ئۇلارنىڭ خەۋەرلىرىنى ئېلىپ كېلىشىم ئۈچۈن ”نەخلە“ دېگەن جايغىچە بېرىشىمنى بۇيرىدى ۋە مېنى سىلەردىن بىرەرسىڭلارنى مەن بىللە بېرىشقا مەجبۇرلىشىمدىن توستى! كىمكى شېھىتلىكنى خالىسا ۋە ئۇنىڭغا قىزىقسا، مەن بىلەن ماڭسۇن، كىمكى بۇنى خالىمىسا ئۇنىڭغا مالامەت قىلىنمايدۇ، قايتىپ كەتسۇن! دېدى. كۆپچىلىك ھەممىسى بىردەك:

— پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بىز تەييار! بىز سېنى اللہ نىڭ ئەلچىسى قەيەرگە بۇيرىغان بولسا، بىز سەن بىلەن شۇ يەرگە بېرىشقا تەييارمىز! دېيىشتى.

www.munber.org

شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ”نەخلە“ دېگەن جايغىچە بېرىپ، قۇرەيشلىكلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەللەش ئۈچۈن تاغ يوللىرىنى چارلاشقا باشلىدى.

شۇ ئەسنادا، ئۇلار يىراق بىر جايدىن قۇرەيشلىكلەرنىڭ كارۋىنىنى كۆرۈپ قالدى، بۇ كارۋاندا تۆت ئەر كىشى بولۇپ، ئۇلار: ئەمرى ئىبنى ھەزرەمى، ھەكەم ئىبنى كەيسان، ئوسمان ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشى مۇغىرە ئىدى. ئۇلار بىلەن بىرگە تېرە، قۇرۇق ئۈزۈم ۋە باشقا نەرسىلەردىن ئىبارەت تىجارەت ماللار بار ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا ساھابىلار نېمە قىلىشنى مەسلىھەت قىلىشقىلى تۇردى. بۇ كۈنلەر بولسا، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلىرىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى ئىدى، ئۇلار ئاخىرى:

— ئەگەر بىز ئۇلار بىلەن ئۇرۇشساق، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلاردا ئۇرۇشقان بولىمىز! بۇنىڭ بىلەن بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى قىلمىغان بولىمىز! نەتىجىدە بارلىق ئەرەبلەرنىڭ غەزىپىگە قالىمىز!... ئەگەر بىز بۇ كۈننىڭ ئۆتۈپ كېتىشىنى كۈتسەك، ئۇلار خاتىرجەم ئۆتۈپ كېتىۋېرىدۇ دېيىشتى.

ئۇلار مەسلىھەتلىشىۋېرىپ، ھەتتا ئۇلارنىڭ پىكىرلىرى: ئۇلارنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ قولدىكى ماللىرىنى غەنىمەت ئېلىشقا بىرلىككە كەلدى. ئۇلار بىر قانچە سىكونتتىلا، ئۇلاردىن بىرىنى ئۆلتۈرۈپ ئىككىنى ئەسىرگە ئالدى، يەنە بىرىنى قاچۇرۇپ قويدى.

ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ قوشۇندىكىلەر ئەسىر ۋە كارۋان ماللارنىڭ مەدىنە تەرەپكە ھەيدەپ ماڭدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، قىلغان ئىشلىرىدىن خەۋەر

www.munber.org

بەرگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئابدۇللاھقا مۇنداق دېدى:

ــ الله بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرنى ئۇرۇشۇشقا ئەمەس بەلكى، قۇرەيشلىكلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئوقۇپ كېلىشكە ۋە ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىنى كۆزىتىشكە... بۇيرۇغان دېدى ۋە ئىككى ئەسىرنى ئۇلارنىڭ پوزىتسىيىسىگە قاراپ بىر تەرەپ قىلىشقا قويۇپ كارۋاندىكى نەرسىلەردىن يۇز ئۆرۈپ ئۇنىڭدىن ھېچنېمە ئالدىمىدى.

بۇ ۋاقىتتا، ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سەھبەتداشلىرى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلىپ قويغانلىقى ئۈچۈن ئۆزلىرىنىڭ تۈگىشىدىغانلىقلىرىغا ئىشەنچ قىلىشتى.

ئۇلارنىڭ ئەھۋالى يامانلاشتى، ئۇلارنىڭ مۇسۇلمان قېرىنداشلىرى، ئۇلارغا مالامەت قىلىشقا ۋە ئۇچرىغان ھامانلا: ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلغۇچىلار... دەپ، ئۇلاردىن ئۆزلىرى تارتىشقا باشلىدى.

ھەممە يەنە قۇرەيشلىكلەرنىڭ مۇشۇ ھادىسە ۋە سەۋەبى بىلەن پەيغەمبىرىمىزگە ھۇجۇم قىلىشقا ۋە ئورۇنۇپ تۇتقۇپلىنغان ئەسىر ۋە ئولجىلارنى قەبىلىلەر ئارىسىدا ئاشكارىلاپ:

ــ ھەقىقەتەن مۇھەممەد، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلارنى ھالال قىلدى ۋە بۇ ئايدا قان تۆكتى! ئولجا ئالدى، ئەرلەرنى ئەسىر ئالدى، دېگەن ۋاقىتلىرىدا، ئۇلارنىڭ روھى ئازابى تېخىمۇ ئېغىرلاشتى.

سىز ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سەھبەتداشلىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ قىلىپ سالغان ئىشلىرىغا قانچىلىك دەرىجىدە پۇشايمان قىلغانلىقىنى ۋە ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن پەيدا بولغان خاپىلىق

www.munber.org

سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن، قانچىلىك دەرىجىدە خىجىل بولغانلىقىنى سورىمايلا قويۇڭ!

ئۇلارغا يەتكەن خاسلىق قاتتىق مۇسىبەت ئېغىرلاشقان ۋاقتىدا، الله نىڭ ئۇلارنىڭ ئىشىدىن رازى بولۇپ، پەيغەمبىرىمىزگە بۇ ئىش توغرىسىدا ۋەھيي چۈشۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا خۇش بېشارەت بېرىلدى.

بۇ چاغدا ئۇلارنىڭ قانچىلىك خۇشال بولۇپ كەتكەنلىكىنى سورىماڭ، كىشىلەر قۇچاق ئاچقان، خۇش ـ بېشارەت بەرگەن، تەبرىكلەپ، قۇرئان كەرىمدىن ئۇلارنىڭ ئىشى توغرىلىق چۈشكەن ئايەتنى ئوقۇغان ھالەتتە، ئۇلارغا يۈزلەندى. پەيغەمبىرىمىزگە الله نىڭ مۇنۇ ئايىتى چۈشكەن ئىدى.

﴿(ئى مۇھەممەد!) ئۇلار سەندىن: «ھارام قىلىنغان ئايدا ئۇرۇش قىلىشقا بولامدۇ» دەپ سورىشىدۇ، ئېيتقىنكى، «بۇ ئايدا ئۇرۇش قىلىش چوڭ گۇناھ، الله نىڭ يولىدىن توسۇش ۋە الله قا كۇپرىلىق قىلىش، مەسچىت ھەرەمدە (ئىبادەت قىلىشتىن) توسۇش، مەسچىت ھەرەمدىن ئاھالىنى ھەيدەش، الله نىڭ دەرگاھىدا تېخىمۇ چوڭ گۇناھتۇر، پىتنە (مۆئمىنلەرگە زىيانكەشلىك قىلىش) ئادەم ئۆلتۈرۈشتىنمۇ قاتتىق گۇناھتۇر»﴾.

بۇ ئايەتلەر چۈشكەن ۋاقىتتا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلى يورۇپ كەتتى ۋە كارۋاندىكى ماللارنى ئالدى، ئەسىرلەرنى تۆلەم ئېلىپ قويۇۋەتتى، ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سۆھبەتداشلىرىنىڭ قىلغان ئىشىدىن رازى بولدى. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۆلتۈرگىنى، مۇسۇلمانلارنىڭ قېنىنى تۆككەن تۇنجى مۇشرىك، ئۇلارنىڭ بايرىقى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز قولى بىلەن چەككەن تۇنجى بايراق، قوماندان ئابدۇللاھ مۆئمىنلەرنىڭ باشلىقى! دەپ چاقىرىلغان تۇنجى كىشى.

www.munber.org

بەدىر ئۇرۇشى بولغاندا ئابدۇللاھ ئىماننىغا لايىق ھالدا باتۇرلارچە ئېلىشتى ئاندىن ئۇھۇد ئۇرۇشى بولدى، بۇ ئۇرۇشتا ئابدۇللاھ بىلەن ئۇنىڭ سۆھبەتدىشى سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاسنىڭ ئۇنتۇلمايدىغان بىر ۋەقەلىكى بولۇپ ئۆتكەن بولۇپ، بىز بۇ ۋەقەلىكنىڭ تەپسىلاتىنى بايان قىلىپ بېرىشكە، سەئدنىڭ ئۆزىنى تەكلىپ قىلايلى! سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئۇھۇد ئۇرۇشى بولغاندا، ماڭا ئابدۇللاھ ئۇچراپ قېلىپ: سەن الله تائالاغا دۇئا قىلمامسەن؟ دېدى. مەن:

ــ قىلىمەن! دېدىم ـ دە، بىز بىرلىكتە بىر چەتكە چىقتۇق. مەن دۇئا قىلىپ: «ئى الله! مەن دۈشمەنگە ئۇچراشسام، قاتتىق ئۇرۇشالايدىغان، مېنى ئاچچىقى يامان دۈشمەنگە ئۇچراشتۇرغىن! مېنىڭ شۇنداقلار بىلەن ئۇرۇشىمەن. ئاندىن مېنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇ ئۇنىڭ قىلىچىنى ئېلىۋېلىشىم ئۈچۈن ماڭا ئۇتۇقلۇق بەرگىن! دېدىم. ئابدۇللاھ مېنىڭ دۇئايىمغا، ئامىن! دەپ بەردى. ئاندىن ئابدۇللاھ دۇئا قىلىپ: ئى الله! ماڭا ئاچچىقى يامان، ئۆزى كۈچلۈك دۈشمەننى رىزىق قىلىپ بەرگىن! مەن ئۇنىڭ بىلەن سەن ئۈچۈن ئۇرۇشىمەن. ئۇ مەن بىلەن ئۇرۇشىدۇ، ئاندىن ئۇ مېنى تۇتۇۋېلىپ، مېنىڭ بۇرنۇمنى، قۇلىقىمنى كېسىۋالىدۇ! مەن ساڭا ئۇچراشسام، سەن مەندىن:

ــ سېنىڭ بۇرنۇڭ نېمە بولۇپ كېسىلگەن؟ قۇلىقىڭچۇ؟ دەپ سورىساڭ. مەن دەرھال:

ــــ سېنى ۋە پەيغەمبىرىڭنى دەپ كېسىلگەن! دەيمەن، ئاندىن سەن يەنە:

ــ راست گەپ قىلدىڭ! دەيسەن، دېدى.

سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس يەنە مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

ــــ ئابدۇللاھنىڭ دۇئاسى، مېنىڭ دۇئايىمدىن ياخشى بولدى! مەن چۈشتىن كېيىن ئۇنىڭ پارچە ـ پارچە بولۇپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى، بۇرۇن ۋە قۇلىقىنىڭ دەرەخكە يىپ بىلەن ئېسىلىپ قويۇلغانلىقىنى كۆردۈم! دەيدۇ.

الله ئابدۇللاھنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ تاغىسى، يەنى شېھىتلەرنىڭ سەركەردىسى ـ ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىبنى ھۆرمەتلىگەندەك، ئۇنىمۇ شېھىتلىك بىلەن ھۆرمەتلىدى. رەسۇلۇللاھنىڭ مۇبارەك كۆز ياشلىرى ئۇ ئىككى شېھىتلىكنىڭ خۇش پۇراقلىرى بىلەن پۇركەلگەن قەبرە توپىسىنى نەمدەۋەتتى...

”ساھابىلار ھاياتىدىن تاللانمىلار“ دېگەن كىتابنىڭ بىرىنچى بۆلۈمى تۈگىدى. بارلىق ھەمدۇسانا ۋە ماختاش الله تائالاغا خاستۇر.

www.munber.org

ئەبۇئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ

"ھەرقانداق بىر مىللەتنىڭ
ئىشەنچلىك ئادىمى بار، بۇ
مىللەتنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى
ئەبۇ ئۇبەيدە"

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

ئەبۇ ئۇبەيدە چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان، قەددى قەمىتى كېلىشكەن، ئېگىز بويلۇق ئورۇق، زىلۋا ئادەم بولۇپ، قارىغۇچىنىڭ كۆزى راھەتلىنىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقان كىشى چىقىشىپ دوست بولۇپ قالىدىغان خۇش تەبىئەتلىك كىشى ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ يەنە ناھىيىتى كەمتەر، شەرمى ـ ھايالىق كىشى ئىدى. بىراق مەرتلەر سىنىلىدىغان مەيدانلاردا بولسا خۇددى ھۇجۇمغا تەييارلانغان يولۋاسقا ئايلىناتتى.

مانا بۇ كىشى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مىللىتىنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى، ئامىرئىبنۇ ئابدۇللائىبنى جەرراھ بولۇپ "ئەبۇ ئۇبەيدە" دەپ ئاتالغان. ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر ئۇنى سۈپەتلەپ: قۇرەيش قەۋمى ئىچىدە يۈزى ئەڭ نۇرلۇق، ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل، ناھايىتى ھايالىق، ھەرگىز يالغان سۆزلىمەيدىغان، باشقىلارنىمۇ يالغانچىغا چىقارمايدىغان ئۈچ ئادەم بولۇپ ئۇلار ـ ئەبۇبەكرى، ئوسمان ئىبنى ئەففان ۋە ئەبۇ ئۇبەيدە، دېگەن ئىدى.

ئەبۇ ئۇبەيدە دەسلەپكى قەدەمدە ئىسلامغا كىرگۈچىلەردىن بولۇپ، ئەبۇبەكرىدىن بىر كۈن كېيىن ئەبۇبەكرىنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىمان ئېيتقان. ئەبۇبەكرى ئۇنى ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف، ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، ئەرقەم ئىبنى ئەبىل ئەرقەملەر بىلەن بىللە

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ئۇلار شاھادەت كەلىمىسىنى ئېيتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۈيۈك ئىسلام دىنىنىڭ تايانچ تۈۋرۈكلىرىدىن بولۇپ قالدى.

ئەبۇ ئۇبەيدە باشقا مۇسۇلمانلار بېشىدىن كەچۈرگەن ئېغىر سىناقلارنى بېشىدىن كەچۈردى. ئۇ دەسلەپتە ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە ھېچقانداق بىرىنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى تارتمىغان ئېغىر ئازاپ ئوقۇبەتلەرنى تارتتى. لىكىن ئۇ ھېچقانداق تەۋرەنمەي ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە سادىق بولدى. بەدرى ئۇرۇشىدا ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن سىناق ھەرقانداق بىر ئىنساننىڭ تەسەۋۋۇرىغا سىغمايدىغان سىناقلاردىن ئىدى.

بۇ كۈنى ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆلۈمدىن قورقماس جاسارىتى بىلەن دۈشمەن سېپىنى يېرىپ يۈرۈپ جەڭ قىلدى. ئۇنىڭ جاسارىتى دۈشمەنلەرنى ساراسىمىگە سېلىۋەتتى، قۇرەيشلەرنىڭ ئاتلىق ئەسكەرلىرىمۇ ئۇنىڭ ھۇجۇمىدىن ئېھتىيات قىلىشىپ ھەر قېتىم ئۇنىڭ ئۇدۇلىغا توغرا كېلىپ قالسا، ئۆزلىرىنى چەتكە ئېلىشاتتى. لېكىن ئۇلار ئىچىدىكى بىر ئادەم، ئۇ ھەر بىر ھۇجۇمغا ئۆتكەندە ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرىۋالاتتى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئۇ ئادەمدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشتىن قاچاتتى.

ھېلىقى ئادەم ھۇجۇمنى كۈچەيتكىلى تۇردى، ئەبۇ ئۇبەيدە ھە دەپ ئۇ ئادەمگە ھۇجۇم قىلىپ قىلىشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ تۇرسىمۇ، ئۇ ئادەم ئۇنىڭ بىلەن باشقا دۈشمەنلەر ئارىسىدا تۇرۇۋېلىپ ئاخىردا ئۇنىڭ سەبرى قاچىسىنى تاشتۇرىۋەتتى. ئۇ چىداپ تۇرالماي قىلىچ بىلەن ئالدىدىكى ئۇ ئادەمنى چېپىپ ئوتتۇرىدىن ئىككى پارچە قىلىۋەتتى، ئۇ ئادەم يەرگە يىقىلدى.

www.munber.org

ھۆرمەتلىك كىتاپخان سىز ئۇ ئادەمنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟ ئۇ بولسىمۇ ھېچكىمنىڭ تەسەۋۋۇرىغا سىغمايدىغان بىر شەخس بولۇپ، دەل ئەبۇ ئۇبەيدىنىڭ ئاتىسىدۇر.

ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆز ئاتىسىنى چېپىپ تاشلىدى. ياق، ئۇ ئاتىسىنى ئەمەس بەلكى ئاتىسىنىڭ دىلىدىكى شېرىك ئەقىدىسىنى چېپىپ تاشلىغان ئىدى، ئۇنىڭ ھەققىدە ئاللا تائالا: ”ئاللاھ ۋە ئاخىرەتكە ئىشىنىدىغان كىشىلەرنىڭ ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەر بىلەن قارشىلاشقانلارنى ـ ئۇلارنىڭ ئاتىلىرى، ئوغۇللىرى، قېرىنداشلىرى، ئورۇق ـ توغقانلىرى بولغان تەغدىردىمۇ دوست تۇتقانلىقىنى كۆرمەيسەن، ئەنە شۇلارنىڭ ئىمانىنى ئاللاھ مەھكەم قىلدى ۋە ئۆز دەرگاھىدىن بولغان روھ بىلەن ئۇلارنى كۈچەيتتى. ئاللا ئۇلارنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ. ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، ئاللاھتىن ئۇلارمۇ مەمنۇن بولىدۇ. ئەنە شۇلار ئاللاھنىڭ قوشۇنىدۇر، بىلىڭلاركى ئاللاھنىڭ قوشۇنى مەخسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر“. دېدى.

ئۇنىڭ دادىسىنى ئۆلتۈرىشى ھەرگىزمۇ تاسادىپىي يۈز بەرگەن ئىش بولماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئاللاھقا بولغان ئىمانى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن دىنغا بولغان سادىقلىقى، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى نۇرغۇنلىغان روھلار ھەۋەس قىلغىدەك دەرىجىگە يەتكەنىدى.

مۇھەممەت ئىبنى جەئفەر رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ : خىرىستىيانلاردىن تەركىب تاپقان بىر بۆلۈك ئەلچىلەر پەيغەمبەر ئەلەيسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئى ئەبۇ قاسىم ! بىز ئىختىلاپ قىلىشىپ قالغان ئىشتا ھۆكۈم چىقىرىشى ئۈچۈن ساھابىلىرىڭ ئىچىدىن ئۆزەڭ رازى بولىدىغان بىرىنى ئەۋەتكىن.

www.munber.org

بىزنىڭ نەزىرىمىزدە سىلەر رازى بولغىدەك ھۆكۈم چىقارغۇچىلارسىلەر، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«سىلەر كەچتە كېلىڭلار، مەن سىلەرگە ناھايىتى ئىشەنچلىك بىرسىنى قوشۇپ بېرىمەن، - دېدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ : مەن ئۇ كۈنى پېشىن نامىزى ئۈچۈن مەسچىتكە بۇرۇن چىقتىم، گەرچە مەن ھوقۇققا قىزىقمىساممۇ لېكىن شۇ كۈنى ئاشۇ ئىشەنچلىك كىشىنىڭ مەن بولۇپ قېلىشىمنى تولىمۇ ئۈمۈت قىلدىم. پېشىن نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتىراپقا تەكشى نەزەر سېلىپ چىقتى، مەن مېنى چاقىرىپ قالسىكەن، دەپ بويىنۇمنى سوزۇپ قاراپ كەتتىم، بىراق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاكى ئەبۇ ئۇبەيدىنى كۆرگىچە ھەممە ياققا قاراپ ئۇنى تاپقاندىن كېيىن ئۇنى چاقىرىپ:

سەن ئۇلار بىلەن بىرگە بېرىپ ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشىپ قالغان ئىشتا ئۇلار ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ بېرىپ كەلگىن!» دېدى. مەن ئۆز - ئۆزەمگە: بۇ شەرەپكە ئۇ ئېرىشىۋالدى، دېدىم.

ئۇ ئىشەنچلىك بولۇپلا قالماي يەنە ناھايىتى ئامانەتدار ئىدى. ئۇنىڭ بۇ خىسلىتى نۇرغۇن ئىشلاردا ئىپادىلەنگەن ئىدى، بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇرەيشلەردىن بىرقانچە كىشىنى كارۋانلارنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ كېلىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار بىلەن بىر تولۇم خورمىمۇ بەردى. ئوزۇقلۇق ئۈچۈن بۇنىدىن باشقا نەرسە يوق ئىدى. ئۇ ھەر كۈنى ھەر بىر ئادەمگە بىر تاللا خورما بېرەتتى، كىشىلەر بۇ خورمىنى شورايتتى، ئاندىن سۇ ئىچەتتى. بۇ ئۇلارنىڭ بىر كېچە كۈندۈزلۈك ئوزۇقى ئىدى.

www.munber.org

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلار مەغلۇب بولغاندا مۇشرىكلارنىڭ باشلىقلىرى : بىزگە مۇھەممەدنى كۆرسىتىڭلار! بىزگە مۇھەممەدنى كۆرسىتىڭلار! دەپ توۋلاشقا باشلىدى. ئەنە شۇ ھالقىلىق ۋاقىتتا ئەبۇ ئۇبەيدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى جان پىدالىق بىلەن قوغداپ تۇرغان ئون ساھابىنىڭ بىرى ئىدى. جەڭ ئاخىرلاشقان چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇدۇل چىشى چۈشۈپ، چېكىسى يېرىلىپ، تۆمۈر كىيىمنىڭ ئىككى تال ھالقىسى ئۇنىڭ مەڭزىگە كىرىپ كەتكەن ئىدى، ئەبۇ بەكرى كېلىپ ھالقىنى ئالماقچى بولغان ئىدى، ئەبۇ ئۇبەيدە ـ مەن قەسەم قىلايكى! بۇ ئىشنى ماڭا قوي! دېدى.

ئابا بەكرى ئۇنىڭغا بەردى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئەگەر قولى بىلەن تارتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئازار يېتىشتىن ئەنسىرەپ ھالقىنى ئۇدۇل چىشى بىلەن تارتقان ئىدى ئۇنىڭ ئۇدۇل چىشى چۈشۈپ كەتتى. ئاندىن يانا بىر ئۇدۇل چىشى بىلەن ھالقىنىڭ يەنە بىرىنى تارتتى. شۇنىڭ بىلەن يەنە بىر ئۇدۇل چىشىمۇ چۈشۈپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى:

ئەبۇ ئۇبەيدە چىشى چۈشۈپ كەتكەنلەرنىڭ ئەڭ چىرايلىقى بولدى، دېدى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات چېغىدىكى بارلىق غازاتلارغا تولۇق قاتناشقانىدى.

سەقىفە كۈنى (يەنى ئەبۇ بەكرى سىددىق خەلىپىلىككە ئولتۇرغان، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىنغان كۈن) ئۆمەر ئەبۇ ئۇبەيدىگە:

قولىڭنى ئاچ، مەن ساڭا بەيئەت قىلاي! چۈنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھەر مىللەتنىڭ بىر ئىشەنچلىك ئادىمى بار، سەن بۇ ئۇممەتنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى» دېگىنىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدۇ. ئەبۇ ئۇبەيدە: مەن پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام نامازغا ئىمام بولۇشقا بۇيرىغان، ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغانغا قەدەر ئىمام بولغان ئادەمنىڭ ئالدىغا ئۆتەلمەيمەن، دېدى. ئاندىن ئۇ ئەبۇ بەكرى سىددىقتا بەيئەت قىلدى ۋە ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىشلىرىدا ياخشى مەسلەكداش، ياخشى ياردەمچى بولۇپ قالدى.

خەلىپىلىك ۋەزىپىسى ئۆمەرگە كەلگەندە ئۇ يەنە خەلىپە ئۆمەرگە بەيئەت قىلىپ ئۇنىڭ يېقىن ئادەملىرىدىن بولۇپ تۆۋەندە ھېكايە قىلىنماقچى بولغان بىر ئىشتىن باشقا ھەرقانداق ئىشتا ئۇنىڭ بۇيرۇقىدىن چىقمىدى.

سىز ئۇنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنمىغان ئىشنىڭ زادى قايسى ئىش ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟

بۇ ئىش ئەبۇ ئۇبەيدە شام دىيارىدا تۇرغان چاغلىرىدا يۈز بەرگەن ئىدى. ئاللاھ ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق پۈتكۈل شام زېمىنىنى فەتھى قىلغانغا قەدەر ئۇ شام دىيارىدىكى مۇسۇلمانلارغا يېتەكچىلىك قىلىۋاتاتتى. ئىشغال قىلىنغان رايونلارنىڭ دائىرىسى شەرىقتە فۇرات دەرياسىغىچە. شىمالدا كىچىك ئاسىياغىچە كېڭەيگەنىدى.

بۇ مەزگىلدە شام دىيارىدا ئەزەلدىن ئاز كۆرۈلىدىغان ۋابا كېسىلى تارقاپ نۇرغۇن كىشىلەر ھالاك بولۇشقا باشلىدى. خەلىپە ئۆمەر ئەبۇ ئۇبەيدەدىن ئەنسىرەپ ئاخىرى ئۇنىڭغا:

ساڭا جىددىي ھاجىتىم بار، سەندىن باشقا بىرى بۇ ئىشنىڭ ھاجىتىدىن چىقالمايدۇ، تېز قايتىپ كەل» دېگەن مەزمۇندا خەت يازدۇ. ئۇ ئۆمەرنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن: مەن مۆمىنلەرنىڭ باشلىقىنىڭ ھاجىتىنى بىلدىم، ئۇ ھايات قالالمايدىغان بىر ئادەمنىڭ ھايات قېلىشىنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ، دېدى ھەمدە مۇنداق دەپ جاۋاب خەت يازدى: مۆمىنلەرنىڭ

www.munber.org

خەلىپىسى!سىزنىڭ ماڭا بولغان ھاجىتىڭىزنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلدىم، مەن مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئىچىدە تۇرۇپ ئۇلارنىڭ بېشىغا كەلگەن بالا قازادىن ئۆزەمنى قاچۇرۇشنى لايىق كۆرمەيمەن، ھەتتا ئاللاھ ئۇلار بىلەن مېنىڭ ئارىلىقىدا ئۆز ھۆكۈمىنى چىقارغىچە مەن ئۇلاردىن ئايرىلىشنى خالىمايمەن، سىز بۇ خەتنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان مېنى بۇيرىقىڭىزدىن ئازات قىلىۋېتىڭ ھەم مېنىڭ بۇ يەردىن كەتمەسلىكىمگە روخسەت قىلىڭ، دەپ جاۋاب يازدى.

ئۆمەر خەتنى ئوقۇپ بولۇپ يىغلاپ كەتتى. باشقىلار ئۇنىڭ بۇقەدەر قاتتىق يىغلىغانلىقىنى كۆرۈپ: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆلۈپ كەتتىمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۆمەر:ياق، لېكىن، يېقىنلىشىپ قاپتۇ، دېدى.

ئۆمەرنىڭ گۇمانى راست چىقتى، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئەبۇ ئۇبەيدە ۋابا كېسىلىگە گىرىپتار بولدى. ئۆلۈم ئۇنىڭغا يېقىنلاشقاندا ئۇ قوشۇندىكىلەرگە مۇنداق ۋەسىيەت قىلدى: مەن سىلەرگە شۇنداق بىر ۋەسىيەت قالدۇرايكى، ئەگەر ئۇنى قوبۇل قىلساڭلار داۋاملىق ئۈستۈدە تۇرۇسىلەر، ناماز ئوقۇڭلار، رامىزان روزىسىنى تۇتۇڭلار، سەدىقە قىلىڭلار، ھەج قىلىڭلار، كىشىلەرنى ھەققە تەۋسىيە قىلىڭلار، رەھبىرىڭلارغا نەسىھەت قىلىڭلار يەنى ئۇلار بىرەر ئىشتا خاتالاشسا ئۇ خاتاسىنى ئۇلارغا كۆرسۈتىپ قويۇڭلار، ئۇلارنى ئالدىماڭلار يەنى خاتا قىلغان ئىشلىرىنى كۆرسۈتۈپ بەرمەي قالماڭلار، مال ـ دۇنيا سىلەرنى ھالاك قىلمىسۇن. ئىنسان مىڭ يىل ياشىغان تەقدىردىمۇ يەنىلا سىلەرگە مەلۇملۇق بولغان بۇ ئۆلۈمدىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدۇ، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھ، دېدى ئاندىن مۇئازغا: ـ ئى مۇئاز ! كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەر، دېدى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭ پاك روھى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. مۇئاز ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى خالايىقلار! سىلەر ياخشى بىر قېرىندىشىڭلاردىن

www.munber.org

ئايرىلدىڭلار، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن قەلبى بۇنىڭدىنمۇ پاك، ئاداۋەتتىن يىراق، ئاخىرەتنى بۇنىڭدىنمۇ بەك ياخشى كۆرۈدىغا، بۇنىڭدىنمۇ بەك ياخشى نەسىھەت قىلىدىغان باشقا بىرەر ئادەمنى كۆرۈپ باقمىدىم، ئۇنىڭغا ئاللاھتىن رەھمەت تىلەڭلار، ئاللاھ سىلەرگىمۇ رەھمەت قىلسۇن! دېدى

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد

«قۇرئان چۈشكەن پېتى ئوقۇپ
ئۆزىنى خۇشال قىلماقچى بولغان
ئادەم ئىبنى ئۇممۇ ئەبدى
ئوقۇغاندەك ئوقۇسۇن»

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

ئۇ ۋاقىتلاردا ئۇ تېخى بالاغەت يېشىغا يەتمىگەن ئۆسمۈر بولۇپ كىشىلەردىن يىراق جايدا، مەككىنىڭ تاغ جىلغىلىرىدا قۇرەيش ئەرلىرىنىڭ ئاقساقىلى ئۇقبە مۇئىيتنىڭ قويلىرىنى باقاتتى، كىشىلەر ئۇنى "ئىبنى ئۇممۇئەبدى" دەپ چاقىرىشاتتى، ئەمما ئۇنىڭ ئۆز ئىسمى ئابدۇللاھ، ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەسئۇد ئىدى.

ئۇ ئۆز مىللىتىدە ئاشكارا بولغان پەيغەمبەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئاڭلاپ تۇراتتى، لېكىن يېشىنىڭ كىچىكلىكى، ئورنىنىڭ يىراقلاردا ياشايدىغانلىقى سەۋەبلىك، ئۇ خەۋەرلەرگە ئانچە دىققەت قىلىپ كېتەلمەيتتى. ئۇ ئۇقبەنىڭ قويلىرىنى ئەتىگەن ئېلىپ چىقىپ تاكى قاراڭغۇ چۈشكىچە بېقىشقا ئادەتلىنىپ كەتكەن ئىدى

بىر كۈنى بۇ بالا، يىراقتىن ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقان ئىككىيلەننى كۆردى. ئۇلارنىڭ تۇرقىدىن ئېسىللىكى چىقىپ تۇراتتى، ئۇلارغا قاتتىق سەپەر ھارغىنلىقى يەتكەن بولۇپ، قاتتىق ئۇسساپ كەتكەنلىكتىن، لەۋلىرى قۇرۇپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ ئىككىيلەن ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، سالام قىلدى ۋە: ئى ئوغۇل! بىزگە قويلىرىڭدىن سېغىپ بەرسەڭ، ئۇسسۇلۇقمىزنى قاندۇرۇپ، بىرئاز ئەسلىمىز كېلىۋالايلى، دېدى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ: ياق، مەن ئۇنداق قىلمايمەن، چۈنكى بۇ قويلار مېنىڭ ئەمەس، مەن پەقەت قويلارغا قارايدىغان ئادەم، دېدى.

ئۇلار بالىنىڭ سۆزىدىن رەنجىمىدى، ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ چىرايىدىن رازىمەنلىك ئالامەتلىرى ئاشكارا بولدى. ئۇلارنىڭ بىرى بالىغا:

ماڭا قوچقار يېقىنلاشمىغان بىر قوينى كۆرسىتىپ قوي، دېگەندە، بالا ئۇزىگە يېقىن جايدىكى بىر چىشى پاقلاننى كۆرسىتىپ قويدى، ھېلىقى كىشى ئۇنى باغلاپ، ئەمچىكىنى الله نىڭ ئىسمىنى ئوقۇپ باشلاشقا باشلىدى، بالا ھەيران بولۇپ كۆڭلىدە: قوچقار يېقىنلاشمىغان كىچىك قويدىن قانداقمۇ سۈت چىقىدۇ؟ دېگەنلەرنى ئويلىدى.

ئۇزاق ئۆتمەيلا پاقلاننىڭ ئەمچىكىدىن سۈتلەر ھەم كۆپ، ھەم تەبىئى چىقىشقا باشلىدى، يەنە بىر ئادەم يەردىن ئوتتۇرىسى كاۋاك بىر تاشنى ئېلىپ ئۇنى سۈت بىلەن توشقۇزدى. سۈتتىن ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھى ئىچىپ، ئابدۇللاھقىمۇ بەردى، ئابدۇللاھ كۆرگەنلىرىگە ئىشىنەلمەي قالدى...

ئۇ ئۇچۇسى ئۇسسۇلۇقلىرىغا قانغاندا، ھېلىقى مۇبارەك ئادەم پاقلاننىڭ ئەمچىكىگە: «يىغىل!» دېدى، ئۇ يىغىلىپ ئەسلىگە كەلدى. بۇ چاغدا ئابدۇللاھ ئۇ ئادەمگە:

ماڭا سىز دېگەن گەپلەرنى ئۆگىتىپ قويۇڭ، دېدىم. ئۇ ماڭا: «سەن ئۆگىتىلىدىغان بالا» دېدى. بۇ ئابدۇللاھنىڭ ئىسلام بىلەن بولغان ھېكايىسىنىڭ باشلىنىشى ئىدى.

ھېلىقى مۇبارەك كىشى دەل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزى، ھەمراھى بولسا ئەبۇبەكرى سىددىق ئىدى.

www.munber.org

ئۇ كۈنى ئۇ ئىككەيلەن قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئازاب - ئوقۇبەتلىرىدىن قوتۇلۇش ئۈچۈن مەككىنىڭ تاغلىرىغا قېچىپ چىققان ئىدى.

بۇ بالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ھەمراھىنى ياقتۇرۇپ قېلىپ، دىل رىشتىسى ئۇلارغا باغلاندى، ئۇلارمۇ بۇ بالىغان قىزىقىپ، ۋە بۇ بالىدىكى ئامانەتدارلىقنى، كەسكىنلىكىنى ھۆرمەت قىلىپ، كەلگۈسىدە بۇ بالىنىڭ قولىدىن ياخشى ئىشلارنىڭ كېلىدىغانلىقىنى پەرەز قىلدى.

ئۇ بالا يەنى ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ئۇزاق ئۆتمەي ئىسلام كەلتۈرۈپ، ئۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىگە ئاتىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى خىزمىتىگە قويدى.

شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ تەلەيلىك بالا قوي بېقىشتىن، پۈتكۈل مەخلۇقات ۋە مىللەتنىڭ رەھبىرىنىڭ خىزمىتىنى قىلىشتەك شەرەپلىك خىزمەتنى قىلىشقا يۆتكەلدى.

ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇپ، ئۇنىڭدىن بىر قەدەممۇ ئايرىلمىدى، ئولتۇرسا، تۇرسا ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلەتتى، ئۇخلىسا ئويغىتاتتى، يۇيۇنسا دالدا بولۇپ بېرەتتى، سىرتقا ماڭماقچى بولسا، ئايىغىنى كەيگۈزەتتى. كىرگەندە سالغۇزاتتى، ئۇنىڭ مىسۋاك، ھاسىلىرىنى كۆتۈرەتتى. ھۇجرىسىغا ئۇنىڭ ئالدىدا كىرەتتى، ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ خالىغان ۋاقىتتا كىرىشىگە رۇخسەت قىلغان بولۇپ، ئۇ خىجىل بولماستىن، گۇناھ دەپ قارىماستىن ئۇنىڭ مەخپىي ئىشلىرىنىمۇ تىڭشايتتى، شۇڭا ئۇ ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەخپىيىتىنى بىلىدىغان كىشى“ دەپ چاقىرىلاتتى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە تەربىيىلەندى، ئۇنىڭ پرىنسىپى بويىچە ئىشلىدى. ئۇنىڭ ئەخلاقىنى ئۆزىگە سىڭدۈرۈپ، ھەرقانداق خىسلەتتە ئۇنىڭغا ئەگەشتى، ھەتتا بۇ توغرىسىدا: ئابدۇللاھ ھىدايەت ۋە ئەخلاق جەھەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەڭ يېقىن ئادەم دېيىلگەن.

ئىبنى مەسئۇد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خۇسۇسىي تەربىيىسىدە ساھابىلارنىڭ ئەڭ قارىيسى، قۇرئاننىڭ مەنىلىرىنى ۋە الله نىڭ قانۇنىنى ئەڭ ياخشى چۈشۈنىدىغان ئالىمى بولدى.

بۇنىڭغا ئۆمەرنىڭ ئالدىغا كەلگەن كىشىنىڭ ھېكايىسى ئەڭ ياخشى دەلىل بولالايدۇ.

ئۆمەر: ”ئەرەفات“ تا تۇرىۋاتاتتى، ھېلىقى ئادەم ئۆمەرگە: ئى مۆئمىنلار خەلىپىسى! مەن كۇفىدىن كەلدىم. ئۇ يەدەر قۇرئاننى تولۇق يادقا ئوقۇيدىغان ئادەمدىن بىرىلا قالدى، دېدى.

ئۆمەر قاتتىق ئاچچىقلاندى، ئۇ قىسمەن ۋاقىتلاردىلا مۇشۇنداق ئاچچىقلىناتتى. ھەتتا ئاچچىقلانغىنىدىن ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايلا قالدى ۋە:

ھالىڭغا ۋاي كىمكەن ئۇ؟! دېدى.

ھېلىقى كىشى: ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد، دېدى.

ئۆمەرنىڭ ئاچچىقى تەدرىجىي بېسىقتى ۋە:

- ۋاي ئىست سېنى! الله بىلەن قەسەمكى، مەن كىشىلەر ئىچىدىن ئۇنىڭدىنمۇ بەك، بۇ ئىشقا لايىق ئادەمنىڭ قالغىنىنى بىلمەيمەن، ساڭا ئۇ توغرىسىدا سۆزلەپ بېرەي، دەپ سۆزىنى باشلىدى:

www.munber.org

بىر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇبەكرىنىڭ قېشىدا مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى ئۈستىدە پاراڭلىشىۋاتاتتى، مەن ئۇلار بىلەن بىرگە ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقتى، بىز ئۇنىڭ بىلەبىرگە چىقتۇق، بۇ چاغدا بىر ئادەم مەسچىتتە ناماز ئوقۇۋاتقان بولۇپ، بىز ئۇنى تونۇيالمىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قۇلاق سالدى ۋە بىزگە:

«قۇرئاننى چۈشكەندىكىدەك ئۆز پېتى ئوقۇپ، ئۆزىنى خۇشال قىلماقچى بولغان ئادەم ئىبنى ئۇممۇئەبدىنىڭ ئوقۇغىنىدەك ئوقۇسۇن... » دېدى، ئاندىن ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد دۇئا قىلىشقا باشلىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

«سورىغىن! بېرىلىسەن، سورىغىن، بېرىلىسەن... دېيىشكە باشلىدى.

ئۆمەر سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

مەن ئىچىمدە: اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئەتىگەنلىككە ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ قىلغان دۇئاسىغا ئامىن! دېيىشىپ بەرگىنىدىن خۇش خەۋەر بېرىمەن، دېدىم. ئەتىسى مەن ئەبۇبەكرىنىڭ مەندىن بۇرۇن كېلىپ بولغانلىقىنى بىلدىم. اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئەبۇبەكرى ھەرقانداق بىر ياخشىلىقتا مەندىن ئۆتۈپ كېتەتتى.

ئابدۇللاھنىڭ اللّٰه نىڭ كىتابىنى بىلىشى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ مۇنداق دەيتتى:

يەككە يىگانە اللّٰه بىلەن قەسەمكى، مەن اللّٰه نىڭ كىتابىدىن چۈشكەن ھەرقانداق بىر ئايەتنى قەيەردە، نېمە توغرىسىدا چۈشكەنلىكىنى، بىلىمەن، ئەگەر مەن بىرەرسىنىڭ اللّٰه نىڭ

www.munber.org

كىتابىنى مەندىن ياخشىراق بىلىدىغىننى ئۇقسام، مۇمكىن بولسىلا ئۇنىڭ قېشىغا بارىمەن.

ئۇ دېگەن سۆزىدە ئاشۇرۇۋەتمىگەن ئىدى. ئۆمەر ئۆزىنىڭ مەلۇم بىر سەپىرىدە بىر كارۋانغا ئۇچراپ قالىدۇ. كېچە تۇمانلىق بولۇپ كارۋانلار بىر - بىرىنى كۆرەلمەيتتى. بۇ كارۋانلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى. ئۆمەر بىر كىشىنى بۇ كارۋانلارغا توۋلاشقا بۇيرىدى: ئۇ كىشى:

سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟ دەپ توۋلىدى. ئۇ كىشىلەر:

يىراق ۋادىدىن، دېيىشتى.

قەيەرگە بارىسىلەر؟ دەپ سورالغاندا، ئۇلار:

قەدىمىي ئۆيگە، دېيىشتى.

ئۆمەر قېشىدىكىلەرگە:

بۇ كارۋانلار ئىچىدە چوقۇم بىلىملىك ئادەم بار ئىكەن، دەپ بىر ئادەمنى:

قۇرئاننىڭ قايسىسى ئەڭ بۈيۈك؟ دەپ سوراشقا بۇيرۇدى. ئۇلار تەرەپتىن:

﴿بىر اللە تائالادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئۇ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلغۇچىدۇر، مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇيقۇ باسمايدۇ﴾ دېگەن ئايەتلەر، دېدى.

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ھېكمەتلىك؟دېگەن سۇئالغا ئۇلار:

﴿اللە ئادىل بولۇشقا، ياخشىلىق قىلىشقا، يېقىن تۇغقانلارغا خەيرى ئېھسان قىلىشقا بۇيرۇيدۇ﴾ دېگەن ئايەتلەر، دېدى. ئۇلار يەنە

www.munber.org

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ ئومۇمىي؟ دېگەن سوئالغا

﴿كىمكى زەررىچىلىك ياخشى ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ مۇكاپىتىنى كۆرىدۇ، كىمكى زەررىچىلىك يامان ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ﴾ دەپ جاۋاب بەردى. سوراش داۋام قىلدى.

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ قورقىتارلىق؟

﴿بەخت ـ سىلەرنىڭ ۋە ئەھلى كىتابنىڭ قۇرۇق ئارزۇسى بىلەن قولغا كەلمەيدۇ، كىمكى بىر يامانلىق قىلىدىكەن جازالىنىدۇ، ئۆزى ئۈچۈن اللە تائالادىن باشقا دوست ۋە مەدەتكار تاپالمايدۇ﴾

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ ئۈمىدلەندۈرەرلىك؟

﴿ئى مۇھەممەد! مېنىڭ تىلىمدىن ئېيتقىنكى، جىنايەتكار بەندىلىرىم! اللە نىڭ رەھمىتىدىن ئۈمىدسىزلەنمەڭلار، ئۇ خالىغان گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ، شۈبھىسىزكى، اللّٰه مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر﴾

سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد بارمۇ؟

شۇنداق، بار!

ئابدۇللاھ قارى، ئىبادەتكار، تەقۋا، بولۇپلا قالماي، يەنە كۈچلۈك، كەسكىن جەڭ قىلغۇچى، ئىش چىڭغا چىقسا ئۆزىنى ئاتىيالايدىغان قەيسەر كىشى ئىدى.

ئۇنىڭ شۇنداق قىلىنىشىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا قۇرئاننى ئۇنلۇك ئوقۇغان يەر يۈزىدىكى تۇنجى مۇسۇلمان بولۇپ قالغانلىقى كۈپايەدۇر.

بىر كۈنى مەككىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى يىغىلدى، ئۇلار ئاز ۋە ئاجىز ئىدى. ئۇلار:

www.munber.org

الله بىلەن قەسەمكى، قۇرەيشلەر قۇرئاننىڭ ئۈنلۈك ئوقۇلغانلىقىنى ئاڭلاپ باقمىدى. كىم ئۇلارغا قۇرئاننى ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۈنلۈك ئوقۇيدۇ؟ دېدى.

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد:

مەن ئوقاي، دېدى.

بىز ئۇلارنىڭ ساڭا زىيان يەتكۈزىشىدىن ئەنسىرەيمىز، بىز قوغدىيالايدىغان ۋە ئۇلاردىن توسۇپ قالالايدىغان ئورۇق - تۇغقانلىرى بار ئادەمنى دېمەكچى ئىدۇق، دېيىشكەندە ئۇ:

مېنى قويۇپ بېرىڭلار، الله مېنى قوغداپ ئۇلارنى توسايدۇ، دېدى. ئابدۇللاھ ئەتىسى چاشگاھ ۋاقتى بىلەن ماقامى ئىبراھىمغا كەلدى، قۇرەيشلىكلەر كەئبىنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇرۇشاتتى، ئۇ ماقامى ئىبراھىمدا تۇرۇپ:

﴿ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله قۇرئاننى تەلىم بەردى. ئىنساننى ياراتتى.، ئۇنىڭغا سۆزلەشنى ئۆگەتتى... ﴾

ئۇ ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرۇۋەردى قۇرەيشلەر:

ئىبنى ئۇممۇئەبدى نېمە دەۋاتىدۇ؟ يوقالسۇن، ئۇ مۇھەممەد ئوتتۇرىغا قويغان نەرسىنىڭ بەزىسىنى تىلاۋەت قىلىۋاتىدىغۇ... دېيىشتى.

ئۇلار ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭ يۈز كۆزىگە ئۇرۇشقا باشلىدى. لېكىن ئۇ ئوقۇشنى توختاتماستىن تاكى الله يەتكۈزۈشنى خالىغان جايغىچە ئوقۇدى... ئاندىن ساھابىلارنىڭ قېشىغا قايتتى، ئۇنىڭ باش - كۆزىدىن قانلار ئېقىۋاتاتتى، ساھابىلار:

بىز دەل مۇشۇنداق ئىشتىن ئەنسىرىگەن ئىدۇق، دېيىشتى.

ئۇ:

www.munber.org

الله بىلەن قەسەمكى! الله نىڭ دۈشمەنلىرى ھازىر مېنىڭ نەزىرىمدە ئاجىز ئىكەن، خالىساڭلار ئەتە يەنە بېرىپ مۇشۇنداق قىلاي، دېدى. ساھابىلار:

ياق! بۇ يېتەرلىك، سەن ئۇلارغا، ئۇلار يامان كۆرىدىغان نەرسىنى ئاڭلىتالىدىڭ، دېيىشتى.

ئابدۇللاھ تاكى ئۆسمان (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپە بولغان دەۋرگىچە ياشىدى، ئۇ ۋاپات بولۇش ئالدىدا، ئوسمان ئۇنى يوقلاپ كېلىپ ئۇنىڭدىن:

قەيىرىڭ بەك بىئارام قىلىۋاتىدۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇ:

مېنىڭ گۇناھلىرىم. دېدى.

كۆڭلۈڭ نېمىنى ئارزۇ قىلىدۇ؟ دەپ سورىۋىدى،

ئۇ: الله تائالانىڭ رەھمىتىنى، دېدى. ئۇنىڭغا يەنە:

ساڭا بىر قانچە يىلدىن بېرى ئېلىشقا ئۇنىمىغان نېسىۋىلىرىڭنى بۇيرۇپ بېرەمۇ؟دېيۋىدى، ئۇ:

ياق، ئۇنىڭغا ھاجىتىم يوق، دېدى.

سېنىڭدىن كېيىن قىزلىرىڭ ئىشلىتەر، دېگەندە، ئۇ:

سەن قىزلىرىمنىڭ كەمبەغەل بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتامسەن؟ مەن ئۇلارنى ھەر كېچىسى سۈرە «ۋاقىئە» نى ئوقۇشقا بۇيرىدىم، چۈنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ:

«كىمكى سۈرە ۋاقىئەنى ئوقۇسا، مەڭگۈ كەمبەغەللىك، موھتاجلىق يەتمەيدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدى.

ئابدۇللاھ، الله نىڭ دەرگاھىغا كەتكەن ۋاقتىدا تىللىرى الله نى ئەسلەش بىلەن نەم، ئايەت ئوقۇشقا بىلەن ھۆل ئىدى...

www.munber.org

www.munber.org

سالمان پارسى

«سالمان بىزنىڭ ئائىلە كىشىلىرىمىزدىن»

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

بىزنىڭ بۇ ھېكايىمىز، اللّٰه توغرىسىدا ئىزدىنىپ، ھەقىقەتەن كەينىدىن يۈگۈرگۈچى سالمان پارسى (اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن) نىڭ ھېكايىسى.

بىز بۇ ھېكايىنىڭ ۋەقەلىك تەپسىلاتىنى سەلماننىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى، چۈنكى بۇ ئۇنىڭ ھېكايىسىنى تەسىرلىك، بايانىنى چوڭقۇر ۋە ئىشەنچلىك قىلىدۇ.

سالمان مۇنداق دەيدۇ:

مەن ”جەييان“ دەپ ئاتىلىدىغان كەنتنىڭ ئەسفىھان جەمەتىدىكى فارسلىق يىگىت ئىدىم.

ئاتام شۇ كەنتنىڭ باشلىقى، بايلىقى ھەممىدىن كۆپ، مەرتىۋىسى ھەممىدىن يۇقىرى ئادەم ئىدى.

ئۇ مېنى كىچىكلىكىمدىن تارتىپلا ناھايىتى بەك ياخشى كۆرەتتى، مەن چوڭايغانسېرى ئۇنىڭ ماڭا بولغان مۇھەببىتى كۈچىيىپ، ھەتتا مەندىن ئەنسىرەپ، قىزلارغا ئوخشاش ئۆيىدىن باشقا يەرلەرگە چىقارمايتتى. مەن مەجۇسى (ئوتقا، چوقۇنىدىغاندىن) دىنىنى تىرىشىپ ئۆگەندىم، ھەتتا بىز چوقۇنىدىغان ئوتنىڭ قارىغۇچىسى بولۇپ، ئوتنىڭ ئۆچۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئوت يېقىش ئىشى ماڭا تاپشۇرۇلدى.

www.munber.org

ئاتامنىڭ چوڭ بىر پارچە تېرىلغۇ يېرى بولۇپ، بىزگە نۇرغۇن كىرىم كىرەتتى، ئاتام ئۇ يەرنى ئۆزى باشقۇراتتى، ھوسۇلىنى ئۆزى يىغاتتى. بىر قېتىم مۇھىم بىر ئىش سەۋەبىدىن ئۇ يەرگە بارالمىدى - دە، مېنى چاقىرىپ:

ئـى ئوغلـۇم! كـۆرۈپ تۇرۇپسـەن، ئېتىزلىققا بارالمايدىغـان بولـدۇم، بۈگـۈنچە سـەن بېرىـپ ئـۇ يـەرنىڭ ئىشـلىرىنى قىلىـپ تۇرسـاڭ، دېـدى. مـەن ئېتىزلىققـا قـاراپ مـاڭدىم، يولـدا خرىستىئانلارنىڭ چىركاۋى يېنىدىن ئۆتۈۋېتىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىن چىقىۋاتقان ئاۋازنى ئاڭلاپ قالدىم، ئۇلار ناماز ئوقۇۋاتقان ئىكەن بۇ مېنىڭ دىققىتىمنى تارتتى.

ئاتـام مېـنى ئـۇزاق مەزگـىل جەمئىيـەتتىن ئايرىۋەتكەچكـە، خرىستىئان ۋە باشقا دىنكىلەرنىڭ قىلىۋاتقانلىرىنى كۆرۈپ بېقىش مەقسىتىدە ئۇنىڭ ئىچىگە كىردىم.

مەن ئۇلارنىڭ ئىشلىرىغا قىزىقىپ قالدىم، ئۇلارنىڭ نامىزى مېنى جەلپ قىلىۋالدى، مەن ئۆز - ئۆزۈمگە:

الله بىلەن قەسەمكى! بۇ بىزنىڭ چوقۇنىۋاتقان دىنىمىزدىن ياخشى ئىكەن... دېدىم.

ئۇلارنىڭ قېشىدىن تاكى قۇياش پاتقىچە قايتمىدىم، ئاتامنىڭ ئېتىزلىقىغىمۇ بارمىدىم، مەن چىركاۋدىكىلەردىن:

بۇ دىنىنىڭ ئەسلى مەنبەسى قەيەردە؟ دەپ سورىدۇم.

شام دىياردا، دېدى ئۇلار.

قاراڭغۇ چۈشكەندە، ئۆيگە كەلدىم، ئاتام مەندىن نېمە قىلغانلىقىمنى سوراشقا باشلىدى، مەن:

www.munber.org

ئى ئاتا! مەن كېتىۋېتىپ، چىركاۋدا ناماز ئوقۇۋاتقان بىر بۆلۈك كىشىلەرنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا قىزىقىپ قېلىپ، قۇياش پاتقانغا قەدەر شۇ يەردە بولدۇم، دېدىم.

ئى ئوغلۇم! ئۇ دىندا ھەرگىز ياخشىلىق يوق، ئۆزەڭنىڭ دىنى ئۇلارنىڭ دىنىدىن كۆپ ياخشى، دېدى دادام.

ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، اللہ بىلەن قەسەم، ئۇلارنىڭ دىنى بىزنىڭ دىنىدىن ياخشى.

ئاتام بۇ ئەھۋاللاردىن قورقتى، مېنىڭ ئەسلى دىنىمدىن چىقىپ كېتىشىمدىن ئەنسىرەپ مېنى كىشەنلەپ ئۆيگە سولاپ قويدى.

مەن پۇرسەت كەلگەندە خىرىستىئانلارنىڭ قېشىغا:

ئەگەر شامغا بارىدىغانلار كېلىپ قالسا مېنى خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇڭلار! دەپ ئادەم ئەۋەتتىم.

ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ يەرگە بارىدىغانلار كەپتۇ، ئۇلار ماڭا خەۋەر قىلىشتى، مەن كىشەندىن بوشىنىپ، يوشۇرۇنچە ئۇلار بىلەن يولغا چىقتىم، بىز شامغا يېتىپ كەلدۇق، مەن تۇرالغۇغا چۈشۈپلا كىشىلەردىن:

بۇ دىندىكى ئەڭ ياخشى ئادەم كىم؟دەپ سورۇدۇم.

چىركاۋدىكى باش روھانى، دېدى ئۇلار.

مەن ئۇ باش روھانىنىڭ قېشىغا كەلدىم ئۇنىڭغا:

مەن دىنىڭلارغا قىزىقىمەن سېنىڭ قېشىڭدا سېنىڭ خىزمىتىڭدە بولۇشنى، سەندىن تەلىم ئېلىشنى ۋە سەن بىلەن بىرگە ئىبادەت قىلىشنى خالايمەن، دېدىم.

كىرگىن!دەپ ماڭا رۇخسەت قىلدى باش روھنى.

www.munber.org

مەن، ئۇنىڭغا خىزمەت قىلىشقا كىرىشتىم، لېكىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنىڭ ئانچە ياخشى ئادەم ئەمەسلىكىنى سەزدىم. ئۇ ئەگەشكۈچىلىرىنى سەدىقە قىلىشقا بۇيرۇپ، ئۇنىڭ ساۋابىغا قىزىقتۇراتتى، ئەگەردە ئۇلار اللە يولىغا سەرپ قىلىشقا نەرسە بەرسە، ئۇنى كەمبەغەللەرگە بەرمەي ئۆزى ئۈچۈن يوشۇراتتى،، شۇنداق قىلىپ يۇرۇپ ھەتتا ئۇ يەتتە كوزا ئالتۇن يىغدى. مەن بۇ كۆرنۇاتقان ئىشلىرىم تۈپەيلى ئۇنى ناھايىتى يامان كۆردىم، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ ئۆلدى، خرىستىئانلار ئۇنى دەپنە قىلىشقا يىغىلغاندا مەن ئۇلارغا:

سىلەرنىڭ بۇ ئادىمىڭلار ئەسكى ئادەم ئىكەن، ئۇ سىلەرنى سەدىقىگە بۇيرۇپ، سىلەر ئەكەلسەڭلار ئۇنى ئۆزىگە يوشۇرۇپ، مىسكىنلەرگە ھېچنەرسە بەرمەي ئۆزىنىڭ قىلىۋالاتتى، دېدىم.

سەن بۇ ئىشنى قانداق بىلدىڭ؟ دېيىشتى ئۇلار. مەن

:سىلەرگە ئۇ مال ـ دۇنيا يىغقان جاينى كۆرستەي، دېدىم.

ئۇلار: بولىدۇ، بىزگە كۆرسەت، دېدى.

مەن ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويدۇم، ئۇلار ئالتۇن كۆمۈش قاچىلانغان يەتتە كۈزىنى ئېلىپ چىقىپ كۆرۈپ، ھەممىسى بىردەك:

اللە بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇنى دەپنە قىلمايمىز، دېيىشىپ ئۇنىڭ جەسىدىنى دارغا ئېسىپ، چالما ـ كېسەك قىلدى.

بۇ ئىشقا ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇلار يەنە بىر ئادەمنى ئۇنىڭ ئورنىغا تىكلىدى، مەن ئۇنىڭ يېنىدا بولدۇم. مەن دۇنياغا ئۇنىڭدىنمۇ تەقۋا، ئاخىرەتكە بۇ كىشىدەك قىزىقىدىغان، كېچە ـ كۈندۈز ئىبادەتكە ئادەتلەنگەن بىرەرسىنى كۆرمىگەن ئىدىم، مەن

www.munber.org

بۇ كىشىنى ئىنتايىن ياخشى كۆردۇم. بىر مەزگىل ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولدۇم، ئۇ سەكراتقا چۈشكەندە:

ئى پالانى! مېنى كىمگە تاپشۇرسىز كىم بىلەن بولۇشۇمغا بۇيرىيسىز؟ دېدىم. ئۇ:

ئى ئوغلۇم! مەن مەۋسىل دېگەن جايدىكى، بىر ئادەمدىن باشقىسىنىڭ بۇ دىنىمىزدا مۇستەھكەم ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، ئۇ پالانى بولۇپ ئۆزگەرمەي، ئازماي تۇرغان، سەن ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، دېدى.

مەن مەۋسىلدىكى ئادەمنىڭ يېنىغا كەلگەندە كەچۈرمىشىمنى سۆزلەپ:

پالانى ئۆلۈش ئالدىدا مېنىڭ سىزگە قوشۇلىشىمغا بۇيرۇپ، سىزنىڭ ھەقىقەتكە چىڭ يېپىشقانلىقىڭىزنى خەۋەر قىلغان دېدىم. ئۇ:

مېنىڭ يېنىمدا تۇرغىن، دېدى.

مەن ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭمۇ ياخشىلىقىنى ھېس قىلدىم، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنىڭغا ئەجەل كەلدى، ئۆلۈش ئالدىدا، مەن ئۇنىڭغا:

ئى پالانى! سىزگە الله تائالانىڭ ئەجىلى كەلگىلىۋاتىدۇ، سىز مېنىڭ كىمگە قوشۇلىشىمنى بۇيرۇيسىز؟ دېدىم.

ئى ئوغلۇم! الله بىلەن قەسەمكى، نەسىيبىن دىكى بىر ئادەمدىن باشقىلارنىڭ بىزنىڭ دىنىمىزدا ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، سەن ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، ئۇ پالانى دېدى.

www.munber.org

بۇ ئادەم لەھەتكە قويۇلغاندا مەن نەسىيبىلىك كىشىگە قوشۇلدۇم ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھىنىڭ مېنى ئۆزىگە قوشۇلۇشنى ئېيتقانلىقىنى دېدىم.

بوپتۇ، قالغىن، دېدى ئۇ.

مەن، بۇ ئادەمنىڭمۇ، ئىككى ھەمراھىدەك ياخشىلىق ئۈستىدە تۇرغانلىقىنى بايقىدىم، ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭغىمۇ ئەجەل كەلدى. ئۆلۈش ئالدىدا مەن:

سەن ئەمدى مېنى كىمگە تەۋسىيە قىلىسەن؟ دېدىم.

ئى ئوغلۇم! اللہ بىلەن قەسەمكى، مەن ئەرمۇنىيەدىكى بىر كىشىدىن باشقىسىنىڭ بىزنىڭ يولدا ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، ئۇ پالانى، ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، دېدى.

مەن ئۇنىڭ يېنىغا بارغىنىمدا ئۇ مېنىڭ ئۆز يېنىدا تۇرۇشۇمغا قوشۇلىدىغانلىقىنى ئېيتتى، اللہ بىلەن قەسەم، ئۇمۇ، ياخشىلارنىڭ يولىدىكى ئادەم ئىكەن، مەن ئۇنىڭ قېشىدا تۇرۇپ، بىر قانچە قوي ـ كالىغا ئىگە بولدۇم، ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇنىڭغىمۇ اللہ نىڭ قازاسى كەلدى، ئۆلۈش ئالدىدا مەن ئۇنىڭغا:

ـ سىز مېنىڭ ئىشلىرىمىزنىڭ بىلىسىز، مېنى كىمگە قالدۇرۇسىز نېمە ئىش قىلىشقا بۇيرۇيسىز؟ دېدىم. ئۇ:

ئى ئوغلۇم! اللہ بىلەن قەسەمكى، مەن يەر يۈزىدە بىرەرسىنىڭ بىزنىڭ يولىمىزغا چىڭ يېپىشىپ قالغانلىقىنى بىلمەيمەن... لېكىن ئەرەبلەر زېمىنىدىن ئىبراھىمنىڭ دىنى بىلەن ئەۋەتىلىدىغان بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى. ئۇ ئۆز زېمىنىدىن تاشلىق، خورمىلىق زېمىنغا ھىجرەت قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئاشكارا ئالامىتى بار، ئۇ ھەدىيە يەيدۇ، سەدىقە يېمەيدۇ. تاغاق

www.munber.org

سۆڭۈكىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەيغەمبەرلىك تامغىسى بار، ئەگەر سەن ئاشۇ يۇرتقا بارالساڭ بارغىن، دېدى.

ئۇ ۋاپات بولدى، مەن ئۇ يەردە تاكى «كەلاپ» قەبىلىسىدىكى بىر تۈركۈم سودىگەرلەر ئۆتكىچە تۇردۇم ۋە ئۇ سودىگەرلەرگە:

مېنى ئەرەبلەرنىڭ يۇرتىغا ئاپىرىپ قويساڭلار سىلەرگە بۇ قوي، كالىلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بېرىمەن، دېدىم. ئۇلار:

بولىدۇ، سېنى ئاپىرىپ قويايلى، دېدى.

مەن ئۇلارغا قوي ـ كالىلىرىمنى بەردىم، ئۇلار مېنى بىرگە ئېلىپ ماڭدى، بىز ۋادىل قوراغا كەلگەندە ئۇلار مېنى ئالداپ، بىر يەھۇدىيغا سېتىۋەتتى، مەن ئۇ يەھۇدىينىڭ خىزمىتىدە بولدۇم، ئۇزۇن ئۆتمەي خوجايىنىمنىڭ بەنى قۇرەيزدىكى تاغىسىنىڭ ئوغلى خوجايىنىمنى يوقلاپ كېلىپ، مېنى سېتىۋالدى، مېنى مەدىنىگە ئەكەلدى، مەن مەدىنىدە، ئەمۇرىيەدىكى ھەمراھىم بايان قىلغان خورما باغلىرىنى كۆرۈپ، ئۇ سۈپەتلىگەن سۈپەت بويىچە، بۇ يەرنىڭ مەدىنە ئىكەنلىكىنى بىلدىم ۋە ئۇ يەردە تۇردۇم.

شۇ چاغلاردا پەيغەمبەر مەككىدە ئۆز كىشىلىرىنى دىنغا دەۋەت قىلىۋاتقان ئىكەن، لېكىن مەن قۇللۇق مەجبۇرلىغان ئىشلار بىلەن بولۇپ كېتىپ، ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلىمىغان ئىكەنمەن.

ئۇزۇن ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، مەن خوجايىنىمنىڭ خورمازالىقىدىكى خورما دەرىخى ئۈستىدە ئىشلەۋاتاتتىم، خوجايىنىم ئۇنىڭ ئاستىدا ئولتۇراتتى، ئۇنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى كېلىپ: اللہ «قەيلە» قەبىلىسىنى ھالاك قىلغۇەتسۇن، ئۇلار مەككىدىن بۈگۈن كېلىدىغان ئۆزىنى پەيغەمبەر

www.munber.org

دەپ ئاتىۋالغان بىر كىشىنى كۈتۈش ئۈچۈن قۇباغا جەم بوپتۇ، دېدى.

ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپلا، ماڭا تەپ كېسىلدەك بىر نەرسە يېتىپ تىترىپ كەتتىم. ھەتتا خورما تۆۋەندىكى خوجايىنىمنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ كېتىشىمدىن ئەنسىرەپ، ئالدىراپلا چۈشتۈم ۋە ھېلىقى ئادەمگە:

نېمە دېدىڭ؟ ماڭا خەۋەرلەرنى قايتا سۆزلەپ بەرگىنە، دېدىم.

خوجايىنىم ئاچچىقلىنىپ، مېنى بىر كاچات سالدى ۋە ساڭا بۇنى سوراپ نېمە كەپتۇ؟ ماڭ ئىشىڭنى قىل! دېدى.

كەچ كىرگەندە ئۆزەم يىغىپ قويغان خورمىدىن ئازىراق ئېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چۈشكەن جايغا ماڭدىم، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ:

مەن سېنىڭ ياخشى ئادەم ئىكەنلىكىڭنى ئاڭلىدىم، سەن بىلەن بىرگە مۇساپىر، ھاجەتمەن دوستلىرىڭ بار ئىكەن، بۇ مەن سەدىقە ئۈچۈن يىغىپ قويغان نەرسە، سىلەرنى بۇ سەدىقىگە ھەقلىق دەپ قارايمەن، دەپ خورمىلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويدۇم. ئۇ ھەمراھلىرىغا:

«يەڭلار!... » دېدى، لېكىن ئۆزى يېمىدى. مەن كۆڭلۈمدە: بۇ بىرىنچىسى، دېدىم.

قايتىپ خورما يىغىشقا باشلىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇبادىن مەدىنىگە يۆتكەلگەندە، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ:

سېنىڭ سەدىقە يېمەيدىغانلىقىڭنى كۆردۈم، بۇ سېنى ھۆرمەتلەپ بەرگەن سوۋغىتىم، دېدىم.

www.munber.org

ئۇ خورمىلاردىن يېدى ۋە ساھابىلىرىنىمۇ يېيىشكە بۇيرىدى، ئۇلارمۇ يېدى، مەن ئىچىمدە: بۇ ئىككىنچىسى. .. دېدىم.

كېيىن مەن ئۇنىڭ قېشىغا كەلدىم، غەرقەد قەبرىستانلىقىدا بىر ساھابىنى دەپنە قىلىۋاتقان ئىكەن، مەن ئۇنىڭ ئولتاغانلىقىنى، ئۈچچىسىدا يېپىنچا بارلىقىنى كۆردۈم، مەن ئۇنىڭغا سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئۇمۇرىيەدىكى دوستۇم سۈپەتلىگەن پەيغەمبەرلىك تامغىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۈچچىسىغا قاراشقا باشلىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ مەقسىتىمنى بىلدى ۋە دەرھال ئۈچىسىدىن رىداسىنى ئالدى، مەن تامغىنى كۆردۈم ۋە ئۇنى تونۇدۇم، ئاندىن ئۇنىڭغا ئۆزەمنى تاشلاپ، سۆيۈپ يىغلاپ كەتتىم. ئۇ مەندىن:

سەن بۇنى قانداق بىلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

مەن ئۇنىڭغا كەچۈرمىشلىرىمنى سۆزلەپ بەردىم. ئۇ قىزىقىپ ئاڭلىدى، ھەتتا ساھابىلارنىڭمۇ ئاڭلىشىنى ياخشى كۆردى، مەن ئۇلارغىمۇ سۆزلەپ بەردىم. ئۇلارمۇ ئاڭلىدى ۋە چەكسىز خۇرسەن بولدى.

پۈتۈن ماكاندىن ھەقىقەتنى ئىزدىگەن سالمان پارسىغا سالاملار بولسۇن!

ھەقنى تونۇپ، ئۇنىڭغا ئىشەنگەن سالمان پارسىغا سالام بولسۇن!

ۋاپات بولغان ۋە قايتا تىرىلدۈرۈلىدىغان كۈنىدە ئۇنىڭغا تۈمەن مىڭ سالاملار بولسۇن!...

www.munber.org

ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل

«ئىكرىمە سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا مۆئمىن مۇھاجىر ھالىتىدە كېلىدۇ، سىلەر ئۇنىڭ ئاتىسىنى تىللىماڭلار، ئۆلۈكنى تىللاش ھايات ئادەمگە زىيان يەتكۈزىدۇ، ئۆلۈككە يەتمەيدۇ»

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

«مۇھاجىر يولۇچىنى قارشى ئالىمىز»

بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىكرىمەگە قىلغان سالىمى. ئۇ قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىكى، ئەڭ باي، نەسەبى ئېسىل ئىدى.

ئەگەر ئاتىسىنىڭ سەۋەبىدىن بولمىغان بولسا مەككىدىكى مەرتىۋىلىك ئائىلە پەرزەنتلىرىدىن سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس، مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ۋە باشقىلارغا ئوخشاش ئۆزىنىڭ تەڭتۇشلىرى ئىسلام كەلتۈرگىنىدەك، ئۇنىڭمۇ ئىسلام كەلتۈرۈشى ئېنىق ئىدى.

ئۇنداقتا، بۇ ئاتا زادى كىم؟!

ئۇ مەككىنىڭ چوڭ زومىگەرى، مۇشرىكلارنىڭ بىرىنچى قول كاتتىبېشى، الله ئۇنىڭ جازالىشى بىلەن، مۆئمىنلارنىڭ راستچىللىقىنى سىنىغان، ئازاب ئىگىسى ئىدى. مۆئمىنلار ئازاب ئالدىدا مۇستەھكەم تۇرۇپ ئىمانىدا راستچىل بولغان ئىدى.

مانا بۇ ئاتا ئەبۇجەھل، مۇشۇنىڭ ئۆزىلا يېتەرلىك...

www.munber.org

بۇ ئۇنىڭ ئاتىسى، ئەمما مەخزۇم قەبىلىسىدىن بولغان ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل قۇرەيشلەرنىڭ ساناقلىق، ھۆرمەتكە سازاۋەر باتۇر، چەۋەندازلىرىنىڭ بىرى ئىدى.

ئىكرىمە ئۆزىنىڭ ئاتىسىنىڭ باشلىقلىق سەۋەبىدىن ئۆزىنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن دۈشمەنلىشىشكە باشلىغانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قاتتىق دۈشمەنلەشتى. ساھابىلارغا چەكسىز ئەزىيەت يەتكۈزدى، مۇسۇلمانلارغا ۋە ئىسلامغا، ئاتىسىنى خۇرسەن قىلغىدەك ئازابلارنى سالدى.

بەدىر كۈنىسى ئاتىسى مۇشرىكلارغا قوماندانلىق قىلغاندا مۇھەممەدنى قورقاتمىغۇچە مەككىگە قايتماسلىققا، لات، ئۇززا بىلەن قەسەم قىلدى، بەدىردە تۆگىلەرنى بوغۇزلاش، ھاراق ئىچىش، چالغۇ - ئەسۋاپلار بىلەن كۆڭۈل ئېچىپ بېرىشتىن ئىبارەت، ئۈچ ئىشنى ئورۇنلاشتۇردى...

ئەبۇجەھل جەڭگە قوماندانلىق قىلىۋاتقاندا ئىكرىمە ئاتىسىنىڭ تايىنىدىغان يان تايىقى، ئۇ ئارقىلىق باشقىلارنى جازالايدىغان قولى بولدى.

لېكىن لات، ئۇززا ئەبۇجەھلىنىڭ نىداسىنى ئاڭلىمىدى. چۈنكى، ئۇلار گاس ئىدى. ئۇنىڭغا جەڭدىمۇ ياردەم قىلمىدى. چۈنكى، ئۇ ئىككىسى ياردەم بېرىشتىن ئاجىز ئىدى...

ئەبۇجەھل بەدىر جېڭى قىلماستىن يېقىلدى، ئوغلى ئىكرىمە ئۆز كۆزى بىلەن ئۇنىڭ قېنىنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ قىلىچى ئارقىلىق ئاققىنىنى كۆردى، ئاتىسىنىڭ لەۋلىرى ئارىسىدىن چىققان ئاخىرقى خىقىراشلىرىنى ئۆز قۇلىقى بىلەن ئاڭلىدى.

www.munber.org

ئىكرىمە ئاتىسىنى بەدىردە قالدۇرۇپ قايتتى، مەغلۇبىيەت ئۇنى دەپنە قىلىش ئۈچۈن ئاتىسىنىڭ جەسىتىنى ئېلىپ كېتىشتىن ئاجىز قىلغان، قېچىش ئۇنى، مۇسۇلمانلارغا قالدۇرۇپ كېتىشكە مەجبۇر قىلغان ئىدى.

مۇسۇلمانلار ئەبۇ جەھىلنىڭ جەسىدىنى نەچچە ئون قۇرەيشلىكلەرنىڭ جەسەتلىرى بىلەن بىرگە قەلىب قۇدۇقىغا تاشلاپ، قۇم بىلەن تىندۇرىۋەتتى.

شۇ كۈندىن باشلاپ ئىكرىمە ئىسلام بىلەن باشقىچە قارشىلىششقا ئۆتتى، ئۇ بۇرۇن ئاتىسىنى قوغداش ئۈچۈن ئىسلام بىلەن دۈشمەنلەشكەن بولسا، ئەمدىلىكتە ئاتىسىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن دۈشمەنلىشىدىغان بولدى.

مۇشۇ سەۋەبتىن ئىكرىمە ۋە بەدىردە ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى ئۆلتۈرۈلگەن بىر قانچە كىشىنىڭ (مۇشرىكلارنىڭ) قەلبىدە مۇھەممەدكە نىسبەتەن ئاداۋەت قوزغاشقا، قۇرەيشلەرنىڭ قىساسكارلىرىنىڭ قەلبىگە قىساس ئوتىنى يېقىشقا باشلىدى. ئاخىرى ئۇھۇد جېڭى بولدى.

ئىكرىمە ئۇھۇدقا چىقتى، شۇنداقلا جەڭگە قىزىقتۇرۇش، ئاتلىقلار قاچماقچى بولسا، مۇستەھكەم قىلىشقا ئاياللى ئۇممۇھەكىمنى بىر قانچە قىساسكار ئاياللار بىلەن سەپ ئارقىسىدا تۇرۇشقا داپلارنى چېلىشقا ئېلىپ چىقتى.

قۇرەيشلەر ئاتلىقلارنىڭ ئوڭ تەرىپىدە خالىد ئىبنى ۋەلىدنى سول تەرىپىدە ئىكرىمەنى تۇرغۇزدى، بۇ ئىككى مۇشرىك چەۋەنداز بۇ كۈندە قاتتىق قەھرىمانلىق كۆرسىتىپ، قۇرەيشلىكلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلىرىغا بولغان ھۇجۇمىنى كۈچەيتىپ، مۇشرىكلار ئۈچۈن زور غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈپ

www.munber.org

بەردى، ھەتتاكى ئەبۇسۇفيان: بۇ بەدىر كۈنىنىڭ ئورنىغا... دەپ كەتتى.

خەندەك كۈنى مۇشرىكلار مەدىنىنى ئۇزۇن ۋاقىت مۇھاسىرىگە ئالدى، ئىكرىمەنىڭ سەۋرى - تاقىتى تۈگەپ مۇھاسىرە قىلىشقا چىدىيالمىدى. ئۇ خەندەكنىڭ تار يېرىدىن ئېتىنى چاپتۇرۇپ ئۆتۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن بىر قانچە تەۋەككۈلچىلارمۇ ئۆتتى، بۇلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەمرى ئىبنى ئابدىلۇۋد ئامرى باردى... ئىكرىمە شۇنداق قىلىپ قېچىپ قۇتۇلدى.

فەتھى كۈنى قۇرەيشلەر رەسۇلۇللاھ ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىغا تاقابىل تۇرغىلى بولمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، مەككە يولىنى بىكارلاپ بېرىش قارارىغا كەلدى، ئۇلارنىڭ بۇنداق قارار چىقىرىشىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قوماندانلىرىنى مەككىلىكلەردىن ئۆزلىرىگە قارشى چىقمىغانلار بىلەن ئۇرۇشماسلىققا بۇيرۇغانلىقىنى بىلگەنلىكى سەۋەب بولغان ئىدى.

لېكىن ئىكرىمە ۋە بىر قانچە كىشى بىرلىشىپ، چوڭ قوشۇننىڭ ئالدىنى توستى، خالىد ئىبنى ۋەلىد كىچىك جەڭدە ئۇلارنى مەغلۇب قىلدى، ئۇلاردىن ئۆلگىنى ئۆلدى، قاچقانلىرى قېچىپ قۇتۇلدى، قاچقۇنلار قاتارىدا ئىكرىمەمۇ بار ئىدى.

ئىكرىمەنىڭ بېشى قاتتى ۋە پۇشايمان قىلدى...

مەككە مۇسۇلمانلارغا بويسۇنغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا تار كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇرۇن ئۆزىگە قارشى چىققانلارنى ئەپۇ قىلدى...

لېكىن بىر قانچە كىشى بۇنىڭ سىرتىدا بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى ئاتاپ، گەرچە كەئبىنىڭ

www.munber.org

پەردىسى ئاستىدىن تېپىلسىمۇ، ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇدى، بۇ بىر قانچە كىشىنىڭ بېشىدا ئىكرىمەمۇ بار ئىدى. شۇڭا ئۇ يوشۇرۇن ھالدا مەككىدىن چىقىپ يەمەنگە يول ئالدى. چۈنكى، ئۇ يەردىن باشقا ئۇنىڭ پاناھلىنىدىغان يېرى قالمىغان ئىدى.

بۇ چاغدا ئىكرىمەنىڭ ئايالى ئۇممۇھەكىم، ئۇتبەنىڭ قىزى ھىندى ۋە ئون ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىردى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئىككى ئايالى ۋە قىزى پاتىمە، ئابدۇلمۇتەللىب جەمەتىدىن بىر قانچە ئايال بار ئىدى، ھىندى يۈزىنى يۆگىگەن ھالدا سۆزلىدى:

ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! ئۆزى ئۈچۈن تاللىغان دىنىنى ئاشكارا قىلغان اللە تائالاغا مەدھىيىلەر بولسۇن، مەن سەندىن ماڭا ياخشى مۇئامىلىدە بولۇشىڭنى سورايمەن، مەن ئىمان ئېيتقۇچى، راستچىل ئايال، دەپ يۈزىنى ئېچىپ:

مەن ئۇتبەنىڭ قىزى ھىندى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

سىزنى قارشى ئالىمىز، دېدى.

اللە بىلەن قەسەمكى، ئى اللە نىڭ ئەلچىسى!

يەر يۈزىدە مەن خار بولۇشىنى سېنىڭ ئۆيۈڭدەك ئارزۇ قىلىدىغان ئۆي يوق ئىدى، ئەمدىلىكتە زېمىندا سېنىڭ ئۆيۈڭدەك ئۇلۇغ بولۇشىنى تىلەيدىغان ئۆي يوق بولۇپ قالدى !دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «تېخىمۇ زىيادە بولسۇن»، دېدى.

ئاندىن ئىكرىمەنىڭ ئايالى ئۇممۇھەكىم ئىسلام كەلتۈردى ۋە:

www.munber.org

ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئىكرىمە سېنىڭ ئۆلتۈرۈۋېتىشىڭدىن ئەنسىرەپ، يەمەنگە قاچتى، سەن ئۇنىڭغا ئەمنلىك بەرسەڭ، الله سېنىمۇ ئەمىن قىلسۇن!دېدى.

«ئۇ ئەمىنلىكــكە ئېرىشكۈچىدۇر»

ئۇممۇھەكىم شۇ چاغلاردا ئېرى ئىكرىمەنى ئىزدەپ ماڭدى، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە رۇملۇق بىر خىزمەتكارى بار ئىدى، ئۇ ئىككەيلەن يولدا كېتىۋاتقاندا، خىزمەتكار ئۇنى ئۆزىگە تەلەپ قىلدى، ئۇممۇھەكىم ئۇنى ئۇمىدلەندۈرۈپ ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا باشلىدى، تاكى ئەرەبلەرنىڭ بىر كەنتىسىگە كېلىپ، ئۇ ئەرەبلەردىن ياردەم سورىدى، كىشىلەر بۇ نىيىتى بۇزۇق خىزمەتكارنى باغلاپ، ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالدى.

ئۇممۇھەكىم يولنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئىكرىمەنى تىھامەدىكى دېڭىز بويىدىن تاپتى، ئۇ بىر مۇسۇلمان كېمىچى بىلەن ئۆزىنى دېڭىزدىن ئۆتكۈزۈپ قويۇش توغرىسىدا سۆزلىشىۋاتقان ئىكەن:

سېنى ئۆتكۈزۈپ قويۇشۇم ئۈچۈن پاكلان!دېدى ئۇ كېمىچى.

قانداق پاكلىنىمەن؟ سورىدى ئۇ.

بىر ئىلاھتىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى، دەپ گۇۋاھلىق بېرىسەن.

مەن مۇشۇنىڭ ئۈچۈنلا قاچقان ئىدىم،

بۇلار سۆزلىشىۋاتقاندا، ئۇممۇھەكىم ئىكرىمەنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ئى تاغامنىڭ ئوغلى! مەن كىشىلەرنىڭ ئەڭ پەزىلەتلىكى، ياخشىسى، ئىنسانلارنىڭ يەنى مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ

www.munber.org

قېشىدىن كەلدىم... ۋە ئۇنىڭدىن ساڭا ئەمىنلىك تەلەپ قىلدىم، ئەمىنلىك بەردى، ئۆزەڭنى ھالاك قىلما، دېدى.

سىز ئۇنىڭغا گەپ قىلدىڭىز؟

شۇنداق، ئۇنىڭغا گەپ قىلدىم، ئۇ ساڭا ئەمىنلىك بەردى، دەپ ئىكرىمەنىنى ئۇمىدلەندۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن قايتتى.

ئۇمۇھەكىم ئۇنىڭغا رۇملۇق خىزمەتكارنىڭ ئەسكىلىكىنى ئېيتتى، ئىكرىمە خىزمەتكارى بار جايدىن ئۆتكەندە ئۇنى ئىسلام كەلتۈرۈشتىن بۇرۇن ئۆلتۈرۈۋەتتى.

ئۇلار كېتىۋېتىپ، بىر جايغا كەلگەندە، ئىكرىمە ئايالىغا خالىي بولۇش تەلىپىنى قويدى. لېكىن ئۇمۇھەكىم قاتتىق قارشىلىق تەلەپپۇزىدا:

ياق، مەن مۇسۇلمان، سىز مۇشرىك، دېدى

سىز بىلەن مېنىڭ خالىي بولۇشىمغا تۇسالغۇ بولىدىغان نەرسە نېمىدېگەن چوڭ؟!دېدى ئىكرەمە.

ئىكرىمە مەككىگە يېقىنلاشقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارغا:

ئىكرىمە سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا مۆئمىن مۇھاجىر بولۇپ كېلىدۇ، سىلەر ئۇنىڭ ئاتىسىنى تىللىماڭلار، ئۆلۈكنى تىللاش، ھايات ئادەمگە ئەزىيەت يەتكۈزىدۇ. ئۆلۈككە يېتىپ بارالمايدۇ، دېدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي ئىكرىمە ئايالى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇرغان جايغا يېتىپ كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپلا، رىداسىنىمۇ كىيمەستىنلا خۇشاللىقىدا

www.munber.org

ئۇنىڭ قېشىغا باردى... پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇرغاندا، ئىكرىمە ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ:

- ئى مۇھەممەد! ئۆمۈمەكىم سېنىڭ ماڭا ئەمىنلىك بەرگىنىڭنى خەۋەر قىلدى، دېدى.

«راست ئېيتىپتۇ، سەن ئەمىنلىككە ئېرىشتىڭ»، دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

مېنى نېمىگە چاقىرىسەن؟

«بىر الله تائالادىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مېنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بېرىشكە، ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، چاقىرىمەن» دەپ، ئۇنىڭغا ئىسلامنىڭ ئەھكاملىرىنى ئۆگەتتى، ئىكرىمە:

الله بىلەن قەسەمكى، سەن پەقەتلا ھەققە چاقىردىكەنسەن، ياخشىلىققا بۇيرۇيدىكەنسەن، الله بىلەن قەسەمكى، سەن دەۋەتكە ئاتلىنىشتىن ئىلگىرىمۇ، بىزنىڭ ئارىمىزدىكى ئەڭ راستچىل، ياخشى ئادەم ئىدىڭ، دەپ قولىنى ئاچتى ۋە:

الله تائالادىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، سېنىڭ شۇ الله نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، سەن ماڭا مەن دەيدىغان ياخشى سۆزنى ئۆگىتىپ قويساڭ، دېدى.

«بىر الله تائالادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسى، دېگىن»دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟

«الله ۋە بۇ يەردىكى بارلىق كىشىلەرنى مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرگۈچى، مۇجاھىد، مۇھاجىر ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق قىلىمەن، دېگىن»، دېدى. ئىكرىمە شۇنداق دېدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

«مەن بۇگۈن ساڭا بەرگىلى بولىدىغان قانداقلا نەرسە سورىساڭ بېرىمەن»دېدى.

مەن سېنىڭدىن، ئىلگىرى ساڭا قىلغان بارلىق دۈشمەنلىكلىرىمنى، سەن بىلەن ئۇرۇشقان ئۇرۇنلارنى ۋە سەن بار يەردە ياكى يوق يېرىڭدە سەن توغرىلىق ئېيتقان بارلىق يامان سۆزلىرىمنى كەچۈرۈشىڭنى سورايمەن.

«ئى الله! ئۇنىڭ ماڭا قىلغان بارلىق ئاداۋىتىنى، سېنىڭ نۇرۇڭنى ئۆچۈرمەكچى بولۇپ، ماڭغان ھەر بىر ئورۇننى، مېنىڭ بار ياكى يوق يەرلىرىمدە، قىلغان مېنىڭ ئابرۇيىمغا مۇخالىپ سۆزلىرىنى كەچۈرۈم قىلغىن» دېدى...

ئىكرىمەنىڭ چىرايى خۇشاللىقتىن نۇرلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله بىلەن قەسەمكى، الله يولىدىن توساش ئۈچۈن قىلغان، نەفقە قىلغان نەرسىلەرنى ئەمدى ھەسسىلەپ الله نىڭ يولىغا چىقىم قىلىمەن، الله يولىدىن توسۇشقا قىلغان جەڭلىرىمنى، ئەمدى الله رازىلىقى ئۈچۈن ھەسسىلەپ قىلىمەن، دېدى.

ئاشۇ كۈندىن باشلاپ، دەۋەت سېپىغا جەڭ قىلغۇچى باتۇر بىر چەۋەنداز، مەسچىتتە الله تائالانىڭ كىتابىنى ئوقۇپ، كېچىسى تۇرىدىغان ئىبادەتكار قوشۇلدى، ئۇ قۇرئاننى پىشانىسىدە قويۇپ تۇرۇپ:

پەرۋەردىگارىمنىڭ كىتابى... پەردىگارىمنىڭ سۆزى... دەپ الله تائالادىن قورقۇپ يىغلاپ كېتەتتى.

www.munber.org

ئىكرىمە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن ۋەدىسىنى ناھايىتى ياخشى ئورۇنلىدى، ئىسلام كەلتۈرگەندىن كېيىن، مۇسۇلمانلار قىلغان ھەر قانداق جەڭلەرگە قاتناشتى، ھەر ئىشتا ئالدىدا ماڭدى.

يەرمۇك كۈنى ئىكرىمە خۇددى قىزىق كۈندە، ئۇسسۇز ئادەم سوغاق سۇغا تەشنا بولغاندەك تەشنالىقتا جەڭگە كىردى.

بەزى جايلاردا مۇسۇلمانلارغا قىيىنچىلىق كۆچەيگەندە ئۇ ئاتتىن چۈشۈپ، قىلىچىنىڭ غىلاپىنى سۇندۇرۇۋەتتى، رۇملۇقلار سېپىگە ئىچكىرىلەپ كىردى. خالىد ئىبنى ۋەلىد ئالدىراپ كېلىپ:

ئى ئىكرىمە! ئۇنداق قىلما، سېنىڭ ۋاپات بولۇشىڭ مۇسۇلمانلارغا ئېغىر كېلىدۇ، دېدى.

ئى خالىد! مېنى قويىۋەت، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن خېلى ئىلگىرىدىنلا بىرگە، ئەمما ئاتام بىلەن ئىككىمىز بولساق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاتتىق قارشىلارشقانلار، مېنى قويىۋەت، مەن ئىلگىرى قىلغانلىرىمنى يۇيىمەن، مەن پەيغەمبەرگە قارشى نۇرغۇن ئورۇشلارنى قىلدىم، ئەمدىلىكتە رۇملۇقلاردىن قاچىمەنمۇ؟! مەڭگۈ بۇنداق بولمايدۇ، دېدى. ئاندىن كۆپچىلىككە:

كىم ئۆلۈمگە بەيئەت قىلىدۇ؟ دېدى.

400 مۇسۇلمان ئىچىدە ئۇنىڭ تاغىسى ھارىس ئىبنى ھىشام، زىرار ئىبنى ئەزۋەر قاتارلىقلار ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى. ئۇلار خالىدنىڭ قارارگاھىنىڭ يېنىدا قاتتىق جەڭ قىلدى.

يەرمۇك ئورۇشى مۇسۇلمانلارنىڭ غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشقاندا، ئۇلاردىن ئۈچ جەڭچى، يەرمۇك زېمىنىدا قاتتىق يارىلانغان ھالدا سۆزۈلۈپ ياتاتتى، ئۇلار ھارىس ئىبنى ھىشام،

www.munber.org

ئەيياش ئىبنى ئەبۇرەبىئە ۋە ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل ئىدى. ھارىس ئىچىشكە سۇ تەلەپ قىلدى، ئۇنىڭغا سۇ كەلتۈرۈلگەندە، ئىكرىمە سۇغا قارىدى، ھارىس:

ئىكرىمەنىڭ قېشىغا ئاپىرىڭلار، دېدى.

سۇنى ئۇنىڭغا ئەكەلگەندە ئەيياش قارىدى، ئىكرىمە ئىچمەستىن:

ئۇنىڭغا ئاپىرىڭلار! دېدى.

ئۇلار ئەيياشنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ نەپەستىن توختىغان ئىكەن...

ئۇلار ئۇنىڭ ئىككى دوستىنىڭ قېشىغا بارغاندا، ئۇلارمۇ ۋاپات بولغان ئىكەن، الله ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن!...

ئۇلارنى ئىچكەندىن كېيىن ئۇسسىمايدىغان ھەۋزى كەۋسەر بىلەن سۇغارسۇن!...

ئۇلارغا مەڭگۈ يايرايدىغان پىردەۋس باغچىسىنى تەقدىم قىلسۇن!...

ئامىن!!!

www.munber.org

زەيدۇلخەيرى

«سىنىڭدىن اللّه ۋە ئۇنىڭ
ئەلچىسى ياخشى كۆرىدىغان،
ئىككى خىسلەت بار: —
سەۋرچانلىق ۋە كەڭ
قورساقلىق»

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

«كىشىلەر مەئدەنگە ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ جاھىلىيەتتىكى ياخشىلىرى، ئىسلامدىمۇ ياخشى». بۇ يەردە سىزگە ئۇلۇغ ساھابىنىڭ ئىككى خىل ھاياتىنى بايان قىلىمىز.

ئۇنىڭ بىرسىنى جاھىلىيەتنىڭ قولى، يەنە بىرىنى ئىسلامنىڭ بارماقلىرى يېزىپ قالدۇرغان.

ئاشۇ ساھابە، كىشىلەر جاھىلىيەتتە چاقىرغىنىدەك "زەيدۇلخەيلى"، ئىمان ئېيتىپ ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چاقىرغىنىدەك «زەيدۇلخەيرى» ئىدى.

ئۇنىڭ دەسلەپكى ھاياتى توغرۇلۇق ئەدەبىي كىتابلاردا شەيبانى بەنى ئامىرلىق بىر شەيختىن مۇنداق ھېكايە قىلىدۇ:

بىزگە قۇرغاقچىلىق يىلى كېلىپ، زىرائەت، چارۋىلىرىمىز ۋەيران بولدى، بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىر ئادەم ئائىلىسى بىلەن ھىيرەت دېگەن جايغا چىقتى، ئائىلىسىنى شۇ جايدا قالدۇرۇپ، ئۇلارغا:

www.munber.org

مەن تاكى سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا قايتىپ كەلگەن قەدەر بۇ يەردە مېنى كۈتۈڭلار، دەپ بىرەر مال ـ دۇنياغا ئېرىشمىگۈچە قايتمايدىغانلىقىغا قەسەم قىلىپ ئاتلاندى. ئۇ پۈتۈن بىر كۈن مېڭىپ، قاراڭغۇ چۈشكەندە بىر چېدىرنى كۆردى، چېدىرغا يېقىن جايدا باغلاقلىق بىر تاي تۇراتتى، ئۇ ئۆزىگە:

بۇ غەنىمەتنىڭ ئەۋۋىلىسى، دەپ ئۇنى يېشىشكە ئۇرۇندى، تۇساتتىن ئارقىسىدىن: ئۇنىڭغا چېقىلما، جېنىڭنى ساقلا، دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدى ۋە ئۇنىڭ تاشلاپ يولىنى داۋام ئەتتى.

ئۇ يەتتە كۈن مېڭىپ، ئاخىرى تۆگىلەر قوتۇنى بار بىر جايغا كەلدى، ئۇنىڭ يېنىدا چوڭ بىر چېدىر بار بولۇپ، ئىچىدە نازۇنېمەتتىن بېشارەت بېرىپ تۇرىدىغان تىرىدىن ياسالغان بىر گۈمبەز تۇراتتى، ھېلىقى ئادەم كۆڭلىدە:

بۇ قۇتاندا، چوقۇم تۆگە بار، شۇنداقلا چېدىردىمۇ ئادەم بار، دەپ چېدىر ئىچىگە قارىدى، بۇ ۋاقىتتا قۇياش پېتىشقا ئاز قالغان ئىدى، ئۇ چېدىرنىڭ ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى قېرى بىر بوۋاينى كۆردى، ئۇ بوۋاينىڭ ئارقىسىدا ئولتۇردى، بوۋاي ئۇنى سەزمىدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي قۇياشمۇ پېتىپ بىر ئاتلىق ئادەم بۇ يەرگە كەلدى، ئۇ بۇنداق قاۋۇل ئادەمنى كۆرمىگەن ئىدى، ئۇ ئېگىز ئېتىغا مىنگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئوڭ ـ سول تەرىپىدە ئىككى خىزمەتكار بار ئىدى، ئۇلار بىلەن بىرگە يۈزگە يېقىن تۆگە بولۇپ، ئالدىدا چوڭ ئەركەك تۆگە بار ئىدى، ئالدىدىكى تۆگە چۆكىشى بىلەن بارلىق تۆگىلەر چۆكتى، ئاتلىق ئادەم خىزمەتكارىنىڭ بىرىسىگە:

ـ بۇنى سېغىپ، بوۋاينى سۇغارغىن، دەپ سېمىز بىر تۆگىنى كۆرسەتتى، خىزمەتكارى تۆگىنى ساغدى. قاچا تولغاندا بوۋاينىڭ ئالدىدا قويۇپ، يىراق تۇردى، بوۋاي سۈتتىن بىر، ئىككى يۇتۇم ئىچىپلا قويۇپ قويدى، ھېلىقى ئادەم مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

مەن بوۋاينىڭ ئالدىغا يوشۇرۇنچە بېرىپ، قاچىنى ئېلىپ سۈتنىڭ ھەممىسىنى ئىچتىم، خىزمەتكار كېلىپ قاچىنى ئالدى ۋە:

- ئى خوجايىن! ھەممىسىنى ئىچىپ بوپتۇ! دېدى، ئاتلىق ئادەم خۇشاللىنىپ، خىزمەتكارغا: ئاۋۇنى سېغىپ بەرگىن، دەپ يەنە بىر تۆگىنى ئىشارەت قىلدى، خىزمەتكار بۇيرۇلغاننى قىلدى، بوۋاي ئۇنىڭدىن بىر يۇتۇملا ئىچىپ قويدى. ئاندىن مەن يوشۇرۇنچە ئۇنىڭ يېرىمىنى ئىچتىم، ئاتلىقنىڭ كۆڭلىدە گۇمان قوزغىماسلىق ئۈچۈن ھەممىنى ئىچمىدىم.

ئاتلىق ئادەم يەنە بىر خىزمەتكارنى قوي سويۇشقا بۇيرۇدى، قوي سويۇلۇپ بولغاندا، ئاتلىق ئادەم كېلىپ، بوۋاي ئۈچۈن گۆشتىن كاۋاپ قىلدى، ئۆز قولى بىلەن تاماقمۇ قىلدى، بوۋاي تويغاندا ئاندىن ئاتلىق ئادەم ۋە خىزمەتكارلىرى يېيىشكە باشلىدى.

ئۇزاق ئۆتمەي ھەممىسى ئۇيقۇغا كەتتى.

بۇ چاغدا مەن ئالدىدا ماڭدىغان تۆگە قېشىغا بېرىپ ئاغامچىسىنى يېشىپ ئۇنىڭغا مىنىپ ماڭدىم، باشقا تۆگىلەرمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىغا ئەگەشتى، مەن پۈتۈن كېچە ماڭدىم، تاڭ ئاتقاندا ئەتراپقا قاراشقا باشلىدىم. مەن قۇياش كۆتۈرۈلگىچە ماڭدىم. تۇيۇقسىز بۇركۈت، ياكى چوڭ بىر قۇشچىلىك بىر نەرسىنىڭ يىراقتىن مەن تەرەپكە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، مەن ئۇنىڭ ئات ئۈستىگە مىنگەن ئادەم ئىكەنلىكىنى پەرقلەندۈرەلىدىم. ئۇ ماڭا يېقىنلاشتى، مەن ئۇنىڭ تۆگىسىنى ئىزلەپ كەلگەن ئاتلىق ئىكەنلىكىنى بىلدىم ۋە تۆگىنى باغلاپ، ياچىقىمنى بەتلەپ ئوق ئۈزۈشكە تەييارلاندىم، ئۇ ئادەم ماڭا:

تۆگىنى يېشىۋەت! دېدى.

www.munber.org

مەن: ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن، ھىيرەتتە بىر قانچە ئاچ قالغان ئاياللار قالغان، مەن ئۇلارغا مالغا ئېرىشمىگۈچە قايتماسلىق قەسەم قىلغان، دېدىم. ئۇ كىشى:

ئۇنداقتا سەن ئۆلۈپسەن، ھۇ يېتىمەك، تۆگىنى يېشۋەت! دەپ ۋاقىردى.

- يېشۋەتمەيمەن.

- ۋاي سېنى! بەك كۈرەشلەپ كەتمە، ماڭا تۆگىنىڭ تۇگىنچىسىنى كۆرسەت، دېدى.

ئۇنىڭدا ئۇچ چىگىك بار بولۇپ، ئۇ مەندىن قارىغا ئېتىپ قايسىسىغا تەككۈزۈشىنى خالايدىغانلىقىمنى سورىدى. مەن ئوتتۇرىدىكىگە ئىشارەت قىلدىم. ئۇ ئوقيانى خۇددى قولىدا ئەكىلىپ سانجىپ قويغاندەكلا تۇگىنچەكتىن ئۆتكۈزدى ئاندىن ئىككىنچى ئۇچىنچىسىگە ئاتتى، بۇ چاغدا مەن ئوقنى ئوقدېنىمغا سېلىپ تەسلىم بولدۇم، ئۇ مېنىڭ قىلىچىم ۋە ياچىقىمنى ئېلىۋېلىپ:

ئارقامغا مىنگىن، دېدى، مەن مىندىم، ئۇ:

- مېنى قانداق قىلىدۇ، دەپ قارايسەن؟

- يامان گۇمان قىلمەن.

- نېمە ئۇچۇن؟

- ساڭا جاپا يەتكۈزگەنلىكىم ۋە ساڭا قىلغانلىرىم ئۇچۇن.

- الله سېنى ماڭا يەتكۈزدى، سەن مۇھەلھىلىنىڭ يېمەك - ئىچمىكىگە شېرىك بولغان، ئاشۇ كېچىسى ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغان تۇرۇغلۇق، مېنى يامانلىق قىلىدۇ، دەمسەن؟

- ئۇنداقتا سەن زەيدۇلخەيرمۇ؟

www.munber.org

- شۇنداق،

- ياخشى ئەسىر ئالغۇچى بول.

ئۇ:ساڭا ھېچ ئىش بولمايدۇ، دەپ مېنى ئۆيگە ئەكەلدى ۋە ماڭا:

- اللّٰه بىلەن قەسەمكى، بۇ تۆگىلەر مېنىڭ بولغان بولسا، ساڭا بېرەتتىم، بۇلار مېنىڭ بىر ھەمشىرەمنىڭ تۆگىلىرى، سەن بىزنىڭ يېنىمىزدا بىر قانچە كۈن تۇرغىن، پات ئارىدا جەڭگە قاتنىشىپ ئۇنىڭدىن غەنىمەتكە ئېرىشىمەن، دېدى.

ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇ بەنى نۇمەير قەبىلىسى بىلەن جەڭ قىلىپ، يۈزگە يېقىن تۆگىنى غەنىمەت ئالدى ۋە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ماڭا بەردى، مەن بىلەن مېنى قوغداشقا بىر قانچە كىشىنى ئەۋەتتى، ئاخىرى ھىيرەتكە قەيتىپ كەلدىم.

مانا يۇقىرىقىلار زەيدۇلخەيرىنىڭ جاھىلىيەتتىكى ھاياتى ھېكايىلىرى.

ئەمما ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەندىن كېيىنكى ھاياتى توغرىسىدا تەرجىمىھال كىتابلىرىدا مۇنداق بايان قىلىنىدۇ:

زەيدۇلخەيرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ چاقىرىقلىرىنىڭ مەزمۇنلىرىدىن خەۋەر تاپقىنىدا، ئۇلغىنى تەييارلاپ، ئادەملىرىدىن بىر قانچە كاتتىلارنى يەسرىبنى زىيارەت قىلغاچ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش ئۈچۈن بىرىشقا چاقىردى.

نەتىجىدە تەيئىن خەلقىدىن ئەلچىلەر سەپەرگە ماڭدى، ئۇلار ئىچىدە، زۇررۇبنۇ سەدۇس، مالىك ئىبنى جۇبەير، ئامىر ئىبنى جۇۋەين قاتارلىقلار... بار ئىدى. ئۇلار مەدىنىگە كەلگەندە، ئۇلۇغ پەيغەمبەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتى تەرەپكە ماڭدى

www.munber.org

ۋە ئۇلاغلىرىنى چوكتۇرۇپ مەسچىتكە كىردى. ئۇلار دەل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنبەردە تۇرۇپ، مۇسۇلمانلارغا نۇتۇق سۆزلەۋاتقان ۋاقتىدا كىرگەن بولۇپ، ئۇلار ئاڭلىغانلىرىدىن ھەيران قېلىشتى، مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا باغلىنىپ قېلىشلىرى، سۈكۈتتە تۇرۇشلىرى ۋە سۆزلەردىن تەسىرلىنىشلىرى ئۇلارنى ئەجەپلەندۈردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زىيارەتچىلەرنى كۆرگەندە، مۇسۇلمانلارغا:

«مەن سىلەرگە سىلەر ئىبادەت قىلىۋاتقان ئۇززادىن ۋە بارلىق مەئبۇدلاردىن ياخشى...

مەن سىلەر ئۈچۈن سىلەر اللە نى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان قارا تۆگىدىن ياخشى... » دېگەن سۆزلەرنى قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرى زەيدۇلخەير ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كەلگەنلەرنىڭ قەلبىدە ئىككى خىل تەسىر پەيدا قىلدى. بەزىلىرى ھەقىقەتكە ئاۋاز قوشۇپ، بەزىلىرى ھەقتىن قاچتى...

بىر بۆلىكى جەننەت تەرەپكە، بىر بۆلىكى دوزاخ تەرەپكە بارىدىغان يولنى تاللىدى.

يەنى زۇرۇبنۇ سەۋدۇس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى، مۆئمىن قەلبلەرئۇنىڭغا تەلپۈنگەن، كۆزلەر ئۇنىڭغا تەلمۈرگەن يۈكسەك ئورۇندا كۆرۈپ، دىلىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا ھەسەت قوزغالدى ۋە كۆڭلىگە ۋەھىمە چۈشۈپ يېنىدىكىلەرگە:

مەن ئەرەبلەرگە باشلىق بولىدىغان بىر ئادەمنى كۆردۈم، اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭغا بويسۇنمايمەن، دېگىنىچە شامغا

www.munber.org

يول ئېلىپ، ئۇ يەردە خرىستىئان دىنىغا كىرىپ راھىب بولۇپ كەتتى.

ئەمما زەيدۇلخەير ۋە باشقىلارنىڭ ئەھۋالى باشقىچە بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرغاندا زەيدۇلخەيرى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا تۇردى، ئۇ كېلىشكەن قەددى قامەتلىك، ئېگىز بويلۇق كىشى بولۇپ، ئاتقا مىنسە ئېشەككە مىنگەندەك پۇتلىرى يەرگە سۆرۈلۈپ تۇراتتى، ئۇ جاراڭلىق ئاۋازى بىلەن شۇ يەردىلا:

ئى مۇھەممەد! مەن بىر ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، سېنىڭ اللە نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭگە، گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«سەن كىم؟» دېدى.

مەن مۇھەلھىلنىڭ ئوغلى زەيدۇلخەيلى.

-«بەلكى، سەن زەيدۇلخەيرى، زەيدۇلخەيلى ئەمەس. سېنى تاغ جىلغىلاردىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىپ، ئىسلامغا مايىل قىلغان اللە تائالاغا مەدھىيە بولسۇن!»

شۇندىن باشلاپ، ئۇ" زەيدۇلخەيرى" دېگەن ئىسىم بىلەن ئاتالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۆيگە ئەكەلدى، ئۇنىڭ بىلەن ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ۋە بىر بۆلۈك ساھابىلارمۇ بار ئىدى. (اللە ئۇلاردىن رازى بولسۇن!)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيدە زەيدقا ياستۇق تاشلاپ بەردى، لېكىن، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا يۆلىنىپ ئولتۇرۇشنى چوڭچىلىق دەپ بىلىپ، ياستۇقنى قايتۇردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ياستۇقنى زورلاپ بەردى.

www.munber.org

زەيد تاكى ئۈچ قېتىم قايتۇردى، كۆپچىلىك ئورۇن ئېلىپ بولغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدقا: «ئى زەيد! ماڭا بىر ئادەم سۈپەتلەپ بېرىلسە، مەن ئۇنى كۆرگەندىن كېيىن سۈپەتلەنگىنىدىن تۆۋەنراق بولۇپ چىقاتتى، لېكىن سەن ئۇنداق ئەمەسكەنسەن. » دېدى. ئاندىن:

«ئى زەيد! سەندە الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى ياخشى كۆرىدىغان ئىككى خىسلەت بار. »

- ئۇلار قايسى؟

- «سەۋر چانلىق ۋە كەڭ قورساقلىق. »

- مېنى الله ۋە الله نىڭ ئەلچىسى ياقتۇرىدىغان خىسلەت ئۈستىدە ياراتقان الله تائالاغا مەدھىيىلەر بولسۇن!

ئاندىن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ماڭا **300** ئاتلىق ئەسكەر بەرگىن، مەن رۇم دىيارىغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى مەغلۇپ قىلىشقا كېپىللىك قىلاي، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-«ئى زەيد! سەن ياخشىلىقى نېمە دېگەن كۆپ ئادەم؟!» دېدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كەلگەن كىشىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىسلام كەلتۈردى. ئۇلار نەجدىدىكى يۇرتلىرىغا قايتماقچى بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار بىلەن خۇشلىشىۋېتىپ:

-«بۇ ھەقىقەتەن ئېسىل ئادەمكەن! ئەگەر ئۇ مەدىنىدىكى ۋابادىن ساق قالسىلا، يەنە قانچىلىغان ياخشىلىقلىرى بولاتتى؟!» دېدى.

www.munber.org

بۇ چاغدا مەدىنە مۇنەۋۋەردە تەپ كېسەلدىن ئىبارەت تارقىلىشچان كېسەل بار ئىدى. ئۇ مەدىنىدىن ئايرىلىپلا ئاغرىپ قالدى.

ئۇنىڭ بۇ كېسىلى كۈچەيگەن تۇرۇقلۇق، نەجدىدىكى يۇرتىغا تېز بېرىشقا ئالدىرايتتى، ئۇ خەلقى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇنىڭ قولى بىلەن اللە نىڭ ئۇلارنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىنى يېزىشنى ئارزۇ قىلاتتى. ئەجەل ئۇنىڭ بىلەن رىقابەتلىشىپ، ئۇ سەپەر ئۈستىدىلا ئۇنىڭ ئاخىرقى نەپسى ئۈزۈلدى.

ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرۈشى ۋە ئۆلۈمى ئارىسىدا گۇناھ سادىر بولغىدەك پۇرسەت بولمىدى.

اللە ئىسلام كەلتۈرۈپ، ھېچقانداق گۇناھ سادىر قىلماستىن، دۇنيادىن ئايرىلغان زەيدىقا چەكسىز ئەجىر ئاتا قىلسۇن، ئامىن!!!

www.munber.org

ئەدىي ئىبنى ھاتەم ئەتتائىي

«ئۇلار كاپىر بولسا سەن ئىمان ئېيتتىڭ، باشقىلار ھەقىقەتنى ئىنكار قىلسا، سەن ئېتىراپ قىلدىڭ، ئۇلار ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىسا سەن ۋاپا قىلدىڭ، ئۇلار ھەقىقەتتىن يۈز ئۆرۈپ كەينىنى قىلسا سەن ئۇنىڭغا يۈزلەندىڭ»

- ئۆمەر ئىبنى خەتتاب

بىر مەزگىل ھەقتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرگەن، ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ، باشقىلارنىڭمۇ ھەقىقەتنى قوبۇل قىلىشىنى توسقان ۋە ھەق بىلەن قارشىلاشقان بىر ئەرەب رەھبىرى ھىجرىيىنىڭ 9- يىلى ئىسلام دىنىغا بويسۇنۇپ، قەلبى ئىمانغا يۇمشاپ، اللە نىڭ ئەلچىسىگە ئىتائەت قىلدى.

ئۇ ئاتىسىنىڭ سېخىلىقى بىلەن باشقىلارغا ئۈلگە بولغان ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم ئەتتائىي ئىدى.

ئەدىي ئاتىسىنىڭ ھۆكمىرانلىقىغا مىراسخور بولدى، كىشىلەر ئۇنى ئۆزلىرىگە باشلىق قىلىپ، ئۇنىڭغا غەنىمەتنىڭ تۆتتىن بىرىنى تاپشۇردى ۋە قوماندانلىقنى بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىدايەت ۋە ھەق يولىدىكى چاقىرىقنى ئاشكارا ئېلىپ بېرىۋاتقان ۋاقىتتا، ئەرەب قەبىلىلىرى بىر- بىرلەپ بويسۇنۇشقا باشلىدى. ئەدىي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىدا ئۆز ھاكىمىيىتى يىقىتىپ، ھوقۇقىنىڭ ۋەيران بولۇشىنى كۆرۈپ چىقىرىدىغان بىر

www.munber.org

رەھبەرلىكنى كۆرۈپ، رەسۇلۇللاھقا قاتتىق ئۆچمەنلىك قىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۇشىنىش ۋە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشىشتىن بۇرۇنلا ئۇنى قاتتىق يامان كۆرەتتى.

ئۇنىڭ ئىسلامغا بولغان دۈشمەنلىكى تاكى ئۇنىڭ قەلبىنى الله ھىدايەت ۋە ھەق چاقىرىقىغا ئېچىۋەتكەنگە قەدەر **20** يىلغا يېقىن داۋاملاشتى.

ئەدىينىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكى ھەققىدە مۇنداق بىر ھېكايە بار. بىز بۇ ھېكايىنىڭ تەپسىلاتىنى ئەدىينىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرۇلۇق سۆز ئاڭلىغان ۋاقتىمدا، ئەرەبلەر ئىچىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى مەندىن بەك يامان بىلىدىغان ئادەم يوق ئىدى. مەن ئابرۇيلۇق ئادەم ئىدىم، خرىستىئان دىنىغا ئېتىقاد قىلاتتىم، قەۋمىم ئىچىدە بايلىقنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئېلىپ تۇراتتىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرۇلۇق ئاڭلىغىنىمدا ئۇنى يامان كۆردۈم. ئۇنىڭ ئىشلىرى زورىيىپ، شان - شۆھرىتى كۆتۈرۈلۈپ، نامى قوشنا ئەرەب دۆلەتلىرىنىڭ غەرب ۋە شەرقىغىچە تارىلىشقا باشلىغاندا، مەن تۆگىمگە قارايدىغان خىزمەتچىمگە:

باشقۇرماق ئاسان بولغان سېمىز تۆگىلەرنى تەييارلاپ، ئۇنى يېقىن بىر جايغا باغلاپ قوي، ئەگەر مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ كەلگىنىنى ئاڭلىساڭ ماڭا خەۋەر قىل! دېدىم.

بىر ئەتىگىنى خىزمەتچىم كىرىپ: مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرى زېمىنىڭغا قەدەم قويغاندا قىلماقچى بولغان ئىشىڭنى قىل! دېدى.

نېمە ئىشكەن؟ ھۇ، ئۆلگۈر...

www.munber.org

ئۇ: يۇرت ئەتراپىدا ئايلىنىۋاتقان، نۇرغۇن بايراقلارنى كۆردۈم، سۈرۈشتۈرسەم، بۇ مۇھەممەدنىڭ قوشۇنى ئىكەن، دېدى.

-تېز بېرىپ مەن ساڭا تەييارلاپ قويۇشقا بۇيرۇغان تۆگىلەرنى ئېلىپ كەل!

مەن شۇ ۋاقىتتىلا ئائىلە، بالا - چاقىلىرىمنى ئۈزىمىز ياخشى كۆرىدىغان بۇ زېمىندىن كۆچۈشكە چاقىردىم ۋە خرىستىئانلار ئىچىدىكى دىنداشلىرىمغا قوشۇلۇش مەقسىتىدە شام دىيارىغا ئالدىراپلا يولغا چىقتىم.

ئىشلارنىڭ ئالدىراشچىلىقىدا ئائىلە مىدىكىلەرنىمۇ تولۇق يىغماستىن مېڭىپ، خەتەرلىك جايلاردىن ئۆتۈپ بولغاندا، ئائىلە مىدىكىلەرنى كۆزىتىپ چىقسام، نەجدىدە بىر سىڭلىم قاپتۇ. ماڭا ئامال يوق ئىدى. مەن ئائىلە مىدىكىلەرنى ئېلىپ شامغا باردىم ۋە دىنداشلىرىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن بىرگە تۇردۇم.

لېكىن سىڭلىمغا مەن ئويلىغان ۋە ئەنسىرگەن ئىشلار بوپتۇ.

مەن شام دىيارىدىكى چاغلىرىمدا مۇنداق بىر خەۋەر ئاڭلىدىم، مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرى يۇرتىمىزغا بېسىپ كىرىپ، ئەسىر ئالغانلار قاتارىدا سىڭلىمنىمۇ بىرگە ئەسىر ئېلىپ مەدىنىگە ئېلىپ بېرىپتۇ، ئۇ يەردە ئەسىرلەر بىلەن بىرگە مەسچىت قېشىدىكى چېدىردا قويۇلۇپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قېشىدىن ئۆتكەندە ئۇ:

ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى ئاتا - ئانىلار كەتتى، كۆچىدىغانلار كۆچتى، ماڭا ياخشىلىق قىلغىن، الله ساڭىمۇ ياخشىلىق قىلسۇن! دەپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «سېنىڭ كۆچمەنلىرىڭ كىم؟»

-ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم.

www.munber.org

- «اللّٰه نىڭ ۋە اللّٰه نىڭ پەيغەمبەرىدىن قاچقۇچىمۇ؟!» دەپ كېتىپ قاپتۇ.

ئەتىسىمۇ يىنىدىن ئۆتكەندە سىڭلىم يەنە بۇرۇنقىغا ئوخشاش دەپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ ئوخشاش جاۋاب بېرىپتۇ. ئۈچۈنچىسى ئۇنىڭ قېشىدىن يەنە ئۆتكەندە، سىڭلىم ئۈمىدسىزلىنىپ ھېچنەرسە دېمەپتۇ، كەينىدىكى بىر ئادەم ئۇنىڭغا گەپ قىلىشقا ئىشارەت قىلىپتۇ، سىڭلىم تۇرۇپ:

ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبەرى! ئاتا ـ ئانىلار كەتتى، كۆچمەنلەر كۆچتى، ماڭا ياخشىلىق قىل، اللّٰه ساڭىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن، دەپتۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «ياخشىلىق قىلدىم»، دەپتۇ.

- مەن شام دىيادىكى ئائىلەمگە قوشۇلۇشنى خالايمەن.

«سىزتاكى سىزنى شامغا ساق سالامەت ئاپىرىپ قويىدىغان بىر ئىشەنچلىك ئادەمنى تاپقۇچە يولغا چىقىشقا ئالدىرىماڭ، ئەگەر ئىشەنچلىك بىرىنى تاپسىڭىز، ماڭا خەۋەر قىلىڭ، »دەپتۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتقاندىن كېيىن، سىڭلىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا گەپ قىلىشقا ئىشارەت قىلغان كىشىنىڭ كىملىكىنى سۈرۈشتۈرسە، ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىب ئىكەن.

ئىشەنچلىك كارۋان كەلگۈچە ئۇ شۇ يەردە تۇرۇپ ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ:

ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى! مېنىڭ قەۋمىمدىن مېنى ئاپىرىپ قويالايدىغان ئىشەنچلىك ئادەملەر كەلدى، دەپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىڭلىمغا كىيىم بېرىپ، تۆگىگە مىندۈرۈپ، يول خىراجىتى بېرىپتۇ، سىڭلىم يولغا چىقىپتۇ.

www.munber.org

بىز شۇ خەۋەردىن كېيىن ئۇنىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتتۇق. مەن مۇھەممەد بىلەن قارشىلاشقان بولغاچقا. ئۇنىڭ سىڭلىمغا مۇنداق ياخشىلىق قىلغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرگە ئىشەنەلمەي قالدىم. الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئائىلەمدىكىلەر بىلەن ئولتۇراتتىم. تۇيۇقسىز بىز تەرەپكە كېلىۋاتقان كاجۇ ئۇستىدىكى بىر ئايالنى كۆردۈم، ھاتەمنىڭ قىزى! دېدىم ۋە:شۇ، شۇ!!! دەپ كەتتىم.

لېكىن ئۇ كېلىپلا:

رەھىمسىز، زالىم! سەن ئائىلە، بالىلىرىڭنى ئېلىپ، ئاتا ـ ئاناڭدىن قالغان بىر ئادەمنى تاشلاپ كەتتىڭ، دەپ مېنى تىللاپ كەتتى. مەن:

ئى سىڭلىم! ماڭا ياخشىراق گەپ قىلغىن، دەپ بولغان ئىشلارنى تاكى ئۇ رازى بولغىچە چۈشەندۈردۈم. ئۇ بولغان ئىشلارنى سۆزلىدى، مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن كېيىن ئۇنىڭدىن:

سىز ئۇ ئادەم توغرىسىدا قانداق قارايسىز؟ دەپ سورىدۇم.

الله بىلەن قەسەمكى، سېنى تېزراق ئۇنىڭغا قوشۇلسىكەن، دەيمەن، ئەگەر ئۇ پەيغەمبەر بولسا، سەن ئۇنىڭ ياخشىلىقىغا بۇرۇن ئېرىشسەن ئەگەر ئۇ پادىشاھ بولسا سەن بۇ ھالىتىڭ بىلەن ھەرگىز ئۇنىڭ قېشىدا خار بولمايسەن، دېدى سىڭلىم.

مەن سەپەر تەييارلىقىنى پۈتتۈرۈپ، مەدىنىدىكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ھېچقانداق يول خېتىسىز باردىم، مەن ئۇنىڭ: الله تائالادىن، ئەدىينىڭ قولىنى مېنىڭ قولۇمدا قىلىشىنى تىلەيمەن، دېگەنلىكىنى باشقىلاردىن ئاڭلىدىم.

ئۇ مەسچىتتە ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا سالام قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

www.munber.org

«ئۆزەڭ كىم؟» دەپ سورىدى.

مەن ئەدىي، دېدىم. ئۇ مېنىڭ قولۇمنى تۇتۇپ ئۆيىگە ماڭدى، يولدا كېتىۋاتقىنىمىزدا، كىچىك بالىسى بار بىر ياشانغان ئايال ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئۆز ھاجىتىنى ئېيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلدى، مەن ساقلاپ تۇردۇم، ئىچىمدە:

اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ ھەرگىزمۇ پادىشاھنىڭ ئىشى ئەمەس، دېدىم.

ئۇ مېنىڭ قولۇمنى تۇتۇپ ئۆيىگە ماڭدى، بىز ئۇنىڭ ئۆيىگە يېتىپ كەلدۇق، ئۇ ماڭا بىر تېرە ياستۇقنى تاشلاپ بەردى ۋە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى.

مەن ھايا قىلىپ:

سەن ئولتۇرغىن، دېدىم. ئۇ ئۇنىمىدى، ئاخىرى مەن ئولتۇردۇم. ئۇ يەردىلا ئولتۇردى، اللە بىلەن قەسەمكى ئۆيدە ئولتۇرۇشقا باشقا نەرسە يوق ئىدى.

مەن ئىچىمدە:

اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ پادىشاھلارنىڭ ئىشى ئەمەس، دېدىم ئىچىمدە. ئۇ ماڭا:

«ئى ئەدىي سەن خرىستىئانلار بىلەن يولتۇرزغا چوقۇنغۇچىلار ئارىسىدىكى دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئادەم ئەمەسمىدىڭ؟!» دەپ سورىدى. مەن:

ھەئە، شۇنداق، دېدىم. ئۇ:

«سەن پۇقرالىرىڭدىن غەنىمەتنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئېلىپ ھالال بولمىغان نەرسىلەرنى ئالاتتىڭ ئەمەسمۇ؟»

www.munber.org

ــ ھەئە، شۇنداق.

ئۇنىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكىگە ئىشەندىم، ئۇ:

- ئى ئەدىي! بەلكىم سېنىڭ بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرگەن مۇسۇلمانلارنىڭ ھاجەتمەن، كەمبەغەللىكى تۇسالغۇ بولغان بولۇشى مۇمكىن، اللّٰه بىلەن قەسەمكى، مۇسۇلمانلاردا مال كۆپىيىپ، ئۇنى ئالىدىغان كىشى تېپىلمايدىغان ۋاقتىنىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى.

بەلكىم سېنىڭ بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرۈۋاتقان مۇسۇلمانلارنىڭ ئاجىز، ئاز دۈشمەننىڭ كۆپ ئىكەنلىكى تۇسالغۇ بولغان بولۇشى مۇمكىن. اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئۇزاققا قالماي، بىر ئايالنىڭ بەيتۇللاھنى زىيارەت قىلىشى ئۈچۈن اللّٰه تائالادىن باشقا ھېچ نەرسىدىن قورقماي، تۆگىسىگە مىنىپ، قادىسىيە (باغداتتىكى شەھەر) دىن چىققانلىقىنى ئاڭلايسەن. (يەنى: ئىسلام ھاكىمىيىتى تىكلەنگەندىن كېيىن ھەممە يەر تېنچ بولۇپ، ھېچكىم - ھېچكىمگە چېقىلمايدىغان زامان كېلىدۇ. بۇ چاغدا بىر ئايال كىشىمۇ خاتىرجەم بىر يەرگە بېرىپ كېلەلەيدۇ).

بەلكىم سېنى بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرۈۋاتقاندەك، پادىشاھ، سۇلتانلارنىڭ مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئەمەسلىكى، تۇسالغۇ بولۇشى مۇمكىن، اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئۇزاققا بارماي، سەن بابىل (ئىراقتىكى بىر جاي) دىكى ئاق ئۆيىنىڭ مۇسۇلمانلارغا ئېچىلىپ، كىسرانىڭ بايلىقىنىڭ مۇسۇلمانلارغا ئۆتكىنىنى ئاڭلايسەن.

ــ كىسرا ئىبنى ھورمۇزنىڭ بايلىقىمۇ؟!

ــ ھەئە، كىسرا ئىبنى ھورمۇزنىڭ بايلىقى، شۇ ۋاقىتتا مەن ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدۇم.

www.munber.org

×××

ئەدىي ئۇزاق ياشىدى، ئۇ مۇنداق دەيتتى:

ــ ئىككى ئىش ئەمەلگە ئاشتى، ئۈچىنچىسى قالدى، الله خالىسا ئۇمۇ چوقۇم بولىدۇ.

مەن بىر ئايالنىڭ ھېچنەرسىدىن ئەنسىرىمەي، تۆگىسىگە مىنىپ قادىسىيەدىن چىقىپ بەيتۇللاھقا كەلگەنلىكىنى كۆردۈم.

مەن كىسرانىڭ بايلىقلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنى ئالغان ئەسكەرلەرنىڭ ئالدىنقى سېپىدا بار ئىدىم.

ئۈچىنچىسىنىڭمۇ ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىغا الله بىلەن قەسەم قىلىمەن.

×××

الله پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى خالىدى. تەقۋا ئابىد خەلىپە ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىزنىڭ دەۋرىدە ئۈچىنچى ئىش ئەمەلگە ئاشتى. مۇسۇلمانلاردا مال شۇنداق كۆپەيدىكى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى جاكاچىلا:

ــ مۇسۇلمانلار ئىچىدىكى كەمبەغەللەر ئىچىدىن زاكات مال ئالىدىغانلار بارمۇ؟ دەپ توۋلىسىمۇ، ئالىدىغانلارنى تاپالمايتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەقىقەتەن راست ئېيتىدۇ، ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم ئۆز قەسىمىنى ياخشى قىلدى.

www.munber.org

ئەبۇزەررىلغەففارى

«ئاسمان ـ زېمىن ئەبۇزەردىنمۇ
سەممىي ئادەمنى كۆرۈپ
باقمىدى».

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

تاشقى جەھەتتىن مەككە بىلەن تۇتىشىپ تۇرىدىغان ”ۋەددانە“ جىلغىسىدا ”غىفار“ قەبىلىسى ياشايتتى.

”غىفارلار“ قۇرەيشلەرنىڭ تىجارىتى بىلەن مېڭىۋاتقان كارۋانلارنىڭ شامغا بېرىپ ـ كېلىشتە بەرگەن ئازغىنا نەرسىلەر بىلەن تۇرمۇشىنى قامدايتتى، ئەگەر كارۋانلار رازى قىلغۇدەك نەرسە بەرمىسە، ئۇلار كارۋانلارنىڭ يولىنى توساتتى.

ئەبۇزەر دەپ تەخەللۇسلانغان ”جۇندۇبۇبۇ ئىبنى جۇنادە“ بۇ قەبىلە پەرزەنتلىرىدىن بىرى ئىدى. ئۇ ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى، يىراقنى كۆرەرلىكى بىلەن باشقىلاردىن ئالاھىدە پەرقلىنىپ تۇراتتى.

ئۇ قەۋمىنىڭ، الله تائالانى قويۇپ چوقۇنۇۋاتقان، بۇتلىرىغا بەكمۇ ئىچى سىرىلاتتى. ئۇنىڭ ئىددىيىسى، كۆز قارىشى، ئەرەبلەرنىڭ بۇزۇق ئېتىقادى ۋە ھاماقەتلىكىگە قارشى ئىدى.

ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەقىل ۋە دىللىرىنى ئويغۇتىپ ئۇلارنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىرىدىغان پەيغەمبەرنىڭ ئاشكارىلىنىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتەتتى.

ئەبۇزەر ئۆز يېزىسىدىكى ۋاقىتىدا، مەككىدە ئاشكارا بولغان پەيغەمبەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئاڭلىدى ۋە ئىنىسى ئەنەسكە:

www.munber.org

سەن مەككىگە بېرىپ، ئۆزىنى پەيغەمبەر ۋە ئاسماندىن ماڭا ۋەھيى كېلىدۇ، دېگەن بۇ ئادەمنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەللىگىن ۋە ئۇنىڭدىن ئاڭلىغانلىرىڭنى ماڭا يەتكۈزگىن، دېدى.

ئەنەس مەككىگە بېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچراشتى، ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ئاڭلاپ قايتىپ كەلدى، ئەبۇزەر ئۇنى تەشنالىق بىلەن قارشى ئېلىپ يېڭى پەيغەمبەرنىڭ ئەھۋاللىرىنى ئىشتىياق بىلەن سورىدى. ئىنىسى:

اللە بىلەن قەسەمكى! گۈزەل ئەخلاققا چاقىرىدىغان بىر ئادەمنى كۆردۈم. ئۇنىڭ سۆزلىرى شېئىرغىمۇ ئوخشىمايدىغان، ناھايىتى بىر خىل جەلب قىلارلىق ئىكەن، دېدى.

ـ كىشىلەر ئۇ توغرىسىدا نېمە دەيدىكەن؟

ئۇنى: ساھىر، شائىر، كاھىن، دەيدىكەن.

اللە بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ تەشنالىقىمنى قانائەتلەندۈرەلمىدىڭ، مەن بېرىپ ئۇنىڭ ئىشلىرىنى ئۆزەم كۆرۈپ كەلگۈچە ئائىلەمدىكىلەرنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ قويالامسەن؟

بولىدۇ، لېكىن سەن مەككىلىكلەردىن ئېھتىيات قىل.

ئەبۇزەر سەپەر تەييارلىقىنى پۇختا قىلىپ پەيغەمبەر بىلەن كۆرۈشۈش، ئۆزى بىۋاستە ئەھۋال ئىگەللەش ئۈچۈن ئەتىسىلا يولغا چىقتى.

ئەبۇزەر مەككىگە كەلدى، ئۇ بۇيەردىكىلەردىن يامانلىق يېتىپ قىلىشىدىن ئەنسىرەپ، ھوشيار تۇردى.

قۇرەيشلەرنىڭ ئۆز ئىلاھلىرى ئۈچۈن مۇسۇلمانلارغا غەزەپلىنىشى ۋە ئۆزىنىڭ مۇھەممەدكە ئەگەشكەنلىكىنى ئېيتقان بارلىق كىشىلەرنى ئازابلىغانلىق خەۋىرىنى ئەبۇزەر ئاڭلىغان ئىدى.

www.munber.org

شۇڭلاشقا ئۇ مۇھەممەد توغرۇلۇق بېرەر كىشىدىن سورىمىدى، چۈنكى سورالغۇچى ئۇنىڭ دوستىمۇ ياكى دۈشمىنىمۇ ئۇ بۇنى بىلمەيتتى.

كەچ كىرگەندەئۇ مەسچىتكە بېرىپ ياتتى، ئۇ يەردىن ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىب ئۆتۈپ، بۇ كىشىنىڭ بۇ يەرلىك ئەمەسلىكىنى بىلدى ـ دە، ئۇنىڭغا:

ھەي ئادەم! بىزنىڭ قېشىمىزغا كەل، دېدى ئەبۇزەر ئۇنىڭ بىلەن ماڭدى ۋە ئۇنىڭ ئۆيىدە قونۇپ قالدى، ئەتىسى ئۇ ئوزۇق خالتىسىنى ۋە تولۇمنى ئېلىپ بىر ـ بىرىدىن گەپ سوراشمايلا، مەسچىتكە قايتتى. ئۇ ئىككىنچى كۈنىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تونۇماي ئۆتكەزدى، كەچتە مەسچىتكە بېرىپ ئۆز ئورنىدا ياتتى، ئەلى ئۇنىڭ قېشىدىن ئۆتۈپ:

قۇنالغۇغا قايتىدىغان ۋاقىت بولمىدىمۇ؟ دېدى. ئەبۇزەر ئۇنىڭ بىلەن ئىككىنچى كېچىنىمۇ ئۆتكۈزى. ئۈچىنچى كېچىسى بولغاندا ئەلى:

ماڭا مەككىگە كېلىش سەۋەبىڭنى ئېيتىپ بەرمەمسەن؟ دېدى.

مەن تەلەپ قىلغان ئىشقا ياردەم بەرسەڭ ۋە شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭغا ۋەدە بەسەڭ دەپ بېرەي، دېدى ئەبۇ زەر. ئەلى ۋەدە بەردى.

مەن يىراق جايدىن يېڭى پەيغەمبەر بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ بېقىش ئۈچۈن كەلدىم. دېگەندە ئەلىينىڭ چىرايى ئېچىلىپ: الله بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە ئۇ ھەق پەيغەمبەر... دېدى. ۋەتاڭ يورىغاندا، مەن بىلەن ماڭ، ئەگەر سەندىن ئەنسىرگىدەك بىر ئەھۋال بولسا تەرەت قىلغان بولۇپ

www.munber.org

تۇرىۋالىمەن، ئەگەر ماڭسام مەن كىرگەن ئۆيگىچە ماڭا ئەگىشىپ ماڭغىن، دېدى.

ئەبۇزەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈشكە تەشنا بولۇپ، پۈتۈن كېچە ئورنىدا ياتالمىدى.

ئەتىگىنى ئۇلار ماڭدى، ئۇ ھېچنەرسىگە قارىماي، ئەلىنىڭ كەينىدىن ئەگەشتى، ئۇلار ئاخىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قېشىغا كىردى. ئەبۇزەر:

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم! ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى دېدى.

«ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھ» دەپ جاۋاب قايتۇردى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەبۇزەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تۇنجى قېتىم ئىسلامىي سالام قىلغۇچى بولدى، شۇنىڭدىن كېيىن شۇنداق سالاملىشىش مۇسۇلمانلار ئارىسىدا ئومۇملاشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇزەرنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ، قۇرئان تىلاۋەت قىلىپ بەردى. ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ ھەق سۆزنى ئىلان قىلىپ، يېڭى دىنغا كىردى، ئۇ ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ تۆتىنچى ياكى بەشىنچىسى بولدى.

خەۋىرنىڭ قالغىنىنى بايان قىلىشنى ئەبۇزەرگە قالدۇرايلى.

ئەبۇزەر مۇنداق دەيدۇ:

شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە مەككىدە تۇردۇم، ئۇ ماڭا ئىسلامنى ئۆگەتتى، قۇرئان ئوقۇتتى، ئاندىن ماڭا:

«ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىڭنى مەككىدە ھېچكىمگە دېمە، ئۇلارنىڭ سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، » دېدى. مەن:

www.munber.org

ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى! مەن قۇرەيشلىكلەر ئارىسىدا ھەق سۆزنى ئاشكارا قىلمىغۇچە مەككىدىن كەتمەيمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىم تۇردى.

مەن قۇرەيشلىكلەر ئارىسىغا بېرىپ يۇقىرى ئاۋازىم بىلەن:

ئى قۇرەيشلەر گۇرۇھى! مەن بىر اللە تائالادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدىم. ئۇلار سۆزۈمنى ئاڭلىشى بىلەن چۆچۈپ، ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشتى ۋە:

بۇ دىنىدىن چىققۇچىنى تۇتۇڭلار، دېيىشىپ يېنىمغا كېلىپ، ئۇرۇشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ئاببباس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب مېنى كۆرۈپ ئۇلاردىن قوغداش ئۈچۈن، مېنى قۇچاقلىۋالدى ۋە ئۇلارغا:

ھۇ، ھالاك بولغۇچىلار، سىلەر كارۋانلىرىڭلارنىڭ ئۆتۈش يولىدىكى غەففار قەبىلىسىنىڭ ئادىمىنى ئۆلتۈرەمسىلەر؟! دېدى. ئۇلار مېنى قويۇۋەتتى.

مەن ھۇشۇمغا كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا باردىم، ئۇ مېنىڭ ھالىمنى كۆرۈپ:

«سېنى ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىڭنى ئاشكارا قىلىشىڭدىن ئاگاھلاندۇرمىغانمىدىم؟» دېدى.

ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى! مېنىڭ بىر ھاجىتىم بار ئىدى. ئۇنى ئادا قىلدىم.

«سەن قەۋمىڭگە بار، ئۇلارنى كۆرگەن ئاڭلىغانلىرىڭدىن خەۋەرلەندۈر. ئۇلارنى اللە تەرىپىگە چاقىرغىن، بەلكى اللە ئۇلارغا سەن ئارقىلىق مەنپەئەت بېرىشى، بۇنىڭ ئۈچۈن ساڭا ئەجىر

www.munber.org

بېرىشى مۇمكىن ئەگەر ساڭا مېنىڭ ئاشكارا بولغانلىقىم ئاڭلانسا، مېنىڭ قېشىمغا كەل» دېدى.

مەن قەۋمىمنىڭ قېشىغا باردىم، قېرىندىشىم ئەنەس يولۇقۇپ:

نېمە ئىشلارنى قىلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

مەن ئىسلام كەلتۈرۈپ، اللّٰه ۋە پەيغەمبەرگە ئىشەندىم، دېدىم. اللّٰه ئۇنىڭ قەلبىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. ئۇ سېنىڭ دىنىڭدىن يۈز ئۆرمەيمەن، مەنمۇ ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدۇم، دېدى. بىز ئانىمىزنىڭ قېشىغا كەلدۇق ۋە ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدۇق، ئۇ: مەن دىنىڭلاردىن يۈز ئۆرۈيمەن، دەپ ئىسلام كەلتۈردى.

شۇ كۈندىن باشلاپ بۇ ئائىلە كىشىلىرى پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن غەفار قەبىلىسىنى ئىسلامغا چاقىرىشقا كىرىشتى، نۇرغۇن كىشىلەر ئىسلامغا كىردى، ئۇلار ئارىسىدا نامازلار ئوقۇلدى. ئۇ قەبىلىدىكى بەزى كىشىلەر ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگىچە كۈتۈپ ئاندىن ئىمان ئېيتىمىز، دېيىشتى ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەن ھامانلا ئىمان ئېيتىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللّٰه غىفار قەبىلىسىنى مەغپىرەت قىلسۇن!ئۇلار ئىسلامغا كىردى، اللّٰه ئۇلارنى سالامەت قىلسۇن!» دېدى. تاكى بەدىر، ئوھۇد، خەندەك غازاتلىرى بولۇپ ئۆتكىچە ئەبۇ زەر ئۆز قەبىلىسى بىلەن بىرگە ياشاپ شۇندىن كېيىن مەدىنىگە كېلىپ ئۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ياشاشقا ئاتىدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۇنىڭ ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا رۇخسەت بېرىشىنى سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قوشۇلدى. شۇندىن ئېتىۋارەن ئۇ پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامغا خىزمەت قىلىشتەك نېمەتكە ئېرىشىپ بەختلىك بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى دائىم باشقىلاردىن بەكرەك ئەتىۋارلىدى. ئۇنىڭغا قاچانلا ئۇچرىسا خۇش تەبەسسۇم بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەدىنە ـ مۇنەۋۋەر خوجايىنىدىن ئايرىلىپ ئۇنىڭ سۆھبەتلىرىدىن مەھرۇم قالدى. ئەبۇ زەر مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامسىز ياشاشقا تاقەت قىلالماي شامغا كۆچۈپ كېتىپ ئۇ يەردە تاكى ئابابەكرى (اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىك زامانىسىغىچە تۇردى. ئوسماننىڭ (اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك زامانىدا ئۇ دەمەشىققە كەلدى ۋە بۇ يەردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى بايلىشىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ راھەت پاراغەتكە ناھايىتىمۇ بەك بېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى. ئۆسمان ئۇنى مەدىنىگە قايتىپ كېلىشكە تەكلىپ قىلدى. ئۇ مەدىنىگە كېلىپ بۇ يەردىمۇ كىشىلەرنىڭ مال دۇنياغا ھېرىسمەن بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردى ـ دە بۇ ئەھۋالدىن ئۇنىڭ يۈرىكى ناھايىتى بەك بىئارام بولدى. ئوسمان ئۇنى مەدىنىنىڭ يىراق بىر چېتىدىكى "رەبزە" دەپ ئاتىلىدىغان كىچىك بىر كەنتكە كېتىپ شۇ يەردە ياشاشقا رۇخسەت قىلدى. ئۇ بۇ يەرگە كېلىپ دۇنيانىڭ زىبۇ ـ زىننەتلىرىدىن يىراق بولغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئىككى خەلىپىسىنىڭ يولىنى تۇتۇپ ياشىدى.

بىر كۈنى ئۇنىڭ ئۆيىگە بىرى مېھمان بولۇپ كېلىپ ئۇنىڭ ھېچقانداق بىساتى بولمىغان ئۆيىگە سەپسىلىپ قاراپ چىققاندىن كېيىن ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ زەر سىنىڭ تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىڭ قايەردە؟ دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ زەر:بىزنىڭ لازىمەتلىكلىرىمىز ئاۋۇ يەردىكى ئۆيدە (يەنى ئاخىرەتكى ئۆيدە)، بىز پايدىلىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ياخشىسىنى بىز ئاشۇ ئۆيگە ئەۋەتىمىز، دېدى.

ئۇ مېھمان:لېكىن بۇ دۇنيادا ياشىشىڭلار ئۈچۈنمۇ سىلەرگە بىر نەرسىلەر كېرەكقۇ؟دېگەندە ئەبۇ زەر:ئۆي ئىگىسى الله بىزنى تاشلىۋەتمەيدۇ، دېدى.

شام پادىشاھى ئۇنىڭغا خىراجەت قىلسۇن، دەپ **300** دەرھەم ئەۋەتكەندە، ئەبۇ زەر شام پادىشاھى مەندىنمۇ بەتتەرئاجىزراق بىرەرنى تاپالمىغانمىدۇ؟دەپ ئۇ پۇلنى قايتۇرۇۋېتىدۇ.

ھىجرىيەنىڭ **32** - يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاسمان – زېمىن ئەبۇ زەردىنمۇ سەمىمىرەك بىرەرنى كۆرۈپ باقمىدى»دەپ تەرىپلىگەن زات ئەبۇ زەر (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) الله نىڭ ئەجەل ئەلچىسىگە جاۋابەن بۇ دۇنيادىن ئۆتتى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇب

الله ئۇنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا قۇرئاندا 16 ئايەت چۈشۈرگەن ئادەم بولۇپ بۇ ئايەتلەر ئوقۇلۇۋاتىدۇ،

ئاسمان ـ زېمىن مەۋجۇداتلا بولسا تاكى قىيامەتكىچە ئوقۇلۇپ تۇرۇلىدۇ.

تەپسىرشۇناسلار.

ئۇلۇغ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايسى كىشى تەرىپىدىن يەتتە قات ئاسمان ئۈستۈدىن ئەيىپلەنگەن؟ ئىشەنچلىك پەرىشتە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىغا ۋەھيي ئېلىپ چۈشۈشكە سەۋەبچى بولغان ئۇ كىشى كىم؟

ئۇ كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئەززىنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇپتۇر.

قۇرەيش قەبىلىسىدىن بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن تۇققان بولۇپ ئۇ ـ مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى خەدىچەنىڭ قىزى خەدىچەنىڭ تاغىسى ئىدى. ئۇنىڭ دادىسى قەيس ئىبنى زائىد، ئانىسى ئابدۇللاھنىڭ قىزى ئاتىكە بولۇپ، ئاتىكە ئۇنى تۇغما ئەما ھالىتىدە تۇغقاچقا ئۇ ئۇممۇ مەكتۇپ (ئەمانىڭ ئانىسى) دەپ ئاتىلاتتى.

مەككىدە الله نىڭ ئىلاھىي نۇرى كۆتۈرۈلگەندە ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ الله ئۇنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتكەنىدى. ئۇ ئاۋۋال ئىسلامغا كىرگۈچىلەردىن بولدى. ئۇ مەككىدىكى چېغىدا باشقا مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىغا ئوخشاشلا دىن يولىدا بېشىغا كەلگەن ئەزىيەتلەرگە چىدامچانلىق كۆرسۈتۈش، سەۋر قىلىش،

www.munber.org

مۇستەھكەم تۇرۇشتەك ئىرادىلىرى بىلەن تاقابىل تۇرۇپ كەلدى. لېكىن بېشىلىرىغا كەلگەن بۇ ئېغىر ئازاپ سىناقلار ئۇلارنى بوي سۇندۇرالمىدى. ئىمانى ئاجىزلاپ قالمىدى. تارتقان جاپا مۇشەققەتلىرى، ئۇچرىغان ئەزىيەتلىرىنىڭ بەدىلىگە الله ئۇلارنىڭ ئىمانىنى مۇستەھكەم قىلىپ ئۇلارنى ھەرقانداق ئەھۋالدا قۇرئانغا مەھكەم ئېسىلىدىغان، الله نىڭ قانۇنلىرىنى چۈشىنىدىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىدىغان نېمەت بىلەن ئۇلارنى نېمەتلەندۈردى.

ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ياخشى كۆرۈشى ۋە قۇرئان كەرىمنى يادلاشقا بولغان ئىشتىياقى شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنكى، ھەرقانداق بىر چاغدا ئازراق پۇرسەت تاپسىلا قۇرئان يادا ئېلىشقا تىرىشاتتى. دائىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇنىڭدىن ئىلىم ئېلىش ھېرىسلىكىدە يۈرۈيتى. بۇ مەزگىللەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخىمۇ كۆپ قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ ئىمان ئېيتىشى ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسۈتۈپ ئۇلار بىلەن پات ـ پات ئۇچرىشىپ تۇراتتى. بىر كۈنى ئۇ ئۆتبە ئىبنى رەبىئە، ئۇنىڭ ئىنىسى شەيبە ئىبنى رەبىئە، ئەبۇ جەھىل، ئەمرۇ ئىبنى ھىشام، ئۇمەييە ئىبنى خەلەف ۋە الله نىڭ قىلىچى دەپ نام ئالغان خالىدنىڭ دادىسى ۋەلىد ئىبنى مۇغىيرەلەر بىلەن پاراڭلىشىپ، ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈرۈۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىنى ھېچ بولمىسا ساھابىلىرىگە ئەزىيەت بېرىشتىن بولسىمۇ يېنىشىنى ئۈمۈت قىلاتتى.

دەل مۇشۇ چاغدا ئابدۇللاھ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە الله نىڭ سۆزىدىن بىرەر ئايەت ئوقۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ ھېلىقى كىشىلەر تەرەپكە قارىۋالدى. چۈنكى

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناۋادا ئۇ كىشىلەر ئىمان ئېيتسا الله نىڭ دىنىنى ئۇلۇغلۇنۇپ، ئۆزىنىڭ دەۋىتىنىڭ كۈچىيىدىغانلىقىنى ئويلىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار بىلەن بولغان سۆھبىتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ ئائىلىسىگە قايتىۋاتقاندا الله ئۇنىڭغا بىر مۈگدەش ئەۋەتىپ خۇددى بېشىغا بىر نەرسە ئۇرۇلغاندەك ھېس قىلدۇردى، ئاندىن الله تائالا ئۇنىڭغا تۆۋەندىكى سۆزلىرىنى نازىل قىلدى. [يېنىغا ئەما كەلگەنلىكى ئۈچۈن (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام) تەرىنى تۈردى ۋە يۈزىنى ئۆرىۋالدى. (ئى مۇھەممەد!) نېمە بىلىسەن؟ (بەلكى) ئۇ (سەندىن ئالغان مەرىپەت بىلەن گۇناھلىرىدىن) پاكلىنىشمۇمكىنياكى ۋەز-نەسىھەت ئاڭلاپ ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشى مۇمكىن ئۆزىنى (ئىماندىن) بىھاجەت ھېسابلايدىغان ئادەمگە كەلسەك، سەن ئۇنىڭغا يۈزلىنىسەن (يەنى ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ تەبلىغ قىلىشقا كۆڭۈل بۆلىسەن ئۇ (كۇفرىدىن، گۇناھلاردىن) پاكلانمىسا، ساڭا نېمە زىيىنىدى سەندىن مەرىپەت تىلەپ، الله دىن قورققان ھالدا يۈگۈرۈپ كەلگەن كىشىگە كەلسەك سەن ئۇنىڭغا قارىماي قويىسەن (بۇنىڭدىن كېيىن) ئۇنداق قىلمىغىن. بۇ ئايەتلەر ۋەزدۇر خالىغان ئادەم ئۇنىڭدىن ۋەز-نەسىھەت ئالىدۇ. ئۇ (يەنى قۇرئان ئايەتلىرى) قىممەتلىك، (قەدرى) يۇقىرى پاك سەھىپىلەرگە يېزىلغاندۇر (ئۇ) ھۆرمەتلىك ياخشى (پەرىشتىلەردىن بولغان) پۈتۈكچىلەرنىڭ قولىدىدۇر]

ئابدۇللاھنىڭ سەۋەبى بىلەن ئىشەنچلىك ۋەھيي يەتكۈزگۈچى ئەلچى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېلىپ چۈشكەن بۇ ۋەھيىسى تاكى قىيامەتكىچە تىلاۋەت قىلىنىش شەرىپىگە ئېرىشتى.

ئەنە شۇ كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ھۆرمەتلەپ ئۇنىڭ بىلەن يېقىن ئولتۇرۇپ، ھاجەتلىرىنى راۋا

www.munber.org

قىلىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇ كىشىگە ھۆرمەت كۆرسەتكەنلىكىنىڭ ئەجەپلەنگىدەك ھېچ يېرى يوق. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ كىشىنىڭ سەۋەبىدىن يەتتە قات ئاسماننىڭ ئۈستىدىن ئەيىپلەنگەن ئىدى.

قۇرەيشلەر مۇسۇلمانلارغا ئەزىيەتنى كۈچەيتكەندى الله مۇسۇلمانلارنى ھىجرەت قىلىشقا بۇيرىدى. ئابدۇللاھ دىنى ئۈچۈن ۋەتىنىنى تەرك ئەتكەنلەرنىڭ تۇنجى تۈركۈمدىكىلەرنىڭ ئىچىدە ئىدى، ئۇنىڭ بىلەن بىلەن ساھابىلەردىن مۇسئەب ئىبنى ئۆمەير پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىچىدە مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان تۇنجى تۈركۈمدىكى كىشىلەر ئىدى، ئۇ مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن ھەمراھى مۇسئەب ئىبنى ئۆمەر بىلەن بىرلىكتە كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ئۇلارغا قۇرئان ئۆگىتىشكە ۋە الله نىڭ دىنىنى باشقىلارغا چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن بىلال بىلەن ئۇ ئىككىسىنى كۈندە بەش قېتىم ئەزان توۋلاشقا تەيىنلىدى. بىلال ئەزان توۋلىغاندا ئابدۇللاھ نامازغا تەكبىر ئېيتاتتى، ئابدۇللاھ ئەزان توۋلىغاندا بولسا بىلال تەكبىر ئېيتاتتى. بۇ ئىككىسىنىڭ رامزان ئايلىرىدا ئالاھىدە گەۋدىلىك يېرى بولۇپ روزا تۇتقۇچىلار بۇ ئىككىسىدىن بىرىنىڭ ئەزىنىدىن كېيىن سۇھۇرلۇق يېسە يەنە بىرىنىڭ ئەززىنى بىلەن سۇھۇرلۇق يېيىشتىن توختايتى. يەنى بىلال كېچىسى ئەزان ئېيتىپ كىشىلەرنى ئويغاتسا، ئابدۇللاھ ۋاقىتنى كۈزۈتۈپ خاتالاشمايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھنى شۇنچىلىك ھۆرمەتلەيدۇكى ئۆزىنىڭ مەدىنىدىن سىرتقا چىققان ئون نەچچە قېتىملىق سەپىرىدە ئۇنى ئۆز ئورنىغا مەدىنىدە مەسئۇل قىلىپ قالدۇرغان. بىر قېتىم مۇنداق بىر ئىش بولغانىدى. بۇ مەككىنى فەتھى قىلىشقا ماڭغان چاغدا بولغان.

www.munber.org

بەدرى غازىتىدىن كېيىن الله پەيغەمبىرگە مۇجاھىدلارنى جەڭگە تېخىمۇ قىزىقتۇرۇش، جەڭگە چىقمىغانلارنى ئۇيالدۇرۇش ئۈچۈن مۇجاھىدلارنى ماختاپ جەڭگە چىقانلارنىڭ چىقمىغانلاردىن ئارتۇق ئىكەنلىكىنى تەرىپلەشكە بۇيرۇپ ئايەت نازىل قىلدى. بۇ ئابدۇللاھقا ناھايىتى ئېغىر تۇيۇلدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئەگەر مەن جەڭ قىلىشقا قادىر بولالىغان بولسام چوقۇم جەڭ قىلاتتىم، دېدى. ئاندىن الله دىن ئۆزىگە ئوخشاش مېيىپلىقى سەۋەبىدىن جەڭگە چىقالمىغان كىشىلەر توغرىسىدا ئايەت نازىل قىلىشنى تىلەپ دۇئا قىلدى. ئۇ يالۋۇرۇپ تۇرۇپ: ئى الله مېنىڭ ئۆزرەمنى نازىل قىلغىن! ئى الله مېنىڭ ئۆزرەمنى نازىل قىلغىن! دەپ نىدا قىلدى. الله ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەھيي يازغۇچىسى زەيدۇن ئىبنى سابىت بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان ئىدىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىمجىت بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ يوتۇسى مېنىڭ يوتۇمنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى. ئۇنىڭ يوتىسى شۇنچىلىك ئېغىرلىشىپ كەتكەن ئىدىكى مەن بۇنداق ئېغىرلىقنى زادى ھېس قىلىپ باقمىغان ئىدىم. بىرئازدىن كېيىن ئۇ ئەسلىگە كېلىپ؛ «ئى زەيد، ياز!» دېدى. مەن ئۇنىڭ ئېغىزىدىن چىقىنى {مۆمىنلەردىن جەڭگە چىقمىغانلار، الله يولىدا جىھاد قىلغانلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ} دېگەن ئايەتنى يازدىم. بۇ چاغدا ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇنداقتا جىھاد قىلىشقا قادىر بولالمىغان كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلىششى بىلەنلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يوتىسىنىڭ ئېغىرلىقى مېنىڭ يوتامنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى. بۇ قېتىم ئۇنىڭ ئېغىرلىقى تېخىمۇ بەك ئېغىرلىشىپ كەتكەن ئىدى.

www.munber.org

بىرئازدىن كېيىن ئۇ ئەسلىگە كىلىپ: «ئى زەيد يازغىنىڭنى ئوقۇ!» دېدى. مەن {مۆمىنلەردىن جەڭگە چىقمىغانلار الله يولىدا جىھاد قىلغۇچىلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ}دەپ ئوقۇدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆزرىسى، دەپ ياز» دەپ بويرىدى.

ئابدۇللاھ ئارزۇ قىلغان ئايەت نازىل بولدى، الله ئابدۇللاھ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش جەڭگە چىقىشقا ئۆزرىسى بار كىشىلەرنى جەڭگە چىقىشتىن كەچۈرگەن تۇرۇقلۇق، ئۇنىڭ جەڭگە ھېرىسمەن كۆڭلى ئۆزرىسى بار كىشىلەر بىلەن ئولتۇرۇپ قىلىشقا ئۇنىماي الله يولىدا جىھاد قىلىش ئىرادىسىگە كەلگەن ئىدى. چۈنكى ئىنسانلاردىكى ئۇلۇغۋار روھ پەقەت ئۇلۇغۋار ئىش بىلەنلا قانائەتلىنىدۇ. ئابدۇللاھ شۇ كۈندىن باشلاپ ئۆزىنى جەڭ ئۈچۈن ھازىرلاپ قويدى ۋە مەككىنى پەتھى قىلىش جېڭىدە ئۆز ـ ئۆزىگە جەڭ ۋەزىپىسىنى بەلگىلەپ:مېنى ئىككى سەپنىڭ ئوتتۇرىسىغا تۇرغۇزۇپ قولۇمغا بايراقنى تۇتقۇزۇپ قويۇڭلار، مەن ئەما جەڭدىن قاچالمايمەن، شۇڭا بايراقنى سىلەرگە چىڭ ساقلاپ بېرىمەن، دېدى.

ھىجرىيەنىڭ **14** ـ يىلى خەلىپە ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)پارىس دۆلىتىنى ئاغدۇرۇپ مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ ئىلگىرلىشى ئۈچۈن يول ئېچىش قارارىغا كېلىپ ھەرقايسى جايلاردىكى مۇسۇلمان باشلىقلارغا:قۇرالى، ئېتى، توغرا پىكىر قىلىش ئىقتىدارى، پاراستى بار قەيسەركىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى يىغىپ ناھايىتى تېزلىك بىلەن ئەۋەتىڭلار !دەپ بويرۇق قىلدى. ئۆمەرنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقان مۇسۇلمانلار تۈركۈملەپ مەدىنىگە يېتىپ كەلدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى. ئۆمەر سەئىد ئىبنى ۋەققاسنى قوشۇنغا قوماندان قىلىپ ئۇنى نۇرغۇن ۋەسىيەتلەر بىلەن جەڭگە ئۇزاتتى.

www.munber.org

قوشۇن يۈرۈپ قادىسىيەگە يېتىپ كەلگەندا ئابدۇللاھ تۇمۇر كىيىملەرنى كىيىپ ئۆزىنى ياكى مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ بايرىقىنى قوغداش ياكى شۇ يولدا شېھىد بولۇشقا ئاتاپ مەيدانغا چىقتى.

ئىككى تەرەپنىڭ قوشۇنى ئۇدا ئۈچ كۈن مىسلى كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە شىددەتلىك جەڭ قىلدى. جەڭ ئۈچىنچى كۈنى مۇسۇلمانلارنىڭ زور غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشتى. چوڭ بىر دۆلەت ئاغدۇرۇلۇپ، ئەينى زاماندىكى مەشھۇر پەيتەخت قولغا كېلىپ بۇددىستلار دۆلىتىدە تەۋھىد بايرىقى لەپىلدىدى. بۇ جەڭدە يۈز نەپەر مۇجاھىد شېھىد بولغان بولۇپ، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇپ شېھىدلار ئارىسىدا مۇسۇلمانلارنىڭ بايرىقىنى چىڭ قۇچاغلىغىنىچە قانغا مىلىنىپ ياتاتتى.

www.munber.org

مەجزە ئەتوبۇ سەۋرەس سەدۇسى

مەجزە ئەبا تۇر، قەيسەر ئادەم،
ئۇ يەكمۇ يەك ئۇرۇشۇپ يۈز
مۇشرىكنى ئۆلتۈردى. ئۇنداقتا
ئۇنىڭ جەڭ مەيدانلىرىدا
ئۆلتۈرگەنلىرىنىڭ سانىنى قانداق
بىلەلەيسىز؟

ـ تارىخشۇناسلاردىن

الله يولىدىكى مۇجاھىدلارنىڭ ئۈستى بېشىدا قادىسىيە جېڭىنىڭ توپا چاڭلىرى ئۇچۇپ يۈرمەكتە. ئۇلار الله ئۇلارغا ئاتا قىلغان نۇسرەتتىن خۇرسەن بولغان، جەڭدە شېھىد بولغان مۇجاھىد قېرىنداشلىرىغا بېرىلىدىغان ئەجىرگە ئىشتىياق باغلىغان ھالدا، چوڭ ۋە قاتتىقلىقىدا قادىسىيە جېڭىدىن قىلىشمايدىغان، بولغۇسى جەڭ يەنى كىسرانىڭ تەختىنى كۆككە سورۇيدىغان جەڭگە ھازىرلىنىپ خەلىپە ئۆمەرنىڭ (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇيرۇقىنى كۈتۈپ تۇرۇشاتتى.

ياخشىلارنىڭ كۆتۈشى ئۇزۇنغا بارمىدى، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي خەلىپە ئۆمەرنىڭ ئەلچىسى مەدىنىدىن كۇفىگە يېتىپ كەلدى. ئۇ خەلىپە ئۆمەرنىڭ كۇفىنىڭ شۇ ۋاقىتتىكى ۋالىيسى ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىگە يازغان، ”ھورمۇزان“نى قوغلاپ تۇتۇش ۋە ئۇنى يوقۇتۇش، كىسرا تاجىسىنىڭ گۆھىرى، پارىس دىيارىنىڭ مەرۋايىتى بولغان ”تۇستەر“شەھىرىنى ئىشخال قىلىش ئۈچۈن مۇسۇلمان قوشۇننى تەشكىللەپ، بۇسرادىن كېلىدىغان مۇسۇلمان قوشۇنى بىلەن ئۇچرۇشۇش، ھەمدە ئۇلار بىلەن بىرگە ئەھۋازغا

مېڭىش توغرىسىدا يوللىغان بۇيرۇق خېتى بار ئىدى. بۇ خەتتە يەنە ئەبۇ مۇسانىڭ بەكرى قەبىلىسىنىڭ كاتىسى، ھەم بويسۇنىلىغان باشلىقى باتۇر چەۋەنداز مەجزە ئەتوبۇ سەۋرس سەدۇسىنى بىرگە ئېلىشۇلىشنى تاپىلىغان مەزمۇن بار ئىدى.

ئەبۇ مۇسا بۇيرۇقا بىنائەن قوشۇن تەيارلاپ مەجزە ئىبنى ئەتۇبۇنى سول تەرىپىگە ئورۇنلاشلاتۇرۇپ، بوسرادىن كەلگەن مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇچراشقاندىن كېيىن، بىرلىكتە نىشانغا قاراپ ئىلگىرلىدى.

ئۇلار شەھەرلەرنى فەتھى قىلىپ، ئىستىھكاملارنى ئىگەلەشكە باشلىدى. ھورمىزان ئۇلارنىڭ ئالدىدىن قېچىپ توستەر شەھرىگە كېرىۋىلىپ ئۇ يەردە ئۆزىنى مۇداپە ئاستىغا ئالدى.

بۇ يەر يەنى توستەر پارىس شەھەرلىرىنىڭ ئىچىدە ئەڭ گۈزەل، ھاۋاسى ئەڭ ئىللىق، مۇداپە ئىستىھكامى ئەڭ كۈچلۈك شەھەر ئىدى. بۇ شەھەر تارىختىكى مەدىنىيەتلىك شەھەرلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئېگىز بىر توپۇلۇكە ئات شەكلىدە سېلىنغان ئىدى. بۇ شەھەر دۇجەيل دەرياسىنىڭ سۈيى بىلەن تەمىنلىنەتتى. شەھەرنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە دەريا سۈيۈنى يەر ئاستى يولى بىلەن شەھەرگە ئېقىتىپ كىرگۈزىدىغان تونىللىرىڭ ئېغىزى بار ئىدى. بۇ تونۇللار ناھىيىتى پۇختا تاش بىلەن قوپۇرۇلغان بولۇپ، پولات تۇۋرۇكلىرى قويۇلغان قوغۇشۇن بىلەن قاتۇرۇلغان ئىدى. شەھەرنىڭ ئەتراپىنى بولسا مۇستەھكەم سېپىلار قورشاپ تۇراتتى. تارىخشۇناسلار ئۇنى يەر يۈزىدىكى ئەڭ بۇرۇن بىنا قىلىنغان، شۇنداقلا ئەڭ زور سېپىل، دەپ قارايدۇ.

www.munber.org

ھورمۇزۇن بۇ يەردىن ئۆتكۈچلەرنى توسۇش ئۈچۈن سېپىل ئەتراپىغا چوڭ خەندەك كولاتتى. سېپىل ئارقىسىغا بولسا پارىس قوشۇنىدىن خىللانغان ئەسكەرلەرنى تۇرغۇزدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى خەندەكتىن بۆسۈپ ئۆتەلمەي **18** ئاي تۇردى. بۇ جەرياندا ئۇلار بىلەن سەككىز قېتىم جەڭ قىلدى. ھەر بىر قېتىملىق جەڭ ئاۋۋال ئىككى تەرەپنىڭ ئاتلىق قوشۇنلىرى يەكمۇ يەك تۇتۇشۇش بىلەن باشلىنىپ، ئاخىرىئومۇمىي بولغان شىددەتلىك جەڭگە ئايلىناتتى. مەجزەئە يەكمۇ يەك ئېلىشىشلاردا ئەقىللەرنى گاڭگىرىتىپ قويغۇدەك، دۈشمەننى ساراسىمىگە سېلىۋەتكىدەك دەرىجىدە قەھرىمانلارچە ئېلىشتى. ھەم بۇ يەكمۇ يەك ئېلىشىشتىلا دۈشمەن ئاتلىق قوشۇنىدىن يۈز باتۇرنى ئۆلتۈرۈپ تاشلىدى. ئۇنىڭ نامى پارىس قوشۇنى ئىچىدە قورقۇنچ، مۇسۇلمان قوشۇنلىرى ئىچىدە پەخىرلىنىش بىلەن تىلغا ئېلىنىدىغان ئىسىمغا ئايلاندى. مانا مۇشۇ چاغدا مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى ئۆمەرنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۇنى ئېلىۋېلىشقا ئالاھىدە تەۋسىيە قىلغانلىقىنى ئەينى ۋاقىتتا چۈشەنمىگەنلەر چۈشەندى.

سەككىزىنچى قېتىملىق ئۇرۇشتا مۇسۇلمانلار قوشۇنى پارىس قوشۇنى ئۈستىگە شىددەت بىلەن يوپۇرۇلۇپ كەلدى. پارىس قوشۇنى تەڭ كېلىشەلمەي خەندەك ئۈستىدىكى كۆۋرۈكنى تاشلاپ شەھەر ئىچىگە كىرىپ بېكىنىۋالدى.

زور چىدامچانلىقلاردىن كېيىن مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى يامانلاشقىلى تۇردى. پارىس قوشۇنلىرى ئۇلارغا سېپىل ئۈستىدىن يامغۇردەك ئوق ئېتىشقا باشلىدى. ھەربىر زەنجىرنىڭ ئۇچىدا، قاتتىق قىزىتىلغانلىقتىن ئوت يالقۇنجاپ تۇرغان قارماقلار بار ئىدى. مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن بىرەرسى سېپىلغا چىقماقچى ياكى يېقىنلاشماقچى بولسا، دۈشمەنلەر ئۇلارنى قارماقلىرىغا ئىلىپ

www.munber.org

تارتاتتى، نەتىجىدە ئۇ كىشىنىڭ جەسىدى كۆيۈپ، گۆشلىرى كاۋاپ بولۇپ ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇراتتى.

مۇسۇلمانلارغا قىيىنچىلىق تېخىمۇ كۈچەيدى. ئۇلار ئۆزلىرىدىكى بۇ قىيىنچىلىقنى كۆتىرىۋېتىشى ئۈچۈن، دۈشمەن ئۈستىدىن غەلبە ئاتا قىلىشىنى اللہ تىن تىلەپ دۇئا قىلىشقا باشلىدى.

ئەبۇ مۇسا تونۇستەر سىپىلى ئىچىگە كىرىشتىن ئۈمىدسىزلىنىپ، سىپىل توغرىسىدا خىيال قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئالدىغا سىپىل ئۈستىدىن ئېتىلغان بىر تال ئوق ئۇچۇپ چۈشتى. ئوق ئۇچىدا بىر پارچە خەت بار بولۇپ ئۇنىڭدا:ئى مۇسۇلمانلار! مەن سىلەرگە ئىشىنىمەن. مەن جېنىمنى، مېلىمنى، ئائىلەمنى، ۋە ماڭا ئەگەشكەنلەرگە سىلەردىن ئەمىنلىك سورايمەن، مەن سىلەرگە شەھەرگە كىرگىلى بولىدىغان ئېغىزىنى كۆرسىتەي، دەپ يېزىلغانىكەن.

ئەبۇ مۇسا خەت ئىگىسىگە دەرھال ئامانلىق بېرىپ جاۋاب خەت يازدى. (ئوق بىلەن ئاتتى)

ھېلىقى ئادەم مۇسۇلمانلارنىڭ ۋاپادارلىقى، سەممىيىتىنى بىلگەچكە، مۇسۇلمانلارغا ئىشەندى ۋە كېچىدە يوشۇرۇن چىقىپ، ئەبۇ مۇسۇغا ئۆز ئىشىنىڭ ھەقىقىتىنى سۆزلەپ: بىز رەھبەرلەردىن ئىدۇق، ھۇرمۇزان ئاكامنى ئۆلتۈرۈپ، ماللىرىنى، ئائىلىسىنى بۇلاپ كەتتى. ماڭا ئۆچمەنلىك ساقلاۋاتىدۇ، مەن ئۆزەم ئائىلەمدىن خاتىرجەم بولالمايدىغان بولۇپ قالدىم، مەن ئۇنىڭ ۋاپاسىزلىقىغا، سىلەرنىڭ ۋاپادارلىقىڭلارنى تاللىدىم. ھەم سىلەرگە شەھەرگە كىرگىلى بولىدىغان يوشۇرۇن ئېغىزىنى كۆرسىتىپ قويۇش نىيىتىگە كەلدىم.

www.munber.org

ماڭا قەيسەر، ئەقىللىق بىر كىشىنى بەرگىن، مېنىڭ يول باشلىشىم ئۈچۈن، ئۇ سۇ ئۈزەلەيدىغان بولسۇن.

ئەبۇ مۇسا، مەجزەنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا ئەھۋالنى چۈشەندۈردى ۋە ئۇنىڭغا: ماڭا ئەقىللىق، ئىرادىلىك، سۇ ئۈزەلەيدىغان بىر ئادىمىڭ بىلەن ياردەم قىل، دېدى.

ئى باشلىق !مانا مەن بار، مېنى ئىشلەتكىن، دېدىمەجزەئە.

ئەبۇ مۇسا: ئەگەر خالىساڭلا الله بەرىكەت بەرسۇن، دېدى. ۋە ئۇنىڭغا بارغان يولنى ئېسىدە چىڭ ساقلاش، بىرەر ۋەقە پەيدا قىلماسلىق ھەققىدە نەسىھەت قىلدى. مەجزەئە پارىسلىق يول باشلىغۇچى بىلەن قاراڭغۇدا يۈرۈپ كەتتى. ئۇ كىشى ئۇنى دەريا بىلەن شەھەرنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان يەر ئاستى تونىلىغا ئەكىردى.

تونىل بەزىدە كېڭىيىپ، چوڭقۇرلىشىپ، ئادەم ئۆرە تۇرسىمۇ چۆكۈپ تۇرسىمۇ بولىدىغاندەك قىلغان بىلەن يەنە بەزىدە تارىيىپ كىشىنى سۇ ئۈزۈشكە مەجبۇر قىلاتتى، بەزىدە ئەگىپ ماڭسا، يەنە بەزىدە تۈز ماڭاتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار شەھەرگە چىقىدىغان ئېغىزغا يەتتى، ئۇ كىشى مەجزەگە ھۇرمۇزاننىڭ ئورنىنى كۆرسىتىپ قويدى.

مەجزەئە ھۇرمۇزاننى كۆرۈپ، بىر ئوق بىلەن ئۆجۈقتۇرۇش نىيىتىگە كەلدى - يۇ، لېكىن ئەبۇ موسانىڭ نەسىھىتىنى ئېسىگە ئېلىپ، ئۆزىنى تۇتىۋالدى، ئۇ تاڭ ئېتىشتىن ئىلگىرى كەلگەن يېرىگە قايتىپ كەتتى.

ئەبۇ مۇسا مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن، باتۇر، چىداملىق، سۇ ئۈزۈشكە ماھىر ئادەملەردىن **300** نى تاللاپ، مەجزەئەنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ كۆپلىگەن نەسىھەتلەر بىلەن ئۈزۈتۈپ قويدى ۋە

www.munber.org

تەكبىرنى مۇسۇلمانلارنىڭ شەھەرگە بېسىپ كىرىشىنىڭ بەلگىسى قىلدى.

مەجزەئە قول ئاستىدىكى بۇ ئادەملەرنى سۇ ئۆزۈشتە يەڭگىل بولۇشى ئۈچۈن كىيىم كېچەكلىرىنى يەڭگىل كىيىشكە، قىلىچتىن باشقا قۇرال ئالماسلىققا بۇيرۇپ ئەل ياتقۇ بىلەن يولغا چىقتى.

مەجزەئە ۋە ئۇنىڭ ئەسكەرلىرى خەتەرلىك تونۇلدا ئىككى سائەتتىن ئارتۇق ئىلىشىش بىلەن يول يۈردى. بەزىدە تونۇل ئۇلار ئۈستۈدىن غالىپ كەلسە بەزىدە ئۇلار تونۇل ئۈستۈدىن غالىپ كەلدى. ئۇلار شەھەر ئىچىگە يېتىپ كەلگەندە مەجزەئە ئۆز ئادەملىرىدىن 220 ئادەمنى تونۇل يۇتۇپ كېتىپ ئارانلا **80** ئادەمنىڭ قالغانلىقىنى بىلدى.

مەجزەئە ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنىڭ قەدىمى شەھەر زېمىنىغا تېگىشى ھامانلا ئۇلار قىلىچلىرىنى قىنىدىن سۇغۇرۇپ ئېلىپ سېپىل دەرۋازىسىنى قوغداۋاتقان دۈشمەنلەرگە ھۇجۇم قىلدى. ئاندىن دەرۋازىنى تەكبىر ئېيتقان ھالدا ئاچتى. ئۇلارنىڭ تەكبىرى سىرتىكىلەرنىڭ تەكبىرى بىلەن بىرلەشتى. مۇسۇلمانلار بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتى بىلەن شەھەرگە بۆسۈپ كىردى.

ئۇلار بىلەن دۈشمەنلەر ئارىسىدا شۇنچىلىك قاتتىق جەڭ بولدىكى، جەڭ تارىخشۇناسلىرى: تارىختا بۇنداق قاتتىق ھەم ئۆلگەنلەرنىڭ سانى بۇ جەڭدىكىدەك كۆپ بولمىغان دەپ باھا بېرىشكەن. شىددەتلىك جەڭ بولۇۋاتقاندا مەجزەئە ھورمۇزاننى كۆرۈپ قالدى. ئۇ ئۇنىڭغا قاراپ ئېتىلدى. بىراق تۇيۇقسىزلا جەڭ قاينىمى ھورمۇزاننى يۇتۇپ كەتتى ـ دە بىرئاز ئۆتۈپ يەنە پەيدا بولدى. ئىككىيلەن قاتتىق ئېلىشتى. ئۇلار بىر بىرىگە قارىتىپ قىلىچ ئۇرغان ئىدى، مەجزەئەنىڭ قىلىچى قېيىپ كېتىپ ھورمۇزانىڭ قىلىچى مەجزەئەنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى.

www.munber.org

باتۇر، قەيسەر مەجزە جەڭ مەيداندا يىقىلدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ دىلى اللە نىڭ مۇسۇلمانلارغا ئاتا قىلغان بۇ غەلىبىسى بىلەن خۇرسەن ھالدا كۆز يۇمدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى باتۇرلۇق بىلەن جەڭنى داۋام قىلىپ، ئاخىرى غەلىبىنى قولغا كەلتۈردى. ھورمۇزاننى ئەسىرگە ئالدى.

مەدىنىدىكى خەلىپە ئۆمەرگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە ئادەملەر ماڭدى. ئۇلار خەلىپىگە كۆرسۈتۈش ئۈچۈن ئېلىپ ماڭغان ھورمۇزان بېشىغا ئۈنچە مەرۋايىتلار بىلەن زىننەتلەنگەن تاجى، ئۈچىسىغا ئالتۇن يىپلار بىلەن توقۇلغان ئېسىل تون كىيسلگەن ھالدا ئۇلارنىڭ ئالدىغا سىلىنىپ ئېلىپ مېڭىلدى. ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن مەجزەگە بىلدۈرۈلگەن چوڭقۇر تەزىيە خەۋىرىنىمۇ ئېلىپ ماڭغان ئىدى.

www.munber.org

ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير

ئاشۇ پەرىشتىلەر ساڭا قۇلاق سېلىۋاتقان ئىكەن.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

مەككىلىك ياش مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير مەدىنە مۇنەۋۋەرگە كەلدى. ئۇ، خەزرەج قەبىلىسىنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان ئەسئەد ئىبنى زورارەنىڭ ئۆيىگە چۈشۈپ، ئۇ ئۆيىنى ئۆزىنىڭ اللە نىڭ يولىغا بولغان چاقىرىقىنى تارقىتىش، اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن خوش خەۋەر بېرىش مەنبىئى قىلدى.

مەدىنە ياشلىرى بۇ ياش تەشۋىقاتچىنىڭ سورۇنىغا توپ ـ توپ بولۇپ كېلىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ شىرىنلىكى، دەلىلىنىڭ كۈچلۈك ۋە ئېنىقلىقى، چىرايىدا نۇر چېچىپ تۇرغان ئىمانىنىڭ نۇرى بۇ ياشلارنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىۋالدى. ئۇلارنى ھەممىدىن بەكرەك اللە نىڭ كىتابى قۇرئان كەرىمنىڭ سۆزلىرى جەلىپ قىلىۋالغان ئىدى. مۇسئەب ئۆزىنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازى، قەلبلەرنى ئەسىر قىلىۋالغۇچى ئاھاڭلىرى بىلەن قۇرئاننىڭ بەزى ئايەتلىرىنى ئۇلارغا يات ـ يات ئاڭلىتاتتى. بۇنىڭ بىلەن قاتتىق دىللار يۇمشاپ، بۇرۇن ئاسىي بولغان كۆزلەردىن ياشلار ئاقاتتى، سورۇن دائىم يېڭى ـ يېڭى ئادەملەر بىلەن تولۇپ تۇراتتى.

بىر كۈنى، ئەسئەد ئىبنى زورارە ئۆزىنىڭ تەشۋىقاتچى مېھمىنى مۇسئەب بىلەن ئابدۇل ئەشھەل جەمەتىدىن بىر قىسىم كىشىلەر بىلەن ئۇچۇرۇشۇپ، ئۇلارغا ئىسلامنى بايان قىلىش ئۈچۈن ئابدۇل شەھەل جەمەتىنىڭ باغلىرىدىن بىرىگە كىردى.

www.munber.org

مۇسئەبنىڭ ئەتراپىغا، ئىسلام كەلتۈرۈپ بولغانلار ۋە سۆز ئاڭلاشنى خالايدىغان بىر بۆلۈك كىشىلەر يىغىلغان بولۇپ بۇ كىشىلەر ئۇنىڭ سۆزىنىڭ ئاجايىپلىقى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئۇنتۇپ سۆكۈتكە چۆكۈشكەن ئىدى.

ئەۋس قەبىلىسىنىڭ كاتتىۋاشلىرى، ئۇسەيد ئىبن ھۇزەير سەئىد ئىبنى مۇئازلارغا: مەككىلىك تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير كەنتكە يېقىن بىر جايغا چۈشۈپتۇ، ئۇنىڭغا ئەسئەد ئىبنى زورارە ياردەمچى بولۇۋېتىپتۇ، دېگەن خەۋەر كەلدى. سەئىد ئىبنى مۇئاز: ئۇ ئۇسەيد ! قاراپ تۇرىمىزمۇ، يۈر ئاجىزلىرىمىزنى ئالداش، ئىلاھلىرىمىزنى سۆكۈش ئۈچۈن يۇرتىمىزغا كەلگەن بۇ مەككىلىك ياشنى توسقىن، بۇندىن كېيىن ئۇنىڭ دىيارىمىزغا قايتا ئاياغ باسمالىقىغا ئاگاھلاندۇرغىن، ئەگەر ئۇ ھاممامنىڭ ئوغلى ئەسئەد ئىبنى زورارەنىڭ مېھمىنى ۋە ئۇنىڭ ھىمايىسىدە بولمىغىنىدا ئۇنىڭغا ئۆزەملا تېتىيتتىم، دېدى.

ئۇلسەي نەيزىنى ئېلىپ باغ تەرەپكە ماڭدى. ئەسئەد ئۇنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مۇسئەبكە: ئى مۇسئەب! ئۇ كىشىلەرنىڭ رەھبىرى، ئەڭ ئەقىللىق ۋە مۇكەممەل ئادەم، ئەگەر ئۇ مۇسۇلمان بولسا ئۇنىڭغا كۆپلىگەن كىشىلەر ئەگىشىدۇ. سەن ئۇنىڭغا سەمىمىي مۇئامىلىدە بول، ياخشى مۇئامىلە قىل، دېدى.

ئۇسەيد كۆپچىلىكنىڭ قېشىغا كېلىپ توختىدى. ۋە بىزنىڭ يۇرتقا نېمە دەپ كەلدىڭلار؟ خەلقىمىزنى نېمە دەپ ئالدايسىلەر؟ ئەگەر سىلەرگە جان كېرەك بولسا بۇ يەردىن چىرايلىقچە كېتىۋېلىڭلار، دېدى. مۇسئەب سەمىمىي تەلەپپۇزدا: ئى كىشىلەرنىڭ رەھبەرى! ساڭا بۇنىڭدىن باشقا چىرايلىق يول يوقمۇ؟ دېدى.

ـ سەن نېمە دېمەكچى؟

www.munber.org

ـ بىزنىڭ قېشىمىزدا ئولتۇرۇپ سۆزلىرىمىزنى بىر ئاڭلاپ باق، ئەگەر بىزدىن قانائەتلەنسەڭ قوبۇل قىلارسەن، ئەگەر رازى بولمىساڭ يۈز ئۆرەرسەن، بىزمۇ قايتا كەلمەيمىز.

ـ توغرا ئېيتتىڭ. دېدى ئۇ بۇنى ئاڭلاپ ۋە نەيزىسىنى يەرگە سانجىپ قويۇپ ئولتۇردى.

مۇسئەب ئۇنىڭغا ئىسلام ھەقىقىتىنى چۈشەندۈرۈپ قۇرئان ئايەتلىرىنى ئوقۇپ بېرىشكە باشلىدى. ئۇسەيدنىڭ چىرايى نۇرلۇنۇپ:

سەن دېگەن بۇ سۆزلەر ئەجەپمۇ بەك چىرايلىقكەن. ئوقۇغانلىرىڭ ھەقىقەتەن ئۇلۇغكەن. سىلەر ئىسلامغا كىرمەكچى بولساڭلار قانداق قىلىسىلەر؟

ئىسلامغا كىرمەكچى بولساڭ يۇيۇنۇپ كىيىملىرىنى پاكلاپ، الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبەرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىپ ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇيسەن، دېدى.

ئۇسەي قۇدۇقتا بېرىپ پاكلىنىپ، ئىككى گۇۋاھلىق سۆزىنى ئېيتىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. مانا شۇ كۈندىن باشلاپ ئىسلام سېپىگە كۆزگە كۆرۈنگەن ئەرەپ چەۋەندازلىرىدىن ۋە ئەۋس قەبىلىسىنىڭ كاتتا رەھبەرلىرىدىن بىرى قوشۇلدى.

ئۇنىڭ ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى ۋە نەسەبىنىڭ ئېسىللىكىگە قاراپ كىشىلەر ئۇنى"كامىل" دەپ ئاتىشاتتى. ئۇ ئەلەم ۋە قەلەمگە ماھىر ئىدى. ھەتتا ساۋاتلىق كىشىلەر كەمدىن ـ كەم تېپىلىدىغان بۇ جەمئىيەتتە ئۇ يېزىش ۋە ئوقۇش سەۋىيەسىگە ئىگە ئىدى. ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىغا سەۋەپ بولدى. بۇ ئىككىسىنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشى بولسا ئەۋسلىك نۇرغۇن ئادەمنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىغا. شۇنداقلا

www.munber.org

مەدىنىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلىپ كېلىدىغان ماكانى بولۇپ، بۈيۈك ئىسلام دۆلىتىنىڭ بۇ يەردە قۇرۇلۇشىغا سەۋەپ بولدى.

ئەسئەد قۇرئاننى مۇسئەبتىن تۇنجى ئاڭلىغاندىن باشلاپ ئۇنىڭغا خۇددى ئاشىق مەشۇقىغا ئاشىق بولغادەك ئاشىق بولدى. ئۇ قۇرغانغا خۇددى تومۇزدا ئۇسىغان ئادەم سۇغا تەشنا بولغاندەك تەشنالىق بىلەن باغلاندى. قۇرئان ئۇنىڭ پۈتۈن مەشخۇلاتىغا ئايلاندى.

ئۇنىڭ ھەممە ۋاقتى الله يولىدا ئۇرۇش قىلىۋاتقان ياكى قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىۋاتقان ھالەتتە ئۆتەتتى. ئۇ ئاۋازى يېقىملىق، تەلەپپۇزى يېقىملىق كىشى بولۇپ، ھەممە كىشىلەر ئۇخلاپ كەتكەن، ھەرجاي سۈكۈتكە تولغان، دىللار ئازادە بولغان ۋاقىتتا قۇرئان ئوقۇشنى ياخشى كۆرەتتى.

ساھابى كىراملەر ئۇنىڭ قۇرئان ئوقۇيدىغان ۋاقىتلىرىنى كۈتىشەتتى ۋە ئۇ قۇرئاننى قىرائەت قىلىشقا باشلىغان ھامان ئۇنىڭ قىرائىتىنى ئاڭلاشقا ئالدىرىشاتتى. ئۇنىڭ تىلاۋىتىنى زېمىندىكىلەرلا ئەمەس، ھەتتا ئاسماندىكى پەرىشتىلەرمۇ ئاڭلايتتى.

بىر كېچىسى ئۇسەيد ئۆينىڭ ئارقىسىدا ئولتۇرغان بولۇپ بالىسى يەھيا ئۇنىڭ قېشىدا ئۇخلاۋاتاتتى. الله يولىدا ئۇرۇش قىلىشقا تەق قىلىپ قويغان ئېتى بولسا يېقىن جايدا ئىدى. كېچە جىم ـ جىت، ئاسمان گۈمبىزى سۈپ ـ سۈزۈك ئىدى. يۇلتۇزلار زېمىنغا يېقىملىق باقىنچە چاقنىشاتتى.

بۇ چاغدا ئۇسەيدنىڭ ۋۇجۇدى بۇ ساپ ھاۋانى قۇرئاننىڭ خۇشبۇيلىرى بىلەن تېخىمۇ خۇشبۇيلاشتۇرۇش ئۈچۈن يېقىملىق ۋە مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن قۇرئان تىلاۋەت قىلىشقا باشلىدى.

ناھايىتى شەپقەتلىك مېھرىباش الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

www.munber.org

﴿لام، مىم ئەلىف. بۇ كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ھېچ شەك يوق، (ئۇ) تەقۋادارلارغا يېتەكچىدۇر، ئۇلار غەيبكە ئىشىنىدۇ، نامازنى ئادا قىلىدۇ، ئۇلار بىز بەرگەن مال ـ مۈلۈكتىن (خۇدا يولىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلار ساڭا نازىل قىلىنغان كىتابقا، سەندىن ئىلگىرىكى (پەيغەمبەرلەرگە) نازىل قىلىنغان كىتابلارغا ئىشىنىدۇ ۋە ئاخىرەتكە شەكسىز ئىشىنىدۇ...﴾[1] ئات ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، چاپچىپ ئارغامچىسىنى ئۈزىۋەتكىلى تاس ـ تاس قالدى. ئۇ ئوقۇشتىن توختىسا ئاتمۇ چاپچىشتىن توختايتتى. ئۇ يەنە ئوقۇشقا باشلىدى: ﴿ئەنە شۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ توغرا يولىدا بولغۇچىلاردۇر، ئەنە شۇلار بەختكە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[2] بۇ ئايەتلەر ئوقۇلىۋاتقاندا ئات بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چاپچىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئوقۇشتىن توختىدى. بۇ ئەھۋال بىرقانچە قېتىم تەكرارلانغاندىن كېيىن ئۇ ئۇخلاۋاتقان ئوغلى يەھيانى ئاتنىڭ دەسسەپ سېلىشىدىن ئەنسىرەپ ئۇنى ئۇيغۇتۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇ ئاسمانغا قاراپ ئاسماندا ئاجايىپ گۈزەل، كۆرۈپ باقمىغان چىراقلار ئېسىلغان سايىۋەنگە ئوخشاش بۇلۇتنى كۆردى. ئۇنىڭدىكى چىراقلاردىن چىققان نۇر ئەتراپنى نۇرلاندۇرۇۋەتكەن ئىدى. ئۇ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنچە كۆزدىن غايىب بولدى.

ئەتىسى ئۇ بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ بۇ ئەھۋالارنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەردى. بۇلارنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئۇسەيد! ئۇلار سېنىڭ تىلاۋىتىڭگە قۇلاق سېلىۋاتقان پەرىشتىلەر ئىكەن... ئەگەر سەن ئوقۇۋەرگەن بولساڭ

---

[1] سۈرە بەقەرە 1 ـ 4 ئايەتكىچە.
[2] سۈرە بەقەرە 5 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئۇلارنى كىشىلەرمۇ كۆرگەن ۋە ئۇلار كىشىلەردىن ئۆزلىرىنى يوشۇرۇۋالالمىغان بولاتتى» دېدى.

ئۇسەيد الله نىڭ كىتابىغا ئىشتىياق باغلىغاندەك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغىمۇ ئاجايىپ كۈچلۈك ئىشتىياق باغلىغان ئىدى. ئۇ مۇنداق دېگەن: مەن ئۆزەمنى ئەڭ بەختلىك ھېس قىلغان ۋاقىتلىرىم قۇرئان ئاڭلىغان ياكى ئوقۇغان ۋاقتىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆز قىلىۋاتقان ۋاقتىدا ئۇنىڭغا قارىغان ۋاقتىمدۇر.

ئۇ كۈپۈنچە ۋاقىتلاردا ئۆز بەدىنىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەدىنىگە تېگىشىنى ناھايىتىمۇ بەك ئۈمىد قىلاتتى. بىر قېتىم ئۇنىڭغا بۇ پۇرسەت كەلدى. بىر كۈنى ئۇسەيد ئۆزى ھەققىدە كىشىلەرگە سۆز قىلىۋاتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ سۆزىگە قىزىققاندەك ئۇنىڭ بېقىنىنى چىمدىپ قويدى، ئۇ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مېنى ئاغرىتتىڭ.

«ئۇنداقتا سەنمۇ مەندىن ئەنتىگىنى ئال»

ئۇچاڭدا كۆينەك باركەن، سەن چىمدىغاندا ئۇچام كۆينەكسىز ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا كۆينىكىنى كۆتۈرۈپ بەردى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قۇچاغلاپ ئۇنىڭ قولتۇقلىرى ۋە بېقىنلىرىغا سۆيۈشكە باشلىدى ۋە: ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولۇپ كەتسۇنكى، بۇ مەن سېنى بىلگەندىن بېرى ئەڭ ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقان ئىشلاردىن ئىدى، مانا ئەمدى بۇ ئارزۇيۇمغا يەتتىم، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇسەيدنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇنىڭ ئىسلامغا بۇرۇن كىرگەنلىكىنى، ئوھۇد كۈنىدە ئۆزىنى قوغدىغانلىقىنى، ئۇنىڭغا شۇ كۈنى يەتتە ئۆلتۈرگۈچى نەيزىدىن

www.munber.org

يەتتىسىنىڭ سانجىلغىنىنى ھېچ ئۇنتۇمايتتى. ئۇنىڭ ئۆز قەۋمى ۋە خەلقى ئارىسىدىكى ئابرويىنى بىلەتتى. ئەگەر ئۇ بىرەر كىشى توغۇرلۇق شاپائەتلىك سۆز قىلسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلاتتى ۋە ياردەم بېرىشكە تېگىشلىكلىرىگە ياردەم بېرەتتى.

ئۇسەيد مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئەنسارىلاردىن بىر بۇلۇك ئائىلىلەرنىڭ ئەھۋالىنى سۆزلىدىم، ئۇلارنىڭ ئىچىدە كەمبەغەل مۇھتاجلار بار ئىدى، بۇلارنىڭ كۆپۈنچى ئاياللار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئۇسەيد! سەن قولۇمىزدىكى مالنى تارقىتىپ بولغاندا كېلىپسەن، مال كەلگەننى ئاڭلىساڭ بىزگە خەۋەر قىلغىن» دېدى.

شۇنىڭدىن بىر مەزگىل ئۆتۈپ مۇسۇلمانلارغا خەيبەردىن مال كەلدى، ئۇنى مۇسۇلمانلارغا تەقسىم قىلىپ بەردى. ئەنسارىلارغا ۋە مەن ئىسمىنى ئاتاپ كەلگەنلەرگە كۆپ بەردى. مەن: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! اللە ساڭا ئۇلاردىن يەنى ئۇلار سەۋەبىدىن ياخشى مۇكاپات بەرسۇن! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى، اللە سىلەرگىمۇ چەكسىز ئەجىر بەرسۇن! سىلەر ئالدىراپ بىر نەرسە سورىمايدىكەنسىلەر، چىداملىق ئىكەنسىلەر، سىلەر مېنىڭدىن كېيىن تاللاشقا دۇچ كېلىسىلەر، ماڭا ئۇچراشقانغا قەدەر سەۋر قىلىڭلار، ئۇچرىشىدىغان جاي كەۋسەر بۇلىقىدۇر.» دېدى.

خەلىپىلىك ئۆمەرگە كەلگەندە (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇ مۇسۇلمانلار ئارىسىدا مال ـ مۈلۈك تەقسىم قىلدى. ماڭا بىر تون ئەۋەتىپتۇ، تون ماڭا كىچىك كەلدى. شۇ چاغدا مەن مەسجىتتە ئىدىم، مېنىڭ يېنىمدىن ماڭا ئۆمەر ئەۋەتكەن توندىن ئۇزۇن تون كەيگەن قۇرەيشلىك بىر ياش ئۆتتى، ئۇنىڭ تونى يەرگە سۆرۈلۈپ تۇراتتى. مەن يېنىمدىكى كىشىگە: پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامنىڭ: «مېنىڭدىن كېيىن تاللاشقا دۇچ كېلىسىلەر» دېگەن سۆزىنى ئەسلەپ بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام راست ئېيتتىدۇ، دېدىم.

ھېلىقى ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭا دېگەن سۆزىنى ئۆمەرگە يەتكۈزۈپتۇ، بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر قېشىمغا كېلىشكە ئالدىراپتۇ، ئۇ كەلگەندە مەن ناماز ئوقۇۋاتاتتىم، ئۇ ماڭا: نامىزىڭنى ئوقۇۋال، دېدى. مەن نامازنى تۈگەتكىنىمدە ئۇ: نېمە دېدىڭ؟ دەپ سورىدى. مەن كۆرگەنلىرىمنى ۋە دېگەنلىرىمنى بايان قىلدىم، ئۇ: الله سېنى ئەپۇ قىلسۇن! ئۇ تونىنى مەن پالانچىغا ئەۋەتكەن ئىدىم، ئۇ ئەقەبە بەيئىتىگە، بەدىر، ئوھۇد جەڭلىرىگە قاتناشقان ئەنسارى ئىدى، ئۇنىڭدىن بۇ قۇرەيشلىك ياش سېتىۋېلىپ كىيىپتۇ، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساڭا خەۋەر بەرگەن ئىشىنىڭ مېنىڭ زامانەمدە بولىدۇ، دەپ قارامسەن؟

الله بىلەن قەسەمكى، ئۇنى ھەرگىز سېنىڭ زامانىڭدا بولىدۇ، دەپ قارىمايمەن.

ئۇسەيد شۇ ۋاقىتتىن كېيىن ئۇزاق ياشىمىش، الله ئۇنى ئۆمەرنىڭ زامانىدا ئۈز دەرگاھىغا ئېلىپ كەتتى، الله ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن! ئۇنىڭ قىممىتى تۆت مىڭ دەرھەم قەرزى بار بولۇپ ۋارىسلىرى قەرز ئۈچۈن ئۇنىڭ زېمىنىنى ساتماقچى بولدى.

ئۆمەر بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندا: مەن قېرىندىشىمنىڭ باللىرىنى كىشىلەرگە مۇھتاج قىلىپ قويمايمەن، دەپ قەرز ئىگىلىرىگە گەپ قىلدى، ئۇلار زېمىننىڭ مېۋىسىنى ھەر يىللىقىنى مىڭ دەرھەمدىن تۆت يىللىقىنى تۆت مىڭ دەرھەمگە ئېلىشقا رازى بولدى.

www.munber.org

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس

ـ ئۇ نەۋقىران يىگىت بولۇپ
ئۇنىڭ سوئاللىق تىلى، ئەقىللىق
كالىسى بار.

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

گەرچە ئۇ كېيىنرەك تۇغۇلغان بولسىمۇ ئۇلۇغ ساھابە بولۇپ يېتىشىپ چىقىشقا پايدىلىق بولغان ئەتراپتىكى ياخشى پۈرسەتلەرنىڭ ھەممىسىدىن بەھرىمان بولغانلاردىن يەنى، ساھابىلىق، تۇغقاندارچىلىق، ئىلىم ئېلىش، تەقۋادار بولۇشقا پايدىلىق بولغان پۈرسەتلەرنىڭ ھەممىسىگە ئېرىشكەنلەردىن ئىدى. ئۇ يەنى الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ئىدى.

ئىسلام دىنىنىڭ مۇھتىدا ئۇسۇپ، ئۇممەتنىڭ ئۆلىماسى، مول بىلىم ئىگىسى، كۈندۈزلىرى روزا تۇتۇپ، كېچىلىرىنى قىيامدا تۇرۇپ ئۆتكۈزگۈچى، ئەتىگەن ۋەئاخشاملىرى الله دىن قورقۇپ يىغلىغۇچى، مەغپىرەت تىلەپ تۆكۈلگەن ياشلىرى بىلەن مەڭزىلىرى نەملەنگۈچى كىشى ئىدى.

مانا بۇ كىشى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇممىتىنىڭ ئۆلىماسى، تەربىيەچىسى، تەتقىقاتچىسى، پەيلوسوپى، ئىجتىھاتچىسى ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباستۇر.

ئۇ ھىجرەتتىن ئۈچ يىل بۇرۇن تۇغۇلغان بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا ئۇ ئەمدىلا 13 ياشتا ئىدى. گەرچە ئۇ كىچىك بولسىمۇ ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىمنىڭ كىتاپلىرىدا توغرىلىقى بىلەن مەشھۇر بولغان ھەدىستىن 1660 نى يادلاپ بولغان ئىدى.

www.munber.org

www.munber.org

ئانىسى ئۇنى يىگى تۇغقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۇكۇرۈكى بىلەن ئۇنى ئېغىزلاردۇردى، دېمەك ئۇنىڭ ئىچىگە كىرگەن تۇنجى نەرسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك تۇكۇرۈكى بولدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭغا تەقۋالىق، ئىلىم ـ ھېكمەتلەرنىڭ نۇرىمۇ كىرگەن بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىلىم ـ ھېكمەت كىمگە بېرىلسە ئۇنىڭغا كۆپ ياخشىلىق بېرىلگەن بولىدۇ» دېگەن ئىدى.

ھاشىمىيلىق بۇ سەبى بالا ئانچە مۇنچە ئەقىل تاپقاندىن باشلاپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خۇددى سايىدەكلە ئەگىشىپ يۈرۈيدىغان بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئالماقچى بولسا ئۇنىڭ تاھارەت سۈيىنى تەييارلاپ بېرەتتى. نامازدا تۇرغاندا ئۇنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ ئوقۇيتتى، سەپەرگە چىقسا ئۇلۇغىنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشىۋالاتتى. ئۇ ھەر بىر ھەركىتىدە چىچەن ئەقىل، زىرەك قەلب، ھازىرقى زاماندىكى ئىلغار خاتىرە قالدۇرۇش ئۈسكۈنىلىرىدىنمۇ ئۈستۈن تۇرىدىغان ئەستە قالدۇرۇش ئىقتىدارىنى بىللە ئېلىپ يۈرەتتى.

ئۇ ئۆزى توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئالماقچى بولدى، مەن ناھايىتى تېزلىك بىلەن سۇ تەييارلاپ بەردىم، ئۇ بۇنىڭدىن خۇرسەن بولدى. ناماز ئوقۇماقچى بولغىنىدا ئۇ مېنى ئۆزىنىڭ يېنىدا تۇرۇشقا ئىشارەت قىلدى، مەن ئارقىسىدا تۇرۇپ ئوقۇدۇم. ناماز ئاخىرلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئابدۇللاھ! نېمە ئۈچۈن مېنىڭ يېنىمدا تۇرمايسەن؟» دېدى. مەن:

ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سەن مېنىڭ نەزىرىمدە مەن بىلەن بىر سەپتە تۇرۇشتىن كۆپ يۇقىرى مەرتىۋىدىسەن، دېدىم

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى اللە بۇ بالىغا ئىلىم ـ ھېكمەت ئاتا قىلساڭ!» دەپ ئىلتىجالىق دۇئا قىلدى.

اللە غا ھەمدۇلەر بولسۇنكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى بىلەن اللە ھاشىمىلىق بۇ بالىغا ئۆلۈمالارنىڭ پېشۋالىرىدىن ھالقىپ كەتكىدەك دەرىجىدە ئىلىم ـ ھېكمەت ئاتا قىلدى.

بۇنچىلىك دەرىجىدىكى تەرىپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ئىلمىلىكلىكى ھەققىدە بىرەر مىسال بولسىمۇ بىلگىڭىز كەلگەندۇ، قېنى تۆۋەندىكى قۇرلارغا نەزەر سېلىڭ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىنكى خەلىپىلەر زامانىغا كەلگەندە ئەلىي (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ بىر قىسىم دوستلىرى ئەلىيدىن ئايرىلىپ مۇئاۋىيە بىلەن ئۇنىڭ ئۇتتۇرىسىدىكى نىزادا ئۇنىڭغا ياردەم قىلمىغاندا ئابدۇللاھ ئەلىيغا:

ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!مېنىڭ ئۇ كىشىلەرگە گەپ قىلىشىمغا رۇخسەت قىلغىن!دېدى. ئەلىي: ساڭا بىرەر ئىش يېتىپ قالمىسكەن دەپ ئەنسىرەيمەن، دېدى.

ئابدۇللاھ: اللە خالىسا ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ، دەپ ئۇ كىشىلەرنىڭ قېشىغا باردى، ئۇ ئىبادەتتە بولۇۋاتقان تىرىشچان كىشىلەرنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى. ئۇلار:كەل ئى ئاببانىڭ ئوغلى!قارشى ئالىمىز، سەن بۇ يەرگە نېمە ئىش بىلەن كەلدىڭ؟دېيىشتى.

ئۇ:سىلەر بىلەن سۆزلەشكىلى كەلدىم، دېدى. ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەسلىك تەرەپدارى بولدى. بىر قىسمى:قېنى سۆزلە بىز سېنىڭ سۆزىڭنى ئاڭلايمىز، دېيىشتى. ئېيتىڭلارچۇ، سىلەر نېمە ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەم ئۇنىڭ كۈيئوغلى، ئەڭ دەسلەپتە ئىمان

www.munber.org

ئېيتقۇچى بولغان كىشىگە نېمە ئۈچۈن قارشى چىقىسىلەر؟دېدى ئابدۇللاھ

ئۇنىڭغا بىز ئۈچ ئىشتا ئېترازىمىز بار، دېدى ئۇ كىشىلەر. ئۇ قايسى ئۈچ ئىش؟سورىدى ئابدۇللاھ.

بىرىنچىسى: اللە نىڭ دىنىدا كىشىلەرنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلدى[1]

ئىككىنچىسى: ئائىشە ۋە مۇئاۋىيەر بىلەن ئۇرۇشۇپ، غەنىمەت ۋە ئەسىر ئالمىدى. ئۈچىنچىسى: مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىپ، ئۇنى ئۆزلىرىگە باشلىق قىلىپ سايلىغان تۇرۇغلۇق ئۇ مۆمىلەرنىڭ خەلىپىسى دېگەن نامنى قوللانمىدى.

ماڭا قاراڭلار دېدى، ئابدۇللاھ: ئەگەر سىلەر دېگەن بۇ ئىشلار توغرۇلۇق اللە نىڭ كىتاۋىدىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسىدىن بىر نەرسە دەپ بەرسەم بۇ قىلمىشىڭلاردىن يانامسىلەر؟ دېگەندە ئۇلار: شۇنداق ئەلۋەتتە يانىمىز، دېيىشتى.

ئابدۇللاھ: سىلەرنىڭ ئەلىي اللە نىڭ دىنىدا كىشىلەرنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، اللە: {ئى مۆمىنلەر سىلەر ئوۋلىغان ھايۋانلارنى، ئېھراملىق ھالىتىڭلاردا ياكى ھەرەمدە ئۆلتۈرمەڭلەر، سىلەردىن كىمكى ئۇنى ئۆلتۈرىدىكەن، ئىشىنىڭ ۋابالىنى تېتىتىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ جازاسى ئىككى ئادىل كىشىنىڭ باھالىشى بويىچە ھېلىقى ئۆلتۈرۈلگەن ئوۋغا ئوخشاش ئۆي ھايۋانلىرىدىن بىرنى كەبىگە ئېلىپ بېرىپ قۇربانلىق قىلىشتۇر ياكى كەفەرەت يۈزىسىدىن مىسكىنلەرگە ئاش بېرىشتۇر، ياكى ھەر بىر مىسكىنگە بېرىدىغان ئاشنىڭ باراۋىرىگە بىر كۈن

---

[1] بۇ ئىشتا ئۇلار ئەلىينىڭ ئۆزى بىلەن مۇئاۋىيە ئوتتۇرىسىدىكى ئىشتا ئەمىر ئىبنى ئاس بىلەن ئىبۇ مۇسالارنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلغانلىقىنى دېمەكچى.

www.munber.org

روزا تۇتۇشتۇر. ئۆتكەنكى گۇناھنى الله ئەپۇ قىلدى. كىمكى قايتا گۇناھ ئۆتكۈزسە الله ئۇنى جازالايدۇ. الله غالىپتۇر، جازالىغۇچىدۇر} دېگەن. مەن سىلەرگە الله بىلەن قەسەم قىلايكى، كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ جانلىرىنى، ماللىرىنى، ساقلاپ ئۆز ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىشى ھەقلىقمىكەن ياكى قىممىتى تۆت دەرھەم بولغان توشقان توغرىسىدا ھۆكۈم قىلغىنى ھەقلىقمىكەن؟

بۇنى ئاڭلىغان ئۇ كىشىلەر: بەلكى، مۇسۇلمانلارنىڭ قانلىرىنى ساقلاپ، ئارىسىنى ئىسلاھ قىلىش ھەققىدە ھۆكۈم قىلىشى ھەقلىق، دېدى.

سىلەر مۇشۇ ھەقتە بۆلۈنگەن ئىكەنسىلەر- دە؟ ئۇلار: شۇنداق بولۇپتۇ. — ئەمما سىلەرنىڭ ئەلي جەڭ قىلىپ، ئايالالارنى ئەسىرگە ئالمىدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، سىلەر ئۆز ئاناڭلار ئورنىدا بولغان مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشەنى ئەسىرگە ئېلىپ، ئۇنى باشقا ئەسىرلەرگە ئوخشاش ئۆزەڭلەرگە ھالال قىلماقچىمۇ؟ سىلەر بۇ سۇئالغا ھەئە! دەپ جاۋاب بەرسەڭلەرمۇ كاپىرك بولىسىلەر. ئەگەر ئائىشە بىزنىڭ ئانىمىز ئەمەس، دېسەڭلەرمۇ يەنىلا كاپىر بولىسىلەر، چۈنكى الله: {پەيغەمبەر مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز نەپسىلىرىدىنمۇ چارىدۇر، پەيغەمبەرنىڭ ئاياللىرى ئۇلارنىڭ ئانىلىرىدۇر. }دېگەن. سىلەر بۇ ھەقتە خالىغىنىڭلارنى تاللاڭلار، بىز مۇشۇنىڭ ئۈچۈن بۆلۈندۇقمۇ؟

ئۇلار: شۇنداق قىلىپتۇق، دېدى.

ئەمما ئەلي ئۆزىگە مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى دېگەن نامنى قوللانمىدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇدەيبىيە كۈنى مۇشرىكلار بىلەن قىلغان كېلىشىمدە كېلىشىمدىكى "الله نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد

www.munber.org

ھۆكۈم قىلغان ئىش "دېگەن سۆزگە مۇشرىكلار: بىز سېنىڭ پەيغەمبەرلىكىڭگە ئىشەنگەن بولساق، سېنى بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىشتىن توسمايتتۇق ۋە سەن بىلەن جەڭ قىلمايتتۇق. سەن بۇ سۆزنىڭ ئورنىغا "مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ" دەپ ياز! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ دېگىنى بويىچە يېزىشقا قوشۇلدى. ئەمما ئۇ: « الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر مېنى ئېتىراپ قىلمىغىنىڭلار بىلەن مەن ھەقىقىي الله نىڭ پەيغەمبىرى» دېگەن ئىدى. ئويلاپ بېقىڭلار بىز مۇشۇ سەۋەپتىن بولۇنىمىزمۇ؟

جاۋاب: بىز شۇنداق قىلىپتۇق.

بۇ سۆھبەتنىڭ يەنى ئابدۇللانىڭ قۇرئان ھەدىستىن ئېلىپ كەلگەن دەلىل، مىساللىرى بىلەن ئېلىپ بارغان سۆھبىتىنىڭ نەتىجىسى شۇ بولدىكى پەقەت 4000 ئادەمنىڭ ئەلىيگە قەرشى مەيداندا قالغىنىنى ھېساپقا ئالمىغاندا 20 مىڭ ئادەم ئەلىينىڭ سېپىگە قېتىلدى.

بۇ ئوت يۈرەك ياش ئابدۇللاھ ئىلىم ئېلىش يولىدا بارلىقىنى سەرىپ قىلدى. بارلىق ئىمكانىيەتنىڭ ھەممىسىدىن پايدىلاندى، ئۇ ئاشۇ تىرىشچانلىقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىلىم بۇلىقىدىن سۇ ئىچكەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئىلىم ـ ھېكمەت ئىگىسى بولغان ساھابىلار، ئالىملار ئۇنىڭ قوغلىشىپ يۈرۈپ ئىلىم ئۆگىنىدىغان ئۇستازىغا ئايلاندى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلىم ئىگەلەش يولى ئۈستىدە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ:

مەن ئەگەر بىرەر ساھابىدە بىرەر ھەدىسنىڭ بارلىقىنى ئاڭلىسام چۈشلۈك ئۇخلاش ۋاقتىدا شۇ ساھابىنىڭ

www.munber.org

دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا بىرىپ چاپىنىمنى يەرگە سىلىپ ياتاتتىم، شامال توپا چاڭلارنى باش ـ كۆزۈمگە ئۇراتتى، مەن خالىسام كىرىشكە ئىزنى سورايتىم. ئۇلار مىنىڭ كىرىشىمگە ئىزنى بىرەتتى. مەن بۇنى پەقەت ئاشۇ ساھابىنىڭ روھىنى پاكلاش ئۇچۇنلا قىلاتتىم. بەزىدە ئۇلار ئۆيىدىن چىققاندا مىنىڭ ئۇ ھالىتىمنى كۆرۈپ:

ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى!نىمە ئىش بىلەن كەلدىڭ؟ ئەگەر مەندە بىرەر ئىشىڭ بولسا ئادەم ئەۋەتسەڭ باراتتىم ئەمەسمۇ، دەيتتى.

مەن: مىنىڭ كېلىشىم ھەقلىق، چۈنكى، ئىلىم دىگەن ئاپىرىپ بىرىلمەيدۇ، بەلكى ئەكىتىلىدۇ، دەيتىم ـ دە ئاندىن ئۆزەم سورىماقچى بولغان ھەدىسنى سورايتىم.

ئابدۇللاھ ئىلىم ئېلىش يولىدا ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش بىلەن بىرگە يەنە ئالىم ئۆلىمالارنى ناھايىتى بەك ھۆرمەت قىلاتتى. بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشكەن ۋەھيىنى يازغۇچى، شەرئەت بىلىملىرىدە، قىرائەتتە، مىراس ئىشلىرىدا، مەدىنە كىشىلىرىنىڭ كاتتىسى، زەيد ئىبنى سابىت ئۇلىغىغا مىنمەكچى بولغاندا ئابدۇللاھ ئۇنىڭ ئالدىدا خۇددى خىزمەتكار خوجايىنىنىڭ ئالدىدا تۇرغاندەك تۇرۇپ، ئۇلاغنىڭ ئۇزەڭگىسىنى پەسكا بىسىپ، ئۇلىغىنى تۇتۇپ تۇرۇدۇ. زەيد ئۇنىڭغا:

ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى!ئۇنداق قىلمىغىن، دەيدۇ. ئابدۇللاھ: بىز ئالىم كىشىلىرىمىزگە مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغان، دەيدۇ. زەيد ئۇنىڭغا: ماڭا قولۇڭنى كۆرسەت، دىگەندە ئابدۇللاھ ئۇنىڭغا قولىنى چىقىرىپ بىرىدۇ. زەيد ئابدۇللاھنىڭ قولىغا

www.munber.org

سۈيۈپ:بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئائىلىسىگە مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغان، دەيدۇ.

ئابدۇللاھنىڭ ئىلىمگە بولغان قىزغىنلىقى نەتىجىسىدە ئۇنىڭ ئىلمى ئالىملارنىمۇ ھەيران قىلغىدەك دەرىجىدە كامالەتكە يەتكەن بولۇپ. تابىئىلارنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان مەسرۇق ئىبنى لەئەجدەئە مۇنداق دەيدۇ:مەن ئابدۇللاھنى كۆرگۈنىمدە: ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەڭ چىرايلىقى، دەيتتىم. ئۇنىڭ نۇتۇقلىرىنى ئاڭلىغىنىمدا: ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەڭ ناتىقى، دەيتتىم. ھەدىس سۆزلىسە: كىشىلەرنىڭ ئەڭ ئالىمى، دەيتتىم.

ئۇ ئىلىمدا كامالەتكە يەتكەندىن كېيىن ئۇ بىلىملەرنى باشقىلارغا ئۆگىتىدىغان ئوقۇتقۇچىغا، ئۆيى مۇسۇلمانلارنىڭ ئالىي بىلىم يۇرتىغا ئايلاندى.

بۇ ئالىي بىلىم يۇرتىدا بۈگۈنكى دۇنيادىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىدا ئۇچرايدىغان نەچچە ئون ياكى نەچچە يۈز نەپەر ئالىي دەرىجىلىك ئۇنۋانغا ئىگە ئوقۇتقۇچىلار بولماستىن پەقەت ئاشۇ ئابدۇللاھ ئۆزى يالغۇز ئىدى.

ساھابىلارنىڭ بىرى مۇنداق دەيدۇ: مەن ئابدۇللاھنىڭ بىر سورۇنىنى كۆردۈم. بۇ پۈتۈن قۇرەيشلىكلەرگە پەخىر بولىدىغان ئەھۋال بولۇپ ئابدۇللاھنىڭ ئۆيى تەرەپكە بارىدىغان يولغا كىشىلەر سىغماي قالغانىكەن. مەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ كىشىلەرنىڭ ئۆينىڭ ئۆيىگە كىرىدىغان يولغا سىغماي قالغانلىقىدىن خەۋەر بەردىم، ئۇ: ماڭا تاھارەت سۈيى ھازىرلاپ بەرگىن، دېدى. مەن سۇ راسلاپ بەردىم. ئۇ تاھارەت ئېلىپ بولۇپ ئولتۇرۇپ:سەن چىققىن، قۇرئان ۋە ئۇنىڭ ھەرپلىرى توغرۇسىدا سورۇغۇچىلار كىرسۇن، دېگىن دەپ

www.munber.org

بويرىدى. مەن چىققىپ شۇنداق دېدىم. كىشىلەر شۇنچىلىك كۆپ كىردىكى ھەتتا پۈتۈن ئۆيلەرنىڭ ھەممە ھۇجرىلىرى لىق تولدى. ئۇلاردىن كىيىن قۇرئاننىڭ تەپسىرى توغرىسىدا سورايدىغانلارنى، ئۇلاردىن كىيىن ھالال ـ ھارام، دىننىي مەلۇماتلار توغرىسىدا سورايدىغانلارنى، ئۇلاردىن كىيىن مىراس ئىلمى، ئۇلاردىن كىيىن ئەرەپ تىلى، شېئىرىيەت، كىلاسسىك ئەرەپ تىلىدىن سورۇغۇچىلارنى چاقىرتقۇزدى، ھەر بىر تۈركۈمدىكى ئىلىم ئالغۇچىلار دەسلەپتە كىرگەن كىشىلەردەكلا كۆپ بولۇپ ئۆيلەرنىڭ ھەممە ھوجرىلىرى لىق تولغان ئىدى. ئۇ ھەر بىر تۈركۈمدىكى كىشىلەرنىڭ ھەر بىر سۇئال سورۇغۇچىسىغا ناھايىتى مۇككەمەل، قانائەتلىنەرلىك جاۋاب بېرەتتى ھەم ئۇلارغا: باشقا قېرىندىشىڭلارغىمۇ يول بېرىڭلار! دەيتتى.

ئابدۇللاھ كىشىلەرنىڭ ئۆز ئىشىگى ئالدىدىكى بۇ قىستىڭچىلىق مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن دەرس تۈرلىرىنى كۈنلەرگە بۆلۈپ، بىر ھەر بىر كۈن ئۈچۈن بىر دەرس ئورۇنلاشتۇردى. ئۇنىڭ دەرسىنى ئاڭلىغان ھەر بىر ئادەم ئۇنىڭغا ۋەسورالغان سۇئاللارغا بېرىلگەن جاۋابقا قايىل بولماي تۇرالمايتتى.

ئابدۇللاھنىڭ بىلىملىك بولۇشتەك پەزىلىتى ئۇنى خەلىپىلىك ئىشلىرىنىڭ مەسلەھەتچىسى بولۇشتەك شەرەپكە ئىگە قىلدى، ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)ئىشلىرىدا بەرەر قىيىنچىلىققا دۇچ كەلسە ساھابىلارنىڭ چوڭلىرىنى چاقارغاندا يېشى كىچىك بولسىمۇ ئابدۇللاھنىمۇ چاقىرتاتتى ۋە ئۇنى ئۆزىگە يېقىن ئولتارغۇزۇپ: بىزگە مۇنداق بىر قىيىنچىلىق بولدى، بۇنى سەن ۋە ساڭا ئوخشاشلارلا ھەل قىلالايدۇ، دەيتتى.

www.munber.org

بىر قېتىم ئۆمەر كىشىلەر تەرىپىدىن: كىچىكىنە بالىنى چوڭلارنىڭ مەرتىۋىسىگە تەڭلەشتۈردىڭ، دەپ كايىلغاندا ئۆمەر: ئۇ گەرچە نەۋقىران يىگىت بولسىمۇ ئۇنىڭ سۈلاللىق تىلى، ئەقىللىق كاللىسى بار، دەپ جاۋاب بەرگەن.

ئابدۇللاھ يالغۇز دەرس ئاڭلىغۇچىلارغىلا دەرس بېرىش بىلەن توختاپ قالماي، ئومۇممىي خەلققە ۋەز نەسىھەت قىلىشنىمۇ بىرگە ئېلىپ باراتتى. ئۇلارغا ۋەز نەسىھەت قىلىش سورۇنلىرىنى ھازىرلايتتى. تۆۋەندىكىلەر ئۇنىڭ ئومۇمغا قىلغان ۋەز نەسىھەتلىرىدىندۇر.

ئى گۇناھكار بەندە! سەن قىلغان گۇناھلىرىڭنىڭ ئاقىۋىتىدىن قۇرقماي يۈرگۈچىلەردىن بولما. بىلگىنكى، بىر گۇناھقا ئەگىشىپ قىلىنغان گۇناھ ئەسلىدىكى گۇناھتىنمۇ ئېغىردۇر.

گۇناھ سادىر قىلىۋاتقىنىڭدا ئىككى تەرىپىڭدىكى پەرىشتىلەردىن ھايا قىلمىغىنىڭنىڭ ئۆزى، قىلغان گۇناھ بىلەن ئوخشاشلا ئېغىردۇر.

گۇناھ قىلغان تۇرۇپمۇ الله نىڭ سەندىن قانداق ھېساپ ئېلىشىنى بىلمەي كۈلۈپ يۈرۈشىڭنىڭ ئۆزىمۇ گۇناھتۇر.

گۇناھ ئۆتكەزگەنلىكىڭگە مەغرۇرلىنىپ يۈرۈشىڭمۇ گۇناھتۇر.

گۇناھ ئىش قىلىۋاتقىنىڭدا الله نىڭ سېنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقىنىدىن قورقماي، بەلكى، كىيىمىڭنى شامال ئۇچۇرسا ئۇنىڭدىن ئەنسىرىشىڭ تېخىمۇ چوڭ گۇناھتۇر.

ئى گۇناھ سادىر قىلغۇچى! بەدىنىنى قۇرتلىتىپ، مال دۇنياسىنى ۋە بارلىقىنى ئۇنىڭ ئىلكىدىن ئېلىپ كېتىشكە

www.munber.org

ئەيۇبنىڭ گۇناھى نىمە؟ ئۇنىڭ گۇناھى پەقەت بىر ئاجىز مىسكىن ئۆزىگە كەلگەن زۇلۇمنى توسۇشقا ئۇنىڭدىن ياردەم سورىغاندا ئۇ ياردەم قىلمىغان. دېمەك سەن ھەرقانداق بىر كىچىك گۇناھنى كىچىك سانىما.

ئابدۇللا قىلىپ تۇرۇپ باشقىلارنى توسۇيدىغان، ياكى ئۆزى قىلمىغاننى باشقىلارغا بۇيرۇيدىغانلاردىن ئەمەس ئىدى. ئۇ ھەمىشە كۈندۈزلىرى روزا بىلەن، كېچىلىرى قىيامدا تۇرۇش بىلەن ياشايدىغان بەندە ئىدى.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇلەيكە ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس ھەققىدە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۇنىڭغا مەككىدىن مەدىنىگە بارغىچىلىك ھەمراھ بولدۇم. بىز سەپەر ئۈستىدە بىرەر قونالغۇغا چۈشسەكلا ئۇ يېرىم كېچىدە تۇراتتى. باشقىلار بولسا قاتتىق سەپەر ھاردۇقىدا قاتتىق ئۇيقۇغا غەرىق بولغان ھالدا ياتاتتى. مەن بىر كېچىسى ئۇنىڭ: {ئۆلۈمنىڭ سەكراتى ھەقىقەتنى ئېلىپ كەلدى، سەن بولساڭ ئۇنىڭدىن قاچاتتىڭ. }دېگەن ئايەتنى ئوقۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم، ئۇ تاكى تاڭ سۈزۈلگىچە ئۇ ئايەتنى ئوقۇپ يىغلاپ چىقتى.

يىغىپ ئېيتقاندا ئابدۇللاھنىڭ كىشىلەر ئىچىدىكى ئەڭ چىرايلىق، ئەڭ نۇرلۇقى، شۇنداقلا الله دىن قورقۇپ يىغلاپ تۆكۈلگەن ياشلىرىنىڭ سەۋەبى بىلەن يۈزلىرى نەمدەلگۈچى ئىكەنلىكى ئۇنى بىلىشنى خالىغۇچىلار ئۈچۈن يېتەرلىك بىر سۈپەتتۇر.

بىر يىلى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سوفىيان ھەج قىلىپ چىقىدۇ. ئابدۇللاھمۇ بۇ يىلى ھەجگە چىقان بولۇپ ئۇ چاغدا ئابدۇللاھ ھېچقانداق ھوقۇق ۋە كۈچى يوق ھالەتتە ئىدى. مۇئاۋىيەنىڭ دۆلەت خادىملىرىدىن

www.munber.org

تەشكىللەنگەن مەخسۇس ئەگەشكۈچىلىرى بار ئىدى. بىراق، ئابدۇللاھنىڭ ئەتراپىدا ئۇنىڭ ئىلمىنى ئۈگىنىش ئۈچۈن ئەگەشكەن نۇرغۇن ئەگەشكۈچىلىرى بار ئىدى. ئىلىم ئۇنى شۇ دەرىجىدە كۆتەرگەن ئىدى.

ئابدۇللاھ **71** يېشىغىچە ياشىدى. ئۇنىڭ ھاياتى ئەتراپىنى ئىلىم ھېكمەتكە، تەقۋالىققا تولدۇرغان ھايات بولدى. ئۇ ۋاپات بولغاندا ئەلي ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئىبنى ھەنىيفە ئۇنىڭ نامىزىغا ئىمام بولدى. ساھابىلارنىڭ ھايات قالغان پىشقەدەملىرى، تابىئىلارنىڭ پىشقەدەملىرى ئۇنىڭ جىنازە نامىزىغا قاتناشتى. ئۇ يەرلىككە قويۇلۇۋاتقاندا بىر قارىنىڭ: {ئى ئارام تاپقۇچى جان! سەن پەرۋەردىگارىڭدىن مەمنۇن، پەرۋەردىگارىڭ سەندىن رازى بولغان بولغان ھالدا ئۇنىڭ دەرگاھىغا قايتقىن. مېنىڭ (ياخشى) بەندىلىرىم قاتارىغا قوشۇلغىن، مېنىڭ جەننىتىمگە كىرگىن.} دەپ قىرائەت قىلغان ئاۋازى ياڭراپ تۇراتتى. الله ھەممىمىزنىڭ ئىلمىدە، تەقۋالىقتا ئۇنىڭدەك بولۇشىمىزغا نېسىپ قىلسۇن. ئامىن!

www.munber.org

نۇئمان ئىبنى مۇقەرەبىل مۇزەينى

ئەلۋەتتەئىمانلىقلارنىڭمۇ ئۆيى بار. مۇناپىقلارنىڭمۇ ئۆيى بار.

مانا بۇمۇقەررىننىڭ ئۆيى، ئىماندارنىڭ ئۆيىدۇر.

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسۇد

مۇزەينى قەبىلىسى مەككە بىلەن مەدىنە ئارىسىدىكى يولنىڭ مەدىنىگە يېقىنراق جايىغا جايلاشقان بىر قەبىلە ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، بۇ ھەقتىكى خەۋەرلەر ئۆتكەن كەچكەنلەر ئارقىلىق بۇ قەبىلىگىمۇ يېتىپ كەلدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا ياخشى سۆزلەرنى ئاڭلىغان ئىدى.

بىر كۈنى كەچقۇرۇنلىغى بۇ قەبىلىنىڭ باشلىقى نۇئمان ئىبنى مۇقەرەبىل مۇزەينى قېرىنداشلىرىغا بۇ قەۋمىنىڭ پىشقەدەملىرى بار سورۇندىلا:ئى قەۋمىم الله بىلەن قەسەمكى، بىزمۇ بۇ دىننىڭ ھەممە دىندىن ياخشى ئىكەنلىكىنى بىلدۇق، ئۇنىڭ نېمىگە چاقىرغانلىقىنى، چاقىرىقلىرىدىكى

كۈيۈنىش، ياخشىلىق، ئادالەتنى ئاڭلىدۇق، ھەممە كىشىلەر ئۇنىڭ قېشىغا بېرىشقا ئالدىرىشىۋاتسا بىز نېمە ئۈچۈن كېچىكىمىز؟مەن ئەتە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىش نىيىتىگە كەلدىم، مەن بىلەن بىللە بېرىشنى خالايدىغانلار تەييارلانسۇن، دېدى.

www.munber.org

نوئمانىڭ سۆزىنىڭ سېھرى باردەكلا ئۇ ئەتىسى تاڭ يورۇماستىنلا ئۆزىنىڭ ئون قېرىندىشى بىلەن قەبىلە چەۋەندازلىرىدىن **400** كىشىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن ۋە اللە نىڭ دىنىغا كىرىش ئۈچۈن مەدىنىگە مېڭىشقا ئۇنى ساقلاپ تۇرغانلىقىنى كۆردى.

نوئمان بۇنچىلىك كىشىلەر بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قۇرۇق قول بېرىشقا خىجىل بولدى، بىراق قۇرغاقچىلىق ئاپىتى مۇزەينەدە نە زىرائەت نە چارۋا مالدىن ھېچنېمىنى قويمىغان ئىدى. ئۇ ئۆز ئۆيى ۋە قېرىنداشلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى ئايلىنىپ يۇرۇپ قەھەتچىلىكتىن قالغان بىرقانچە قوينى ھەيدەپ ماڭدى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئىسلامغا كىردى.

مەدىنە ۋە ئۇنىڭ بارلىق چەت ياقا يۇرتلىرى ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرگەنلىكىدىن ئىبارەت بۇ ياخشى ئىشتىن تەۋرەپ كەتتى. چۈنكى تاكى بۈگۈنكى كۈنگىچە بىر ئائىلىدىن **11** قېرىنداش **400** چەۋەندازنىڭ بىراقلا ئىسلامغا كىرىشىدەك ئىش بولۇپ باقمىغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نوئماننىڭ ئىسلامغا كىرىشىدىن خۇرسەن بولدى. اللە ئۇنىڭ سوۋغىسىنى قوبۇل قىلىپ تۆۋەندىكى ئايەتنى نازىل قىلدى. { ئەئرابىلارنىڭ بەزىلىرى اللە غا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتىدۇ، (اللە يولىدا) بەرگەن نەرسىلىرىنى اللە غا يېقىن بولۇشنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسىغا ئېرىشىشنىڭ ۋاستىسى قىلىدۇ، ئۇلار بۇ ئارقىلىق راستلا اللە غا بولغان يېقىنلىققا ئېرىشىدۇ، اللە ئۇلارنى ئۆزىنىڭ رەھمىتى دائىرىسىگە كىرگۈزىدۇ، اللە ھەقىقەتەن (مۆمىن بەندىلىرىگە)

www.munber.org

ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، (ئۇلارغا) تولىمۇ مېھرىباندۇر}[1]

شۇندىن كېيىن نوئمان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىغا قېتىلدى ۋە بارلىق جەڭلەرگە بىرگىمۇ قىلىپ قالماستىن قاتناشتى. ئەبۇ بەكرى خەلىپە بولغاندا ئۇ ۋە ئۇنىڭ قەبىلىسىدىكىلەر ئەبۇ بەكرى (اللہ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بىلەن بىرسەپتە تۇردى. مۇرتەدلەر بىلەن بولغان جەڭدە ئۇ ناھايىتى زور تۆھپە قوشتى.

خەلىپە ئۆمەرنىڭ (اللہ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) دەۋرىگە كەلگەندە نوئماننىڭ تارىخىدا تىللاردا داستان بولغىدەك بىر ئىش يۈز بەردى.

قادىسىيە جېڭى بولۇشتىن بىر ئاز ۋاقىت بۇرۇن مۇسۇلمانلارنىڭ قوماندانى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس پارىس پادىشاھى يەزدەجىردقا نوئمان باشچىلىقىدىكى بىر ۋەكىلەر گۇرۇھىنى ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرىش ئۈچۈن ئەۋەتتى. ئۇلار پارىس دۆلىتىنىڭ پايتەختىگە يېتىپ بارغاندا كىرىشكە ئىزنى سورىدى. پادىشاھ ئىزنى بەردى ۋە تەرجىمان چاقىرىپ، ئۇ ئارقىلىق ۋەكىلەردىن: سىلەر بۇ يۇرتقا نېمە ئۈچۈن كەلدىڭلار؟بىز بىلەن نېمە ئۈچۈن جەڭ قىلماقچى بولىسىلەر؟سىلەر بىزدىن مال دۇنيا تەمە قىلىپ بۇ ياقلارغا كەلدىڭلار، بىز ئەسلىدە سىلەرگە ئانچە پەرۋە قىلىپمۇ كەتمىگەن ئىدۇق ھەم سىلەرنى بەك چىڭ تۇتۇپمۇ كەتمىگەن ئىدۇق... دىگەن سۆزلەرنى قىلدى. بۇنى ئاڭلاپ نوئمان قېشىدىكىلەرگە: ئەگەر سىلەردىن بىرەرىڭلار گەپ قىلىشنى خالىساڭلار گەپ قىلىڭلار، بولمىسا مەن گەپ قىلاي،

---

[1] سۈرە تەۋبە 99 ـ ئايەت

www.munber.org

دېدى. قېشىدىكىلەر: سەن گەپ قىل! دېدى. ۋە پادىشاھ كىسراغا: بۇ ئادەم بىزگە ۋاكالەتەن سۆز قىلىدۇ، دېدى.

نوئمان ئالدى بىلەن اللە غا ھەمدۇ سانا ئېيتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت ـ سالاملار يوللىغاندىن كېيىن سۆزىنى مۇنداق باشلىدى: اللە بىزگە رەھمەت قىلىپ، بىزنى ياخشىلىققا بويرۇيدىغان، يامانلىقتىن توسۇيدىغان پەيغەمبەر ئەۋەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشساق بىزگە دۇنيا ئاخىرەتنى بېرىدىغانلىقنى پەيغەمبىرىنىڭ تىلى ئارقىلىق ۋەدە بەردى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي اللە بىزنىڭ جاپالىرىمىزنى ھالاۋەتكە، خارلىقىمىزنى ئەزىزلىككە، ئادەۋەتنى قېرىنداشلىققا ئۆزگەرتىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزلەرنى باشقىلارنى ياخشىلىققا چاقىرىشتا قوشنىلاردىن باشلاشقا بويرىدى. شۇڭا بىز سىلەرنى اللە نىڭ دىنىغا چاقىرىمىز. بۇ دىن ياخشىلىقنى ياخشى دەيدىغان، يامانلىقلارنى يامان كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن ئاگاھلاندۇرىدىغان، بارلىق ئىتىقاتچىلارنى كۇفرىنىڭ قاراڭغۇلۇقىدىن ئىمان نۇرىغا، زۇلۇمدىن ئادالەتكە ئېلىپ چىقىدىغان دىندۇر. ئەگەر سىلەر ئىسلامغا كىرسەڭلار بىز سىلەرگە اللە نىڭ قۇرئاننى قالدۇرۇپ، ئۇنى سىلەرنىڭ قانۇنىڭلار قىلىپ بېرىمىز. ئاندىن سىلەرنى ئۆز يېتىڭلارچە قالدۇرۇپ قايتىمىز، ئەگەر ئۇنىمساڭلار، سىلەر بىلەن ئۇرۇش قىلىمىز، دېدى.

پادىشاھ بۇلارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاچچىقلاپ: مەن يەر يۈزىدە سىلەردەك ئاجىز، ئاز، بەختسىز، ئەھۋالى ناچار بىر مىللەتنى كۆرمىگەن ئىدىم، بىز بۇرۇن سىلەرنىڭ ئىشىڭلارنى قىشلاقلاردىكى رەھبەرگە تاپشۇرۇپلا شۇلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن باشقۇرۇپ كېلىۋاتقان ئىدۇق. سىلەرنىڭ كىلىشىڭلار موھتاجلىق يۈزىسىدىن بولسا مەن سىلەرگە يەتكۈدەك ئاشلىق بېرەي، مۆتىۋەر

www.munber.org

كىشىلىرىڭلەرگە كىيىم كەيگۈزەي، بىز تەرەپتىن سىلەرگە كۈيۈندىغان باشلىقتىن بىرنى تەيىنلەپ بېرەي، دېدى. بۇ چاغدا ۋەكىلەردىن بىرى ئۇنىڭ سۆزىگە رەددىيە بەردى. بۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ ئاچچىقى كېلىپ: ئەگەر ئەلچىگە ئۆلۈم بولمىغان بولسا مەن سىلەرنى ئۆلتۈرەتتىم، سىلەر كىتىڭلار بۇ يەردە سىلەرگە ھېچنەرسە يوق. سىلەر بېرىپ قوماندانىڭلارغا ئېيتىڭلار، مەن سىلەرنىڭ ھەممىڭلارنى قادىسىيەنىڭ خەندەكلىرىگە تىقىش ئۈچۈن روستەمنى ئەۋەتىمەن، دېدى. ۋە ئادەملىرىگە بويرۇپ بىر قاپ توپا ئەكەلدۈرۈپ، ئۇنى ۋەكىلەرنىڭ رەھبىرىگە كۆتەرتكۈزۈپ، ئۇلارنى تاكى شەھەر سىرتىغىچە ئالدىغا سېلىپ مېڭىشقا بويرىدى. ئۇنىڭ ئادەملىرى ۋەكىلەردىن: باشلىغىڭلار كىم؟دەپ سورىدى.

ئاسىم ئىبنى ئۆمەر ئالدىراپ: مەن، دېدى. ئۇلار ئاسىمغا تاكى شەھەر سىرتىغىچە توپىنى كۆتەرتكۈزدى. شەھەردىن چىقاندىن كېيىن ئاسىم توپىنى تۆگىسىگە ئارتىپ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاسنىڭ قېشىغا ئېلىپ باردى. ۋە الله نىڭ پارس زېمىننى بويسۇندۇرۇپ، ئۇنىڭ تۇپرىقىغا ئىگە قىلىدىغانلىقىدىن خوش خەۋەر بەردى.

قادىسىيە جېڭى يۈز بەردى، قادىسىيەنىڭ خەندەكلىرى نەچچە مىڭ جەسەت بىلەن تولدى. لېكىن، بۇ خەندەكلەرگە تىقىلغىنى مۇسۇلمانلارنىڭ جەسەتلىرى بولماستىن بەلكى كىسرانىڭ ئەسكەرلىرى ئىدى.

پارسلار قادىسىيە جېڭىنىڭ مەغلۇبىيىتى بىلەن توختاپ قالماي بەلكى، تەرەپ ـ تەرەپتىن كۈچ توپلاپ، ئاخىرى **150** مىڭ مۇنتىزىم قوشۇننى تەييار قىلدى.

www.munber.org

بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان خەلىپە ئۆمەر بۇ خەتەرگە قارشى ئۆزى كەلمەكچى بولدى. لېكىن، مۇسۇلمانلارنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۇنى توسسۇپ، مۇشۇنداق ئۇلۇغ ئىشتا تايىنىدىغان قوماندان ئەۋەتىش مەسلەھەتىنى بەردى. ئۆمەر: ماڭا مۇشۇ جەڭگە قوماندانلىق قىلالايدىغان بىرىنى كۆرسىتىڭلار، دېدى. باشقىلار:

ئى مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى! ئۆز قوشۇنىڭنى سەن ئوبدان بىلىسەن، دېدى. ئۆمەر:مەن ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا ئەڭ قاتتىق جەڭ قىلالايدىغان بىرىنى باشلىق قىلىمەن، ئۇ بولسىمۇ نوئمان، دەپ ئاندىن ئۇنىڭغا تۆۋەندىكى مەكتۇپنى يازدى.

«اللہ نىڭ بەندىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن نوئمان ئىبنى مۇقەررەنىل مۇزەينىگە.

مەقسەت: پارىسلارنىڭ ناھاۋەند شەھىرىدە سىلەرگە قارشى زور قوشۇن توپلاۋاتقانلىق خەۋىرى ماڭا يەتتى. بۇ خېتىم قولۇڭغا تەككەن ھامان، يېنىڭدىكى بارلىق مۇسۇلمانلار بىلەن ئاتلان، يەڭگىللىك قىلىپ زۇلۇم سالما، ماڭا بىر ئادەمنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، يۈزمىڭ دىناردىن ئەلا، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم.»

نوئمان قوشۇنى بىلەن جەڭگە ئاتلاندى. بىرقانچە چەۋەندازنى ئالدىدا يول ئېچىشقا ئەۋەتتى. ئۇلار نەھاۋەندگە يېقىنلاشقاندا ئاتلار ئىلگىرلىمەي تۇرىۋالدى. ئۇلار ئاتلىرىدىن چۈشۈپ ئاتلىرىنىڭ تۇۋاقلىرىدا مىخنىڭ ئۇچىغا ئوخشايدىغان تۆمۈر قىيىندىلىرىنى كۆردى. ئەسلىدە دۈشمەنلەر مۇسۇلمانلارنى شەھەرگە يېتىپ بېرىشتىن توساش ئۈچۈن نەھاۋەندكە تۇتىشىدىغان يوللارغا تۆمۈر پارچىلىرىنى چېچىۋەتكەن ئىكەن.

چەۋەندازلار كۆرگەنلىرىنى نوئمانغا خەۋەر قىلدى. نوئمان ئۇلارنى ئىلگىرلەشتىن توختاپ، دۈشمەنلەرنىڭ كۆرۈشى ئۈچۈن كېچىدە ئوت يېقىشقا، دۈشمەنلەرنى ئۆزلىرىنى قوغلاشقا

www.munber.org

قىزىقتۇرۇپ، بۇ ئارقىلىق يوللارنى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە تازىلىتىش ئۈچۈن، قورقۇپ چېكىنگەن قىياپەتكە كىرىۋېلىشقا بۇيرىدى.

بۇ ھىيلە ئىشلىدى. دېگەندەك ئۇلار مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ ئالدىلىرىدا قورقۇپ چېكىنىپ قاچقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى قوغلاش ئۈچۈن يوللارنى سۈپۈرۈشكە ئادەملىرىنى ئەۋەتتى. ئۇلار يوللارنى سۈپۈرۈپ بولىشى بىلەنلا مۇسۇلمانلار ھۇجۇم ھالىتىگە ئۆتۈپ بارلىق يوللارنى ئىشغال قىلدى.

نۇئمان قوشۇنىنى نەھاۋەندنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە ئورۇنلاشتۇردى ۋە دۈشمىنىگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماقچى بولۇپ، قوشۇنغا: مەن ئۈچ تەكبىر ئېيتىمەن، بىرىنچى تەكبىرنى ئاڭلىغان ھامان تەييار بولۇپ بولالمىغانلار تەييارلانسۇن، ئىككىنچى تەكبىردە ھەممىڭلار قولۇڭلارغا قورال ئېلىڭلار، ئۈچىنچى تەكبىردە دۈشمەنگە ئېتىلىمەن، سىلەرمۇ ھۇجۇمغا ئۆتۈڭلار، دېدى.

نۇئمان ئۈچ تەكبىرنى ئېيتتى ۋە دۈشمەن سېپى ئىچىگە خۇددى ئولجىغا ئېتىلغان يىلپىزدەك ئېتىلدى. مۇسۇلمانلار قوشۇنىمۇ خۇددى كەلكۈندەك يوپۇرۇلۇپ كەلدى، جەڭ شۇنچىلىك شىددەتلىك بولدىكى، جەڭ تارىخىدا بۇنداق جەڭ ئاز كۆرۈلگەن ئىدى.

پارس قوشۇنى تىرە – پىرەڭ بولۇپ كەتتى، تاغ جىلغىلار ئۆلۈكلەر بىلەن تولدى، قانلار ئېرىق بولۇپ ئاقتى، نۇئماننىڭ ئېتى قانغا تېيىلىپ يىقىلىپ كەتتى، نۇئمان قاتتىق يارىلىنىپ ھاياتىدىن ئايرىلدى. ئۇنىڭ قېرىندىشى ئۇنىڭ قولىدىن بايراقنى ئېلىپ، نۇئماننى ئۆز رىداسىغا يۆگەپ ئۇنىڭ شېھىت بولغانلىقىنى مۇسۇلمانلارغا خەۋەر قىلمىدى.

مۇسۇلمانلار ئۈچۈن غەلىبىلەرنىڭ غەلىبىسى دەپ ئاتالغان بۇ جەڭ غەلىبە بىلەن ئاخىرلاشقاندا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنىڭ باتۇر

www.munber.org

قوماندانى نوئماننى سۈرۈشتۈردى. پەقەت بۇ چاغدىلا ئۇنىڭ قېرىندىشى رىداسىنى كۆتۈرۈپ: مانا سىلەرنىڭ قوماندانىڭلار. اللّٰه ئۇنىڭ كۆزلىرىنى غەلىبە بىلەن خۇرسەن قىلدى، ھاياتىنى شېھىدلىك بىلەن ئاخىرلاشتۇردى، دېدى.

www.munber.org

سۇھەيب رۇمى

يەھيانىڭ دادىسى، سۇدا
پايداتاپتى، سودا پايدا تاپتى...

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

سۇھەيب رۇملۇق كىشى...

ئارىمىزدا ئۇنىڭ كىملىكىنى تونىمايدىغان، ئۇنىڭ تەرجىمىھالىغا، ئۇنىڭغا ئالاقىدار ۋەقەلىكلەرگە قىزىقمايدىغانلار بارمۇ؟لېكىن، كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۇنىڭ ئەسلىدە رۇملۇق بولماستىن بەلكى، ئاتىسىنىڭ نۇمەيرى قەبىلىسىدىن، ئانىسىنىڭ تەمىم قەبىلىسىدىن بولغان ساپ ئەرەپ ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ. ئۇنىڭ"رۇملۇق" دەپ ئاتىلىپ قېلىشى مۇنداق بىر ۋەقەلىك سەۋەبىدىن بولغان.

پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بىر مەزگىل بۇرۇن نومەيرى پارىس پادىشاسى كىسراغا ۋاكالەتەن "ئوبۇلە"نى باشقۇراتتى. نومەيرى باللىرىنىڭ ئەڭ كىچىكى بولغان، تېخى بەش ياشقىمۇ توشمىغان ئوماق ئوغلى سۇھەيبنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرەتتى. سۇھەيب چىرايى نۇرلۇق، چېچى قىزغۇچ، روھلۇق، جۇشقۇن بالا بولۇپ كۆزلىرىدىن ئۇنىڭ زېرەكلىكى، ئەقىللىقلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ شوخ، زېرەكلىكى بىلەن ئاتىسىنىڭ دىلىغا خوشاللىق بېغىشلايتى.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە سۇھەيبنىڭ ئانىسى كىچىك بالىسى بولغان سۇھەيبنى ئېلىپ مۇھەپىزەتچى ۋە بىر بۆلۈك كىشىلەر بىلەن بىللە دەم ئېلىش ئۈچۈن ئىراقنىڭ "سەنىيە" كەنتىگە كەلدى. دەل مۇشۇ مەزگىلدە بۇ كەنتكە بىر قوشۇنى ھۇجۇم قىلىپ

www.munber.org

كىرىپ، مۇھەيرىزەتچىلەرنى ئۆلتۈرۈپ، ماللارنى بۇلاپ، باللارنى ئەسىرگە ئالدى. ئەسىرگە ئالغان باللار ئىچىدە كىچىك سۇھەيبمۇ بار ئىدى.

سۇھەيب رۇم بازىرىدىكى قۇل بازىرىدا سېتىلدى ۋە قولدىن قولغا ئالماشتى. ئۇنىڭ ئەھۋالى رۇم دىيارىنىڭ سارايلىرىدا تولۇپ ياتقان نەچچە مىڭ قۇلنىڭ تەغدىرى بىلەن ئوخشاش ئىدى.

قۇل بولۇش تەغدىرى سۇھەيبكە رۇم جەمىيىتىنىڭ ئىچكى قىسمىنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالى بىلەن تونۇشۇش پۇرسىتى يارىتىپ بەردى. ئۇ سارايلاردا يۈز بېرىدىغان تۈرلۈك رەزىل قىلمىشلار، چىرىكلىكلەر، قەبىھلىكلەرنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ، بولۇۋاتقان زۇلۇملارنى، ئاھ ـ زارلارنى ئۆز قۇلىقى بىلەن ئاڭلىدى. ئۇ بۇلاردىن نەپرەتلىنىپ: بۇنداق جەمىيەتنى توپان بالاسىدىن باشقىسى تازىلىيالمايدۇ، دەيتتى.

سۇھەيب گەرچە رۇم دىيارىدا ئۆسۈپ چوڭ بولغان، ئانا تىلى بولغان ئەرەب تىلىنى ئۇنتۇپ قالايلا دېگەن تۇرۇغلۇق، ئۆزىنىڭ سەھرادا تۇغۇلغان ھەقىقىي ئەرەپ ئىكەنلىكىنى ھەرگىزمۇ ئۇنتۇمىغان ئىدى. ھەمدە ئۇنىڭ بۇ قۇللۇقتىن قۇتۇلۇپ ئانا يۇرتىغا قايتىش تەشنالىقى ھەرگىزمۇ بوشاشمىدى.

بۇلۇپمۇ كىشىلەرنىڭ مەككە زېمىنىدىن بىر پەيغەمبەرنىڭ چىقىدىغىنىغا ئاز قالدى، ئۇ ئىيسا ئىبنى مەريەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاپ، كىشىلەرنى زۇلۇمەتتىن يورۇقلۇققا ئېلىپ چىقىدۇ، دېگەن سۆزلىرى ئۇنىڭ ئەرەپ زېمىنىغا بولغان ئىشتىياقىنى تېخىمۇ كۈچەيتۈەتتى.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭغا قېچىش پۇرسىتى كەلدى. ئۇ قېچىپ بارلىق شەھەرلەرنىڭ ئانىسى، ئەرەبلەرنىڭ بۆشۈكى، پەيغەمبەر مەيدانغا كېلىدىغان جاي مەككىگە كەلگەندە كىشىلەر

www.munber.org

ئۇنىڭ تىلىنىڭ ئېغىرلىقى، چېچىنىڭ قىزىللىقىغا قاراپ ئۇنى ”رۇملۇق سۇھەيب“دەپ چاقىرىشقا ئادەتلەندى.

ئۇ مەككىدە مەككىنىڭ كاتتۋاشلىرىدىن بىرى بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى جەدئان بىلەن بىرلىكتە تىجارەت قىلىپ نۇرغۇن تاپاۋەت قىلدى. بىراق ئۇنىڭ تىجارەتتىكى مەشغۇلاتتى ئۇنىڭغا خىرىستىئان راھىبىنىڭ سۆزىنى ئۇنتۇلدۇرالمىدى. ئۇ ھەر قېتىم بۇ سۆزنى ئەسلىسىلا ئۆز - ئۆزىدىن: بۇ ئىش قاچانمۇ مەيدانغا كېلەر؟دەپ سورايتتى. بۇنىڭغا ئۇزاق ئۆتمەي جاۋاب بېرىلدى.

سۇھەيب بىر قېتىملىق سەپىرىدىن قايتىپ كەلگەندە ئۇ:مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھقا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كېلىپتۇ، ئۇ كىشىلەرنى اللە قا ئىشىنىشكە، ئادىل بولۇشقا، ياخشى ئىشلارغا چاقىرىپ، بۇزۇق، قەبىھ يامان ئىشلاردىن توسايدىكەن، دېگەن خەۋەرنى ئاڭلىدى.

سۇھەيب: ئۇ كىشىلەر تەرىپىدىن: ”ئەمىين“ دەپ ئاتالغان كىشى ئەمەسمۇ؟ دەپ سورىدى. كىشىلەر:ھە، شۇ دېدى.

- ئۇنداقتا ئۇ ھازىر قايەردىكەن؟

- سەفادىكى ئەرقەمنىڭ ھويلىسىدا، بىراق سەن ئۇ يەرگە بېرىشقا ئاگاھ بول!ناۋادا قۇرەيشلەر كۆرۈپ قالسا جازالايدۇ. چۈنكى، سەن ساڭا ھامىي بولىدىغان تۇغقىنى يوق ئادەم، دېيىلدى.

سۇھەيب ئېھتىيات بىلەن ئەرقەمنىڭ ھويلىسىنىڭ ئالدىغا يېتىپ بارغاندا ئىشىك ئالدىدا ئەممار ئىبنى ياسىرنى ئۇچراتتى. سۇھەيب ئۇنى تونۇيتتى. شۇڭا: ئى ئەممار سەن بۇ يەردە نېمە قىلىۋاتىسەن؟دەپ سورىدى.

- ئۆزەڭچۇ؟

www.munber.org

ـ مەن ئۇ ئادەمنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىماقچى.

ـ مەنمۇ شۇنداق.

ـ ئۇنداقتا الله نىڭ بەرىكىتى بىلەن بىرگە كىرىپ ئاڭلايلى.

سۇھەيب ئەممار بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىدى، شۇنىڭ بىلەن ۋۇجۇدىغا ئىماننىڭ نۇرى تارقالدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قول بېرىپ، بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردى. ئۇ پۈتۈن كۈننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئۇنىڭ ھىدايىتىنى قوبۇل قىلىش، سۆھبىتىدىن ئىلىم تېلىنىش بىلەن ئۆتكۈزدى. كەچ كىرىپ ئەتراپ تىنجىغاندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن چىقتى. ئۇلار ۋۇجۇدلىرىدا پۈتكۈل ئىنسانىيەت دۇنياسىنى يورۇتقىدەك نۇر ھىدايەتنى كۆتۈرۈپ چىقىشقان ئىدى.

سۇھەيب بىلال، ئەممار، سۇممەيە ۋە خەبابلار بىلەن بىللە قۇرەيشلەر تەرىپىدىن ئۇلارغا قىلىنغان، ھەتتا تاغلارمۇ بەرداشلىق بېرەلمىگىدەك دەرىجىدىكى ئېغىر ئوقۇبەتلەرگە بەرداشلىق بەردى. چۈنكى، ئۇ جەننەتكە ئېلىپ بارىدىغان يولنىڭ جاپا ـ مۇشەققەت بىلەن قورشالغىنىنى بىلەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا، سۇھەيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇبەكرى بىلەن بىرگە ماڭماقچى بولدى. بىراق، قۇرەيشلەر سېزىپ قېلىپ ئۇنى توسۇۋالدى. ئۇنىڭ تىجارەتتىن ئېرىشكەن ماللىرىنى ئېلىپ قاچماسلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا مەخسۇس نازارەتچىلەرنى قويدى.

www.munber.org

سۇھەيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلەر ھىجرەت قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتىنى كۈتتى. لېكىن، ھەرقانچە قىلىپمۇ نازارەتتىن قۇتۇلالمىدى. چۈنكى، نازارەتچىلەر ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۇنىڭغا ناھايىتى سەگەكلىك بىلەن كۆزەتچىلىك قىلاتتى. ئۇ ئاخىرى بۇ تەقىپتىن ھىيلە ئارقىلىق قۇتۇلماقچى بولدى.

بىر كېچىسى ئۇ تالاغا ناھايىتى كۆپ چىقتى، كۆزەتچىلەر ئۇنىڭ بىردەم بىردەم ھاجەتكە چىقىنىغا قاراپ: خاتىرجەم بولۇڭلار، لات ۋە ئۇززا ئۇنىڭ قۇرسىقىنى تازىلاۋېتىپتۇ، دېيىشىپ يېتىپ ئۇخلاپ قېلىشتى. سۇھەيب ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ مەدىنە تەرەپكە قاراپ يولغا چىقتى.

ئۇ كېتىپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي كۆزەتكۈچىلەر ئۇنىڭ قاچقانلىقىنى سېزىپ قېلىپ، ئارقىسىدىن قوغلاپ يېتىش ئۈچۈن ئاتلىرىنى چېپىشقا قويۇۋەتتى، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلار ئۇنىڭغا يېتىشىۋالدى.

ئۇلار قوغلاپ يېتىپ كەلگەندە سۇھەيب ئېگىز بىر ئورۇنغا چىقىۋالغان بولۇپ، ئوقياسىنى بەتلىگىنىچە ئۇلارغا:

ئى قۇيەشلىكلەر! سىلەر مېنىڭ ھەر بىر تال ئوقىنى زايە قىلماي دەل جايىغا ئاتىدىغانلىقىمنى بىلىسىلەر، ناۋادا سىلەر ماڭا يېقىنلاشماقچى بولساڭلار، مەن ھەر بىر تال ئوق بىلەن بىرىڭلارنى ئۆلتۈرىمەن. ئەگەر ئوقۇم تۈگىسە قىلىچىم بىلەن چاپىمەن، دېدى.

بىز سېنىڭ مال - مۈلكۈڭنى ئېلىپ كېتىشىڭگە قارشى، سەن ئەسلىدە مەككىگە قۇرۇق قول كەلگەنىدىڭ، مەككىگە كېلىپ باي بولدۇڭ، دېدى قوغلاپ كەلگۈچىلەر.

- ماللىرىمنى سىلەرگە قالدۇرسام مېنى قويۇۋېتەمسىلەر؟

www.munber.org

ـ ھەئە.

سۇھەيب ئۇلارغا مەككىدىكى ئۆيىدىكى مال ـ مۈلكى بار جاينى دەپ بەرگەندە ئۇلار ئۇ ماللارنى ئېلىۋالغاندىن كېيىنلا ئاندىن ئۇنى قويۇۋەتتى.

سۇھەيب ھاياتىنى گۈلدەك ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن تۆلىگەن بۇ بەدىلىگە ھەرگىزمۇ ئەپسۇسلانمىدى. ئۇ سەپەردە ھېرىپ ـ چارچىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ئىشتىياقى بىلەن قايتىدىن جانلىنىپ يولىنى يەنە داۋام قىلاتتى.

ئۇ قۇباغا يېتىپ كەلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنى ناھايىتى قىزغىنلىق بىلەن كۈتىۋالدى ۋە:«ئى يەھيانىڭ دادىسى!سودا پايدا تاپتى، سودا پايدا تاپتى... »دەپ بۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىدى. سۇھەيب: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى مەن بۇ يەرگە يولغا چىققاندا مېنىڭدىن بۇرۇن ھېچكىم يولغا چىقمىغان ئىدى، ساڭا جىبرىئىل خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ، دېدى.

ئەمەلىيەتتىمۇ سودا ھەقىقىي پايدا تاپقانىدى. بۇنى الله ۋەھيي ئارقىلىق:{بەزى كىشىلەر باركى، ئۇلار الله نىڭ رەزاسى ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىدۇ (قىلغان ئەمەلى بىلەن پەقەت الله نىڭ رازىلىقىنىلا تىلەيدۇ). الله بەندىلىرىگە تولىمۇ مەرھەمەتلىكتۇر} دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلدى.

سۇھەيب ئىبنى رۇمغا مۇبارەك بولسۇن!ئۇنىڭ ياتقان يېرى نۇرغا پۈركۈنىپ كەتسۇن، ئامىين!!!

www.munber.org

ئەبۇ دەردا

"ئــەبۇ دەردا دۇنيــانى ئىككــى
قولى ۋە ئىككى كۆكرىكى بىلەن
ئىتتىرگەن ئادەم"

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف.

ئــەبۇ دەردا دېگــەن ئىســم بىلــەن ئــاتىلىپ ئادەتلەنگــەن خەزرەجلىك ئۇۋەيمىر ئىبنى مالىك ئۇيقۇسىدىن بالدۇر ئويغۇنۇپ ئۆيىنىڭ تۆرىسىگە ئورنۇتۇلغان بۇتىنىڭ يېنىغا باردى ـ دە ئۇنىڭغا سالام قىلىپ، دۇكىنىدىن ئېلىپ كەلگەن ئەڭ ياخشى خۇش بۇي نەرسىلەر بىلەن ئۇنى مايلىدى، ئاندىن يەمەندىن كەلگەن سودىگەرلەردىن بىرى ئالدىنقى كۈنى بەرگەن ئېسىل يىپەك رەختتىن تىكىلگەن سوۋغاتلىق كىيىمدىن بىرنى بۇتنىڭ ئۇستىگە يېپىپ قويدى.

قۇياش كۆتۈرۈلگەندە ئۇ ئۆيىدىن چىقىپ دۇكىنى تەرەپكە يول ئالدى. مەدىنە كوچىلىرى مۇھەممەدنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بىلەن تولغان بولۇپ، ئۇلار بەدىر ئۇرۇشىدىن قايتىپ كەلگەن ئىدى، ئۇلارنىڭ ئالدىدا قۇرەيشلىكلەردىن ئەسىرگە چۈشكەن كىشىلەر ماڭغان ئىدى. ئەبۇ دەردا بۇ ئىشلار بىلەن كارى بولماستىن پەقەت خەزرەجلىك بىر يىگىتتىن ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھىنى سورىدى. ئۇ يىگىت: ئابدۇللاھ جەڭدە قەھرىمانلىق كۆرسىتىپ، غەنىمەت ئېلىپ، سالامەت قايتىپ كەلدى، دېدى. بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئەبۇ دەردا خاتىرجەم بولغۇنىچە دۇكىنى تەرەپكە يولىنى داۋام قىلدى.

www.munber.org

ئەبۇ دەردانىڭ ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھنى سورۇشى ھېچكىمنى ھەيران قالدۇرمايتتى. چۈنكى، ھەممە ئادەم بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چوڭقۇر دوستلۇق رىشتىسىنىڭ بارلىقىنى بىلەتتى. ئۇلار ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى قەدىناس دوستلاردىن بولۇپ، ئىسلام كەلگەندىن كېيىن ئابدۇللاھ ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ مۇسۇلمان بولغان، ئەبۇ دەردا بولسا مۇشرىكلىك ھالدا قالغان ئىدى.

لېكىن، بۇنىڭ بىلەنلا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى دوستلۇق ئۈزۈلۈپ قالمىدى. ئابدۇللاھ دائىم ئەبۇ دەردانى يوقلاپ تۇراتتى. ئۇنى ئىسلامغا چاقىرىپ، ئۇنىڭغا قىزىقتۇراتتى، دوستىنىڭ مۇشرىكلىكتە ئۆتكۈزىۋاتقان ھەر بىر مىنۇتى ئۈچۈن قايغۇرۇپ، ئېچىناتتى.

ئەبۇ دەردا دۇكىنىغا كېلىپ ئىگىز ئورۇندۇقىغا ئولتۇرۇپ، سودىسىغا ۋە خىزمەتكارلىرىنى دۇكانىنىڭ ئىشلىرىغا بۇيرۇشتەك ئىشلارغا بېرىلىپ كەتتى. بۇ چاغدا ئۆز ئۆيىدە نېمە ئىشلارنىڭ بولغانلىقىدىن ئۇ قىلچە خەۋەرسىز ئىدى.

دەل مۇشۇ ۋاقىتتا ئابدۇللاھ ئۇنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. ئۇ بىر ئىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ ماڭغان ئىدى. ئۇ دوستىنىڭ ئۆيىگە يېتىپ بارغاندا ھويلىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئوچۇق ئىكەنلىكىنى، ئەبۇ دەردانىڭ ئايالىنىڭ ئۆيدە بارلىقىنى كۆردى ــ دە: ئەسسەلامۇ ئەلەيكۇم، ئى الله نىڭ ئايال بەندىسى! دەپ ئۇ ئايالغا سالام بەردى.

ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام، ئى ئەبۇ دەردانىڭ قېرىندىشى، دەپ سالامنى قايتۇردى ئۇ ئايال.

ـ ئەبۇ دەردا قېنى؟

www.munber.org

ـ دۈكىنىغا كەتكەن، ئۈزۈن ئۆتمەي قايتىپ كېلىدۇ.

ـ كىرسەم بولامدۇ؟

ئەلۋەتتە، ئازادە كىرىۋېرىڭ. ئۇ ئايال ئابدۇللاھنى ئۆيگە باشلاپ قويۇپ باللىرى بىلەن ئۆز ھۇجرىسىدىكى ئىشى بىلەن بولۇۋەردى.

ئابدۇللاھ ئەبۇ دەردانىڭ بۇتى قويۇلغان ئۆيگە كىرىپ، ئۆزى ئالغاچ كەلگەن پالتا بىلەن بۇتنى چېقىشقا باشلىدى. ئۇ بۇتنى چاقاچ: اللە قا قوشۇپ ئىبادەت قىلىنغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئاساسى يوق، اللّٰه قا قوشۇپ ئىبادەت قىلىنغان نەرسىنىڭ ھەممىسى ئاساسسىز، ساختا، خاتا... دەيتتى.

ئەبۇ دەردانىڭ ئايالى بۇت بار ئۆيگە كىرىپ، چىقىلىپ يەردە ياتقان بۇت پارچىلىرىغا قاراپ چۆچۈپ كەتتى ـ دە ئى ئابدۇللاھ! سەن مېنى تۇگەشتۇردۇڭ، سەن مېنى تۇگەشتۇردىڭ، دېگىنىچە ئۆزۈنىڭ يۈز كۆزىگە كاچاتلاشقا باشلىدى.

ئەبۇ دەردا قايتىپ كەلگەندە ئايالى بۇت بار ئۆينىڭ بۇسۇغىسىدا يىغىدىن ئىسەدەپ ئولتۇراتتى. چىرايىدىن قاتتىق قورققانلىقى چىقىپ تۇراتتى. ئەبۇ دەردا ئايالىدىن:نېمە ئىش بولدى؟دەپ سورىدى.

قېرىندىشىڭ ئابدۇللاھ سەن يوق چاغدا ئۆيگە كېلىپ، بۇتنى چېقىپ تاشلىدى، دېدى ئايالى. ئەبۇ دەردا يەردە چېقىلىپ ياتقان بۇت پارچىلىرىغا قاراپ ئىنتايىن ئاچچىقلاندى ھەم دەرھال بېرىپ ئابدۇللاھدىن ئەنتىنى ئالماقچى بولدى ـ يۇ بىرئازدىن كېيىن ئاچچىقى يېنىپ ئۆچ ئېلىش پىلانىدىن ۋاز كەچتى. چۈنكى، ئۇ: ئەگەر بۇ بۇتتا ياخشىلىق بولسا ئۆزىنى قوغدىغان

www.munber.org

بولاتتى، دېگەنلەرنى ئويلاپ قالغان ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھاللا ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلدى. ئەبۇ دەردا ئۆزىنىڭ اللّٰه نىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئېلان قىلدى، ئۇ قەۋمى ئىچىدە ئىسلامغا كىرگەنلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى بولدى.

ئەبۇ دەردا مۇسۇلمان بولغاندىن تارتىپ باشتىن ئاخىرغىچە اللّٰه ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان چىن ئىشەنچىسى بىلەن ئىمان كەلتۈرۈپ كەلدى. ھەمدە بۇندىن بۇرۇن ئىمان ئېيتماي ئۆتكۈزۈۋەتكەن ئاشۇ ۋاقىتلىرى ئۈچۈن ناھايىتىمۇ بەك ئېچىندى. چۈنكى، ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى اللّٰه نىڭ دىنىنى ئۆگىنىش، قۇرئاننى يادا ئېلىش، ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلىش، تەقۋادار بولۇش جەھەتلەردە ناھايىتىمۇ بەك ئىلگىرلەپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ پۇشايمانلىق ۋاقىتلىرىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇش ئۈچۈن، قاتتىق تىرىشىش ئارقىلىق، ئالدىنقىلارغا يېتىشىۋېلىش، ھەتتا ئۇلاردىنمۇ ئېشىپ كېتىش ئۈچۈن كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئۆگىنىشنى مەخسەت قىلدى.

ئۇ ئىبادەتتە زاھىدقا، بىلىم ئېلىشقا، اللّٰه نىڭ كىتابىنى يادا ئېلىشقا، ئۇنىڭ مەنىلىرىنى چۈشىنىشكە كېچە - كۈندۈز بوشاشماي تىرىشقۇچىغا ئايلاندى. كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ تىجارەتنىڭ ئىبادەت ۋە بىلىم ئېلىشىغا دەخلە قىلىدىغانلىقىنى ھېس قىلغان ھامان ھېچ ئىككىلەنمەيلا ئۇنىڭدىن ۋاز كەچتى. بىر ئادەم ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن بىر ئوبدان كېتىپ بارغان تىجارىتىنى تاشلىۋەتكەنلىكىنى سورىغاندا ئۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىشتىن بۇرۇن تىجارەت بىلەن شۇغۇللىناتتىم. ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن تىجارەت بىلەن ئىبادەتنى بىللە قىلاي دېگەن ئىدىم. لېكىن، بۇ مۇمكىن بولمايدىكەن، شۇڭا تىجارەتنى تاشلىدىم، دەپ جاۋاب بەرگەن.

www.munber.org

ۋە يەنە: الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، كۈنگە **300** دەرھەم كىرىم بولىدىغان تىجارىتىم بولغان تەغدىردىمۇ بۇ تىجارىتىم مېنى مەسچىتتىكى جامائەت نامىزىدىن قۇرۇق قالدۇرسا مەن بۇنداق تىجارىتىمنىڭ بولۇشىنى خالىمايمەن، بۇنداق دېگىنىم ھەرگىزمۇ الله سودا ـ سېتىقنى ھارام قىلدى دېگەنلىگىم ئەمەس، مەن تىجارىتى الله نى ئەسلەشتىن يىراقلاشتۇرۇپ قويغانلاردىن بولۇشنى خالىمايمەن، دېگەن.

ئەبۇ دەردا يالغۇز تىجارەتتىنلا قول ئۈزۈپ قالماي يەنە دۇنيانىڭ زىبۇ ـ زىننەتلىرىدىن، مەئىشەتلىك تۇرمۇشتىنمۇ قول ئۈزۈپ تېنىنى ئۆرە قىلىپ تۇرۇدىغان بىر لوقمىچىلىك تائام، ئەۋرىتىنى يېپىپ تۇرغىچىلىك ئاددىي كىيىم بىلەنلا كۇپايىلىنىدىغان زاھىدقا ئايلاندى.

قاتتىق سوغۇق كۈنلەردىكى بىر كېچىسى ئۇنىڭ ئۆيىگە بىر بۆلۈك كىشىلەر مېھمان بولۇپ چۈشتى. ئەبۇ دەردا ئۇلارغا ئىسسىق تاماق كەلتۈردى. لېكىن ياتار چاغدا يوتقان كەلتۈرمىدى. مېھمانلار بۇ توغرىسىدا مەسلىھەت قىلىشتى، ئاردىن بىرەيلەن:مەن بېرىپ دەپ باقاي دېدى. قالغانلار ئۇنى توسىغان بولسىمۇ ئۇ ئادەم ئۇنىماي ئۇنىڭ ئۆيى تەرەپكە ماڭدى. ئۇ ئەبۇ دەردانىڭ ھوجرىسىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ئۇنىڭ ھېچقانداق يېپىنچىسىز ياتقانلىقىنى ئايالىنىڭمۇ ھېچبىر سوغۇقتىن دال بولالمايدىغان نېپىز كىيىملەر بىلەن ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى.

ئۇ ئادەم ئەبۇ دەرداغا: سېنىڭمۇ يېپىنچاڭ يوقمۇ نېمە؟سېنىڭ ئۆي سەرەمجانلىرىڭ قېنى؟دېدى. ئەبۇ دەردا:

بىزنىڭ ئۇ يەردە(ئاخىرەتتە) بىر ئۆيىمىز بار، بىز دۇنيادا قولغا كەلتۈرگەن نەرسىلىرىمىزنى ئۇ يەرگە ئەۋەتىپ بېرىمىز.

www.munber.org

ھازىر بۇ ئۆيىمىزدە يېيىشكە بىرەر نەرسە بولسا ئەلۋەتتە سىلەرگە ئەۋەتىپ بەرگەن بولاتتۇق، بىزنىڭ ئاشۇ ئۆيىمىزگە يېتىپ بارىدىغان يولدا ناھايىتى بىر ئىگىز بىر داۋان بار. بۇ داۋاندىن يۈكى يەڭگىل ئادەم يۈكى ئېغىر ئادەمگە قارىغاندا تېز ئۆتۈپ كېتىدۇ. بىز تېز ئۆتۈپ كېتىش ئۈچۈن يۈكلىرىمىزنى يەڭگىللىتىۋاتىمىز، ئەمدى چۈشەنگەسەن؟دېدى. ھېلىقى ئادەم: ھەئە چۈشەندىم، الله ساڭا چەكسىز ئەجىر ئاتا قىلسۇن!دېدى.

ئۆمەر (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)خەلىپىلىك دەۋرىدە ئەبۇ دەردانى شامغا ۋالىي قىلىپ ئەۋەتمەكچى بولدى. ئەبۇ دەردا بۇنى رەت قىلدى. ئۆمەر يەنە مەجبۇرلاپ تۇرىۋالغاندا ئەبۇ دەردا:

ئەگەر مېنىڭ ھوقۇق تۇتماي پەقەتلا كىشىلەرگە الله نىڭ كىتابىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىنى ئۆگىتىش، ناماز ئوقۇپ بېرىش ئۈچۈن بېرىشىمغا قوشۇلساڭ باراي، دېدى. ئۆمەر بۇنىڭغا قوشۇلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ شام دىيارىغا قاراپ يولغا چىقتى. ئۇ دەمەشىققە كېلىپ بۇ يەردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ باياشات تۇرمۇشقا يۈزلەنگەنلىكىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى.

ئۇ كىشىلەرنى مەسچىتكە چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى.

ئى دەمەشىق ئەھلى!سىلەر دىندا قېرىنداش، دۇنيالىقتا خوشنا دۈشمەن ئۈستىدىن غەلبە قىلغۇچىلەر سىلەر، سىلەرنىڭ مېنى ياقتۇرۇشىڭلارغا ۋە نەسىھەتلىرىمنى قوبۇل قىلىشىڭلارغا نېمە توسالغۇ بولىدى؟ مەن سىلەردىن بىرەر نەرسە تەلەپ قىلمايمەن، مېنىڭ سىلەرگە نەسىھەت قىلىشىم ھەرگىزمۇ خىراجىتىم ئۈچۈن ئەمەس. مەن سىلەرنىڭ ئالىملىرىڭلارنىڭ تۈگەپ كېتىپ، نادانلىرىڭلارنىڭ قالغىنىنى كۆردۈم. مەن سىلەرنىڭ الله بىرىشنى ئۆز ئۈستۈگە ئالغان نەرسىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشكە ھەپلىشىپ، بۇيرۇغان ئىشلارنى تاشلاپ

www.munber.org

قويغىنىڭلارنى كۆرىۋاتىمەنغۇ؟!مەن سىلەرنىڭ يەپ بولالمىغان نەرسىلەرنى يىغىپ قويۇۋاتقانلىقىڭلارنى كۆرۈۋاتىمەنغۇ؟!

سىلەردىن بۇرۇنقىلارمۇ نۇرغۇن مال ـ دۇنيا يىغقان، چىڭكى يوق شىرىن خىيالارنى سۈرگەن، ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلارنىڭ يۇرتلىرى خاراپلاشتى. قىلغان شىرىن خىيالىرى كۆپۈككە، ئۆيلىرى قەۋرىستانلىققا ئايلاندى. ئى دەمەشىقلىقلەر!ئاد قەۋمىمۇ ئۆز ماكانىنى مال ـ دۇنياغا تولدۇرۇۋەتكەن، ئەۋلاتلىرى كۆپەيگەن ئىدى. بۇگۈن كىم مەندىن ئادنىڭ قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى ئىككى دەرھەمگە ئالىدۇ؟دىدى. بۇلارنى ئاڭلاپ مەسچىت ئىچىدىكى كىشىلەر ئاۋازلىرى مەسچىت سىرتىدىكىلەر ئاڭلىغىدەك دەرىجىدە يىغلاپ كەتتى.

شۇنىڭدىن كىيىن، ئەبۇ دەردا دەمەشىقنىڭ بازارلىرىنى، كىشىلەرنىڭ سورۇنلىرىنى ئارىلاشقا باشلىدى، سوئال سورۇغۇچىلارغا جاۋاب بىرەتتى. بىلمىگەنلەرگە ئۆگىتەتتى، غاپىلغا تەنبىھ بىرەتتى، ئۇ بارلىق پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ياخشىلىق يوللىرى ئۈچۈن خىزمەت قىلاتتى.

بىر كۈنى ئۇ بىر تۈركۈم كىشىلەرنىڭ قىشىدىن ئۆتۈپ كىتىۋاتقاندا، بىرمۇنچە كىشىلەرنىڭ بىر كىشىنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋىلىپ ئۇ كىشىنى تىللاۋاتقانلىقىنى كۆرىدۇ. ئۇ بىرىپ:نىمە ئىش بولدى؟دەپ سورايدۇ. كىشىلەر ئۇنىڭغا:ئۇ قەبىھ گۇناھ ئۆتكۈزگەن ئادەمكەن، دەپ جاۋاب بىرىدۇ.

ئەبۇ دەردا ئەتراپىدىكىلەرگە قاراپ:ئەگەر سىلەر بىر ئادەمنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرسەڭلار ئۇنى چىقىرىۋالامتىڭلار؟دەپ سورايدۇ.

ـ ئەلۋەتتە.

www.munber.org

ـ ئەمسە ئۇنى ئۇرماڭلار، تىلىماڭلار، بەلكى ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ، يول كۆرسىتىڭلار، سىلەرنى گۇناھ ئىشتىن ساقلىغان الله قا ھەمدۇ ئېيتىڭلار.

ـ سەن بۇ كىشىنى ئەيىپلىمەمسەن؟

ـ مەن ئۇنىڭ قىلغان ئىشىغا ئەلۋەتتە قارشى. لېكىن، ئۇ تەۋبە قىلسا، بۇ ئىشنى قىلىشتىن يانسا، ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىم.

بۇ چاغدا ھېلىقى ئادەم يىغلاپ قىلغان ئىشىغا تەۋبە قىلدى.

بۇ ياش ئەبۇ دەرداغا ئالدىنىڭ كېلىپ: ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى! ماڭا نەسىھەت قىلغىن، دېدى.

ـ ئى ئوغلۇم!دېدى ئەبۇ دەردا ئۇ ياشقا: سەن الله نى خوشال چاغلىرىڭدا ئەسلە، قىيىنچىلىق چاغلىرىڭدا الله سېنى يادا ئېتىدۇ. سەن ئالىم ياكى ئوقۇغۇچى ۋەياكى ئاڭلىغۇچى بولغىن، ھەرگىزمۇ تۆتىنچىسى(نادان) بولۇپ قالما، بولمىسا تۈگىشىسەن.

ـ ئى ئوغلۇم! مەسچىت ئۆيۈڭ بولسۇن!مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «مەسچىت بارلىق تەقۋادارلارنىڭ ئۆيى» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان. مەسچىتنى ئۆز ئۆيى قىلغۇچى كىشىلەرگە الله كەڭچىلىك، رەھمەت ئاتا قىلىشقا، جەھەننەمدىكى پىلسىرات كۆۋرۈكىدىن ئۆز رازىلىقى بىلەن ئۆتكۈزۈشكە كېپىل بولغان.

بىر كۈنى ئەبۇ دەردا كوچىدا ئەتراپىدىكى ئۆتكەن ــ كەچكەنلەر ھەققىدە پاراڭلىشىپ ئولتۇرغان بىر تۈركۈم ياشلارنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئى باللىرىم! مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئىبادەتخانىسى ئۇنىڭ ئۆيىدۇر، ئۆيدە ئولتارغاندا كۆڭۈلنى، كۆزنى تىزگىنلىگىلى بولىدۇ. سىلەر بازارلاردا ئولتۇرۇشتىن ساقلىنىڭلار، ئۇ ئادەمنى بىكارچە قىلىدۇ، دېدى.

www.munber.org

ئۇ دەمەشىقتىكى چاغلىرىدا مۇئاۋىيە ئەبۇ دەردانىڭ قىزى دەردائىنى ئوغلى يەزىدقا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ئەلچى ئەۋەتىدۇ. ئەمما ئەبۇ دەردا قىزىنى يەزىدقا بەرمەي، ئادەتتىكى مۇسۇلمان ئاممىسى ئىچىدىكى دىنى ۋە ئەخلاقى ياخشى بىر ياشقا بېرىدۇ. ئۇنىڭ بۇ ئىشى ھەممە ئادەمگە پۇر كېتىپ، كىشىلەر: ئەبۇ دەردا قىزىنى مۇئاۋىيەنىڭ ئوغلىغا بەرمەي، ئادەتتىكى بىر مۇسۇلمان يىگىتكە بەردى، دەپ ھەيران بولۇشىدۇ. ئەبۇ دەردادىن بۇنداق قىلىشىنىڭ سەۋەبى سورالغاندا ئۇ:

ئويلاپ بېقىڭلار ! قىزىم ئالدىدا قۇل، چاكارلار قول قوشتۇرۇپ تۇرغان، ئۆزىنى ئۈچە مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەن قەسىر ئىچىدە تۇرغان ھالدا كۆرسە، سېنىڭچە ئۇنىڭ ھېسسىياتى قانداق بولار؟ئۇنىڭ دىنى قانداق بولار؟دەيدۇ.

ئۇ شامدىكى چاغدا خەلىپە ئۆمەر شامنى كۆزدىن كەچۈرۈشكە كېلىدۇ ۋەئەبۇ دەردانىڭ ئۆيىگە كېچىسى ئۇنى يوقلاپ كېلىدۇ، ئۇ كەلگەندە ئەبۇ دەردانىڭ ئىشىكى تاقاقسىز بولۇپ، ئۆمەر قاراڭغۇ ئۆيگە كىرىدۇ. ئەبۇ دەردا ئۆمەرنىڭ كەلگەنلىكىنى شەپىسىدىن بىلىپ، ئۇنى قارشى ئېلىپ ئولتۇرغۇزىدۇ. ئۇ ئىككىسى مۇڭدىشىشقا باشلىدى. قاراڭغۇدا ئۇلار بىر بىرىنىڭ چىرايىنى كۆرەلمەيتتى. ئۆمەر ئەبۇ دەردانىڭ ياستۇقىنى سىلاشتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئات تەلكى ئىكەنلىكىنى، كۆرپە ياستۇقىنى سىلاشتۇرۇپ، كۆرپىسىنىڭ شېغىل تاش، يوتقىنىنىڭ دەمەشىقنىڭ سوغۇقىغا دال بولالمايدىغان نېپىز بىر يېپىنچا ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ. ئۇ ئەبۇ دەرداغا:

الله ساڭا رەھمەت قىلسۇن!تۇرمۇش خىراجىتىڭ ئۈچۈن مال ئەۋەتىپ بىرەيمۇ؟دەيدۇ.

www.munber.org

ئى ئۆمەر! دەيدۇ ئەبۇ دەردا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسى ئېسىڭدە بارمۇ؟

ـ قايسى ھەدىسنى دەيسەن؟

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سىلەرنىڭ دۇنيادىن ئالىدىغان نەرسەڭلەر يولۇچىنىڭ ئوزۇقچىلىك بولسۇن!» دېمىگەنمۇ؟!

ـ ئەلۋەتتە.

ـ ئۇنداقتا بىز بۇنىدىن ئارتۇقنى يەنە نېمە قىلىمىز؟ بۇنى ئاڭلاپ ئۆمەر يىغلاپ كەتتى. ئەبۇ دەردامۇ يىغلىدى، ئۇ ئىككىسى تاكى تاڭ ئاتقىچىلىك يىغلىشىپ چىقتى.

ئەبۇ دەردا تاكى دەمەشقتە ۋاپات بولغىچە ياشىغان ھاياتىدا كىشىلەرگە ۋەز ـ نەسىھەت قىلىپ، قۇرئان ـ ئىلىملىرىنى ئۆگىتىپ ياشىدى. ئۇنىڭ ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرغىچى بولغان ئاخىرقى كېسىلىدە ئۇنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ:قايەرىڭ بەك ئاغرىۋاتىدۇ؟دەپ سورىدى. ئۇ:

ـ گۇناھلىرىم.

كۆڭلۈڭ نېمىنى بەك خالايدۇ؟

پەرۋەردىگارىمنىڭ مېنى ئەپۇ قىلىشىنى، دەپ ئاندىن ئەتراپىدىكىلەرگە: ماڭا "لا ئىلاھە ئىللەللاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ"نى ئوقۇپ بېرىڭلار، دەپ شۇ كەلىمىنى تەكرارلىغىنىچە جان ئۈزدى. الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!

ئەبۇ دەردا ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئەۋف ئىبنى مالىك ئەشجەئى مۇنداق بىر چۈش كۆرىدۇ. چۈشىدە ئەتراپى كەڭرى

www.munber.org

كەتكەن، سايىلىرى سالقىن بىر گۈزەل ياپلاقنى كۆردۇ، ئۇ ياپلاقنىڭ ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى كاتتا بىر تىرە گۈمبەز بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان چىرايلىق قويلار ئوتلاۋاتقان ئىكەن. ئەۋف: بۇ قويلار كىمنىڭ؟ دېگەندە

ئۇ قويلار ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋفنىڭ، دېگەن جاۋاب بېرىلدى. بۇ چاغدا

چىدىردىن ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف چىققىپ: ئى! ئەۋف ئىبنى مالىك!بۇلار الله نىڭ بىزگە قۇرئاننىڭ سەۋەبى بىلەن بەرگەن نېئمەتلىرى، ئەگەر سەن بۇ يولنىڭ يۇقىرىسىگە چىقساڭ، كۈزۈڭ كۆرۈپ باقمىغان، قۇلىقىڭ ئاڭلاپ باقمىغان، خىياللىڭغىمۇ كېچىپ باقمىغان، ئاجايىپ ئىشلارنى كۆرىسەن، دېدى.

- ئۇ نەرسىلەر كىمنىڭ؟دېگەندە.

ئۇلارنى الله ئەبۇ دەرداغا تەييارلىغان، چۈنكى، ئۇ ئىككى دۇنيانى ئىككى ئالقىنى ۋە كۆكرىكى بىلەن ئىتتىرگەن ئادەم، دېدى.

www.munber.org

زەيد ئىبنى ھارىس

«اللە بىلەن قەسەمكى، زەيد ئىبنى ھارىس رەھبەرلىككە لايىق ئادەم، ئۇ ھەم مەن ئۈچۈن كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملىكى.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

سۇئلەبەبىنىڭ قىزى سۇئدا مەئىن جەمەتىدىكىلەرنى زىيارەت قىلىپ كېلىش ئۈچۈن ماڭغاندا، ئۇنىڭ ئوغلى زەيدئىبنى ھارىسمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. ئۇلار مەنزىلىگە يېتەي دەپ قالغاندا، قەيىن جەمەتىنىڭ چەۋاندازلىرى ھۇجۇم قىلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ماللىرىنى بۇلاپ، تۇگۈلىرىنى ھەيدەپ، بالىلىرىنى ئەسىر ئالدى. ئەسىر ئېلىنغان بالىلار ئارىسىدا سۇئدانىڭ ئوغلى زەيدمۇ بار ئىدى. بۇ چاغلاردا زەيد سەككىز ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان كىچىك بالا ئىدى.

ئەسىرگە ئالغۇچىلار ئۇنى ئوككاز بازىرىدا بازارغا سالدى. ئۇنى قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن بىرى بولغان خۇۋەيلىدنىڭ ئوغلى ھەكىم ئىبنى ھەزام دېگەن باي تۆت يۈز دەرھەمگە سېتىۋالدى، ۋە ئۇنىڭ بىلەن قوشۇپ ئىككى قۇل سېتىۋېلىپ مەككىگە ئېلىپ كەتتى.

ھەكىمنىڭ ھامما ئاچىسى بولغان خەدىچە ئۇنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنى قارشى ئېلىش يۈزىسىدىن ئۇنىڭ ئۆيىگە باردى. ھەككەم ئۇنىڭغا: ئى ھامما! مەن ئوككازدىن بىرنەچچە خىزمەتكار سېتىۋالدىم، سىز ئۇلاردىن خالىغان بىرىنى تاللىۋېلىڭ، تاللىغىنىڭىزنى سىزگە سوۋغا قىلاي، دېدى.

www.munber.org

خەدىچە بۇ خىزمەتكارلارنى كۆزدۇن كەچۈرۈپ، زەيدنىڭ چىرايىدىكى ئەقىل ــ پاراسەت ئالامەتلىرىنى كۆرۈپ ئۇنى ياقتۇرۇپ قالدى ــ دە ئۇنى ئالدى. ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي خەدىچە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ بىلەن توي قىلدى. خەدىچە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنى قۇتلۇقلاپ، ئۇنىڭغا بىر سوۋغات بەرمەكچى بولۇپ، زەيدتىن ئەۋزەللەرەك بىر سوۋغاتنى تاپالماي ئاخىرى زەيدنى ئۇنىڭغا سوۋغا قىلدى.

بۇ تەلەيلىك بالا مۇھەممەت ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ سۆھبەتلىرىدىن، تەربىيەسىدىن، ئېسىل خىسلەتلىرىدىن نېئمەتدار بولىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئۆز ئانىسى بۇ يۈرەك پارىسىنىڭ ھەسرىتى بىلەن يا ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتلەنلىكىگە ياكى ھايات ئىكەنلىكىگە جەزىم قىلالماي، كۆزلىرىدىن ياش قۇرۇماي يىغلاپ يۈرەتتى. ئۇنىڭ دادىسى بولسا بالىسىغا بولغان چەكسىز پىراقى بىلەن، ھەممە جايدىن ئۇنىڭ دېرىكىنى قىلىشقا، بالىسىغا بولغان پىراقنى قوشاق قىلىپ مۇنداق شېئىر توقۇپ يۈرۈشكە باشلىغان ئىدى.

يوقاتتىم زەيدنى مەن، يا بىلمىدىم بولدىكىن نېمە ئۇنىڭغا.

باغلايمۇ ئۈمۈت ھايات دەپ، يا دەلىل بارمۇ يوق بولغىنىغا.

قەسەم قىلايكى ھېچ بىلمىدىم، سورىدىم ئۇنى ھەممە جايدىن.

ھەر كۈتۈرۈلگەن قوياش ئەسلىتەر، قايسى جاي ئالدى قويىنىغا.

گەر پاتسا قوياش يەنە دەيمەن، قايسى جاي ئالدى ئۇنى باغرىغا،

www.munber.org

مىنىپ تۇگىگە كېزىمەن ھەرجاي ئىزدەپ بالامنى چۆكۈپ پىراقىغا.

ھارمىدىم مەنمۇ، ھارماس تۇگەممۇ، سوراپ ئىزدەش سەپىرىدە.

يا قالارمەن، يا ئۆلەرمەن ئۆلىدىغۇ ئىنسان ھەرخىل ياشاش يوللىرىدا.

مەلۇم بىر يىلدىكى ھەج مەۋسۇمىدە زەيد جەمەتىدىن بولغان بىرقانچە كىشى بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىۋاتقاندا، زەيد بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇلار بىر بىرلىرىنى تونۇدى. ئەھۋاللاشتى. ھەج پائالىيىتىنى ئادا قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇلار ئۆز دىيارىغا قايتتى ۋە ھارىسەگە كۆرگەن ئاڭلىغانلىرىنى سۆزلەپ بەردى.

ھارىسە دەرھال ئوغلىنى تەييارلاپ، يۈرەك پارىسىنى قايتۇرۇۋېلىش ئۈچۈن سەرىپ قىلىدىغان مال ـ مۈلۈكنى ئېلىپ، قېرىندىشى كەئەب بىلەن بىرگە مەككىگە قاراپ يولغا چىقتى. ئۇلار مەككىگە يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كىرىپ:

ئى ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ ئوغلى! سىلەر الله نىڭ ئۆيىنىڭ خوشنىلىرى، ھاجەتمەنلەرنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىسىلەر، ئاچ قالغانغا تائام بېرىسىلەر. بىز سېنىڭ قېشىڭغا بالىمىز توغرۇلۇق كەلدۇق، يېتەرلىك مالمۇ ئېلىپ كەلدۇق. بىزگە ياخشىلىق قىلىپ بالىمىزنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن بىزدىن خالىغىنىڭنى ئالساڭ، دېدى.

ـ «سىلەر دېگەن بۇ بالا كىم؟»

ـ سېنىڭ خىزمەتچىڭ زەيد ئىبنى ھارىس.

ـ «سىلەرگە تۆلەم تۆلەشتىنمۇ ئارتۇق يول يوقمۇ؟»

www.munber.org

– بۇ نېمە دېگىنىڭ؟

– «مەن بالاڭلارنى چاقراي، ئۇنىڭغا مەن بىلەن سىلەرنى تاللاش ئىختىيارلىقىنى بېرەيلى، ئەگەر سىلەرنى تاللىسا مال ئالمايمەن، ئەگەر مېنى تاللىسا اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆزىنى تاللىغۇچىدىن يۈز ئۆرۈگۈچىلەردىن ئەمەسمەن.»

مۇھەممەد زەيدنى چاقىرىپ: «بۇلار كىم؟» دېدى. ئۇ: دادام ھارىس ۋە تاغام كەئەب، دېدى.

– «مەن سېنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقىڭغا قويدۇم. خالىساڭ ئۇلار بىلەن كەت، خالىساڭ مەن بىلەن قال.»

بۇنى ئاڭلىغان زەيد ھېچ ئىككىلەنمەستىن:مەن سەن بىلەن قالىمەن، دېدى.

دادىسى: ۋاي ئىسىت ساڭا! سەن قۇللۇقنى ئاتا ـ ئاناڭدىنمۇ ئەلا بىلەمسەن؟ دېدى. زەيد:مەن بۇ ئادەمدىن چەكسىز ياخشىلىق كۆردۈم. ئۇنىڭدىن مەڭگۈ ئايرىلمايمەن، دېدى.

مۇھەممەد زەيدنىڭ بۇ ئىشنى كۆرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ قولىدىن يېتىلەپ بەيتۇللاھقا ئېلىپ چىقىپ، قۇرەيشلەردىن بىر گۇرۇھ كىشىلەرگە: «ئى قۇرەيش گۇرۇھى!گۇۋاھ بولۇڭلار! بۇ مېنىڭ ئوغلۇم ۋە مىراسخورۇم. مەنمۇ ئۇنىڭ مىراسخورى »دېدى. زەيدنىڭ دادىسى بىلەن تاغىسىنىڭ كۆڭلى تەسكىن تېپىپ يۇرتىغا خاتىرجەم ھالدا قايتتى.

شۇندىن ئېتىۋارەن زەيد ”زەيد ئىبنى مۇھەممەد “ دەپ چاقىرىلىدىغان بولدى. بۇنداق چاقىرىلىش تاكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەزىپىسى كېلىپ، ئىسلامدا بېقىۋالغان باللىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋېلىشنى ئەمەلدىن قالدۇرۇدىغان

www.munber.org

ئايــەت چۈشــكىچىلىك داۋام قىلــدى. اللە تەئــەلا:{ ئۇلارنــى ئاتىلىرىنىڭ ئىسىملىرى بىلەن چاقىرىڭلار}[1] دېگەن ئايەتنى چۈشەرگــەندىن كېيــن زەيــد، زەيــد ئىبنــى ھــارىس دەپ چاقىرىلىدىغان بولدى.

زەيد مۇھەممەدنى ئاتا ـ ئانىسىدىن ئۇستۈن بىلىپ تاللىغان ۋاقتىدا ئۆزىنىڭ قانداق بىر غەنىمەتكە ئېرىشكىنىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئائىلىسى ۋە ئۇرۇغ ــ تۇغقىنىدىن ئەلا بىلىپ تاللىغان كىشىنىڭ ئەسلىدە ئەۋۋەلقى ۋە ئاخىرقىلارنىڭ رەھبىرى، اللە نىڭ پۈتكۈل مەخلۇقاتقا رەھمەت قىلىپ ئەۋەتكەن ئەلچىسى ئىكەنلىكىنى تېخىمۇ بىلمەيتتى. شۇنداقلا، كەلگۈسىدە يەر يۈزىدە قۇرۇلىدىغان بىر دۆلەتنىڭ سەۋەبى بىلەن شەرقتىن غەربكىچە بولغان يەر يۈزىنىڭ ھەممە يەرگە ياخشىلىقنىڭ يېتىپ بارىدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ مۇشۇ بۈيۈك دۆلەتنىڭ ئاساسچىلىرىنىڭ تۆتىنچىسى بولۇپ قالىدىغانلىقىنى قەتئىي ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدى. ئىنىقكى بۇ پەقەت اللە نىڭ پەزلى كارامىتى بىلەنلا ئاتا قىلىدىغان ئىنايىتى. اللە خالىغان بەندىسىگە پەزل ئاتا قىلىدىغان كاتتا پەزلەت ئىگىسىدۇر.

زەيد قېلىشنى تاللىغاندىن كېيىن ئارىلىقتا بىرنەچچە يىل ئۆتۈپ، اللە تائالا مۇھەممەدنى ھەق ۋە ھىدايەتلىك دىن بولغان ئىسلام دىنى بىلەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. زەيد ئىسلامغا كىرگەنلەرنىڭ ئەۋۋەلقىسى بولدى. دېمەك، زەيد ئۆزىمۇ بىلمەستىن مۇشۇنداق بىر ئەۋزەل ئادەمنى تاللىغان ئىدى.

زەيــد كېيىــنكى كۈنلــەردە پــەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەخپىيىتىنى ساقلىغۇچىسى، مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ قوماندانى،

---

[1] سۈرە ئەھزاپ 5 ـ ئايەت.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتلارغا چىقىپ كەركەنكدە مەدىنىدىكى ۋاكالەتەن خەلىپىسى بولۇپ قالغۇچى بولۇپ قالدى.

زەيد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئائىلىسىدىن ئۈستۈن بىلىپ تاللىغىنىدەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ زەيدنى ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن باراۋەر ئورۇندا قويۇپ ياخشى كۆردى. ئۇ بىرياقلارغا كەتسە ئۇنى سېغىناتتى. قايتىپ كەلسە ھېچبىر كىشىگە قىلمىغان قىزغىنلىق ۋە خوشاللىق بىلەن قارشى ئالاتتى. بۇ ھەقتە ئائىشە (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ سۆزلەپ بەرگىنى سۆزىمىزگە دەلىل بولۇشى مۇمكىن.

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى زەيد سەپىرىدىن قايتىپ كىلىپ ئىشىكنى چەكتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىندىك ئۈستۈدىن تىزىغىچە كېلىدىغان كالتا ئىشتىنى بىلەنلا كىيىشكە ئۈلگۈرمىگەن كىيىمىنى سۆرىگىنىچە چىقىپ ئىشىكنى ئاچتى ۋە زەيدنى قىزغىن قۇچاغلاپ سۆيۈپ كەتتى. الله بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن بۇنىدىن بۇرۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرسىگە بۇنداق كىيىمسىز ئىشىك ئاچقىنىنى كۆرمىگەم ئىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زەيدنى ياخشى كۆرۈدىغانلىقى ساھابىلارنىڭ ئارىسىدا تارقىلىپ ئۇ باشقىلار تەرىپىدىن"پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى، ياخشى كۆرگەن ئادىمى، "دېگەن ناملار بىلەن ئاتالدى. زەيدتىن كېيىن ئۇسامەنى "پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى ۋە دوستىنىڭ بالىسى"دەپ چاقىرىشاتتى.

ھىجرىيەنىڭ سەككىزىنچى يىلى الله دوستىنى دوستىدىن ئايرىپ سىنىماقچى بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھارىس ئىبنى ئەزەرنى بۇسرانىڭ پادىشاھىنى ئىسلامغا چاقىرىپ مەكتۇپ بىلەن ئەۋەتتى. ھارىس

www.munber.org

ئىئوردانىيــەنىڭ شـــەرقىدىكى مۇئەتتەگـــە بارغـــاندا غەسســـان پادىشاھىنىڭ ئادەملىرىدىن بىرى ئۇنى تۇتىۋىلىپ، باغلاپ بۇسرا پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى ـ دە ھارىسنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

بۇ ئىش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ناھايىتى ئېغىر كەلدى. چۈنكى، تاكى شۇ كۈنگىچە ئۇنىڭ بىرەرمۇ ئەلچىسى ئۆلتۈرۈلمىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئەتتەدە جەڭ قىلىش ئۈچۈن **3000** كىشىلىك قوشۇن تەييارلاپ، بۇ قوشۇنغا زەيدنى قوماندان قىلدى. ۋە: «ئەگەر زەيدقا قازا يەتسە جەفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ قوماندان بولسۇن. ئەگەر ئۇنىڭغىمۇ قازا يەتسە ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە قوماندان بولسۇن، ئۇنىڭغىمۇ قازا يەتسە، مۇسۇلمانلار ئۆزى ئىچىدىن بىرىنى قوماندان قىلسۇن» دېدى.

قوشۇن ئىئوردانىيىنىڭ شەرقىدىكى ”مەئان“غا يېتىپ بارغاندا، رۇم پادىشاھى ھىرەقلى غەسسانلارنى قوغداش ئۈچۈن **100** مىڭ جەڭچىگە ئۆزى باش بولۇپ جەڭگە ئاتلاندى. ئۇلارغا ئەرەپ مۇشرىكلىرىدىن يەنە **100** مىڭى قوشۇلدى. بۇ زور قوشۇن مۇسۇلمانلارغا يېقىن بىر جايدا چۈشتى.

مۇســـۇلمانلار مـــەئاندا قـــانداق قىلـــىش توغـــرۇلۇق مەسلىھەتلەشتى. بەزىلەر: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەكتۇپ يوللاپ دۈشمەننىڭ ساندىن مەلۇمات بېرەيلى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرىقىنى كۈتەيلى، دېدى. بەزىلەر: ياق الله بىلەن قەسەمكى، بىز ئاز ياكى كۆپ كۈچ بىلەن ئەمەس بەلكى بۇ دىننى دەپلا ئۇرۇش قىلىمىز، نىيەت قىلىپ چىققان ئىشقا ئاتلىنايلى، الله بىزگە ئىككى ياخشىلىقنىڭ بىرىگە ئېرىشتۈرۈشكە يەنى ياكى شېھىدلىككە ياكى زەپەرگە ئېرىشتۈرۈشكە ۋەدە قىلغان، دېدى.

www.munber.org

مۇسۇلمانلار شۇنداق شىددەت بىلەن جەڭ قىلدىكى، سانى شۇنچە كوپ بولغان رۇم قوشۇنىنىڭ ئىچىگە قورقۇنچ چۈشتى.

زەيد الله نىڭ ئەلچىسىنىڭ بايرىقىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ، مىسلىسىز باتۇرلۇق بىلەن ئۇرۇش قىلىپ، بەدىنىگە نەچچە يۈز نەيزە تېگىپ قانغا مىلانغان ھالدا يىقىلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن بايراقنى جەفەر ئېلىپ جەڭ قىلىپ ئۇمۇ يىقىلدى. بايراقنى ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە ئالدى. ئۇمۇ يۇقىرىقى ئىككىسىدەك قەھرىمانلارچە جەڭ قىلىپ يىقىلدى. مۇسۇلمانلار خالىد ئىبنى ۋەلىدنى ئۆزلىرىگە قوماندان قىلدى. (ئۇ تېخى ئىسلامغا يېڭى كىرگەن ئىدى.)ئۇ قوشۇننى يىغىپ بىر تەرەپتىن ئېلىپ چىقىپ كەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مۇئەتتەنىڭ خەۋىرى ۋە ئۆز قوماندانلىرىدىن ئۇچەيلەننىڭ شېھىد بولغانلىق خەۋىرى يەتكەندە ناھايىتى بەك قايغۇردى. ئۇ زەيدنىڭ ئۆيىگە بارغاندا زەيدنىڭ كىچىك قىزى يىغلىغان پېتى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تاشلاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ يىغلاپ ئاۋازى سىرتقا چىقىپ كەتتى. سەئد ئىبنى ئۇبادە:ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى ! بۇ نىمە ئىش ؟دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ دوستنىڭ دوستقا يىغلىشى»دېدى.

www.munber.org

ئۇسامە ئىبنى زەيد

ئۇسامەنىڭ دادىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: داداڭدىن سۆيۈملۈك ئىدى. ئۇ سېنىڭدىن سۆيۈملۈك.

ئۆمەرنىڭ ئوغلىغا قىلغان سۆزىدىن.

بىز ئۇسامە ھەققىدىكى بايانىمىزنى ھىجرەتتىن يەتتە يىل ئىلگىرىكى مەككىدە ئازاپ چېكىۋاتقان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ھاياتىدىن باشلايمىز.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى غەم ئەندىشىلىك كەيپىيات بىلەن مۇسىبەت ۋە دىنىنى تەشۋىق قىلىشنىڭ مەسئۇلىيىتى گىرەلىشىپ كەتكەن مۇرەككەپ ھايات ئىدى. مۇشۇ كۈنلەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئۇممۇ ئەيمەن بىر ئوغۇل تۇغدى، دېگەن بىر خوش خەۋەر يەتكۈزۈلدى. بۇ خەۋەردىن ئۇ ناھايىتى سۆيۈندى. ئۇنداقتا بۇ ئۇلۇغ زاتنى خوش قىلغان بۇ بالا كىم؟

بۇ بەختلىك بالا زەيدنىڭ ئوغلى ئۇسامە ئىدى. ساھابىلار بۇ بوۋاقنىڭ دادىسىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەزىرىدىكى مەرتىۋىسىنى بىلگەچكە، ئۇنىڭ بۇ بوۋاق ئۈچۈن بۇنچىلىك خوش بولغىنىغا ھەيران قالمىدى.

بۇ بالىنىڭ ئانىسى ئۇممۇ ئەيمەن "بەرىكەتلىك ھەبەشىيە" دەپ ئاتالغان ئايال ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى ئامىنەنىڭ خىزمەتكارى بولۇپ، ئامىنە ھايات ۋاقتىدىلا پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامنى باققان، ئامىنە ۋاپات بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇنىڭغا ئىگە بولۇپ تەربىيىلىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەقلىگە كەلگەندە ئۇزى ئۇچۇن ئۇممۇ ئەيمەندىن باشقا بىر ئانىسىنىڭ بارلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئۇممۇ ئەيمەننى ناھايىتى بەك ياخشى كۆرەتتى ۋە: «ئۇممۇ ئەيمەن مېنىڭ ئانامدىن كېيىنكى ئانام، ئائىلەمدىن ماڭا قالغان بىردىن بىر ئادىمىم، دەيتتى.

دېمەك بۇ بالىنىڭ ئانىسى ئۇممۇ ئەيمەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرىدىغان ئادىمى بولغۇنىغا ئوخشاش، دادىسى زەيدمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇن بېقىۋالغان بالىسى، ئۇنىڭ سىرلىرىنى ساقلىغۇچى دوستى، ئائىلىسىنىڭ بىر ئەزاسى، ئىسلامدىن كېيىنمۇ كىشىلەرنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇچۇن ئەڭ سۆيۈملىكى ئىدى. ئۇسامەنىڭ تۇغۇلۇشى مۇسۇلمانلارنىمۇ خوش قىلدى. چۈنكى، الله نىڭ ئەلچىسىنى خوش قىلغان نەرسە ئۇلارنى نېمە ئۇچۇن خوش قىلمىسۇن؟!ئۇلار بۇ بالىغا ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى ۋە دوستىنىڭ بالىسى“ دەپ نام بەردى.

مۇسۇلمانلار ئۇسامەگە بۇ نامىلارنى قويۇشتا ئاشۇرۇۋەتمىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەيەيھىسسالام ئۇسامەنى پۈتۈن دۇنيا قىزغانغىدەك دەرىجىدە ياخشى كۆرەتتى. ئۇسامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەۋرىسى ھەسەن بىلەن ياش جەھەتتە پەرىقلەنمەيتتى. ھەسەن ئاق، نۇرلۇق، چىرايلىق بولۇپ خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايتتى.

ئۇسامە بولسا ئۆڭى قارا، بۇرنى پاناق بولۇپ ھەبەشىيلىك ئانىسىغا ئوخشايتتى. لىكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ياخشى كۆرۈشتە بۇ ئىككىسىنىڭ ئارىلىقىنى ئايرىمايتتى. ھەسەننى بىر يوتۇسىغا، ئۇسەمەنى يەنە بىر يوتۇسىغا ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ: «ئى الله

مەن بۇلارنى ياخشى كۆرىمەن. سەنمۇ ياخشى كۆرسەڭ» دەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇسامەگە بولغان ياخشى كۆرۈشى شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنكى، بىر قېتىم ئۇسەمە ئىشىكنىڭ بوسۇغىسىغا يىقىلىپ، چىكىسى يېرىلىپ قان ئېقىپ قالىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەگە قاننى ئېرتىۋېتىشكە ئىشارەت قىلىدۇ. ئائىشەنىڭ رايى بارمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ، ناھايىتى تاتلىق سۆزلەر بىلەن ئۇسامەنى ئەركىلىتىپ، جاراھەت ئېغىزىنى ئىرتىپ، قانلىرىنى تازىلايدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇسامەنى كىچىكىدە ياخشى كۆرگىنىدەك چوڭ بولغاندىمۇ ياخشى كۆردى. مەككە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان ھەكەم ئىبنى ھەزام يەمەندىن ئەللىك دىنارغا سېتىۋالغان ”زىيەرەن“دىيارىنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ قىممەت پۇللۇق تونىدىن بىرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سوۋغا قىلدى. ھەكەم تېخى مۇشرىكلىك ھالىتىدە بولغاچقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ سوۋغىنى قوبۇل قىلغىلى ئۇنىماي، ئۇنى پۇل بېرىپ سېتىۋالدى. ئاندىن بۇ تونىنى جۇمە كۈنلۈكتە بىر قېتىم كىيە - كىيمەيلا ئۇسەمەگە بېرىۋەتتى. ئۇسەمە بۇ تونىنى مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلاردىن بولغان تەڭتۇشلىرى ئارىسىدا ئەتىسى ئاخشاملىرى كىيىپ يۈرەتتى.

ئۇسەمەنىڭ ئۇسۇپ يېتىلىشىگە ئەگىشىپ ئۇنىڭدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە لايىق گۈزەل خۇلۇق، ئېسىل ئەخلاقلار نامەيەندە بولۇشقا باشلىدى. ئۇ ناھايىتى زىرەك، قەيسەر، تەدبىرلىك، دىيانەتلىك، چىققىشقاق، تەقۋا ۋە پەرىزكار ئىدى.

ئوھۇد كۈنىدە ئۇسامە بىرمۇنچە ساھابىلارنىڭ بالىلىرى بىلەن بىللە اللە يولىدىكى جىھادقا قاتنىشىش ئۈچۈن كەلدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن بەزىلىرىنى قوبۇل قىلىپ، بەزىلىرىنى بەك كىچىك دەپ قايتۇرۇۋەتتى. قايتۇرۇلغانلارنىڭ ئارىسىدا ئۇسامەمۇ بار ئىدى. ئۇ قايتتى. لىكىن ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن جىھادقا قاتنىشالمىغانلىقىغا بولغان ھەسرىتتىن ياشلار تۆكۈلگەن ھالدا ئىدى.

خەندەك ئۇرۇشى بولغان چاغدا ئۇ يەنە ساھابىلەرنىڭ بالىلىرىدىن بىرقانچىسى بىلەن بىرگە كەلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنى قوبۇل قىلىپ قېلىشى ئۈچۈن ئۆزىنى ئامال بار ئىگىز كۆرسىتىشكە تىرىشاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا رەھمى كېلىپ، ئۇنى قوبۇل قىلدى. بۇ چاغدا ئۇ ئەمدىلا **15** ياشتا ئىدى. دېمەك ئۇ **15** يېشىدا الله يولىدا جىھاد قىلىپ قىلىچ كۆتەردى.

ھۇنەيىن كۈنىدە مۇسۇلمانلار چىكىنگەن ۋاقىتتا ئۇسامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ئابباس، تاغىسىنىڭ ئوغلى ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىس ۋە باشقا بىر قانچە ھۆرمەتلىك ساھابىلەر بىلەن بىرگە جەڭ مەيدانىدا مۇستەھكەم تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئازغىنە باتۇر مۇسۇلمان گۇرۇھى بىلەن ساھابىلىرىنىڭ مەغلۇبىيىتىنى غەلىبىگە ئۆزگەرتىشكە ۋە قاچقان مۇسۇلمانلارنى مۇشرىكلارنىڭ ئازابىدىن قوغداپ قىلىشقا قادىر بولدى.

مۇئەتتە كۈنىدە ئۇسامە دادىسى زەيدىنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى. بۇ چاغدائۇنىڭ يېشى ئون سەككىزگىمۇ يەتمىگەن ئىدى. ئۇ دادىسىنىڭ ئۆلۈمىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. لىكىن، ئىرادىسى ئاجىزلاپ تەۋرەپ قالمىدى، بەلكى جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭمۇ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى. ئۇمۇ ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا يىقىلدى. ئاندىن كېيىن ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھەنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى.

www.munber.org

ئۇمۇ ئىككى ھەمراھىغا قوشۇلدى، ئۇندىن كېيىن خالىدنىڭ بايرىغى ئاستىدا جەڭ قىلدى، ئاخىرى خالىد كىچىك قوشۇننى رۇملۇقلارنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرۇپ ئېلىپ چىقىپ كەتتى

ئۇسامە مەدىنىگە دادىسىنى الله نىڭ ھوزۇرىدا دەپ ئويلاپ، ئۇنىڭ پاك جەسىدىنى شام چېگرىسىدا قالدۇرۇپ، دادىسى شېھىد قىلىنغان ئاتقا مىنىپ قايتىپ كەلدى.

ھىجرىيەنىڭ **11** - يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇملۇقلارغا قارشى قوشۇن تەييارلاشقا بۇيرۇپ، ئۇسامەنى قوماندان قىلدى. بۇ قوشۇندا ئەبۇ بەكرى، ئۇمەر سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس، ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ ۋە ئۇلاردىن باشقا پىشقەدەم ساھابىلار بار ئىدى، بۇ چاغدا ئۇسامە يىگىرمە ياشتىن ئاشمىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قوشۇننى رۇم دىيارىدىكى غەززىگە يېقىن جايىدىكى ”بەلقائى“ چېگرىسىغا ۋە ”داروم“ قەلئەسىگە چۈشۈرۈشكە بۇيرىدى.

قوشۇن ماڭغىلىۋاتقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسەل بولۇپ قالدى. قوشۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلىنىڭ ياخشىلىنىشىنى كۈتۈپ مېڭىشتىن توختىدى. بۇ ھەقتە ئۇسامە مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى ئېغىرلاشقاندا، ، مەن ئۇنىڭ قېشىغا كىردىم. باشقىلارمۇ كىردى. مەن ئۇنىڭ كېسىلىنىڭ قاتتىقلىقى سەۋەبلىك سۆزدىن قالغىنىنى ھېس قىلدىم. ئۇ قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ، ئاندىن ماڭا قويۇشقا باشلىدى. مەن ئۇنىڭ ماڭا دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇپ كەتكەندىن كېيىن ئەبۇ بەكرىگە بەيئەت قىلىش ئىشىمۇ تامام بولۇپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەبۇ بەكرى ئۇسامەنى ماڭغۇزۇش ئىشىنى ئىجرا قىلىشقا بۇيرۇق بەردى.

www.munber.org

لېكىن بىر بۆلۈك ئەنسارىلار، قوشۇننى كىچىكتۈرۈشنى ئويلاپ بۇ توغرىسىدا ئۆمەردىن، ئەبۇ بەكرىگە گەپ قىلىشنى ئۆتۈندى ۋە ئەگەر ئەبۇ بەكرى ئۇنىمىسا بىزگە ياش جەھەتتە ئۇسامەدىن چوڭراق بىرسىنى قوماندان قىلىپ بەرسۇن، دېگىن، دېدى. ئەبۇ بەكرى ئۆمەردىن ئەنسارىلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپلا، ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى ۋە ئۆمەرنىڭ ساقىلىدىن تۇتۇپ، ئاچچىقلىنىپ: ئاناڭ سېنى تاپالماي يىغلاپ قالسۇن![1]

ئۇسامەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىشلەتكەن تۇرسا سەن مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قويغان ئورنىدىن يۆتكىۋېتىشكە بۇيرۇمسەن. بۇ ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس، دېدى.

ئۆمەر كىشىلەرنىڭ يېنىغا قايتىپ چىققاندا كىشىلەر قانداق بولغانلىقىنى سورىدى. ئۆمەر: مېڭىڭلار!ئاناڭلار يىغلاپ قالسۇن!مەن سىلەرنى دەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسىنىڭ غەزىپىگە ئۇچرىدىم، دېدى.

قوشۇن ياش قوماندانىنىڭ رەھبەرلىكىدە يولغا چىقتى. ئۇنى خەلىپە پىيادە مېڭىپ ئۇزىتىپ قويدى. ئۇسامە ئۇلاغلىق ئىدى. ئۇ خەلىپىگە: اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇلىغىڭغا مىنگىن ياكى مەنمۇ پىيادە ماڭاي، دېدى.

ئەبۇ بەكرى: اللە بىلەن قەسەمكى، سەنمۇ چۈشمە، مەنمۇ مىنمەي... مىنىڭ پۇتلىرىم اللە يولىدا بىرئاز چاڭ ـ تۇزاڭ بولسا نېمە بوپتۇ؟!دېدى ئاندىن ئۇسامەگە: مەن سېنىڭ دىنىڭ، يۈكۈڭ ۋە خىزمىتىڭنىڭ خاتىمىسىنى اللە غا تاپشۇردۇم. مەن سېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاپشۇرغان ئىشنى ئىجرا قىلىپ تاماملىشىڭنى تەۋسىيە قىلىمەن،

---

(1) بۇ ئەرەپلەرنىڭ قارشى تەرەپلە ئاچچىقلىنىپ دېگەن سۆزى

www.munber.org

ئەگەر ئۆمەر بىلەن بىرگە ماڭا ياردەم بېرىشنى خالىساڭلار ئۇنىڭ مەن بىلەن بىرگە قىلىشىغا رۇخسەت قىلغىن، دېدى. ئۇسامە ئۆمەرنىڭ قىلىشىغا رۇخسەت قىلدى.

قوشۇن ئىلگىرلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارلىق بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلدى. قوشۇننى پەلەستىندىكى «بەلقائى» چېگرىسى ۋە «دارۇم» قەلئەسىگە چۇشۇردى. ئۇسامە مۇسۇلمانلارنىڭ قەلبىدىن رۇملۇقلارنىڭ ھەيۋىسىنى ئېلىپ تاشلاپ ئۇلار ئالدىدا شام دىيارى، مىسىر ۋە پۈتۈن ئافرىقىنى قارا دېڭىزغا قەدەر ئىشغال قىلىشى يولىنى ئېچىپ بەردى.

ئۇسامە، دادىسى شېھىد قىلىنغان ئېتىنىڭ ئۈستىگە مىنىپ سان ــ ساناقسىز غەنىمەت بىلەن قايتتى، ھەتتا «ئۇسامەنىڭ قوشۇنىدەك ساق قايتقان ۋە كۆپ غەنىمەت ئالغان قوشۇن يوق»دېيىلگەن ئىدى.

ئۇسامە پۈتۈن ھاياتىدا، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇلۇغلاش ياخشى كۆرۈش ئوبىكتى بولۇپ ياشىدى. ئۆمەر ئۇسامەگە، ئۆز ئوغلى ئابدۇللاھدىن كۆپرەك نىسۋە بەردى. ئابدۇللاھ دادىسى ئۆمەرگە ــ ئى دادا ! سەن ئۇسامەگە تۆت مىڭنى، ماڭا ئۈچ مىڭنى بەردىڭ. ئۇنىڭ دادىسىنىڭ سېنىڭدىن ئانچە كۆپ ئارتۇقچىلىقى يوق ئىدى، ئۇنىڭمۇ مېنىڭدىن كۆپ ئارتۇقچىلىقى يوق، دېدى. ئۆمەر: بەك يىراقلاپ كەتتىڭ. .. ئۇنىڭ دادىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سېنىڭ داداڭدىن سۆيۈملۈك ئىدى. ئۇ مۇپەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەندىن بەك سۆيۈملۈك، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرگىنىنى ئۆزەمنىڭ ياخشى كۆرىشىدىن ئۈستۈن قويدۇم، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئابدۇللاھ ئۆزىگە بېرىلگەن نىسۋىسىگە رازى بولدى.

www.munber.org

ئۆمەر ئۇسامەنى ئۇچراتسا: رەھبىرىمنى قارشى ئالىمەن، دەيتتى. ئەگەر بۇنىڭدىن ئەجەبلەنگەن ئادەمنى كۆرسە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ماڭا قوماندان قىلغان، شۇڭا ئۇنى ”رەھبىرىم“دەيمەن، دەيتتى.

اللە بۇ ئېسىل روھلارغا رەھمەت قىلسۇنكى، تارىخ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن كاتتا، ئۇلۇغ، ئالىيجاناپ، مۇكەممەل كىشىلەرنى كۆرۈپ باقمىدى.

www.munber.org

www.munber.org

سەئىد ئىبنى زەيد

ئــى اللّٰه! ســەن مېــنى بــۇ
ياخشــىلىقتىن مــەھرۇم قىلغــان
بولســاڭ، ئوغلــۇم ســەئىدنى
مەھرۇم قىلمىغىن.

سەئىدنىڭ دادىسى زەيد.

زەيــد ئىبــنى ئۆمــەير ئىبــنى نوپــەيل بــايراملىرىدىن بىــر بــايرامنى تەبرىكلــەۋاتقان قۇرەيــش مۇشرىكلىرىگــە يىــراقتىن قــاراپ تۇراتتى. ئۇ ئۇ كىشىلەرنىڭ قىممەت پۇللۇق سەللىلەرنى يۆگىشىپ، يەمەننىڭ ئېسىل رەختلىرىدىن تىكىلگەن كىيىملەرنى كىيىشىپ، گىدىيىشــىپ تۇرۇشــقىنىنى، ئايــاللار ۋە بــالىلارنىڭ چىــرايلىق بايراملىق كىيىم ـ كېچەكلىرىنى كىيىشىپ، زىننەت بويۇملىرىنى تاقاشقانلىقىنى، ئۆلارنىڭ بۇتلىرى ئالدىدا بوغۇزلاش ئۈچۈن ھەر خىل زىننەتلىك نەرسىلەر بىلەن بېزەلگەن قۇربانلىق قىلىنىدىغان ماللارنى ئېلىپ كېلىشكەنلىكلىرىنى، كۆردى.

ئۇ كەبىنىڭ تېمىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ:ئى قۇرەيش ئەھلى!قويىنى بولسا اللّٰه ياراتقان، اللّٰه ئاسماندىن يامغۇر ياغدۇرۇپ، زېمىندا ئوت ـ چۆپلەرنى ئۈندۈرۈپ، شۇ ئوت ـ چۆپلەر بىلەن قويلارنى تويغۇزۇپ، چوڭ قىلدۇ. سىلەر بولساڭلار بۇ قويلارنى اللّٰه دىن باشقىسىغا يەنى بۇتلارغا بوغۇزلايسىلەر، مەن سىلەرنى ھەقىقەتەن نادان دەپ قارايمەن، دېدى. بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغانلارنىڭ بىرى بولغــان ئۆمــەرنىڭ دادىســى خــەتتاب(ئۇنىــڭ تاغىســى ئىــدى) ئورنىدىن تۇرۇپ زەيدنىڭ يۈزىگە بىر كاچات سالدى ۋە: يوقال!بىز سېنىڭ بۇنداق تېتىقسىز گەپلىرىڭنى كۆپ ئاڭلاپ كەتتۇق، ئەمدى

يەنە ئاڭلاۋېرىشكە تاقىتىمىز قالمىدى، دېدى. ھەمدە بىر قىسىم نادانلارنى ئۇنىڭ ئەدىۋىنى بېرىشكە كۈشكۈرتتى. ئۇلار ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئەزىيەتلەرنى يەتكۈزدى. ھەتتا ئۇ مەككىدىن قېچىپ چىقىپ ھېرا غارىغا كېلىپ پاناھلىنىشقا مەجبۇر بولدى. خەتتاب ئۇنىڭ مەككىگە كىرمەسلىكىنى توساش ئۈچۈن ئادەم بەلگىلىدى، ئۇ مەككىگە كىرمەكچى بولسا پەقەت يوشۇرۇنچە كىرەلەيتتى.

زەيد ئىبنى ئەمر ئىبنى نەۋپەل، رەقەت ئىبنى نەۋپەل، ئابدۇللاھ ئىبنى جەھشى، ئوسمان ئىبنى ھارىس، مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇلاھنىڭ ھاممىسى ئۇمەيمە بىنتى ئابدۇل مۇتەللىپ قاتارلىقلار بىرىيەرگە يىغىلىپ، ئەرەپلەردىكى بۇ ئازغۇنلىقلار توغرىسىدا شىكايەتلەر قىلىشتى ۋە: ھەممىمىزگە مەلۇم بولغىنىدەك كىشىلەر ھازىر ھەق ئۇستۈدە ئەمەس، ئۇلار ئىبراھىمنىڭ دىنىنىدىن ئېزىپ، ئۇنىڭغا قارشى بولغان ئىشلارنى قىلىۋاتىدۇ. بىز بولساقمۇ ئۆزىمىزگە توغرا بولغان بىر نىجاتلىق ئىزدەيلى، دېيىشتى.

شۇنىڭ بىلەن بۇلاردىن تۆت ئەر يەھۇدىي، خىرىستىئان ۋە باشقا ئىتىقاتتىكى دىنىي ئالىملارنىڭ قېشىغا ئىبراھىمنىڭ دىنىنى ئىزدەپ ماڭدى. ئۇلار ئىچىدىن ۋەرەقە خىرىستىئان دىنىنى قوبۇل قىلدى. ئابدۇللاھ ئىبنى جەھشى بىلەن ئوسمان ئىبنى ھارىس ھېچبىر نەرسىگە ئېرىشەلمىدى. ئەمما زەيد ئىبنى ئەمر ئىبنى نەۋپەلنىڭ ئۆزگىچە بىر كەچۈرمىشى بولدى. بۇنى بىز ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى.

مەن يەھۇدىي ۋەخىرىستىئان دىندارلىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ دېلىم قانائەت ھاسىل قىلغىدەك بىر نەرسىگە ئېرىشەلمەي، توغرا بولغان بىر دىنىنى ئېزدەپ زېمىننىڭ يىراق جايلىرىغا سەپەر قىلدىم. ئاخىرى شام دىيارىغا يېتىپ بېرىپ، ئۇ يەردە كىتابى بىلىمى بار بىر ئىلىملىك كىشىنىڭ بارلىقىدىن خەۋەر تاپتىم – ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۆزەمنىڭ كېلىش مەقسىتىمنى ئۇنىڭغا بايان

www.munber.org

قىلدىم. ئۇ:ئى مەككىلىك قىرىندىشىم! سەن ئىبراھىمنىڭ دىنىنى ئىزدەۋېتىپسەن ــ دە، دېدى.

مەن: ھەئە، مەن شۇنى ئارزۇ قىلىمەن، دېدىم.

سەن بۇ كۆنلەردە يوق بولغان بىر دىننى ئىزدەپسەن، بىراق سەن يۇرتۇڭغا قايتىپ كەتكىن، اللە سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن ئىبراھىمنىڭ دىنىنى يېڭىلايدىغان بىرىنى ئەۋەتىدۇ. ئەگەر سەن ئۇنى تاپالىساڭ ئۇنىڭغا ئەگەشكىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن مەككىگە قايتىش سەپىرىگە ئاتلاندىم.

زەيد يېڭىدىن كېلىدىغان پەيغەمبەرنى ئىزدەپ مەككىگە قاراپ ماڭدى. ئۇ يول ئۈستىدىكى چاغلاردا اللە پەيغەمبىرى مۇھەممەدنى ھەق ۋە ھىدايەتلىك دىنى بىلەن ئەۋەتتى. لېكىن، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشالمىدى. چۈنكى، تاغلىقلار ئۇنى يولدا تۇتىۋىلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. زەيد ئاخىرقى تىنىقلىرىدا: ئى اللە !سەن مېنى بۇ ياخشىلىقتىن مەھرۇم قىلغان بولساڭ، ئوغلۇم سەئىدنى ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلمىغىن!دەپ تىلىدى.

اللە زەيدنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئىسلامغا چاقىرىشقا باشلىغاندا زەيدنىڭ ئوغلى سەئىد اللە غا ئىشىنىپ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىغانلارنىڭ ئەۋەلقىلىرىدىن بولدى.

سەئىدنىڭ دىننى بۇنداق تېز قوبۇل قىلىشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى، سەئىد قۇرەيشلەرنىڭ ئازغۇنلۇقلىرىنى يامان كۆرىدىغان ئائىلىدە تۇغۇلۇپ، ھاياتى بويىچە ھەقنى ئىزدىگەن ۋە ئۇ يولدا ۋاپات بولغان زەيددەك بىر ئادەمنىڭ تەربىيىسىنى ئالغان بالىدۇر.

www.munber.org

مۇسۇلمان بولغاندا ئائىلىسىدىن يالغۇز ئۇلا ئىمان ئېيتقان بولماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئايالى يەنى ئۆمەر ئىبنى خاتتاپنىڭ سىڭلىسى فاتىمەمۇ ئىمان كەلتۈردى.

قۇرەيشلىك بۇ يىگىت قەۋمى تەرىپىدىن دىندا باشقا ساھابىلار ئۇچرىغان بېسىم ۋە ئەزىيەتلەرنىڭ ھەممىسىنى بېشىدىن كەچۈردى. قۇرەيشلەرنىڭ ئۇنىڭغا سالغان ئازاپلىرى ئۇنى ئىسلامدىن قايتۇرۇش بۇ ياقتا تۇرسۇن ھەتتا ئۇنىڭ ئايالى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان خەتتابنىڭ قىزىنىڭمۇ ئىسلام كەلتۈرۈشىگە، بۇ ئارقىلىق يەنە ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشىگە سەۋەپكار بولدى.

سەئىد ئۆزىنىڭ ياشلىقىنى ئىسلام ئۈچۈن ئاتىدى. ئۇ ئىسلامنى قوبۇل قىلغاندا يېشى تىخى يىگىرمىگىمۇ يەتمىگەن ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بەدىردىن باشقا ھەممە جەڭگە قاتناشتى. بەدىر كۈنى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇيرىغان بىر ئىشنى بېجىرىش ئۈچۈن مەدىنىدىن ئايرىلغان ئىدى.

ئۇ كىسرانىڭ تەختىنى يوق قىلىش، ئۇنىڭ پادىشالىقىغا خاتىمە بېرىشتە باشقا مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە تۆھپە قوشتى. مۇسۇلمانلارنىڭ ئېلىپ بارغان ھەر بىر ئۇرۇشىدا ئۇنىڭ ماختىنىغۇدەك، ئەسلىگىدەك ئىش ـ ئىزلىرى بار ئىدى. يەرمۇك ئۇرۇشى بولغان كۈندىكىسى بۇنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ گەۋدىلىكرەكى بولسا كېرەك. بۇ توغرىلىق ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

يەرمۇك كۈنى بىز مۇسۇلمانلارنىڭ قوشۇنى **24** مىڭ ئەتراپىدا ئىدۇق. رۇملۇقلار بولسا **120** مىڭ ئادەم بىلەن چىقتى. ئۇلار بىزنىڭ ئۈستىمىزگە مۇستەھكەم بىر تاغدەك دەب ــ دەبە بىلەن كەلدى. سەپلىرىنىڭ ئالدىدا ئېپىسكوپ، روھانىي ۋە

www.munber.org

پوپلىرى كىرىستلىرىنى كۆتۈرۈپ ماڭغان بولۇپ مۇناجاتلىرىنى ئۈنلۈك تەكرارلىغىنىچە كېلىشەتتى. مۇسۇلمانلار ئۇلارنىڭ شۇ قەدەر كۆپلىگىنى كۆرۈپ دىللىرىغا قورقۇنچ تەشۋىشى چۈشتى.

بۇ چاغدا ئەبۇ ئۇبەيدە مۇسۇلمانلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ: ئى ئاللاھ نىڭ بەندىلىرى! ئاللاھ غا ياردەم بېرىڭلار، ئاللاھ مۇ سىلەرگە ياردەم بېرىدۇ. سىلەرنى جەڭ مەيدانلىرىدا مۇستەھكەم، چىدامىلىق قىلىدۇ. ئى ئاللاھ نىڭ بەندىلىرى ! چىدامىلىق بولۇڭلار، چىدامچانلىقىڭلار كاپىرلاردىن قۇتقۇزىدۇ. ئاللاھ نى رازى قىلىدۇ. نومۇسنى يۇيىدۇ. مەن بۇيرۇق چۈشۈرمىگىچە دىلىڭلاردا ئاللاھ نى ياد ئېتىشتىن باشقا ئىش قىلماڭلار، دېدى.

سەئىد سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى: بۇ چاغدا مۇسۇلمانلار ئىچىدىن بىر ئادەم چىقىپ: ئى ئەبۇ ئۇبەيدە! مەن ئۆزەمنى ئۆلۈمگە ئاتىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەۋەتىدىغان سۆزلىرىڭ بارمۇ؟دېدى. ئەبۇ ئۇبەيدە: بار، مەندىن ۋە مۇسۇلمانلاردىن سالام، دېگىن. ھەممىدە، ئى ئاللاھ نىڭ پەيغەمبىرى!بىز پەرۋەردىگارىمىز ۋەدە قىلغان ئىشلارغا ئېرىشتۇق، دېگىن، دېدى.

مەن ئۇ مۇسۇلمان كىشىنىڭ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ دۈشمەن تەرەپكە قىلىچىنى سۇغارغىنىچە ماڭغىنىنى كۆرۈپ، ئۆزەمنى يەرگە ئاتتىم ـ دە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ نەيزەمنى بىز تەرەپكە كەلگەن تۇنجى پارىسقا سانجىدىم، ئاندىن سەكرەپ تۇرغۇنىمچە دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدىم. ئاللاھ مۇسۇلمانلارنىڭ دىلىدىكى قوتقۇنچىنى كۆتۈرۋەتتى. بارلىق كىشىلەر دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدى. مۇسۇلمان قوشۇنى ھەتتا مۇسۇلمانلارغا نۇسرەت ئاتا قىلغىنىغا قەدەر شىددەت بىلەن جەڭ قىلدى.

www.munber.org

سەئىد دەمەشقنى پەتھى قىلىش جىڭگىمۇ قاتناشتى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئۇنى دەمەشقىقە ۋالىي قىلىپ قالدۇردى، ئۇ دەمەشقىقە ۋالىي بولغان تۇنجى مۇسۇلمان كىشى بولدى.

بەنى ئۇمەييە نىڭ زامانىسىدا سەئىددە: مەدىنەلىكلەر ئۇزۇن زامانلارغىچە ئېغىزدىن چۈشۈرمىگىدەك بىر ئىش يۈز بەردى.

ئۇۋەيسىنىڭ قىزى ئەرۋا: سەئىد مېنىڭ زېمىنىمنى ئۆزىنىڭ زېمىنىغا قوشۇۋېتتۇ، دەپ قاراپ بۇ سۆزنى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا تارقاتتى. ھەتتا بۇ سۆز مەرۋانغىمۇ يېتىپ باردى. مەرۋان بۇ ھەقتە سەئىدقا گەپ قىلىپ قويۇش ئۈچۈن ئادەم ئەۋەتتى. بۇ ئىش سەئىدقا ئېغىر كەلدى ۋە

: ئۇ ئايال ماڭا زۇلۇم قىلدى، دەپتۇ. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «كىمكى بىر غېرىچ زېمىنى ئىگىلىۋالسا، قىيامەت كۈنى بۇ زېمىن يەتتە قات قاتلىنىپ ئۇنىڭ بويىنىغا ئېسىپ قويۇلىدۇ» دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان تۇرۇپ قانداقمۇ ئۇ ئايالغا زۇلۇم قىلاي. ئى الله! ئەگەر ئۇ ئايال يالغان ئېيتقان بولسا، ئۇنىڭ كۆزىنى قارىغۇ قىلىپ، مېنىڭدىن تالاشقان قۇدۇقىغا تاشلىۋەت !مېنىڭ ئۇنىڭغا زۇلۇم قىلمىغانلىقىم ھەققىدە مۇسۇلمانلار ئىچىدە بىر ئىسپات قىلغىن !دەپ دۇئا قىلدى.

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەقىيق جىلغىسىغا كەلكۈن كەلدى. ئىككى تەرەپ جىدەللىشىپ قالغان چېگرا ئېچىلدى. سەئىدنىڭ راستچىللىقى ئىسپاتلاندى.

ئارىدىن بىر ئايا ئۆتۈپ ھېلىقى ئايالنىڭ كۆزى تۇتۇلۇپ، ئۆزىنىڭ زېمىنىنى ئايلىنىپ يۈرگەندە ئۆز يېرىدىكى قۇدۇققا چۈشۈپ كەتتى. ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

بىز بالىلىق چاغلىرىمىزدا چوڭلارنىڭ بىر ـ بىرىگە: ئاللاھ سېنى ئەرۋاھى قارغىغۇر قىلىغاندەك قارغىغۇ قىلىۋەتسۇن! دېگەنلىرىنى ئاڭلايتتۇق، دېدى. بەددۇئانىڭ ئۇنداق ئەجايىپ بولغىنىدىن ھەيران قىلىش ھاجەتسىز. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سىلەر زۇلۇم قىلىنغۇچىلارنىڭ دۇئاسىدىن ساقلىنىڭلار، ئۇنىڭ دۇئاسى بىلەن ئاللاھ نىڭ ئوتتۇرىسىدا توساق يوق» دېگەن. بۇنداق بولغان ئىكەن ھاياتلىقدا جەننەتكە كىرىدىغانلىقى بىلەن خوش خەۋەر بېرىلگەن سەئىد ئىبنى زەيدتەك ئۇلۇغ ساھابىنىڭ دۇئاسىنى ئاللاھ قوبۇل قىلماسمۇ؟!

www.munber.org

ئۇمەير ئىبنى سەئىد (1)

ياش يىگىت ئۇمەير ئىبنى سەئىد ئىرناقلىرى چىققان ۋاقتىدىن تارتىپلا، يېتىملىك ۋە كەمبەغەللىك قاچىسىدىن سۇ ئىچتى. دادىسى ئۇنىڭغا ھېچقانداق مال ـ دۇنيا ياكى ھامىي بولغۇچى قالدۇرماستىنلا بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشقان ئىدى. ئانىسى ئۇزۇن ئۆتمەي جۇلاس ئىبنى سۇۋەيد ئىسىملىك ئەۋس قەبىلىسىلىك بىرباي بىلەن توي قىلدى. شۇنىڭ بىلەن جۇلاس ئۆمەيرنى ئۆز ھىمايىسىگە ئېلىپ ئۆزىگە ھەمراھ قىلىۋالدى.

ئۇمەير جۇلاستىن، ئۆزىنىڭ يېتىملىكىنى ئۇنتىغىدەك دەرىجىدە

ياخشىلىق، كۆڭۈل بۆلۈش ۋە چەكسىز مېھرىبانلىققا ئېرىشتى. جۇلاس ئۇمەيرگە ئۆز بالىسىدەك كۆيۈنەتتى. ئۇمەيرمۇ ئۇنى ئۆز دادىسىدەك ياخشى كۆرەتتى.

ئۇمەير چوڭايغانسېرى جۇلاس ئۇمەيرنىڭ ھەر بىر ئىش ـ پائالىيىتىدىن كۆرۈلۈپ تۇرغان چىچەنلىك، ئەقىل ـ پاراسەت ئالامەتلىرىنى، ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشتىكى سەمىمىيەت ۋە ئىشەنچلىك خىسلەتلەرنى كۆرگەندە ئۇمەيرگە بولغان مۇھاببىتى ۋە قىزىقىشى تېخىمۇ كۈچىيىشكە باشلىدى.

ياش يىگىت ئۇمەير ئىبنى سەئىد ئىسلام كەلتۈردى. بۇ چاغدا ئۇ تېخى يېشى ئەمدىلا ئوندىن ئازراقلا ئاشقان بالا ئىدى. ئىمان ئۇنىڭ يۇمران قەلبىگە ئورۇنلاشتى، ئىسلام ئۇنىڭ پاك سۈزۈك قەلبىدە مۇنبەت تۇپراقنى تېپىپ ئۇنىڭ بۇلۇك ـ پۇشقاقلىرىغىچە سىڭىپ كىردى. ئۇ گەرچە يېشى كىچىك بولسىمۇ

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىسىدا ناماز ئوقۇشتىن كېچىكىپ قالمايتتى.

ئانىسى ئۇنىڭ بەزىدە دادىسى بىلەن بەزىدە ئۆزى يالغۇز ھالدا مەسچىتكە بېرىپ ـ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىدە چەكسىز سۆيىنەتتى. ياش يىگىت ئۆمەيرنىڭ ھاياتى مانا مۇشۇ تەرىقىدە تىنچ ـ خاتىرجەم ئۆتىۋەردى، ھېچ نەرسە ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتمىدى. الله بالاغەتكە يېقىنلىشىپ قالغان بۇ يىگىتنى ئەڭ قاتتىق، رەھىمسىز بىر سىناقتا ئۇچرىتىشنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن تەڭ دىمەتلىك ياشلارغا كەمدىن ـ كەم ئۇچرايدىغان بىر سىناق بىلەن سىناشنى خالىدى.

ھىجرىيەنىڭ **9** ـ يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇكتا رۇملۇقلار بىلەن جەڭ قىلماقچى ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلدى ۋە مۇسۇلمانلارنى بۇ ئىشقا تەييار لىنىشقا بۇيرىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر جەڭ قىلماقچى بولسا، ئۇنىڭ ئورنىنى ئاشكارىلىمايتتى. لېكىن، تەبۇكتا ئۇنداق قىلمىدى. سەپەر يىراق، جاپا ئېغىر،

دۈشمەن كۈچلۈك بولغاچقا كىشىلەر ئۆز ئىشىدىن خەۋەر تېپىپ، تولۇق تەييار

لىنىشى ئۈچۈن بۇ قېتىمقى ئۇرۇشنى كىشىلەرگە ئاشكارىلىدى.

گەرچە ياز كىرىپ، تومۇز تازا كۈچەيگەن، مۇشۇ مەي باغلىغان، سايىلار سالقىن تاشلىغان، قەلبلەر راھەت ئېلىش ۋە سۇسلۇق قىلىشقا مايىل بولسىمۇ، مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ تەييارلىققا كىرىشىپ كېتىشتى.

www.munber.org

لېكىن بىر ئۇچۇم مۇناپىقلار كىشىلەرنىڭ ئىرادىلىرىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، رىغبەتلىرىنى سۇسلاشتۇرۇشقا، قەلبلەردە گۇمان قوزغاپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا سۆز چۆچەك تارقىتىشقا باشلىدى. ئۇلار خۇسۇسىي سورۇنلاردا كۇفۇرلۇقتا ئېلىپ بارىدىغان سۆزلەرنى قىلىشاتتى.

قوشۇن سەپەرگە ئاتلىنىشنىڭ ئالدىنقى كۇنى ياش يىگىت ئۆمەير نامازدىن

ئائىلىسىگە كېتىۋېتىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇرۇش ئۈچۈن ياردەم بۇيۇملىرى تەقدىم قىلىۋاتقان بىر سورۇننى كۆرۈپ قالدى. ئۇ مۇسۇلمان ئاياللىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ زىبۇ ـ زىننەت بۇيۇملىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىلىرىغا قويۇشقانلىقىنى، ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ مىڭ دىنار ئالتۇن بار بىر ھەميانىنى ئېلىپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەرگەنلىكىنى، ئابدۇراھمان ئىبنى ئەفنىڭ ئىككى يۈز ئالتۇن ئوقىيەنى يۈدۈپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا تۆكەنلىكىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. ئۇ يەنە بىر ئادەمنىڭ ئۇرۇش ئۈچۈن قىلىچ سېتىۋېلىش ئۈچۈن ئۆيىدىكى يوتقان ـ كۆرپىلىرىنى بازارغا سېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۆمەير بۇ ئاجايىپ كۆرۈنۈشلەردىن تەسىرلەندى. ئۇ ئۆگەي دادىسى جۇلاسنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن جەڭگە ھازىرلىنىشقا ئالدىرمايۋاتقانلىقىنى، باي تۇرۇقلۇقمۇ مال تەقدىم قىلمايۋاتقانلىقىنى ئويلاپ بۇنىڭغا ھەيران بولدى. ئۇ جۇلاسنىڭ كۆڭلىدە بۇ ياخشىلىققا قارىتا ئىلھام ۋە قىزغىنلىق قوزغۇتۇش ئۈچۈن كۆرگەنلىرىنى ۋە ئۆزىگە تېخىمۇ بەك تەسىر قىلغان تۆۋەندىكى ۋەقەلىكنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىشكە باشلىدى. ئۇ ۋەقە نۇنداق بولغان ئىدى.

بىرقانچە مۇمىنلەر ئۆزلىرىنىڭمۇ ئۇرۇشقا بېرىش ئۈمىدى بارلىقىنى ئېيتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يالۋۇرۇپ كەلگەندە،

www.munber.org

ئۇلارنىڭ مىنىدىغان ئۇلغى بولمىغانلىقى سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى قايتۇرۋەتتى. ئۇلار جىھاد قىلىپ شېھىدلىككە ئېرىشىش پۇرسىتىگە ئېرىشەلمىگەنلىكلىرىدىن قايغۇرۇپ كۆزلىرىدىن ياشلار تۆكۈلگەن ھالدا قايتىشقان ئىدى.

ئۇمەير ئاجايىپ تەسىرلىك بۇ كۆرۈنۈشلەرنى ئاز تولا بايان قىلا ـ قىلمايلا جۇلاسنىڭ ئاغزىدىن ئۇمەير ئاڭلاشنى ئەسلا تەسەۋۋۇر قىلىپ باقمىغان: ئەگەر مۇھەممەد پەيغەمبەرلىكتىن ئىبارەت بۇ داۋاسىدا راستچىل بولسىلا، بىز ئېشەكتىنمۇ بەتتەر كۈنگە قالغىدەكمىز، دېگەن سۆز چىقتى.

ئۇمەير ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان بۇ سۆزگە ناھايىتى ھەيران قالدى. چۈنكى، ئۇ جۇلاستەك ياشتىكى ئەقلى ھوشى جايىدا بىر ئادەمنىڭ قىلغۇچىسىنى ئىماندىن چىقىرىپ كۇفرى دەرۋازىسىغا كىرگۈزۈۋېتىدىغان بىر سۆزنى قىلىشىنى ئەسلا ئويلىمىغان ئىدى.

ياش يىگىت ئۇمەير ئويلىنىشقا باشلىدى. ئۇ سۈكۈت قىلسا، ئۇنىڭ بۇ سۆزنى يۇشۇرساﷲ نىڭ پەيغەمبەرىگە خىيانەت قىلغانلىق بولىدىغانلىقىنى، مۇناپىقلار ھالاك بولۇشىنى قەستلەۋاتقان ئىسلام دىنىغا زىيان يېتىدىغانلىقىنى، ناۋادا جۇلاسنىڭ بۇ سۆزنى يۇشۇرماي ئاشكارلىۋەتسە ئۆزىنى كۆز قارچۇغىسىدەك بېقىپ چوڭ قىلىۋاتقان بۇ ئادەمگە نانكورلۇق قىلغانلىق بولىدىغانلىقىنى ئويلىدى. جۇلاس ئۇمەيرنى يېتىملىك ھالىتىدە قويىنىغا ئېلىپ، يوقسۇللۇق ھالىتىدىن قۇتۇلدۇرۇپ باياشات تۇرمۇشقا ئىگە قىلغان ئىدى. ئۇ قانداق قىلىش ھەققىدە ئۇزاق ئويلانغاندىن كېيىن بىر قارارغا كەلدى ـ دە ئاخىردا جۇلاسقا قاراپ: ئى جۇلاس! سەن مەن ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى كىشىلەر ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا ئەڭ سۆيۈملىكسەن. سەن ماڭا ئەڭ كۆپ ياخشىلىق قىلدىڭ، سەن

www.munber.org

مېنىڭ يېقىن كىشىم، سەن شۇنداق بىر سۆزنى قىلدىڭكى، ناۋادا مەن بۇ سۆزنى ئاشكارلىۋەتسەم، سېنى رەسۋا قىلغان بولىمەن. ئەگەر ئۇنى يوشۇرسام ئامانەتكە خىيانەت قىلغان بولۇپ، ئۆزەمنى ۋە دىنىمنى تۈگەشتۈرۈمەن، شۇڭا، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ سۆزىڭنى ئۇنىڭغا دېيىش نىيىتىگە كەلدىم. سەن بۇنىڭدىن ئالدىن خەۋەر تېپىپ قالغىن، دېدى ـ دە مەسچىتكە كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا جۇلاسنىڭ دېگەن سۆزىنى دەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇمەيرنى يېنىدا ئېلىپ قېلىپ جۇلاسنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى.

جۇلاس كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەرگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئالدىدا ئولتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «ئى جۇلاس مەن سېنىڭ دېگەنلىكىڭنى ئۇمەيردىن ئاڭلىغان بۇ سۆزگە نېمە دەيسەن؟» دەپ ئۇمەير خەۋەر بەرگەن ھېلىقى سۆزنى ئۇنىڭغا قايتا ئەسكەرتىپ قويدى. جۇلاس:ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇ ماڭا بوھتان چاپلاپتۇ، تۆھمەت قىلىپتۇ، مەن بۇ سۆزلەرنىڭ بىر ئېغىزىنىمۇ ئېغىزىمدىن چىقارمىدىم، دېدى. ئەتراپتىكى كىشىلەر كۆزلىرىنى بىردەم ئۇمەيرگە بىردەم جۇلاسقا تىكىشكە باشلىدى. ئۇلار زادى كىمنىڭ راست گەپ قىلغانلىقىنى ئۇلارنىڭ چىرايلىرىدىن بىلمەكچى بولغاندەك قىلىشاتتى. ئۇلار پىچىرلىشىشقا باشلىدى. ئۇ كىشلەرنىڭ ئىچىدە دىلىدا مۇناپىقلىقلىرى باركىشىلەردىن بىرى: ئۇ بالا ۋاپاغا جاپا قىلىدىغان تۇزكور بالا ئىكەن، دېسە باشقا مۇسۇلمانلار: بۇ بالا الله غا بوي سۇنۇش ئەقىدىسىدە چوڭ بولغان بالا ئىكەن، ئۇنىڭ چىرايىدىن راستچىللىقى بىلىنىپ تۇرۇدۇ، دېيىشتى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەيرگە قارىدى. ئۇنىڭ يۈزلىرى قىزىرىپ، كۆزلىرىدىن ئاققان ياش مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئېقىپ مەيدىسىگە چۈشۈشكە باشلىغان ئىدى. بۇ چاغدا ئۇ: ئى الله مەن خەۋەر قىلغان بۇ سۆزنىڭ راستلىقىغا بىر پاكىت چۈشۈرسەڭ!... ئى الله مېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزگەن خەۋىرىمنىڭ راستلىقىغا پاكىت چۈشۈرسەڭ... دەپ تەكرار ــ تەكرار الله غا ئىلتىجا قىلىشقا باشلىدى.

بۇ چاغدا جۇلاس ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆز سۆزۈمنىڭ راستلىقى ھەققىدە ساڭا قەسەم قىلىپ بېرەي!دەپ، ئۇمەيرنىڭ ساڭا دېگەن سۆزىنى دېمىگەنلىگىنى الله بىلەن قەسەم قىلىمەن ! دېدى.

ئۇ قەسەم قىلىپ بولۇشىغىلا كىشىلەرنىڭ كۆزلىرى، ئۇمەيرگە تىكىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى جىمجىتلىق باستى. ساھابىلار ۋەھيي چۈشىدىغانلىقىنى جەزىملەشتۈردى ۋە سۈكۈتكە چۆمدى. ئۇلارنىڭ نەزىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا باغلىنىپ قالغان ئىدى.

خۇلاسىنى قورقۇنچ ۋە ئەنسىزلىك باستى، ئۇمەيرنىڭ چىرايىدا ئۈمىتۋارلىق ۋە تەلپۈنۈش ئالامەتلىرى جىلۋە قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام الله نىڭ مۇنۇ ئايىتىنى تىلاۋەت قىلدى: {ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ھېچنېمە دېمىگەنلىكى توغرىسىدا الله بىلەن قەسەم قىلىدۇ، ئۇلار ھەقىقەتەن كۇفرى سۆزنى ئېيتتى }[1]

جۇلاس بۇ ئايەتنى ئاڭلاپ قورقىنىدىن تىترەپ كەتتى، قورقۇنچتىن ئۇنىڭ تىللىرى گەپكە كەلمەي قالدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى ! مەن تەۋبە قىلاي!مەن تەۋبە قىلاي!مەن تەۋبە قىلاي!ئى الله نىڭ

(1) سۈرە تەۋبە 74 ــ ئايەت

www.munber.org

پەيغەمبەرى!ئۆمەير راست ئېيتتى، مەن يالغانچى بولدۇم، اللە تىن مېنىڭ تەۋبەمنىڭ قوبۇل بولۇشىنى تىلەپ بەرسەڭ، ئى اللە نىڭ پەيغەمبەر ساڭا جېنىم پىدا بولسۇن! دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەيرگە قارىدى. خۇشاللىق ياشلىرى ئۇنىڭ ئىمان نۇرىدا نۇرلانغان يۈز- كۆزلىرىنى ھۆل قىلىۋەتكەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولىنى ئۇنىڭ قولىقىغا سوزۇپ تۇرۇپ: «ئى بالا!بۇ قۇلۇقىڭ ئاڭلىغان نەرسىگە ۋاپا قىلدى، سەن پەرۋەردىگارىڭغا سەممىي بولدۇڭ» دەپ قۇلىقىنى تۇتۇپ قويدى.

جۇلاس ئىسلامغا قايتا بىر قېتىم قايتتى ۋە ئۇنىڭ ئىسلامى بۇرۇنقىدىن ياخشى بولۇپ كەتتى. ساھابىلار جۇلاسنىڭ ئۆمەيرگە قىلغان ياخشىلىقىدىن ئۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ تۈزەلگەنلىكىنى بىلىشتى. ھەر قېتىم ئۇمەير تىلغا ئېلىنسا جۇلاس: اللە مېنىڭ سەۋەبىمدىن ئۇمەيرگە ياخشى مۇكاپات بەرسۇن. ئۇ مېنى كۇفۇرلۇقتىن قۇتقۇزدى. دوزاختىن ئازات قىلدى، دەيتتى.

بۇ تېخى ئۇمەيرنىڭ ھايات مۇساپىسىدىكى ئەڭ جۇلالىق كۆرۈنۈشلەر ئەمەس. ئۇنىڭ ھاياتىدىكى بۇنىڭدىنمۇ گۈزەل كۆرۈنۈشلەردىن خەۋەر تېپىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ياشلىق دەۋرىدىكى كۆرۈنۈشلەر بىلەن ئۇچرىشايلى.

www.munber.org

ئۇمەير ئىبنى سەئىد (2)

مەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشلىرىغا
ئىشلىتىش ئۈچۈن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا
ئۇمەيردەك كىشىلەرنىڭ بولۇشىنى
ياخشى كۆرىمەن.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

بىز ئالدىنقى بەتتە ئۇلۇغ ساھابە ئۇمەير ئىبنى سەئىدنىڭ ھاياتىدىكى ئاجايىپ جولالىق كۆرۈنۈشلەر ئۈستىدە توختالغان ئىدۇق. ئەمدى بولسا ئوقۇرمەنلىرىمىزگە ئۇنىڭ ياشلىق ھاياتىغا قەدەم قويغاندىن كېيىن ياراتقان ئاجايىپ كۆرۈنۈشلىرى ئۈستۈدە توختىلىمىز. زىرەك ئوقۇرمەنلىرىمىز ئۇنىڭ كېيىنكى ھاياتىدىكى كۆرۈنۈشلەرنىڭ بۇرۇنقىدىن كۆپ دەرىجىدە گۈزەل ئىكەنلىكىنى بىلىۋالالايدۇ.

ھۇمىسلىكلەر ئۆز باشلىقلىرىنى قاتتىق سۆكۈدىغان، ئۇلار ئۈستىدىن كۆپ شىكايەت قىلىدىغان كىشىلە ئىدى. ئۇلارغا بىرەر باشلىق كەلسىلا ئۇلار ئۇنىڭدىن ئەيىب تاپماي قويمايتتى. ئۇنىڭ ئىشلىرىنى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسىگە مەلۇم قىلىپ، ئۆزلىرىگە بۇنىڭدىن ياخشىراق بىر باشلىقنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىشاتتى.

ئۆمەر (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك قىلىۋاتقان مەزگىلدە ھۇمۇسلىقلار قۇسۇر تاپالمىغىدەك، ئەخلاقىدا بىرەر نۇقسان ئۇچرىمىغىدەك بىر كىشىنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ ئەۋەتىش نىيىتىگە كەلدى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى بىر ـ بىرلەپ نەزىرىدىن ئۆتكەزگەندىن كېيىن ئۇمەيرىدىنمۇ لايىقراق بىرەرنى تاپالمىدى. گەرچە بۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە ئۇمەير اللە يولىدا غازات قىلغۇچى قوشۇنغا قوماندانلىق قىلىپ شام دىيارلىرىدا ئارال دۆلەتلەرنى كېزىپ يۈرۈپ، شەھەرلەرنى ئازات قىلىپ، ئىستىھكام، قورغانلارنى پاچاقلاۋاتقان، قەبىلىلەرنى بوي سۇندۇرۇپ، قەدىمى يەتكەنلا جايلاردا مەسچىتلەرنى بىنا قىلىۋاتقان بولسىمۇ خەلىپە ئۆمەر ئۇنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا ھۇمۇسنىڭ ۋالىيلىقىنى تاپشۇردى ۋە دەرھال يولغا چىقىشقا بۇيرىدى. ئۇمەير بۇ بۇيرۇققا گەرچە نارازى بولسىمۇ يەنىلا بۇيرۇققا بىنائەن يولغا چىقتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ ھېچقانداق ئىشنى اللە يولىدا جىھاد قىلىشتىن ئارتۇق بىلمەيتتى.

ئۇمەير ھۇمۇسقا بىرىپلا كىشىلەرنى نامازغا يىغىلىشقا چاقىردى. ناماز ئاخىرلاشقاندا خۇتبە سۆزلىدى. ئۇ اللە غا ھەمدۇ سانا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇد سالاملار يوللىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

ئى خالايىقلار! ئىسلام بولسا يىمىرىلمەس قورغان ۋە مۇستەھكەم ئىشىكتۇر. ئىسلام بىر قۇرغان بۇلسا ھەقىقەت ۋە ئادىللىق ئۇنىڭ ئىشىكىدۇر. ناۋادا قورغان ئۆرۈلۈپ، ئىشىكلىرى پاچاقلانسا بۇ دىنىنىڭ ھىمايىسى بۇزۇلىدۇ. ھاكىمىيەت كۈچلۈك بولسىلا ئىسلام دىنى ساقلىنىپ قالىدۇ، ھاكىمىيەتنىڭ كۈچلۈك بولىشى ھەرگىزمۇ قامچا بىلەن ئۇرۇش، ياكى قىلىچ بىلەن چېپىش بولماستىن، بەلكى، ھۆكۈمرانلىق يۈرگۈزۈشتە ئادىل بولۇش، ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇش ئارقىلىق بولىدۇ... دېدى. ئۇ ئۆز سۆزىنىڭ ئىجراسىنى ئەمەلىيەتتە كۆرسەتمەك ئۈچۈن خىزمەتكە بېشىچىلا كىرىپ كەتتى.

www.munber.org

ئۆمەير ھۇمۇستا بىر يىل تۇردى. بۇ جەرياندا ئۇ خەلىپە ئۆمەرگە بىرەر پارچىمۇ مەكتۇپ يازمىدى. مۇسۇلمانلار غەزنىسىگە بىر دىنارمۇ ئەۋەتمىدى.

بۇنىڭ بىلەن خەلىپە ئۆمەرنىڭ كۆڭلىدە گۇمان تۇغۇلدى. ئۇ ئۆز قول ئاستىدىكى ۋالىيلارنىڭ ھۇقۇق تۇتقانلىق سەۋەبىدىن چىرىكلىشىپ، ئېزىپ كېتىشىدىن ناھايىتى ئەنسىرەيتتى. ئۇنىڭ نەزىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن باشقىلار بۇنداق خاتالىق ئۆتكۈزۈشتىن ساقلىنالمايتتى. ئۇ كاتىبىغا: سەن دەرھال ئۆمەيرگە مېنىڭ نامىمدىن، بۇ مەكتۇپنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان تېزدىن بۇ يەرگە يېتىپ كەل!كەلگىچە مۇسۇلمەنلاردىن يىغقان خىراجەتنى ئالغاچ كەل، دەپ مەكتۇپ ياز!دەپ بۇيرىدى.

ئۆمەير مەكتۇپنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان ئۇزۇق ـ تۈلۈك خالتىسىنى يۈدۈپ، تاماق يەيدىغان ۋە تاھارەت ئالىدىغان قاچىسىنى ئېلىپ، نەيزىسىنى مۈرىسىگە ئارتقىنىچە ھۇمۇستىن ئايرىلىپ مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى.

ئۆمەير مەدىنىگە يېتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ چىرايلىرى تاتىرىپ، چاچلىرى ئۆسۈپ، ئورۇقلاپ كەتكەن ئىدى. ئۇنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىدىن ئېغىر سەپەر ھاردۇقى چىقىپ تۇراتتى.

ئۆمەير خەلىپە ئۆمەرنىڭ يېنىغا كىرىپ كەلگەندە ئۆمەرنىڭ بۇ ھالىتىنى كۆرگەن خەلىپە ئۆمەر: ئى ئۆمەير !ساڭا نېمە بولدى؟دېدى

ئۆمەير: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى !ماڭا ھېچ ئىش بولمىدى. تەنلىرىم ساق، تىمەن تۇردۇم، الله غا شۈكرى، مەن دۇنيانىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ كەلدىم، دېدى. بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئۆمەر ئۇنى مۇسۇلمانلار غەزنىسىگە مال ئېلىپ كەلگەن

www.munber.org

ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ: سەن ئۆزەڭ بىلەن نېمەلەرنى ئېلىپ كەلدىڭ ؟دېدى.

ئۆمەير: مەن مۇشۇ خالتامنى ئېلىپ كەلدىم. بۇ خالتىدا مېنىڭ ئوزۇق ــ تۈلكىم، تاماق يەيدىغان ۋە تاھارەت ئالىدىغان، باش كۆزىمنى، كىيملىرىمنى يۇيىدىغان قاچام بار، دېدى.

ئۆمەر: سەن پىيادە كەلدىڭمۇ، دەپ سورىدى. ئۆمەير: ھە شۇنداق، ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!

- سەن ئۇلارنىڭ رەھبىرى بولغاندىن كېيىن ئۇلار ساڭا بىرەر ئۇلاغ بەرمىدىمۇ؟

- ئۇلارمۇ بەرمىدى، مەنمۇ ھەم سورىمىدىم.

- مۇسۇلمانلار غەزىنىسىگە ئېلىپ كەلگەن ماللار قېنى؟

- مەن ھېچنەرسە ئېلىپ كەلمىدىم،

- نېمە ئۈچۈن؟

- چۈنكى، مەن ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن ھۆمۈستىكىلەردىن ياخشى كىشىلەرنى يىغىپ، ئۇلارغا خىراجەت يىغىش ئىشىنى تاپشۇردۇم. ئۇلار ھەر قېتىم نەرسە ــ كېرەك يىغىپ كەلسە بۇ نەرسىلەرنى قانداق قىلىش توغرىسىدا ئۇلار بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، ئاندىن ئۇنى ئېلىپ قىلىپ ھاجەتمەنلەرگە سەرپ قىلىپ بەردىم، دېدى.

ئۆمەر بۇ چاغدا كاتىپقا: ئۆمەيرنى ھۆمۈسقا ۋالىي قىلىش مەكتۇبىنى قايتىدىن ياز!دېدى. ئۆمەير دەرھال ئۆمەرگە: ھەرگىز ئۇنداق قىلمىغىن!مەن بۇنداق بولۇشنى خالىمايمەن. ھەم ئەمدى ساڭا ۋە سەندىن كېيىن بىرەرسىگىمۇ ئىشلىمەيمەن، ، دېدى ــ

www.munber.org

دە مەدىنىدە سىرتىدىكى بىر كەنتتە ئائىلىسى بىلەن تۇرۇشقا ئۆمەردىن ئىجازەت ئالدى.

ئۆمەير ئۇ كەنتكە كېتىپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆمەر بۇ دوستىنى بىر سىناپ باقماقچى بولۇپ ئۆزىنىڭ ھارىس ئىسىملىك ئادىمىگە: ئى ھارىس!سەن ئۆمەيرنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ بار، ئەگەر ئۇنىڭ ئۆيىدە باياشاتچىلىقنى كۆرسەڭ كەپ ـ سۆز قىلماي قايتىپ كەل!ناۋادا ئۇلارنىڭ جاپادا قالغانلىقىنى كۆرسەڭ بۇنى ئۇنىڭغا بەر!دەپ يۈز دىنار سېلىنغان ھەميانىنى بەردى.

ھارىس ئۆمەير تۇرغان كەنتكە قاراپ يول ئالدى. ئۇ ئۆمەيرنىڭ ئۆيىنى سوراشتۇرۇپ تاپتى. ئۇلار ئۇچراشقاندا ھارىس:ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم راھمەتۇللا، دېدى. ئۆمەيرمۇ ئۇنىڭ جاۋابىنى قايتۇردى:

ـ قايەردىن كەلدىڭ؟

ـ مەدىنىدىن.

ـ مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى قانداقراق؟

ـ ياخشى.

ـ مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسى قانداق تۇرۇۋاتىدۇ؟

ـ ياخشى، ساغلام تۇرۇۋاتىدۇ.

ـ شەرئەت جازاسى ئىجرا قىلىنىۋاتامدۇ؟

ـ شۇنداق، ئىجرا قىلىنىۋاتىدۇ. بىر كىشى زىنا قىلغانلىقى ئۈچۈن دەررە يەپ ئۆلۈپ كەتتى.

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەير: ئى الله سەن ئۆمەرگە ياردەم بەرگىن !مەن ئۇنىڭ سېنى قاتتىق ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلىمەن، دېدى.

www.munber.org

ھارىس ئۇمەيرنىڭ ئۆيىدە ئۈچ كۈن مېھمان بولدى. ئۇمەير ئۇنىڭغا ھەر كۈنى بىر تال ئارپا نېنى بېرەتتى. ئۈچىنچى كۈنى ئۇمەيرنىڭ خوشنىلىرىدىن بىرى ھارىسقا: سەن ئۇمەير ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىنى قىيناپ قويدۇڭ، ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدە ساڭا بەرگەن ئاشۇ ئارپا نېنىدىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى. ئاچلىق ۋە قىيىنچىلىقلار ئۇلارنى قىينىدى. ئەگەر مېھمان بولساڭ بىزنىڭ ئۆيگە بار!دېدى.

بۇ چاغدا ھارىس دىنارلارنى ئۇمەيرگە سۇندى. ئۇمەير: بۇ نېمە ؟دېدى. ھارىس: بۇنى مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ساڭا ئەۋەتتى، دېدى.

بۇنى ئېلىپ كېتىپ قايتۇرۇپ بەر!ئۇنىڭغا سالام دېگىن، ۋە ئۆمەرگە: بۇ پۇللار ئۇمەيرگە لازىم ئەمەسكەن، دەپ قويغىن، دېدى.

ئۇلارنىڭ سۆھبىتىنى ئاڭلىغان ئۇمەيرنىڭ ئايالى: ئى ئۇمەير!سەن بۇ پۇللارنى ئېلىپ قال، ئەگەر ھاجىتىڭ چۈشسە ئىشلىتەرسەن، لازىم بولمىسا بۇ يەردىمۇ ئېھتىياجلىقلار كۆپقۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ھارىس بۇ پۇللارنى ئۇمەيرگە قويۇپ كەتتى. ئۇمەير بۇ پۇللارنى كىچىك ھەميانلارغا ئۆلەشتۈرۈپ سېلىپ ئېھتىياجلىق كىشىلەرگە تارقىتىپ بولغاندىن كېيىلا ئاندىن: ئۇھ، دېدى. ئۇ بۇ پۇللارنى تارقىتىشتا ئاساسەن شېھىدلارنىڭ ئائىلە تاۋاباتلىرىنى ئاساس قىلغان ئىدى.

ھارىس مەدىنىگە قايتىپ كەلدى. ئۆمەر ئۇنىڭدىن: نېمە ئىشلارنى كۆردۈڭ؟دەپ سورىدى.

ـ قىيىنچىلىقلارنى، ئى مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!

ـ دىنارلارنى ئۇنىڭغا بەردىڭمۇ؟

www.munber.org

ـ ھەئە.

ـ ئۆمەير ئۇ پۇللارنى قانداق قىلدى؟

ـ بىلمەيمەن، بىراق مەن ئۇنىڭ بۇ پۇللاردىن بىرەر دىنارنىمۇ ئۆزىگە ئېلىپ قالىدۇ، دەپ ئويلىمايمەن.

ئۆمەر:بۇ مەكتۇبۇم تەككەن ھامان دەرھال بۇ يەرگە كەل!دېگەن مەزمۇندا مەكتۇپ يېزىپ ئۆمەيرگە ئەۋەتتى.

ئۆمەير تېزلا يېتىپ كەلدى. ئۇ كەلگەندە ئۆمەر ئۇنىڭغا سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ: ئى ئۆمەير ! ئۇ دىنارلارنى قانداق بىر تەرەپ قىلدىڭ ؟دەپ سورىدى.

ئۆمەير: سەن ئۇ دىنارلارنى ماڭا بېرىپ بولغاندىن كېيىن يەنە نېمە دەپ سورايسەن؟

ـ سېنىڭ ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلغانلىقىڭنى بىلگىم بار.

مال ۋە پەرزەنت پايدا بېرەلمەيدىغان كۈندە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش ئۈچۈن قالدۇردۇم. بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ: سېنىڭ ئۆزەڭ ئىھتىياجلىق تۇرۇپمۇ باشقىلارنى ئۆزەڭدىن ئەلا بىلىدىغانلىقىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدى. ئاندىن ئۇنىڭغا بىر ۋەسەق ئاشلىق، ئىككى قۇر كىيىم بۇيرۇپ بەردى.

ئۆمەير:ئوزۇق ـ تۈلۈك كېرەك ئەمەس. مەن ئائىلەمدە ئىككى سا ئارپا قالدۇرۇپ كەلدىم. ئۇ تۈگىگىچە الله بىزگە رىزق يەتكۈزۈپ بېرىدۇ. لېكىن، بۇ ئىككى قۇر كىيىمنى باللىرىمنىڭ ئانىسى ئۈچۈن ئېلىپ قالاي. ئۇنىڭ كىيىملىرى كونىراپ بەدەنلىرى كۆرۈنۈپ قالغىدەك بولۇپ قاپتىكەن، دېدى.

www.munber.org

ئاردىن ئۇزاق ۋاقىت ئۆتمەي، ئۆمەير پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيادىن سەپەر قىلدى. ئۇ ئاخىرەت يۇرتىغا خاتىرجەم، بۇ دۇنيانىڭ ئەرزىمەس يۇكلىرىدىن ھېچنىمىنى كۆتەرمىگەن ھالدا قەدەملىرى مۇستەھكەم، يەڭگىل يۇرۇپ كەتتى. ئۇ ئۆزى بىلەن پەقەت پەرزكارلىق ۋە تەقۋالىقنىلا ئېلىپ كەتكەن ئىدى.

خەلىپە ئۆمەرگە ئۇنىڭ ۋاپاتى توغرىسىدىكى خەۋەر يېتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ ۋۇجىدىنى چەكسىز قايغۇ ـ مۇسىبەت قاپلىدى. ئۇ قايغۇرغان ھالدا: مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشلىرىگە قويۇش ئۈچۈن ئۆمەيردەك كىشىلەرنى ئىشلىتىشنى ياخشى كۆرەتتىم، دېدى.

الله ئۆمەير ئىبنى سەئىدتىن رازى بولسۇن!ھەم ئۇنى رازى قىلسۇن! ئۇ كىشىلەر ئۈچۈن تېپىلغۇسىز بىر ئۈلگە، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتىۋىدە يېتىشىپ چىققان ئالاھىدە ئوقۇغۇچى ئىدى.

www.munber.org

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋپ

اللە يولىدا بەرگەن نەرسەڭگىمۇ، ئائىلەڭ ئۈچۈن ئېلىپ قالغان نەرسەڭگىمۇ اللە بەرىكەت ئاتا قىلسۇن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋپ ئىسلامغا دەسلەپتە كىرگەن سەككىز كىشىنىڭ ۋە جەننەت بىلەن خوش خەۋەر بېرىلگەن ئون كىشىنىڭ، ئۆمەرنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن خەلىپە تاللاش سايلىمىدا نامزاتلىققا كۆرسىتىلگەن ئالتە كىشىنىڭ، مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا كىشىلەرگە دىنىي ئىشلاردىن پەتىۋا بېرىدىغان بىر قانچە كىشىنىڭ بىرى ئىدى.

ئۇنىڭ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى ئىسمى ئابدۇ ئەمرى بولۇپ ئۇ ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئابدۇراھمان دەپ چاقىرغان ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇل ئەرقەمگە كىرىشتىن بۇرۇنلا ئىمان كەلتۈرگەن بولۇپ، ئابابەكرى (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئىمان كەلتۈرۈپ ئىككى كۈندىن كېيىنلا ئىمان كەلتۈرگەن ئىدى.

ئۇ ئاۋۋال مۇسۇلمان بولغانلار ئۇچرىغان بارلىق كۈلپەتلەرنىڭ ھەممىسىگە يولۇقتى، مۇسۇلمانلار دەسلەپكى ھىجرىتى بولغان ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلغاندا ئۇمۇ بىرگە ماڭدى. مۇسۇلمانلار مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

www.munber.org

مۇھـــاجىرلار بىلـــەن ئەنســـارىلارنى دوستلاشـــتۇرۇپ قويغـــاندا ئابدۇراھماننى سەئىد ئىبنى رەبىئى بىلەن دوستلاشتۇرۇپ قويىدى.

سـەئىد قېرىنـدىشـى ئابدۇراھمانغـا: ئـى قېرىنـدىشـىم! مـەن مەدىنىكى ماللىرى كۆپ كىشىلەرنىڭ بىرى، مېنىڭ ئىككى بېغىم ۋە ئىككى ئايالىم بار، قايسى بېغىم كۆڭلىگە ياقسا شۇ باغنى ساڭا بېرەمـەن، قايسـى ئايـالىمنى ياقتۇرسـاڭ شـۇنى نىكـاھىمدىن چىقىرىپ ئۇنى ساڭا نىكاھلاپ قوياي، دېدى.

ئابدۇراھمان سەئىدكە: الله ماللىرىڭ ۋە ئائىلەڭگە بەرىكـەت ئاتا قىلسۇن! سەن ماڭا بازارنى كۆرسـەتىپ قوي! دېـدى. سـەئىد ئۇنىڭغا بازارنى كۆرسىتىپ قويىدى. ئۇ تىجارەت قىلىپ مالغا ئىگە بولدى ۋە تويلۇق ئالالىغۇدەك مالغا ئىگە بولۇپ ئۆيلەندى.

ئـۇ پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كـەلدى، ئۇنىـڭدا يېڭى توي قىلغان يىگىتلەرنىڭ خۇشبۇيلىقى بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئوھۇي ئابدۇراھمان! دېـدى. ئابدۇراھمـان ئۆزىنىڭ ئۆيلەنگـەنلىكىدىن خـەۋەر بەرگـەندە پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالام: «ئايالىڭغــا قــانچىلىك تويلــۇق بــەردىڭ ؟» دەپ ســورىدى. ئابدۇراھمـان: نوكچـا مىقتارى ئـالتۇن بـەردىم، دېـدى. پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىرەر قوي سويۇپ بولسىمۇ سويۇپ توي زىياپىتى بەرگىن» دېـدى. ئـارقىدىن يەنـە: «الله ماللىرىڭغا بەرىكـەت ئاتا قىلسۇن!» دېدى.

ئابدۇراھمـان مۇنـداق دەيـدۇ: مـال دۇنيـا ماڭـا شـۇنچىلىك يۈزلـەندىكى، ھـەتتا بىـرەر تاشـنى كۆتەرسـەملا ئۇنىـڭ ئاسـتىدىن ئالتۇن چىقىپ قالىدىغاندەكلا ئىدى.

بـەدىر كۈنـى ئـۇ قولىغـا قـورال ئـېلىپ ھـەقىقىي جىھادقـا ئـاتلاندى. ئـۇ جـەڭ مـەيدانىدا الله نىـڭ دۈشـمىنى ئۇمـەر ئىبنـى ئوسماننى ئۆلتۈردى. ئوھۇد ئۇرۇشى بولغان كۈنـى جـەڭ ھەيۋىسـىدە

www.munber.org

كىشىلەرنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ كىرىشكە باشلىغاندىمۇ، ئۇ قىلچە تەۋرەنمەي باتۇرلۇقچە ئۇرۇش قىلدى. ئۇ جەڭ مەيدانىدىن قايتقاندا ئۇنىڭ بەدىنىنىڭ يىگىرمە قانچە يېرى يارىلانغان بولۇپ، بەزى يارا ئورۇنلىرى ھەتتە بارماق كىرىپ كەتكىدەك چوڭقۇرلۇقتا ئىدى.

ئابدۇراھمانىنىڭ جېنى بىلەن قىلغان جىھادىغا قارىغاندا مېلى بىلەن قىلغان جىھادى كۆپ ئىدى. كۈنلەرنىڭ بىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر يەرگە ئەۋەتمەك ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىماقچى بولۇپ:«مەن مەلۇم بىر جايغا ئەۋەتمەك ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىماقچى ئىدىم. ئىئانە قىلىڭلار»دېدى. ئابدۇراھمان ئۆيگە ئالدىراش بېرىپ كەلدى ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا

: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!ھازىر مەندە تۆت مىڭ دەرھەم بار ئىدى. ئۇنىڭ ئىككى مىڭىنى الله غا قەرز بېرىپ تۇردۇم، ئىككى مىڭىنى ئائىلەمگە قالدۇردۇم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «الله يولىدا بەرگەن نەرسەڭگىمۇ، ئائىلەڭ ئۈچۈن قالدۇرغان نەرسەڭگىمۇ الله بەرىكەت ئاتا قىلسۇن!» دەپ دۇئا قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇك غازىتىغا چىقىشنى ئىرادە قىلغاندا مالغا بولغان ئېھتىياجى ئادەمگە بولغان ئېھتىياجىدىن كەم ئەمەس ئىدى. رۇم قوشۇنىنىڭ تەييارلىقى پۇختا، سان جەھەتتە كۆپ ئىدى. مۇسۇلمانلار تۇرۇۋاتقان مەدىنىدە بولسا بۇ يىل قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن ئىدى. ھەتتا، يوقسۇل مۆمىنلەردىن بىرقانچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۆزلىرىنى جىھادقا ئېلىۋېلىشنى ئۆتۈنۈپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاغ كەمچىل بولۇش سەۋەبى بىلەن ئۇلارنىڭ تەلۋىگە ماقۇل بولمىغان ئىدى. ئۇلار يىغلىغان ھالدا قايتىشقان ئىدى.

www.munber.org

بۇ كىشىلەر ”يىغلىغۇچىلار“ ئۇرۇشقا تەييارلانغان قوشۇن بولسا ”جاپاكەش قوشۇن“دەپ ئاتالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئۇرۇش ئۈچۈن ئىئانە قىلىشقا چاقىردى. ساھابىلەر بۇ چاقىرىقنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندى. ئابدۇراھمان بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ، سەدىقە قىلغۇچىلارنىڭ ئەۋۋەلى بولدى. ئۇ ئىككى يۈز ئۇقىيە ئالتۇن سەدىقە قىلغان ئىدى. بۇ چاغدا ئۆمەرئىبنى خەتتاب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: مەن ئابدۇراھمان ئائىلىسىگە ھېچنېمە قالدۇرماستىن سەدىقە قىلىۋېتىپ گۇناھكار بولۇپ قالارمىكىن، دەپ ئەنسىرەيمەن، دېدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئابدۇراھمان ! ئائىلەڭگە بىرەر نەرسە قەلدۇردىڭمۇ؟» دەپ سورىدى. ئابدۇراھمان: شۇنداق، ئۇلار ئۈچۈن نەفقە قىلغان بۇ نەرسىدىنمۇ كۆپرەك ھەم ياخشىراقنى قالدۇردۇم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «قانچىلىك نەرسە قالدۇردۇڭ؟» دېۋىدى، ئابدۇراھمان: اللہ ۋە پەيغەمبەر ۋەدە قىلغان رىزقنى، ياخشىلىق ۋە ئەجرنى قالدۇرۇپ قويدۇم، دېدى.

قوشۇن تەبۇكا قاراپ يولغا چىقتى، بۇ سەپەردە اللہ ئابدۇراھمانغا ھېچكىمگە ئاتا قىلمىغان ھۆرمەتلىنىش پۇرسىتى بىلەن ھۆرمەتلىدى. ناماز ۋاقتى كىرىپ قالغان بىر ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا كۆرۈنمىدى. ئابدۇراھمان قوشۇنغا ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بەردى. نامازنىڭ بىرىنچى رەكىتى ئاخىرلىشاي دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇغۇچىلارغا قوشۇلۇپ ئابدۇراھماننىڭ كەينىدە ئۇنىڭغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇدى. بۇ دۇنيادا پۈتكۈل مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىرەرسىنىڭ ئىمام بولىشىدىنمۇ ئارتۇق ھۆرمەت ۋە پەزىلەت بارمۇ؟!

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئۇ مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىپ تۇردى. ئۇ

www.munber.org

ئۇلارنىڭ ئېھتىياجلىرىدىن چىققاتتى، ئۇلار بىرەر جايغا چىقسا ئۇلار بىلەن بىرگە چىققاتتى. ھەج قىلسا بىرگە ھەج قىلاتتى. ئۇلارنىڭ كاجۇرلىرىغا يېشىل يۇپۇقلارنى يېپىپ. مانا بۇ ئابدۇراھماننىڭ ئارتۇقچىلىرىنىڭ بىرى، شۇنداقلا مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىنىڭ ئابدۇراھمانغا ئىشەنگەنلىكى بولۇپ، ئابدۇراھمان بولار بىلەن پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان ئىش ئىدى.

ئابدۇراھماننىڭ مۇسۇلمانلارغا ۋە مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىغا بولغان ياخشىلىقى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ بىر پارچە زېمىننى 40 مىڭ دىنارغا سېتىپ ئۇنىڭ ھەممىسىنى بەنى زۇھرە[1] مۇسۇلمانلار، مۇجاھىدلارنىڭ يوقسۇللىرىغا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىغا تەقسىم قىلىپ بەردى. ئاشۇ مالدىن ئائىشەگە (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئېلىپ كېلىنگەندە ئائىشە: بۇ ماللار كىمدىن ؟دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا: ئابدۇراھماندىن، دېيىلگەندە ئۇ:پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەندىن كېيىن سىلەرگە پەقەت سەۋر قىلغۇچىلارلا غەمخورلۇق قىلىدۇ» دېگەن ئىدى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن الله دىن بەرىكەت تىلەپ قىلغان دۇئاسى ئۇنىڭغا ئۆمۈر بويى بەرىكەت ئېلىپ كەلدى. ھەتتاكى، ئۇ ساھابىلارنىڭ ئىچىدە مال دۇنياسى ئەڭ كۆپ كىشىگە ئايلاندى. ئۇنىڭ تىجارەت دائىرىسى بارغانسىرى كېڭىيىپ، تاپاۋىتى كۆپىيىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ كارۋانلىرى مەدىنە خەلقى ئېھتىياجلىق بولغان، بۇغداي، ئۇن، ماي، كىيىم ـ كېچەك، قاچا ـ قۇچا ۋە خۇشبۇراق نەرسىلەرنى توشۇپ كېلىپ، مەدىنە خەلقىنىڭ ئېھتىياجىدىن ئاشقان مەدىنە ماللىرىنى باشقا جايلارغا توشۇپ كېتەتتى.

[1] بەنى ۋُهرە پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامنىڭ ئانىسىنىڭ جەمەتى

www.munber.org

بىر كۈنى ئابدۇراھماننىڭ كارۋانلىرى مەدىنىگە يېتىپ كەلدى. بۇ كارۋان يەتتە يۈز ئۇلاغدىن تەركىپ تاپقان زور بىر كارۋان ئىدى. كارۋانلار مەدىنە خەلقى ئېھتىياجلىق بولغان ئاشلىق ۋە باشقا لازىمەتلىكلەرنى ئېلىپ كەلگەن ئىدى. بۇ كارۋاننىڭ يېتىپ كېلىشى بىلەن مەدىنە ئىچى تەۋرەپ كەتتى. كارۋانلارنىڭ سۈرەن – چوقانلىرى مەدىنە ئىچىنى بىر ئالغان ئىدى. بۇ تەۋرىنىشتىن خەۋەر تاپقان ئائىشە: نېمە ئىش بولدى؟دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا ئابدۇراھماننىڭ يەتتە يۈز تۆگىلىك كارۋىنى يېتىپ كەپتۇ، دېيىلگەندە ئائىشە: الله ئۇنىڭغا بەرگەن ماللىرىغا بەرىكەت بەرسۇن، ئاخىرەتتە بېرىلىدىغان ساۋابى تېخىمۇ كاتتا، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئابدۇراھمان جەننەتكە ئۆمۈلەپ كىرىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دەيدۇ.

مۆمىنلەرنىڭ ئانىسىنىڭ بۇ سۆزى كارۋاننىڭ تۆگىلىرى چۆكتۈرۈلۈشتىن بۇرۇن ئابدۇراھماننىڭ قۇلىقىغا يەتتى. ئۇ بۇنى ئاڭلاپ قاتتىق خوشال بولغانلىقىدىن ئائىشەنىڭ قېشىغا دەرھال يېتىپ كېلىپ: ئى ئانا سىز بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغانمىدىڭىز؟ دەپ سورىدى.

ئائىشە: شۇنداق، دېدى.

ئابدۇراھمان قاتتىق خوشالىنىپ:ئەگەر مەن جەننەتكە ئۆرە مېڭىپ كىرەلىسەم، مەن سىزنى گۇۋاھ قىلايكى ! مۇشۇ كارۋىنىمنى يۈك – تاقلىرى بىلەن قوشۇپ الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتىمەن، دېدى.

شۇ كۈندىن كېيىن ئۇ تېخىمۇ كۆپ مال سەدىقە قىلىشقا كىرىشتى. ئۇ ئىلكىدىكى نەرسىلەرنى ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن رەۋىشتە سەدىقە قىلىشقا باشلىدى. ئۇ **40** مىڭ دەرھەم كۈمۈش سەدىقە قىلىپ ئارقىدىن يەنە **40** مىڭ دىنار ئالتۇن سەدىقە قىلدى. الله

www.munber.org

يولىدا جىھاد قىلغۇچىلارغا **500** ئات، **1500** تۆياق ئۇلاغ تەغدىم قىلدى. ئۆمەرنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە نۇرغۇن قۇللىرىنى ئازات قىلىۋەتتى.

ئۇ بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقان ھەر بىر كىشىگە تۆت يۈز دىنار ئالتۇن سەدىقە قىلدى. بۇلارنىڭ سانى يۈز كىشى ئىدى. مۆمىنلەرنىڭ ئانىسىنىڭ ھەر بىرىگە نۇرغۇن مال ۋەسىيەت قىلدى. ئائىشە ئۇنىڭغا كۆپ ۋاقىتلىرىدا: اللّٰه ئۇنى سەلسەبىل بۇلاقلىرى بىلەن سۇغارسۇن، دەپ دۇئا قىلاتتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن مىراسخورلىرىغا ساناقسىز مال، مىڭ تۆگە، يۈز ئات، ئۈچ مىڭ قوي قالدۇردى. تۆت ئايالىنىڭ ھەر بىرىگە شەرىئەتتىكى بەلگىلەنگەن ئۈلۈشى بويىچە مىلىنىڭ سەككىزدەن بىرىنى قالدۇردى، قالدۇرۇلغان مال سەكسەن مىڭ ئىدى. ئۇنىڭ مىراسخورلىرىغا قالدۇرۇلغان ئالتۇنلارنى كەكە ـ پالتا بىلەن پارچىلىغاندىمۇ قوللىرى ئالغىدەك ئالتۇن ـ كۈمۈش قالدۇردى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ مىلىغا قىلغان بەرىكەت تىلەش دۇئاسىنىڭ پەزىلىتىدىن ئىدى.

لىكىن، ئۇنىڭ ھاياتلىقىدا ئېرىشكەن بۇ مال ـ دۇنيالىرى ئۇنى قىلچە مەغرۇرلاندۇرمىدى. ئۇ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئارىسىدا تۇرغاندا كىشىلەر ئۇنى پەرقلەندۈرەلمەي قالاتتى.

بىر كۈنى ئۇنىڭ خىزمەتكارىدىن بىرى ئۇنىڭغا تائام ئېلىپ كەلدى. ئۇ روزا تۇتقۇالغان ئىدى. ئۇ ئالدىدىكى تائامغا قاراپ: مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ئۆلۈپ كەتتى. ئۇ مەندىن ياخشى بەندە ئىدى. بىز ئۇنىڭ جەسىدىنى ئوراش ئۈچۈن تاپقان كېپەنلىكىمىز بىلەن بېشىنى يۆگىسەك پۇتى، پۇتىنى يۆگىسەك بېشى ئوچۇق قالغان ئىدى، اللّٰه بىزگە دۇنيانى كەڭرى قىلىپ بىزنى مالغا ئىگە قىلدى. مەن ساۋابىمىزنىڭ پەقەت مۇشۇ دۇنيادىلا بېرىلىپ

www.munber.org

قىلىشىدىن ئەنسىرەيمەن. ئۇ بۇلارنى دەپ ئىسەدەپ يىغلاپ كەتتى.

ئۇنىڭغا تۇمەنمىڭ خۇش مۇبارەك بولسۇنكى!ئۇ راستچىل، ئىشەنچلىك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ جەننەتكە كىرىدىغانلىقى بىلەن خوش خەۋەر بەرگەن بەندە ئىدى.

ئۇنىڭ جىنازىسىنى باشتىن ئاخىرغىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس كۆتۈردى. ئىككى نۇرنىڭ ئىگىسى ئوسمان ئىبنى ئەۋففان ئۇنىڭ نامىزىنى چۈشۈردى. مۇمىنلەرنىڭ تۆتىنچى خەلىپىسى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ ئۇنىڭ ئۇچۇن تەزىيە سۆزى سۆزلەپ، مۇنداق دېدى:سەن دۇنيانىڭ پاك ۋاقتىنى تېپىۋالدىڭ، ئۇنىڭ قالايماقان بولۇشىدىن بۇرۇنلا كېتىپ قالدىڭ... اللہ ساڭا رەھمەت قىلسۇن!

www.munber.org

جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ

«مەن جەئفەرنى جەننەتتە كۆردۈم، ئۇنىڭ قانىغا مىلەنگەن ئىككى قانىتى باركەن، پۇتلىرىمۇ قانغا مىلىنىپ كېتىپتۇ»

ھەدىس شەرىپ.

ئابدۇ ماناپ جەمەتىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايدىغان بەش كىشى بار بولۇپ، كۆزى ئاجىز كىشىلەر ئالدىراپ پەرىقلەندۈرەلمەيتتى. ئەلۋەتتە ئوقۇرمەنلىرىمىزمۇ بۇ بەش كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلگىسى كېلىدىغاندۇ. بىز ئوقۇرمەنلىرىمىزگە بۇ بەش كىشىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتەيلى. ئۇلارنىڭ بىرى ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھارىس ئىبنى ئابدۇلمۇتەلىپ بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەم ئېمىلدەش قېرىندىشى.

ئىككىنچىسى، قۇسەم ئىبنى ئاباس ئىبنى ئابدۇلمۇتەلىپ بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى.

ئۈچىنچىسى، سائىب ئىبنى ئۇبەيدە ئىبنى ئابدۇ يەزىد ئىبنى ھاشىم، ئۇ ئىمام شافىئىنىڭ چوڭ دادىسى، اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

تۆتىنچىسى، ھەسەن ئىبنى ئەلى بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەۋرىسى، ئۇ بەش كىشىنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەممىدىن بەك ئوخشايدىغىنى.

www.munber.org

بەشىنچىسى، جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ بولۇپ، ئۇ مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ئەلى ئىبنى تالىپنىڭ قېرىندىشى.

بىز بۇ قۇرلاردىن كېيىن ماقالىمىزنىڭ باش قەھرىمان بولغان جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭ ھايات پائالىيەتلىرى بىلەن تونۇشۇشنى باشلايلى.

ئەبۇ تالىپ قۇرەيشلىكلەر ئىچىدە يۇز ئابرۇيلۇق، يۇقىرى مەرتىۋىلىك كىشى بولغىنىغا قارىماي، تۇرمۇشى ناچار، جانسانلىق كىشى ئىدى. قۇرەيشكە چۈشكەن قۇرغاقچىلىق ئاپىتى ئۇنىڭ ئەھۋالىنى تېخىمۇ بەك ناچارلاشتۇرۇۋەتكەن ئىدى. زىرائەتلەر قورۇپ كەتكەنلىكتىن ئۇلار چىرىپ كەتكەن سۆڭەكلەرنى يېيىشكە مەجبۇر بولغان ئىدى. شۇ مەزگىللەردە ھاشىم جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئىچىدە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە تاغىسى ئابباسلارنىڭ تۇرمىشى ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ھېساپلىناتتى. بىر كۈنى مۇھەممەد تاغىسى ئابباسقا: ئى تاغا! قېرىندىشىڭ ئەبۇ تالىپنىڭ جان سانى كۆپ، ھەممىمىزگە مەلۇم بولغىنىدەك ئۇنىڭ ئائىلىسىگىمۇ باشقىلارغا يەتكەن قەھەتچىلىك يەتتى. بىز بېرىپ بالىلىرىدىن بىرەرنى بولسىمۇ ئۆز ئۈستىمىزگە ئالايلى، مەن بىر ئوغلىنى ئالاي، سەن بىرىنى ئال!بىز ئۇلارغا ۋاقتىنچە ئاتىدارچىلىق قىلايلى، دېدى.

ئابباس: سەن ھەقىقەتەن بىر ياخشى ئىشقا چاقىردىڭ، دېگىنىچە ئۇنىڭ بىلەن يۈرۈپ كەتتى. ئۇلار ئەبۇ تالىپنىڭ ئۆيىگە كېلىپ مەقسەتلىرىنى بايان قىلدى. ئەبۇ تالىپ ئۇلارغا:سىلەر ماڭا ئەقىلنى قالدۇرۇپ قالغانلىرىدىن خالىغىنىنى ئېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئەلىينى مۇھەممەد، جەئفەرنى ئابباس ئېلىپ كەتتى.

www.munber.org

ئەلى تاكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كەلگەنگە قەدەر ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇردى. پەيغەمبەرلىك كەلگەندىن كېيىن ئىمان كەلتۈرگەن تۇنجى ياش ئەلي بولدى. جەئفەرمۇ تاغىسى بىلەن بىرگە تۇرغان ئىدى. ئۇمۇ دەسلەپ ئىمان ئېيتقۇچىلاردىن بولۇپ ئۇنىڭ بىلەن ئايالى ئەسما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇل ئەرقەمگە كىرىشتىن ئاۋاللا ئابابەكرىنىڭ سەۋەبى بىلەن ئىمان ئېيتقان ئىدى.

ئىمان ئېيتقانلىق سەۋەبى بىلەن ھاشىمىيلىك بۇ يىگىت ۋە ئۇنىڭ ياش ئايالى باشقا ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمانلار ئۇچرىغان ئەزىيەت، كۈلپەتلەرنىڭ ھەممىسىگە ئۇچرىدى. ئۇلار بېشىلىرىغا كەلگەن بۇ قاتتىق ئەزىيەتلەرگە سەۋر قىلدى. چۈنكى، ئۇلار جەننەتكە بارىدىغان يولنىڭ تىكەن، چاتقاللار بىلەن قورشالغانلىقىنى ياخشى چۈشەنگەن بەندىلەردىن ئىدى.

ئۇلار اللە نىڭ بۇيرىغىنى بويىچە ئىش كۆرىشكە، ئىسلامنىڭ تەلىۋى بويىچە ياشىشىغا، اللە غا ئىبادەت قىلىپ ياشىشىغا، ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىشىغا دىن دۈشمەنلىرى بولغان قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئېغىر دەرىجىدە توسالغۇ بولۇپ، ئۇلارنى ھەر جەھەتتىن تەقىپ قىلىپ تۇرۇدىغان كۆزەتچىلەرنى بېكىتىشكەن ئىدى. دەل مۇشۇنداق ئەھۋالدا ئۇلار ئەر- ئايال ئىككىسى باشقا مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە دىنلىرىنى قوغداش ئۈچۈن ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن رۇخسەت ئالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ پاك نىيەتلىك ياخشى ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارىمىز اللە دېگەندىن باشقا گۇناھى يوق تۇرۇپ، تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ئانا ماكانلىرىنى تاشلاپ كېتىشكە مەجبۇر بولىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ناھايىتى ھار كەلدى. لىكىن، ئۇ چاغلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدا ئۇلارنى قوغداپ قالغىدەك كۈچ يوق ئىدى.

www.munber.org

تۇنجى ھىجرەت قىلغۇچى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى ھەبەشىستانغا قاراپ يولغا چىققاندا جەئفەر ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئىدى. ئۇلار ئۇ يەرگە بېرىپ پادىشاھنىڭ ھىمايىسىدە ئۇ يەرگە ماكانلاشتى. ئۇلار ئىسلامغا كەلتۈرگەندىن كېيىن تۇنجى خاتىرجەملىكنى بۇ يەردىن تاپتى ۋە خاتىرجەم ئىبادەت قىلىشنىڭ ھۇزۇرىدىن بەھرىلەندى.

لېكىن، قۇرەيشلەر ئۇلارنىڭ ھەبەشىستان پادىشاھىنىڭ ھىمايىسىدە ياخشى تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ ياكى ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش، ياكى ئۇلارنى مەككىدىن ئىبارەت بۇ چوڭ تۈرمىگە قايتۇرۇپ كېلىش سۇيىقەستىنى پىلانلاشقا باشلىدى. بۇنىڭغا دائىر ۋەقەلىكلەرنى بۇنىڭ شاھىدى بولغان ئايال ساھابە ھەم مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ئۆممۇ سەلەمەنىڭ بايانىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

بىز ھەبەشىستانغا چۈشكىنىمىزدە ياخشى خوشنىلارغا ئۇچرىدۇق، دىنىمىزدىن خاتىرجەم بولدۇق. ھېچقانداق بىر ئەزىيەتكە ئۇچرىمىغان ھالدا رەببىمىزگە ئىبادەت قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشتۇق. بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان قۇرەيش مۇشرىكلىرى بىزنى قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئۆز ئىچىلىرىدىكى پاراسەتلىك ۋە كۈچلۈك سانالغان ئىككى كىشىنى نۇرغۇن سوۋغا سالاملار بىلەن ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشىنىڭ يېنىغا يولغا ساپتۇ. بۇ ئىككى كىشىنىڭ بىرى ئەمر ئىبنى ئاس يەنە بىرى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبى رەبىئە ئىدى. قۇرەيشلەر ئۇلارنى نەجاشى بىلەن ئۇچرىشىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلەر بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارغا بىر بۆلۈك سوۋغات بېرىپ، ئۇلارنىڭ نەجاشىنىڭ ئالدىدا ئۆزلىرىگە يانتاياق بولۇشىنى قولغا كەلتۈرۈشكە بۇيرىدى.

ئۇلار ھەبەشىستانغا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن ئالدىن پىلانلىغان پىلان بويىچە پادىشاھنىڭ ئېپىسكوپلىرى بىلەن

www.munber.org

ئۇچرۇشۇپ، ئۇلارغا سوۋغىلارنى بەردى. ئۇلاردىن سوۋغا قوبۇل قىلمىغان بىرەرىمۇ قالمىدى. بۇ ئىككىسى ئۇلارغا:سىلەرنىڭ زېمىنىڭلارغا بىزنىڭ ئەقىلسىز ياشلىرىمىزدىن بىر ئۆچۈم كىشىلەر ئورۇنلىشىپتۇ، ئۇلار ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن چىققىپ، خەلقنى پارچىلىغان كىشىلەردۇر. ئەتە بىز سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇلار توغرىسىدا پادىشاھىڭلارغا گەپ قىلساق، سىلەر پادىشاھىڭلارنىڭ ئۇ كىشىلەردىن دىن ھەقدە بىرنەرسە سورىماستىنلا ئۇلارنى بىزگە تاپشۇرۇپ بېرىشى ئۈچۈن بىزگە پايدىلىق گەپ قىلىپ قويساڭلار، ئۇلارنىڭ خەلقنىڭ كاتتىلىرى ئۇلار ئىتتىقات قىلغان نەرسىنىڭ نېمە ئېكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ، دېگەندە ئېپىسكوپلار: ماقۇل، دېيىشتى. بۇ چاغدا بۇ ئىككىسگە نىسپەتەن پادىشاھنىڭ بىزنى چاقىرتىپ، سۆزىمىزنى ئاڭلاپ قىلىشىدىن يامان تۇيىلىدىغان ئىش يوق ئىدى.

ئەتىسى ئۇ ئىككىسى نەجاشىنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ ئېلىپ كەلگەن سوۋغىلىرىنى تەقدىم قىلدى، ئاندىن نەجاشىغا:ئى پادىشاھ!سىزنىڭ مەملىكىتىڭىزگە بىزنىڭ بىر ئۆچۈم ئەقىلسىز ياشلىرىمىز كەپتۇ. ئۇلار سىلەرمۇ، بىزمۇ بىلمەيدىغان بىر دىننى ئېلىپ كەلدى. بىزنىڭ دىنىمىزنى تاشلىدى، ھەم سىلەرنىڭ دىنىڭلارغىمۇ كىرمىدى. ئۇلارنىڭ دادىسى، تاغىلىرى، ئۇلارنىڭ ئۇرۇغ ـتۇغقانلىرىدىن بولغان كىشىلەر بىزنى ئۇلارنى قايتۇرۇپ كېلىشكە سىزنىڭ ھۇزۇرىڭىزغا ئەۋەتتى. ئۇلارنىڭ قىلغان بۇزۇق ئىشلىرىنى بۇ مۆتىۋەرلەر ئوبدان بىلىدۇ، دېگەندە نەجاشى ئېپىسكوپلىرىغا قارىدى.

ئېپىسكوپلار بىردەك:ئۇ ئىككىسى راست ئېيتىدۇ، ئى پادىشاھ!ئۇلارنىڭ ئەھۋاللىرى بۇلارغا ئايدىڭ، شۇڭا ئۇلارنى قايتۇرۇۋېتەيلى، دېيىشتى. پادىشاھ قاتتىق غەزەپلىنىپ:ياق!مەن

www.munber.org

ئۇلارنى چاقىرتىپ كېلىپ ئەھۋالنى ئۇلارنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلىمىغىچە ھەرگىز ئۇلارنى قايتۇرۇۋەتمەيمەن، دېدى.

نەجاشى بىز بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن بىزگە ئادەم ئەۋەتىپتۇ. بىز پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىشتىن ئىلگىرى بىرىيەرگە يىغىلىپ:پادىشاھ چوقۇم بىزنىڭ دىنىمىزدىن سورايدۇ. بىز ئىمان كەلتۈرگەن ئىشلارنى ئۇلارغا ئاشكارا خەۋەردار قىلايلى، جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ بىزگە ۋاكالەتەن سۆز قىلسۇن، قالغانلىرىمىز سۆز قىلمايلى، دەپ كېلىشىۋالدۇق.

بىز نەجاشىنىڭ ئالدىغا باردۇق، ئۇ ئوردىغا ئېپىسكوپلىرىنىمۇ چاقىرغان ئىكەن. ئۇلار ئۈچلىرىغا يېشىل تونلىرىنى، باشلىرىغا قالپاقلىرىنى كىيىشىپ، پادىشاھنىڭ تەختىنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئالدىدا كىتاپلىرىنى ئېچىپ قويغان ھالدا ئولتۇرۇشقان ئىدى. بىز يەنە ھېلىقى ئىككەيلەننىمۇ بۇ يەردە كۆردۇق. بىز جايلىرىمىزغا جايلىشىپ بولغاندا پادىشاھ بىزدىن:

سىلەر ئۆزەڭلەرنى ئاتىغان، ئۇنىڭ ئۈچۈن خەلقىڭلارنىڭ دىنىدىن ئايرىلغان، بىزنىڭ ياكى باشقا بىر مىللەتنىڭمۇ دىنىغا تەۋە بولمىغان بۇ قانداق دىن؟دېدى. جەئفەر ئالدىغا چىقىپ:ئى پادىشاھ!بىز بۇرۇن جاھىلىيەت ئىلكىدە ياشايتۇق، بۇتلارغا ئىبادەت قىلاتتۇق، ئۆلۈك ھايۋانلارنىڭ گۆشىنى يەيتۇق، سىلە - رەھىمنى ئۈزۈپ قوياتتۇق، خوشنىلارغا يامانلىق قىلاتتۇق، كۈچلۈكلىرىمىز ئاجىزلىرىمىزنى بوزەك قىلاتتى. بىز مۇشۇنداق بۇزۇق ئىشلارنى قىلىپ يۈرىۋەردۇق. اللہ بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىر ھەممىمىز ئۇنىڭ نەسەبىنى، ئۆزىنىڭ راستچىل ۋە ۋاپادار ئىكەنلىكىنى، پاك دىل ئىكەنلىكىن بىلىدىغان بىر كىشىنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى.

www.munber.org

ئۇ بىزنى الله غا ئىشىنىشكە، ئۇنى بار ۋە بىر دەپ بىلىشكە، ئۇنىڭدىن باشقا نەرسىنى ئۇنىڭغا شېرىك قىلماسلىققا، ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئېتىقاد قىلىپ كېلىۋاتقان بۇت، تاشلارغا ئىبادەت قىلىشنى تاشلاشقا، راست سۆزلەشكە، ئامانەتنى ئادا قىلىشقا، سىلە رەھىم قىلىشقا، خوشنىلارغا ياخشىلىق قىلىشقا، ھارام ئىشلاردىن قول ئۈزۈشكە، قان تۆكمەسلىككە، بۇزۇق ئىشلاردىن، يالغان گۇۋاھلىق بېرىشتىن، يېتىمنىڭ مېلىنى يېيىشتىن، ئىپپەتلىك ئاياللارغا بۆھتان چاپلاشتىن يىراق بولۇشقا چاقىردۇ.

شۇنداقلا يەنە، يالغۇز الله غىلا ئىبادەت قىلىشقا، شېرىك ئەمەللەردىن يىراق بولۇشقا، ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، روزا تۇتۇشقا بۇيرىدى. بىز ئۇنى قوبۇل قىلدۇق. ھەم ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بىزگە ھالال قىلغاننى قىلدۇق، ھارام قىلغاندىن چەكلەندۇق.

ئى پادىشاھ!بىزنىڭ كىشىلىرىمىز بىزگە دۈشمەنلىك قىلىپ، بىزنى دىنىمىزدىن قايتۇرۇپ، بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا مەجبۇرلاپ بىزگە قاتتىق ئەزىيەتلەرنى سالدى. بىز بۇنداق زۇلۇم ۋە دىنىمىزغا توسالغۇ بولۇۋاتقان ۋاقىتتا سېنىڭ مەملىكىتىڭگە كەلدۇق. سېنى باشقىلاردىن ئەلا بىلىپ بۇ يەرنى تاللاپ، سېنىڭ ھامىيلىقىڭنى پاناھ تارتىپ، دىيارىڭغا كېلىشنى خالىدۇق. بىز ئەمدى سەن تەرەپتىن زۇلۇمغا ئۇچرىماسلىقنى ئۈمۈت قىلىمىز، دېدى.

پادىشاھ:سەندە الله تىن پەيغەمبەرگە كەلگەن بىرەر نەرسىنىڭ دەلىلى بارمۇ؟ دەپ سورىدى. جەئفەر:بار، دېدى ـ دە نەجاشىغا الله نىڭ يەھيا ئەلەيھىسسالامدىن خەۋەر بەرگەن: {كاف، ھا، يا، ئېين, پا بۇ، پەرۋەردىگارىڭنىڭ بەندىسى زەكەرىياغا قىلغان مەرھەمىتىنىڭ بايانىدۇر. ئۇ ئۆز ۋاقتىدا پەرۋەردىگارىغا پەس ئاۋازدا مۇناجات قىلدى. ئۇ ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن كۈچ ـ قۇۋۋىتىمدىن كەتتىم، چېچىم ئاقاردى. پەرۋەردىگارىم! ساڭا

www.munber.org

دۇئا قىلىپ ئۇمىدسىز بولۇپ قالغىنىم يوق}[1] دېگەن ئايەتلەرنى ئوقۇپ بەردى. بۇنى ئاڭلىغان نەجاشى يىغلاپ، ئاقىقان ياشلىرى ساقاللىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى. اللە نىڭ ئايىتىنى ئاڭلىغان ئېپىسكولارمۇ يىغلاپ، ئاقىقان ياشلىرى ئالدىلىرىدىكى كىتاپلىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى.

نەجاشى: سىلەرنىڭ پەيغەمبەرڭلار ئېلىپ كەلگەن نەرسە بىلەن ئىسا ئېلىپ كەلگەن نەرسىنىڭ نۇر مەنبەسى بىر، دېدى. ئاندىن ھېلىقى ئىككىيلەنگە: سىلەر قايتىڭلار!اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى!مەن بۇلارنى ھەرگىز قايتۇرۇپ بەرمەيمەن، دېدى.

بىز سورۇندىن قايتۇشتۇق، بىز ئورددىن چىقىۋاتقاندا ئەمرى بىزگە تەھدىد سېلىپ، ھەمراھىغا:اللە بىلەن قەسەمكى، ئەتە مەن پادىشاھنىڭ يېنىغا كېلىپ، تاكى ئۇنىڭ كۆڭلىنى بۇلارغا قارىتا غەزەپ ۋە يامانلىق بىلەن تولدۇرۇۋەتكىدەك دەرىجىدە بۇلارنى يامانلاپ بېرىمەن، پادىشاھنى بۇلارنىڭ يىلتىزىنى قۇرۇتۇۋەتىشقا كۈشكۈرتىمەن، دېدى. ھەمراھى ئۇنىڭغا: ئى ئەمرى! ئۇنداق قىلما، گەرچە ئۇلار بىز بىلەن قارشىلاشقان بولسىمۇ، يەنىلا بىزنىڭ ئۇرۇق -تۇغقانلىرىمىز ئەمەسمۇ؟دېدى. ئەمرى ئاچچىقلىنىپ: قويە بۇ سۆزىڭنى، اللە بىلەن قەسەمكى !مەن پادىشاھقا: ئۇلار ئىسا ئىبنى مەريەمنى بەندە دەپ قارايدۇ... دەيمەن، دېدى.

ئەتىسى ئەمرى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھى پادىشاھقا: ئى پادىشاھ!سەن ھىمايە قىلىۋاتقان ئۇ كىشىلەر ئىسا ھەققىدە قەبىھ بىر سۆزنى دەيدۇ، ئۇلارغا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇلارنىڭ ئىسا ھەققىدە نېمە دەيدىغانلىقىنى سورىغىن!دەپتۇ. بىز بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندا بۇندىن بۇرۇن پاتمىغان بىر غەمگە پاتتۇق. بىز بىر

---

[1] سۈرە مەريەم 1 ـ 4 ـ ئايەتلەر

www.munber.org

www.munber.org

بىرىمىزگە:پادىشاھ ئىسا توغرىسىدا سوراپ قالسا نىمە دىسەك بولار؟ دېيىشتۇق، ئاخىردا:الله بىلەن قەسەمكى، الله نىڭ ئۆگەتكىنى بويىچە دەيلى، ھەرقانداق ئىشتا پەيغەمبەرنىڭ بويرۇقىدىن چىقىپ كەتمەيلى، شۇ سەۋەپلىك نىمە بولساق مەيلى، دېگەن پىكىرگە كەلدۇق ـ دە يەنە جەئفەرنى بىزگە ۋاكالەتەن سۆزلەشكە بىرلىككە كېلىشتۇق.

بىز نەجاشىنىڭ ھۇزۇرىغا چاقىرتىلغاندا ئىپىسكوپلارنىڭ بۇرۇنقىدەك ئولتۇرۇشقانلىقىنى كۆردۇق، سورۇندا يەنە ئۇ ئىككەيلەنمۇ بار ئىكەن.

نەجاشى بىزدىن:سىلەر ئىيسا توغرىسىدا نىمە دەيسىلەر؟دەپ سورىدى.

ـ پەيغەمبەر ئېلىپ كەلگەننى دەيمىز.

ـ پەيغەمبەرىڭلار نىمە دەيدۇ؟

ئۇ، ئىسانى الله نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى، الله نىڭ روھى، شۇنداقلا، تىوي قىلمىغان قىز مەريەمگە تاشلىغان سۆزى، دەيدۇ.

بۇ چاغدا نەجاشى قولىنى يەرگە ئۇرۇپ: توغرا!ئىسامۇ سىلەرنىڭ پەيغەمبەرىڭلار دېگەندەك دېگەن، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ئىپىسكوپلار دىماقلىرىنى قىقىشىپ كېتىشتى. نەجاشى ئۇلارنىڭ دىماق قىقىشلىرىغا پەرۋا قىلماستىن بىزگە: سىلەر قايتىڭلار، سىلەر ئەمىنلىككە ئېرىشكۈچىلەرسىلەر، سىلەرنى بوزەك قىلغانلار زىيان تارتىدۇ. سىلەرگە قارشى چىقان ئادەملەر جازالىنىدۇ. مەن سىلەرنىڭ بىرەرىڭلارنىڭ زىيان تارتىشى بەدىلىگە ماڭا ئالتۇندىن بىر تاغ بولۇشىنى ياقتۇرمايمەن، دېدى. ئاندىن خىزمەتكارلىرىغا:بۇ ئىككى ئادەمنىڭ سوۋغاتلىرىنى

قايتۇرۇپ بېرىڭلار، مېنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتىم يوق، دېدى. ئۇمۇ سەلىمە يەنە مۇنداق دېدى: بىز ئۇ ئىككىسىنىڭ ئوردىدىن ھەيۋەتلىك يەرگە ئۇرۇلغان، خارلانغانلىقتىن سالپايغان ھالدا چىققانلىقىنى كۆردۇق. بىز شۇندىن كېيىن نەجاشىنىڭ ھىمايىسىدە ئېسىل خوشنىلار بىلەن بىللە بىرگە تۇردۇق.

نەجاشىنىڭ ھىمايىسىدە جەئفەر ھەبەشىستاندا خاتىرجەم ھالدا **10** يىل تۇردى. ھىجرىيىنىڭ يەتتىنچى يىلى ئۇلار باشقا بىرقانچە مۇسۇلمانلار بىلەن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەيبەرنى فەتھى قىلىپ قايتىپ كەلگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەئفەر بىلەن كۆرۈشكەندە قاتتىق خوشال بولدى ۋە:مەن ھازىر خەيبەرنىڭ فەتھى قىلىنغانلىقىغىمۇ ياكى جەئفەرنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىگىمۇ قايسىسىغا بەكرەك خوش بولغانلىقىمنى بىلەلمىدىم، دەپ كەتكەن ئىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ بولۇپمۇ كەمبەغەل مۇسۇلمانلارنىڭ خوشاللىقى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خوشاللىقىدىن قېلىشمايتتى.

جەئفەر ئاجىزلارغا ناھايىتى ئېتىۋار بېرىپ، ئۇلاردىن ھەرقانداق ياخشىلىقنى ئايىمايتتى. شۇڭا ئۇنىڭغا مىسكىنلەرنىڭ ئاتىسى دېگەن ئات سىڭىپ قالغان ئىدى. ئەبۇ ھۇرەيرە بۇ توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىزگە بولۇپمۇ مىسكىنلەرگە نىسپەتەن كىشىلەرنىڭ ياخشىسى جەئفەر ئىدى. ئۇ بىزنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ تاماق بېرەتتى. ئەگەر ئوزۇقى تۈگەپ قالغان بولسا بىزگە ماي قاچىلايدىغان كىچىك تولۇمنى بېرەتتى. بىز ئۇنى يېرىپ ئىچىگە چاپلىشىپ قالغانلىرىنى يالايتۇق.

جەئفەر مەدىنىدە ئۇزاق ياشىمىدى. ھىجرىيەنىڭ سەككىزىنچى يىلىنىڭ بېشىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شام دىيارىدىكى رۇملۇقلارغا قارشى قوشۇن تۈپلىدى ۋە قوشۇنغا زەيد

www.munber.org

ئىبنى ھارىسنى باشلىق قىلىپ:«ئەگەر جەئْدە زەيد شېھىد بولسا جەئفەر باشلىق بولسۇن!جەئفەرمۇ شېھىد بولسا ئابدۇللاھ ئىبنى راۋاھە باشلىق بولسۇن، ئۇمۇ شېھىد بولسا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرى ئىچىدىن بىرىنى باشلىق قىلىپ سايلىسۇن »دېدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئاتلىنىپ مۇئتەگە يېتىپ كەلگەندە رۇملۇقلارنىڭ يۈزمىڭ كىشىلىك قوشۇن تەييارلىغانلىقىنى، ئۇلارغا يەنە لەخمى، جۇزام، جۇزائە ۋە باشقا قەبىلىلەردىن تەركىپ تاپقان يۈزمىڭ ئەرەپ خىرىستىئانلىرىنىڭ ئۇلارغا ياردەم بېرىدىغانلىق خەۋىرى كەلدى. مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ سانى بولسا ئارانلا **3000** ئىدى.

ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا زەيد شېھىد بولدى. بۇنى كۆرگەن جەئفەر دەرھال ئاتتىن سەكرەپ چۈشۈپ زەيدنىڭ ئېتىنىڭ تۇت پۇتىنى چېپىپ تاشلىدى. چۈنكى، بۇنىڭ ئېتى نەسىلىك، ئېسىل ئاتلاردىن بولۇپ، دۈشمەنلەرنىڭ پايدىلىنىپ كېتىش ئېھتىمالى بار ئىدى. ئاندىن بايراقنى كۆتۈرۈپ شېئىر ئوقۇغان ھالدا دۈشمەن سېپىنى يېرىپ ئالغا ئىلگىرلەپ كەتتى.

جەننەتكە يېقىنلاپ بارغاندا كىشى،
نەقەدەر شېرىن ـ ھە ئۇنىڭ لەززىتى.
سۇغۇق ۋە ئېسىل ئۇنىڭ شەربىتى،
روملۇقلار پەقەتلا روملۇق ئۇ تۈگەشتى.
كاپىردۇر ئۇ، يىراقتۇر بىزدىن نەسەبى،
لازىم ماڭا جەڭلەردە تۆكمەك قېنىنى.

ئۇ شۇ تەرىزدە چېپىش بىلەن ئىلگىرلەپ كېتىۋاتقاندا ئۇنىڭ ئوڭ قولى كېسىلدى. ئۇ دەرھال بايراقنى سول قولىغا ئالدى. ئۇزۇن ئۆتمەي سول قولى كېسىلدى. ئۇ بايراقنى كۆكرىكى بىلەن تىرەپ ئىككى بېلىكى بىلەن قامالىۋالدى. بىرئازدىن كېيىن يەنە بىر زەربە

www.munber.org

بىلەن ئۇنىڭ بەدىنى ئىككى پارچە قىلىندى. ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە ئۇنىڭ قولىدىن بايراقنى ئېلىپ باتۇرلارچە ئۇرۇشتى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇمۇ ئاۋال كەتكەن ئىككى دوستىغا قوشۇلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۈچ قوماندانىنىڭ قازا قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ ناھايىتى قايغۇردى. ئۇ جەئفەرنىڭ ئائىلىسىگە باردى. جەئفەرنىڭ ئايالى ئەسما بۇ چاغدا بالىلىرىنى يۇيۇندۇرۇپ، پاكىزە كىيىندۇرۇپ خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىپ ئۇلارنى ياساپ قويغان، ئۆزىمۇ تەييارلىنىپ، تاماقتا خېمىر يۇغۇرۇپ قويغان ئىدى.

ئەسما مۇنداق دەيدۇ:پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىمىزگە كەلگەندە ئۇنىڭ چىرايىدىن غەم قايغۇ ئالامىتى بىلىنىپ تۇراتتى. كۆڭلۈمدە بىر ئەنسىزچىلىك پەيدا بولدى. لېكىن، بىرەر كۆڭۈلسىز خەۋەر ئاڭلاپ قالماي دەپ ئېرىم توغرىسىدا گەپ سوراشنى خالىمىدىم. ئۇ ماڭا سالام قىلغاندىن كېيىن: سىز ماڭا جەئفەرنىڭ بالىلىرىنى چاقىرىپ بېرىڭ !دېدى. مەن بالىلىرىمنى چاقىردىم. باللار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ بېرىشتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىن تۇرۇش ئۈچۈن بىر – بىرى بىلەن سىغداشقىلى تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى باغرىغا بېسىپ پۇراشقا باشلىدى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياشلار سىرغىپ چۈشۈۋاتتى. مەن دەرھال ناھايىتى جىددى تەلەپۇزدا:ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!ئاتا ـئانام ساڭا پىدا بولسۇن، زادى نېمە ئۈچۈن يىغلايسەن؟دېدىم ۋە: جەئفەر ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا بىرەر مۇسىبەت يېتىپتىمۇ؟دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «شۇنداق ئۇلار بۈگۈن شېھىد قىلىنىپتۇ» دېدى.

www.munber.org

ئانىسىنىڭ ئىسەدەپ يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بالىلارنىڭ چىرايىدىكى خۇشاللىقلار ئالقاياقلارغا غايىپ بولدى ۋە تۇرغان ئورۇنلىرىدا تۇرۇپلا قېلىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆز ياشلىرىنى سۈرتكەچ ئارقىغا يېنىپ كېتىۋېتىپ: «ئى الله سەن جەئفەرنىڭ بالىلىرىغا ياخشى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن، ئى الله جەئفەرنىڭ بالىلىرىغا ياخشى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن!» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يەنە مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىندى: «مەن جەئفەرنى جەننەتتە كۆردۈم، ئۇنىڭ قانىغا مىلىنىپ كەتكەن ئىككى قانىتى بار ئىكەن، ئۇنىڭ پۇتلىرىمۇ قان بىلەن بويۇلۇپ كېتىپتۇ.»

www.munber.org

ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھارىس

«ئــەبۇ ســـوفيان جەننـــەر
يىگىتلىرىنىڭ كاتتىسى»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ سوفيان ئارىسىدىكى مۇناسىۋەت باشقىلاردا كەم ئۇچرايدىغان ئالاھىدە مۇناسىۋەت ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ سوفيان تەڭ تىمەتلىك بولۇپ، ئۇلار بىر ئائىلىدە چوڭ بولغان. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى تاغىسى بولغان ھارىسنىڭ ئوغلى بولۇپ، ھارىس بولسا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاتىسى ئابدۇللاھنىڭ ئاتا ـ ئانا بىر قېرىندىشى ئىدى. ھەمدە يەنە ئەبۇ سوفيان بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئېمىلداش بولۇپ بەختلىك ئىنىكئانا بولغان ھەلىمە ئۇ ئىككىسىنى تەڭ ئېمىتكەن ئىدى. ئەبۇ سوفيان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇنقى بىللە ئويناپ چوڭ بولغان دوستى ئىدى. ئۇ يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايدىغان كىشىلەرنىڭ بىرى ئىدى.

ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى بۇ مۇستەھكەم ھەم كەم ئۇچرايدىغان يېقىنلىق مۇناسىۋەتنى كۆرگەن ياكى ئاڭلىغان ھەرقانداق بىر ئادەم چوقۇم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كەلگەندە ئەبۇ سوفيان ئۇنى تەستىقلانغۇچىلارنىڭ ئەڭ ئەۋۋىلىدىن بولۇشى مۇمكىن، دەپ ئويلىسا كېرەك. بىراق، ئەمەلىيەت دەل بۇنىڭ ئەكسىچە بولدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەرلىك دەۋىتىنى ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ ئۇرۇغ – تۇغقانلىرىدىن باشلاشقا بۇيرۇلغاندا، ھەم شۇ بويىچە ئىش ئېلىپ بېرىۋاتقاندا، ئەبۇ سوفيانىنىڭ قەلبىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا ھەسەت ئوتلىرى لاۋۇلداپ، ئۇلار ئارىسىدىكى دوستلۇق، دۈشمەنلىككە، ئۆز - ئارا ياردەمدە بولۇش ۋە قېرىنداشلىق يەتكۈزۈش بولسا قارشىلىششقا، يۈز ئۆرۈشكە ئۆزگەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىنىڭ بۇيرۇقىنى يەتكۈزۈشكە باشلىغان مەزگىلەر دەل ئەبۇ سوفيانىنىڭ قۇرەيشلەر ئىچىدە يۈز ئابرويى بار بولغان، چەۋەندازى ھەم شائىرلىرىدىن بولۇپ قالغان مەزگىللىرى ئىدى. ئۇ قورالىنى ۋە تىلىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشلىرىغا قارشى تۇرۇشقا، چاقىرغانلىرىغا توسقۇنلۇق قىلىشقا ئىشلىتىشكە باشلىدى. قىسقىسى ئۇ پۈتۈن قابىلىيەت ۋە ئىقتىدارىنى مۇسۇلمانلارغا، ئىسلام دىنىغا زىيان سېلىشقا قاراتقان ئىدى. قۇرەيش قەبىلىسىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا پىلانلانغان ھەرقانداق بىر سۇيىقەستتە، مۇسۇلمانلارغا يەتكۈزۈلگەن ھەر بىر ئەزىيەتتە ئۇنىڭ چوڭ تۆھپىسى، قوشقان ھەسسىسى بار ئىدى. ئۇ شېئىردىن ئىبارەت ئىقتىدارىنىڭ شەيتان تىلىدىن پايدىلىپ، تىلىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەسخىرە قىلىشقا، ئۇنىڭ ھەققىدە لاۋزا، ئېتىقسىز سۆزلەرنى قىلىشقا قويۇۋەتكەن ئىدى.

ئەبۇ سوفيانىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ساقلىغان ئاداۋىتى ھەتتا يىگىرمە يىلغا يېقىن داۋام قىلدى. بۇ جەرياندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچۈن زىيان سالىدىغان، دۈشمەنلىك قىلىدىغان ھارقانداق بىر پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويمىدى. ئۇ بۇ قىلمىشلىرى بىلەن چوڭ گۇناھلارنى ئۆتكۈزدى.

www.munber.org

مەككە ئىشغال قىلىنىشتىن ئازراقلا ئىلگىرى ئۇنىڭغا ئىسلامغا كىرىشتىن ئىبارەت بۇ بۈيۈك نېئمەت پۇتۇلدى. ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرۈشىدە تارىخ كىتاپلىرىدا داستان بولغۇدەك بىر تەسىرلىك جەريان بولغان ئىدى. بۇنى ئەڭ ياخشىسى ئەبۇ سوفيانىنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ئىسلام كۈچىيىپ ھەتتا مەككىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ مەككىگە كېلىدىغانلىق خەۋىرى ماڭا يەتكەندە بېشىمغا غەم تېغى يىقىلدى. زېمىن ماڭا تار تۇيۇلۇپ، نەگە بېرىپ، نەدە تۇرۇشىمنى بىلمىدىم. شۇ ھالدا ئۆز ــ ئۆزەمگە:قايەرلەرگىمۇ بارارمەن، كىملەر بىلەن دوستلۇشۇپ، كىملەر بىلەن ياشارمەن ؟دەپ كەتتىم. مەن ئايالىم ۋە باللىرىمغا: سىلەر مەككىدىن چىقىش تەييارلىقىنى قىلىڭلار، مۇھەممەد كېلىشكە ئاز قالدى، ناۋادا ئۇلار مېنى تۇتۇۋالسا شەكسىز ئۆلتۈرىلىمەن، دېدىم.

ئۇلار ماڭا:ئەرەپ مىللىتى ۋە باشقىلارنىڭ مۇھەممەدكە بويسۇنغانلىقىنى، ئۇنى ھىمايە قىلغانلىقىنى كۆرمەيۋاتامسەن؟! سەن تېخىچە ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىپ يۈرۈۋېرەمسەن؟سەن ئەسلىدە ئۇنىڭ دىنىنى كۈچەيتىدىغان، ياردەم بېرىدىغانلارنىڭ ئەۋۋىلى بولۇشىڭ كېرەك ئىدى، دېيىشتى. قىسقىسى ئۇلار مېنى مۇھەممەدنىڭ دىنىغا قىزىقتۇردى. بۇنىڭ بىلەن ھەتتاكى الله مېنىڭ دىلىمنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. مەن شۇچاغنىڭ ئۆزىدىلا خىزمەتچىم مەزكۇرغا بىر ئات ۋە بىر تۆگە تەييارلاشقا بۇيرۇدۇم ۋە ئوغلۇم جەئفەرنى ئېلىپ مۇھەممەد بار يەرنى نىشانلاپ يولغا چىقتىم. مەن ئۇنىڭ مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىغىدىكى ”ئەبۋا“دېگەن يەردە ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

ئوغلۇم بىلەن ئىككىمىز بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەندە بىرەرسىنىڭ مېنى تونۇپ قېلىپ مەن مۇھەممەد بىلەن ئۇچرۇشۇپ ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرۈشتىن بۇرۇن مېنى

www.munber.org

ئۆلتۈرىۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ يۈزۈمنى يۆگىۋالدىم. ئۇنىڭ قوشۇنى بولسا مەككە تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلاۋاتقان بولغاچقا مەن ئۆزەمنى ئۇلار بىلەن دۇقۇرۇشۇپ قېلىشتىن قاچۇرۇپ ماڭدىم.

دەل شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سەپ ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم ـ دە دەرھال ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ يۈزۈمنى ئاچتىم. ئۇ مېنى تونۇپلا باشقا ياققا قارىۋالدى. مەن شۇ ياققا ئۆتتۇم. ئۇ يەنە باشقا ياققا قارىۋالدى. بۇنداق قىلىش بىرقانچە قېتىم تەكرارلاندى.

مەن بۇ يەرگە كەلگىچە مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرمەكچى بولغانلىقىمدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى چوقۇم سۆيىنىدۇ، دەپ ئويلىغان ئىدىم. لېكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەندىن يۈز ئۆرىگەنلىكىنى كۆرۈپ ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ھەممىسى مەندىن يۈز ئۆرىدى. ئابەكرى ماڭا ئۇچرىغان ئىدى ئۇمۇ قاتتىق يۈز ئۆرۈپ قارىمىدى. مەن ئامالسىز، بوينۇمنى قىسقان ھالدا ئۆمەرگە قارىدىم. ئۇ ماڭا ئابابەكرىدىن ئۆتتە قاتتىق يۈز ئۆرىدى. ھەتتا ئۇنىڭ كۇشكۇرتىشى بىلەن بىر ئەنسارى:ئى الله نىڭ دۈشمىنى!سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىگە زىيان سالغان ئىدىڭ، سېنىڭ ئەسكىلىكىڭنى ھەممە ئادەم بىلىدۇ... دېگىنىچە ئاۋازىنى قويۇپ بېرىپ ماڭا تىل ـ ئاھانەت ياغدۇرۇۋەتتى. باشقىلار بولسا ماڭا غەزەپلىك ھۇمۇيىشاتتى. ماڭا قىلىنغان بۇ ھاقارەتلەردىن خوشاللىنىۋاتاتتى.

مەن تاغام ئاباسنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا يالۋۇرۇپ: ئى تاغا!مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تۇغقان، ھەم قەۋمىم ئىچىدىكى مەرتىۋىلىك كىشى بولغانلىقىم ئۈچۈن مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرمەكچى بولغانلىقىم چوقۇم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى خوشال قىلىدۇ، دەپ ئويلىغان ئىدىم. بولۇۋاتقان بۇ ئىشلارنى سەنمۇ كۆرۈۋاتىسەن، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەن توغرۇلۇق گەپ قىلغان

www.munber.org

بولساڭ، دېدىم. تاغام ماڭا: اللّٰه بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەندىن يۈز ئۆرىگەن ھازىرقىدەك ئەھۋالدا مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەن توغرۇلۇق ھېچنېمە دېيەلمەيمەن، لىكىن، كېيىن پۇرسەت تېپىپ دەپ باقارمەن، مەن ئۇنى ناھايىتى ھۆرمەت قىلىمەن ھەم ئۇنىڭدىن ئەيمىنىمەن، دېدى.

ـ ئۇنداقتا مېنى كىمگە ھاۋالە قىلىسەن؟

ـ ئەھۋال يۇقىرىدا دېگىنىمدەك، بۇنىدىن باشقا بىرنېمە دېيەلمەيمەن.

مەن قاتتىق غەمگە پاتتىم. بىرئازدىن كېيىن تاغامنىڭ ئوغلى ئەلىينى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئەھۋالىمنى ئېيتتىم. ئۇمۇ تاغامدەكلا سۆزنى قىلدى. مەن تاغام ئاباسنىڭ يېنىغا قايتا بېرىپ:سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىنى مەن ئۈچۈن يۇمشىتىشقا قادىر بولالمساڭمۇ، مېنى تىلاۋاتقان كىشىنى تىللاشتىن توختاتساڭ، دېدىم. تاغام مەندىن ئۇ كىشىنىڭ سۈپىتىنى سورىدى. مەن مۇنداق ـ مۇنداق شەكىلدىكى ئادەمكەن، دەپ سۈپەتلەپ بەردىم. تاغام:بۇ ئەنسارى نوئمان ئىكەن، دېدى ـ دە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ئى نوئمان !ئەبۇ سوفيان بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۈگۈن ئۇنىڭدىن ئاچچىغلانغان بولسىمۇ، يەنە بىر كۈنلەر كېلىپ ئۇنىڭدىن رازى بولۇپ قالار، ئۇنى تىللىمساڭ، دېدى. ئۇ شۇندىلا مېنى تىللاشتىن توختىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام” جەئفە“ دېگەن جايغا چۈشكۈن قىلغاندا مەن ئۇنىڭ چېدىرىنىڭ ئىشىگى ئالدىدا ئولتۇردۇم، ئوغلۇم جەئفەر يېنىمدا ئۆرە تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر قېتىم

www.munber.org

ئىشىگىدىن چىققىپ مېنى كۆرگەن ھامانلا يۈزىنى مەندىن ئۆرۈۋاللاتتى. لېكىن، مەن ئۇنىڭ رازىلىقىنى ئېلىشتىن ئۈمۈتسىزلەنمىدىم. ئۇ قانداقلا بىر جايغا چۈشكۈن قىلسا مەن ئۇنىڭ ئىشىگى ئالدىدا ئولتۇرۇپ، ئوغلۇمنى يېنىمدا ئۆرە تۇرغۇزۇپ قويدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ بۇرۇنقىدەك مەندىن يۈز ئۆرۈۋەردى. بۇ ئىشلار بىر مەزگىلگىچە داۋام قىلىپ بۇ ئىشلار ماڭا ھار كەلگەندەئاياللىمغا:اللە بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھامان بىر كۈنى مەندىن رازى بولىدۇ. ناۋادە رازى بولماي قالسا ئوغلۇمنى ئېلىپ ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇق دەردىدە ئۆلۈپ كەتكەنگە قەدەر بېشىم قايغان تەرەپلەرگە كېتىمەن، دېدىم. بۇ گېپىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېتىپتۇ. ئۇ ماڭا ئىچى ئاغرىتىپتۇ. ئۇ چېدىرىدىن چىققاندا مەندىن يۈزىنى ئۆرىمەي، ئىللىقىنە قاراپ قويدى. ھەتتا مەن ئۇنى كۈلۈمسىرەمدىكىن دەپ ئويلىغان ئىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىگە كەلگەندە مەنمۇ بىرگە كەلدىم. ئۇ مەسچىتكە كىرمەكچى بولسا مەن يۈگۈرۈپ ئۇنىڭ ئالدىدا كېرەتتىم. مەيلى قانداقلا ئەھۋالدا ئۇنىڭدىن ئايرىلماسلىققا تىرىشتىم.

ھۇنەيىن كۈنىدە ئەرەپلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى بۇندىن بۇرۇن بولۇپ باقمىغان دەرىجىدە توپلاندى. ئۇلار بۇ قېتىمقى ئۇرۇش ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنى پۈتۈنلەي يوق قىلىۋېتىشنى مەقسەت قىلىشقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرى بىلەن بىرگە ئۇلارغا قارشى ئۇرۇشقا چىقتى. مەنمۇ چىقتىم. مەن مۇشرىكلارنىڭ زور قوشۇننى كۆرگىنىمدە: اللە بىلەن قەسەمكى !مەن بۇ قېتىمقى جەڭدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى تۇرۇپ قىلغان پۈتۈن گۇناھلىرىمنى يۇيىدىغان ئىشنى قىلىمەن. پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام مېنىڭ قىلغانلىرىمدىن، ئۆزىمۇ رازى بولىدىغان ھەم اللّٰه نىمۇ رازى قىلىدىغان ئىشلارنى كۆرىدۇ، دېدىم.

ئۇرۇش بولۇپ قارشى تەرەپنىڭ ھۇجۇمى كۈچەيگىلى تۇرغاندا مەغلۇبىيەتكە يۈزلەنگەننى كۆرگەن مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاشلاپ كېتىپ بىرگە ھەقىقىي مەغلۇبىيەتنىڭ يۈزلىنىشىگە سەۋەبچى بولۇشقا تاسلا قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇرۇش مەيدانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئۆزىنىڭ كۆلىرەك خېچىرىنىڭ ئۈستىدە خۇددى مەزمۇت ئولتۇرۇپ، ئۆزىنى ۋە ئەتراپىدىكىلەرنى قوغدىغان ھالداخۇددى تاغدەك ھەيۋەتلىك قامەت بىلەن قىلىچى ئارقىلىق

قاتتىق جەڭ قىلىۋاتاتتى.

مەن بۇ چاغدا ئېتىمدىن سەكرەپ چۈشۈپ، قىلىچىمنىڭ غىلاپىنى سۇندۇرۋەتتىم، اللّٰه مېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئۆلۈشكە ئاتلانغانلىقىمغا گۇۋاھ ئىدى. بۇ چاغدا تاغام ئابباس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېچىرىنىڭ چۇلۋۇرىنى تۇتقان ھالدا ئىدى. مەن كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېچىرىنىڭ سول تەرەپتىكى ئۈزەڭگىسىنى تۇتقان، ئوڭ قولۇم بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ قاتتىق جەڭ قىلىشقا چۈشۈپ كەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدا قاتتىق ئۇرۇش قىلىۋاتقان مېنى تونىيالماي تاغام ئابباستىن: «بۇ كىم»دەپ سورىدى. تاغام: ئۇ سېنىڭ قېرىنداشىڭ، يەنى تاغاڭنىڭ ئوغلى ئەبۇ سوفيان، سەن ئۇنىڭدىن رازى بولساڭ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «رازى بولدۇم اللّٰه ئۇنىڭ ماڭا قىلغان پۈتۈن گۇناھلىرىنى كەچۈرسۇن، »دېدى.

بۇنى ئاڭلاپ خوشاللىقتىن بېشىم ئاسمانغا يەتتى. مەن سۆيۈنگىنىمدىن ئۇنىڭ ئۈزەڭگىدىكى پۇتلىرىنى سۆيۈپ كەتتىم. ئۇ

www.munber.org

مېنى ئۇرۇشنى داۋام قىلىشقا ئۈندىدى. شۇئان مېنىڭ جەڭ قىلىشقا بولغان ئىشتىياقىم تېخىمۇ ئارتتى. مەن مۇشرىكلار تەرەپكە يولۋاس كەبى ئېتىلدىم، باشقا مۇسۇلمانلارمۇ ماڭا ئەگەشتى. ھەتتا بىز ئۇلارنى بىر بەرسەخ مىقتارى يىراقلىقچە قوغلاپ، تىرە - پىرەڭ قىلىۋەتتۇق.

ئەبۇ سوفيان ھۇنەيىن كۈنىدىن باشلاپ ھەقىقي رازىلىقىغا ئېرىشكەنلىكىدىن ئىبارەت نېئمەتنى خۇرسەن بولۇپ ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇشتەك شەرەپتىن بەختكە ئېرىشىپ ياشاشقا باشلىدى. لېكىن، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇرۇن قىلغانلىرىدىن خىجالەت بولغانلىقتىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تىكىلىپ قارىيالمايتتى.

ئۇ ئىسلام كەلتۈرمەي ئۆتكۈزۋەتكەن كۈنلىرى ئۈچۈن قاتتىق ئەپسۇسلىنىپ، كېچىلىرىنى قۇرئان تىلاۋەت قىلىش بىلەن ئۆتكۈزىشكە، قۇرئان ئەھكاملىرىنى ئۆگىنىشكە ئاتىدى. ۋەز - نەسىھەتلەرنى قوبۇل قىلدى. دۇنيانىڭ ھۇزۇر ھالاۋەتلىرىدىن قول ئۈزۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بارلىقىنى بېغىشلىدى. ھەتتا. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى ئۇنىڭ مەسچىتكە كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئائىشەگە(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!): «سىز ئۇ كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلەمسىز» دەپ سورايدۇ. ئائىشە:بىلمەيمەن، ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى!دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ كىشى مېنىڭ تاغامنىڭ ئوغلى ئەبۇ سوفيان، قاراڭ!ئۇ مەسچىتكە كىرىدىغانلارنىڭ ئەۋۋەلى، شۇنداقلا مەسچىتتىن چىقىدىغانلارنىڭ ئاخىرقىسى، ئۇ يەردىن ئۇستۈن قارىمايدۇ»دەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشقاندا ئەبۇ سوفيان خۇددى ئانا پەرزەنتىگە قايغۇرغاندىنمۇ بەك قايغۇردى، مەشۇقىدىن ئايرىلغان ئاشىقتىن بەكرەك ئېچىنىپ يىغلىدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان قاتتىق سېغىنىش، قىيالماسلىق ھەسرەتلىرىنى مەرسىيە قىلىپ ئوقۇدى.

ئۆمەرنىڭ خەتتاب (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك قىلىۋاتقان مەزگىلەردە ئۇ ئۆزىگە ئۆلۈم ئەلچىسىنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى سەزگەندەك ئۆز قولى بىلەن ئۆز يەرلىكىنى كولىدى. ئارىدىن ئۈچ ـ تۆت كۈن ئۆتۈپلا ئەجەل ئەلچىسى ئۇنىڭ جېنىنى ئالغىلى كەلدى. ئۆلۈش ئالدىدا ئۇ ئاياللى ۋە بالىلىرىغا: ماڭا قايغۇرماڭلار، مەن ئىسلامنى قوبۇل قىلغاندىن بېرى پەقەت گۇناھ ئىش قىلىپ باقمىدىم، دېدى. ئۇنىڭ روھى پاك ھالەتتە كەتتى.

ئۇنىڭ ۋاپاتى مۇسۇلمانلارغا ناھايىتى ئېغىر كەلدى. ئۆمەر ئۇنىڭ نامىزىنى چۈشۈردى. ئۇنىڭ ۋاپاتى ئىسلام ئۈچۈن بىر يوقىتىش ئىدى. اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

سەئىد ئىبنى ۋەققاس

«ئى سەئىد! ئاتقىن، ئاتا ـ
ئانام ساڭا پىدا بولۇپ
كەتسۇن!»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوھۇد كۈنىدە سەئىدنى ئوق ئېتىشقا رىغبەتلەندۈرۈپ قىلغان سۆزى.

الله دىن الله دەرگاھىدىن قوغلانغان شەيتاننىڭ شەرىدىن پاناھ تىلەيمەن! ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن!

{ئىنساننى ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇدۇق. ئانىسى ئۇنى (قورسىقىدا) ئۈستى ـ ئۈستىگە ئاجىزلىق بىلەن كۆتۈردى. ئىككى يىلدا ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىدى. (ئى ئىنسان!) ماڭا ۋە ئاتا ـ ئاناڭغا شۈكۈر قىلغىن، ئاخىر قايتىدىغان جاي مېنىڭ دەرگاھىمدۇر. ئەگەر ئاتا ـ ئاناڭ سېنى سەن بىلمەيدىغان نەرسىنى ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، ئۇلارغا دۇنيادا ياخشى مۇئامىلىدە بولغىن (يەنى دىنىڭغا زىيان يەتمەيدىغان ئاساستا ياخشىلىق قىلغىن)، ماڭا تائەت بىلەن قايتقان ئادەمنىڭ يولىغا ئەگەشكىن، ئاندىن مېنىڭ دەرگاھىمغا قايتىسىلەر، سىلەرگە قىلمىشىڭلارنى ئېيتىپ بېرىمەن}[(1)]

[(1)] سۈرە لوقمان 14 ـ 15 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

بۇ ئايەتنىڭ نازىل بولۇش سەۋەبى ھەققىدە مۇنداق بىر ۋەقەلىك بار. بۇنىڭ نەتىجىسى مەغلۇبىيەت ئەمەس، غەلىبىگە، شېرىكلىكتە ئەمەس بەلكى تەۋھىدكە دالالەت قىلىدۇ.

ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى، سەئىد ئىبنى ۋەققاس مەككىدىكى ئىسلام نەسەبلىك ئائىلىدىن كېلىپ چىققان ياشلاردىن بىرىدۇر.

مەككىدە پەيغەمبەرلىك نۇرى چاقناشقا باشلىغان دەسلەپكى ۋاقىتلاردا سەئىد تېخى كىچىك بولۇپ، ئۇ ئاتا ـ ئانىسىغا كۆيۈمچان، بولۇپمۇ ئانىسىغا بەكمۇ ئامراق بىرئۆسمۈر ئىدى. گەرچە ئۇ ئەمدىلا 17 ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان بولسىمۇ لېكىن، ئۇنىڭ ئەقلى ئۆتكۈرلىكىدە، ھېكمەتلىكلىكىدە چوڭلاردىن قېلىشمايتتى. ئۇ ئۆز تەڭتۇشلىرىدەك ئورۇنسىز ئويۇن ـتاماشىغا بېرىلمەي، ۋاقتىنى ئوق ياساش، ياچاقنى ياخشىلاش، ئوق ئېتىشنى مەشىق قىلىشتەك ئاقلانە ئىشلارغا سەرپ قىلىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى. ئۇ خۇددى ئۆزىنى چوڭ ئىشلارغا تەييارلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلاتتى.

ئۇ يەنە كۆڭلىدە ئۆز قەۋملىرى ياشاۋاتقان ناتوغرا ئەقىدىدىكى ھاياتتىدىن قوتۇلدۇرىدىغان بىرىنىڭ ئوتتۇرىغا چىققىشىنى كۈتىۋاتقاندەك بىر تەقازالىق تويغۇسىدا بىئارام ياشايتتى.

مانا مۇشۇ مەزگىلدە الله پۈتكۈل ئىنسانىيەتنى توغرا ياشاش يولىغا باشلايدىغان رەھمىتى بولغان، ئازغۇن، خاتا ئەقىدىدىكى ئىنسانلارنى قۇتۇلدۇرۇدىغان، مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئەۋەتتى. بۇ خاسىيەت ئىگىسى پەرۋەردىگارى الله نىڭ سۆزلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزەتتى.

www.munber.org

سەئىد ھېچ كىچىكمەستىن بۇ ئىلاھىي چاقىرىققا ئاۋاز قوشتى. ئۇ ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ ئاۋالقىلىرىدىن بولدى. ئۇ كۆپ ھاللاردا بۇنىڭدىن پەخىرلىنىپ:پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسىنىڭ دەسلەپكى دەۋرتى باشلىنىپ يەتتە كۈندىن كېيىن ئىمان كەلتۈردۈم. دېمەك، مەن ئىمان كەلتۈرگەنلەرنىڭ ئاۋالقىلىرىدىن بولدۇم، دەيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئىدنىڭ ئىسلامغا كىرگەنلىكىدىن خوشال بولدى. چۈنكى، سەئىددە يېڭى چىققان ئايدا تولۇن ئاي بولىدىغانلىق بىشارىتى بولغاندەك پات ئارىدا ھەقىقىي ئەركەكلەردىن بولۇپ يېتىشىپ چىقىدىغان ئالامەتلەر بار ئىدى. شۇنداقلا، يەنە مەككە ياشلىرىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىپ ئەگەشتۈرىدىغان، سۆزىگە كىرگۈزىشكە سەۋەپ بولىدىغان، ئىسىل نەسەپ، يۇقىرى مەرتىۋە بار ئىدى.

ئۇنىڭدىن باشقا پەيغەمبەرگە يېقىن تۇرۇدىغانلىق تەرىپىدىنمۇ ئىمتىيازغا ئىگە بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانا تەرەپ جەمەتى بولغان بەنى زوھرا جەمەتىدىن بولغان تاغىسى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ تاغىسى بىلەن پەخىرلىنەتتى.

بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرى بىلەن ئولتارغاندا سەئىدنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئولتۇرغانلارغا قاراپ: «بۇ مېنىڭ تاغام، قېنى كىمنىڭ مۇشۇنداق تاغىسى بولسا كۆرسۈتۈپ باقسۇن!» دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

سەئىدنىڭ ئىسلامدا تۇرۇشى ئاسانغا چۈشمىدى. ئىسلام بۇ ياشنى قاتتىق سىناقلارغا دۇچار قىلدى. سىناقنىڭ بۇ قاتتىقلىقىغا ھەتتا ئايەت نازىل بولۇشقا سەۋەپ بولىدىغان دەرىجىگە يەتتى. بۇ

www.munber.org

ئاجايىپ كەچۈرمىشىنى سۆزلەپ بېرىشكە سەئىدنىڭ ئۆزىنى تەكلىپ قىلايلى.

مەن ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن ئۈچ كۈن بۇرۇن مەن مۇنداق بىر چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە مەن قاتمۇ ـ قات قاراڭغۇلۇق ئىچىگە چۆكۈپ كېتىۋاتقانلىقىمنى، بۇ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تەمتىرەپ يۈرگىنىمدە بىر ئاينىڭ نۇر چاچقانلىقىنى كۆردۈم. مەن ئۇ ئايغا ئەگەشتىم ۋە ئالدىمدا بىر قانچە كىشىنىڭ شۇ ئايغا مەندىن ئىلگىرى ئەگىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇلار زەيد ئىبنى ھارىس، ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ، ئەبۇ بەكرى سىددىق ئىكەن. مەن ئۇلاردىن: سىلەر قاچاندىن بېرى بۇ يەردە تۇرۇۋاتىسىلەر؟دەپ سورىسام. ئۇلار: بىر ئاز ئىلگىرى، دەپ جاۋاب بېرىشتى.

تاڭ ئاتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يوشۇرۇنچە ئىسلامغا دەۋەت قىلغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ قالدىم. مەن الله نىڭ ياخشىلىقنى ئىرادە قىلىپ بۇ سەۋەپ بىلەن مېنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىرىشىنى خالىغانلىقىنى چۈشۈنۈپ يەتتىم ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە چاپتىم. مەن ئۇنىڭ بىەن جىياد جىلغىسىدا ئۇچراشتىم. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىر نامىزى ئوقۇۋاتقان ئىكەن. ئۇ نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندا مەن ئىمان ئېيتتىم. چۈشۈمدە كۆرگەن ھۆلقى بىرنەچچەيلەن مەندىن بۇرۇن ئىمان ئېيتقان ئىكەن.

ئانام مېنىڭ ئىسلامغا كىرگىنىمنى ئاڭلاپ تەتۈرلىكى تۇتتى. ئەمەلىيەتتە مەن ناھايىتمۇ بەك كۆيۈنىدىغان ۋە ئۇنى ئىنتايىن بەك ياخشى كۆرۈدىغان بالىسى ئىدىم. ئۇ:ئى سەئىد!ئەسلى دىنىڭدىن يېنىپ قوبۇل قىلغان ئۇ زادى قانداق دىن؟ الله بىەن قەسەمكى!سەن بۇ يېڭى دىنىنى تاشلا. بولمىسا مەن يىمەي، ئىچمەي ئۆلۈپ كېتىمەن... ئۇ چاغدا سەن مەن ئۈچۈن

ئىچمىسىپ يۈرىكىنىڭ پارە ـ پارە بولىدۇ. بۇ ئىش سەۋەبىدىن كىشىلەر سېنى ئۇمرۇڭ بويى ئەيىبلەيدۇ، دىبدى ۋەيمەسىلىك ـ ئىچمەسلىك ھەققىدە قەسەم ئىچتى. مەن ئۇنىڭغا: ئى ئانا! ھەرگىز ئۇنداق قىلماڭ!ھەرقانچە قىلسىڭىزمۇ مەن بۇ دىنىمدىن يانمايمەن، دېدىم.

لېكىن ئانام يېمەسلىك ۋە ئىچمەسلىك قەسىمدە چىڭ تۇرۇپ بىرقانچە كۈنىنى ئۆتكۈزدى. ئۇ ئورۇقلاپ، تېنى ئاجىزلىشىپ ماغدۇرۇدىن كېتىپ قالدى. بۇ بىرنەچچە كۈن ئىچىدە مەن ئۇنىڭ ئازراق بولسىمۇ يەپ ـئىچىشىنى تەۋسىيە قىلىپ ئۇنىڭ قېشىغا كېلىۋەردىم. لېكىن، ئۇ قەتئىي ھېچنېمە يېمىدى. ھەم ماڭا يا مېنىڭ دىنىمدىن يېنىشىمنى يا بولمىسا ئۆزىنىڭ شۇ پېتىچە ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى شەرت قىلىپ تۇرۇۋالدى.

مەن ئاخىرى ئانامغا: ئى ئانا ! مەن ھەقىقەتەن سىزنى بەك ياخشى كۆرىمەن. لېكىن، مەن الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرىنى سىزدىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرۈمەن. الله بىلەن قەسەمكى!سىزنىڭ مىڭ جېنىڭىز بولۇپ ھەر بىر جېنىڭىز ئاچلىقتىن بىر ـ بىرلەپ چىقىپ كەتكەن تەقدىردىمۇ مەن بۇ دىنىمدىن ھەرگىز يانمايمەن، دېدىم.

ئانام مېنىڭ بۇ قەتئىيلىكىمنى كۆرۈپ ئاخىرى تەن بەردى ۋە مەجبۇريي ھالدا يەپ ـ ئىچتى. الله بۇ ئەھۋالغا قارىتا: {ئەگەر ئاتا ـ ئاناڭ سېنى سەن بىلمەيدىغان نەرسىنى ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، ئۇلارغا دۇنيادا ياخشى مۇئامىلىدە بولغىن (يەنى دىنىڭغا زىيان يەتمەيدىغان ئاساستا ياخشىلىق قىلغىن)} دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلدى.

www.munber.org

ئەمەلىيەتتە سەئدنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلغان كۈنى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن كۆپ ياخشىلىقلار ئېرىشكەن، ئىسلامغا خەيرلىك بىر زات قوشۇلغان بىر كۈن بولغان ئىدى.

بەدىر كۈنى سەئد بىلەن قېرىندىشى ئۇمەيرنىڭ ئاجايىپ كۆرۈنۈشلىرى مەيدانغا كەلگەن بىر كۈن بولدى. ئۇنىڭ ئىنىسى ئۇمەير تېخى تولۇق بالاغەتكە يەتمىگەن بىر ئۆسمۈر ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۇرۇشقا چىقىدىغا قوشۇننى كۆزدىن كەچۈرۈشكە باشلىغاندا ئۇمەير ئۆزىنىڭ يېشىنىڭ كىچىكلىكى سەۋەبىدىن قالدۇرۇلۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ قوشۇننىڭ ئارقى تەرىپىگە مۆكىنىۋالغان ئىدى. بىراق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يەنىلا كۆرۈپ قېلىپ قايتۇرۇۋەتكەندە ئۇ يىغلاشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ قېلىپ رۇخسەت قىلدى. بۇ چاغدا ئۇ ناھايىتى خوشال بولۇپ ئاكىسى سەئدنىڭ قېشىغا كەلدى. سەئد ئۇنىڭ قىلىچىنى ئۇنىڭ بويىنغا ئېسىپ قويدى. چۈنكى، ئۇ تېخى كىچىك بولغاچقا ئۇنىڭ قىلىچى يەرگە تېگىپ قالاتتى. شۇنداق قىلىپ بۇ ئاكا ـ ئۇكىلار الله يولىدىكى ئۇرۇشقا ئاتلاندى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا سەئد جەڭ مەيدانىدا شەھىد قىلىنغان ئىنىسى ئۇمەيرنى قويۇپ مەدىنىگە قايتىپ كەلدى.

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلار مەغلۇبىيەت يۈزلەنگەندە قورقىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يالغۇز تاشلاپ قويۇپ ھەر تەرەپكە چېچىلىپ كەتتى. پەقەت سەئدلا ئۇنىڭغا يېقىن كىشى بىلەن قېلىپ ياچىقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ تۇردى. ئۇنىڭ ئاتقان ھەر بىر ئوقى بىر مۇشرىكنى يەر چىشلىتەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ بۇ ماھىرىتىنى كۆرۈپ ۋە ئۇنى تېخىمۇ رىغبەتلەندۈرۈپ: «سەئد ئاتقىن! ئاتقىن! ... ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن!» دېدى. سەئد

www.munber.org

ئۆمۈرى بويى بۇ سۆز بىلەن پەخىرلەندى. ئۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېچبىر ئادەمگە ئاتا ـ ئانىسىنى تەڭ پىدا قىلمىغان ئىدى، دەيتتى.

ئۆمەر(اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپە ۋاقتىدا پارىسلارنى گۇمران قىلىپ، يەر يۈزىدە بۇدىزمنىڭ يىلتىزىنى قورۇتماق ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىماقچى بولغاندا سەئىد ئۇلۇغلۇقنىڭ ئەڭ يۈكسەك پەللىسىگە يەتتى.

ئۇرۇشتىن بۇرۇن ھەرقايسى جايلاردىكى ۋىلايەتلەرنىڭ ۋالىيلىرىغا: ماڭا قورالى، ئېتى، ھەرقايسى جەھەتتىكى تەييارلىقى بار، شېئىر، نۇتۇقتىن جەڭ ئۈچۈن پايدىلىق ئارتۇقچىلىقى بار بارلىق كىشىلەرنى ئەۋەتىڭلار! دەپ مەكتۇپ ئەۋەتكەندە ھەرقايسى جايلاردىن مۇجاھىد قوشۇنلار بەس ـ بەست بىلەن كېلىشكە باشلىدى. قوشۇن تولۇقلانغاندا، ئۆمەر بۇ دەرىجىدىكى زور قوشۇنغا كىمنى قوماندان قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەت قىلدى. كۆپچىلىك بىردەك: ۋەھشى يولۋاس سەئىدنى، دېيىشتى.

ئۆمەر ئۇنىڭغا قوشۇننىڭ بايرىقىنى تۇتقۇزدى. قوشۇن يولغا چىققىش ئالدىدا ئۆمەر سەئىدكە نەسىھەت قىلىپ: ئى سەئىد! سېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ۋە دوستى دېيىشلەر مەغرۇرلاندۇرۇپ قالمىسۇن، اللە يامانلىقنى يامانلىق بىلەن ئەمەس بەلكى ياخشىلىق بىلەن ئۆچۈرىدۇ. ئى سەئىد اللە بىلەن بەندىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بوي سۇنۇشتىن باشقا ھېچقانداق باغلىنىشلىق يوق. كىشىلەرنىڭ مەرتىۋىلىكى بىلەن مەرتىۋىسىزىنىڭ اللە نىڭ نەزىدىكى پەرقى تەقۋالىق بىلەنلا ئۆلچىنىدۇ. كىشىلەر پەقەت تەقۋالىقى بىلەن پەرقلىنىدۇ. اللە غا بوي سۇنۇشى بىلەن ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كۆرگەن ئىشلارغا قارىغىن ھەم ئۇنىڭدىن چەتنەپ كەتمە، ئۇ بولسا بۇيرۇق، دېدى.

www.munber.org

قوشۇن ئاتلاندى. قوشۇندا بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقانلاردىن **99** كىشى، رىزۋان ۋە باشقا بەيئەتلەردە بار كىشىلەردىن **310** نەچچە كىشى بىرگە ئىدى. يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەككىنى ئىشغال قىلىشقا قاتناشقانلاردىن **300** كىشى، يېزا پەرزەنتلىرىدىن **700** كىشى بار ئىدى.

سەئىد قادىسىيەگە يېتىپ بارغاندا قوشۇنى توختاتتى. ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى كۈنى مۇسۇلمانلار قادىسىيەنى تۇپتۇن گۇمران قىلىۋېتىش نىيىتىدە دۈشمەنلەرنى خۇددى كىشەن ئوشۇقنى قىسقاندەك قاتتىق ئىسكەنجە قورشاۋىغا ئالدى. ئۇلار تەكبىر، تەھلىل ئېيتقان ھالدا دۈشمەن سېپىگە تۇشمۇ ـ تۇشتىن بۇسۇپ كىردى. پارسلىقلارنىڭ باش قوماندانى رۇستەمنىڭ بېشى مۇسۇلمانلارنىڭ نەيزىسى ئۇستىدە كۆتۈرۈلدى. بۇنىڭ بىلەن اللە نىڭ دۈشمەنلىرى ئالاقزەدىلىككە چۈشتى. ھەتتا، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى چاقىرىپ، ئاندىن ئۆلتۈرەتتى. بۇ ئۇرۇشتا ئۆلگەن دۈشمەن قوشۇنىنىڭ سانىنىڭ 30 مىڭ ئىكەنلىكىلا بۇ جەڭنىڭ كاتتا غەلبە ۋە غەنىمەتلەرگە ئىگە بولغانلىقىغا كۇپايىدۇر.

سەئىد ئۇزۇن ئۆمۈر كۆردى. اللە ئۇنىڭغا كۆپ مال ـ مۈلۈك ئاتا قىلدى. لىكىن، ئۇنىڭغا ئەجەل يېقىنلاشقاندا ئۇ ئۆزىنىڭ كونىراپ تىتىلىپ كەتكەن تونىنى تەلەپ قىلىپ: مېنى بۇنىڭ بىلەن كېپەنلەڭلار، چۈنكى، مەن بەدىر كۈنى مەن مۇشۇ تونىنى كىيگەن ھالدا مۇشرىكلار بىلەن ئۇرۇشقان ئىدىم. مەن يەنە مۇشۇ تون بىلەن اللە بىلەن ئۇچرىششنى خالايمەن... دېدى.

اللە ئۇنىڭ ياتقان يېرىنى نۇرلۇق قىلسۇن!

www.munber.org

ھۇزەيفە ئىبنى يامانى

«ھۇزەيفە دېگەن سۆزگە
ئىشەنگىلار، ئابدۇللاھ ئىبنى
مەسئۇدنىڭ سىلەرگە ئوقۇپ
بەرگىنى بويىچە ئوقۇڭلار»

ھەدىس شەرىف.

«خالىساڭ مۇھاجىر بول، خالىساڭ ئەنسارى بول، بۇ ئىككىسىدىن خالىغىنىڭنى تاللا» بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە ھۇزەيفە بىلەن تۇنجى ئۇچراشقاندا دېگەن ئىدى. ئۇنىڭغا يۇقىرقى ئىككى خىل تاللاشنىڭ قايسىسىنى تاللاش ئىختىيارلىقىنىڭ بېرىلىشىدە مۇنداق بىر ھېكايە بار.

ئۇنىڭ دادىسى مەككىلىك ئەبسى قەبىلىسىدىن بولغان يامان ئىسمىلىك كىشى ئىدى. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بىر قان قەرزىگە بوغۇلۇپ قېلىپ مەككىدىن مەدىنىگە كېتىشكە مەجبۇرلانغان ئىدى. ئۇ مەدىنىگە بېرىپ ئابدۇل ئەشئەل جەمەتى بىلەن چىقىشىپ قىلىپ، كېيىن ئۇلارغا كۈيئوغۇل بولىدۇ. ئۇنىڭ ھۇزەيفە ئىسىملىك بىر ئوغلى تۇغۇلىدۇ.

ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن يامانىنىڭ مەككىگە كىرىشىگە بولغان توسالغۇ تۈگەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدا بېرىپ ـكېلىپ يۈرۈيدىغان بولىدۇ. لېكىن، ئۇ مەدىنىدە كۆپرەك تۇراتتى.

ئىسلام دىنى ئەرەپ يېرىم ئارىلىنى ئۆز نۇرى بىلەن يورۇتۇشقا باشلىغاندا مەدىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئىسلامنى قوبۇل قىلغان ئەبسى قەبىلىسىدىكى

www.munber.org

ئۇنىڭ ئادەمنىڭ ئىچىدە يامانمۇ بار ئىدى. بۇ ئۇچرۇشۇش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشتىن بۇرۇن بولغان ئىدى. بۇ سەۋەپلەردىن ھۇزەيفە تەكتى مەككىلىك، ئۆسۈپ يېتىلىشى مەدىنىلىك سانىلاتتى.

ئۇ بىر مۇسۇلمان ئائىلىسىدە ئۆسۈپ يېتىلدى. الله نىڭ دىنىغا خىلى بۇرۇن كىرگەن مۇسۇلمان ئاتا ـ ئانىنىڭ ھىمايىسىدە تەربىيلەندى. ئۇمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇششتىن بۇرۇن ئىسلامنى قوبۇل قىلدى.

ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجىدىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشىش ئىشتىياقى چۇلغىۋالغان ئىدى. ئۇ ئىسلامغا كىرگەن كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا توختىماي سۇئال سورايتتى. ئۇ ئاخىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشۇش ئۈچۈن مەككىگە سەپەر قىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچراشقاندا ئۇنىڭدىن:ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!مەن مۇھاجىرمۇ ياكى ئەنسارىمۇ؟دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «خالىساڭ مۇھاجىر بول، خالىساڭ ئەنسارى بول، بۇ ئىككىسىدىن خالىغىنىڭنى تاللا» دېدى. ئۇ دەرھاللا: ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى! بەلكى مەن ئەنسارى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بېشى بىلەن يۈرۈپ دېگىدەك خىزمەت قىلدى. ئۇ بەدىردىن باشقا بارلىق جەڭگە قاتناشتى. ئۇنىڭ بەدىرگە قاتنىشالماسلىقىدا مۇنداق بىر سەۋەپ بار ئىدى. ئۇنى ئۆزى مۇنداق بايان قىلىدۇ:مەن دادام بىلەن مەدىنە سىرتىدا ئىدۇق. قۇرەيشلىكلەر بىزنى تۇتىۋېلىپ بىزنىڭ نەگە ماڭغانلىقىمىزنى سورىدى. بىز:مەدىنىگە، دەپ جاۋاب بەردۇق.

ـ سىلەر مۇھەممەدنىڭ يېنىغا ماڭدىڭلارمۇ ؟

www.munber.org

ـ بىز پەقەت مەدىنىنى كۆزلەپلا كېتىپ بارىمىز.

ـ ئۇنداقتا سىلەر مۇھەممەدكە ياردەملەشمەسلىككە، ئۇنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلماسلىققا ۋەدە بېرىڭلار، دېدى. بىز ۋەدە بەرگەندىن كېيىن ئاندىن ئۇلار بىزنى قويۇۋەتتى. بىز مەدىنىگە كېلىپ بولغان ئەھۋالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر قىلدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىز قىلغان ۋەدىمىزگە ۋاپا قىلىمىز. اللە تىن ئۇلارغا قارشى ياردەم تىلەيمىز» دېدى.

ئوھۇد كۈنى ئۇ دادىسى يامانى بىلەن ئۇرۇشقا قاتناشتى. ئۇرۇشتىن ئۇ ساق سالامەت قايتتى. بىراق، دادىسى شەھىد بولدى. لېكىن، ئۇ مۇشرىكلار تەرىپىدىن ئەمەس بەلكى مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن بولغان ئىدى. ئەسلى ۋەقەلىك مۇنداق بولغان ئىدى.

ئوھۇد كۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يامانى بىلەن سابىت ئىبنى قەيسنى ئاياللار ۋە باللار بىلەن بىرگە قەلئەدە قالدۇرغان ئىدى. چۈنكى، ئۇ ئىككىسى ياشىنىپ قالغان كىشىلەر ئىدى. ئۇرۇش ئەۋجىگە چىققاندا يامانى سەبدىشىغا:ھەي!بىز يەنە نېمىنى ساقلاپ ئولتۇرۇمىز. اللە بىلەن قەسەمكى!ھەر ئىككىمىزنىڭ ئۆمرىمىز ئاز قالدى. قىلىچلىرىمىزنى ئېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قوشۇلامدۇق، بەلكىم اللە بىزگە شېھىدلىك ئاتا قىلار!دېدى. ئۇلار قىلىچلىرىنى يالاڭاچلاپ ئۇرۇش سېپىگە قېتىلدى. سابىتنى اللە مۇشرىكلارنىڭ قىلىچى بىلەن شېھىد بولۇش شەرىپىگە ئىگە قىلدى. لېكىن، يامانى بولسا مۇسۇلمانلارنىڭ ئارقا ـ ئارقىدىن ئۇرغان قىلىچى ئاستىدا يىقىلدى. مۇسۇلمانلار يامانىنى تونىمىغان ئىدى. بۇ چاغدا ھۇزەيفە: دادام! دادام! دېگىنىچە توۋلاپلا قالدى، ھېچكىم ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىغان ئىدى. دادىسى يىقىلغاندا ھۇزەيفە ئۇلارغا:

www.munber.org

اللە سىلەرنى مەغپىرەت قىلسۇن!ئۇ رەھىم قىلغۇچىلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى!... دېگەندىن ئارتۇق سۆز قىلمىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا دادىسىنىڭ تۆلەم پۇلىنى بەرمەكچى بولغاندا ئۇ: دادام شەھىدلىكنى تەلەپ قىلغان ئىدى. ئارزۇسىغا يەتتى. ئى اللە گۇۋاھ بولغىن!مەن دادامنىڭ تۆلەم پۇلىنى مۇسۇلمانلارغا سەدىقە قىلىۋەتتىم، دېدى. بۇ سەۋەپ بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەزىرىدىكى مەرتىۋىسى تېخىمۇ ئۆستى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ خارەكتىرىدە مۇشكۇل ئىشلارنى ھەل قىلىشتا تەدبىرلىك، ھەرقانداق ئىشقا قارىتا ئىنكاسى تېز ۋەئىتائەتچان، ھېچكىم ماھىيىتىنى بىلەلمەيدىغان سىر ساقلىيالىشتەك ئۈچ خىل خىسلەتنىڭ بارلىقىنى بايقىدى.

ساھابىلىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىنى دەل جايىدا جارى قىلدۇرۇش، ئۇلاردىكى يوشۇرۇن ئىقتىدارىدىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ سىياستى ئىدى. ئۇ ھەرقانداق ئادەمنى ئىقتىدارىغا قارىتا ۋەزىپىگە قوياتتى.

مەدىنىدە مۇسۇلمانلار دۇچ كەلگەن ئەڭ چوڭ توسالغۇ يەھۇدىي مۇناپىقلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ مەۋجۇتلىقى ئىدى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىغا يوشۇرۇن سۇيىقەست پىلانلايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇزەيفەگە مۇناپىقلارنىڭ ئىسىملىكىنى ئاشكارلىدى. بۇ ساھابىلارنىڭ ھېچبىرى بىلمەيدىغان مەخپىيەتلىك ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەم ئىسلام دىنىنى ۋە مۇسۇلمانلارنى مۇناپىقلارنىڭ سۇيىقەستلىرىدىن ساقلاش ئۈچۈن ئۇنىڭغا بۇ مۇناپىقلارنىڭ ئىش ھەركەتلىرىگە كۆز ـ قۇلاق بولۇش، ئۇلارنى كۆزىتىش ۋەزىپىسىنى تاپشۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن

www.munber.org

www.munber.org

ئۇ ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەخپىيەتلىرىنى بىلىدىغان كىشى“دەپ ئاتىلىدىغان بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەتىرى چوڭ، ناھايىتى بەك ھوشيارلىقنى تەلەپ قىلىدىغان بۇ ئىشتا ئەقىللىق ھۇزەيفەنىڭ ئارتۇقچىلىقىدىن پايدىلانغان ئىدى. خەندەك ئۇرۇشىدا يۈز بەرگەن مۇنداق بىر ۋەقەلىك بۇنىڭغا ياخشى مىسال بولالايدۇ. خەندەك ئۇرۇشى مەزگىلىدە مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى ناھايىتى قاتتىق مۇھاسىرىگە ئېلىۋالغان ئىدى. بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلارغا قىيىنچىلىق كۈچەيدى. ھېرىپ ــ چارچاش چېكىگە يەتتى. كۆزلەر تالدى، كىشىلەرناھايىتى بەك تىت ــ تىتچىلىق ئىچىدە قالدى. ئىمانى سۇسراق بىر قىسىم مۇسۇلمانلار ھەتتا الله توغرىسىدا غەيرى گۇمانلاردا بولۇشقا باشلىدى.

بۇ چاغدا مۇشرىكلارنىڭ ۋە ئۇلار بىلەن ئىتتىپاقداش قوشۇننىڭ ئەھۋالمۇ مۇسۇلمانلارنىڭكىدىن ياخشى ئەمەس ئىدى. مۇشرىكلارنىڭ كۈچىنى ئاجىزلاشتۇرۇش، ئىرادىلىرىنى تەۋرىتىش ئۈچۈن ئۇلارغا قاتتىق بوران ئەۋەتىش ئارقىلىق الله ئۆزىنىڭ ئۇلارغا بولغان غەزىپىنى ئىپادىلىدى. بوران ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىنى ئۆرۈپ، قازانلىرىنى دۈم كۆمتۈرۈپ، ئوتلىرىنى ئۆچۈرۈپ، ئېغىز ــ بۇرۇنلىرىنى تاش ــ توپىغا توشقۇزدى. ئۇرۇش پىرىنسىپىدا ئاۋال بەل قويۇۋەتكەن تەرەپ، مەغلۇپ بولغان ھېسابلىناتتى.

ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى نەتىجىسى بەلگىلىنىدىغان مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتتە قارشى تەرەپنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەردار بولۇش ئىنتايىن مۇھىم ئىدى. دەل مۇشۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزەيفەنىڭ ئىقتىدارىغا ھاجىتى چۈشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرقى قارار چىقىرىلىشتىن ئىلگىرى ھۇزەيفەنى قاراڭغۇدا دۈشمەنلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتمەكچى بولدى.

بۇ قورقۇنۇچلۇق ۋە خەتەرلىك سەپەرنىڭ ئەمەلىي جەريانىنى ھۇزەيفەنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

ئاشۇ بورانلىق سوغۇق كېچىدە بىز مۇسۇلمانلار قوشۇنى سەپ تۈزۈشۈپ ئولتۇرۇشقان ئىدۇق. مەككىدىن كەلگەن مۇشرىك قوشۇن بىزنىڭ ئۈستى تەرىپىمىزدە، بەنىي قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى بىزنىڭ تۆۋەن تەرىپىمىزدە ئىدى. بىز ئۇلارنىڭ ئاياللىرىمىز ۋە باللىرىمىزغا زىيان سېلىشىدىن ئەنسىرەيتتۇق. بىزگە بۈرۈن بۈگۈنكى كېچىدىكىدەك قاتتىق بوران، ھەم بۇ كېچىدىكىدەك زۇلۇمەت قاراڭغۇلۇق كېلىپ باقمىغان ئىدى. بوران خۇددى گۈلدۈرمامىدەك قاتتىق ئاۋازدا گۈكىرىسە، قاراڭغۇلۇقنىڭ زۇلمىتىدە بەش بارمىقىمىزنى سوزساق كۆرەلمەيتتۇق. مۇناپىقلار: ئۆيلىرىمىز ئوچۇق قالغان ئىدى، دۈشمەن ھۇجۇم قىلىپ قالمىسۇن، دەپ روخسەت سوراشقا باشلىدى. ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى ئوچۇق ئەمەس ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا روخسەت بېرىۋەردى. ھەتتا بىز 300 دەك ئادەم قالدۇق. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىمىزدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ مېنىڭ يېنىمغا كەلدى. (مېنىڭ ئۈستۈمدە ئايالىمنىڭ مېنىڭ تىزىمدىن ئاشمايدىغان پەرەنجىسىدىن باشقا سوغۇقتىن دال بولغىدەك يېپىنچام يوق ئىدى) ئۇ ماڭا: «سەن كىم؟» دېدى. مەن: ھۇزەيفە، دەپ جاۋاب بەردىم.

«ھۇزەيفەمۇ سەن؟»

شۇنداق. مەن (ئاچلىق ۋە سوغۇقنىڭ ئازاۋىدىن) ئورنىمدىن تۇرمايلا جاۋاب بەردىم.

«دۈشمەن تەرەپتە بىر خەۋەر باركەن. سەن بېرىپ ئېنىق ئۇقۇپ كەلگىن.»

www.munber.org

مەن مېنىڭ ئۈچۈن ئورنۇمدىن تۇردۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى الله ئۇنىڭ ئالدى ــ كەينى، ئوڭ ــ ۋە سول تەرىپىنى ساقلىغىن!»دەپ دۇئا قىلدى. الله بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى ئاخىرلاشمايلا مەندىكى قورقۇنچ ۋە توڭلاش ئالامەتلىرى مەندىن يوقالدى. ئەمەلىيەتتە كىشىلەر ئارىسىدا ئەڭ توڭلىغاقى ۋە قورقۇنچاقى مەن ئىدىم. مەن كەينىمگە بۇرۇلغىنىمدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن تاكى قايتىپ كەلگىنىڭگە قەدەر دۈشمەن ئارىسىدا بىرەر چاتاق تېرىپ قويما!» دەپ تاپىلدى. مەن ماقۇللۇق بىلدۈرۈپ قاراڭغۇدا يولۇمغا راۋان بولدۇم.

مەن دۈشمەن سېپىگە بېرىپ خۇددى ئۇلارنىڭ ئادىمىدەك بولىۋالدىم. ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەبۇ سوفيان كۆپچىلىككە: ئى قۇرەيش گۇرۇھى مەن سىلەرگە بىر سۆزنى قىلماقچى، لىكىن، مەن بۇ سۆزنىڭ مۇھەممەدكە يېتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ھەر بىرىڭلار يېنىڭلاردىكىلەرگە قاراڭلار!دېدى. ھەر بىر كىشى يېنىدىكى كىشىنىڭ كىملىكىنى سۈرۈشتۈرۈشكە باشلىدى. مەنمۇ شۇ ھامان يېنىمدا ئولتۇرغان مۇشرىكنىڭ قولىنى تۇتۇپ:سەن كىم؟ دېدىم. ئۇ: مەن پالانىنىڭ ئوغلى پالانى، دەپ جاۋاب بەردى.

سۈرۈشتۈرۈش ئاخىرلاشقاندا ئەبۇ سوفيان گېپىنى باشلاپ مۇنداق دېدى.

الله بىلەن قەسەمكى!سىلەر جاپا چەككەنلەر، ئات ئۇلاغلىرىمىز ھالاك بولدى. بەنۇ قۇرەيزە بولسا بىزدىن يۈز ئۆرىدى. بىز يەنە بۇ بورانغا ئۇچرىدۇق. سىلەر يولغا چىقىڭلار، مەنمۇ چىقىمەن، دېدى ــ دە تۆگىسى ئۈستىگە مىنىپ ئۇنى بىرنى ئۇرۇپ ئورنىدىن تۇرغۇزدى. ناۋادا مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر ئىش تېرىماسلىققا ئاگاھلاندۇرمىغان بولسا، مەن ئۇنى بىرتال ئوق بىلەنلا تۆگىسىدىن موللاق ئاتقۇزغان بولاتتىم.

www.munber.org

مەن قايتىپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىنىڭ پەرەنجىسى ئۈستىدە ناماز ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ مېنى كۆرۈپ ئۆزىگە يېقىن كېلىشكە چاقىرىپ، مېنى پەرەنجىنىڭ بىر بۇرجىكىدە ئولتۇرغۇزدى. مەن بولغان ئەھۋالاردىن خەۋەر بەرگىنىمدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خوشاللىقىدىن اللە غا ھەمدۇ سانا ئوقۇدى.

ھۇزەيفە مۇناپىقلارنىڭ سىرىنى ھاياتىنىڭ ئاخىرغىچە ئاشكارلىماستىن ئۆتۈپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىلىرى ئۆز ئىشلىرىدا ھۇزەيفەگە تاياناتتى. ھەتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) مۇسۇلمانلاردىن بىرەرسى ئۆلسە: ھۇزەيفە جىنازا نامىزىغا كەلدىمۇ؟دەپ سورايتتى ــ دە كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تاپسا كېلىپ ئۇ مۇسۇلماننىڭ نامىزىنى چۈشۈرەتتى. ئەگەر كەلمىگەنلىكىنى ئاڭلىسا ئۆلگۈچىدىن گۇمانلىنىپ ئۇنىڭ جىنازە نامىزىنى چۈشۈرمەيتتى. بىر قېتىم خەلىپە ئۆمەر ھۇزەيفەدىن: مېنىڭ قول ئاستىمدا بىرەر مۇناپىق بارمۇ؟دەپ سورىدى. ھۇزەيفە: بىرى بار، دېدى. ئۆمەر ئۇنداقتا ئۇنى ماڭا كۆرسىتىپ قوي !دېدى. ھۇزەيفە: ياق، ئۇنداق قىلالمايمەن، دەپ ئۇنىمىدى.

ھۇزەيفە مۇنداق دەيدۇ: ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆمەر خۇددى ئۇنىڭغا بىرى خەۋەر بەرگەندەكلا دەل ھېلىقى ئادەمنى ئىشتىن بوشاتتى.

ھۇزەيفەنىڭ مۇسۇلمانلار ئۇچۇن "ناھاۋەندە"، "دەينۇرە"، "ھەمزانە"، "رەييە"شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلغانلىقىنى ۋە مۇسۇلمانلار اللە نىڭ كىتابى ئۈستىدە بۆلۈنۈپ كېتىشكە ئاز قالغاندا ئۇلارنى بىر قۇرئانغا يىغىشقا سەۋەپ بولغانلىقىنى بىلمەيدىغانلار ناھايىتى ئاز بولسا كېرەك.

www.munber.org

ئۇنىڭ ھاياتتى شۇنچىلىك كۆپ ياخشىلىقلار بىلەن ئۆتكىنىگە قارىماي ھۇزەيفە الله تىن بەك قورقۇدىغانلاردىن ئىدى. ئۇ ھاياتتىنىڭ ئاخىرقى دەقىقىلىرىدە سەكراتتا ياتقاندا ساھابىلەر ئۇنىڭ قېشىغا كىرىشتى. ئۇ ئۇلاردىن: ھازىر قايسى ۋاقىت؟دەپ سورىدى. ساھابىلار:تاڭ ئېتىشقا ئاز قالدى، دېگەندە ئۇ: مېنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدىغان سۈبھىدىن پاناھ تىلەيمەن، مېنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدىغان سۈبھىدىن الله دىن پاناھ تىلەيمەن!... دېدى. ئاندىن ماڭا كېپەنلىك ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ؟دېدى. ھەئە، ئەكەلدۇق، دېيىلگەندە ئۇ:كېپەنلىكمنى ئېسىل نەرسىلەردىن قىلماڭلار، ئەگەر ماڭا الله نىڭ دەرگاھىدا ياخشىلىق بولسا، الله ماڭا بۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىدۇ. ئەگەر ئۇنداق بولمىسا ئۇ مەندىن تارتىۋېلىنىدۇ... دېدى.

ئاندىن ئۇ: ئى الله !سەن مېنىڭ بايلىقنى ئەمەس كەمبەغەللىكنى، ئەزىزلىنىشتىن بەكرەك خارلىقنى، ياشاشتىن بەكرەك ئۆلۈمنى خالايدىغانلىقىمنى سەن ئوبدان بىلىسەن !دېدى. ئۇ ئاخىرقى تىنىقلىرىدا: ۋە ئىشتىياق ئۈستۈگە كەلگەن دوست، قايغۇرغان كىشىگە غەلبە يوق، دېگىنىچە كۆز يۇمدى.

الله ھۇزەيفەگە رەھمەت قىلسۇنكى، ئۇ كىشىلەر ئارىسىدىكى مىسلىسى يوق ئېسىل ئۇلگە ئىدى. الله بىزنىمۇ ھۇزەيفەگە ئوخشاش مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان تەدبىرلىك، ئۈلگىلىك مۇسۇلمانلاردىن قىلسۇن!ئامىن!!!

www.munber.org

ئۇقبە ئىبنى ئامىر جۇھانى

ئۇ ھاياتىنى ئىلىم ئۆگىنىش ۋە جىھاد قىلىشتىن
ئىبارەت ئىككى ئىشقا سەرپ قىلىپ ياشىغۇچى.

ئۇزاق تەلمۈرۈش ۋە كۈتۈشلەردىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرى مەدىنىنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە يېتىپ كەلدى. مەدىنىلىك كىشىلەر اللّٰه تەرىپىدىن كەلگەن بۇ رەھمەت ئەلچىسى بىلەن كۆرۈشكەنلىكىدىن خۇشاللىنىپ ئۆيلەرنىڭ ئۆگزىلىرىدە، يوللاردا، دەرەخلەرنىڭ ئۈستۈلىرىدە قىستىلىشىپ تەكبىر، تەھلىل ئېيتىشقان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۈتۈۋېلىشتى. مەدىنىنىڭ كىچىك قىزلىرى قوللىرىدا داپ چالغىنىچە كۆزلىرىدىن اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان چەكسىز ھۆرمەت ئىشتىياقى بىلەن قوشاقلار ئېيتقىنىچە كېلىشتى.

اللّٰه نىڭ ئەلچىسى تولۇن ئايدەك چېچىپ نۇر،
چىققىپ كەلدى سەينە تەلۋىدە ئەتىن.
شۈكرى قىلىش لازىم بىزگە اللّٰه غا،
بىرەرىمىز قول ئۇزمىسەك دۇئادىن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى بىلەن قورشالغان قوشۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئوتتۇرىغا ئالغان ھالدا قارشى ئېلىشقا چىققان، كۆزلىرى خۇشاللىق ياشلىرى بىلەن نەمدەلگەن، چىرايلىرى خۇشاللىقتىن نۇرلانغان كىشىلەر توپىنى يېرىپ ئالغا

www.munber.org

ئېلگىرلىدى. ئەمما، شۇنچە كۆپ ئادەم مۇيەسسەر بولغان بۇ خۇشاللىق مەنزىرىسىنى ئۇقبە كۆرەلمىدى. چۈنكى، ئۇنىڭ بىرقانچە قويى بار بولۇپ ئۇ بىردىن بىر مۈلكى بولغان بۇ جانۋارلارنىڭ ئاچ قېلىپ ئۆلۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى بېقىشقا مەدىنە شەھرىدىن يىراقراقتىكى بىر سەھراغا ھەيدەپ چىققىپ كەتكەن ئىدى.

مەدىنە مۇنەۋۋەرنى زىل - زىلگە سالغان خۇشاللىقنىڭ خەۋىرى ئۇزۇن ئۆتمەي يىراق سەھرالارغىمۇ ئاڭلاندى. مەدىنىدىكى بۇ نۇر يىراق سەھرالارغىمۇ شولىسىنى چۈشەردى. مال بېقىۋاتقان ئۇقبەمۇ بۇ خۇشاللىق نېسۋىسىدىن ئالدى. بۇ چاغدىكى ئەھۋالنى بىز ئۇقبەنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلايلى.

مەن قويلىرىمنى بېقىۋاتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە يېتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھامانلا قويلارنى شۇ يەرنىڭ ئۆزىدە تاشلاپ قويۇپ، ھېچنەرسىگە قارىماستىن مەدىنە تەرەپكە قاراپ چاپتىم. مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقىنىمدا: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى !مېنى بەيئەت قىلدۇرغىن !دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆزەڭ كىم بولىسەن ؟»دەپ سورىدى. مەن: مەن ئۇقبە بولىمەن، دېگىنىمدە ئۇ:«سېنى سەھرالىق ئەرەپلەرنى بەيئەت قىلدۇرغاندەك قىلدۇرايمۇ ياكى ھىجرەت قىلغانلارنى بەيئەت قىلدۇرغاندەك قىلدۇرايمۇ؟»دەپ سورىدى. مەن: بەلكى، ھىجرەت بەيئىتىدەك بەيئەت قىلىشنى خالايمەن، دېدىم. ئۇ مېنى ھىجرەت قىلغۇچىلارغا قىلغۇزىدىغان بەيئەت بىلەن بەيئەت قىلغۇزدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىر كېچە بىرگە تۇرۇپ ئەتىسى قويلىرىم بار سەھراھا قايتتىم.

www.munber.org

بىزدىن ئىسلامنى قوبۇل قىلغان ئون ئىككى كىشى قويلىرىمىزنى بېقىش ئۈچۈن مەدىنىنىڭ سىرتىدىكى چەت بىر سەھرادا تۇراتتۇق. بىز ئۆز ئارا: دىنىمىزنى چۈشۈنىش، اللّٰه تىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشكەن ۋەھيىلەرنىڭ مەزمونىدىن خەۋەردار بولۇپ تۇرۇشىمىز ئۈچۈن ھەر كۈنى بىرىمىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بارمىساق بىزگە ياخشىلىق يوق. ھەر كۈنى بىزنىڭ ئارىمىزدىن بىرىمىز قويلىرىمىزنى قالغانلارغا تاشلاپ قويۇپ مەدىنىگە بېرىپ كەلسۇن، قالغانلىرىمىز قوي باققاچ بېرىپ كەلگۈچى ئېلىپ كەلگەن خەۋەرلەرنى ئاڭلايلى، دېگەن مەسلىھەتكە كەلدۇق.

مەن ئۇلارغا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا سىلەر بىر ـ بىرلەپ بېرىپ كېلىڭلار، بارغانلار ماڭا قويلىرىنى قالدۇرسۇن، دېدىم. چۈنكى، مەن قويلىرىمنى بىرەرسىگە تاشلاپ قويۇشتىن ئەنسىرەيتتىم.

مېنىڭ ھەمراھلىرىم دېيىشكىنىمىز بويۇچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا بىر ـ بىرلەپ بېرىپ ـ كېلىپ تۇراتتى. مەن بولسام كەتكەنلەرنىڭ قويۇنى باققاچ قالاتتىم ـ دە ئۇلار قايتىپ كەلگەندە دېگەنلىرىگە قولاق سالاتتىم ۋە ئۆگىنەتتىم. لېكىن، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆز ـ ئۆزەمگە: ئىست ساڭا، سەمىرمەيدىغان ھەم سېنى بايمۇ قىلالمايدىغان مۇشۇ بىرقانچە قوينى دەپ ئۆزەڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىۋاستە ئۇچرۇشىدىغان، ئۇنىڭدىن ئىلىم ئالىدىغان پۇرسەتنى قولدىن بېرەمسەن؟!... دېدىم ـ دە قويلىرىمدىن ۋاز كېچىپ مەسچىتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇش ئۈچۈن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتىم.

يۇقىرقىسى ئۇقبەنىڭ بايانى. ئۇقبە ئاخىرقى ئۇ قارارغا كېلىپ مەدىنىگە يولغا چىققاندا يېقىن كەلگۈسىدە ئۆزىنىڭ

www.munber.org

ساھابىلارنىڭ كاتتا ئالىمى، پىشقەدەم قارىيسى، ئىشخال قىلغۇچى قوشۇننىڭ قوماندانى ۋە ئىسلام دىيارلىرىغا تەيىنلەنگەن بىرقانچە مۇسۇلمان ۋالىيلارنىڭ بىرسى بولۇپ قېلىشنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەن ئىدى.

ئۇ دەسلەپتە ئەتۋارلاپ چوڭ بىلىپ كەتكەن قويلىرىنى تاشلاپ الله ۋە الله نىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە ماڭغاندا، ئۆزىنىڭ دۇنيا شەھەرلىرىدىكى ئانا شەھەرلەردىن بولغان دەمەشقنى ئىشخال قىلغۇچى قوشۇننىڭ ئالدىدا بولۇشنى ۋە تۇما دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى گۈزەل باغچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ماكانلىشىپ قېلىشنى قىلچىمۇ خىيال قىلىپ باقمىغان ئىدى. شۇنداقلا، يەنى دۇنيانىڭ يېشىل زۇمرەتى بولغان مىسىرنى ئىشخال قىلغان قوماندانىنىڭ بىرى بولۇپ قېلىشنى، بۇ دىيارغا ۋالىي بولۇپ "مۇقەتتەم" تېغىنىڭ باغرىغا ئۆزى ئۈچۈن قورو-جاي سېلىشنى، قىلچىمۇ تەسەۋۋۇر قىلمىغان ئىدى. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى غەيب ئىشلاردىن بولۇپ، پەقەت الله غىلا مەلۇم ئىشلاردۇر. ئۇقبە مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا داۋاملىق ھەمراھ بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايەرگە بارسا ئۇ خېچىرىنىڭ چۇلۋۇرىنى تۇتۇپ، ئالدىدا ماڭاتتى. كۆپۈنچە ھاللاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى خېچىرىنىڭ ئارقىغا مىنگۈزۋالاتتى. ئۇ ھەتتا "پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مىنگەشكۈچىسى" دەپ ئاتالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزىدە ئۇقبەنىڭ مىنىشى ئۈچۈن ئۇلىغىنى بېرىپ ئۆزى پىيادە ماڭاتتى.

ئۇقبە بۇ كۈنلەردىن ھېكايە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى مەن مەدىنىدىكى مەلۇم بىر ئورمانلىقتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېچىرىنى يېتىلەپ كېتىۋاتقان ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «ئى ئۇقبە مىنمەمسەن؟» دېدى.

www.munber.org

مەن ياق!دېمەكچى بولدۇم- يۇ بۇنداق دېسەم ئۇنىڭ سۆزىگە كىرمىگەنلىك بولۇپ قالامسىمەن، دەپ: ماقۇل ئى الله نىڭ ئەلچىسى ! دېدىم. ئۇ دەرھال خېچىردىن چۈشتى. مەن مىندىم. ئۇ پىيادە ماڭدى. ئۇزاق ئۆتمەي مەن چۈشتۈم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مىندى ۋە ماڭا: «ئى ئۇقبە ! ساڭا ھېچ ئوخشىشى كۆرۈلمىگەن ئىككى سۈرە ئۆگىتىپ قويايمۇ؟» دېدى. مەن: بولىدۇ، دېدىم. ئۇ ماڭا "سۈرە ناس"بىلەن"سۈرە فەلەق"نى ئۆگىتىپ قويدى. شۇ چاغدا نامازغا تەكبىر ئوقۇلغاندا ئۇ مۇشۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇپ ناماز ئوقۇدى. ۋە ماڭا: «سەن ئۇخلىغاندا ۋە ئويغانغاندا بۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇغىن» دېدى.

ئۇقبە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۆمۈر بويى بۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇپ كەلدىم.

ئۇ پۈتكۈل ھاياتىدا زېھنىنى ئىلىم بىلەن جىھادتىن ئىبارەت ئىككى ئىشقا سەرىپ قىلدى ۋە شۇ ئىككىسى ئۈچۈن ساناقسىز قۇربانلىقلارنى بەردى.

ئىلىم ساھەسىدە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مول ۋە شېرىن بىلىم بولىقىدىن ئۇسسۇلۇق ئىچىپ، قارى، ھەدىسشۇناس، فەقىھ، پەرز ئىشلار ئالىمى، ئەدىپ، ناتىق ۋە شائىر بولۇپ قالدى.

ئۇ قۇرئاننى چىرايلىق ئوقۇيدىغانلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ چىرايلىق ئوقۇيدىغىنى ئىدى. قاراڭغۇ چۈشۈپ كېچە كەلگەندە ئۇ الله نىڭ كىتابىدىكى ئايەتلەرنى تىلاۋەت قىلىشقا كىرىشىپ كېتەتتى. ئۇنىڭ تىلاۋىتى ساھابىلارنىڭ يۈرەكلىرىنى لەرزىگە سېلىپ، ۋۇجۇدلىرىنى الله نىڭ سۆزلىرىدىن تەسىرلەنگەنلىك ۋە الله دىن قورقۇشتىن بولغان ھىسسىيات چولغىۋالاتتى. كۆزلىرىدىن ياشلار قويۇلۇپ كېتەتتى. بىر كۈنى ئۆمەرئىبنى خەتتاب (الله

www.munber.org

ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇنى چاقىرىپ: ئى ئوقبە ماڭا اللە نىڭ كىتابىدىن بىرەر ئايەت ئوقۇپ بەر!دېدى. ئوقبە ئۆمەرنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ئۇنىڭغا اللە نىڭ ئايەتلىرىدىن ئاسانلىرىدىن بىرنەچچىنى ئوقۇپ بېرىشكە باشلىۋىدى، ئۆمەر يىغلاپ، ئۇنىڭ ساقاللىرى ھۆل بولۇپ كەتتى.

ئۇقبە ئۆز قولى بىلەن يازغان بىر قۇرئاننى قالدۇرۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇنىڭ بۇ قول يازمىسى مىسىردىكى «ئوقبە ئىبنى ئامىر ئالىي مەكتىۋى» دېگەن نام بىلەن تونۇلغان ئالىي مەكتەپتە ساقلانغان بولۇپ، بۇ قۇرئاننىڭ ئاخىرسىغا "ئوقبە ئىبنى ئامىر جۇھاننى يازغان"دېگەن خەتلەر يېزىلغان ئىدى. ئۇنىڭ بۇ قۇرئانى يەر يۈزىدە تېپىلغان ئەڭ قەدەمىي قۇرئانلارنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇمۇ بىزنىڭ يوقالغان قىممەتلىك يادىكارلىقلىرىمىز قاتارىدا يوقۇلۇپ كەتكەن.

ئەمما، جىھاد ساھەسىگە كەلسەك، ئوقبەنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ئوھۇد ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق غازاتلارغا قاتناشقانلىقى، دەمەشقنى ئىشغال قىلىدىغان كۈنى ئۇنىڭ كۆرسەتكەن ئاجايىپ قەھرىمانلىقى، قورقماس شىجائىتى ئۇنىڭ بۇ ھەقتىكى تەرىپىنى بىلىشىمىزگە يېتەرلىكتۇر.

ئەبۇ ئۇبەيدە دەمەشقنىڭ ئوڭۇشلۇق ئىشغال قىلىنغانلىقىنى خەلىپە ئۆمەرگە ئۆز ئاغزى بىلەن يەتكۈزىشى ئۈچۈن ئۇنى مەدىنىگە ئەۋەتىشىنى ئۇنىڭ باتۇرلىقىغا بولغان مۇكاپات قىلدى. ئوقبە بىر جۈمەدىن يەنە بىر جۈمەگىچە توختىماي يول يۈرۈپ ئۆمەرگە بۇ چوڭ غەلىبىنىڭ خوش خەۋىرىنى يەتكۈزگەن ئىدى.

ئۇ يەنە مىسىرنى ئىشغال قىلغان چوڭ قوشۇننىڭ قوماندانلىرىدىن بىرى بولۇپ، مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سوفيان ئۇنىڭ تۆھپىسى ئۈچۈن ئۇنى مىسىرغا ئۈچ

www.munber.org

يىل ۋالىي قىلىش ئارقىلىق مۇكاپاتلىغان ئىدى. ئاندىن ئۇنى ئۇتتۇرا ئاق دېڭىزدىكى رەۋدۇس ئارىلىغا ئۇرۇشقا ئەۋەتتى. ئۇنىڭ ئۇرۇشقا بولغان ئىشتىياقى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ جىھاد قىلىشقا دائىر بارلىق ھەدىسلەرنى پۇتۇنلەي يادا بىلىدىغان بىردىن ـ بىر كىشى ئىدى.

ئۇ يەنە ناھايىتى ئۇستا مەرگەن بولۇپ، ئىچ پۇشىغىنى چىقارماقچى بولسا ئوق ئېتىش بىلەن چىقىراتتى.

ئۇ مىسىردىكى ۋاقتىدا سەكراتتا يېتىپ بالىلىرىغا:ئى بالىلىرىم!مەن سىلەرنى ئۈچ ئىشتىن توسۇيمەن، بۇلارنى ئېسىڭلاردا چىڭ ساقلاڭلار. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدىن ئىشەنچلىك بولغانلىرىنىلا قوبۇل قىلىڭلار، گەرچە يەكتەك كىيىدىغان ھالەتتە قالساڭلارمۇ قەرز سورىماڭلار. شېئىر يازماڭلار !ئۇ سىلەرنى قۇرئاندىن يۈز ئۆردۈرۈپ قويمىسۇن، دېدى. ئۇ ۋاپات تاپقاندا ئۇنىڭ بالىلىرى ئۇنى "مۇقەتتەم"تېغىنىڭ باغرىغا دەپنە قىلىپ ئاندىن ئۇنىڭ قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئۇ يەتمىش نەچچە ياچاق قالدۇرغان بولۇپ ھەر بىر ياچاق بىلەن ئوقدان ۋەئوقلار بولۇپ ئۇ بۇلارنى الله يولىدا ئىشلىتىشكە ۋەسىيەت قىلغان ئىكەن.

الله قارى، ئالىم، غازات قىلغۇچى، ئوقبە ئىبنى ئامىر جۇھەيىنىنىڭ يۈزىنى نۇرلۇق قىلسۇن!ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا قوشقان تۆھپىلىرىگە ئەجىر ئاتا قىلسۇن! ئامىين!!!

www.munber.org

ھەبىب ئىبنى زەيد ئەنسارى

«اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن بەرىكەت بەرسۇن! رەھمەت قىلسۇن!»

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

ھەبىب ئىبنى زەيد، ھەر بىرىدىن ئىماننىڭ كۈچلۈك ھىدلىرى پۇراپ تۇرۇدىغان، ھەر بىرىنىڭ چېھرىدە پىداكارلىق، قۇربان بېرىشكە تەييار تۇرۇشتەك جان پىداكىق ئەكس ئېتىپ تۇرۇدىغان كىشىلەردىن تەركىپ تاپقان ئائىلىدە ئۆسۈپ يېتىلدى.

ئۇنىڭ ئاتىسى زەيد ئىبنى ئاسىم مەدىنىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئالدىنقى قاتارىدىكىلەردىن شۇنداقلا ئەقەبە بەيئىتىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىنى چىڭ سىققان **70** نەچچە كىشىنىڭ بىرسىدۇر. ئۇ بەيئەت قىلغان ئاشۇ خاسىيەتلىك مىنۇتلاردا ئۇنىڭ ئائىلىسىدىن ئۇنىڭ ئايالى ۋە ئىككى بالىسىمۇ بەيئەت قىلغۇچىلار بولدى.

ھەبىبنىڭ ئانىسى اللە نىڭ پەيغەمبىرىنى قوغداپ قولىغا قورال ئالغان تۇنجى ئايال مۇجاھىدە ئۇممۇ ئەممارە نەسەيبەتۇل مازىنىييە ئىدى. ئوھۇد كۈنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆز تېنى بىلەن قوغداپ قالغان زات ئابدۇللاھ ئىبنى زەيد بولسا ئۇنىڭ قېرىندىشى ئىدى. ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئائىلىسى توغرىسىدا: «اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن بەرىكەت ئاتا قىلسۇن! اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن رەھمەت بەرسۇن!» دېگەن.

ئىلاھى نۇر ۋە ئىمان ھەبىب ئىبنى زەيدنىڭ يۇمران قەلبىگە سىڭىپ كىرىپ، مۇستەھكەم ئورۇن ئالدى. ئۇنىڭغا پەزىلەتلىك،

www.munber.org

ئۇلۇغ نېئمەت ئىگىسى بولغان **70** نەچچە كىشىلەردىن بولغان ئاتىسى، دادىسى، ھاممىسى، قېرىشدىشى، بىلەن بىرگە مەككە بېرىشتىن ئىبارەت خاسىيەتلىك پۇرسەت نېسىپ قىلىنغان ئىدى. ئۇ مەككىدە بىرگە كەلگەن يۇقىرقى كىشىلەر بىلەن بىرگە بىر قاراڭغۇ كېچىدە ئۇ ئۆزىنىڭ يومران، كىچىك قولىنى سوزۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ”ئەقەبە“ بەيئىتى قىلدى. شۇ كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاتا ـ ئانىسىدىنمۇ سۆيۈملۈك، ئىسلام بولسا جېنىدىنمۇ قىممەتلىك بولۇپ قالدى.

ھەببى بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشمىدى. چۈنكى، بۇ ۋاقىتتا ئۇ خىلى كىچىك ئىدى. ئوھۇدقا بېرىشمۇ نېسىپ بولمىدى. چۈنكى، ئۇ تېخىچە قورال كۆتۈرەلگىدەك چوڭ بولمىغان ئىدى. ئەمما، ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق جىھادلارنىڭ ھەممىسىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە قاتناشتى. ئۇنىڭ ھەر بىر جەڭدە ئېرىشكەن ئىزىزلىق بايرىقى، ئۇلۇغلۇق سەھىپىسى، پىداكارلىق كۆرسەتكەن ھېكايىسى بار ئىدى. لىكىن، بۇ جىھادلارنىڭ ھەممىسى بىز سىزلەرگە ئالاھىدە بايان قىلىپ بەرمەكچى بولغان ئاجايىپ بىر كۆرۈنىشكە نىسپەتەن ئېيتقاندا ئۇنىڭ ئۈچۈن قىلىنغان تەييارلىقتىن ئىبارەت ئىدى، خالاس. بىز ئاڭلىغان ھەر بىر ئادەمنى ھەيران قالدۇرۇدىغان، يۈرەكلەرنى ھاياجانغا سالىدىغان بۇ كۆرۈنىشنى سىزلەرگە بايان قىلماقچىمىز.

ھىجرىيەنىڭ توققۇزىنچى يىلى، ئىسلام دۆلىتىنىڭ ئاساسى پۇختىلىنىپ، شانۇ ـ شەۋكىتى جاھانغا تارالغاندا ئەرەپ يېرىم ئارىلىرىنىڭ ھەرقايسى دۆلەتلىرىدىكى ۋەكىللەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشۇپ، ئۇنىڭغا ئىسلامنى قوبۇل قىلغانلىقىنى، ھەمدە ئۇنىڭغا بوي سۇنۇدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن مەدىنىگە كېلىشكە باشلىدى. بۇ ۋەككىلەرنىڭ قاتارىدا

www.munber.org

نەجد دىيارىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدىن كەلگەن بەنى ھەنەيپەنىڭ ۋەكىللىرىمۇ بار ئىدى.

بۇ ۋەكىللەر تۆگىلىرىنى مەدىنىنىڭ سىرتىغا چۆكتۈرۈشتى. يۈك ـ تاقلىرىغا قاراشقا مۇسەيلىمەتۇ ئىبنى ھەبىيبەل ھەنەفىي دەپ ئاتىلىدىغان، بىر كىشىنى قالدۇرۇپ، ئۆزلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۆزىرى ۋە خەلقىنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىنى بىلدۈردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى قارشى ئالدى. ۋە ئۇلارنىڭ ھەر بىرىگە ئېسىل سوۋغاتلارنى بەردى. ھەتتا ئۇلارنىڭ يۈك ـ تاقلىرىغا قاراشقا قالغان كىشىگىمۇ شۇلارغا ئوخشاش بېرىشكە بۇيرىدى.

ۋەكىللەر نەجدتىكى يۇرتلىرىغا قايتىپ بېرىشىغىلا مۇسەيلىمە ئىسلامدىن يېنىپ مۇرتەد بولۇپ كەتتى ۋە قەۋمىدىكى كىشىلەرگە: اللہ مۇھەممەدنى قەۋمىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكىنىدەك، ئۆزىنىڭ بەنى ھۇنەيفەگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى جاكارلىدى. ئۇنىڭ قەبىلىسىدىكى كىشىلەر نۇرغۇن سەۋەپلەرنىڭ تەسىرىدە ئۇنىڭ سەپسەتىلىرىگە ئىشىنىپ ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلىنىشقا باشلىدى. بۇ سەۋەپلەرنىڭ ئەڭ مۇھىمى قەبىلىۋازلىق ۋە تەرەپبازلىق ئىدى. ھەتتا ئۇنىڭغا ئىشەنگەن بىر كىشى مۇنداق دېگەن:مەن مۇھەممەدنىڭ راستچىل، مۇسەيلىمەنىڭ ھەقىقەتەن يالغانچى ئىكەنلىكىنى بىلىمەن. لېكىن، مەن ئۈچۈن رەبىئە قەبىلىسىنىڭ يالغانچىسى، مۇزەر قەبىلىسىنىڭ سەممىي، راستچىل كىشىسىدىن سۆيۈملۈكتۇر.

مۇسەيلىمەنىڭ كۈچى زورىيىپ، ئىشلىرى راۋاج تاپقاندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: اللہ نىڭ پەيغەمبىرى مۇسەيلىمەدىن اللہ نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدكە سالام!

www.munber.org

مەقسەتكە كەلسەك، مەن پەيغەمبەرلىكتە سەن بىلەن شرېكلەشتىم. زېمىننىڭ يېرىمى سېنىڭ، قۇرەيشلەرنىڭ، يېرىمى بىزنىڭ. لىكىن، قۇرەيشلەر تاجاۋۇزچى خەلق. دېگەن مەزمۇندا مەكتۇپ يېزىپ ئۇنى ئىككى كىشىدىن ئەۋەتتى.

بۇ خەت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوقۇپ بېرىلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېلىقى ئىككىسىدىن: «سىلەر بۇنىڭغا قارىتا نېمە دەيسىلەر؟» دەپ سورىدى. ئۇ ئىككىسى:بىز مۇسەيلىمە دېگەننى دەيمىز، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: ناۋادە ئەلچىلەر ئۆلتۇرۇلسە بولىدىغان ئىش بولسا مەن ئەلۋەتتە سىلەرنى ئۆلتۇرۇپ تاشلايتتىم، دېدى. ھەمدە مۇسەيلىمەگە:

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن. اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدتىن يالغانچى كازاپ مۇسەيلىمەگە!سالام ھىدايەتكە ئەگەشكەن كىشىلەرگە بولسۇن!

مەقسەت:زېمىن اللە نىڭ! اللە ئۇنى خالىغان بەندىلىرىگە مىراس قىلىپ بېرىدۇ. ياخشى ئاقىۋەت اللە تىن قورقۇچىلارغا مەنسۇپ!دەپ مەكتۇپ يازغۇزۇپ ئۇنى ھېلىقى ئىككىسىدىن ئەۋەتتى.

مۇسەيلىمەتۇ بارغانسېرى ھەددىدىن ئېشىپ، بۇزغۇنچىلىقلىرى ئەۋجىگە چىققاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئازغۇنلۇقىنى توساپ قىلىش ئۈچۈن بىر مەكتۇپ ئەۋەتىشنى لايىق كۆردى. ھەم بۇ مەكتۇپنى بىزنىڭ ھېكايىمىزنىڭ باش پېرژناسى ھەبىب ئىبنى زەيدنى تاللىدى. بۇ مەزگىللەردە ئۇ ياشلىق گۈللىرى بەرق ئۇرۇپ تۇرغان، چوقۇسىدىن تاپىنىغىچە ئىمانىنىڭ نۇرى بىلەن تولدۇرۇلغان مۆمىن ياش ئىدى.

www.munber.org

ھەبىيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇيرىغان بۇ ئىشقا سۇسلۇق قىلماستىن كىچىككەمەستىن ئاتلاندى، ئۇ چۆل ـ داۋانلاردىن ئېشىپ، ئاخىرى نەجدەنىڭ يۇقىرى تەرىپىدىكى بەنى ھەنىپە دىيارىغا يېتىپ بېرىپ، مەكتۇپنى مۇسەيلىمىگە بەردى.

مۇسەيلىمە مەكتۇپنى ئوقا ـ ئوقمايلا، ۋۇجۇدى غەزەپ ۋە ھەسەتكە تولدى، سېرىق كۆرۈمسىز سەت يۈزىدە ۋاپاسىزلىق شۇملۇق ئاشكارە بولدى، ئۇ ھەبىبنى باغلاشقا، ئەتە چاشكاھ ۋاقتىدا ئەكىرىشكە بۇيرىدى. ئەتىسى بولغاندا، مۇسەيلىمە، سورۇننىڭ تۆرىدىن ئورۇن ئالدى، ئەگەشكۈچىلىرىدىن تەشكىللەنگەن ئازغۇنلىقنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن ئوڭ ـ سول تەرىپىگە تۇرغۇزدى ۋە كۆپچىلىككە كىرىشكە رۇخسەت بەرگەندىن كېيىن، ھەبىبنى ئەكىرىشكە بۇيرۇق بەردى، ئۇ كەلتۈرۈلدى، ئۇ پۇتى-قولى ئېغىر كىشەن ئىچىدە تەستە ماڭاتتى.

ھەبىيب بۇ ھەسەتخور جامائەتنىڭ ئوتتۇرىسىدا، قامىتى تۈز، غەيرەت ـ شىجائىتى ۋىغۇلىۇپ تۇرغان ھالدا، بەئەينى ماھىر ھۈنەرۋەن كۆكۈل قويۇپ ياسىغان پولات ئوقياغا ئوخشاش ئۆلارنىڭ ئارىسىغا كىلىپ تىك تۇردى. مۇسەيلىمە ئۇنىڭدىن: مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

ـ شۇنداق! ئەلۋەتتە مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن دېدى. مۇسەيلىمە ئاچچىغىنىڭ كەلگىنىدىن باشقىچە بولۇپ، ھەبىبتىن:

ـ مېنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ قارامسەن؟ دەپ سورىدى ھەبىيب، مەسخىرى ۋە مەنستەمەسلىك بىلەن:

ـ سېنىڭ بۇ گېپىڭنى ئاڭلاشتىن قۇلۇقۇم گاستۇر! دېدى.

www.munber.org

بۇ ۋاقىتتا مۇسەيلىمەنىڭ چىرايى تاتىرىپ، ئاۋازى بوغۇلۇپ، لەۋلىرى تىترىگەن ھالدا:

- جاللات! ئۇنىڭ بەدىنىدىن كەس! دېدى، جاللات ھەبىبكە قىلىچ ئۇرۇپ، بەدىنىدىن بىر پارچە گۆش كەستىدە كېسىلگەن پارچە گۆش، يەرگە دومىلاپ چۈشتى مۇسەيلىمە سۇئالىنى قايتىلىدى،

- مۇھەممەدنى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

- ئەلۋەتتە مۇھەممەدنى اللّٰه نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن:

- مېنى اللّٰه نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

مەن سېنىڭ دېگىنىڭنى قۇلۇقۇم ئاڭلىمايدۇ دېدىمغۇ مۇسەيلىمە ئۇنىڭ بەدىنىدىن يەنە كېسىشكە بۇيرىدى!... كېسىلدى! بۇ پارچىمۇ، ئىلگىركى پارچىنىڭ قېشىغا بېرىپ چۈشتى، ئەتراپتىكى كىشىلەر ھەبىبكە كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە، ئۇنىڭ سەممى جاسارىتىگە ھەيرانلىق، ئەجەبلىنىش ئىچىدە قاراپ تۇراتتى.

مۇسەيلىمە سورايتتى، جاللات كېسەتتى، ھەبىب:- مەن مۇھەممەدنى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى، دەيمەن! دەيتتى، ھەتتاكى ھەبىبنىڭ بەدىنىنىڭ يېرىمى يەرگە چېچىلغان بىر نەچچە پارچىغا، يېرىمى بولسا، مۇسەيلىمەگە جاۋاب بېرىدىغان، گەپ قىلىدىغان يەنە بىر پارچىغا ئايلاندى...

ئاخىرى ئۇنىڭ روھى جىسمىدىن ئايرىلدى، ئۇنىڭ پاك لەۋلىرىدە، ئەقەبە كېچىسى بەيئەت قىلغان پەيغەمبەرنىڭ مۇبارەك ئىسمى...

www.munber.org

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسمى... بار ئىدى.

خەۋەرچى ئۇنىڭ ئانىسى نەسىبە تۇل مازنىيەگە، ھەبىبىنىڭ ئۆلۈم خەۋىرىنى ئېلىپ كەلدى، بۇ ئايال تۆۋەندىكىدىن باشقا سۆز قىلمىدى:

مەن ئۇنى مۇشۇنداق ئىشقا تەييارلىغان ئىدىم! الله نىڭ دەرگاھىدىن، ئۇنىڭ ساۋابىنى ئۈمۈت قىلىمەن ئۇ كىچىك ۋاقتىدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەقەبە كېچىسى بەيئەت بەرگەن ئىدى! مانا بۈگۈن چوڭ بولغىنىدا بەيتىگە ۋاپا قىلىپتۇ!...

ئەگەر الله مېنى مۇسەيلىمەگە ئۇچراشتۇرسا، چوقۇم قىساس ئالىمەن!...

نەسىبە ئارزۇ قىلغان ئۇ كۈن كېچىكمەستىنلا كەلدى، خەلىپىلىك ئابابەكرىنىڭ قولىدىكى چېغىدا ئۇنىڭ جاكارچىسى ئابابەكرىنىڭ مەدىنىدە پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان كاززاپ مۇسەيلىمەگە قارشى ئۇرۇش قىلىش چاقىرىقىنى جاكارلىدى.

مۇسۇلمانلار بۇ جەڭگە قاتنىشىش ئۈچۈن ئالدىراپ يولغا چىقىشتى، بۇ قوشۇننىڭ ئىچىدە نەسىبەتۇ مازىنىيە ۋە ئوغلى يەنى ھەبىب ئىبنى زەيدنىڭ قېرىندىشى ئابدۇللاھ ئىبنى زەيدمۇ بار ئىدى. جەڭنىڭ ئاخىرقى كۈنى خۇددى غەزەپكە تولغان ئانا شىر كەبى سەپلەرنى يېرىپ ئۆتۈپ جەڭگە كىردى ۋە: الله نىڭ دۈشمىنى قېنى؟ماڭا الله نىڭ دۈشمىنىنى كۆرسىتىپ قويۇڭلار!... دەپ توۋلايتتى. ئۇ مۇسەيلىمەننىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا ئۇنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ قىلىچى ئاستىدا قانغا بويۇلۇپ يەردە ياتقانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭ دىلى خۇرسەن بولغان ھالدا ئارام تاپتى.

www.munber.org

ئۇ نىمە ئۈچۈن خۇرسەن بولمىسۇن؟الله ئۇنىڭ تەقۋا، ياخشى، ئوغلىنىڭ ئىنتىقامىنى بۇ گۇناھكار زالىمدىن ئېلىپ بەرگەن تۇرسا. ئۇنىڭ ئوغلىمۇ، بۇ زالىممۇ بۇ دۇنيادىن كەتتى. لىكىن، ئۇلارنىڭ بىرى الله نىڭ رەھمىتى بولغان جەننەتكە، بىرى الله نىڭ غەزىپى بولغان دوزاخقا كەتتى.

www.munber.org

ئەبۇ تەلھە ئەنسارى

بىز ئەبۇ تەلھەنىڭ ئۇممۇ سۈلەيمگە بەرگەن تويلۇقىنى كۆرمىدۇق! ئۇنىڭ تويلۇقى ئىسلام بولغان ئىدى.

مەدىنە ئاياللىرى.

ئەبۇ تەلھە دېگەن نام بىلەن ئاتالغان زەيد ئىبنى نەججارى، مىلھانەن نەججارىنىڭ قىزى ئۇممۇ سۈلەيمنى دېگەن نام بىلەن چاقىرىلىدىغان رۇمەيسەنىڭ ئېرى ئۆلۈپ كېتىپ تۇل قالغانلىقىنى ئاڭلىدى ۋە ئۇنىڭ تۇللۇقىدىن خۇشال بولدى. ئۇنىڭ بۇنداق خۇش بولۇشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس. چۈنكى، ئۇممۇ سۈلەيم ئەخلاقلىق، ئەقىللىق... دەك سۈپەتلەرگە ئىگە ئېسىل خانىم ئىدى.

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۈلەيمگە كۆز تىكىپ تۇرۇۋاتقان ئەرلەرنىڭ بىرەرسىنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇن بېرىپ ئۇنىڭغا گەپ ئېچىپ قىلىشىدىن ئىلگىرى ئۆزى ئالدىدا بېرىپ گەپ ئېچىش قارارىغا كەلدى. ئۇ ئۇممۇ سۈلەيمنىڭ ئۆزىنى ھۆرمەت قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. چۈنكى، ئەبۇ تەلھە قورامىغا يەتكەن، يۈز ئابرۇيلۇق، باي ئادەم بولۇپلا قالماي بەنى نەججار قەبىلىسىنىڭ ئاتلىق مەرگەنلىرىنىڭ مەدىنىدىكى مەرگەنلىرىدىن بىرى ئىدى.

ئۇ ئۇممۇ سۈلەيمنىڭ ئۆيىگە قاراپ يول ئالدى. ئۇ يولدا كېتىۋېتىپ ئۇممۇ سۈلەيمنىڭ مەككىدىن كەلگەن دىن تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، مۇھەممەدكە

www.munber.org

ئىشىنىپ ئۇنىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئىسىگە ئالدى. ئارقىدىنلا يەنە ئۆز ـ ئۆزىگە: ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ؟ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتكەن ئېرىمۇ ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىغا ئەگىشىپ، مۇھەممەد چاقىرغان دىندىن يۈز ئۆرىگەن ئەمەسمىدى؟!دېگەنلەرنى خىياللىدىن كەچۈردى.

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيىگە كەلدى ۋە ئۇنىڭ دەرۋازىسىنى چەكتى. ئۇممۇ سۇلەيم ئۇنىڭ كىرىشىگە روخسەت بەردى. ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئوغلى ئەنەس ئۇنىڭ يېنىدا بار ئىدى. ئەبۇ تەلھە كېلىش مەقسىتىنى ئۇنىڭغا ئېيتتى. ئۇممۇ سۇلەيم ئۇنىڭغا:

ئى ئەبۇ تەلھە !سىزگە ئوخشاش ئادەمنىڭ تەلىۋە رەت قىلىنمايدۇ. لېكىن، سىز كافىر تۇرۇپ مەن سىز بىلەن توي قىلالمايمەن، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ ئەبۇ تەلھە ئىچىدە:بۇ ئۇنىڭ بىر باھانىسى، ئەسلىدە ئۇ مەندىن باي، ئابرويلۇق بىرىگە ماقۇل كېلىپ بولغان گەپ دېگەنلەرنى ئويلىدى ۋە ئۇممۇ سۇلەيمگە: الله بىلەن قەسەمكى!سىزنىڭ مېنى قوبۇل قىلماسلىقتىكى سەۋەبىڭىز ھەرگىز بۇ ئەمەس، دېدى.

ـ ئەمىسە نېمە؟

ـ ئاق ـ سېرىق.

ـ ئالتۇن ـ كۈمۈش ؟

ـ شۇنداق.

ـ ئى ئەبۇ تەلھە!ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى گۇۋاھ قىلايكى!ئەگەر سىز مۇسۇلمان بولسىڭىز مەن سىزگە ئالتۇن ـ كۈمۈشسىز تېگىشكە رازى. مەن سىزنىڭ ئىسلامىڭىزنى ئۆزەمگە تويلۇق قىلدىم، دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ يۇقىرقى سۆزىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ خىيالى قەبىلىسىدىكى كاتىۋاشلىرىغا ئوخشاش قىلىپ ياسىۋالغان بۇتلىرىغا ئۆيىدىكى بۇتلىرىغا يۆتكەلدى.

ئۇممۇ سۇلەيم تۇمۇرنى قىزىققىدا سۇقماقچى بولۇپ: ئى ئەبۇ تەلھە!سىز الله نى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان ئىلاھىڭىزنىڭ زېمىندىن چىقىدىغان نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلەمەسىز؟دېدى.

بىلىمەن.

سىز بىر پارچىسىنى ئۆزىڭىزگە ئىلاھ قىلىۋالغان ئۇ نەرسىنىڭ باشقا پارچىلىرىنى باشقىلار ئۆيلىرىدە ئۇنىڭ قىززىقلىقىدىن پايدىلىنىپ، تاماقلىرىنى، نانلىرىنى، تاماقلىرىنى پىشۇرۇپ يەيدىغان تاش – ئۇتۇن ياغاچ ئورنىدا ئىشلىتىدىغان نەرسە ئىكەنلىكىدىن نۇمۇس قىلمامسىز؟... ئى ئەبۇ تەلھە!ئەگەر سىز مۇسۇلمان بولسىڭىز مەن سىزنىڭ ئىسلامىڭىزدىن باشقا تويلۇق تەلەپ قىلمايمەن، دېدى.

ئەبۇ تەلھە: ئۇنداقتا ئىسلامنى ماڭا كىم ئۆگىتىدۇ؟

ـ مانا مەن ئۆگىتىمەن. ئاۋۋال سىز ھەق سۆزنى ئېيتىپ، بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىغىغا، مۇھەممەدنىڭ ھەق ئەلچى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىسىز، ئاندىن ئۆيىڭىزگە قايتىپ بېرىپ بۇتىڭىزنى چېقىپ تاشلايسىز.

ئەبۇ تەلھە خۇشال ھالدا:بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن!دېدى.

ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلار توي قىلدى. مۇسۇلمانلار: بىز ئەزەلدىن ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ تويلىغىدەك ئېسىل تويلۇقنى كۆرمىگەن ئىدۇق، ئۇ ئىسلامنى ئۆزىنىڭ تويلىقى قىلدى، دېيىشەتتى.

www.munber.org

ئاشۇ كۈندىن باشلاپ ئەبۇ تەلھە ئىسلام بايرىقى ئاستىغا قوشۇلدى ۋە ئۆزىنىڭ بارلىق كۈچ ــ قۇۋۋىتى، ئەقىل ــ ئىقتىدارىنى ئىسلام ئۈچۈن بېغىشلىدى. ئۇ مەككىگە بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەقەبە بەيئىتى قىلغان 70 كىشىنىڭ بىرى، شۇنداقلا شۇ كېچىدە مەدىنە مۇسۇلمانلىرىغا باشلىق قىلغان 12 كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇ كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق غازاتلارغا قاتناشتى ھەم بۇ غازاتلاردا ئۆزىنىڭ ئاجايىپ قەھرىمانلىقلىرىنى كۆرسەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئۇنتۇلغۇسىز، ئەڭ شەرەپلىكى بولسا ئۇھۇد كۈندىكى ئىش ــ ئىزى ئىدى.

ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى شۇنچىلىك ياخشى كۆرەتتىكى، ئۇنىڭغا قاراپ تويمايتتى. سۆزلىرىنى ئاڭلاپ قانمايتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا يۈكىنىپ ئولتۇرۇپ:مېنىڭ جېنىم ئۈچۈن سەن ئۈچۈن پىدا، مېنىڭ بەدىنىم سەن ئۈچۈن قالقان، دەيتتى. ئۇھۇد كۈنى جەڭ قاتتىقلىشىپ مۇسۇلمانلارغا مەغلۇبىيەت يۈزلەنگەندە پاتپاراقچىلىقتا مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىپ كېتىشتى. مۇشرىكلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوتتۇر چىشىنى سۇندۇرۇپ، چېكىسىنى يېرىپ، لەۋلىرىنى جاراھەتلەندۈرۈپ، ئۇنىڭ مۇبارەك يۈزىگە قان ئاقۇزدى.

بەزى مەيدانسىز قورقانچاق كىشىلەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆلتۈرۈلۈپتۇ، دەپ ئىغۋا تارقاتتى. بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ روھى سۇنۇپ، كۈچى ئاجىزلىشىپ قېچىش تەييارلىقىدىمۇ بولۇشتى. جەڭ مەيداندا بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇ تەلھە قاتارلىق ساناقلىق بىرقانچە كىشىلا قالغان ئىدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەلھەنىڭ كەينىدە تۇرۇپ، قوغدىلىنىۋاتقان چاغدا، ئۇ پەيغەمبەرىمىزنىڭ ئالدىدا، خۇددى مۇستەھكەم تاغقا ئوخشاش تىك تۇردى.

ئەبۇ تەلھە، مەغلۇپ بولمايدىغان ئوقياسىنى بەتلەپ، خاتا كەتمەيدىغان ئوق بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداشقا، مۇشرىكلارغا بىر ـ بىرلەپ ئېتىشقا باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ تەلھەنىڭ كەينىدىن، ئوق چۈشكەن ئورۇننى كۆرۈش ئۈچۈن بېشىنى چىقىرىپ بوينىنى سوزسا، ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋپ يېتىشتىن ئەنسىرەپ ئۇنىڭغا مۇنداق دەيتتى:

ـ سەن ئۈچۈن ئاتا ـ ئانام پىدا بولسۇن! ؟ئۇلارغا قارىما! ساڭا زىيان يېتىپ قالىدۇ! مېنىڭ مەيدەم سېنىڭ مەيدەڭنىڭ ئۇدۇلىسىدا، كۆكرىگىم سېنىڭ كۆكرىگىڭنىڭ ئۇدۇلىدا! مەن ئۆزەمنى سېنىڭ ئۈچۈن قۇربان قىلىشقا ئاتىدىم!...

بۇ چاغدا، مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن بىر ئادەم چىقىپ، قېچىپ كېتىۋېتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىن ئۆتكەن ئىدى، ئۇنىڭدا بىر ئوقدان ئوق بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى چاقىرىپ:

ـ ئوقلىرىڭنى ئەبۇ تەلھەنىڭ ئالدىغا چېچىۋەت! ئۆزەڭ قاچساڭمۇ ئوقلىرىڭنى ئېلىپ دېدى!..

ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ ھەتتاكى، ئۈچ ئوقيا سۇنۇپ كەتتى، مۇشرىكلار قوشۇنى ئىچىدىن الله ئۆلتۈرۈشنى خالىغانلار ئۆلتۈرۈلدى.

www.munber.org

ئۇرۇش ئاخىرلاشتى، اﷲ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆز پاناھىدا ساقلاپ قالدى.

ئەبۇ تەلھە، ھەل قىلغۇچ ۋاقىتلاردا، اﷲ يولىدا جېنى بىلەن سېخىلىق قىلغىنىدەك مېلىنى سەرپ قىلىشتىمۇ كۆپ سېخى ئىدى...

جۈملىدىن، ئۇنىڭ چوڭ بىر گۈزەل خورمىلىق ئۈزۈملۈك بىر بېغى بار بولۇپ، مەدىنىدە بىز ئۇ باغدىن گۈزەل، دەرەخلىرى كۆپ، مېۋىلىرى تاتلىق سۇلىرى تەملىك باغنى كۆرمىگەن ئىدى!

ئەبۇ تەلھە بىر كۈنى بۇ باغنىڭ سالقىن بىر يېرىدە، ناماز ئوقۇۋاتقاندا، رەڭگى سېرىق تۇمشىغى قىزىل پۇتلىرى رەڭلىك بىر گۈزەل قۇش، شوخ، مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن سايراپ، ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتتى...

قۇش شوخلۇق قىلىپ، بىر تەرەپتىن سايراپ، بىر تەرەپتىن ئۇسۇل ئوينىغان ھالدا، دەرەخ شاخلىرىدا ئويناشقا باشلىدى.

... ناماز ئوقۇۋاتقان ئەبۇ تەلھەنى، قۇشنىڭ كۆرۈنىشى قىزىقتۇردى ـ دە، خىيالى قۇش بىلەن بىرگە پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى...

ئۇزاق ئۆتمەيلا ئېسىنى يىغدى - يۇ، لېكىن قانچە رەكەت ناماز ئوقۇغانلىقىنى

ئىككى رەكەتمۇ؟!...

ئۈچ رەكەتمۇ؟!...

تۆت... بىلەلمىدى.

ئۇ نامىزىنى ئاخىرلاشتۇرۇپلا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدى ۋە بېرىپ:

www.munber.org

باغ، چەكسىز كەتكەن مۆلۈك دەردخلىك، ۋە سايراپ تۇرغان قۇشىنىڭ، ئۇقۇۋاتقان نامىزىنى بۇزىۋەتكەنلىكىدىن شىكايەت قىلدى...

ئاندىن پەيغەمبىرىمىزگە: ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى گۇۋاھ بولغىنكى، مەن بۇ باغنى اللّٰه يولىدا سەدىقە قىلىۋەتتىم... سەن ئۇنى اللّٰه ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى ياخشى كۆرىدىغان ئورۇنغا ئىشلەتكىن، دېدى.

ئەبۇ تەلھە ئۆمۈر بويى روزا تۇتۇپ، اللّٰه يولىدا جىھاد قىلغان ھالەتتە ياشىدى. شۇنداقلا، روزا تۇتقان، جىھاد قىلغان ھالىتىدە ۋاپات بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن پەقەت روزا تۇتۇش ھارام قىلىنغان ياكى مەكرۇھ سانىلىدىغان كۈنلەرنىڭ باشقا كۈنلىرىدە روزا تۇتۇشنى تاكى ھاياتىنىڭ ئاخىرىغىچە بولغان 30 يىلغا يېقىن داچام قىلغان ئىدى. ئۇ ئۇزۇن كۆرگەن بولۇپ ناھايىتى ياشىنىپ قالغىچە ياشىدى. لىكىن، ئۇنىڭ ياشىنىپ قېلىشى ئۇنىڭ اللّٰه يولىدا جىھاد قىلىشىغا ھېچ تۇسالغۇ بولمىدى. ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە مۇسۇلمانلار دېڭىز ئۇرۇشىغا چىققىشقا بەل باغلىدى. ئەبۇ تەلھە مۇسۇلمانلار قوشۇنى بىلەن بىرگە چىقىشقا تەييارلانغاندا بالىلىرى ئۇنىڭغا: ئى ئاتا! اللّٰه سىزگە رەھمەت قىلسۇن! سىز ياشىنىپ قالدىڭىز، سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەرلەر بىلەن بىرگە ئۇرۇش قىلدىڭىز. ئەمدى سىز ئۇرۇشقا چىقماي دەم ئېلىڭ، ئورنىڭىزدا بىز ئۇرۇشقا چىقىلى دېدى. ئەبۇ تەلھە: بۈيۈك ۋە غالىپ اللّٰه بىزگە: {سىلەر بىر پۈتۈن چىقىڭلار} دېگەن، اللّٰه ھەرگىزمۇ قېرى، ياش دەپ ئايرىماستىن ھەممىمىزنىڭ چىقىشىمىزنى بۇيرىغان!... دەپ ئاخىرى جەڭگە چىقتى.

ئۇزۇن ياشىغان بۇ مويسىپىت، دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا كېمە ئۈستىدە قاتتىق كېسەل بولۇپ يېرىم يولدا ھاياتىدىن ئايرىلدى.

www.munber.org

مۇسۇلمانلار ئۇنى دەپنە قىلىش ئۇچۇن قورۇقلۇق ئىزلەشكە باشلىدى. ئۇلار دېڭىزدە يەتتە كۈن يۈرگەندىن كېيىن ئاندىن بىر ئاندىن بىر ئارال تاپتى. بۇ يەتتە كۈندىن بۇيان ئەبۇ تەلھەنىڭ جەسىدى كېمە ئۈستۈدە يۈگەكلىك بولۇپ، ئۇ خۇددى ئۇخلاۋاتقاندەك قىياپەتتە ھېچقانداق ئۆزگەرمەي تۇرغانىدى، ئۇنىڭ جەسىدى دېڭىز ئوتتۇرسىدىكى بىر ئارالغا، يەنى ئائىلە ۋە بالا چاقىلىرىدىن، يۇرتىدىن يىراق بىر جايدا قالدى. ئەمىلىيەتتە ئۇ الله غا يېقىن تۇرسا باشقىسىنىڭ يىراق بولۇشىنىڭ نىمە زىيىنى؟

الله ئەبۇ تەلھەنىڭ جۇشقۇن روھى، كامىل ئىمانى، سېخىلىقى، ئۇچۇن ھەممىزدىن ياخشى مۇكاپات بەرسۇن!بىزنى ھەم ئەۋلادلىرىمىزنى شۇنىڭغا ئوخشاش مۇسۇلمانلاردىن قىلسۇن!

www.munber.org

رەملە بىنتى ئەبى سۇفيان

ئۇممۇھەبىبە ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى ھەممىدىن ئەلا بىلگەن، كۇفرىغا قايتىشنى بولسا خۇددى ئىنسان ئوتقا كىرىشنى يامان كۆرگىنىدەك يامان كۆرگەن ئايال ساھابىدۇر.

تارىخچىلار.

ئەبۇ سۇفيان قۇرەيش قەبىلىسىدىن بىرەر كىشىنىڭ ئۆزىگە قارشى چىقالايدىغانلىقىغا ۋە ئۇنىڭ مۇھىم قارارلىغا قارشىلىق قىلالايدىغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى. چۈنكى، ئۇ مەككىدىكى ھەممىگە گېپى ئۆتىدىغان، ھەر ـ ھەر كاتتىۋاشلارمۇ ئۇنىڭ دېگىنىدىن چىقمايدىغان كاتتىۋاش ئىدى. بىراق ئۇنىڭ ئۇممۇ ھەبىبە دەپ ئاتىلىدىغان قىزى رەملە ئېرى ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى جەھشى بىلەن بىرگە شېرىكسىز بىر ئاللاھ غا ئىشىنىش، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاش ئارقىلىق، ئەبۇ سۇفياننىڭ يۇقىرىقىدەك ھەيۋىسىگە قارشى ئىش قىلىپ، ئۇنىڭ كۆرەڭلىكىنى سۇندۇردى.

ئەبۇ سۇفيان بارلىق ئامال ـ چارىلەرنى، تەھدىد ـ تەھقىبلەرنى قوللىنىپ قىزى بىلەن كۈيئوغلىنى بۇ يېڭى دىنىدىن چىقىرىپ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىنىغا قايتۇرۇشقا تىرىشقان بولسىمۇ لېكىن، ئۇنىڭ بۇ تىرىشچانلىقلىرىدىن ھېچ بىر نەتىجە چىقمىدى. رەملەنىڭ دىلىغا ئورۇنلاشقان ئىماننىڭ يىلتىزى شۇ قەدەر مۇستەھكەم ئىدىكى، ئاتىسىنىڭ بارلىق قاتتىق ـ يۇمشاق تەھدىد،

www.munber.org

تەقىپلىرى سالغان ئازاپ ـ ئوقۇبەتلىرى ئۇنى ئۆز ئىرادىسىدىن ھېچ تەۋرىتەلمىدى.

رەملەنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى ئەبۇ سۇفياننى ناھايىتى بەك پاراكەندە قىلىۋەتتى. قىزىنىڭ ئۇنىڭ رايىغا باقمىغانلىقى، مۇھەممەدكە ئەگىشىشتىن قەتئىي يانمىغانلىقى ئۇنىڭ بۇ ھەقتە قىزىغا ئىشلەتكەن بېسىملىرىنىڭ قىلچە كارغا كەلمىگەنلىكى ئۇنى قۇرەيشلەرنىڭ ئالدىدا يۈزىنى كۆتۈرۈپ يۈرەلمەس قىلىپ قويغانىدى.

قۇرەيشلەر ئەبۇ سۇفياننىڭ قىزىغا ئاچچىقلانغانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ يۈرىكى توملاپ رەملە بىلەن ئېرى ئىككىسىنى قاتتىق قىيىن ـ قىستاققا ئېلىپ ۋە ئازاپلاپ ئۇلارنى مەككىدە تۇرالمىغىدەك ھالغا كەلتۈرۈپ قويىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنى ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا بۇيرىغان چاغدا رەملە بىلەن ئېرى كىچىك بالىسى ھەبىبەنى ئېلىپ ھەبەشىستاننىڭ پادىشاھى نەجاشىنىڭ ھىمايىسىگە ئۆمۈدلىنىپ ماڭغان مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە اﷲ غا خاتىرجەملىك بىلەن ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن يولغا چىقتى. بىراق ھەبەشىستانغا قېچىپ كەتكەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇ يەردە خاتىرجەملىككە ئېرىشىپ ياخشى ياشاۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تاپقان ئەبۇ سۇفيان باشلىق قۇرەيش كاتتىلىرى بۇ ئىش ئۈچۈن ناھايىتى ئازاپلاندى. چۈنكى ئۇلارغا بۇ ھار كەلگەن ئىدى.

ئۇلار مەسلىھەتلىشىپ نەجاشىغا ئۇ مۇسۇلمانلارنى ئۆچ كۆرسىتىش ئارقىلىق ئۇلارنى ئۆز دىيارىدا تۇرغۇزماستىن قايتۇرۇۋېتىش، ”مۇسۇلمانلار مەريەم ئوغلى ئىسا ھەققىدە بوھتان چاپلايدۇ“ دېيىش ئارقىلىق نەجاشىنىڭ زىتىغا تېگىپ مۇسۇلمانلارنى كەلگەن ئەلچىلەرگە قايتۇرۇپ بەرگۈزۈش ئۈچۈن نۇرغۇن سوغا ـ سالاملار بىلەن ئىككى ئەلچىنى ھەبەشىستانغا

www.munber.org

ئەۋەتتى. ئەلچىلەرنىڭ تەلىپىنى ئاڭلىغان نەجاشى ھەقىقىي ئەھۋالدىن خەۋەر تېپىش ئۈچۈن ھىجرەت قىلغۇچى مۇسۇلمانلارنىڭ ۋەكىللىرىنى ھۇزۇرىغا چاقىرتتى ۋە ئۇلاردىن سوئاللارنى سورىدى، مۇسۇلمانلارنىڭ ۋەكىلى ئۆزلىرى قوبۇل قىلغان ئىسلام دىنىنىڭ قانداق دىن ئىكەنلىكىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارنى نېمىلەرگە بۇيرىغانلىقىنى، مەريەم ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا اللہ نىڭ قانداق ئايەتلەرنى نازىل قىلغانلىقىنى بايان قىلدى. بۇلارنى ئاڭلىغان نەجاشى تەسىرلەنگەنلىكىدىن يىغلاپ ساقاللىرى ھۆل بولۇپ كەتتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نىڭ اللہ تەرەپىدىن ئەۋەتىلگەن ھەقىقىي پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن دىن بىلەن بىر مەنبەدىن ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىپ ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىش بىلەن ئۆزىنىڭ ئېپىسكوپلىرى ئىمان ئېيتمىغان ھالەتتىمۇ مۇسۇلمانلارنى ئەلچىلەرگە تاپشۇرۇپ بەرمەستىن ئۆز ھىمايىسىگە ئالىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

ھەقىقىي بىر ھىمايىگە ئېرىشكەنلىكىدىن سۆيۈنگەن رەملە (ئۇممى ھەبىبە): ئەمدى كۈنلەر ئاسايىشلىق ئىچىدە ئۆتىدىغۇ، دەپ ئويلىغان ئىدى. ئەپسۇس ھېكمەت ئىگىسى اللہ ئۇنى خىلى ـ خىلى كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى گاڭگىرتىدىغان، ئويلىمىغان بىر ئېغىر سىناق بىلەن سىناشنى خالىدى ۋە ئۇنىڭ بۇ سىناقتىن ئەجىرگە ئېرىشكەن ھالدا ئۆتۈشىنى بەلگىلىدى. بىر كۈنى ئۇ چۈش كۆردى. چۈشىدە ئېرى ئۇبەيدۇللانىڭ قاتمۇ ـ قات قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە تەمتىرەپ يۈرگەنلىكىنى، ئۇنى قات ـ قات زۇلمەتنىڭ تېخىمۇ بەك قورشاۋاتقانلىقىنى، ئۇنىڭ ئەھۋالىنىڭ ناھايىتى ناچار بىر ھالەتتە ئىكەنلىكىنى كۆردى. ئۇ ئۇيقۇسىدىن ناھايىتى قورققان ھالدا چۆچۈپ ئويغاندى، لېكىن ئۇ بۇ چۈشىنى نە ئېرى نە باشقا بىرىگە دېيىشنى پەقەتلا خالىمىدى.

www.munber.org

ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭ چۈشى رىئاللىقتا ئايلاندى. ئۇنىڭ ئېرى ئۇبەيدۇللاھ ئىسلام دىنىدىن يېنىپ خرىستىئان دىنىغا كىرىپ كەتتى. شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇ ھاراقتىن ئىبارەت بۇ نىجىسكە بېشىچىلا دۈم چۈشۈپ قاۋاقخانىلاردىن بېرى كەلمەس، تاشلاش ئۇياقتا تۇرسۇن بارغانچە ئىچىپ قانماس بولدى. شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ ئايالى ئۇممۇ ھەبىبەنى بىر - بىرىدىن قورقۇنچلۇق ئىككى خىل تاللاشتىن بىرىنى تاللاشقا قىستىدى. ئۇ ئىككى خىل تاللاشنىڭ بىرى ئېرى بىلەن ئاجرىشىش يەنە بىرى خرىستىئان دىنىغا كىرىش ئىدى.

ئۇممۇ ھەبىبە بۇ ئېغىر تاللاشلارغا ئۈچىنچى بىر خىل تاللاشنىڭ قوشۇلغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. ئۇ بولسىمۇ ئىسلام دىنىدىن يېنىپ خرىستىئان دىنىغا كىرمىگەن ئەھۋالدا (ئۇنداق ئىشنى ئۇممۇ ھەبىبە بەدىنىنى تۇمۇر تاغاقلار بىلەن تاراپ تىتىۋەتكەن تەغدىردىمۇ قىلمايتتى) ئېرىدىن ئاجرىشىپ ياكى مەككىگە دادىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ دىنى خارلانغان ھالدا مەھكۇم بولۇپ ياشاش ۋە ياكى ھېچقانداق ئۇرۇغ - تۇغقانسىز، يۆلەنچۈكسىز ھالدا بۇ يات ئەلدە تەنھا ياشاش. ئۇ ئاخىرى دىنى ئۈچۈن ئۈچىنچى يولنى تاللاپ تاكى الله بىر چىقىش يولى بەرگىچە ھەبەشىستاندا ياشاپ قىلىش قارارىغا كەلدى.

ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ كۈتىشى ئۇزاققا بارمىدى. ئۇنىڭ خرىستىئان دىنىغا كىرگەندىن كېيىن ئانچە ئۇزاق ياشىمايلا ئۆلۈپ كەتكەن ئېرىگە تۇتقان ئىددىتى توشۇش بىلەنلا ئۇنىڭغا تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز خۇشاللىق قۇچاق ئاچتى. ئۇنىڭ ۋاقتىسىز غەم - قايغۇ تۇمانى قاپلىۋالغان ئۆيىنىڭ ئۇستۈگە بەخت قۇشى قانات قېقىپ كەلدى.

قۇياش نۇرى كۈلۈپ باقىان بىر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنىڭ ئىشىكى يەڭگىلگىنە چېكىلدى. ئىجازەتتىن كېيىن پادىشاھ

www.munber.org

نەجاشىنىڭ خاس خىزمەتچىسى ئەبرەھە ئەدەپ بىلەن كىرىپ ئۇمۇ ھەبىبەگە ئىھتىرام بىلەن: پادىشاھ نەجاشى سىزگە سالام يوللىدى. شۇنداقلا اللە نىڭ ئەلچىسى مۇھەممەدنىڭ سىزگە تويى تەكلىپىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى سىزگە يەتكۈزۈشۈم ئۈچۈن ئالدىڭىزغا مېنى ئەۋەتتى، مۇھەممەد سىزنى ئۆزىگە نىكاھلاپ بېرىشنى تەلەپ قىلىپ خەت ئەۋەتىپتۇ. سىزمۇ خالىغان بىرىنى ئۆزىڭىزگە ۋەكىل قىلىڭ، دېدى.

ئۇمۇ ھەبىبە خۇشاللىقىدىن: اللە ساڭا خۇش خەۋەر بەرسۇن! اللە ساڭا خۇش خەۋەر بەرسۇن! دەپ توۋلاپ كەتتى ۋە شۇ ھامانلا تاقىۋالغان زىنەت بۇيۇملارنى چىقىرىپ، قولىدىكى بىلەيزۈكىگە قوشۇپ ئەبرەھەگە سۆيۈنچە قىلىپ بېرىۋەتتى. ئاندىن يەنە ھالقىسى بىلەن خال ـ خالىنى، ئۈزۈكىنى چىقىرىپ ئۇنىمۇ قوشۇپ بەردى. ناۋادا ئۇ دۇنيادىكى ھەممە ئالتۇن كانلىرىغا ئىگە بولغىنىدا ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەبرەھەگە سۆيۈچە قىلىپ بەرگەن بولاتتى. ئاندىن ئۇ ئەبرەھەگە: مەن ئۆزەمگە خالىد ئىبنى سەئىد ئىبنى ئاسنى ۋەكىل قىلدىم. ئۇ كىشىلەردىن ماڭا ئەڭ يېقىن بولغىنى، دېدى.

نەجاشىنىڭ ھەبەشىستاندىكى قويۇق دەل ـ دەرەخ، گۈل ـ چېچەك بىلەن بېزەلگەن گۈزەل باغچىلىرىنىڭ بىرىگە جايلاشقان، چىرايلىق زىنەتلىنىپ تۈچ چىراغلار بىلەن يورۇتۇلغان ھەشەمەتلىك بىر زالىدا ئۇممۇ ھەبىبەنى اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نىكاھلاش سورۇنى تۈزۈلدى، بۇ سورۇنغا ھەبەشىستاندىكى مۇھاجىر ساھابىلارنىڭ جەپەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ، خالىد ئىبنى سەئىد ئىبنى ئاس، ئابدۇللاھ ئىبنى ھوزافەتەسسەھمىدەك ئابرويلۇق ۋە مەرتىۋىلىك رەھبەرلىرى قاتناشقان بولۇپ، سورۇن ئەھلىنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ بولغاندا نەجاشى ئورنىدىن تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى ئاندىن: ھەممىدىن

www.munber.org

ئۇلۇغ، مۇمىنلەرگە خاتىرجەملىك بەرگۈچى، كافىرلارغا قاتتىق قول بولغۇچى اللە نى مەدھىيىلەيمەن! بىر اللە تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ھەمدە ئىسا ئىبنى مەريەم بىشارەت بەرگەن كىشى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن! مەخسەت!: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن ئەبۇ سوفيانىنىڭ قىزى ئۇممۇ ھەبىبەنى ئۆزىگە نىكاھلاپ قويۇشۇمنى تەلەپ قىلىپتۇ. مەن ئۇنىڭ تەلىۋىگە ماقۇل بولدۇم. مەن اللە ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شەرئىتى بويىچە ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ تويلۇقى ئۈچۈن مۇھەممەدكە ۋاكالىتەن**400** دىنار ئالتۇن بەردىم! دەپ دىنارلارنى ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ ۋەكىلى خالىد ئىبنى ئاسنىڭ ئالدىغا تۆكتى...

ئاندىن خالىد ئورنىدىن تۇرۇپ: اللە غا مىڭ مەرتىۋە شۈكۈرلەر بولسۇنكى، مەن اللە نى مەدھىيىلەيمەن! ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەيمەن، كەچۈرۈم سورايمەن، ئۇنىڭغا تەۋبە قىلىمەن، مۇھەممەدنى اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! گەرچە كاپىرلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ اللە ئۆز دىنىنى بارلىق دىنلاردىن يۇقىرى قىلىش ئۈچۈن توغرا ۋە ھەق بولغان دىن بىلەن پەيغەمبىرىنى بىزگە ئەۋەتتى! مەقسەت!: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەلىۋىگە ماقۇل بولۇپ مېنى ئۆزىگە ۋەكىل قىلغۇچى ئۇممۇ ھەبىبەنى ئۇنىڭغا نىكاھلاپ بەردىم. اللە پەيغەمبىرىگە ۋە ئۇنىڭ ئايالىغا بەرىكەت بەرسۇن! ئۇممۇ ھەبىبەگە اللە تەقدىر قىلغان ياخشىلىقلار بىلەن مۇبارەك بولسۇن!... دېدى ۋە تويلۇق دىنارلارنى ئېلىپ باشقىلار بىلەن بىرگە قايتىشقا تەمشەلدى. بۇ چاغدا نەجاشى: ئولتۇرۇڭلار!توي قىلغاندا تاماق بېرىش پەيغەمبەرنىڭ سۈننىتى، دېدى ۋە داستىخان راسلاپ تويلۇق تاماق بەردى. كىشىلەر تويلۇق تاماقنى يەپ ئاندىن تارقاشتى.

www.munber.org

ئۇممۇ ھەببە مۇنداق دەيدۇ: ماڭا بىرىلگەن تويلۇق مال ماڭا يېتىپ كەلگەندە مەن ئەبرەھەگە ئۇنىڭدىن 50 مىسقال ئەۋەتىپ بەردىم ۋە: سەن ماڭا خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلگىنىڭدە مىنىڭدە مال يوق ئىدى، دېدىم. ئۇزاق ئۆتمەي ئەبرەھە كېلىپ مەن ئۇنىڭغا ئەۋەتكەن ئالتۇن بىلەن ئالدىنقى قېتىمدا مەن ئۇنىڭغا سوۋغا قىلغان كۈمۈش ھالقا ۋە تۇنجى نىكاھ ماڭا قايتۇرۇپ بەردى ۋە: پادىشاھ مىنىڭ سىزدىن بىر نەرسە ئالماسلىقىمنى تاپىلىدى ۋە ئاياللىرىدا بار بولغان خوش بۇراق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى سىزگە ئەۋەتىپ بېرىشنى تاپىلىدى، دېدى. ئەتىسى ئۇ ماڭا ۋەرەس، ئۇد ۋە ئەنبەر ئېلىپ كەپتۇ. ئاندىن ئۇ ماڭا: مىنىڭ سىزگە بىر ھاجىتىم چۈشۈپ قالدى، دېدى. مەن ئۇنىڭدىن: قېنى دەڭ ئۇ نېمە ئىشتى؟ دەپ سورىدىم. ئۇ مەن مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم، پەيغەمبەرگە مەندىن سالام دەڭ ھەم ئۇنىڭغا مىنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىمنى يەتكۈزۈپ قويۇڭ، بۇنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماڭ! دەپ جېكىلىدى، ئاندىن مىنى جابدۇدى.

مەن مەدىنىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىندىم، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشكەندە نىكاھ ئىشلىرىمىزنىڭ جەريانىنى، ئەبرەھەگە مۇناسىۋەتلىك گەپ ـ سۆزلەرنى ئۇنىڭغا تەپسىلىي سۆزلەپ بەردىم ۋە ئەبرەھەنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىدىن خەۋەر بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبرەھەدىن سۆيۈنۈپ: «ئۇنىڭغا اللە نىڭ سالامى، بەرىكىتى ۋە رەھمەتلىرى بولسۇن!» دېدى...

www.munber.org

ۋەھشى ئىبنى ھەرب

ۋەھشى - كىشىلەر ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا، ئەڭ ياخشى بولغان ئادەمنى ئۆلتۈرگەن شۇنداقلا كىشىلەردىن ئەڭ ئەسكى ئادەمنى ئۆلتۈرگەن كىشىدۇر.

تارىخچىلار

ئوھۇد كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ھەمزە ئىبنى ئەبۇ مۇتەللىپنى ئۆلتۈرۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىنى خۇن قىلغان بولسا، يامامە ئۇرۇشىدا مۇسەيلىمە كاززاپنى ئۆلتۈرۈپ مۇسۇلمانلارنىڭ دىلىغا مەلھەم بولغان بۇ كىشى كىم؟ بۇ كىشى دەل ئەبۇ دەسەمە دەپ ئاتالغان ۋەھشى ئىبنى ھەربىلھەبشى دېگەن كىشىدۇر، ئۇنىڭ ئاڭلىغان كىشىنىڭ يۈرىكىنى ئېزىدىغان ئاجايىپ ئېچىنارلىق بىر كەچۈرمىشى بار.. بۇ ھەقتە ئەڭ ياخشىسى ئۇ ئۆزى سۆزلەپ بەرسۇن، قېنى سىز ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭ. ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ بىرى بولغان جۇبەير ئىبنى مۇتئىمنىڭ قۇلى ئىدىم. خوجايىنىمنىڭ تاغىسى تۇئەيمە بەدرى كۈنى ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قولىدا ئۆلتۈرۈلگەن بولۇپ، خوجايىنىم بۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى بەك قايغۇردى. ھەم تاغىسىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن قاتىلنى ئۆلتۈرۈشكە لات، ئۇززا بۇتلىرى بىلەن قەسەم قىلدى. ئۇ ھەمزەنى ئۆلتۈرۈشكە پۇرسەت كۈتۈشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي قۇرەيشلىكلەر مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ تالىپنى يوقىتىش، بەدىردە ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن قوشۇن تويلاپ، پۇختا تەييارلىنىپ قوشۇننىڭ قوماندانلىقىنى ئەبۇ سوفيانغا تاپشۇردى، ئەبۇ سوفيان قوشۇندىكىلەرنى ئۇرۇشقا قىزىقتۇرۇش ۋە ئۇلارنىڭ جەڭدە چېكىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بەدىردە دادىلىرى ۋە باشقا ئۇرۇق - تۇغقانلىرى ئۆلتۈرۈلگەن نەسەبى ئېسىل ئاياللاردىن بىرقانچىنى ئۇرۇشقا بىللە ئېلىۋېلىشنى قارار قىلدى. ئەبۇ سوفياننىڭ ئايالى ھىند بىرگە چىققان ئاشۇ ئاياللار بىلەن بىرگە ماڭدى. بەدىر كۈنى ھىندنىڭ دادىسى ۋە بىر تۇغقان ئەر قېرىندىشى ئۆلتۈرۈلگەن ئىدى.

قوشۇن سەپەرگە ئاتلىنىشىنىڭ ئالدىدا خوجايىنىم جۇبەير ماڭا: ئى ئەبۇدەسەمە! سەن قۇللۇقتىن قۇتۇلۇشنى خالامسەن؟ دەپ سورىدى. مەن: مېنى كىم ئازات قىلىدۇ؟ دەپ سورىدىم.

ئۇ: مەن.

قانداق شەرت بىلەن؟

تاغام نىڭ قىساسى ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ تاغىسى ھەمزىنى ئۆلتۈرسەڭ.

بۇنىڭغا كىم كېپىل بولىدۇ؟

كىمنى كېپىللىككە تالىساڭ تاللا، مەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭ ئۈچۈن گۇۋاھ قىلىمەن.

ماقۇل! دېدىم مەن.

مەن ئەسلى ھەبەشىستانلىق بولۇپ نەيزە ئېتىشقا ئۇستا ئىدىم. ئاتقان ھەر بىر نەيزەم نىشاندىن ھەرگىز خاتا كەتمەيتتى. مەن نەيزەمنى ئېلىپ قوشۇن بىلەن بىرگە يولغا چىقتىم. مەن

www.munber.org

قوشۇنىنىڭ ئارقىسىدا ئاياللار غا يېقىن ئارىلىقتا ماڭدىم، مېنىڭ ئۆرۈشقا چىقىشتا ئازات بولۇشتىن باشقا ھېچقانداق غەرىزىم يوق ئىدى.

سەپەر ئۈستىدە كېتىۋاتقىنىمىزدا مەن ھەر قېتىم ھىند بىلەن ياندىشىپ مېڭىپ ياكى ئۇچرىشىپ قالغىنىمىزدا ئۇ قولۇمدىكى قۇياش نۇرىدا يالتىراپ تۇرغان نەيزەمگە قاراپ ماڭا: ئى ئەبۇ دەسەمە!ئۆزەڭگىمۇ ۋە بىزگىمۇ ئىچىڭ ئاغرىسۇن!... دەيتتى.

بىز ئوھۇدقا يېتىپ بېرىپ ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا جەڭ مەيدانىدا ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەلىپنى تاپتىم. مەن ئۇنى بۇرۇنلا تونۇيتتىم. مەنلا ئەمەس ئۇنى ھەممە كىشى تونۇيتتى. چۈنكى ئۇ ئەرەب باتۇرلىرىنىڭ نوچىلىرى قىلىدىغاندەك ھەمىشە بېشىغا تۆگە قۇشىنىڭ پېيىنى قىستۇرۇۋالاتتى. ئۇ سەپ ئوتتۇرىسىدا كۈلرەڭ ئاتقا مىنگەن ھالدا پەيدا بولدى. ئۇ ئۇچرىغاننى قىلىچ بىلەن چېپىپ ئىلگىرلاۋاتتاتى، ئۇنىڭغا ھېچكىم تەڭ كېلەلمەيتتى. مەن تاش ۋە دەرەخلىك بىر يەردە ئۆزەمنى دالدىغا ئالغاچ ئۇنىڭ يېقىنلىشىشىنى كۈتۈپ تۇردۇم. دەل مەن ئۇنى نىشانغا ئالغان ۋاقتىمدا قۇرەيشلەر ئىچىدىن سىبا ئىبنى ئابدۇل ئۇززا دەپ ئاتىلىدىغان بىرىمۇ ئات ئۈستىدە ۋاقىرغان پېتى يېتىپ كېلىپ: ئى ھەمزە! مەن بىلەن ئېلىش، مەن بىلەن ئېلىش! دەپ جەڭ ئېلان قىلدى.

ھەمزە ئۇنى كۆرۈپ: ئى مۇشرىكنىڭ كۈچىگى! كەلمەمسەن! قېنى ئالدىمغا كەل!دەپلا ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشىپ ئۇنى بىر قىلىچ بىلەنلا چېپىپ تاشلىدى. مەن بۇ چاغدا ھەمزىنى نىشانغا ئېلىش ئۈچۈن ئۆزەم تاللىغان مۇۋاپىق بىر يەردە تۇردۇم ـ دە نىشانىمغا ئىشەنچ قىلغان ھامان نەيزىنى ئۇنىڭغا قارىتىپ ئاتتىم. ئاتقان نەيزەم ھەمزىنىڭ قورسىقىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىن كىرىپ ئىككى پۇتىنىڭ ئارىسىدىن چىقتى. ئۇ ئالدىغا قاراپ ئىككى ـ ئۈچ قەدەم چامدىدىيۇ يىقىلدى. مەن تاكى ئۇنىڭ ئۆلگەنلىكىگە ئېنىق جەزىم

قىلغانغا قەدەر نەيزەمنى ئۇنىڭ جەسىدىدىن چىقارماي ساقلاپ تۇرۇپ ئاندىن چىقاردىم. شۇنىڭدىن كېيىن مەن چېدىرغا قايتىپ ئولتاردىم. مېنىڭ بۇنىڭدىن باشقا قىلىدىغان ھېچ بىر ئىشىمىز يوق ئىدى. مەن ئۇنى پەقەت ھۆرلىككە ئېرىشىش ئۈچۈنلا ئۆلتۈرگەن ئىدىم.

ئۇرۇش تازا قىزىپ بارا - بارا ئۆلگەنلەر ۋە قاچقانلار كۆپەيدى. مەغلۇبىيەت بولسا مۇھەممەدنىڭ قوشۇنغا يۈزلەندى. ئۇلارنىڭ ئىچىدىمۇ ئۆلگەنلەر كۆپىيىشكە باشلىدى. بىر چاغدا ئۆتبەنىڭ قىزى ھىند ئۆلگەنلەرنىڭ قېشىغا كەلدى، ئۇنىڭ ئارقىسىدا بىرمۇنچە ئاياللارمۇ بولۇپ ئۇلار ئۆلۈكلەرنىڭ جەسەتلىرىنى يېرىشقا، كۆزلىرىنى ئويۇشقا، بۇرۇنلىرىنى، قۇرساقلىرىنى كېسىشكە. . باشلىدى. ئۇلار ئۆلۈكلەرنىڭ قۇلاقلىرىنى بۇلاپكا ۋە ھالقا قىلىپ بويۇنلىرىغا ئېسىۋېلىشتى. ھىندى ئۆزى كېسىۋالغان "قىممەتلىك" ھالقىلارنى ماڭا سۇنۇپ: ئى ئەبۇ دەسمە! بۇنى ئال! بۇ ئىككىسى سېنىڭ، بۇ ئىككىسى سېنىڭ! بۇنى ساقلاپ قوي! بۇلار قىممەتلىكتۇر، دېدى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا مەن قوشۇن بىلەن بىرلىكتە مەككىگە قايتتىم. جۇبەير ماڭا قىلغان ۋەدىسىدە تۇرۇپ مېنى ئازات قىلىۋەتتى، مەن ھۆر بولدۇم.

لېكىن ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن مۇھەممەدنىڭ ئىشى بارغانسېرى راۋاج تېپىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈنسېرى كۆپىيىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ ئىشلىرى راۋاجلانغانسېرى مېنىڭ غەم - ئەندىشەممۇ ئېشىپ باردى. مېنىڭدە بىر خىل قورقۇنچ تۇيغۇسى باش كۆتۈرۈپ تۇراتتى. مەن تاكى مۇھەممەدنىڭ قوشۇنى مەككىنى فەتھى قىلغانغا قەدەر شۇ ھالەتتە ياشىدىم. مەككە فەتھى قىلىنغاندا مەن بىخەتەرلىك ئىزدەپ تائىفقا باردىم. لېكىن بۇ يەردىكى كىشىلەرمۇ ئىسلامغا مايىل بولۇپ مۇھەممەد بىلەن

www.munber.org

ئۈچىرىشىش ئۈچۈن ئەلچىلەر قوشۇنى تەييارلىدى. بۇ كەڭرى زېمىن ماڭا تار تۇيۇلۇپ، غېمىم ئارتىپ بارارغا يەر تاپالماي قالدىم. نەگە باراي؟ يەمەنگىمۇ ياكى شامغا؟ ئۇنىڭدىن باشقا يەرلەرگە بېرىشنىمۇ ئويلىدىم. بېشىم تازا قېتىپ تۇرغاندا ياخشى نىيەتلىك بىر كىشى ماڭا ئىچى ئاغرىپ: ئى ۋەھشى! ۋاي ساڭا! مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ دىنىغا كىرگەن، ھەق سۆزنى ئېيتقان كىشىنى ئۆلتۈرمەيدۇ، دېدى. مەن ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ مۇھەممەدنى ئىزدەپ مەدىنىگە باردىم. ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ ئۇنىڭ مەسچىتتە ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن مېڭىپ مەسچىتكە كىرىپ ھەتتە ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىگە كېلىپ: «بىر اللە تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن» دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ شاھادەتنامىنى ئاڭلاپ كۆزىنى ماڭا يۆتكىدى ۋە مېنى تونۇغاندىن كېيىن كۆزىنى مەندىن ئېلىپ قېچىپ: «سەن ۋەھشىمۇ؟» دېدى. مەن: شۇنداق، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. قېنى ئولتۇر! سەن ماڭا ھەمزىنى قانداق ئۆلتۈرگەنلىكىڭنى سۆزلەپ بەر! دېدى. مەن ئولتۇرۇپ بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بەردىم. سۆزۈم ئاخىرلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن يۈزىنى ئۆرۈپ: «سېنىڭ ھالىڭغا ۋاي! سەن بۈندىن كېيىن ماڭا كۆرۈنمە!» دېدى.

شۇ كۈندىن بېرى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئۆزەمنى ئېلىپ قاچىدىغان، ساھابىلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئولتارسا مەن ئۇنىڭ ئارقىدا ئولتۇردىغان بولدۇم. مەن تا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغانغا قەدەر شۇ ھالەتتە ياشاپ كەلدىم.

www.munber.org

مەن ئىسلامغا كىرگۈچىنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرىنىڭ يۇيۇلۇپ كېتىدىغانلىقىنى بىلسەممۇ لېكىن مېنىڭ مۇسۇلمانلارغا سالغان زىيىنىم، مۇسىبىتىمنىڭ ئېغىرلىقىدىن، قىلغان گۇناھىمنىڭ ئېغىرلىقىدىن ئۆكۈنۈپ بۇ گۇناھىمنى يۇغىدەك بىرەر پۇرسەت ئىزدەپ يۈردۈم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن خەلىپىلىك ئابابەكرىنىڭ زىممىسىگە يۈكلەندى، بۇ چاغدا كەززاپ مۇسەيلىمەنىڭ ئادەملىرى يەنى بەنى ھەنىيفە دىنىدىن يانغانلار قاتارىدا مۇرتەدلەردىن بولۇپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى مۇسەيلىمەگە قارشى تۇرۇش، دىنىدىن يانغانلارنى يەنى بەنى ھەنىفە قوۋمىنى دىنغا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئۇرۇشقا قوشۇن تەييارلىدى. بۇ چاغدا مەن ئۆز- ئۆزەمگە: ئى ۋەھشى بۇ بىر تېپىلماس پۇرسەت، سەن ئۇنى غەنىمەت بىل، ئۇنى ھەرگىز قولۇڭدىن قاچۇرۇۋەتمە!... دېدىم- دە قوشۇن بىلەن بىرگە بۇ ئۇرۇشقا ئاتلاندىم. مەن بۇ ئۇرۇشقا مۇسۇلمانلارنىڭ سەردارى، شەھىت ھەمزەنى ئۆلتۈرگەن نەيزەمنىمۇ ئېلىۋالدىم ۋە ئۆزەمگە مۇشۇ نەيزە بىلەن يا مۇسەيلىمەنى ئۆلتۈرۈشنى ياكى شەھىد قىلىنىشىمنى ۋەدە قىلدىم.

بۇ ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى باسقۇچىدا مۇسۇلمانلار مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى جايلاشقان ھەدىيقەتۇل مەۋتكە باستۇرۇپ كىرىپ الله نىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن ئۇرۇشۋاتقان ۋاقىتتا مەن مۇسەيلىمەنى ئىزدەشكە باشلىدىم. مەن ئۇنىڭ قولىدا قىلىچ تۇتقان ھالدا تىك تۇرغانلىقىنى، مۇسۇلمانلارنىڭ ئىچىدىنمۇ بىرىنىڭ خۇددى مەندەك ئۇنى پايلاپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئىنىقكى ھەر ئىككىلىمىز بۇ كەززاپنى ئۆلتۈرۈشنى خالايتتۇق.

مەن مۇۋاپىق بىر ئورۇننى تاللىۋالغاندىن كېيىن نەيزەمنى ئۇنىڭغا نىشانلاپ ئاتتىم. نەيزەم دەل تەگدى. مەن نەيزەمنى ئاتقان ۋاقتىمنىڭ ئۆزىدە ھېلىقى ئەنسارىمۇ ئۇنىڭغا قىلىچ چاپقان

www.munber.org

ئىكەن. ئۇنى زادى قايسىمىزنىڭ ئۆلتۈرگەنلىكىمىزنى اللّٰه بىلىدۇ. ناۋادا ئۇنى ئۆلتۈرگۈچى مەن بولسام مۇھەممەددىن قالسىلا يەر يۈزىدىكى ئەڭ ياخشى ئادەمنى شۇنداقلا كىشىلەرنىڭ ئەڭ ئەسكىسى، ئەڭ يامىنىنى ئۆلتۈرگۈچى بولىمەن.

www.munber.org

ھەكىم ئىبنى ھەزام

مەككىدە تۆت ئادەم بار، مەن ئۇلارنىڭ شېرىكلىكتە قىلىشىغا، چىدىمايمەن، ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىگە قىزىقىمەن، ھەكىم ئىبنى ھەزام ئۇ تۆت ئادەمنىڭ بىرىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

سىز بۇ ساھابە ھەققىدە ئاڭلىغانمىدىڭىز؟ تارىختا خاتىرىلىنىشىچە ئۇ بۈيۈك كەبە شەرىفىنىڭ ئىچىدە تۇغۇلغان بىردىن بىر بوۋاق ئىكەن.

ئۇنىڭ ئۇ يەردە تۇغۇلۇپ قىلىش سەۋەبى مۇنداق بولغان، بىر كۈنى ئۇنىڭ ئانىسى مەلۇم سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن ئوچۇق قالغان كەبە شەرىفىنىڭ ئىچىگە بىر تۈركۈم ئاياللار بىلەن بىرلىكتە ئۇنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن كىرگەن ئىدى. دەل مۇشۇ چاغدا ئۇنىڭغا ھامىلدار بولۇپ تۇغۇتى يېقىنلىشىپ قالغان بۇ ئانىنىڭ تولغىقى تۇتىدۇ. تولغاق ئازابىدىنى ئۇ كەبىدىن قايتىپ چىقىشقا ئامالسىز قالىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئاستىغا بىر پارچە تېرە سېلىپ بېرىلىدۇ. ئۇ بوۋاقنى ئاشۇ تېرە ئۈستۈگىلا تۇغىدۇ. مانا بۇ بوۋاق خۇۋەيلىدىنىڭ ئوغلى ھەكىم ئىدى.

ئۇ خۇۋەيلىدىنىڭ قىزى بولغان خەدىچە ئانىمىزنىڭ بىر تۇغقان قېرىندىشىنىڭ ئوغلى ئىدى. اللە خەدىچە ئانىمىزدىن رازى بولسۇن ھەم ئۇنى رازى قىلسۇن! ھەكىم ئىبنى ھەزام نەسەبى ئېسىل، يۈز- ئابرويلۇق، بايلىقى كۆپ ئېسىل ئائىلىدە ئۆسۈپ

www.munber.org

يېتىلدى. ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇمۇ ئەقىللىق، پەزىلەتلىك، ئىسىل كىشى بولۇپ يېتىلگەچكە قەۋمى ئۇنى ئۆزلىرىگە باشلىق قىلىپ ھاجىلارنى كۈتۈۋېلىشتىن ئىبارەت بۇ ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ئىشنى ئۇنىڭغا تاپشۇرغان ئىدى. ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن كەبىنى تاۋاپ قىلىشقا قۇربى يەتمىگەنلەرگە ئۆز مىلىدىن سەرىپ قىلىپ بېرەتتى.

ھەكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ دوستى ئىدى. گەرچە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بەش ياش چوڭ بولسىمۇ بۇ ئىككىسى ناھايىتى ئىناق ئۆتەتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان سۆھبەتلىرىدىن ھۇزۇر ئالاتتى. ئۇلار بىر- بىرىگە دوستلۇقلىرىنى يەتكۈزۈشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەكىمنىڭ ھاممىسى بولغان خەدىچە بىنتى خۇۋەيلىد بىلەن توي قىلغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ دوستلۇقى تېخىمۇ چوڭقۇرلاشقانىدى. ئەمما سىز بۇلارنى ئاڭلاپ بولۇپ ئۇنىڭ ئىسلام كېلىپ ئاردىن يىگىرمە يىلدىن كېيىن ھەتتا مەككە فەتھى قىلىنغاندىن كېيىن ئاندىن ئىمان ئېيتقانلىقىنى ئاڭلىسىڭىز بەلكىم ھەيران قالارسىز. بەلكىم سىزدىمۇ ھەر بىر كىشىنىڭ ئېڭىدا پەيدا بولۇشى ئېھتىمالى بولغان: ھەكىم ئىبنى ھەزامغا ئوخشاش اللە تەرىپىدىن ئەقىل - پاراسەتلىك قىلىپ يارىتىلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن يېقىن مۇناسىۋەت ئورنۇتۇش سەۋەبىگە ئىگە قىلىنغان بىر كىشىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئەڭ ئاۋۋال ئاۋاز قوشۇشى مۇمكىن، دېگەننى ئويلىغان بولۇشىڭىز ئېھتىمال، لېكىن اللە نىڭ ھېكمىتى بىلەن ئۇنىڭ ئىمان ئېيتىشى شۇكەمگىچە كېچىكتۈرۈلدى. اللە ھەر ئىشتا ھېكمەتلىك زاتتۇر.

خۇددى ھەر بىر ئادەم ئۇنىڭ شۇنچىلىك كېچىكىپ ئىمان كەلتۈرگىنىگە ھەيران قالغىنىدەك ئۇمۇ ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان

www.munber.org

بولغاندىن يەنى شىرىك ئەقىدىدىن يېنىپ تەۋھىد ئەقىدىنى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن ئىماننىڭ تەمنى تېتىشى بىلەنلا ئۆزىنىڭ اللە نىڭ پەيغەمبىرىنى يالغانغا چىقىرىپ ئۆتكەن ھەر بىر مىنۇتلىرىغا نىسپەتەن قاتتىق ھەيران قالغان ھالدا پۇشايمان قىلدى.

ئۇنىڭ ئوغلى ئۇنىڭ ئىمان ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: ئى ئاتا سىزنى يىغلاتقان نەرسە زادى نېمە؟ دەپ سورىۋىدى ئۇ: ئى بالام! مېنى يىغلاتقان ئىشلار ناھايىتمۇ كۆپ! ئۇنىڭ بىرى، مېنىڭ بارلىق ياخشى ئىشلارغا باشلايدىغان ئىسلامغا كېچىكىپ كىرگەنلىكىم، مەن ھازىر پۈتۈن زېمىن توشقۇدەك ئالتۇننى تۆلىسەمۇ بۇنىڭ ئورنىنى تولدۇرالمايمەن، مەن اللە نىڭ ئىزنى بىلەن بەدىر ۋە ئوھۇد كۈنلىرىدىكى جەڭلەردە ئامان قالدىم، شۇندىن كېيىن مەن ئۆز-ئۆزەمگە: ئەمدى مەن مۇھەممەدكە قارشى قۇرەيشلەرگە ھەرگىز ياردەم بەيمەيمەن ھەم مەككىدىنمۇ چىقمايمەن دەپ ۋەدە بەرگەندىم لىكىن ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەيلا مەن يەنە مۇھەممەدكە قارشى قۇرەيشلەرگە ياردەم بېرىشكە مەجبۇرلاندىم، مەن ھەر بىر قېتىم ئىسلامغا كىرىشنى ئويلىغىنىمدا قۇرەيشلەرنىڭ ياشتا چوڭ، ئابرويلۇق كىشىلەرنىڭ ئۆزئەقىدىلىرىدە مەھكەم تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلۈمدە ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى توغرا دېگەن ئوي باش كۆتۈرەتتى - دە يەنە ئۇلارغا ئەگىشىپ كېتىۋەردىم، ھەي ئىسىت شۇنداق قىلمىغان بولسامچۇ! بىزنى پەقەت ئاتا - بوۋىلىرىمىزغا ۋە چوڭلارغا ئەگىششىلا ھالاك قىلىۋەتتى، ئى ئوغلۇم مەن بۇنىڭ ئۈچۈن قانداقمۇ يىغلىماي تۇرالايمەن، دەپلا جاۋاب بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ دائىم ھەكىمدەك ئەقىللىق بىر ئىنسانغا ئىسلام قانداق قىلىپ شۇنچە مەخپىي ۋە چۈشۈنۈكسىز بولۇپ قالغاندۇ؟ دەپ ھەيران بولاتتى ۋە ئۇنىڭ شۇنداقلا ئۇنىڭ دوستلىرىنىڭ اللە نىڭ دىنىغا كىرىشىگە تولىمۇ ھېرىسمەن

www.munber.org

بولاتتى. شۇڭا مەككىنى فەتھى قىلىشتىن ئىلگىرىكى بىر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «مەككىدە تۆت ئادەم بار، مەن ئۇلارنىڭ شېرىكلىكتە قىلىشىغا چىدىمايمەن، ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىگە قىزىقىمەن» دېگەندە ساھابىلار: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى ئۇلار كىملەر؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇلار، ئەتتاب ئىبنى ئۇسەيد، جۇبەير ئىبنى مۇتئىم، ھەكىم ئىبنى ھەزام ۋە سۇھەيل ئىبنى ئەمرى» دېدى. الله نىڭ مەرھەمىتى بىلەن كېيىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىنى فەتھى قىلغىلى كىرگەندە ھەكىم ئىبنى ھەزامنى ھۆرمەتلەشنى مەقسەت قىلىپ ئۆزىنىڭ جاكارچىسىغا: الله دىن باشقا ئىلاھ يوق! ئۇنىڭ شېرىكى يوق! ئۇ يەككە يېگانىدۇر! مۇھەممەد الله نىڭ بەندىسى ھەم ئەلچىسى! دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ئادەم ئەمىندۇر، كەبىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ قورالىنى قويۇپ قويغان ئادەم ئەمىندۇر!... ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى تاقىۋالغان ئادەم ئەمىندۇر! ئەبۇ سوفيانىنىڭ ھويلىسىغا كىرىۋالغانلار ئەمىندۇر! ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ھويلىسىغا كىرىۋالغانلار ئەمىندۇر!... دەپ جاكارلاشقا بۇيرۇدى. ئەبۇ سوفيانىنىڭ ھويلىسى مەككىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە، ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ھۆيلىسى مەككىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدە ئىدى.

ھەكىم ئىمان ئېيتقاندىمۇ پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئىمان ئېيتى، شۇنداقلا بۇندىن بۇرۇن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قىلغان ھەر بىر يامانلىقىنى ئۇنىڭدىن نەچچە ھەسسە ياخشىلىق بىلەن يۇيۇشقا ۋەدە قىلدى.

ئۇ ھەقىقەتەن ۋەدىسىنى ئەمەلدە كۆرسەتتى، ئۇنىڭ ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرغانلىق توغرىسىدىكى ئىشلاردىن بىرى ئۇ ئەسلىدە ”دارۇن نەدۋە“ دەپ ئاتىلىدىغان مەجلىسخانىنىڭ

www.munber.org

ئىگىسى بولۇپ ئۇ ئىسلامدىن بۇرۇنقى ھاياتىدىن پۈتۈنلەي قۇتۇلۇش ئۈچۈن قۇرەيشلەر نىڭ كاتىلىرى يىغىلىپ ئىسلام ئۈچۈن سۈيىقەستلەرنى پىلانلايدىغان بۇ جاينى يۇزمىڭ دەرھەمگە سېتىۋەتتى. ئۇنىڭ بۇنداق قىلغانلىقىدىن ھەيران قالغان قۇرەيش ياشلىرىدىن بىرى: ئى تاغا سەن قۇرەيشلەر ئەڭ پەخىرلىنىدىغان بىر جاينى سېتىۋەتتىڭ، دېۋىدى ھەكىم ئۇنىڭغا: ئى ئوغلۇم پەخىرلىنىدىغان ئۇ ئىشلار تۈگىدى، ئۇنىڭ ئورنىغا پەخىرلىك ئىشلارلا قالدى، مەن ئۇنى جەننەتتىن ئۆي سېتىۋېلىش ئۈچۈن سېتىۋەتتىم، مەن سىلەرنى گۇۋاھ قىلايكى! مەن ئۇنى ساتقان پۇللارنى الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتتىم، دېدى.

ھەكىم ئىبنى ھەزام ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن ھەج قىلدى، ئۇ ھەجدە چىرايلىق بېزەلگەن يۈز تۆگىنى الله يولىدا قۇربانلىق قىلدى. ئىككىنچى يىلى ھەجدە ئۇ ئەرافاتتا تۇردى. ئۇنىڭ يېنىدا يۈز نەپەر قۇلى بار ئىدى، ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ بوينىغا ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ئازات قىلىۋەتكەن قۇللىرى، دېگەن خەت يېزىلغان ئالتۇن تاختىلار ئېسىلغان بولۇپ ئۇ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى الله رازىلىقى ئۈچۈن ئازات قىلىۋەتتى.

ئۈچىنچى ھەجدە الله يولىدا **1000** دانە قوينى قۇربانلىق قىلدى. بۇ قويلارنىڭ ھەممىسىنىڭ قېنىنى مىنادا ئاقۇزدى. قويلارنىڭ گۆشلىرىنى مۇسۇلمانلارنىڭ پېقىرلىرىغا تارقىتىپ بەردى.

ھۇنەيىن غازىتىدىن كېيىن ھەكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن غەنىمەتلەردىن سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا غەنىمەتلەرنى بەردى، ئۇ سوراۋەرگەچكە ھەتتا ئۇنىڭغا بېرىلگەن تۆگىنىڭ سانى يۈزگە يەتتى، بۇ تېخى ھەكىمنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىغا ئۇزۇن بولمىغان ئىمان ئۇنىڭ دىلىغا تېخى تازا ئورنۇشۇپ كەتمىگەن بىر چاغ ئىدى. پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا «ئى ھەكىم! مال ھەقىقەتەن ناھايىتى شېرىن نەرسە، ئۇنى كىمكى قانائەتچانلىق بىلەن ئالسا ئۇنىڭ بەرىكىتى بولىدۇ، ناۋادا ئاچ كۆزلۈك بىلەن ئالسا ئالغۇچىغا ھېچبىر مەنپەئەت بەرمەيدۇ، ئۇ خۇددى يەپ تويمايدىغان كىشىگە ئوخشايدۇ، بەرگەن قول ئەلۋەتتە ئالغان قولدىن ياخشى» دېۋىدى ھەكىم شۇئان: ئى اﷲ نىڭ پەيغەمبىرى! سېنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن اﷲ بىلەن قەسەمكى! سېنىڭدىن كېيىن ھېچكىمدىن بىرنەرسە سورىمايمەن، دېدى. ھەكىم بۇ قەسىمىگىمۇ ناھايىتى ياخشى ئەمەل قىلدى. ئەبۇ بەكرىنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە ئابابەكرى ئۇنىڭ دۆلەت خەزىنىسى تەرىپىدىن بېرىلىدىغان ھەققىنى ئېلىۋېلىشقا شۇنچە دەۋەت قىلسىمۇ ئۇ ئېلىشقا پەقەتلە ئۇنىمىدى.

خەلىپە ئۆمەرنىڭ دەۋرىگە كەلگەندىمۇ ئۇ نېسىۋىسىنى ئېلىۋېلىشقا چاقىرىلغان چاقىرىققا پەقەتلا ئۇنىمىدى. بۇ چاغدا ئۆمەر كىشىلەرگە: ئى خالايىق! سىلەر گۇۋاھ بولۇڭلاركى، مەن ھەكىمنى نېسىۋىسىنى ئېلىۋېلىشقا چاقىرغان ئىدىم، ئۇ ئالغىلى ئۇنىمىدى، دېدى.

ھەكىم تاكى ھاياتىنىڭ ئاخىرىغىچە ھېچكىمدىن بىرنەرسە ئالماي ياشاپ ئۆتتى. اﷲ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!

www.munber.org

ئەبباد ئىبنى بەشىر

ئەنسارىلارنىڭ ئىچىدە ئۈچ كىشى بار، پەزىلەتتە ھېچكىم، ئۇلاردىن ئۈستۈن تۇرالمايدۇ، ئۇلار سەئىد ئىبنى مۇئاز، ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەبباد ئىبنى بەشىرلەردۇر.

مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ـ ئائىشە.

ئەبباد ئىبنى بىشىر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىك چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقان بىر نۇرلۇق يۇلتۇزدۇر. ناۋادا سىز ئۇنى ئىبادەتكارلار ئىچىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ تەقۋا، پاك، كېچىسى قۇرئان ئوقۇپ، قىيامدا تۇرغۇچى ئىكەنلىكىنى، ناۋادا ئۇنى باتۇرلار ئارىسىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ باتۇر، قورقماس، اللە نىڭ دىنىنى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتىغان مۇجاھىد ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ناۋادا ئۇنى مۇسۇلمان رەھبەرلىرى ئىچىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ مۇسۇلمانلارغا ۋە ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكىگە ئىشەنچلىك، ئادىل، دىيانەتلىك بىر كاپالەتچى ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ھەتتا ھەزرىتى ئائىشە ئۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ قەبىلىسىدىن بولغان ئىككى ئەنسارى ھەققىدە توختۇلۇپ: ئەنسارىلاردىن ئۈچ كىشى بار، ھېچكىم پەزىلەتتە ئۇلاردىن ئارتۇق بولالمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئۈچىلىسى ئابدۇل ئەشھەل قەبىلىسىدىن بولغان سەئىد ئىبنى مۇئاز، ئوسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەبباد ئىبنى بىشىر قاتارلىقلاردۇر، دېگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىك نۇرلىرى مەدىنە زېمىنىدا پارلاشقا باشلىغاندا ئەبباد يېشى تېخى ئونبەشتىن ئاشمىغان ياش ـ ئۆسمۈر بولۇپ گەرچە ئۇ تېخى ياشلىقنىڭ دەسلەپكى باسقۇچىغا قەدەم قويغان بولسىمۇ ئۇنىدا دىيانەت،

www.munber.org

پاكلىق نۇرلىرى نۇرلىنىپ ھەر بىر ئىش ھەركەتلىرىدە چوڭلارچە تەمكىنلىك ۋە پاراسەت ئىپادىلىنىپ تۇراتتى.

ئەبباد مەككىلىك ياش تەشۋىقاتچى ئۆمەيرنىڭ يېنىدا ئايلىنىپ يۈرۈپ ناھايىتى تېزلا ئۇلار ئارىسىدا ئىمان ئۇستۇگە قۇرۇلغان دوستلۇق رىشتىلىرى باغلىنىپ، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى پاكلىق، ئەخلاقلىق بولۇشتەك خۇلۇقلىرى بىر- بىرلىرىدىن ئۆز ئۆرنەكلىرىنى تېپىشتى.

ئەبباد ھەمىشە مۇڭلۇق تەسىرلىك ئاۋازدا قۇرئان ئوقۇۋاتقان مۇسئەبكە قۇلاق سالاتتى، ئاڭلىغان قۇرئان سۆزلىرى ئۇنىڭ يۇمران قەلبىگە نەقىشتەك ئورنىشىپ قالاتتى. ئۇ قۇرئان ئوقۇشنى ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشنى ئۆزىگە ئادەت قىلغان بولۇپ، كېچە كۈندۈز مېڭىش تۇرۇشلىرىدا قۇرئاننى تەكرارلايتتى. ھەتتا ئۇ ساھابىلارنىڭ ئارىسىدا ”يېتەكچى“ ۋە ”قۇرئاننىڭ دوستى“ دەپ نام ئالدى.

بىر كۈنى كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەنىڭ مەسچىتكە يېقىن سېلىنغان ھوجرىسىدا تۇرۇپ مەسچىتتىن ئاڭلىنىۋاتقان، قۇرئاننى خۇددى ئۆزىنىڭ دىلىغا چۈشۈرگەندەك ئۆز لەۋزى بويىچە ئوقۇۋاتقان بىر ئاۋازنى ئاڭلىغاندىن كېيىن: «ئى ئائىشە بۇ ئەببادنىڭ ئاۋازىمۇ؟» دەپ سورايدۇ. ئائىشە: شۇنداق، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دەپ جاۋاب بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى الله ! سەن ئەببادقا مەغپىرەت ئاتا قىلغىن!» دېدى.

ئەبباد ئىبنى بىشىر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق ئۇرۇشلارغا قاتناشقان بولۇپ، شۇ ئۇرۇشلاردا ئۇنىڭ قۇرئاننى ياد ئالغان قارىلارغا لايىق پەزىلەتلىرى نامايەندە بولغان ئىدى. ئۇنىڭ بىر مىسالى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاتىرىقا ئۇرۇشىدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ بىر جىلغىغا كېچىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن چۈشكۈن

www.munber.org

قىلىدۇ. بۇ ئۇرۇشتا مۇسۇلمانلاردىن بىرى بىر مۇشرىك ئايالنى ئەسىرگە ئالغانىدى. بۇ مۇشرىك ئەر ئايالىنىڭ ئەسىرگە ئېلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ قوشۇننىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ يېتىپ ئۆلارنىڭ قېنىنى تۆكمىگىچە قايتمايدىغانلىقى توغرۇلۇق لات ۋە ئۇززا بۇتلىرى بىلەن قەسەم ئىچتى.

مۇسۇلمانلار چۈشكۈن قىلغان بۇ جىلغىغا ئات ـ ئۇلاغلىرىنى جايلاشتۇرۇپ تۇرۇشىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «بۇ كېچە كىم كۈزەتچىلىك قىلىدۇ؟» دېدى. ئەبباد بىلەن ئەمار ئىبنى ياسىر تەڭلا: بىز! دەپ ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن بۇ ئىككىسىنى قېرىنداش قىلىپ قويغانىدى. بۇ ئىككىسى بىرلىكتە جىلغا ئېغىزىغا چىقتى. ئەبباد قېرىندىشى ئەمارغا: كېچىنىڭ قايسى يېرىمىدا ئۇخلايسەن، ئەۋۋەلىدىمۇ ياكى ئاخىرىدىمۇ؟ دېدى. ئەممار: مەن بۇرۇن ئۇخلاي، دەپ يېقىنلا يەردە ياتتى.

كېچە تىنچ ئىدى. يۇلتۇزلار، دەل ـ دەرەخلەر، تاش ـ تۇپراقلار الله غا مەدھىيە ئوقۇشاتتى. بۇ چاغدا ئەببادنىڭ دىلى ئىبادەت قىلىشنى خالاپ، قۇرئان ئوقۇشقا قىزىقتى. ئۇ قۇرئاننىڭ نامازدا ئوقۇغان ۋاقتىدىكى شېرىنلىك تۇيغۇسىنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ نامازنىڭ مەنپەئەتى بىلەن نامازدا ئوقۇلغان قۇرئاننىڭ مەنپەئىتىنى تەڭ ئېلىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ قىبلىگە يۈزلىنىپ ناماز باشلىدى ۋە ناھىيىتى مۇڭلۇق، شېرىن بىر ئاۋازدا سۈرە كەھفنى ئوقۇشقا باشلىدى. ئەبباد بۈيۈك ئىلاھىي بىر تۇيغۇنىڭ باغرىغا شۇڭغۇپ كېتىۋاتقاندا ھېلىقى مۇشرىك ئايالىنىڭ ئېرى بۇ يەرگە يېتىپ كەلدى ـ دە جىلغا ئېغىزىدا تىك تۇرغان بىرىنى يىراقتىنلا كۆرۈپ: بۇ مۇھەممەدنىڭ كۈزەتچىسى، باشقىلار چوقۇم جىلغا ئىچىدە دەپ ئويلاپ ئوقياسىنى بەتلەپ ئوقنى دەل ئەببادقا قارىتىپ نىشانلاپ ئاتتى. ئوق ئۇنىڭغا تەگدى. ئەمما ئەبباد ئوقنى

www.munber.org

يۈلۈپ ئېلىۋېتىپ نامىزىنى داۋاملاشتۇردى. يەنە بىر تال ئوق تەگدى. ئۇ ئۇنىمۇ ئېلىۋېتىپ نامىزىنى داۋاملاشتۇردى. ئۈچىنچى تال ئوق تەككەندە ئەبباد ئۇ ئوقنىمۇ ئېلىۋېتىپ ئۆملەپ بارغىنىچە ئەممارنى ئويغاتتى ۋە ئۇنىڭغا ئى ئەمار! ئورنىڭدىن تۇرغىن، مېنى جاراھەت ئاجىزلاشتۇرۇپ قويدى، دېدى. ھېلىقى ئەر بۇلارنى كۆرۈپ قېچىپ كەتتى.

ئەمار ئەببادنىڭ ئۈچ يېرىدىن ئېقىۋاتقان قاننى كۆرۈپ: يا سۇبىخان الله !بىرىنچى تال ئوق تەككەندىلا مېنى چاقارساڭ بولماسمىدى؟ دېدى. ئەبباد: مەن شۇنداق بىر سۈرىنى نامازدا ئوقۇۋاتقان ئىدىمكى، ئۇنى ئاخىرلاشتۇرماي تۇرۇپ نامازنى تاماملاشنى خالىمىدىم، الله بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىزنى ساقلاشقا بۇيرۇغان بۇ جىلغا ئېغىزىنىڭ بىخەتەرلىكىنى دېمىگەن بولسام ماڭا قانچىلىغان ئوقلارنىڭ تېگىپ، ھەتتا جېنىمنىڭ چىقىپ كېتىشىدىن قەتئىي نەزەر مەن بۇ سۈرىنى سۈرۈنى ئۈزۈپ قويۇشنى خالىمايتتىم، دېدى.

ئابابەركرى (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە نۇرغۇن مۇسۇلمانلار دىندىن يېنىپ مۇسەيلىمە كەززابنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ مۇرتەد بولۇپ كەتكەندە، يالغانچى مۇسەيلىمەنى يوقۇتۇش، دىندىن يانغانلارنى ئىسلام دىنىغا قايتا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئابا بەكرى زور بىر قوشۇن تەييارلاپ يولغا سالدى، ئەبباد بۇ قوشۇننىڭ ئالدىنقى سېپىدە ئىدى.

ئەبباد ئۇرۇش داۋامىدا ئەنسارىلار بىلەن مۇھاجىرلارنىڭ ئارىسىدا بىر ـ بىرىگە يۈلۈنۈۋېلىشى سەۋەبىدىن كىشىنىڭ ئىچىنى ئېچىشتۇرغۇدەك ۋە غەزەپلەندۈرگۈدەك بىر ھالەتنىڭ شەكىللىنىپ، ئۇرۇشتا ھېچبىر نەتىجە قولغا كەلمەيۋاتقانلىقىنى، ئۇلار ئوتتۇرىسىدا بولۇۋاتقان بىر — بىرىنى ئورۇنسىز ئەيىپلەشلىرىنىڭ يامان ئاقىۋەتكە يۈزلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ھەركىم ئۆز مەسئۇلىيىتىنى

www.munber.org

www.munber.org

ئۆزى ئۇستۇگە ئېلىشى، ھەقىقىي سەۋرىلىك مۇجاھىدلارنى بايقاپ ئۇلارنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئۈچۈن بۇ ئىككى گۇرۇھنى بىر- بىرىدىن ئايرىش كېرەكلىكىنى تونۇپ يەتتى. ئالدىدا بولغۇسى كەسكىن ئۇرۇشنىڭ ئالدىنقى كېچىسى ئەبباد ئىبنى بىشىر چۈشىدە ئاسماننىڭ ئېچىلغانلىقىنى، ئاسمانغا كىرگەندە ئاسماننىڭ ئۇنى ئورۇۋېلىپ، ئىشىكىنى ئېتىۋالغانلىقىنى كۆردى. تاڭ ئاتقاندىن كېيىن ئۇ چۈشىنى ئەبۇ سەئىد خۇدرىغا سۆزلەپ بېرىپ: ئى ئەبا سەئىد! الله بىلەن قەسەمكى! ئۇ شەھىدلىكىنىڭ بىشارىتى، دېدى.

قۇياش كۆتۈرۈلۈپ ئۇرۇش باشلانغاندا ئەبباد ئىگىز بىر يەرگە چىقىپ كۆپچىللىكە: ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! سىلەر كىشىلەر توپىدىن ئايرىلىپ بىر تەرەپكە چىقىڭلار، سىلەر قىلىچىڭلارنىڭ غىلاپىلىرىنى سۇندۇرۇپ تاشلاڭلار!... ئىسلام سىلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ قالمىسۇن!... دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى تەكرارلىدى، ئۇنىڭ ئەتراپىغا سابىت ئىبنى قەيس، بەرا ئىبنى مالىك ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ”قىلىچ ئىگىسى“ دەپ نام ئالغان ئەبۇ دۇجانە باشچىلىقىدىكى **400** گە يېقىن كىشى توپلاندى.

ئۇ ئەتراپىدىكى كىشىلەر بىلەن بىرگە سەپلەرنى قىلىچلار بىلەن يېرىپ، ئۆلۈكلەرنى كۆكسىلىرى بىلەن ئىتتىرىپ ئالغا ئىلگىرلىدى. يالغانچىسى مۇسەيلىمەنىڭ ھەيۋىسى يەرگە ئۇرۇلۇپ ئاخىرى ئۇ ئادەملىرى بىلەن ” ھەدىقەتۇل مەۋتە“ گە دەپ ئاتالغان باغنىڭ ئىچىگە كىرىۋالدى. ئەبباد ئىبنى بىشىر بۇ باغنىڭ تېمى تۈۋىدە قانغا مىلەنگەن ھالدا شەھىدلىك ھالىتىدە يەرگە يىقىلدى. ئۇنىڭ جەسىدىدە ئوق تەگكەن، قىلىچ ئۇرۇلغان ۋە نەيزە سانچىلغان بىر قانچە يارا ئىزى بار ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ

جەسەدىنى بۇرۇن ئۇنىڭ بەدىنىدە بار بولغان بەزى بىر ئالامەتلىرى ئارقىلىقلا ناھىيىتى تەستە تونىدى.

الله ئۇنىڭ قۇرئان ئوقۇغان دىلىغا نۇر ئاتا قىلسۇن! ئۇنىڭ ئورنىنى جەننەتتە قىلسۇن! شۇنىڭدەك، الله بىزگىمۇ ساغلام ئىمان، پاك قەلب، ھەقىقىي، گۈزەل ئىسلامىي ئەخلاق ئاتا قىلسۇن! ھەم بىزنىڭ ھەر بىر ئەمەلىمىزنىڭ الله رازىلىقى ئۈچۈن بولۇشىغا الله نېسىپ قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

زەيد ئىبنى سابىت

شىئىردا ھەسسان ۋە ئوغلىدىن باشقا كىم بار؟

مەنىلەر ئۈچۈن زەيد ئىبنى سابىتتىن باشقا كىم بار؟

ھەسسان ئىبنى سابىت.

ھىجرىيەنىڭ ئىككىنچى يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن نۇرلانغان مەدىنە شەھىرى بەدرى ئۇرۇشىغا ھازىرلىنىش قاينىمىغا چۆكەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللە نىڭ دىنىنى يەر يۈزىدە ئۈستۈن قىلىش، ئۆز قوماندانلىقى ئاستىغا يىغىلغان بۇ ئىسلامدىكى تۇنجى قوشۇنغا نەزىرىنى تاشلاۋاتاتتى. دەل مۇشۇ چاغدا يېشى تېخى ئون ئۈچكىمۇ يەتمىگەن، تۇرقىدىن چىچەن ۋە زىرەكلىكى، پاراسەتلىك، جاسارەتلىكلىكى بىلىنىپ تۇرۇدىغان بىر كىچىك بالا قوشۇن تەرەپكە قاراپ كەلدى. ئۇنىڭ قولىدا ئۆزىنىڭ بويى بىلەن تەڭ ياكى ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزۇنراق كەلگىدەك بىر قىلىچ بار ئىدى. ئۇ ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختاپ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆزەمنى ساڭا پىدا قىلدىم، مېنىڭ سېنىڭ بىلەن بىرگە بولۇشۇمغا، اللە نىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن ئۇرۇش قىلىشىمغا رۇخسەت قىلساڭ، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ھەيرانلىق ۋە سۆيۈنۈش بىلەن نەزەر سېلىپ ئۇنىڭ مۈرىسىگە ئۇنىڭغا بولغان مېھرىبانلىق ئامراقلىق بىلەن ئۇرۇپ قويغاندىن كېيىن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ يېشىنىڭ تېخى كىچىك ئىكەنلىكى سەۋەبىنى دەپ ئۇنى قايتۇرۇۋەتتى. بۇ چاغدا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېلىپ بارغان تۇنجى ئۇرۇشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن چىقالمىغانلىقى ئۈچۈن ناھىيىتى قايغۇرغان ھالدا قىلىچىنى سۆرىگەن ھالدا قايتتى.

www.munber.org

ئۇنىڭ ئانىسى نەۋۋار بىنتى مالىكمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قايىتتى، ئانىنىڭ قايغۇسىمۇ ئوغلىنىڭكىدىن قىلىشمايتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىغا يىغىلغان ئەرلەر بىلەن بىرگە ئۆز ئوغلىنىڭمۇ بۇ ئۇرۇشقا ماڭغانلىقىنى كۆرۈشنى خالايتتى ھەم ئوغلىنىڭ ۋاپات بولۇپ كەتكەن ئېرىنىڭ ئورنىدا ئۇ ئارزۇ قىلغان ئورۇنغا ئېگە بولۇشىنى ئارزۇ قىلغان ئىدى. بىراق ئەنسارىيلاردىن بولغان بۇ ئۆسمۈر يېشىنىڭ كىچىكلىكى سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ئۇرۇشقا چىقىش نېئمىتىگە ئېرىشەلمىگەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ زېرەكلىكى ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولىدىغان باشقا بىر يولدىكى پۇرسەتكە ئېرىشتۈردى. بۇ پۇرسەت قۇرئاننى يادلاش ۋە بىلىم ئېلىش قىزغىنلىقىدىن ئىبارەت ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئويۇنى ئانىسىغا دېۋىدى ئانىسى بۇنىڭدىن قاتتىق خۇشاللىنىپ كەتتى ۋە ئۇنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن تۇتۇش قىلدى.

ئانىسى نەۋۋار قەۋمىدىكى بىرقانچە كىشىگە ئوغلىنىڭ بۇ پىكرىنى يەتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار زەيدنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىپ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى! بىزنىڭ بۇ بالىمىز زەيد ئىبنى سابىت اللە نىڭ كىتابىدىن 17 سۈرىنى يادقا بىلىدۇ ۋە ئۇنى اللە نىڭ سېنىڭ دىلىڭغا سالغاندىكىدەكلا ئوقۇيالايدۇ، ئۇندىن باشقا ئۇ يەنە ئوقۇشنى، يېزىشنى بىلىدۇ، ئۇ مۇشۇ ئەمەللىرى بىلەن ساڭا يېقىنلىشىشنى ۋە سېنىڭ خىزمىتىڭنى قىلىشنى خالايدۇ، خالىساڭ ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلاپ باقىن! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ يادقا ئالغان سۈرىلىرىدىن بىرقانچىنى ئاڭلاپ باقتى، ئۇنىڭ ئوقۇش قائىدىلىرى ناھايىتى ياخشى، تەلەپپۇزلىرى ئوچۇق ئىدى، قۇرئاننىڭ سۆزلىرى ئۇنىڭ لەۋلىرىدىن خۇددى دۇردانىلەردەك تۆكۈلۈپ تۇراتتى. ئۇنىڭ قىلغان

www.munber.org

تىلاۋەتتىدىن ئۇنىڭ قۇرئاننىڭ مەنىسىنى ناھىيىتى ياخشى قوبۇل قىلغانلىقى، پۇتكۈل ۋۇجۇدىغىچە تەسىر قىلغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى.

بۇلارنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدتىن چەكسىز سۆيۈنۈپ كەتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ ئۇنىڭ قەۋمى تەرىپىلگىنىدىنمۇ ئارتۇق ئىكەنلىكىنى بايقىغان ئىدى. زەيدنىڭ يېزىشقا ماھىرلىقى ئۇنىڭ سۆيۈنۈشىنى يەنە بىر ھەسسە ئاشۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدقا قاراپ: «ئى زەيد سەن مېنىڭ ئورنۇمدا يەھۇدىي تىلىنى ئۆگەنگىن! مەن دېيدىغان سۆزلىرىمنىڭ توغرىلىقىغا تازا ئىشەنچ قىلالمايدىكەنمەن» دېدى. زەيد: بولىدۇ، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى.

مانا شۇنىڭدىن ئېتىبارەن زەيد ئىبران تىلىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى ۋە قىسقا بىر مەزگىل ئىچىدىلا ئۇ تىلنى پۇختا ئىگەلەپ بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيلارغا مەكتۇپ يوللىماقچى بولسا ئۇ بۇ مەكتۇپلارنى يازاتتى ھەم يەھۇدىيلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يازغان مەكتۇپلىرىنىمۇ ئوقۇپ بېرەتتى. كېيىن ئۇ يەنە سۇرىيەن تىلىنىمۇ ئۆگەندى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ياش يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەرجىمانى بولۇپ قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيد ئىبنى زەيدنىڭ سالماقلىقى، ئەستايىدىللىقى ۋە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى بايقىغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا ئاسماندىن ئۆزىگە چۈشۈدىغان ۋەھيىنى خاتىرلەيدىغان كاتىپ قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىغا بىرەر ۋەھيي نازىل قىلىنسىلا ئۇ زەيدكە:« ئى زەيد، ياز!» دەيتتى، ئۇ يازاتتى. زەيدنىڭ ئۇسۇپ يېتىلىشى قۇرئاننىڭ چۈشكەن ئايەتلىرىنى خاتىرلەش بىلەن بىرگە ئۇسۇپ يېتىلدى. ئۇ

www.munber.org

قۇرئاننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاغزىدىن ئۇنىڭ چۇشۇش سەۋەپلىرى بىلەن قوشۇپ ئەڭ يېڭى ھالەتتە ئالاتتى - دە دىلى قۇرئاننىڭ نۇرى بىلەن بارغانچە كۈچلۈك ھىدايەتكە ئىگە بولاتتى. قۇرئاننىڭ شەرئىي ھۆكۈملىرىنىڭ ھېكمىتى بىلەن ئۇنىڭ دىلى تېخىمۇ نۇرلۇناتتى. بۇنداق ئۇلۇغ مۇقەددەس ئىلىم بىلەن نېئمەتلەنگەن بۇ ياش يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتى ئۈچۈن قۇرئان ئىلمى تەرىپىدىن ئەڭ ئىشەنچلىك بولغان تۈنجى مەنبە بولۇپ قالغان ئىدى. ئۇ خەلىپە ئابا بەكرىنىڭ زامانىسىدا قۇرئاننى توپلىغان كىشىلەرنىڭ باشلامچىسى، خەلىپە ئۆمەرنىڭ زامانىسىدا قۇرئاننىڭ ھەممە نۇسخىلىرىنى بىردەكلىككە كەلتۈرۈپ ئوسمانىيە نۇسخىسىغا كەلتۈرگۈچىلەرنىڭ

ئالدىنقى قاتارىدىكىلەردىن ئىدى. بىر ئىنسان ئۈچۈن بۇنىڭدىن ئارتۇق مەرتىۋە ۋە بۇنىڭدىن ئارتۇق ئېسىل نېئمەت بارمۇ؟! دىللاربۇنىڭدىنمۇ ئۇلۇغ يۈكسەكلىك تەلەپ قىلامدۇ؟

قۇرئاننىڭ پەزىلىتى زەيد ئىبنى سابىتقا كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى قايمۇقتۇرۇۋېتىدىغان مۈشكۈل شارائىتتا توغرا يولنى كۆرسىتىپ بېرەلىگىدەك ئەقىل نۇرى ئاتا قىلغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن مۇسۇلمانلار كىمنىڭ خەلىپە بولۇشى كېرەكلىكى توغرىسىدا كېلىشەلمىدى. مۇھاجىرلار: خەلىپە بىزدىن سايلىنىشى كېرەك، بىز بۇنىڭغا ئەڭ لايىق، دېيىشە ئەنسارىلار: خەلىپە بىزدىن بولۇشى كېرەك، بىز بۇنىڭغا ئەڭ لايىق، دېيىشتى. يەنە بىر قىسىم كىشىلەر: خەلىپە ھەم بىزدىن ھەم سىلەردىن بولسۇن، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا بىز تەرەپتىن بىر ئادەمنى ئىشلەتسە سىلەر تەرەپتىنمۇ بىر ئادەمنى ئىشلىتەتتى، دېيىشتى. الله نىڭ پەيغەمبىرى تېخى دەفنە قىلىنماي تۇرۇپلا ئوتتۇرىغا چىققان بۇ پىتنە ئەگەر ياخشى بىر تەرەپ

www.munber.org

قىلىنمىسا يامان ئاقىۋەت كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغانلىقى ئېنىق ئىدى، شۇنداقلا بۇنى قۇرئاننىڭ ھەقىقەتى بىلەن نۇرلانغان بىرىنىڭ توغرا بولغان بىر سۆز بىلەن بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشىنىڭ ناھايىتى مۇھىم ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى. مانا مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتتە بۇ سۆز زەيىد ئىبنى سابىت ئەنسارىنىڭ ئاغزىدىن چىقتى، ئۇ ئەنسارىلارغا قاراپ: ئى ئەنسارىلار جامەسى! اللە نىڭ پەيغەمبەرى مۇھاجىرلاردىن ئىدى، خەلىپىسىمۇ مۇھاجىرلاردىن بولىدۇ، بىز پەيغەمبەرنىڭ ياردەمچىلىرىدىن ئىدۇق، ئەمدى خەلىپىنىڭمۇ ياردەمچىلىرى ۋە ھەققانىيەتكە ھەمكارلاشقۇچىلىرى بولىمىز! دېگىنىچە ئەبۇ بەكرى سىددىققا قولىنى بېرىپ بەيئەت قىلدى ۋە كۆپچىلىككە قاراپ: بۇ سىلەرنىڭ خەلىپەڭلەر! ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىڭلار! دېدى.

زەيىد قۇرئاننىڭ پەزىلىتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولغانلىقىنىڭ پەزىلىتى بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ مەشئىلىگە ئايلاندى. خەلىپىلەر قىيىن مەسىلىلەردە ئۇنىڭدىن مەسلىھەت ئالاتتى، كۆپچىلىكمۇ بىرەر قىيىن مەسىلىگە يۇلۇقسىلا ئۇنىڭدىن پەتىۋا سورىشاتتى. بۇلۇپمۇ مىراس ئىشلىرىدىكى ھۆكۈملەردە ئۇنىڭدىن ئالىم كىشى يوق ئىدى. ئۆمەر ئىبنى خەتتاب جابىيە كۈنىسى كىشىلەرگە خۇتبە سۆزلىگەندە مۇنداق دېگەنىدى: ئى خالايىق! سىلەردىن كىمكى قۇرئان توغرۇسىدا سۇئال سورىماقچى بولسا زەيىد ئىبنى سابىتنىڭ قېشىغا كەلسۇن، دىنىي ھۆكۈملەر توغرۇسىدا سۇئال سورىماقچى بولسا مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ قېشىغا، مال ـ دۇنيا سورايدىغانلار مېنىڭ قېشىمغا كەلسۇن! ئۇلۇغ ۋە كەرەملىك اللە مېنى ئۇنىڭ تەقسىملىگۈچىسى قىلدى.

ساھابىلار ۋە تابىئىلاردىن ئىلىم تەلەپ قىلغۇچىلار زەيىد ئىبنى سابىتنىڭ قەدرىنى تونۇپ يەتكەب بولۇپ ئۇنىڭ بىلىمىنىڭ

www.munber.org

كۆپلىگى سەۋەبىدىن ئۇنى ئۇلۇغلىغان ۋە قاتتىق ھۆرمەتلىگەن ئىدى. ئابدۇللاھ ئاباستەك بىلىمدار زاتمۇ بىر كۈنى زەيدنىڭ ئۇلۇغىغا مىنمەكچى بولۇپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ زەيدنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇزەڭگىنى تۇتۇپ ئۇلاقنىڭ چۇلۋۇرىنى تۇتقان ھالدا زەيدنىڭ ئۇلاغقا مىنىشىنى كۈتۈپ تۇردى. بۇنى كۆرگەن زەيد: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى! ئۇنداق قىلما! دېدى. ئىبنى ئاباس ئۇنىڭغا: بىز بىلىملىك ئالىملىرىمىزغا مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغانمىز، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ زەيد: قولۇڭنى چىقار، دېۋىدى ئابدۇللاھ قولىنى چىقىرىپ بەردى. زەيىن ئۇنىڭ قولۇغا سۈيۈپ: بىزمۇ پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئائىلىسىگە مۇشۇنداق قىلىشقا بويرۇلغانمىز، دېدى.

زەيد ئىبنى سابىت ۋاپات بولغاندا مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كۆمۈلۈپ كەتكەن مول بىلىمگە قاتتىق يىغلىشىپ كەتكەن بولۇپ، ئەبۇ ھۆرەيرە: بۈگۈن ئىسلام ئۇممىتىنىڭ ئۆلۈماسى ۋاپات بولدى، الله ئىبنى ئاباسنى ئۇنىڭ ئىز باسارى قىلىپ بەرگەي!دېگەندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شائىرى ھەسەن ئىبنى سابىت:

سۆزلەرنىڭ قاپىيەسى ئۈچۈن ھەسەندىن باشقا كىم بار؟

مەنىلەرنى بىلىدىغان زەيددىن باشقا كىم بار؟

دەپ مەرسىيە ئوقۇغان ئىدى.

www.munber.org

رەبىئە ئىبنى كەئەب

رەبىئە ئىبنى كەئەب مۇنداق دەيدۇ: دىلىم ئىمانىنىڭ نۇرى بىلەن يورىغان، دىلىم ئىسلام چۈشەنچىلىرى بىلەن روشەنلەشكەن ۋاقىتلىرىم دەل مېنىڭ كىچىك ۋاقىتلىرىم ئىدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تۇنجى قېتىم كۆرۈشىمدىلا ئۇنى پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم بىلەن ياخشى كۆرۈپ قالغانىدىم. مېنىڭ ئۇنى ياخشى كۆرۈشۈم شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنكى، مەن ئۇنىڭغا بولغان ياخشى كۆرۈشۈم ئۈچۈن ھەرقانداق نەرسىدىن ۋاز كېچىشكە ھازىر ئىدىم. شۇڭا بىر كۈنى ئۆز - ئۆزۈمگە: ۋاي ساڭا! ئى رەبىئە ئىبنى كەئەب، سەن نېمە ئۈچۈن ئۆزەڭنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتى ئۈچۈن پىدا قىلمايسەن ؟! سەن بېرىپ ئۆزەڭنى ئۇنىڭ خىزمىتىگە تۇتۇپ بەر! ناۋادا سەن ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشەلىسەڭ ئۇنىڭغا يېقىنلىشىش ئارقىلىق بۇ دۇنيادا چەكسىز بەختكە، ئاخىرەتتە بولسا چەكسىز ياخشىلىققا ئېرىشىسەن، دېدىم - دە بالىلىق دەۋرىمدىن باشلاپلا ئۆزەمنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىگە ئاتىدىم. مېنىڭ ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشتىن ئىبارەت ئارزۇيۇم بىكارغا كەتمىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى خىزمىتىگە قوبۇل قىلدى.

مەن ئۇنىڭغا خىزمەت قىلىشقا قوبۇل قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئۇنىڭ سايىسىگە ئوخشاش ئۇنىڭدىن بىرقەدەممۇ ئايرىلمىدىم. نەگىلا بارسا بىرگە باردىم، قايسى تەرەپكە قارىسا مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇپ تۇردۇم، بىرەر نەرسىگە ئېھتىياجى بارلىقىنى ھېس قىلسام دەرھال شۇ ھاجىتىنى راۋا قىلىش ئۈچۈن ئالدىرىدىم، پۈتۈن بىر كۈن ئۇنىڭ ھاجىتىدە بولۇپ خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېتىپ بولغاندا

www.munber.org

قايتماقچى بولاتتىم ـ دە يەنە ئۆز ـ ئۆزۈمگە: ئى رەبىئە! سەن نېمە بىلىسەن، بەلكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېچىدە بىرەر ئىشى چىقىپ قالار دېگىنىمچە ئۇنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇراتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆپۈنچە كېچىلەرنى قىيامدا تۇرۇپ ناماز ئوقۇغان ھالدا ئۆتكۈزەتتى. ئۇ نامازلىرىدا سۈرە فاتىھەنى تەكرارلايدىغانلىقىنى، ئۇنى يېرىم كېچىدىن ئۆتكەنلەردە ئوقۇيدىغانلىقىنى، بەزىدە: «اللە نى ماختىغان ئادەمنىڭ ھەمدىسىنى قوبۇل قىلدى!» دەيدىغانلىقىنى ۋە بۇ سۆزنى سۈرە فاتىھەدىنمۇ كۆپرەك تەكرارلىغانلىقىنى ئاڭلايتتىم. مەن چارچاپ بەزىدە ئۇخلاپ قالسام بەزىدە ئۆيگە قايتاتتىم. بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىرەر ياخشىلىق قىلسا ئۇ ياخشىلىق قىلغۇچىنىڭ قىلغان ياخشىلىقىدىنمۇ بەكرەك ياخشىلىق قايتۇراتتى. بۇ ئۇنىڭ ئادەتلىرىدىن ئىدى. بىر كۈنى ئۇ مېنى مۇكاپاتلىماقچى بولۇپ يېنىمغا كېلىپ: «ئى رەبىئە!» دېدى. مەن: خوش، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەندىن سورىغىن، مەن سېنىڭ سورىغىنىڭنى بېرەي!» دېدى. مەن بىرئاز ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سىلىدىن نېمە سورۇشۇم كېرەكلىكىنى ھازىرچە بىلەلمىدىم، ماڭا ئويلۇنۇشقا بىرئاز ۋاقىت بەرگەن بولساڭ، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولىدۇ» دېدى.

دەل مۇشۇ كۈنلەردە مەن ھېچنىمىسى يوق بويتاق ئىدىم. مېنىڭ ياتقۇدەك ئۆيۈممۇ يوق بولغاچقا باشقا پېقىر مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش مەسجىد سۇپىسىدا يېتىپ قوپاتتىم. بىزنى كىشىلەر ”مۇسۇلمانلارنىڭ مېھمانلىرى“ دەپ چاقىرىشاتتى، مۇسۇلمانلاردىن بىرەر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەدىقە ئېلىپ كەلسە ئۇ بۇ سەدىقىنىڭ ھەممىسىنى بىزگە ئەۋەتىپ بېرەتتى. ئەگەر بىرەرسى سوۋغا تەغدىم قىلسا پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن ئازراق بىر قىسمىنى ئېلىپ قالغىنىنىڭ ھەممىسىنى بىزگە ئەۋەتىپ بېرەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسە سورۇشۇمنى ئېيتقاندىن كېيىن كۆڭلۈم ماڭا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن مال ـ دۇنيا بېرىشىنى، باشقا باي، پېقىر كىشىلەردەك ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇشنى دېيىشنى ۋەس ـ ۋەسە قىلدى، ئاندىن كېيىن يەنە: ياق! ياق! ئى رەببىئە! ئۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى باقاسى يوق تۈگەپ كېتىدىغان نەرسىلەردۇر، ﷲ ساڭا بېرىشنى ئۇستۈگە ئالغان نەرسىلەر بار، ﷲ ساڭا ئۇنى چوقۇم بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بولسا ﷲ نىڭ ھۆرمەتلىك بەندىسى، ئۇنىڭ ﷲ دىن تىلىگەنلىرى بېرىلىدۇ، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۆزەڭنىڭ ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن ياخشىلىق سوراپ بېرىشىنى تىلىگىن، دېدى. بۇ ئويۇم بىلەن دىلىم چەكسىز خۇرسەنلىككە تولدى.

مەن بۇ تەلەپنى سوراشنى قارار قىلغان ھامان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى رەببىئە! نېمە دېمەكچىسەن؟» دېدى. مەن: ئى ﷲ نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سېنىڭ ﷲ تىن مېنىڭ ساڭا جەننەتتىمۇ ھەمراھ بولۇشۇمنى سوراپ بېرىشىڭنى ئۆتۈنۈپ سورايمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇنى ساڭا كىم ئۆگەتتى؟» دېدى. مەن: ﷲ بىلەن قەسەمكى! بۇنى ماڭا ھېچكىم ئۆگەتمىدى، لېكىن سەن ماڭا: سەن سورىغىن! دېگەندە كۆڭلۈم دەسلەپتە دۇنيانىڭ ياخشىلىقىنى سوراشنى ۋەس ـ ۋەسە قىلدى، ئارقىدىنلا دىلىمدا پانىي دۇنيانى باقىي دۇنيادىن ئەلا بىلىش تۇيغۇسى باش كۆتەردى ـ دە سەندىن يۇقىرىقى تەلەپنى سوراشنى قارار قىلدىم، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرئاز ئويلانغاندىن كېيىن يەنە: «مەندىن سورايدىغان باشقا ھاجەتلىرىڭ بارمۇ؟»

www.munber.org

دېيدى. مەن: سەندىن سورۇغان نەرسەمنى ھېچنېمىگە تەڭ قىلمايمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنداق بولسا سەن سەجدىنى كۆپ قىلىش ئارقىلىق ماڭا ياردەم بەرگىن!» دېيدى. شۇنىڭدىن كېيىن دۇنيادا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇش نېسىۋىسىگە ئېرىشكەندەك جەننەتتىمۇ ھەمراھ بولۇش نېسىۋىسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن ئىبادەتتە تېخىمۇ تىرىشچان بولۇپ كەتتىم.

يۇقىرقى سۆھبەتنىڭ بولۇپ ئۆتكۈنىگە ئانچە ئۇزاق بولمىغان كۈنلەرنىڭ بىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى چاقىرىپ: «ئى رەبىئە تويى قىلماسەن؟» دېيدى. مەن: بىرەر ئىشنىڭ مېنى سېنىڭ خىزمىتىڭنى قىلىشتىن يۈز ئۆرىشىمگە سەۋەپچى بولۇپ قېلىشىتىن ئەنسىرەيمەن، ئۇنىڭ ئۈستۈگە مەندە ئايالىمغا تويلۇق بەرگىدەك ھەم ئۇنىڭ جېنىنى بېقىپ كەتكىدەك مالمۇ يوق، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گەپ قىلمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن كېيىن يەنە بىر قېتىم ئوخشاش سۇئالنى سورىۋىدى مەنمۇ ئوخشاش جاۋابنى بەردىم. كېيىن مەن يالغۇز قالغاندا ئۆز ـ ئۆزەمگە: ئى رەبىئە ئىسسىت ساڭا! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلۋەتتە سېنىڭ ئەھۋالىڭنى، سېنىڭ دىنىڭ ۋە دۇنيالىقىڭ ئۈچۈن ياخشى بولغان قانداق نەرسىگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىڭنى، ھەم سېنىڭ قېشىڭدا بار ـ يوق نەرسىنى ئوبدان بىلىدىغان تۇرسا، اللە بىلەن قەسەمكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەمدى بۇنداق سۇئال سورىسا مەن چوقۇم ماقۇل دەيمەن، دېدىم.

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا يەنە: «ئى رەبىئە تويى قىلماسەن؟» دېيدى. مەن: قىلاي، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! بىراق كىممۇ ماڭا قىزىنى بېرەر، سەن مېنىڭ ئەھۋالىمنى ئوبدان بىلىسەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن پالانىنىڭ ئۆيىگە بارغىن ۋە ئۇلارغا: پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام سىلەرنى سىلەرنىڭ پالانى قىزنىڭلارنى ماڭا تويلاپ قويۇشۇڭلارنى بۇيرۇدى، دېگىن» دېدى.

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە ئۇ ئائىلىگە ناھىيىتى خىجىل بولغان ھالەتتە باردىم ۋە ئۇلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلەرنىڭ پالانى قىزىڭلارنى ماڭا تويلاپ قويۇشۇڭلارنى بۇيرىدى، دېدىم. ئۇلار: قىزىمىز پالانىنىمۇ؟ دەپ سورىدى. مەن: ھەئە، دېدىم. ئۇلار: الله نىڭ ئەلچىسىنى ۋە ئۇ ئەۋەتكەن ئەلچىنى قىزغىن قارشى ئالىمىز! الله بىلەن قەسەمكى! الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئەلچىسى ھاجىتى راۋا قىلىنغان ھالدا قايتۇرۇلىدۇ، دەپ قىزىنى ماڭا بەرمەكچى بولدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ناھايىتى بىر ياخشى ئائىلىدىن كەلدىم، ئۇلار ماڭا ئۇشىنىپ قىزىنى بەرمەكچى بولدى، بىراق مەن ئۇ تويلۇقنى نەدىن تاپىمەن، دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇرەيد ئىبنى خەسىبنى چاقىرتتى (بۇرەيد بەنى ئەسلەم قەبىلىسىنىڭ رەھبەرلىرىدىن ئىدى) ۋە ئۇنىڭغا: ئى بۇرەيد! سەن رەبىئەگە نوكچا مىقتارى ئالتۇن جۇغلاپ بەرگىن، دېۋىدى، ئۇ بۇ ئالتۇنلارنى جۇغلاپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «سەن بۇ ئالتۇنلارنى ئېلىپ: بۇ قىزىڭلارنىڭ تويلىقى، دېگىن» دېدى. مەن ئۇلارنىڭ ئۆيىگە كېلىپ ئۇلارغا ئالتۇنلارنى بەرسەم ئۇلار ئۇنى قوبۇل قىلدى ۋە رازى بولۇشۇپ: ئىنتايىن كۆپكەن، ئىنتايىن ياخشىكەن! دېيىشىپ كېتىشتى. مەن يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ: مەن ئۇلاردەك ياخشى ئادەملەرنى كۆرمىگەن ئىدىم، ئۇلار تويلۇقنى ئاز كۆرمەي رازى بولۇشۇپ: ئىنتايىن كۆپكەن، ئىنتايىن ياخشىكەن، دېيىشىپ كەتتى، دېدىم ۋە ئەمدى نېمە بىلەن توي قىلىمەن؟ دېدىم.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بۇرەيدەگە: «ئى بۇرەيدە! ئۇنىڭغا بىر قوچقارنىڭ پۇلىنى يىغىپ بېرىڭلار» دېدى. ئۇلار ناھايىتى چوڭ بىر قوچقارنى ئېلىپ بەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «سەن ئائىشەنىڭ قېشىغا بارغىن، ئۇ ساڭا قىشىدىكى ئارپىلارنىڭ ھەممىسىنى بەرسۇن» دېدى.

مەن ئائىشەنىڭ قېشىغا كەلدىم، ئائىشە ماڭا: ئاۋۇ سېۋەتنى ئالغىن، ئۇنىڭدا يەتتە سائ ئارپا بار، اللہ بىلەن قەسەمكى، بىزنىڭ قىشىمىزدا بۇنىڭدىن باشقا ئاشلىق يوق، دېدى.

مەن قوچقار بىلەن ئارپىنى ئېلىپ قىز تەرەپنىڭ ئائىلىسىگە باردىم، ئۇلار: ئارپىنى بىز تەييارلايلى، قوچقارنى تەييارلاشقا سېنىڭ دوستلىرىڭ مەسئۇل بولسۇن، دېدى، مەن ۋە ئەسلەم قەبىلىسىدىكى كىشىلەر قوچقارنى سويۇپ ئۇنى پىشۇردۇق، گۆش ۋە نان تەييار بولدى. شۇنداق قىلىپ مەن توي زىياپىتى بەردىم ۋە تويغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چاقىردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تويغا كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە ماڭا ئابا بەكرىنىڭ زېمىنىڭ قېشىدىن بىر پارچە زېمىن بەردى، مەنمۇ دۇنيالىق بولۇپ قالدىم. ھەتتا بىر كۈنى مەن ئابا بەكرى بىلەن بىر تۈپ خورمىنى تالىشىپ قالدۇق، مەن ئۇنىڭغا: بۇ خورما دەرىخى مېنىڭ زېمىنىمدا، شۇڭا بۇ دەرەخ مېنىڭ، دەيتتىم. ئابا بەكرى بولسا: ياق بۇ خورما دەرىخى مېنىڭ زېمىنىمدا! دەيتتى. مەن تالىشىۋەرگەچكە ئابا بەكرى ماڭا يامان سۆزدىن بىرنى دەپ سالدى ۋە ئارقىدىنلا پۇشايمان قىلىپ: ئى رەبىئە! سەنمۇ مېنى تىلاپ ئۆچۆڭنى ئال، دېدى. مەن: اللہ بىلەن قەسەمكى! مەن ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن، دېدىم. ئابا بەكرى: ئۇنداق بولسا مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ سېنىڭ مېنىڭدىن قىساس ئېلىشقا ئۇنىمانلىقىڭنى شىكايەت قىلىمەن، دېدى.

www.munber.org

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم، ماڭا قەۋمىمدىكى بىرقانچە كىشى ئەگەشتى ۋە ماڭا: ئۇ ئادەم سېنى ئاۋال تىللىغان تۇرۇغلۇق يەنە تېخى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سېنى چېقىشتۇرغىلى ماڭدىمۇ؟! دېيىشتى. مەن: ۋاي سىلەرگە ! بۇ كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلمەمسىلەر؟ ئۇ كىشى ئەڭ راستچىل ئابا بەكرىغۇ، ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ پېشقەدەمى، مەن ئابا بەكرىنىڭ سىلەرنىڭ مەن بىلەن بىرگە كەلگەنلىكىڭلارنى كۆرۈپ قېلىپ، سىلەرنى ماڭا ياردەم بەرگىلى كەپتۇ دەپ قاراپ سىلەرگە غەزەپلىنىپ قېلىشىدىن، بۇ گۇمان بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرگەندەاللە نىڭ پەيغەمبىرى بولغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزەپلىنىپ مېنىڭ ھالاك بولۇپ كېتىشىمگە سەۋەپچى بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن سىلەر قايتىپ كېتىڭلار، دېدىم. ئۇلار قايتتى.

ئابا بەكرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن: «ئى رەبىئە سىلەرگە نېمە بولدى؟» دېدى. مەن: خۇددى ئابا بەكرى ساڭا دېگەندەك، بىز تالىشىپ قالغاندىن كېيىن ئۇ قىلىپ سالغان يامان سۆزى ئۈچۈن مېنىڭمۇ شۇنداق سۆزنى قىلىشىمنى تەلەپ قىلدى، مەن ئۇنىمىدىم، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: « بولۇپتۇ، سەن ئۇنداق سۆزنى قىلما، بىراق سەن: الله ئابا بەكرىنى كەچۈرسۇن! دېگىن» دېدى. مەن: الله ئابا بەكرىنى كەچۈرسۇن! دېدىم.

ئابا بەكرى قايتتى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن بولسا تارامالاپ ياشلار قۇيۇلاتتى، ئۇ: ئى رەبىئە الله ساڭا مەن تەرەپتىن ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن، ئى رەبىئە الله ساڭا مەن تەرەپتىن ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن! دەيتتى.

www.munber.org

رەببىمىزنىڭ بايانى مۇشۇ يەردە ئاخىرلاشتى، اللّٰه ھەممىمىزنى رەببىمىز ۋە ئاتا بەكرىدەك بىر - بىرىگە مېھرىبان، يېقىن قېرىنداشلاردىن قىلسۇن! ئىمانىمىزنى كۈچەيتىپ، ئىسلامىمىزنى يېڭىلاپ تۇرسۇن! اللّٰه بىزنى يېڭىدىن مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ ھالىتىدەك گۇناھسىز ھالەتتە تۇرۇشقا مۇۋەپپەق قىلسۇن! دىلىرىمىزنى بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنى تېخىمۇ نۇرلۇق قىلسۇن، ئامىن!!!

www.munber.org

ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىيئە

ئەبۇ ئاس ماڭا راست گەپ قىلدە ھەمدە ۋەدە بېرىپ، ۋاپا قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىئە كۆچ ـ قۇۋەتكە تولغان، قارىغان كىشىنى مەپتۇن قىلغىدەك جەزىبدارلىقتا ئېگە نەۋقىران ياش بولۇپ، ئۇنىڭغا ئامەت ئوك كۆزى بىلەن قارىغان، ئۇنى يۇقىرى مەرتىۋەنىڭ زەربابلىرى ئورىغان ئىدى. ئۇ ئۆزىدە يېتىلگەن پەخىرلەنگىدەك خىسلەتلىرى، ۋاپادارلىق ۋە ئىنسانپەرۋەرلىكتەك ئالىيجاناپلىقى، ئاتا ـ بوۋىلىرىدىن قالدۇرۇلغان يۈز ـ ئابرويلۇق مەرتىۋىسى ئۇنى ئەرەپ چەۋەندازلىرى ئىچىدە ئالاھىدە بىر نەمۇنىلىك شەخسكە ئايلاندۇرغان ئىدى. ئەبۇ ئاس قۇرەيشلەرنىڭ تىجارەت دەستۇرىدىكى قىشلىق ۋە يازلىق تىجارەت قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى تىجارەت يولىنى مىراس ئالغان بولۇپ، ئۇنىڭ تىجارەت كارۋانلىرى مەككە بىلەن شام ئارىلىقىدا قىش ـ ياز توختىماي قاتناپ تۇراتتى. ئۇنىڭ كارۋىنى يۈز تۆگە ۋە يۈز ئادەمدىن تەركىپ تاپقان چوڭ تىپتىكى بىر كارۋان بولۇپ، ئەبۇ ئاسنىڭ راستچىللىقى، ۋاپادارلىقى ۋە ئەقىل ـ پاراسىتىنى سىناقتىن ئۆتكۈزگەن مەككە ئەھلى ئۇنىڭغا ئىشىنىپ ئۇنىڭ تىجارىتىگە ئۆز مەبلەغلىرىنى قوشقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئۇنىڭ ھاممىسى بولۇپ خەدىچە ئانىمىز ئۇنى خۇددى ئۆز ئوغلىدەكلا ياخشى كۆرەتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەبۇ ئاسقا بولغان مۇھەببىتى خەدىچە ئانىمىزدىن قېلىشمايتتى.

www.munber.org

يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چوڭ قىزى زەينەپ بويىغا يېتىپ خۇددى پورەكلەپ ئېچىلغان گۈلدەك خۇش - پۇراق چېچىشقا باشلىدى. ئۇنىڭغا مەككە مۆتىۋەرلىرىنىڭ دىللىرى تەلپۈنۈشكە باشلىدى. ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا ئىشتىياق باغلىشى نېمە ئۈچۈن مۇمكىن بولمىسۇن؟! چۈنكى زەينەپ، نەسەبى ۋە مەرتىۋىسى جەھەتتە قۇرەيشلەرنىڭ ئەڭ ئېسىلى، ئاتا - ئانىسى بولسا مەككىنىڭ ئەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر كىشىلىرى، ئۆزى بولسا ئەدەپ - ئەخلاقتا ئاتا - ئانىسىنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىرى بىلەن خۇلۇقلانغىنى تۇرسا، ئۇلار ئۇنى قولغا كەلتۈرۈشكە قانداقمۇ تەلپۈنمىسۇن شۇنداقلا ئۇنى قولغا كەلتۈرۈشكە قانداقمۇ جۈرئەت قىلسۇن؟! ئۇلارنىڭ جۈرئەت قىلالماسلىقىنىڭ يەنە بىر سەۋەبى زەينەبنىڭ ھاممىسىنىڭ ئوغلى بولغان ئەبۇ ئاس ئۇلارنىڭ ئالدىدىنى توسۇپ تۇرغان چوڭ بىر توساق ئىدى.

زەينەپ بىلەن ئەبۇ ئاسنىڭ توي قىلغىنىغا ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي مەككە زېمىنى پارلاق ئىلاھىي نۇر بىلەن نۇرلاندى. اللہ ئۆز رەھمىتىنىڭ نىشانى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىنسانلارغا ھەقنى يەتكۈزۈشكە، ئۆز يېقىنلىرىدىن باشلاپ كىشىلەرگە اللہ نىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇشقا بۇيرىدى. ئۇنىڭغا تۇنجى ئىمان كەلتۈرگۈچىلەرنىڭ تۇنجىسى بولغان خەدىچە ئانىمىز بولدى. ئۇندىن كېيىن قىزلىرى زەينەپ، رۇقىيە، ئۇممۇ كۇلسۇم ۋە تېخى خىللا كىچىك بولغان فاتىمەلەر مۇ ئىمان كەلتۈردى.

ئەمما ئۇنىڭ كۈيئوغلى بولغان ئەبۇ ئاس ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن ئايرىلغىسى كەلمىگەنلىكى سەۋەبىدىن ئۆزى چىن دىلىدىن ياخشى كۆرگەن ۋە ئەڭ سادىق مۇھاببىتىنى بېغىشلىغان ئايالى قوبۇل قىلغان دىننى قوبۇل قىلالمىدى.

قۇرەيشلەر بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت ئۆتكۈرلەشكەندە قۇرەيشلەر ئۆز - ئارا بىر - بىرىگە

www.munber.org

تاپە ـ تەنە قىلىشىپ: قويۇڭلار سىلەرنى! سىلەر مۇھەممەدنىڭ قىزلىرىنى ئوغۇللىرىڭلارغا ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ھەيۋىسىنى تېخىمۇ كۆتۈرۈۋەتتىڭلار، ناۋادا ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى قويدۇرۇۋەتسەڭلار ئۇنىڭ ھەيۋىسىمۇ سۇناتتى، دېيىشتى. ئۇلار بۇ پىكىرلىرىدىن سۆيۈنۈپ ئەبۇ ئاسنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى ئەبۇ ئاس! ئايالىڭنىڭ تالىقىنى بېرىپ ئۇنى دادىسىنىڭ ئۆيىگە كەتكۈزۈۋەتكىن، بىز سېنى قۇرەيشلەرنىڭ ئىچىدىن ئەڭ چىرايلىق ۋە ئەڭ ياخشى ئاياللىرى بىلەن ئۆيلەپ قويۇمىز، دېدى.

ئەبۇ ئاس: الله بىلەن قەسەمكى! مەن ئايالىمدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن، دۇنيادىكى ھەرقانداق ئايالنى ئۇنىڭغا تەڭ قىلمايمەن، دەپ كېسىپ جاۋاب بەردى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ زەينەپتىن باشقا ئىككى قىزى رۇقىيە بىلەن ئۇممۇ كۇلسۇم تالاق قىلىنىپ قايتۇرۇۋېتىلگەن ئىدى. ئۇ ئىككىسىنىڭ قايتىپ كەلگىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەكسىچە سۆيۈنۈپ كەتتى، ئۇ ئەبۇ ئاسنىڭمۇ زەينەپنى قايتۇرۇپ بېرىشىنى ئۈمىد قىلاتتى، لېكىن بۇ چاغلاردا مۆمىن ئاياللارنىڭ مۇشرىك بىلەن نىكاھلىنىشى تېخى چەكلەنمىگەن بولغاچقا بۇنىڭغا ئۇنى مەجبۇرلىيالمايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان، ئىسلام دىنى كۈچەيگەن، قۇرەيشلەر بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدا بەدرى ئۇرۇشى يۈز بەرگەن چاغدا ئەبۇ ئاسمۇ بۇ ئۇرۇشقا چىقىشقا مەجبۇرلانغان ئىدى. بەدرى ئۇرۇشىنىڭ نەتىجىسى قۇرەيش مۇشرىكلىرىغا ناھايىتى ئېغىر بىر مەغلۇبىيەت ۋە خورلۇق ئېلىپ كېلىپ ئۇلارنىڭ بۇرنىنى تويىغا مىلىدى. ھەددىدىن ئاشقان ئازغۇنلارنىڭ ھەيۋىسى قاتتىق يەرگە ئۇرۇلۇپ بەزىلىرى ئۆلتۈرۈلسە بەزىلىرى ئەسىرگە چۈشتى يەنە بەزىلىرى بولسا رەسۋالارچە

www.munber.org

قېچىپ قۇتۇلدى. ئەسىرگە ئېلىنغانلارنىڭ قاتارىدا ئەبۇ ئاسمۇ بار ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىرلەرنىڭ ئۆزلىرىنى قۇتۇلدۇرۇرىشى ئۈچۈن تۆلەيدىغان تۆلەم پۇلىنىڭ چېكىنى توختۇتۇپ بەردى. بۇ توختام مىقتارى ئەسىرلەرنىڭ قەۋمى ئىچىدىكى مەرتىۋىسى ۋە بايلىقىغا قاراپ مىڭ دەرھەمدىن تۆت مىڭ دەرھەمگىچە قىلىپ بېكىتكەن ئىدى.

مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدا ئۆز ئۇرۇغ - تۇغقانلىرىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن تۆلەم پۇللىرىنى كۆتۈرۈشۈپ كېلىپ - كېتىۋاتقان ئەلچىلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى. زەينەپمۇ ئەبۇ ئاسنى قۇتۇلدۇرۇۋېلىش ئۈچۈن بىر ئەلچىنى تۆلەم پۇللى بىلەن بىرگە ئەۋەتتى. ئۇنىڭ ئەۋەتكەن تۆلەم پۇلى ئىچىدە ئۇنىڭ تويى بولغان كۈنى ئانىسى خەدىچە ئۇنىڭغا سوۋغا قىلغان بىر بۇلاپىكمۇ بار ئىدى. بۇ بۇلاپىكنى كۆرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك يۈزىنى قايغۇ - ئەلەم قاپلىدى. ئۇ قىزىغا ئىچى ئاغرىپ ساھابىلارغا: زەينەپ بۇ ماللارنى ئەبۇ ئاسنىڭ تۆلەم پۇلى ئۈچۈن ئەۋەتىپتۇ، ئەگەر سىلەر ئۇنىڭ ئېرى ئەبۇ ئاسنى قويۇپ بېرىشنى، بۇ ماللارنى ئۆزىگە قايتۇرۇپ بېرىشنى توغرا كۆرسەڭلار شۇنداق قىلىڭلار! دېدى. ساھابىلار: بولىدۇ، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! سېنى رازى قىلىش ئۈچۈن بىزدىن نېمىنى تەلەپ قىلساڭ شۇنى قىلىشقا تەييارمىز، دەپ جاۋاب بېرىشتى.

لېكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ ئاسنىڭ قويۇپ بەرگىچە ئۇنىڭ مەككىگە بارغان ھامان قىزى زەينەپنى مەدىنىگە يولغا سېلىپ قويۇشنى شەرت قىلدى. ئۇ مەككىگە قايتىپلا ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىپ ئايالىنى دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن تەييارلىنىشقا بۇيرىدى ۋە ئايالىغا دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ مەككىدىن يىراق بولمىغان بىر جايدا ئۇنى ساقلاپ

www.munber.org

تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. ئۇ ئايالنىڭ سەپەرگە لايىق ئوزۇق ـ تۈلۈكىنى ۋەئۇلاغلىرىنى تەييارلاپ قىرىندىشى ئەمرى ئىبنى رەبىئەنى ئايالى زەينەپكە ھەمراھ بولۇپ ئۇنى ساقلاۋاتقان كىشىلەرگە ساق ـ سالامەت تاپشۇرۇپ بېرىشكە بۇيرىدى.

ئەمرى ئىبنى ئاس ئۇقياسىنى دولىسىغا ئارتىپ ئوقدانىنى ئېلىپ يەڭگىسى زەينەپنى كاجۇغا ئولتۇرغۇزۇپ كۈپ ـ كۈندۈزدىلا مەككىدىن يولغا چىقتى. ئۇنى كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئېلىپ ماڭغاچقا كىشىلەر تەۋرىنىپ كەتتى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ ئالدىنى توسۇپ زەينەپكە تەھدىت سالدى. بۇ چاغدا ئەمرى ئۇقياسىنى بەتلەپ ئۇلارغا: الله بىلەن قەسەمكى! كىم زەينەپكە يېقىنلىشىدىكەن ئۇنىڭ جېنىنى ئالىمەن! دەپ كىشىلەرنى چېكىندۈردى. چۈنكى ئۇ ئاتقان ئوقى خاتا كەتمەيدىغان مەرگەن ئىدى. بۇ چاغدا كىشىلەر ئارىسىدا تۇرغان ئەبۇ سوفيان ئالدىغا چىقىپ: ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! قۇرالىڭنى يىغىشتۇر، بىز سۆزلىشەيلى دېدى. ئەمرى قۇرالىنى يىغىشتۇرۇۋالدى. ئەبۇ سوفيان ئۇنىڭغا: سەن ياخشى قىلمىدىڭ، سەن زەينەپنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدىلا ئوچۇق ـ ئاشكارا ئېلىپ ماڭساڭ قانداق بولغىنى؟ ئەرەپلەرنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ بەدرىدىكى مەغلۇبىيىتىمىزنى ۋە مۇھەممەدنىڭ قولى ئارقىلىق بىزگە يەتكەن زىياننى بىلىدۇ. سەن مۇشۇنداق ئەھۋالدا زەينەپنى خەلقئالەم ئالدىدا ئوچۇق ـ ئاشكارا ئېلىپ ماڭساڭ باشقا قەبىلىلەر بىزنى قورقانچاق، يارامسىزلار! دەپ زاڭلىق قىلمامدۇ؟ سەن ھازىرچە زەينەپنى قايتۇرۇپ كەتكىن، كىشىلەر زەينەپنى قايتۇرۇپ ئەكەتتى، دەپ ئويلىغاندا ئاندىن ئۇنى يوشۇرۇن ئېلىپ چىقىپ دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بەرگىن، بىزنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتىمىز يوق، دېدى. ئەمىر بۇنىڭغا ماقۇل بولۇپ زەينەپنى مەككىگە قايتۇرۇپ ئەكەلدى ۋە ئۇنى ئارىدىن بىرقانچە

www.munber.org

كۆن ئۆتكەندە كېچىسى ئېلىپ چىقىپ دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىپ قايتىپ كەلدى.

ئەبۇ ئاس ئايالى زەينەپتىن ئايرىلغاندىن كېيىن مەككىدە بىر مەزگىل تۇردى ۋە مەككە فەتھى قىلىنىشتىن سەل ئىلگىرى شامغا تىجارەتكە باردى. ئۇ **200** تۆگە ۋە **175** ئادەمدىن تەركىپ تاپقان كارۋىنى بىلەن مەككىگە قايتىشىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قوشۇنلىرىدىن بىرى مەدىنىگە يېقىن بىر جايدا ئۇنىڭ كارۋىنىنى توسۇپ كارۋانلارنى ئالدىغا سېلىپ ھەيدەپ ماڭدى. لېكىن ئەبۇ ئاس قېچىپ كېتىپ قولغا چۈشمىدى. كېچە كېلىپ قاراڭغۇلۇق ئۆز پەردىسىنى تاشلىغاندا ئەبۇ ئاس قاراڭغۇلۇقتىن پايدىلىنىپ يوشۇرۇنغان ۋە ئېھتىيات قىلغان ھالدا مەدىنىگە كىرىپ زەينەپنىڭ ئۆيىگە كەلدى ۋە ئۇنىڭدىن پاناھلىق تىلىدى، زەينەپ ئۇنىڭغا پاناھلىق بەردى.

ئەتىسى ئەتىگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بامدات نامىزى ئۈچۈن مەسجىتكە چىقىپ مېھراپتا تۇرۇپ ناماز ئۈچۈن تەكبىر ئوقۇۋاتقاندا زەينەپ ئاياللار ئارىسىدا تۇرۇپ: ئى خالايىق! مەن مۇھەممەدنىڭ قىزى زەينەپ، مەن ئەبۇ ئاسقا پاناھلىق بەردىم، سىلەرمۇ ئۇنىڭغا پاناھلىق بېرىڭلار! دەپ توۋلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىن سالام بېرىپ بولۇپ كىشىلەرگە قاراپ: «مەن ئاڭلىغاننى سىلەرمۇ ئاڭلىدىڭلارمۇ؟» دەپ سورىدى. كىشىلەرنىڭ ھەممىسى: ھەئە، ئاڭلىدۇق؟ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىگە قايتتى ۋە قىزى زەينەپكە: سىز ئەبۇ ئاسنى ھۆرمەتلەڭ، لېكىن شۇنى بىلىڭكى ئۇ سىزگە ھالال بولمايدۇ، دېدى. ئاندىن ئۇ مال ۋە كىشىلەرنى ئولجا ئالغان كىشىلەرنى چاقىرىپ: سىلەر ئەبۇ ئاسنى بىلىسىلەر، سىلەر ئۇنىڭ مالىرىنى غەنىمەت ئالدىڭلار، ئەگەر سىلەر ياخشىلىق قىلىپ ئۇنىڭ مالىرىنى قايتۇرۇپ بەرسەڭلار بىز ياخشى كۆرىدىغان بىر ئىشنى

www.munber.org

قىلغان بولىسىلەر، ناۋادا قايتۇرۇپ بەرمەيمەن، دېسەڭلارمۇ مەيلى، چۈنكى ئۇ سىلەرگە اللە بەرگەن غەنىمەت. سىلەر ئۇنىڭغا ھەقلىق» دېدى. ساھابىلار: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! بىز ئۇ ماللارنى قايتۇرۇپ بېرەيلى! دېيىشتى.

ئەبۇ ئاس ماللىرىنى قايتۇرۇۋالغىلى كەلگەندە ساھابىلار ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ ئاس! سەن قۇرەيشلەر ئىچىدە ھۆرمەتكە سازاۋەرسەن، سەن ھەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋە ئۇنىڭ كۈيئوغلىسەن، سەن ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولساڭ، بىز ساڭا بۇ ماللارنىڭ ھەممىسىنى بەرسەك، سەن قېشىڭدىكى مەككە ئەھلىنىڭ بۇ ماللىرىدىن پايدىلىنىپ بىز بىلەن بۇ يەردە قالساڭ بولمامدۇ؟ دېيىشتى، ئۇ: سىلەر مېنى بۇ يېڭى دىنغا ئۆز دىنىمدىن ئالدامچىلىق بىلەن چاقىرىشىڭلار نېمە دېگەن يامان! دەپ جاۋاب بەردى.

ئەبۇ ئاس ماللىرىنى ئېلىپ كارۋىنى بىلەن مەككىدىن يۈرۈپ كەتتى ۋە مەككىگە بېرىپلا ھەربىر ھەق ئىگىسىنىڭ ھەقلىرىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن: ئى قۇرەيش خەلقى! مەندە بېرەرسىڭلارنىڭ ئالماي قالغان مېلى بارمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇلار: يوق، ساڭا اللە ياخشى مۇكاپات بەرسۇن! بىز سېنىڭ ئىنتايىن ۋاپادار ئىكەنلىكىنى بىلدۇق! دېيىشتى، ئەبۇ ئاس ئۇلارغا قاراپ: مەن سىلەرنىڭ ھەقلىرىڭلارنى بېرىپ بولدۇم، ئەمدى بىر اللە دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! اللە بىلەن قەسەمكى! مېنىڭ مەدىنىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئىمان كەلتۈرۈشۈمدىن پەقەتلا سىلەرنىڭ مېنى: ماللىرىمىزنى يەۋالماقچى بولۇپتۇ... دەپ گۇمان قىلىپ قىلىشلارلا توسۇپ قالغان ئىدى، مانا ئەمدى اللە ئالدىدا سىلەرنىڭ ھەقلىرىڭلارنى ئادا قىلىپ بولغىنىمدا ۋە ئۈستۈمدىكى مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلىپ بولغىنىمدا مۇسۇلمان بولدۇم...!

www.munber.org

دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ مەككىدىن چىقىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ كەلگەنلىكىدىن ناھىيىتى خوشال بولدى ۋە ئۇنىڭغا ئايالى زەينەپنى قايتۇرۇپ بەرى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دائىم:« ئەبۇ ئاس ماڭا قىلغان سۆزىدە راستچىل بولدى! ماڭا قىلغان ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى!» دەيتتى.

www.munber.org

ئاسىم ئىبنى سابىت

كىمكى ئۇرۇش قىلسا ئاسىم
ئىبنى سابىتتەك ئۇرۇش
قىلسۇن!

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

پۈتۈن قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن ئوھۇد تېغىغا چىقتى. ئۇلارنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىنى بەدىر ئۇرۇشىدا ئۆلتۈرۈلگەن ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرى ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىش ئىستىكىدە يانغان ئۆچمەنلىك ئوتلىرى كۆيدۈرگەن ئىدى، ئۇلار بۇ ئۇرۇشقا ئەرلىرىنىلا ئېلىپ چىقىپ قالماي بەلكى ئۇرۇش مەيدانىدا ئەسكەرلەرگە مەدەت بېرىش، ئۇلارنىڭ روھىنى ئۇرغۇتۇش... ئۈچۈن قۇرەيشلەرنىڭ ئىچىدىكى ئىززەتلىك خانىم قىزلارنىمۇ بىرگە ئېلىپ چىقىشقانىدى، بۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ سوفيياننىڭ ئايالى ھىند، ئەمرى ئىبنى ئاسنىڭ ئايالى رىيتە، ئېرى بىلەن بىرگە مۇساپە، جۇلاس ۋە كىلاپ قاتارلىق ئۈچ بالىسى بىلەن بىرگە چىقان سۇلافە دېگەن ئايالمۇ بار ئىدى.

ئىككى قوشۇن ئوھۇد تېغى باغرىدا ئۇچرىشىپ ئۇرۇش ئوتى لاۋۇلدىغان پەيتتە، ئۆتبىنىڭ قىزى ھىند ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرغان باشقا ئاياللار قوللىرىغا داپلىرىنى ئېلىشىپ ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ

جەڭ قىلساڭلار ئەگەر سىلەر ئىلگىرلەپ، يولىڭلارغا پاياندازلار سالىمىز!

چېكىنسەڭلار ئارقىڭلارغا بىر قەدەم، سىلەردىن بىز يۈزىمىزنى ئۆرۈيمىز!

www.munber.org

دەپ شېئىر ـ ئوقۇشقىلى تۇردى. بۇنىڭ بىلەن قۇرەيش تەرەپنىڭ ئاتلىقلىرى تېخىمۇ جانلىنىپ كەتتى. بۇ ئۇرۇشتا غەلىبە مۇشرىكلار تەرەپتە بولدى. غەلىبە خوشاللىقىدا مەستخۇش بولغان ئاياللار ئورنىلىرىدىن تۇرۇپ تەنتەنە قىلىشقان ھالدا ئۇرۇش مەيدانلىرىنى ئارىلاپ يۈرۈپ ئۆلۈكلەرنىڭ قۇرساقلىرىنى يېرىشقا، كۆزلىرىنى ئويۇشقا، قۇلاقلىرىنى، بۇرۇنلىرىنى كېسىشكە باشلىدى. ھەتتا ئۇلارنىڭ ھەر بىرى مۇسۇلمان شەھىدلەرنىڭ جەسىدىدىن كېسىۋالغان بۇرۇن قۇلاقلارنى بەدىردە ئۆلتۈرۈلگەن ئاتا ـ ئۇكىلىرىنىڭ ئىنتىقامى ئۈچۈن، بۇلاپكا، ھالقا قىلىپ زىننەت ئورنىدا ئېسىۋېلىشتى.

لىكىن سۇلافىنىڭ ئەھۋالى بۇ ئاياللارنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشىمايتتى، ئۇ چەكسىز بىئاراملىق ۋە تىت ـ تىتلىق ئىچىدە ئېرى ۋە ئۈچ باللىسىنىڭ تىزراق قايتىپ كېلىشىنى، ئۇلار بىلەن بىرگە غەلىبە خوشاللىقىنى تەن ـ تەنە قىلىشنى كۈتەتتى. ئەمما ئۇنىڭ كۈتىشى بىكارغا كەتتى. قانچە كۈتسىمۇ ئۇلارلىنىڭ قايتىپ كەلمىگەنلىكىنى كۆرگەن سۇلامە ئاخىردا ئۇرۇش مەيدانىغا كىرىپ ئۆلۈكلەر ئارىسىدا ئارىلاپ ھەر بىر جەسەتنىڭ چىرايىغا دىققەت قىلىپ قاراشقا باشلىدى. ئۇ تۇيۇقسىز قانغا مىلىنىپ ياتقان ئېرىنى ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن تونۇپ قالدى. ئۇ خۇددى غالجىرلاشقان چىشى يولۋاستەك ئوخشاش چېپىپ ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن ئوغۇللىرىنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئاخىردا ئۈچلا باللىسىنىڭ ئوھۇد تاغ باغرىدا ياتقانلىقىنى، مۇساپە بىلەن كىلاپنىڭ ھاياتىدىن ئايرىلغانلىقىنى، جۇلاسنىڭ بولسا ئاخىرقى تىنىقىدا جان تالىشىۋاتقانلىقىنى كۆردى.

سۇلامە سەكرات ئازابىدا جان تالىشىۋاتقان ئوغلىغا ئۆزىنى ئاتتى ۋە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ

ئوغلىنىڭ بېشىنى قۇچىقىغا ئالدى. ئۇنىڭ پېشانىسى ۋە يۈز - كۆزلىرىدىكى قانلىرىنى سۈرتكۈشكە باشلىدى. قاتتىق قايغۇرغانلىقىدىن ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياش قۇرۇپ قالغانىدى. ئۇ ئوغلىدىن: ئى ئوغلۇم! سېنى كىم يىقىتتى؟ دەپ سورىدى، جۇلاس ئانىسىنىڭ سوئالىغا جاۋاب قايتۇرۇشقا ئۇرۇنغان بولسىمۇ لېكىن ئاغرىق ئازابىدىن ئۇ سۆزلىيەلمەيۋاتاتتى. ئانا سوئالىنى قايتىلىدى، جۇلاس ناھىيىتى تەسلىكتە: مېنى ئاسىم ئىبنى سابىت يىقىتتى ۋە... قىرىندىشىم مۇساپەنى... دېگىنىچە جان ئۈزدى.

سۇلاپە چاچلىرىنى يۇلۇدىغىنىچە ۋاقىراپ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇ لات ۋە ئۇززالار بىلەن قەسەم قىلدۇكى ئاسىم ئىبنى سابىتنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ باش سۆڭىكىدە ھاراق ئىچمىگىچە كۆز يېشىنىڭ قۇرۇمايدىغانلىقىدۇق قەسەم ئىچتى ۋە يەنە ئاسىمنى ئەسىرگە ئېلىپ ياكى ئۆلتۈرۈپ بېشىنى ئېلىپ كەلگەنلەرگە ئېسىل ماللاردىن خالىغانچە بېرىدىغانلىقىغا ۋەدە بەردى.

بۇ خەۋەر قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئىچىدە تېزلا تارقالدى، مەككە ياشلىرىنىڭ ھەر بىرى ئاسىمنى قولغا چۈشۈرۈپ ياكى ئۇنىڭ بېشىنى سۇلاپەگە ئەكېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ئېسىل مۇكاپاتىغا ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىشتى.

مۇسۇلمانلار ئوھۇد ئۇرۇشىدىن كېيىن مەدىنىگە قايتتى، ئۇلار ئۇرۇش ۋە ئۇرۇشتىكى ئىشلارنى ئەسلىشەتتى، ئۇرۇشتا شەھىد قىلىنغان شەھىدلەرنى ئەسلىشەتتى. ئۇلارغا الله دىن رەھمەت تىلىشەتتى. ئۇرۇشتىكى ماھىر چەۋەندازلارنىڭ نەتىجىلىرىنى ماختىشاتتى. ئۇلار تەرىپلىشىۋاتقان كىشىلەر ئىچىدە ئاسىم ئىبنى سابىتمۇ بار بولۇپ، كىشىلەر ئاسىمنىڭ جەڭدىكى باتۇرلىقى، ئۇنىڭ ئۆلتۈرگەن كىشىلىرىنىڭ ئىچىدە بىر ئائىلىدىن بولغان ئۈچ ئاكا - ئۇكىنى بىراقلا ئۆلتۈرگەنلىكىنى ماختاشتى،

www.munber.org

ئارىدىن بىرى: بۇنىڭ ئەجەپلەنگىدەك نېمىسى بار، ئىسىڭلاردىمۇ! دەسلەپ بەدىر ئۇرۇشىغا چىققىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزدىن قانداق ئۇرۇشىدىغانلىقىمىز توغرۇسىدا سورىغاندا ئاسىم: ئوقياسىنى قولىدا تۇتقان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ: ئەگەر قارشى تەرەپ يۈز گەز يېقىنلاشسا بۇ چاغدا جەڭ ئوقيا ئېتىش بىلەن، دۈشمەن نەيزە بويى يېقىنلاشسا نەيزە بىلەن، نەيزە سۇنۇپ ياكى ئىگىلىپ كەتسە نەيزىنى تاشلاپ قىلىچ بىلەن بولىدۇ يەنى جەڭنى قىلىچ بىلەن قىلىمىز، دېۋىدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇرۇش مانا مۇشۇنداق بولىدۇ، كىمكى ئۇرۇشماقچى بولسا ئاسىم ئۇرۇش قىلغاندەك بولسۇن! دېگەن ئەمەسمۇ؟ دېدى.

ئۇھۇد ئۇرۇشى بولۇپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلاردىن ئاسىم ئىبنى سابىت قاتارلىق ئالتە كىشىنى تاللاپ، ئاسىمنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ بىر ئىش ئۈچۈن بىريەرگە ئەۋەتتى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن يولغا چىقتى ۋە سەپەردە مەككىگە يېقىن بىرجايدا كېتىۋاتقاندا ھۇزەيللىكلەردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر ئۇلارنى سېزىپ قېلىپ ئۇلارنى قورشىۋالدى. بۇ ئالتىسى ئۇلار بىلەن ئېلىشماقچى بولغاندا ھۇزەيفەلىكلەر ئۇلارغا: سىلەر بىزگە تەڭ كېلەلمەيسىلەر! تەسلىم بولساڭلار بىز سىلەرگە يامانلىق قىلمايمىز، بۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرگە ۋەدە بېرىمىز، دېيىشتى.

بۇ چاغدا ساھابىلار قانداق قىلىش توغرۇسىدا مەسلىھەتلەشكەندەك بىر - بىرىگە قاراشتى، ئاسىم بۇرادەرلىرىگە: مەن مۇشرىكلارنىڭ قولىغا چۈشمەيمەن، دېگىنىچە سۇلاپىنىڭ جاكارلىغان قەسىمنى ئەسلىدىدە قىلىچىنى يالاڭاچلاپ تۇرۇپ اللهغا: ئى الله! مەن دىنىڭنى قوغدايمەن، ئى الله مەن دىنىڭنى قوغدايمەن! سەن مېنىڭ گۆش - سۆڭەكلىرىمنى قوغدىغىن! ئۇنى دۈشمەنلىرىڭدىن بىرەرسىنىڭ قولىغا چۈشۈرمىسەڭ!... دەپ دۇئا

قىلدى ـ دە ھۇزەيلىلىكلەرگە قاراپ ئېتىلدى. بۇرادەرلىرىدىن ئىككىسى ئۇنىڭغا ئەگەشتى ۋە قاتتىق ئېلىشىپ بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى شەھىد قىلىندى. قالغان ئۇچىسى تەسلىم بولغان ئىدى، ئۇلارنىمۇ ئۇ مۇشرىكلار ئالدام قولغا چۈشۈرۈۋالغاندىن كېيىن قەبىھ يوللار بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتىشتى.

ھۇزەيلىلىكلەر دەسلەپتە ئۆزلىرى ئۆلتەرگەن كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ئاسىم ئىبنى سابىتنىڭمۇ بارلىقىنى بىلمەيتتى. كېيىن بۇنى بىلگەندە ئۇلار ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كېتىشتى ۋە نۇرغۇن مۇكاپاتتىن ئۇمىدلىنىپ كېتىشتى. نېمىشقا خوش بولمىسۇن؟! چۈنكى ئۇلار ئەسلىدە ئۆلتۈرسە نۇرغۇن مۇكاپات بېرىلىشى شەرت قىلىنغان بىرىنى ئۆز قوللىرى بىلەن ئۆلتۈرگەن تۇرسا!

ئاسىم ئىبنى سابىت ئۆلتۈرۈلۈپ ئارىدىن بىر قانچە سائەت ئۆتە ـ ئۆتمەي قۇرەيلىكلەر بۇنى ئاڭلىدى، چۈنكى ھۇزەيفىلىلىكلەرنىڭ ماكانى مەككىگە يېقىنلا بىر جايدا ئىدى. ئۇلار سۇلاپىنىڭ ھەسرىتىنى بېسىلدۇرۇش ئۈچۈن ئاسىمنىڭ بېشىنى بېرىشنى ئۈمىد قىلىپ ھۇزەيفەلىلىكلەرگە نۇرغۇن سوغا ـ سالاملار بىلەن ئەلچى ئەۋەتتى. ھۇزەيفەلىكلەر ئاسىمنىڭ كاللىسىنى كېسىش ئۈچۈن جەسەدنىڭ قېشىغا كېلىشتى، بىراق جەسەدنىڭ ئەتراپىغا نۇرغۇنلىغان ھەرىلەر ئولاشقان بولۇپ بۇ ھەرىلەر ھەر بىر يېقىنلاشقۇچىنى چېقىپ ھېچكىمنى جەسەد قېشىغا يېقىن كەلتۈرمىدى، ئۇ كىشىلەر: كەچ بولسۇن، كەچتە ھەسەل ھەرىلىرى تارقايدۇ، شۇ چاغدا كېلەرمىز، دەپ يېقىن بىر يەرگە بېرىپ ئولتۇرۇشتى. بىراق كۈندۈز كېتىپ كېچىنىڭ كېلىشى بىلەن ئاسماننى قارا بۇلۇت قاپلاپ شۇنچىلىك قاتتىق يامغۇر ياغدىكى، گويا كى زېمىن يۈزىدىكى جانلىقلار بۇنداق قاتتىق يامغۇر كۆرمىگەن ئىدى. پۈتكۈل جىلغىلار شۇنداق تېزلىكتە سۇغا تولۇپ كەتتى. ھەممە يەر كەلكۈننىڭ ھۇجۇمى ئاستىدا قالدى. تاڭ

www.munber.org

ئاتقاندا ئۇلار ئاسمىنىڭ جەسىدىنى ئىزدىشىپ ھەممە ياقلارغا بېرىپ باقان بولسىمۇ ھېچنەردىن تاپالمىدى. چۈنكى كەلگۈن ئۇنىڭ جەسىدىنى يىراق – يىراق جايلارغا ئېلىپ كەتكەن ئىدى. اللە ئاسمىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ ئۇنىڭ جەسىدىنىڭ پارچىلىنىشتىن، مۇشرىكلارنىڭ ئۇنىڭ بېشىدا ھاراق ئىچىشتىن ساقلاپ قالغانىدى.

اللە غا شۈكۈرلەر بولسۇنكى! اللە ھەرگىزمۇ مۆئلەرگە قارشى ھالدا كاپىرلارغا ياردەم بەرمەيدۇ!

www.munber.org

سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتتەلىپ

سەفىيە الله نىڭ
دىنىنى قوغداش يولىدا
تۇنجى بولۇپ مۇشرىك
ئۆلتەرگەن ئايالدۇر.

ئەرلەر شۇنچە يۇقىرى ھۆرمەت ۋە ئىكرام بىلەن تەرىپىنى قىلىدىغان بۇ تەمكىن، ئەقىللىق ۋە قەھرىمان ئايال كىم؟ ئىسلام تارىخىدا مۇشرىك ئۆلتەرگەن ئاياللارنىڭ تۇنجىسى بولغان بۇ باتۇر ئايال كىم؟ مۇسۇلمانلار ئىچىدە الله يولىدا قىلىچ كۆتەرگەن تۇنجى ئاتلىق پەھلىۋاننى تەربىيلەپ مۇسۇلمان قوشۇنى سېپىگە قاتقان كەسكىن تەدبىرلىك بۇ ئايال كىم؟

بۇنچىلىك كۆپ سورالغان بۇ ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاممىسى، قۇرەيش قەبىلىسى ھاشىم جەمەتىدىن بولغان ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ قىزى - سەفىيەدۇر.

بۇ نېئمەتلىك ئايال نەسەپ جەھەتتىن ھەر تەرەپتىن ئېسىل نەسەپ بىلەن نېئمەتلەنگەن بولۇپ ئۇنىڭ ئاتىسى ئابدۇلمۇتتەلىپ بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چوڭ دادىسى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ ئاقساقىلى ۋە ئۇلار ئىتائەت قىلىدىغان كاتتا بېشى ئىدى، ئانىسى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى ئامىنەنىڭ ھەمشىرىسى ھالە بىنتى ۋەھەپ ئىدى. بۇندىن باشقا يەنە نىكاھ جەھەتتىنمۇ ئېسىل مەرتىۋىلىك ئورۇنغا چىققان بولۇپ ئۇنىڭ بىرىنچى ئېرى بەنىي ئۇممەيە قەبىلىسىنىڭ كاتتىۋشى بولغان ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھەربىنىڭ قېرىندىشى ھارىس ئىبنى ھەرب، ئىككىنچى ئېرى ھەزرىتى خەدىچە ئانىمىزنىڭ

www.munber.org

قىرىندىشى ئەۋۋام ئىبنى خۇۋەيلىد ئىدى. الله ئۇنىڭ ئوغلى زۇبەير ئىبنى ئەۋۋامنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياردەمچىسى قىلىش ئارقىلىق ئۇنى ئىسلام تەرەپتىن كىشىنىڭ دىلىرى سۆيۈنگىدەك بىر نېمەت ئاتا قىلدى.

سەفىيەنىڭ ئىككىنچى ئېرى ئەۋۋام ۋاپات بولۇپ كەتكەندە ئۇلارنىڭ يالغۇز ئوغلى زۇبەير تېخى كىچىك بولۇپ، سەفىيە بۇ بالىسىنى چاپا ـ مۇشەققەتلەرگە چىداق يارامىلىق، باتۇر بىر جەڭچى قىلىپ يېتىشتۈرۈشكە تىرىشتى. ئۇنىڭ ئوينايدىغان ئويۇنلىرىنىمۇ ئوقيا ئېتىش، قورال ياساش، خەتەرلىك ئورۇنلارغا كىرگۈزۈپ ۋە چىقىرىش، ھەرقانداق قىيىن بىر جايلاردىن چىكىنمەي ئىلگىرلەشتەك پائالىيەتلەر بولۇشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى. بالا بۇنداق ئويۇنلار ئارقىلىق ئويناشتىن باش تارتقاندا ياكى چېكىنگەندە ئانىسى ئۇنى قاتتىق ئۇراتتى، ھەتتا بۇ ھەقتە زۇبەيرنىڭ تاغىلىرى تەرىپىدىن قاتتىق ئەيىبلىنىپ: كىچىككىنە بالىنى شۇنداقمۇ ئۇرغان بارمۇ؟ ئانا تۇرۇپ بالىنى شۇنداق ئۇرامسىز؟!... دېگەندە سەفىيە ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

كىم مېنى بالىنى ئۇردى دېگەنلەر،

بىلمىدى مەقسىتىم ھەقىقىتىمنى.

ئارزۇيۇم باتۇر بوپ يېتىشسىكەن ئۇ،

غەنىمەت ئالغۇچى يېڭىپ دۇشمەننى.

الله پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى توغرا ۋە ھەق دىن بىلەن ئەۋەتكەندە ۋە ئۇنى يېقىن تۇغقانلىرىدىن باشلاپ ئاگاھلاندۇرۇشقا بۇيرۇغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇلمۇتەللىپ جەمەتىدىكى ئەر ـ ئايال، قېرى ـ ياش ھەممىسىنى يىغدى ۋە ئۇلارغا تەشۋىق قىلىپ:

www.munber.org

www.munber.org

«ئى مۇھەممەدنىڭ قىزى فاتىمە! ئى ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قىزى سەفىيە! ئى ئابدۇل مۇتەللىپنىڭ جەمەتى! مەن اللە نىڭ دەرگاھىدا مەن سىلەر ئۈچۈن ھېچنېمىگە كاپالەتلىك قىلالمايمەن!» دېدى ۋە ئۇلارغا تەبلىغ قىلىپ ئۇلارنى اللە غا ئىشىنىشكە ۋە ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاشقا چاقىردى.

ئۇلاردىن ئىلاھىي نۇرغا يۈزلەنگىنى يۈزلەندى، يۈزلەنمىگىنى يۈز ئۆردى. سەفىيە اللە نىڭ بىرلىكىگە ئىشەنگەن، پەيغەمبەرنىڭ راستلىقىنى تەستىقلىغان كىشىلەرنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكىلىرىدىن بولدى بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇق مەرتىۋىسى ھەر تەرەپتىن مۇكەممەل بولغان بولۇپ، ئىسلام ئۇنى ھەقىقىي ئۇلۇغ مەرتىۋىگە ئىگە قىلدى.

سەفىيە ئوغلى زۇبەيىر بىلەن مۇسۇلمانلار سىپىگە قەدەم قويدى ھەم بۇرۇن ئىسلامغا كىرگەن بارلىق مۇسۇلمانلار بېشىدىن كەچۈرگەن ئازاپ ئوقۇبەتنىڭ ھەممىسىنى بېشىدىن كەچۈردى. اللە پەيغەمبىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا ھاشىم جەمەتىدىن بولغان ئابرويلۇق بۇ ئېسىل خانىم ئۆتمۈشكە دائىر بارلىق ئەسلىمىلەر، نام - ئابروي، شانۇ - شەۋكىتىنى مەككىدە قالدۇرۇپ اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى تەرىپىگە ھىجرەت قىلىپ مەدىنىگە يول ئالدى.

يېشى ئاتمىشقا يېقىنلاشقان بۇ خانىمنىڭ جەڭ مەيدانلىرىدا قالدۇرغان ئۇنتۇلغۇسىز ئىش - ئىزلىرى كىشىلەرنى تىخىمۇ ھەيران قالدۇرارلىق بولۇپ بىزنىڭ ئۇ ئىش - ئىزلاردىن تۆۋەندىكى ئىككى مىسالنى كەلتۈرۈشىمىزلا بىزنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن تەرىپىمىزگە دەلىل بولالايدۇ.

ئۇ ئىككى مىسالنىڭ بىرى ئوھۇد كۈنىدىكىسى بولۇپ، سەفىيە بۇ ئۇرۇشقا مۇسۇلمان قوشۇنىدىكى ئاياللار سېپىدە چىققان

ئىدى، جەڭ مەيداندا ئۇ سۇ يەتكۈزۈپ بېرىش، يۇرۇلغان ئوقيا ۋە ئوقلارنى ئوڭشاشتەك ئىشلار بىلەن شۇغۇللىناتتى. لېكىن ئۇنىڭ پۈتۈن دىققىتى جەڭ مەيدانىنىڭ ئەھۋالىنى كۈزۈتۈش بىلەن ئاۋارە ئىدى. بۇنىڭ ھەيران قالارلىق نېمىسى بار؟ چۈنكى ئۇ جەڭ مەيداندا الله نىڭ ئەلچىسى ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشىنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، قېرىندىشى ھەمزە ئىبنى مۇتەللىپ، الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ياردەمچىسى بولغان زۇبەير يەنە نۇرغۇن مۇسۇلمان ئەسكەرلىرى جەڭ قىلىۋاتسا... ھەممىدىن مۇھىمى ئۇ ئەڭ قىزىقىدىغان نەرسە ئۇ ئارقىلىق ياكى شەھىدلىككە ئېرىشىپ الله نىڭ مەڭگۈلۈك نېئمىتىگە ئېرىشىش ياكى تىرىك قالغاندىمۇ جىھاد قىلىپ دۈشمەن بىلەن ئۇرۇشقانلىقىنىڭ ئەجرىنى ئېلىشتىن ئىبارەت بىر مۇقەددەس ساۋاپ مەنبەسى بار ئىدى.

جەڭ مەيدانىنى ئەستايىدىل كۈزەتكەچ ئۆز ئىشىنى قىلىۋاتقان سەفىيە تۇيۇقسىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدا بىر قانچە كىشىدىن باشقا كىشىلەرنىڭ ھەر تەرەپكە تارقاپ كەتكەنلىكىنى، مۇشرىكلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا يېقىنلىشىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە قەستلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى ـ دە قولىدىكى سۇ قاچىسىنى چۆرۈۋېتىپ خۇددى ياللىرىنى ھۆجۈمدىن قوغدىماقچى بولغان چىشى يولۋاسقا ئوخشاش جەڭ مەيدانىغ ئېتىلىپ بارغىنىچە قېچىپ كېتىۋاتقانلارنىڭ بىرىنىڭ قولىدىن بىر تال نەيزىنى يۇلۇپ ئالدى ـ دە سەپلەرنى بۇسۇپ ئۆتۈپ دۈشمەن ئەسكەرلىرىنى نەيزىسى بىلەن ئۇرۇپ ئالغا ئىلگىرلەشكە باشلىدى ۋە: الله نىڭ پەيغەمبىرىنى يالغۇز تاشلاپ قاچامسىلەر؟ دەپ ۋاقىراپ نىدا قىلىشقا باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەفىيەنىڭ سەپلەرنى بۆسۈپ كېلىۋاتقان سەفىيەنى كۆرۈپ ئۇنىڭ دۈشمەن تەرىپىدىن

www.munber.org

ئۆلتۈرۈلۈپ جەسەدى پارچىلىنىۋېتىلگەن قېرىندىشى ھەمزىنى كۆرۈپ قورقۇپ كېتىشتىن ئەنسىرەپ زۇبەيرگە: ئۇ ئايالغا دىققەت قىل! ئۇ ئايال! دېگىنىچە سەفىيەنىڭ ئالدىغا ئىلگىرلەپ كېلىۋېرىشىدىن توساپ قالماقچى بولدى. زۇبەير بولسا: ئانا! ئارقىڭىزغا يېنىڭ، ئانا! ئارقىڭىزغا يېنىڭ، دېدى. سەفىيە ئۇنىڭغا:

نېرى تۇر، بۇ يەردە سېنىڭ ئاناڭ يوق... دېدى. زۇبەير: ئانا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىزنى قايتسۇن! دەيدۇ، دېدى. سەفىيە: نېمە ئۈچۈن؟ مەن قېرىندىشىم ھەمزىنىڭ پارچىلانغانلىقىنى ئاڭلىدىم، ئۇ الله يولىدا! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ چاغدا: ئى زۇبەير! ئۇنى قويۇۋەت، دېدى. زۇبەير ئانىسىنىڭ يولىنى قويۇۋەتتى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا ئۇ قېرىندىشى ھەمزىنىڭ جەسىدىنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭ قورسىقىنىڭ يېرىلىپ يۈرىكىنىڭ سۇغۇرۇۋېلىنغانلىقىنى، قۇلاق ۋە بۇرۇنلىرىنىڭ كېسىۋېلىنىپ چىرايىنىڭ تونۇغۇسىز دەرىجىدە بۇزۇۋېتىلگەنلىكىنى كۆرۈپ: ئى الله! ئۇ سېنىڭ يولۇڭدا! مەن الله نىڭ ھۆكمىگە رازى بولدۇم، الله بىلەن قەسەمكى! مەن سەبرى قىلىمەن ۋە الله دىن بۇ ئىشلارغا الله تەرىپىدىن ئەجىر ئۈمۈد قىلىمەن! دېدى.

مانا بۇ ئۇنىڭ ئوھۇد كۈنىدىكى مەيدانى، ئۇنىڭ خەندەك ئۇرۇشى بولغان چاغدىكى كۆرسەتكەن قەھرىمانلىقى، ئۇنىڭ نەقەدەر زېرەك، ئەقىللىق ۋە باتۇر ئىكەنلىكىنىڭ يەنە بىر ئىپادىسى.

بىرەر ئۇرۇشقا چىقماقچى بولسا ئالاھىدە قوغدۇغۇچى قوشۇن ۋە مۇھاپىزەتچىلەر بولمىغان ئەھۋالدا ئاياللار ۋە باللارنى مەدىنىكى بىرەر مۇستەھكەم قورغان ئىچىگە ئەكىرىپ قويۇش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دائىملىق ئادەتلىرىدىن ئىدى.

www.munber.org

خەندەك ئۇرۇشىغا چىقىش ئالدىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاممىلىرىنى، ئاياللىرىنى ۋە باشقا مۇسۇلمانلارنىڭ ئاياللىرى بىلەن ئۆلارنىڭ ئۇشاق باللىرىنى ھاسسان ئىبنى سابىتقا دادىسىدىن مىراس قالغان قورغان ئىچىگە ئەكىرىپ قويىدى، بۇ مەدىنىدىكى قورغانلار ئىچىدە ئەڭ مۇستەھكەمى ئىدى. بۇ قورغاننىڭ تاملىرى ھەم ناھىيىتى ئېگىز ئىدى.

مۇسۇلمانلار خەندەك ئەتراپىغا يىغىلىپ دۈشمەن ۋە ئۇنىڭ ياردەمچى قوشۇنلىرىغا تاقابىل تۇرۇشتەك ئۇرۇش ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش تۇرغان بىر پەيتتە سەفىيە تۈن قاراڭغۇسىدا ھەركەتلىنىۋاتقان بىر سايىنى كۆرۈپ قالدى، ئۇ قۇلاق سېلىپ ئاڭلاپ ئۇ سايىدىن چىقان شەپىگە قۇلاق سېلىشقا باشلىدى. ئەسلىدە بىر يەھۇدىي قورغان تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان ئىدى. ئۇنىڭ مەقسىتى بولسا قورغان ئىچىدىكىلەرنىڭ ئەھۋالىنى تىڭ ـ تىڭلاش بولۇپ ئۇ بۇ مەقسەتتە قورغان ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى.

سەفىيە بۇ يەھۇدىينىڭ قورغان ئىچىدە تۇرغان كىشىلەر پەقەت ئاياللار ۋە باللاردىنلا ئىبارەتمۇ ياكى ئۇلارنىڭ مۇھاپىزەتچىسىمۇ بارمۇ؟ دەپ ئەھۋال ئۇققىلى كەلگەن يەھۇدىي جاسۇسى ئىكەنلىكىنى بىلدى ـ دە كۆڭلىدە بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدىكى كېلىشىمنى بۇزۇپ قۇرەيش ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەنلەرگە ياردەم بەرگىلى كېلىپتۇ، ناۋادا ئۇلار بۇ قورغانغا كېلىپ قالسا بۇ يەردە بىرمۇ ئەركىشى يوق، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەڭگە يارايدىغان ئەرلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇرۇشقا ئېلىپ چىققىپ كەتكەن، ئەگەر الله نىڭ بۇ دۈشمەنلىرى بۇ يەردىكىلەرنىڭ قوغدىغۇچىسىز قالغان ئاياللار ۋە باللاردىنلا ئىبارەت ئىكەنلىكىنى بىلسە ئاياللارنى ئەسىرئالىدۇ، باللارنى قول

www.munber.org

قىلىدۇ، مۇسۇلمانلارغا بۇ بىر چوڭ مۇسىبەت بولىدۇ، دېگەنلەرنى ئويلىدى ـ دە ياغلىقىنى ئېلىپ بېشىنى يۆگىدى، كىيىمىنى چىڭ باغلاپ قولىغا كالتەكنى ئالدى، ئۇ قەلئەنىڭ ئىشىكىنىڭ قىشىغا كېلىپ ئىشىكنى ئاستا قىيا ئېچىپ ئۆزىنى ئىشىكنىڭ ئارقىسىغا دالدىغا ئالدى، سەفىيە ئۆزىنىڭ تۇرغان ئورنىنىڭ دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلىشقا تامامەن مۇمكىن بولغانلىقىنى جەزىم قىلغاندىن كېيىن، كالتەكنى ئېگىز كۆتۈرۈپ دۈشمەننىڭ بېشىغا زەرىپ بىلەن ئۇردى، ھەددىدىن قاتتىق ئۇرغاچقا كاكتەك ئۇنىڭ قولىدىن قاڭقىپ چۈشۈپ كەتتى، ئۇ كالتەكنى قولىغا ئېلىپ ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى قېتىم ئۇردى، يەھۇدىي يىقىلىپ شۇھامان جان بەردى.

سەفىيە جەسەتنىڭ يېنىغا بېرىپ يېنىدىكى پىچىقى بىلەن ئۇنىڭ كاللىسىنى كېسىۋېلىپ ئۇنى سېپىل تېمىدىن ئارتۇلدۇرۇپ تاشلىدى، باش دومىلاپ سېپىل سىرتىدا ئۇنىڭ خەۋىرىنى كۈتۈپ تۇرغانلارنىڭ ئالدىغىلا چۈشتى، بۇنى كۆرگەندىن كېيىن ئۇلار: مۇھەممەد ئاياللار ۋە بالىلارنى مۇھەپىزەتسىز تاشلاپ قويماپتۇ، دېيىشىپ تىكىۋېتىشتى.

اللہ ئابدۇلمۇتەلىپنىڭ قىزى سەفىيەدىن رازى بولسۇن! ئۇ مۇسۇلمان ئاياللىرىغا تەڭداشسىز بىر قەھرىمانلىق نەمۇنىسىنى ياراتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ بىر بالىسىنى ھەقىقىي يارامىلىق قىلىپ تەربىيلەپ چىقىشتا بولسۇن، اللہ يولىدا شەھىد بولغان قېرىندىنىشىغا ماتەمدار بولغان ئەھۋالدا سەۋرى قىلىشتا بولسۇن ۋە ياكى نۇرغۇن قىيىنچىلىقلارغا دۇچ كەلگەندە ئۆزىنىڭ ئەقىل ـ ئىقتىدارىنى نامايەندە قىلىشتا بولسۇن ئۇ مۇسۇلمانلارغا ناھىيىتى بىر ياخشى ئۆرنەك بولدى، تارىخ ئۆزىنىڭ نۇرلۇق بەتلىرىگە: ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قىزى سەفىيە ئىسلامدا مۇشرىك ئۆلتەرگەن مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ تۇنجىسى، دەپ يازدى.

www.munber.org

www.munber.org

ئۇتبە ئىبنى غەزۋان

ئۇتبەنىڭ ئىسلامدا ئورنى بار.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئۇخلاش ئۈچۈن ئورنىغا كېلىپ ياتتى، بىراق ئۇنىڭ ئۇيقۇسى كەلمىدى، چۈنكى بۇرەيدە ئۇنىڭغا: پارىس قوشۇنلىرى مەغلۇپ بولۇپ مۇسۇلمان قوشۇنلىرىغا تەسلىم بولايلا دېگەندە ئۇلارغا ئۇ يەر- بۇ يەردىن ياردەم كېلىپ ئۇرۇشنى قايتىدىن باشلاۋاتىدۇ، دەپ خەۋەر ئېلىپ كەلگەن ئىدى. خەۋەردە يەنە "ئۇبەللە" شەھىرىنىڭ مەغلۇبىيەتكە يۈزلەنگەن پارىسلىقلارنىڭ ئارقا سەپ بازىسى قاتارىدا تەمىنات بىلەن تەمىنلەۋاتقانلىقىدىنمۇ ئۈچۈر بېرىلگەن ئىدى. ئۆمەر ئۇبەللە شەھىرىنى پەتھى قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ پارىس قوشۇنىغا ياردەم بېرىش يولىنى ئۈزۈش ئۈچۈن قوشۇن ئەۋەتمەكچىمۇ بولدى، بىراق ئادەمنىڭ ئازلىقىنى ئويلاپ بۇ خىيالىدىن ياندى. چۈنكى ئۆمەرنىڭ قېشىدا ئاز ساندىكى ياشانغان كىشىلەردىن باشقا ھەممىسى ئۇرۇشقا چىقىپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ بۇرۇنقى يولىنى يەنى قوشۇننىڭ ئازلىقىدىن ئىبارەت بۇ بوشلۇقنى قوماندانىنىڭ پاراستى بىلەن تولدۇرۇشتەك تەدبىرىنى ئىشقا سالدى، ئۇ كىشىلەرنى بىر- بىرلەپ خىيال ئېكرانىدىن ئۆتكۈزدى، ئۇنىڭ خىيالىغا تۇيۇقسىز كەلگەن بىرسىنىڭ ئىسمى بىلەن ئۆزىمۇ تۇيمايلا: تاپتىم! تاپتىم! دەپ ۋاقىرىۋەتتى، ئاندىن بىرئاز پەسكويغا چۈشۈپ بېشىنى ياستۇققا قايتا قويغاندىن كېيىن خىيالىدىن: ئۇ دېگەن بەدىر، ئوھۇد، خەندەك ۋە باشقا ئۇرۇشلارغا

www.munber.org

قاتناشقان مۇجاھىد، يەمامە ئۇرۇشىنىڭ مەيدانلىرىمۇ ئۇنىڭ ئۇچۇن شاھىد، ئۇنىڭغا بىرەر تال ئوق ياكى بىرەر قىلىچمۇ خاتا تېگىپ كېتىپ قالمىغان، ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇ زېمىن يۈزىدە ئەڭ بالدۇر ئىمان ئېيتقان يەتتە كىشىنىڭ يەتتىنچىسى، شۇنداقلا ئىسلامدىكى ئىككى قېتىم ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ بىرى، دېگەنلەرنى كەچۈردى.

تاڭ ئاتقاندا ئۆمەر: ئۆتبە ئىبنى غەزۋانى چاقىرىڭلار! دېدى. ئۇ چاقىرىلىپ كېلىنگەندىن كېيىن ئۆمەرئۇنى ئۇچ يۈز ئون نەچچە ئادەمگە باشلىق قىلىپ بۇ قوشۇننىڭ بايرىقىنى تۇتقۇزدى ۋە ئۇنىڭغا ئارقىسىدىن يەنە ئەسكەر تولۇقلاپ ئەۋەتىپ بېرىدىغانلىقىنى ۋەدە قىلدى.

بۇ كىچىك قوشۇن يولغا چىقىشقا ھازىرلاندى، قوشۇننى ئۇزۇتۇش ئالدىدا ئۆمەرقوماندانغا: ئى ئۆتبە! مەن سېنى ئۇبەللە شەھرىگە ئەۋەتمەكچى بولۇۋاتىمەن، ئۇ دۈشمەن ئىستىھكامى، مەن اللّٰه دىن ساڭا ياردەم بېرىشىنى سورايمەن، سەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ئۇ يەردىكى كىشىلەرنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلغىن، ئۇلاردىن دەۋەتىڭگە ئاۋاز قوشقانلارنى قوبۇل قىلغىن، ئۇنىمىغانلاردىن تۆلەم ئال، تۆلەمگىمۇ ئۇنىمىغانلارنىڭ گەدىنىگە قىلىچ ئۇر! مەيلى قانداقلا ئەھۋالدا بولسۇن مەسئۇل قىلىنغان ئىشىڭدا اللّٰه دىن قورق! كۆڭلۈڭنى كىبىر ۋە تەمادىن يىراق تۇت! بىلگىنكى سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولغان، اللّٰه پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سەۋەبى بىلەن اللّٰه سېنى خارلىقتىن ئەزىزلىككە كۆتەرگەن زاتسەن، سەن ھەتتا كۈچۈيۈپ ھوقۇق تۇتقان قوماندانلىق مەرتىۋىسىگە كۆتۈرۈلدىڭ، سېنىڭ قوشۇندىكى ھەرقانداق بۇيرۇقىڭ ئىجرا قىلىنىدۇ، دېگەن سۆزۈڭ كۈچكە ئىگە بولىدۇ، ئەگەر سەن ئېزىپ كېتىپ قالمىساڭلا بۇنىڭدىنمۇ ياخشى نېمەت بولامدۇ؟! دېدى.

www.munber.org

ئۆتبە قوشۇن بىلەن ئۇبەللە شەھىرىگە قاراپ يۈرۈپ كەتتى، قوشۇندا ئۇنىڭ ئايالى ۋە قوشۇندىكىلەرنىڭ ئاياللىرىدىن بولۇپ تۆت ـ بەشتەك ئايال بار ئىدى. ئۇلار يۈرۈپ ئۇبەللە شەھىرىگە ئانچە يىراق بولمىغان بىر قومۇشلۇققا چۈشتى. ئۇلاردا يېگۈدەك بىر نەرسە يوق ئىدى. قورساقلىرى بەك ئېچىپ كەتكەچكە قوشۇندىكى بەزى كىشىلەرگە ئۆتبە: بۇ يەردىن يېگىدەك بىر نەرسە ئىزدەپ بېقىڭلار، دېدى. ئۇلاردىن بىر قىسمى ئاچلىقتا دال بولغۇدەك بىرنەرسە تېپىش كېلىش ئۈچۈن يۈرۈپ كەتتى، كەتكەنلەرنىڭ تېپىپ كەلگەن تامىقى توغرۇلۇق ناھىيىتى قىزىقارلىق بىر ۋەقەلىك بار بولۇپ بۇنى تاماق ئىزدەك كەتكەنلەردىن بىرى ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرسۇن، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: بىز يېمەكلىك ئىزدەپ بىر دەرەخزارلىققا كېلىپ قالدۇق، بۇ يەردە ئىككى سېۋەت بار بولۇپ بىرىنىڭ ئىچىدە خورما يەنە بىرىنىڭ ئىچىدە پوستا سېرىق بولغان ئاق دانچىلار بار ئىكەن، بىز ئۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ قوشۇن تەرەپكە قايتتۇق، ئىچىمىزدىن بىرى سېۋەتكە قاراپ: بۇ دۈشمەنلەرنىڭ بىزگە تەييارلاپ قويغان زەھىرى بولۇشى مۇمكىن، ئۇنىڭغا يېقىنلاشماڭلار! دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە بىر سېۋەتتىكى خورمىلارنى يېيىشكە باشلىدۇق، دەل شۇ چاغدا نوختىسىنى ئۈزۈۋالغان بىر ئات كېلىپ سېۋەتتىكى دانىنى يېيىشكە باشلاپتۇ، بىز ئاتنىڭ تېزلا ئۆلۈپ ھارام بولۇپ قېلىشىدىن ئىلگىرى ئۇنىڭ گۆشىدىن پايدىلىنىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلتۈرۈۋشكە تەمشىلىۋېدۇق ئاتنىڭ ئىگىسى قىشىمىزغا كېلىپ: ئۇنى قويۇۋېتىڭلار! مەن ئۇنى كېچىچە كۈزۈتەي، ئەگەر ئۇنىڭ ئۆلۈپ قېلىش ئېھتىماللىقىنى سەزسەملا مەن ئۇنى بوغۇزلىۋالىمەن، دېدى.

ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئاتقاندا بىز ئاتنىڭ ھېچقانداق بىر زىيان ـ زەخمەتسىز تۇرغانلىقىنى كۆردۇق، بۇ چاغدا سىڭلىم ماڭا:

www.munber.org

ئاكا! مەن دادامدىن:زەھەر ئوتتا قىزدۇرۇلۇپ پىشۇرۇۋېتىلسە زەرەر قىلالمايدۇ، دەپ ئاڭلىغانىدىم، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىز ھېلىقى دانچىدىن ئازراق ئېلىپ قازانغا سېلىپ ئوت قالاپ قىزىتىشقا باشلىدۇق، بىردەمدىن كېيىن سىڭلىم: كېرىڭلار، ئۇنىڭ قانداق قىزارغانلىقىغا قاراڭلار! دېدى. قارىساق ئۇنىڭ رەڭگى قىزىرىپ پوستى ئېتىلىشقا، ئىچىدىن ئاق دانچىلار ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىغان ئىدى. بىز ئۇنى يېيىش ئۈچۈن تاۋاقلارغا ئالدۇق، ئۆتبە بىزگە: الله نىڭ ئىسمىنى ئاتاپ يەڭلار! دېدى. بىز ئۇنى يىدۇق، ئۇ ئىنتايىن تەملىك يېمەكلىك ئىكەن، بىز كېيىنچە بۇ يېمەكلىكنىڭ گۈرۈچ ئىكەنلىكىنى بىلدۇق.

ئۆتبە كىچىك بۇ قوشۇن بىلەن يولغا چىققان ئۇبەللە شەھىرى بولسا دەجلە دەرياسىنىڭ قىرغىقىغا جايلاشقان سېپىللىق شەھەر بولۇپ پارىسلار بۇ شەھەرنى قورال - ياراغ ئىستىھكامى قىلغان ھەمدە دۈشمەنلەرنى كۈزۈتۈش ئۈچۈن سېپىل تاملىرىدىن روجەكلىك مۇنارلارنى سالغان ئىدى. لېكىن بۇلار ئۆتبەنىڭ كىچىك قوشۇنىنىڭ بۇ شەھەرگە كىرىشىنى توسۇپ قىلىشتا ھېچنېمىگە ئەسقاتمىدى. بۇ چاغدا بۇ ھۇجۇمچى قوشۇندا ئاز ساندىكى ئاياللارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالتە يۈزدىن سەل ئارتۇق كىشى بار ئىدى. ئۆتبەنىڭ يېنىدا قىلىچ ۋە نەيزىدىن باشقا قورال يوق ئىدى. ئۆتبە ئەقلىنى ئىشقا سالماقتىن باشقا چارە يوقلۇقىنى تونۇپ يەتتى.

ئۆتبە ئاياللارغا ئۇچىغا بايراق چىگىلگەن نەيزىلەرنى تەييارلاپ بەردى ۋە ئۇلارنى بۇ بايراقلارنى كۆتۈرۈپ قوشۇننىڭ ئارقىدىن مېڭىشقا بۇيرۇپ: بىز شەھەرگە يېقىنلاشقىنىمىزدا سىلەر بىزنىڭ كەينىمىزدىن چاڭ - توزاڭ شۇنداق چاڭ - توزاڭ چىقىرىڭلاركى بۇ توزاڭلار ھاۋانى بىر ئالسۇن! دېدى.

www.munber.org

ئۇلار يۇرۇپ ئۇبەللە شەھرىگە يېقىنلاشقاندا پارس قوشۇنلىرى ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى ۋە مۇسۇلمانلار قوشۇننىڭ ئۆزلىرى تەرەپكە ئىلگىرلەپ كېلىۋاتقانلىقىنى، ئۇلارنىڭ كەينىدە لەپىلداۋاتقان بايراقلارنى، ھاۋانى بىر ئالغان چاڭ - تۇزاڭنى كۆردى - دە، جىددىيلىشىپ: بۇ كېلىۋاتقانلار قوشۇنىڭ ئالدىنقى سېپى ئىكەن، ئۇلارنىڭ كەينىدە چاڭ - تۇزاڭ چىقىرىپ كېلىۋاتقان زور بىر قوشۇن بار ئوخشايدۇ، ئۇلارغا سېلىشتۇرغاندا بىزنىڭ سانىمىز ئاز، دېيىشكىنىچە كۆڭۈللىرىگە قورقۇنچ چۈشۈپ ئەنسىرىگەن ۋە ئالاقزادە بولغان ھالدا ئۆزى يەڭگىل، پۇلى قىممەت نەرسىلىرىنى ئېلىشىپ دەجلە دەرياسىغا توختۇتۇلغان كېمىلەرگە ئولتۇرۇپ ئالدىراپ قېچىپ كېتىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۆتبە بۇ شەھەرگە بىرمۇ ئادىمىنى چىقىم قىلماستىن غەلىبە بىلەن كىردى ۋە بۇ شەھەرنىڭ ئەتراپىدىكى يېزا - كەنتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىگەللىدى.

ئۇنىڭ قوشۇنى بۇ يەردىن ساناپ تۈگەتكۈسىز بايلىقلارنى ئولجا ئالدى، ھەتتاكى ئۇلاردىن مەدىنىگە قايتقانلاردىن بىرى ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى سورۇغۇچىلارغا: نېمىسىنى سورايسىلەر؟! الله بىلەن قەسەمكى! مەن بۇ يەرگە ماڭغاندا ئۇلار ئالتۇن - كۈمۈشلەرنى جىڭلاۋاتقان ھالدا قالدى، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ئۇبەللە شەھرىگە كۆچۈپ مېڭىشقا باشلىغان.

ئۆتبە بۇ شەھەردە تۇرغان قوشۇنىنىڭ بۇ باياشات مۇھىت ئىچىدە بۇ يەردىكىلەرنىڭ ناچار ئەخلاقلىرىنى يۇقتۇرۇۋېلىشىدىن، بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ داۋاملىق ئۇرۇش قىلىش قىزغىنلىقىنىڭ بوشۇشۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ ئۆمەر ئىبنى خەتاپقا بەسرە شەھرىنى قۇرۇش توغرۇلۇق خەت يازدى ۋە خېتىدە بەسرە شەھرىنى قۇرۇش ئۈچۈن تاللىغان ئورۇننىڭ لايىھەسىنى سۈرەتلەپ بەردى، ئۆمەر ئۇنىغا رۇخسەت بەردى.

www.munber.org

ئۆتبە يېڭى شەھەرنىڭ لاھىيەسىنى تۈزۈپ چىقتى ۋە قۇرۇلۇش قىلىشنى ئالدى بىلەن مەسجىد سېلىشتىن باشلىدى. بۇنىڭ ئەجەپلەنگۈدەك يېرى بارمۇ؟ ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى مەسجىدلەرنى ئاۋات قىلىدىغان دىن ئۈچۈن الله يولىدا كۆرەش قىلمىدىمۇ؟ مەسجىدلەرنىڭ پەزىلىتى بىلەن دىن دۈشمەنلىرىنىڭ ئۈستىدىن نۇسرەت قازانمىدىمۇ؟ مەسجىد قۇرۇلۇشىدىن كېيىن ئۇرۇشقا چىققان بۇ جەڭچىلەر زېمىن بۆلۈشۈش ۋە ئۆي سېلىپ ئۇنى بېزەش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كەتتى. لېكىن ئۆتبە ئۆزىگە ئۆي سالماي رەختتىن توقۇلغان چېدىردا ياشاۋەردى. چۈنكى ئۇنىڭ دىلىدا ئۆي سېلىشتىنمۇ مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغان بىر خىيال ھۆكۈم سۈرەتتى.

ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن بەسرە شەھىرىدىكى بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ مال ـ دۇنياغا ئەقلى يېتىپ قالغان ئادەملەردەك بېرىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، تېخى تۇنۇگۈنلا پوستى ئېتىلغان كۆرۈپ تامىقىنى ئاران تاپالىغان ۋە ئۇنىڭ نېمىلىكىنى دەسلەپتە بىلەلمىگەن مۇسۇلمانلارنىڭ بۈگۈن ” فالۇۋزەج“ ”لەۋزىنەخ“ ۋە ئۇلاردىن باشقا ئېسىل ۋە تاتلىق پارىس تاماقلىرىنىڭ تەمىنى تېتىپ قالغانلىقىنى كۆردى ـ دە دىنىنىڭ ئاقىۋىتىدىن ناھايىتى ئەنسىرىدى. ئۆزىنىڭ ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئاخىرەتلىكىدىن تېخىمۇ بەكرەك ئەنسىرەپ كىشىلەرنى كۇفە مەسجىدىگە يىغىپ ئۇلارغا خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېدى:

ئى خالايىق! دۇنيا ۋە ئۇنىڭدىكى نەرسىلەر تۈگەپ كېتىدىغان نەرسىلەردۇر، ھەممىڭلار بۇ يەردىن مەڭگۈ ئاخىرلاشمايدىغان بىر ماكانغا كېتىسىلەر، سىلەر ئۇ يەرگە ئەمەللىرىڭلارنىڭ ياخشىلىرىنى ئېلىپ بېرىڭلار! مەن ئۆزەمنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولغان دەسلەپكى يەتتە كىشىنىڭ يەتتىنچىسى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇمايمەن، ئۇ ۋاقىتلاردا

www.munber.org

بىزنىڭ يەيدىغان نەرسىلىرىمىز بولمىغاچقا دەرەخ غازاڭلىرىنى يەيتۇق، شۇنداق نەرسىلەرنى يەپ كالپۇكلىرىمىز يېرىلىپ كېتەتتى. شۇ چاغلاردىكى بىر كۈنى مەن بىر پارچە يېپىنچا تېپىۋالدىم، مەن ئۇنى ئوتۇردىن ئىككى قىلىپ يىرتىم ۋە ئۇنىڭ بىر پارچىسىنى سەئىد ئىبنى ۋەققاس بىر پارچىسىنى مەن بىردىن ئىشتان قىلىپ كىيگەن ئىدۇق، مانا بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ھەر بىرىمىز بىرەردىن شەھەرگە باشلىق بولدۇق، مەن ئۆزەمنىڭ ئۆز نەزىرىمدە چوڭ، الله نىڭ نەزىرىدە كىچىك بولۇپ قېلىشىمدىن پاناھ تىلەيمەن... دېدى.

كېيىن ئاردىن بىرىنى ئورنىغا باشلىق قىلىپ تاللاپ قويۇپ مەدىنىگە يول ئالدى ۋە ئۆمەرنىڭ يېنىغا كىرىپ ئەمىلىدىن ئىستىپا سورىدى، ئۆمەر بۇنىڭغا قوشۇلماي ۋە ئۇنىڭ قايتا ـ قايتا يالۋۇرۇشلىرىغا قوشۇلماي ئۇنى يەنىلا بەسرە شەھىرىگە باشلىق قىلىپ مەجبۇرىي يولغا سالدى.

ئۆتبە قىلچە خالىمىغان بولسىمۇ ئۆمەرنىڭ بۇيرۇقىغا بوي سۇنۇپ يولغا چىقتى، ئۇ تۆگىسىگە مىنىۋېتىپ: ئى الله! مېنى بەسرە شەھىرىگە قايتۇرمىساڭ! ئى الله! مېنى بەسرە شەھىرىگە قايتۇرمىساڭ! دەپ دۇئا قىلدى.

الله ئۆتبىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى، ئۇ مەدىنىدىن ئايرىلىپ ئانچە ئۇزاق ماڭمايلا تۆگىسى پۇتلىشىپ كېتىپ ئۇ تۆگىدىن يىقىلىپ چۈشۈپ جان ئۈزدى.

الله بىزلەرنىمۇ ئۆتبىگە ئوخشاش دۇنيادىن كۆڭلى سوۋۇغان، ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلغان، پاك ئىمان، سەممىي، سادىق قەلبلىك مۆئمىنلەردىن قىلسۇن! بىزگىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش كۈچكۈك ئىمان ئاتا قىلىپ، ھەر بىر ئىشتا الله نىڭ رازىلىقىنى ئىزدەيدىغانلاردىن قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

www.munber.org

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد ئۆزۈشنىڭ ھىلە - نەيرەڭ بىلەن بولۇدىغانلىقىنى بىلىدىغان كىشىدۇر.

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد ئەزەلدىن ئەقىللىق، سەزگۈر، پىكرى ئۆتكۈر، قەيسەر ۋە چىداملىق كىشى ئىدى. ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا پەرەزنىڭ توغرىلىقى، ئىنكاسىنىڭ تېزلىكى ۋە ھوشيارلىقىنى ئۇستۇنلىكىدەك الله ئۇنىڭغا ئىنئام قىلغان ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن بىرگە يەنە سەھرادا ئۆسكەن ياشلارغا خاس خارەكتىرمۇ تەڭ مۇجەسسەملەشكەنىدى.

ئۇنىڭ ئۆزگە خاس يەنە بىر خۇلقى بولۇپ ئۇ ئەيشى - ئىشارەتلىك، راھەت تۇرمۇش كەچۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى ۋە كۆپۈنچە بۇ خىل خاھىشنى يەھۇدىيلارنىڭ قېشىغا بېرىپ شۇلار بىلەن بۇ جەھەتتە ھەمنەپەس بولۇش ئارقىلىق قاندۇراتتى. قاچانكى ئۇنىڭ كۆڭلى ناخشا - مۇزىكىنى تارتسا يۇك تاقلىرىنى تېگىپ نەجدىدىن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقاتتى ۋە كۆڭلىنى ئاچىدىغان يەھۇدىيلارغا كۆپلەپ پۇل بېرەتتى. بۇ سەۋەپتىن ئۇنىڭ مەدىنىگە قىلىدىغان سەپىرى كۆپ ھەم بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى بىلەن بولغان ئالاقىسى قويۇق ئىدى.

الله بەندىلىرىگە پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئەۋەتىپ ئۇلارنى توغرا ۋە ھەق بولغان دىنغا ھىدايەت قىلىشنى خالىغان، مەككە زېمىنى بۇ مۇقەددەس نۇرنىڭ ھۆرمىتىدىن شەرەپلىنىشكە باشلىغان ئاشۇ مەزگىللەردە نۇئەيم بولسا كۆڭۈل

www.munber.org

تىزگىننى ئۆز خاھىشىغا قويۇۋەتكەن ھالەتتە ياشاۋاتقان بولۇپ، ئۇ بۇ يېڭى دىننىڭ ئۆز ئارزۇسى بويىچە ياشىشىغا توسالغۇ بولۇشىدىن ئەنسىرەپ بۇ دىندىن يۈز ئۆرىگەن ئىدى.

ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆزىنىڭ ئىسلام دىنىنىڭ دۈشمەنلىرى قاتارىدىن سانىلىپ ئىسلامغا قارشىلىق بىلدۈرۈشكە مەجبۇرلىنىپ قېلىنىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدى. ئەمما ئۇ ئەھزاپ ئۇرۇشى بولغان كۈنى ئۆزى ئۈچۈن ئىسلام تارىخىدا داستان بولغىدەك بىر يېڭى سەھىپە ئاچتى، ئۇنىڭ بۇ سەھىپىسىگە ئۇرۇشنىڭ ھېلە ـ نەيرەڭلەر بىلەن بولىدىغانلىقىغا دەلىل بولغىدەك ئاجايىپ بىر ۋەقەلىك يېزىلغان ئىدى.

نۇئەيمگە تەۋە بولغان بۇ ھېكايىنى تەپسىلىيەرەك ئاڭلاش ئۈچۈن ئەھزاپ ئۇرۇشىدىن سەل ئىلگىرىكى ۋاقىتقا قايتىشقا توغرا كېلىدۇ.

ئەھزاب[1] ئۇرۇشىدىن بىرئاز ۋاقىت ئىلگىرى مەدىنىدىكى بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرىدىن بولغان بىر تۈركۈم كىشىلەر ۋە ئۇلارنىڭ كاتتىۋاشلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى ئۇرۇش قىلىش ئارقىلىق ئۇنىڭ دىنىنى يوق قىلىش ئۈچۈن ئۇرۇش قوزغاشنى قارار قىلىشتى. بۇ قارارلىرىغا ئاساسەن ئۇلاردىن بىر تۈركۈم ئەلچىلەر مەككىگە بېرىپ قۇرەيش كاتتىلىرىنى مۇسۇلمانلار

---

[1] ئەھزاب ئۇرۇشى ھىجرىيەنىڭ 5 ـ يىلى ئەتراپىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەنى مۇشرىكلارنىڭ بىرلەشمە قوشۇنى ئوتتۇرىسىدا بولۇپ ئۆتكەن ئۇرۇش بولۇپ ئۇرۇشۇشقا كەلگەن مۇشرىكلارنىڭ قوشۇنى كۆپ خىل گۇرۇھلارنىڭ بىرلىشىشىدىن تەركىپ تاپقاچقا ئەھزاپ (گۇرۇھلار) ئۇرۇشى،دەپ ئاتالغان، بۇ ئۇرۇشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنە شەھىرىنىڭ سىرتىغا خەندەك كولاپ مۇداپىئەدە تۇرغاچقا بۇ ئۇرۇش يەنە خەندەك ئۇرۇشى دەپمۇ ئاتالغان.

بىلەن ئۇرۇشۇشقا قىزىقتۇردى ۋە قۇرەيش قوشۇنى مەدىنىگە يېتىپ بارغاندا ئۇلار بىلەن بىرلىشىدىغانلىقى ۋە ھەمكارلىشىدىغانلىقى توغرۇلۇق ئۇلارغا ۋەدە بەردى.

بۇ ئەلچىلەر مەككىدىكى قۇرەيشلەرنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ نەجدەدىكى غەتقان قەبىلىسىگە باردى ۋە ئۇلارنىمۇ ئىسلامغا ۋە پەيغەمبەرگە قارشى چىقىشقا قۇتراتقۇلۇق قىلىپ بۇ يېڭى دىننى يىلتىزى بىلەن قوشۇپ قومۇرۇپ تاشلاش ئۈچۈن بىرلىشىشكە چاقىردى، ھەم ئۇلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن قۇرەيشلەر بىلەن ئارىلىرىدا بۇ توغرۇلۇق كېلىشكەنلىكلىرىنى دەپ بۇلار بىلەنمۇ ئەھدە تۈزۈشۈپ ئۇرۇش قىلىشنىڭ ۋاقتىنى بېكىتىشتى.

قۇرەيشلەر ئەبۇ سوفيياننىڭ قوماندانلىقىدىكى چوڭ ـ كىچىك ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان زور قوشۇن بىلەن مەدىنىگە ئۇلاغلىق ۋە پىيادە بولۇپ يولغا چىقىشتى. غەتقان قەبىلىسىمۇ ئۇيەينە ئىبنى ھىسسىنى غەتبانىنىڭ قوماندانلىقىدا نەجدەدىن ھەممىسى قومۇرۇلۇپ چىقىشتى. غەتقان قەبىلىسىنىڭ قوشۇنىنىڭ ئالدىنقى سېپىدە ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدمۇ بار ئىدى.

بۇ بىرلەشمە قوشۇننىڭ خەۋىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى چاقىرتىپ ئۇلارغا قانداق قىلىش توغرۇلۇق مەسلىھەت سالدى، مەسلىھەتنىڭ نەتىجىسىدە ئۇلار بۇ چوڭ قوشۇننىڭ مەدىنىگە كىرىشىدىن توسۇش ئۈچۈن مەدىنە سىرتىغا ھۇجۇمدىن مۇداپىئەلىنىدىغان خەندەك كولاشقا بىرلىككە كەلدى.

بىرلەشمە قوشۇن مەدىنىنىڭ يۇقىرقى تەرىپىدە ئۈچراشقاندىن كېيىن بەنى نەزىير يەھۇدىيلىرىنىڭ كاتتۋاشلىرى بەنى قۇرەيزە

www.munber.org

يەھۇدىيلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى قوزغۇلۇپ مەككە ۋە نەجدىدىن كەلگەن بىرلەشمە قوشۇنغا ماسلىشىپ ئۇرۇشقا چىقىشقا قىزىقتۇردى.

بەنى قۇرەيزە كاتتىۋاشلىرى كەلگەنلەرگە: سىلەر دەل بىز ياخشى كۆرۈدىغان ۋە ئارزۇ قىلىۋاتقان بىر ئىشقا چاقىرىپ كېلىپسىلەر، لېكىن سىلەر بىز بىلەن مۇھەممەدنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىزنىڭ مەدىنىدە خاتىرجەم ياشىشىمىز بەدىلىگە ئۇنىڭ بىلەن تىنچ ئۆتۈشكە كېلىشكەن كېلىشىم بارلىقىنى بىلىسىلەر، ناۋادا مۇھەممەد بۇ ئۇرۇشتا غەلىبە قىلىپ قالسا ۋەدىمىزنى بۇزغانلىقىمىز ئۈچۈن بىزنى جازالىشىدىن، ھەتتا مەدىنىدىن ھەيدەپ چىقىرىۋېتىشىدىن قورقىمىز، دېيىشتى.

ئەمما بەنى نەزىير يەھۇدىيلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى ئۇلانى بۇ كېلىشىمنى بۇزۇشقا قىزىقتۇرۇپ بۇ قېتىمقى جەڭدە مەغلۇبىيەت شەكسىز مۇسۇلمانلار تەرىپىگە بولىدىغانلىقىغا ئۇلارنى ئىشەندۈرۈشكە تىرىشىش، ئىككى چوڭ گورۇھنىڭ ھەيۋىتى بىلەن ئۇلارنى روھلاندۇرۇشقا تىرىشىش ئارقىلىق ئۇلارنى قۇتراتتى. نەتىجىدە بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى ئۇلارغا مايىل بولۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان كېلىشىمنى بۇزدى ۋە ئىككى تەرەپنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۈزۈلگەن ئەھدىنامىنى يىرتىپ تاشلاپ بۇ ئۇرۇشتا ئەھزاپ قوشۇن تەرەپتە تۇرىدىغانلىقلىرىنى ئېلان قىلدى. بۇ خەۋەر مۇسۇلمانلارغا بەكلا ئېغىر كەلدى.

ئەھزاب قوشۇنى مەدىنىنىڭ ئەتراپىنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋېلىپ مەدىنىگە سىرتتىن كېلىدىغان يېمەك - ئىچمەك ۋە ياردەم يولىنى ئۈزۈپ تاشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەھزاپ قوشۇنلىرىنىڭ مەدىنە سىرتىدا مەدىنىنى قورشاۋغا ئالغان ھالەتتە تۇرغانلىقىنى، مەدىنە ئىچىدىكى بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىنىڭ دۈشمەنلەرگە قارىتا ئىچكى جەھەتتىكى ياردەمچى ئورنىدا

www.munber.org

تەييارلىنىپ ياتقانلىقىنى بىلدى، مۇناپىقلار ۋە دىللىرىدا مۇناپىقلىق كېسىلى بارلار ئۆزلىرىنىڭ ئەسلى قىياپەتلىرىنى ئاشكارلايدىغان: مۇھەممەد بىزگە كىسرا ۋە قەيسەرنىڭ مال - دۇنياسىغا ئىگە بولۇدىغانلىقىمىزنى دېگەن ئىدى، ئەمدى بولسا ھېچ بىر كىشى تاھەرەتكىمۇ خاتىرجەم چىقالمايۋاتىدۇ، دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىشقا باشلىدى. بۇنداق كىشىلەر ئۇرۇش بولۇپ قالسا بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرىنىڭ ئايالللىرى ۋە بالىلىرىغا زىيان يەتكۈزۈشىدىن ئەنسىرەپ پەيغەمبەر ئەلەيھسسالامنىڭ يېنىدىن بىر - بىرلەپ ئايرىلىشقا باشلىدى. ھەتتا ئاخىردا پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام بىلەن پەقەتلا مۇئمىنلاردىن نەچچە يۈزدەكلا ئادەم قالغاندى.

يىگىرمە نەچچە كۈنگىچە داۋاملاشقان مۇھاسىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام بىر كېچىسى پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ: «ئى الله مەن سەندىن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىڭنى تىلەيمەن! ئى الله مەن سەندىن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىڭنى تىلەيمەن!» دېدى.

دەل مۇشۇ كېچىسى نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدنىڭمۇ ئۇيقۇسى قاچقان بولۇپ ئۇ ئۇيان - بۇيانغا ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمىدى، ئۇ كۆزلىرىنى سۈزۈك كېچە ئاسمىنىدا چاقناۋاتقان يۇلتۇزلارغا تىكىنىچە ئويلۇنۇشقا باشلىدى ۋە ئۆز - ئۆزىگە: ۋاي ساڭا ئى نۇئەيم! سەن نەجدىدىن ئىبارەت ئاشۇ يىراق جايدىن ئۇ ئادەم ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بىلەن نېمە سەۋەپتىن ئۇرۇشقىلى كەلدىڭ؟ سەن ياكى دەپسەندە قىلىنغان ھوقۇق ۋە ياكى تۆكۈلگەن ئابرۇينى دەپ ئۇرۇش قىلغىلى كەلمىدىڭ، بەلكى ھېچبىر سەۋەپسىزلا ئۇرۇش قىلغىلى كەلدىڭ، سەنچىلىك ئەقلى بار بىر كىشىنىڭ باشقىلارنى سەۋەپسىز ئۆلتۈرۈشى ياكى ئۆزىنىڭ ئۆلتۈرۈلىشىگە سەۋەپكار بولۇشى ئەقىلغا ئۇيغۇنمۇ؟ ۋاي ئىسست

www.munber.org

ساڭا! سەن نېمىگە ئاساسەن ئەگەشكۈچىلىرىنى ئادىلىققا، ئىھسان قىلىشقا، يېقىنلىرىغا ياردەم بېرىشكە چاقىرغان ئادەمگە قارشى ئۇرۇش قىلماقچى بولىسەن؟ ئۇ كىشى ئېلىپ كەلگەن ھەق ۋە توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرنىڭ قىنى بىلەن نەيزەڭنى بوياشقا بۇيرۇغان ئۇ سەۋەپ زادى نېمە؟ دەيتتى. نۇئەيمنىڭ ئۆز-ئۆزى بىلەن ئېلىپ بارغان بۇ سۆھبىتى ئاخىرى ئۇنىڭغا كەسكىن بىر قارارنى ئاتا قىلدى، نۇئەيم بۇ قارارنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن شۇ ھامانلا ئاتلاندى.

نۇئەيم بىر يەردە ياتقان ئەسكەرلەرنىڭ ئارىسىدىن ئاستىغىنە سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ كېچە قاراڭغۇلۇقىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بار تەرەپكە كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇئەيمنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئۇنىڭدىن: «سەن نۇئەيم ئىبنى مەسۇدمۇ؟ دەپ سورىدى. نۇئەيم: ھەئە، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ كېچىدە سېنى بۇ يەرگە نېمە ئېلىپ كەلدى؟» دېدى. نۇئەيم: مەن بىر اللە تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا ۋە سېنىڭ اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق ئېيتىشقا كەلدىم، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن مۇسۇلمان بولغىلى كەلدىم، قەۋمىم مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلمەيدۇ، مېنى سەن خالىغان ئىشىڭغا بۇيرىغىن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىزنىڭ بىردىن-بىر ئادىمىمىز بولۇسەن، سەن ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بېرىپ ئۇلارنى بىزگە ھۇجۇم قىلىشتىن ئىمكانىيىتىڭنىڭ يېتىشىچە توسقىن، ئۇرۇش دېگەن نەيرەڭ» دېدى. نۇئەيم: بولىدۇ، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! سەن مەندىن سېنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشنى كۆرىسەن، دېدى-دە، ئارقىغا بۇرۇلۇپ يۈرۈپ كەتتى.

www.munber.org

نۇئەيم ئۇدۇل بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرىنىڭ قېشىغا باردى، ئۇنىڭ بۇرۇن ئۇلار بىلەن يېقىن دوستلۇقى بار ئىدى. ئۇ: ئى بەنى قۇرەيزە قەۋمى! سىلەر مېنىڭ سىلەر ئۇچۇن سادىق ئىكەنلىكىمنى ۋە سىلەرگە بولغان دوستلۇقمنى بىلىسىلەر، دېدى. ئۇلار بىردەكلا: ھەئە! سەن بىزنىڭ نەزىرىمىزدە بىرەر ئىشتىمۇ ئەيىپلىك ئەمەسسەن، دېيىشتى. نۇئەيم: قۇرەيش ۋە غەتان قوشۇنىغا كەلسەك، ئۇلارنىڭ بۇ ئۇرۇشتىكى ئەھۋالى سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار بىلەن ئوخشاشمايدۇ، دېدى. ئۇلار: ئۇ قانداق ئەھۋال؟ دەپ سوراشتى. نۇئەيم: بۇ يۇرت بولسا سىلەرنىڭ يۇرتۇڭلار، بۇ يەردە سىلەرنىڭ ماللىرىڭلار، باللىرىڭلار، ئاياللىرىڭلار بار! سىلەر ئۇلارنى باشقىلارغا تاشلاپ قويۇپ كېتەلمەيسىلەر! قۇرەيش قەبىلىسى بىلەن غەتقان قەبىلىسىنىڭ ماللىرى، باللىرى، ئاياللىرى باشقا يۇرتتا، ئۇلار ھازىر مۇھەممەد بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن كەلدى ۋە سىلەرنى مۇھەممەد بىلەن قىلىشقان ۋەدەڭلارنى بۇزۇشقا چاقىردى، سىلەر بۇنىڭغا ھەم ماقۇل بولدۇڭلار، ئەگەر ئۇلار بۇ ئۇرۇشتا غەلىبە قىلسا ھەممىگلار غەنىمەتدار بولۇسىلەر، ناۋادا مەغلۇپ بولسا ئۇلار ئۆز يۇرتلىرىغا تىكىۋېتىدۇ، سىلەرنى بولسا مۇھەممەدكە تاشلاپ بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن مۇھەممەد سىلەردىن قاتتىق ئىنتىقام ئالىدۇ... سىلەر مۇھەممەدكە تەڭ كېلەلمەيدىغانلىقىڭلارنى ئوبدان بىلىسىلەر! دېدى. بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار: ھەقىقەتەن راست گەپ قىلدىڭ، سېنىڭ قارىشىڭچە قانداق قىلساق توغرا بولىدۇ؟ دېدى.

نۇئەيم: مېنىڭچە، سىلەر ئۇلاردىن بىر تۈركۈم كىشىلەرنى گۆرەگە ئالمىغىچە ئۇلار بىلەن بىرگە ئۇرۇش قىلماڭلار، شۇنداق قىلساڭلار ئۇلارنى تاكى غەلىبىنى قولغا كەلتۈرگۈچە ياكى ئۇلاردىن ئاخىرقى بىر ئادەم قالغىچە ئۇرۇشقا ئېلىپ چىقالايسىلەر! دېدى.

www.munber.org

بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار: سەن بىزگە يول كۆرسەتتىڭ، كۆيۈندۈڭ، دېيىشىپ كەتتى.

نۇئەيم ئۇلارنىڭ قېشىدىن چىقىپ ئەبۇ سوفيياننىڭ قېشىغا كەلدى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ قوماندانلىرىنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە ئۇلارغا: ئى قۇرەيش خەلقى! سىلەر مېنىڭ سىلەرگە بولغان سەممىي دوسلۇقىمنى ۋە مۇھەممەدكە بولغان ئۆچمەنلىكىمنى بىلىسىلەر... مەن بىر ئىشتىن خەۋەر تاپتىم، بۇ ئىشنى سىلەرگە ئۇقتۇرۇپ قويۇشىمنىڭ زۆرۈرلىكىنى ۋە ئۇ ئىشنى ئۆز ۋاقتىدا يەتكۈزۈش ئۈچۈن سىلەرگە مەسلىھەت بەرمىسەم بولمايدىغانلىقىنى بىلدىم، بىراق سىلەر بۇ سۆزلىرىمنى سىر تۇتۇڭلار، دېدى. قۇرەيشلەر: بىز سېنىڭ دېگىنىڭدەك قىلىمىز، دېيىشتى. ئۇ سۆزىنى داۋام قىلىپ: بەنى قۇرەيزە مۇھەممەدكە قارشى چىققىنىغا پۇشايمان قىلىپتۇ ۋە مۇھەممەدكە ئادەم ئەۋەتىپ: بىز قىلغان ئىشىمىزغا پۇشايمان قىلدۇق ۋە سەن بىلەن قايتا سۈلھى تۈزۈشۈپ يارىشىپ قىلىش نىيىتىگە كەلدۇق، قىلغان ئىشىمىزنىڭ بەدىلىگە قۇرەيش ۋە غەتان قەبىلىسىدىن بىر قىسىم مۆتىۋەر كىشىلەرنى تۇتۇۋېلىپ ئۇلارنى سىلەرگە تاپشۇرۇپ بەرسەك رازى بولامسەن؟ تاكى سەن ئۇلارنىڭ ئۈستىدىن غەلبە قىلغانغا قەدەر بىز سەن بىلەن بىرگە ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىمىز دەپتۇ، مۇھەممەد بۇ تەكلىپكە قوشۇلۇپتۇ، ناۋادا ئۇلار سىلەردىن ئادەم سوراپ كەلسە ھەرگىز بەرمەڭلار، دېدى.

بۇنى ئاڭلىغان ئەبۇ سوفيان: سەن نېمە دېگەن ياخشى ئىتتىپاقداش، الله ساڭا كۆپلەپ ئەجىر بەرسۇن! دېدى.

نۇئەيم بۇ يەردىن چىقىپ قەۋمى غەتاقان قەبىلىسىنىڭ يېنىغا كەلدى ۋەئۇلارغىمۇ ئەبى سوفيانغا دېگەن سۆزلەردەك سۆزلەرنى قىلدى ھەم ئەبى سوفياننى ئاگاھلاندۇرغان ئىشلاردىن ئاگاھلاندۇردى.

www.munber.org

ئەبۇ سوفيان بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىدىن ئەھۋال ئىگەلەپ كېلىشى ئۈچۈن ئوغلىنى ئەۋەتتى. ئوغلى ئۇلارنىڭ قېشىغا بېرىپ:ئاتام سىلەرگە سالام ئېيتتى، ھەممە سىلەرگە: بىزنىڭ مۇھەممەد بىلەن بولغان مۇھاسىرىمىز بەك ئۇزۇراپ كەتتى، بىز ئاخىرى مۇھەممەدكە قارشى ئۇرۇش ئېچىش قارارىغا كەلدۇق... دېگەن سۆزىنى يەتكۈزۈپ قويۇشىمنى تاپىلىدى، ھەممە سىلەرنى ئاتام بىلەن ئۇچۇرۇشۇش ئۈچۈن چاقىرىپ كېلىشكە ئەۋەتكەندى، دېدى.

بەنى قۇرەيزە كاتتىلىرى ئەبى سوفياننىڭ ئوغلىغا: بۈگۈن شەنبە! بىز بۇ كۈندە ھېچ ئىش قىلمايمىز، ئۇنىڭ ئۈستۈگە سىلەر بىلەن غەتاقان قەبىلىسىدىكى مۆتىۋەرلەردىن بىزگە يەتمىش كىشىنى گۆرۆگە بېرىشكە رازى بولمىساڭلار بىز سىلەر بىلەن بىرگە ئۇرۇشقا چىقمايمىز، ناۋادا ئۇرۇشۇش ئېغىر كەلسە سىلەر يۇرتۇڭلارغا بىزنى تاشلاپ كېتىۋېلىپ قۇتۇلىسىلەر، بىزنى بولسا مۇھەممەدكە تاشلاپ بېرىسىلەر، سىلەر بىلىسىلەر بىز ئۇنىڭغا ھەرگىزمۇ تەڭ كېلەلمەيمىز، دېيىشتى.

ئەبى سوفياننىڭ ئوغلى قايتىپ كېلىپ بەنى قۇرەيز قەۋمىنىڭ دېگەنلىرىنى يەتكۈزدى. بۇنى ئاڭلاپ قۇرەيشلەر: ھۇ مايمۇن، تۇڭگۇزلارنىڭ باللىرى! ئۇلار ئەمدى زىيان تارتتى، الله بىلەن قەسەمكى، ئۇلار بىزدىن بىر تال قوينىمۇ گۆرۆگە ئالالمايدۇ، دېيىشتى.

شۇنداق قىلىپ نۇئەيم ئەھزاپ قوشۇنىنىڭ ئارىسىنى پارچىلاشتا تولۇق غەلبە قىلدى، الله قۇرەيش ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىگە شۇنچىلىك قاتتىق شىۋىرغانلىق بىر سوغۇق بوران ئەۋەتتىكى، بۇ شامال ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىنى ئۆرۈپ قازانلىرىنى كۆمتۈرۈپ، ئوتلىرىنى ئۆچۈرۈۋەتتى ھەم ئۇلارنىڭ ئېغىز- بۇرۇنلىرىغا قۇم توشقۇزىۋەتتى. ئۇلار قاچىدىغان جاي

www.munber.org

تاپالماي قالدى ـ دە ئامالسىز كىچە قاراڭغۇلۇقىدىن پايدىلىنىپ تىكىۋەتتى.

تاڭ يورىغاندا مۇسۇلمانلار دۈشمەن قوشۇنىنىڭ چېكىنىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ خۇشاللىقلىرىنى باساالمىغان ھالدا: بەندىسىگە ياردەم بەرگەن، ئۆز قوشۇنىنى ئەزىز قىلغان، ئۆزى يەككە تۇرۇپ نۇرغۇن گۇرۇھنى مەغلۇپ قىلغان الله غا مىڭلارچە شۈكرىلەر بولسۇن! دەپ توۋلىشىپ كەتتى.

شۇ كۈندىن باشلاپ نۇئەيم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشەنچىلىك ئادەملەردىن بىرى بولۇپ قالدى. مەككە فەتھى قىلىنغان كۈنىسى ئەبى سوفيان مۇسۇلمانلارنىڭ قوشۇنىنى كۆزدىن كەچۈرۈۋېتىپ غەتقان قەبىلىسىنىڭ بايرىقىنى كۆتۈرۈۋالغان بىر ئادەمنى كۆردى ۋە يېنىدىكىلەردىن: ئاۋۇ كىشى كىم؟ دەپ سورىدى. ئۇلار: ئۇ نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد، دەپ جاۋاب بەرگەندە ئەبى سوفيان: بىزگە ئۇنىڭ خەندەك كۈنى قىلغان ئىشى ناھايىتى بەك يامان بولغان ئىدى! الله بىلەن قەسەمكى ئۇنىڭ بۇرۇن مۇھەممەدكە ئاداۋىتى ناھايىتى بەك كۈچلۈك ئىدى، مانا بۈگۈن ئۇنىڭ ئالدىدا قەۋمىنىڭ بايرىقىنى مىڭىپتۇ، ئۇ بىزگە ئۇرۇش ئېچىش ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ بايرىقى ئاستىدا مىڭىپتۇ، دېدى.

الله نۇئەيمگە بارلىق مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن كاتتا ئەجىر ئاتا قىلسۇن! ھەمدە ئازغۇنلۇق ئىچىدىن توغرا يول تېپىپ ماڭالايدىغان ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلسۇن! خاتالىقلىرىمىزنى تۈھپىلەر يارىتىش ئارقىلىق يۇيۇش پۇرسەتلىرىنى ئاتا قىلسۇن! ئامىن!...

www.munber.org

خەبباب ئىبنى ئەرتتى

اللہ خەبباقا رەھمەت قىلسۇن!
ئۇ قىزىقىپ مۇسۇلمان بولغان،
بويسۇنۇپ ھىجرەت قىلغان،
مۇجاھىد بولۇپ ياشىغان...
كىشىدۇر.

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ.

خۇزائى قەبىلىسىلىك ئۇممۇ ئەنمار مەككىدىكى قۇل بازىرىغا ماڭدى، ئۇ ئۆز خىزمىتىگە سېلىپ مەنپەئەتلىنىش، قول ھۈنىرى بىلەن پايدىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئۆزىگە بىر قۇل سېتىۋالماقچى بولغان ئىدى، ئۇ سېتىلىشقا چىقىرىلىپ قويۇلغان قۇللارنىڭ يۈزىگە سەپسېلىپ قاراشقا باشلىدى. ئۇنىڭ كۆزى تېخى بالاغەتكە يەتمىگەن بىر كىچىك بالىغا چۈشتى. ئۇ بالا ناھايىتى ساغلام كۆرۈنەتتى، كۆزلىرىدىن بولسا ئۇنىڭ چىچەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ بالىنى سېتىۋېلىپ ئېلىپ ماڭدى.

ئۇ يولدا كېتىۋاتقاچ بۇ بالا بىلەن تۆۋەندىكىدەك سۆزلىشىپ ماڭدى:

ئى بالا! ئىسمىڭ نېمە؟ دېدى.

خەبباب.

ئاتاڭنىڭ ئىسمىچۇ؟

ئەرەت.

سەن قەيەرلىك؟

www.munber.org

نەجىدىدىن.

ئۇنداقتا سەن ئەرەبكەنسەنغۇ؟

شۇنداق، مەن بەنى تەمىم قەبىلىسىدىن.

سەن قانداق بولۇپ مەككىدىكى قۇل بېدىكلىرىنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدىڭ؟

بىزنىڭ قەبىلىمىزگە ئەرەب قەبىلىلىرىدىن بىر قەبىلە ھۇجۇم قىلىپ، تۆگىلەرنى ھەيدەپ كەتتى، ئاياللارنى ئەسىرگە ئالدى، كىچىك باللارنى قۇللۇققا تۇتتۇالدى، مەنمۇ شۇ باللارنىڭ قاتارىدا ئىدىم، مەن قولدىن ـ قولغا ئۆتۈپ مەككىگە كېلىپ سىزنىڭ قولىڭىزغا چۈشتۈم، دېدى.

ئۇممۇ ئەنمار بالىنى قىلىچ ياساشنى ئۆگىنىشى ئۈچۈن مەككىدىكى تۆمۈرچىلەردىن بىرىگە شاگىرتلىققا بەردى، ئۇ قىلىچ ياساشنى ناھايىتى ئاسانلا ئۆگىنىۋالدى ۋە قىلىچنى ناھايىتى ياخشى ياسىيالايدىغان بولدى. خەبباب بۇ ھۈنەرنى پۇختا ئىگەلەپ بولغاندا ئۇممۇ ئەنمار ئۇنىڭغا بىر دۇكاننى ئىجارىگە ئېلىپ، دۇكانغا كېتەرلىك كېرەكلىك سايمانلارنى سېتىۋېلىپ بەردى ۋە خەببابنىڭ ھۈنىرى بىلەن مەنپەئەتكە ئېرىشىشكە باشلىدى.

خەبباب دۇكاننى ئېچىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا كىشىلەر ئۇنىڭ ۋاپادار، راستچىل ئىكەنلىكىگە ۋە ياسىغان قىلىچلىرىنىڭ ياخشىلىقىغا قاراپ بەس ـ بەستە بىلەن ئۇنىڭ ياسىغان قىلىچلىرىنى سېتىۋېلىشقا باشلىدى. چۈنكى خەبابنىڭ يېشى كىچىك بولسىمۇ لېكىن ئۇ چوڭلارغا خاس ھېكمەتلىك سۈپەتلەرگە ئىگە بىر بالا ئىدى.

www.munber.org

ئۇ ھۈنەرۋەندىن بىكار بولسىلا پۈتۈنلەي بۇزۇقچىلىققا چۆكۈپ كەتكەن بۇ نادان جەمئىيەتنىڭ ئىچىنارلىق ئەھۋالى ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزەتتى ۋە ئۆزىنىڭمۇ شۇنىڭ قۇربانى بولۇپ كېتىۋاتقان بۇ ئازغۇنلۇق، چىرىكلىك ئىچىدىكى ئەرەپ دۇنياسىغا، ئۇنىڭدىكى قالايمىقانچىلىققا قاراپ گاڭگىراپ قالاتتى ۋە بەزىدە ئۆز- ئۆزۈگە: بۇ زۇلمەتلىك كۈنلەرمۇ ئاخىرلىشىدۇ! دەپ قوياتتى. ئۇ قاراڭغۇلۇقنىڭ يوقۇلۇپ قۇياشنىڭ پارلاپ چىقىشىنى، ئۇ خىلدىكى ھاياتنىڭ ئۇزۇنغا داۋاملىشىشىنى ناھايىتى بەك ئۈمىد قىلاتتى.

خەبابنىڭ كۈتىشى ئۇزۇنغا بارمىدى، ئۇ بەنى ھاشىم جەمەتىدىن مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ئىسىملىك بىرىنىڭ ئېغىزىدىن ھەقىقەت قۇياشىنىڭ پارلىغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىدى ۋە دەرھاللا ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرى ئۇنىڭ ئەقلىنى ھەيران قىلدى، ھەم ئۇنىڭ سۆزلىرىگە جەلىپ بولۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قولىنى ئېچىپ: "بىر الله تىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى" دەپ گۇۋاھلىق بەردى. ئۇ زېمىن يۈزىدە ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولغان ئالتە كىشىنىڭ ئالتىنچىسى بولدى.

خەباب ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ھېچكىمدىن يوشۇرمىدى. ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىق خەۋىرى خۇجايىنى ئۇممۇ ئەنمارغا يېتىشى بىلەنلا ئۇ ئاچچىقىنى باسالماي بىر تۇغقىنى سىبا ئىبنى ئابدۇلئۇززانى ئەگەشتۈرۈپ خەبابنىڭ قىشىغا باردى، ئۇ ئىككەيلەنگە خۇزائە قەبىلىسىنىڭ ياشلىرىدىن بىر تۈركۈمى ئەگىشىۋالغان ئىدى، بۇ چاغدا خەباب دۇكاندا خاتىرجەم ھالدا ئۆز ئىشىنى بېرىلىپ ئىشلاۋاتقان ئىدى. سىبا ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: بىزگە سەن تورغۇرۇلۇق بىر خەۋەر يەتتى، بىراق بىز ئۇنىڭغا ئىشەنمىدۇق، دېدى. خەبباب: نېمە ئىش؟ دېدى. سىبا:

www.munber.org

سېنىڭ ئۆز دىنىڭدىن يېنىپ بەنى ھاشىم جەمەتىدىكى ھېلىقى كىشىگە ئەگەشكەنلىكىڭ خەۋىرى، دېدى. خەباب:

مەن دىنىمدىن يانمىدىم، مەن شېرىكى يوق بىر اللە غا ئىشەندىم ۋە سىلەرنىڭ بۇتلىرىڭلاردىن قول ئۈزدۈم، مۇھەممەدنىڭ اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردىم... دېدى.

سىبا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى خەببابنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش بىلەن تەڭلا يۈپۈرلۈپ كېلىپ ئۇنى ئۇرۇپ - دەسسەپشە باشلىدى، ئاخىرى ئۇ تاياق دەستىدىن يۈز - كۆزى يارىلانغان ھالدا يەرگە يېقىلدى. خەبباب بىلەن ئۇنىڭ خوجايىنى ئارىسىدا بولۇپ ئۆتكەن بۇ ئىش قورۇق چۆپكە تۇتاشقان ئوتتەك بىردىنلا مەككىنىڭ بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىغىچە تارقالدى. كىشىلەر خەببابنىڭ جۈرئەتلىك ئىكەنلىكىدىن ھەيران قالدى، چۈنكى تاكى شۇ كۈنگىچە ئۇنىڭدىن باشقا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنىڭ ئىمانلىرىنى يوشۇرۇپ كېلىشىۋاتقان بولغاچقا ئۇلاردىن بىرەرىنىڭمۇ ئۆزلىرىنىڭ ئىمانىنى ئاشكارىلىشى كۆرۈلمىگەن ئىدى.

بۇ ئىش قۇرەيش كاتتىلىرىنىمۇ تەۋرىتىۋەتتى. ئۇلار ئۇممۇ ئەنماردىن باشقا خوجايىنى ياكى بىرەر ئىگىدارچىلىق قىلغۇچىسى يوق بىر قۇل تۆمۈرچىنىڭ ئۆزلىرىنى ھاكىمىيىتىگە قارشى چىقىشىنى، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنى تىللاپ، ئاتا - بوۋىلىرىنى ھاماقەتلەر قاتارىغا چىقىرىۋېتىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدى. ئۇلار مۇشۇنداق ئىشنىڭ كېيىن يەنە يۈز بېرىدىغانلىقىغا ئالدىن جەزىم قىلىشتى.

قۇرەيشلەر خاتا مۆلچەرلىمىگەن ئىدى، خەببابنىڭ جاسارىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ كۆپ ساندىكىلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئىمانلىرىنى ئاشكارىلاشقا رىغبەتلەندۈردى، نەتىجىدە

www.munber.org

ئۇلارمۇ ئىمان ئېيتقانلىقلىرىنى بىر - بىرلەپ ئاشكارلاشقا باشلىدى.

قۇرەيش كاتتاۋاشلىرى كەبىنىڭ ئالدىغا يىغىلىشتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۇلارنىڭ رەئىسلىرىدىن، ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھەرب، ۋەلىد ئىبنى مۇغىيرە، ئەبۇ جەھىل ئىبنى ھىشام قاتارلىقلار بار ئىدى. ئۇلار مۇھەممەدنىڭ ئەھۋالى توغرۇسىدا مۇزاكىرە ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ئىشلىرىنىڭ كۈندىن - كۈنگە چوڭىيۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار ئىشنىڭ تېخىمۇ يوغىناپ كېتىشىدىن ئىلگىرى ئۇنى يىغىشتۇرۇشنىڭ چارىلىرىنى ئويلاپ تېپىپ ئاخىرىدا ھەر بىر قەبىلە ئۆز قەبىلىسىدىن ئىمان ئېيتقانلارنى تاكى دىنىدىن يانغان ياكى ئۆلگەنگە قەدەر جازالاش قارارىنى چىقاردى.

سىبا ۋە ئۇنىڭ قەۋمىدىكىلەرگە خەبابنى جازالاش ۋەزىپىسى يۈكلەنگەن بولۇپ، ئۇلار كۈننىڭ ھارارىتى تازا قىزىغان ۋاقىتتا خەبابنى مەككىنىڭ قۇملىقىغا ئېلىپ چىقىپ، كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، تۆمۈر چاپان كەيدۈرۈپ سۇمۇ بەرمەي ئازاپلايتتى، ئۇ قاتتىق قىينىلىۋاتقاندا ئۇلار خەبابتىن: مۇھەممەد توغرۇسىدا نېمە دەيسەن؟ دەپ سورايتتى. خەباب:

الله نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى، ئۇ بىزنىڭ قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىشىمىز ئۈچۈن توغرا ھەق بىلەن كەلگەن! دەيتتى. ئۇلار ئۇنى بىرھازا ئازاپلاپ: لات ۋە ئۇززا ھەقدە نېمە دەيسەن؟ دەيتتى. خەباب: ئۇ ئىككىسى يا مەنپەئەت، يا بىر زەرەز بېرەلمەيدىغان گاس كاچىدۇر، دەيتتى. ئۇلار قىزىتىلغان تاشنى ئەكەلدۈرۈپ ئۇ تاشلارنى خەبابنىڭ ئۈستىگە چاپلاپ تاشلاپ قوياتتى، خەبابنىڭ قوۋۇرغىلىرىنىڭ مايلىرى پېرىلداپ ئېقىپ چۈشەتتى.

www.munber.org

ئۇممۇ ئەنمارنىڭ خەبباباقا سالغان ئازابى بىر تۇغقىنى سىبانىڭكىدىن قېلىشمايتتى. بىر كۈنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقاچ خەبباباقا گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قېلىپ جۇدىنى تۇتتى، ئۇ كۈندە دېگىدەك خەببابنىڭ قېشىغا كېلىپ قىزىتىلغان تۆمۈرنى ئۇنىڭ بېشىغا ياقاتتى، ھەر قېتىم ياقاندا كۆيۈكتىن بېشىدىن تۈتۈن چىققىپ كېتەتتى ۋە ئۇ ھۇشىدىن كېتەتتى. خەبباب ئۇممۇ ئەنمار بىلەن ئۇنىڭ قېرىندىشى سىباغا اللّٰه تىن جازا تىلەيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا خەببابمۇ ماڭماق ئۈچۈن تەييارلاندى. لېكىن ئۇ تېخى مەككىدىن ئايرىلمايلا اللّٰه ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. ئۇممۇ ئەنمارغا شۇنداق غەلىتە بىر باش ئاغرىقى چاپلاشتىكى ئاغرىق ئازابىدىن ئۇ ئىتتەك ئۇلىشىپ ئېڭرايتتى. بۇنداق كېسەلنى ھەم ھېچكىممۇ ئاڭلاپ باقمىغان ئىدى، ئۇنىڭ باللىرى ھەر تەرەپتىن تېۋىپ ئىزدەشتى، ئاخىرى ئۇلارغا بۇ كېسەلگە بېشىنى داغلاشتىن باشقا چارە يوقلىقىنى ئېيتىشتى، شۇنىڭ بىلەن باللىرى تۆمۈرنى قىزىتىپ ئۇنىڭ بېشىنى داغلاشقا باشلىدى. داغلىغاندىكى كۆيۈك ئازابىنىڭ قاتتىقلىقىدىن ئۇ باش ئاغرىقىدىن سەل ئارام تاپقاندەك بولاتتى.

خەبباب ئەنسارىلارنىڭ ھىمايىسىدە ئۇزۇندىن بېرى مەھرۇم بولغان راھەتنىڭ لەززىتىنى قايتا تېتىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ياشاش ھاياتىدىن خۇرسەن بولدى. ئۇ بەدرى ئۇرۇشىغا قاتنىشىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى، ئاندىن كېيىن ئوھۇد ئۇرۇشىغا قاتناشتى... ئۇ ئۇرۇشتا سىبانىڭ اللّٰه نىڭ يولۋىسى ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قولى بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرۈپ ناھايىتى خوشال بولدى.

www.munber.org

خەبباب ناھايىتى ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەن بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ يەنى ئابا بەكرى، ئۆمەر، ئوسمان ۋە ئەلىيلارنىڭ(اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) زامانىسىغىچە ياشىدى.

ئۆمەر(اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە بىر كۈنى ئۆمەرنىڭ قېشىغا كىردى، ئۆمەر ئۇنى ھۆرمەتلەپ ئۆز يېنىدىكى تۆردىن ئورۇن بەردى ۋە: بۇ ئورۇنغا بىلالدىن قالسا سەنلا لايىق بولالايسەن، دېدى. ئاندىن كېيىن خەببابتىن ئەينى چاغدا مۇشرىكلارنىڭ ئۇنىڭغا سالغان كۈلپەتلىرى توغرىسىدا سورىدى، خەبباب ئۇلارنى تىلغا ئېلىشتىن خىجىل بولغىنىدا ئۆمەر قايتا ئىلتىماس قىلىپ چىڭ تۇرۇۋالدى. خەبباب كىيىملىرىنى سالدى، ئۆمەر ئۇنىڭ بەدىنىدىكى تارتۇق ئىزلىرىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى ۋە ئۇنىڭدىن: بۇ ئىشلار قانداق بولغان؟ دەپ سورىدى. خەبباب: مۇشرىكلار مېنى جازالاش ئۈچۈن ئوت قالاپ چوغ چۇشۇرەتتى، ئاندىن مېنىڭ كىيىملىرىمنى سالدۇرۇپ مېنى چوغ ئۈستۈدە سۆرەيتتى. ھەتتە مېنىڭ تېنىمدىن گۆش ـ مايلىرىم ئاجراپ چۈشەتتى. مېنىڭ بەدىنىمدىن چۈشكەن سۇلار بىلەن ئوت ئۆچۈپ قالاتتى، دېدى.

خەبباب ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ باي بولدى، ئۇ ئۆزىمۇ ئويلاپ باقمىغان دەرىجىدە كۆپ ئالتۇن ـ كۈمۈشكە ئېرىشتى، لېكىن ئۇ ماللىرىنى ھېچكىم ئويلاپ باقمىغان يوللارغا ئىشلەتەتتى.

ئۇ دىنار ـ دەرھەملىرىنى پېقىرلار بىلىدىغان يەرگە قويۇپ قويۇپ ئۇنىڭغا قۇلۇپ سالمايتتى، ھاجەتمەنلەر ئۇنىڭ ئۆيىگە كېلىپ خالىغانچە ئېلىپ كېتەتتى. ئۇ ماللىرىنى شۇنداق سەرىپ قىلىپ تۇرۇپمۇ مۇشۇ ماللىرىدىن ھېساپ بېرەلمەي قېلىشىدىن ۋە بۇ سەۋەپ بىلەن ئازاپلىنىپ قېلىشتىن ئەنسىرەيتتى.

www.munber.org

ساھابىلاردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر مۇنداق دەيدۇ: بىز خەببابنىڭ قەبرىسى ئالدىدا: ئاغرىپ يېتىپ قالغاندا ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدۇق، ئۇ بىزگە: بۇ يەردە سەكسەنمىڭ بار، اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى تۇتۇپ قىلىپ باقمىدىم ھەم سورىغانلاردىنمۇ يوشۇرمۇدۇم، دېگىنىچە يىغلاپ كەتتى. بىز ئۇنىڭدىن: نېمىشقا يىغلايسەن؟ دېسەك ئۇ: مەن يىغلايمەن، چۈنكى، مېنىڭ دوستلىرىم كېتىپ قالدى، ئۇلار بۇ دۇنيادىكى ئەجرلىرىدىن ھېچنېمىگە ئېرىشەلمىدى، مەن بولسام ھايات قالدىم ۋە مۇنۇ ماللارغا ئېرىشتىم، مەن بۇ ماللارنىڭ ئەمەللىرىمنىڭ ساۋابى بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن، دېدى.

خەبباب ۋاپات بولغاندا خەلىپە ئەلى ئىبنى ئەبى تالىپ خەببابنىڭ قەبرىسى ئالدىدا: اللە خەبباققا رەھمەت قىلسۇن! ئۇ قىزىقىپ مۇسۇلمان بولغان، بويسۇنۇپ ھىجرەت قىلغان، جىھاد قىلىپ ياشىغان ئىدى. اللە ياخشى ئىش قىلغان كىشىلەرنىڭ ئەجرىنى بىكار قىلىۋەتمەيدۇ! دېگەن ئىدى.

www.munber.org

رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس

مەن خەلىپە بولغاندىن تارتىپ
ھازىرغىچە ھېچكىم ماڭا رەبىئە
ئىبنى زىيادتەك راست گەپ
قىلىپ باقمىدى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

اللە نىڭ پەيغەمبىرى ئىسلام نۇرىغا پۈركۈگەن شەھىرى مەدىنە بۇ كۈنلەردە ئۇنىڭ خەلىپىسى ۋە سادىق دوستى ئەبۇ بەكرى (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) دىن ئايرىلىپ قالغانلىق ماتەم قايغۇسىغا چۆمۈلگەن ئىدى. شۇ كۈندىن ئېتىۋارەن ھەرقايسى شەھەرلەرنىڭ ۋەكىلىرى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) قا قول بېرىپ ئۇنىڭ خەلىپىلىكىگە بەيئەت قىلىش ئۈچۈن ھەر تەرەپتىن كېلىشكە باشلىدى.

شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ ئالدىغا بەھرەيىندىن كەلگەن ئەلچىلەر باشقا بىر تۈركۈم ئەلچىلەر بىلەن بىرلىكتە كىرىپ كەلدى. ”ئەلفارۇق“ لەقىبى بىلەنمۇ ئاتالغان مۆمىنلەرنىڭ بۇ يېڭى خەلىپىسى مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەتى ئۈچۈن پايدىلىق بولغان دانا پىكىر جەۋھەرلىرىنىڭ ئوتتۇرىغا تۆكۈلۈشىنى ئەلچىلەردىن تولىمۇ ئۈمىد قىلغان ھالدا ئىدى. ئۆمەر قېشىغا كىرگەنلەردىن بىر قانچە كىشىنى سۆزلەشكە تەكلىپ قىلغان بولسىمۇ ئۇلاردىن ئۆمەر ئۈمىد قىلغانلارنىڭ بىرەرىمۇ سۆزلەنمىدى. ئۇ ئەلچىلەر ئىچىدە تۇرقىدىن ياخشىلىق ئالامىتى بىلىنىپ تۇرغان بىر ئادەمگە ئىشارەت قىلىپ: سەن ئۆز كۆز قارىشىڭنى سۆزلەپ باق! دېدى.

ئۇ ئادەم ئالدى بىلەن اللە غا ھەمدۇ سانا ئوقۇغاندىن كېيىن: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! اللە سېنى مۇسۇلمانلارغا سىناق يۈزىسىدىن خەلىپە قىلدى، سەن ئىگە قىلىنغان ئىشلاردا اللە دىن قورق! بىلگىنكى فۇرات دەرياسى قىرغىقىدا بىرەر قوي يۈتۈپ كەتسە قىيامەت كۈنى شۇنىڭ سورۇقىنى تارتىسەن، دېدى. ئۆمەر بۇنى ئاڭلاپ ئاۋازىنى چىقىرىپ يىغلاپ كەتتى ۋە: مەن خەلىپە بولغاندىن باشلاپ ھېچكىم ماڭا سەندەك راست گەپ قىلىپ باقمىغانىدى، سەن كىم بولىسەن؟ دېدى. ئۇ: مەن رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس، دەپ جاۋاب بەردى. ئۆمەر: مۇھاجىر ئىبنى زىياد ھارىسنىڭ قېرىندىشىمۇ؟ دېدى. ئۇ: ھەئە! دېدى.

مەجلىس تارقىغاندا ئۆمەر ئەبۇ مۇسانى چاقىرىپ: سەن رەبىئە ئىبنى زىيادنىڭ ئەھۋالىنى كۈزەت! ئەگەر ئۇ راستچىل بولسا ئۇنىڭدا مۇشۇ ئۈممەتنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان ياخشىلىق بار، ئۇنى بىرەر خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇرۇپ ماڭا ئۇنىڭ خەۋىرىنى بەر! دېدى.

بۇ ئىشتىن كېيىن ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئەبۇ مۇسا خەلىپىنىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن ئەھۋاز زېمىنىدىكى مەنازىر شەھىرىنى فەتھى قىلىش ئۈچۈن ئەسكەر تەييارلاپ بۇ قوشۇنغا رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىسەنى ۋە ئۇنىڭ بىر تۇغقان مۇھاجىر قېرىندىشىنىمۇ ئېلىۋالدى.

ئەبۇ مۇسا مەنازىر شەھىرىنى مۇھاسىرىگە ئالدى، ئۇرۇش تارىخىدا ئاز ئۇچرايدىغان بۇنداق ئۇرۇشنى ئۇلار تېخى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى. مۇشرىكلار ئۇرۇشۇش كۈچىنىڭ كۈچلۈكلىگى ۋە چىدامىلىقلىقى بىلەن تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز باتۇرلۇقلارنى كۆرسەتتى، بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار قوشۇنىدا ئۆلۈم كۆپىيىپ كەتتى. مۇسۇلمانلار بۇ كۈندە رامىزان روزىسىنى تۇتقان ھالدا ئۇرۇشتى.

www.munber.org

رەبىئەنىڭ قېرىندىشى مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئۆلۈمنىڭ كۆپىيىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ﷲ رازىلىقى ئۈچۈن ئۆز جېنىنى ئاتىدى ـ دە ئۆلۈمگە تەييارلاندى ھەم قېرىندىشى رەبىئە ئىبنى زىيادقا ۋەسىيەت قىلدى. رەبىئە ئىبنى زىياد ئەبۇ مۇسانىڭ قېشىغا بېرىپ: مېنىڭ بىر تۇغقان قېرىندىشىم ھازىر روزا تۇتقان ھالدا ﷲ يولىدا ئۆز جېنىنى تىكمەكچى بولىۋاتىدۇ، مۇسۇلمانلارغا ئۇرۇش بىلەن روزىنىڭ قىيىنلىقى تەڭ كېلىپ ئىرادىلىرى بوشاپ قېلىۋاتىدۇ، ھەم ئۇلارنىڭ ھېچ بىرى روزىنى بۇزۇشقا ئۇنىمايۋاتىدۇ، ئەمدى سەن خالىغان بۇيرۇقىڭنى بەر! دېدى.

ئەبۇ مۇسا ئورنىدىن تۇرۇپ قوشۇنغا قاراپ ئۈنلۈك ئاۋازدا: ئى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى! مەن ھەر بىر روزا تۇتقۇچىنىڭ ياكى روزىسىنى بۇزۇشنى ياكى ئۇرۇشتىن چېكىنىشنى بۇيرۇيمەن! دېدى ۋە كىشىلەرنىڭ سۇ ئىچىشى ئۈچۈن يېنىدىكى چوگۈندىن سۇ ئىچتى. باشقىلارمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ سۇ ئىچتى. رەبىئەنىڭ قېرىندىشىمۇ بۇنى ئاڭلاپ دەرھال سۇدىن بىر يۇتۇم ئىچتى ۋە: ﷲ بىلەن قەسەمكى! مەن بۇ سۇنى ئۇسۇزلۇقۇمنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس بەلكى باشلىقنىڭ بۇيرىقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن ئىچتىم، دېگىنىچە قىلىچىنى سۇغۇرۇپ سەپلەرنى يېرىپ ئالغا ئىلگىرلەپ دۈشمەنلەرنىڭ بېشىدا قىلىچ ئوينۇتۇشقا باشلىدى. ئۇ دۈشمەن سېپىگە ئىچكىرلەپ كىرگىنىدە ھەر تەرەپتىن ئۇنىڭغا چېپىلغان قىلىچ ۋە سانچىلغان نەيزىلەر ئۈچۈپ كېلىشكە باشلىدى، ئاخىرى ئۇ زېمىنغا يېقىلدى. دۈشمەن قوشۇنى ئۇنىڭ بېشىنى كېسىۋېلىپ ئىگىز بىر يەرگە ئېسىپ قويۇشتى.

رەبىئە قېرىندىشىنىڭ بېشىغا قاراپ: ساڭا مۇبارەك ۋە ياخشى ئورۇنلار بولسۇن! ﷲ بىلەن قەسەمكى! ﷲ خالىسا مەن سەن ۋە بارلىق مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىنتىقام ئالىمەن! دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ مۇسا رەبىئەنىڭ قىرىندىشىغا ئىچ ئاغرىتىۋاتقانلىقىنى، دىلىنىڭ بولسا دۈشمەنلەرگە نەپرەت بىلەن يېنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قوشۇننىڭ قوماندانلىقىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بېرىپ ئۆزى ”سۇس“ شەھىرىنى فەتھى قىلىشقا يۈرۈپ كەتتى.

رەبىئە ۋە ئۇنىڭ قوشۇنلىرى مۇشرىكلارغا خۇددى بوراندەك ئېتىلدى ۋە شەھەر سېپىللىرى ئىچىگە كەلكۈن دوملاتقان تاشتەك باستۇرۇپ كىردى. بۇنىڭ بىلەن دۈشمەننىڭ كۈچى ئاجىزلاپ اللە نىڭ خالىشى بىلەن مۇنازىرە شەھىرى مۇسۇلمانلارنىڭ قولىدا فەتھى قىلىندى. رەبىئە قارشىلاشقانلارنى ئۆلتۈرۈپ كىچىكلەرنى ئەسىرگە ئېلىپ، ئۇ يەردىن اللە خالىغان نەرسىلەرنى ئولجا ئالدى.

مەنازىر ئۇرۇشىدىن كېيىن رەبىئە خۇددى كىچە ئاسمىنىدا چاقنىغان يۇلتۇزدەك نۇرلۇق سىما بىلەن ھەممىگە تونۇشلۇق بولۇپ، ئۇنىڭ شەرەپلىك نامى ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈشكە باشلىدى. ئۇ ھەممە كىشىنىڭ نەزىرىدە قولىدىن چوڭ ئىشلار كېلىدىغان كاتتا قوماندان بولۇپ ئاتالدى. مۇسۇلمانلار ”سىجىستان“ شەھىرىنى فەتھى قىلىش قارارىغا كەلگەندە قوشۇننىڭ قوماندانلىقى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇلدى ۋە ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق بۇ شەھەرنىڭ فەتھى قىلىنىشى ئۈمىد قىلىندى.

رەبىئە اللە يولىدا جىھاد قىلىدىغان قوشۇننى باشلاپ يىرتقۇچ ھايۋانلارمۇ كېسىپ ئۆتەلمەيدىغان مۇساپىسى 75 فەرسەخ كېلىدىغان بۇ يىپايان چۆلنى بېسىپ ئۆتۈپ سىجىستانغا قاراپ يۈرۈش قىلدى. ئۇنىڭ بۇ يۈرۈشتە تۇنجى بولۇپ دۇچ كەلگىنى سىجىستانغا ئۆتەر يولدىكى ”روستوقۇ زالىق“ شەھىرى بولدى. بۇ شەھەر ئىگىز سېپىلار بىلەن قورشالغان، كاتتا بىنالار سېلىنغان بايلىقى كۆپ، مېۋىلىرى مول بىر شەھەر ئىدى.

www.munber.org

رېرەك قوماندان رەبىئە بۇ شەھەرگە يېتىپ بېرىشتىن بۇرۇن بۇ شەھەرنىڭ ئەھۋالىنى يىراقتىن كۆزۈتۈش ئارقىلىق بۇ شەھەر ئەھلىنىڭ پات ئارىدا ناھايىتى چوڭ بىر بايرام ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى پەملىدى ۋە بايرام مەزگىلىدە ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن پۇرسەت كۈتۈپ ياتتى. ئاخىرى بايرام ۋاقتىمۇ كەلدى، شەھەر خەلقى ھېچنىمىدىن خەۋەرسىز بايرام تەنتەنىسى ئۆتكۈزىۋاتقان كېچىلەرنىڭ بىرىدە شەھەرگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ شەھەر خەلقىنىڭ بېشىدا قىلىچ ئوينۇتۇشقا باشلىدى.

بۇ شەھەرنى ناھايىتى تېز سۈرئەتتە ئىشخال قىلىپ ئۇلاردىن 20 مىڭ كىشىنى ئەسىرگە ئالدى، بۇ شەھەرنىڭ باشلىقىمۇ ئەسىرگە چۈشتى. ئەسىرگە چۈشكەنلەرنىڭ ئىچىدە يەنە باشقا بىر كەنتتىن بۇ شەھەرنىڭ باشلىقىغا تاپشۇرۇش ئۈچۈن پۇل ئېلىپ كەلگەن بىر خادىم بولۇپ ئۇنىڭ يېنىدىن 300 مىڭ تەڭگە چىقتى. رەبىئە: بۇ پۇللارنى قايەردىن ئېلىپ كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى. خىزمەتكار: كەنتلەرنىڭ بىرىدىن، دېدى. ھەر بىر كەنتتىن ھەر يىلى مۇشۇنچىلىك پۇل يىغىلامدۇ؟ دېدى رەبىئە. ئۇ خىزمەتكار شۇنداق، دېدى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا شەھەر باشلىقى ئۆزى ۋە بالىلىرىنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن نۇرغۇن تۆلەم پۇلى بىلەن كەلدى. رەبىئە: سەن كۆپ بەدەل تۆلىسەڭ ئاندىن قويۇۋېتىمەن، دېدى. شەھەر باشلىقى: نېمە شەرت؟ دېدى. رەبىئە: مەن نەيزەمنى يەرگە سانجىيمەن، سەن نەيزەمنىڭ ئەتراپىغا تاكى نەيزەم كۆمۈلگىچە ئالتۇن ـ كۈمۈش تۆكىسەن، دېدى. شەھەر باشلىقى بۇنىڭغا مۇقۇل بولۇپ، كانلىرىغا بېرىپ ھەتتە نەيزە كۆمۈلگىچە ئالتۇن ـ كۈمۈش ئېلىپ كېلىپ تۆكتى.

رەبىئە ئۆزىنىڭ غالىپ قوشۇنى بىلەن سىجىستان زېمىنىغا قاراپ ماڭدى. ئۇنىڭ ئېتىنىڭ تۇۋاقلىرى دەسسىگەن ھەممە يەر

www.munber.org

ئۆلارنىڭ فەتھى قىلىنغان زېمىنغا ئايلاندى. نۇرغۇن شەھەر ئەھلى ئۇلارنىڭ يۈزىگە تېخى قورال تەڭلەنمەستىنلا ئۆزلىكىدىنلا تەسلىم بولۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىشكە باشلىدى. سىجىستان شەھىرى بولسا ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە قارىماي قارشىلىق بىلدۈرۈپ شەھەرنى ساقلاپ قېلىش پىلانىنى قۇرۇشقان ئىدى.

ئىككى تەرەپ ئۇچرۇشۇپ جەڭ مەيداندا شۇنچىلىك قاتتىق ئۇرۇشتىكى ئۇرۇشنىڭ غەلبىسى مۇسۇلمانلار تەرەپكە يۈزلەنگەندە بۇ شەھەرنىڭ باشلىقى بەرۋەيز كۈچىنىڭ تۈگەش ۋاقتىدىن بۇرۇن، سۈلھى ئارقىلىق ئۆزى ۋە خەلقىنى ساقلاپ قېلىش نىيىتىدە رەبىئەگە ئەلچى ئەۋەتتى، رەبىئە سۈلھى تۈزەشكە ماقۇل بولۇپ ۋاقىت بېكىتتى. رەبىئە قول ئاستىدىكىلەرگە كەلمەكچى بولغان بەرۋەيزنىڭ يولىغا ۋە سۈلھى تۈزۈلىدىغان ئورۇننىڭ ئەتراپىغا پارىس ئەسكەرلىرىنىڭ ئۆلۈكىنى قالايماقان تاشلاپ قويۇشنى بۇيرىدى.

رەبىئەنىڭ ئۆزىمۇ گەۋدىلىك ئېگىز بوي، سۇرلۇك ئادەم بولغاچقا ئۇنىڭغا قارىغان ئادەمنىڭ تېنى شۈركىنەتتى. بەرۋەيز سۈلھىگە رەبىئەنىڭ قېشىغا كىرىش بىلەنلا تېنى شۈركۈنۈپ قورقۇنىدىن بولجۇق گۆشلىرى تارتىشىپ كەتتى. يۈرىكىنىڭ سىلىشى ئېتىكلەپ ھەتتا ئۇنىڭغا يېقىنلىشىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىدى.

بەرۋەيز كېكەچلەپ تۇرۇپ سۈلھىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن بىشىدا ئالتۇندىن جامى بولغان مىڭ نەپەر قۇل تەغدىم قىلىدىغانلىقىنى ۋەدە بەردى. رەبىئە بۇ كېلىشىمگە ماقۇل بولدى.

ئەتىسى رەبىئە بىشىدا ئالتۇن جامى بار مىڭ نەپەر قۇل بىلەن بىرلىكتە مۇسۇلمانلارنىڭ تەكبىرلىرى ئارىسىدا شەھەرگە

www.munber.org

غالىپلارچە كىرىپ كەلدى. مانا بۇ كۇن اللە نىڭ كۈنلىرىنىڭ ئىچىدىكى خاتىرلەشكە ئەرزىيدىغان كۈنلەرنىڭ بىرى ئىدى.

رەبئە ھاياتى بويىچە اللە نىڭ مۇسۇلمانلار ئۇچۇن دۈشمەنگە ئۇرۇلغان قىلىچى بولۇپ ياشىدى. ئۇ مۇسۇلمانلار ئۇچۇن نۇرغۇن شەھەرلەرنى فەتھى قىلىپ ۋە ئۇلارنى باشقۇرۇپ بەردى. خەلىپىلىك ھوقۇقى بەنى ئۈمەييەگە كەلگەندە مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى سۇفيان ئۇنى خۇراسانغا باشلىق قىلدى. لېكىن رەبئە بۇنىڭغا قىزىقمىدى. بولۇپمۇ بەنى ئۈممەيە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرىنىڭ ئۇنىڭغا يازغان تۆۋەندىكى خېتى ئۇنىڭ ھوقۇققا بولغان ئۆچمەنلىكىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇۋەتكەن ئىدى. ئۇ خەتتە مۇنداق دېيىلگەن ئىدى: ”مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى سۇفيان ئۇرۇشتا ئولجىغا چۈشكەن ئالتۇن – كۈمۈشلەرنى مۇسۇلمانلارنىڭ غەزىنىسىگە تاپشۇرۇپ قالغانلىرىنى مۇجاھىدلار ئارىسىدا تەقسىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ!“

رەبئە بۇ خەتكە جاۋابەن: ”مەن اللە نىڭ كىتابىدىن مۆئمىنلەرنىڭ باشلىقى ماڭا بۇيرىغان نەرسىنىڭ دەل ئەكسىنى تاپتىم“ دەپ يېزىپ ئەۋەتكەندىن كېيىن كىشىلەرگە: ئەتە ئەتىگەندە غەنىمەتلىرىڭلارنى ئېلىۋېلىڭلار! دەپ جاكارلاتقۇزدى. ئاندىن غەنىمەتلەرنىڭ بەشتىن بىرىنى دەمەشقتىكى مۇسۇلمانلار خەلىپىسىگە ئەۋەتتىپ بەردى.

بۇ خەت يېتىپ بارغاندىن كېيىنكى جۈمە كۈنى رەبئە ئاق كىيىم كىيىپ مەسجىدكە كېلىپ كىشىلەرگە خۇتبە سۆزلىدى. ئاندىن كىشىلەرگە: مەن ھاياتلىقتىن چارچىدىم، مەن دۇئا قىلسام ماڭا ئامىن دەپ بېرىڭلار! دېدى. ئاندىن: ئى اللە ئەگەر سەن مەندە بىرەر ياخشىلىق بار دەپ قارىساڭ مېنى كېچىكتۈرمەستىن ئۆز دەرگاھىڭغا ئېلىپ كەتكىن! دەپ دۇئا قىلدى، كىشىلەر: ئامىن! دېدى.

www.munber.org

دەل شۇ كۈنى كەچقۇرۇن كۈن تېخى پاتماي تۇرۇپلا رەبىئە پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا كېتىپ قالدى. (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!)

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام

جــەننەتتى كىشىلەرگــە قــاراپ
خۇرســـەن بولىدىغـــان ئـــادەم
ئـــابدۇللاھ ئىبنـــى ســـالامغا
قارىسۇن!

www.munber.org

ھۇســەن ئىبنــى ســالام ئــەينى چــاغلاردىكى مــەدىنىنىڭ كــاتتىلىرىدىن ئىــدى. مــەدىنىدىكى ھــەر خىــل دىــن ئــەھلى ئۇنــى كىشــىلەر ئىچىــدە تــەقۋا، ســالىھ، پــەرزكارلىقى بىلــەن تونۇلغــان سەممىي ئادەم، دەپ ھۆرمەتلەيتتى.

ھۇسەيىن ئىنتايىن خاتىرجەم تۇرمۇش كەچۈرەتتى، لىكىن ئۇ ۋاقتىنــى ھەرگــىزمۇ بىكــار ئۆتكۈزۈەتمــەيتتى. ئــۇ ۋاقتىنــى ئۈچكــە بۆلگــەن بولــۇپ ئۇنىــڭ بىــر بــۆلىكىنى چىركــاۋدا ۋەز ـ نەســىھەت قىلىش ئۈچۈن، ئىككىنچى بىر بۆلىكىنى خورمىلىق بېغىنى پەرۋىش قىلىش ئىشلىرى ئۈچۈن، ئۈچىنچى بىر بۆلىكىنى دىننى چۈشۈنىش ئۈچۈن تەۋرات بىلەن ھەپىلىشىپ ئۆتكۈزەتتى.

ئۇ ھەر قېتىم تەۋراتنى ئوقۇپ بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ۋە ئۇنىڭ ئاخىرقىســى بولغــان، مــەككىدىن چىقىدىغــان پــەيغەمبەرنىڭ بىشارىتى ھەققىدىكى خەۋەرلەر ئۈستۈگە كەلگەندە ا ئۇزاق ـ ئۇزاق توختــايتتى ۋە بــۇ كەلگۈســىدىكى پــەيغەمبەرنىڭ سۈپــەتلىرى، ئالامــەتلىرى توغرىســىدىكى بايــانلارنى قايتــا ـ قايتــا ئوقۇيتــتى. كىتاپتا خــەۋەر بېرىلگــەن پــەيغەمبەرنىڭ ئــۆز يۇرتىدىــن مەدىنىگــە كېلىدىغــانلىقىدىن ھــەم بــۇ يــەردە تۇرۇدىغــانلىقىدىن ئىنتــايىن سۆيۈنەتتى. ئۇ ھەر قېتىم بۇ ھەقتىكى مەزمۇنلارنى ئوقۇسا ياكى بۇ

مەزمۇنلار ئۇنىڭ خىيالىغا كەچسىلا ئۇ ئاشۇ پەيغەمبەرنى كۆرەلىشى، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ ئىمان ئېيتقۇچىلارنىڭ ئەۋەلقىسى بولۇشى ئۈچۈن ئۆمرىنىڭ ئۇزۇن بولۇشىنى ئۈمۈد قىلىپ اللە دىن بۇنى تىلەيتتى.

اللە ھۇسەيىن ئىبنى سالامنىڭ دۇئاسىنى ئۇزۇن قىلىپ ئۇنىڭ ئۆمرىنى ھەتتا توغرا يولغا ھىدايەت قىلىنغۇچىلار ئۈچۈن رەھمەت ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىگىچە ئۇزۇن قىلدى. ھەمدە ئۇنى بۇ پەيغەمبەر بىلەن ئۇچرىشىش، ئۇنىڭ بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇش، ئۇ ئارقىلىق ئەۋەتىلگەن ھەق دىن بىلەن نېسىپلىنىشكە مۇيەسسەر قىلدى.

بىز ئۇنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىنىڭ جەريانىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرگىنىگە قۇلاق سالايلى، ئۇ بۇ ھەقتە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاشكارلانغانلىقىنى ئاڭلىغىنىمدا مەن ئۇنىڭ ئىسمىنى، نەسەبىنى، سۈپەتلىرىنى، كەلگەن ۋاقتى ۋە ئورنىنى سۈرۈشتۈردۈم ھەمدە ئاڭلىغانلىرىمنى تەۋرەتتا بايان قىلىنغان سۈپەتلەر ۋە ئۇ توغرىسىدا بېرىلگەن بىشارەتلەر بىلەن سېلىشتۇردۇم. ئاخىردا مەن ئۇنىڭ ھەقىقەتەن اللە تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، كىتابلاردا ئالدىن بىشارەت بېرىلگەن پەيغەمبەرنىڭ دەل ئۆزى ئىكەنلىكىگە ئىشەندىم، لېكىن مەن بۇلارنى يەھۇدىيلاردىن يوشۇردۇم ۋە بۇ ھەقتە ھېچبىر سۆز قىلمىدىم. بۇ ئەھۋال اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەككىدىن ئېلىپ چىقىپ مەدىنىگە ئېلىپ كەلگىچە شۇ بويىچە داۋاملاشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە يېتىپ كېلىپ قۇبا كەنتىگە كېلىپ چۈشكەندە بىزنىڭ يېنىمىزغا بىر ئادەم كېلىپ: بىر پەيغەمبەرنىڭ بۇ يەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا ئىكەنلىكىنى خەۋەر قىلدى. بۇ چاغدا مەن خورما دەرىخى ئۈستىدە ئىشلاۋاتاتتىم.

www.munber.org

مېنىڭ ھاممام خالىدە بىنتى ھارىس دەرەخ تۆۋىدە ئولتۇراتتى. مەن بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان ئۆزەمنى تۇتالماي: اللە بۈيۈكتۇر!... اللە ھەممىدىن بەك بۈيۈكتۇر! دەپ توۋلاپ كەتتىم. ھاممام مېنىڭ تەكبىر ئېيتقانلىقىمنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كېتىپ: اللە سېنى زىيانكارلار ئىچىدە قىلسۇن! اللە بىلەن قەسەمكى! سەن مۇسا ئىبنى ئىمراننىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغان بولساڭمۇ بۇنچىلىك قىلىپ كەتمەستىڭ! دېدى. مەن:

ئى ھامما! اللە بىلەن قەسەمكى! بۇ پەيغەمبەر مۇسا ئىبنى ئىمراننىڭ قېرىندىشى، شۇنداقلا ئۇ ئىككىسى بىر دىندا، بۇ پەيغەمبەرمۇ مۇسا ئەۋەتىلگەن ھەق بىلەن ئەۋەتىلگەن!... دېدىم. ئۇ: سىلەر ھەمىشە بىزگە: ئۆزىدىن بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنى تەستىقلاپ، پەرۋەردىگارىنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ ئەۋەتىلىدۇ، دەپ خەۋەر بېرىدىغان پەيغەمبەر مۇشۇمۇ؟ دېدى. مەن:

ھەئە! دەل ئۆزى شۇ، دېدىم. ھاممام: ئۇنداق بولسا بولۇپتۇ، دېدى.

مەن دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدىم ۋە ئۇ يەرگە بېرىپ نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئىشىكى ئالدىدا قىستىلىشىپ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم ۋە مەنمۇ بېرىپ قىستىلىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشتىم. مېنىڭ ئۇنىڭ ئاغزىدىن تۇنجى ئاڭلىغان سۆز: «ئى خالايىق! سالامنى ئومۇملاشتۇرۇڭلار، ئاچ قالغانلارغا تائام بېرىڭلار، كېچىدە كىشىلەر ئۇخلىغاندا تۇرۇپ ئىبادەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلارلا جەننەتكە ئامان - ئىسەن كىرەلەيسىلەر!» دېگەن سۆزلەر بولدى.

مەن ئۇنىڭغا زەن سېلىپ قاراشقا باشلىدىم ۋە ئۇنىڭ چىرايىنىڭ يالغانچىنىڭ چىرايىغا ئوخشىمايدىغانلىقىغا ئىشەنچ

www.munber.org

قىلدىم ـ دە ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ”بىر اللّٰه تىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى!“ دەپ گۇۋاھلىق بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ: «ئىسمىڭ نىمە؟» دېدى. مەن: ھۇسەيىن ئىبنى سالام، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى ئابدۇللاھ ئىبنى سالام!» دېدى. مەن دەرھال: ھەئە، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام، سېنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن اللّٰه بىلەن قەسەمكى، بۈگۈندىن باشلاپ ماڭا بۇنىڭدىن باشقا بىر ئىسمىنىڭ بولۇشىنى ياقتۇرمايمەن، دېدىم.

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن قايتىپ ئۆيۈمگە كېلىپ ئائىلەمنى ۋە ئەھلى ئەۋلادىمنى ئىسلامغا چاقىردىم، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى، ھاممام خالىدەمۇ مۇسۇلمان بولدى، ئۇ ناھايىتى ياشىنىپ قالغان ئىدى. مەن ئۇلارغا: سىلەر مېنىڭ ۋە ئۆزەڭلارنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىڭلارنى مەن روخسەت قىلمىغىچە يەھۇدىيلاردىن يوشۇرۇن تۇتۇڭلار، دېدىم. ئۇلار ئۇنىڭغا ماقۇل بولۇشتى. ئاندىن مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ: يەھۇدىيلار بوھتانچى، يۈزسىز ئادەملەردۇر، مەن سېنىڭ ئۇلاردىن كاتتا ئادەملەرنى ھۇزۇرىڭغا چاقىرىشىڭنى، مېنى ئۆيلىرىڭنىڭ بىرىگە مۆكۈندۈرۈپ قويۇشىڭنى، ئاندىن ئۇلار مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلىشتىن بۇرۇن سەن ئۇلاردىن مېنىڭ ھەققىمدە سوراپ كۆرۈشىڭنى، ئۇلارنىڭ نەزىرىدىكى مېنىڭ ئورنۇمنى سۈرۈشتۈرۈپ ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن! ئەگەر ئۇلار مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلىپ قالسا مېنى ئەيىپلەيدۇ، مېنى سۆكىدۇ ۋە ماڭا بۆھتان چاپلايدۇ، دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ئۆيلىرىنىڭ بىرىگە كىرگۈزۈۋەتتى ۋە ئۇلارنى ئۆيىگە چاقىرىپ ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈرۈشكە، ئىماننىڭ گۈزەل تەرىپلىرىنى بايان قىلىشقا، ئۆزى ھەققىدە كەلگەن كىتاپلاردىكى بىشارەتلەرنى ئۇلارغا

ئەسلىتىشكە باشلىدى، بىراق ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئاساسىز قارشىلىشىشقا، ھەقىقەتنى توغرىسىدا تالىشىشقا باشلىدى، مەن ئۇلارنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئاڭلاپ تۇردۇم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىمان ئېيتىشىدىن ئۈمىدىنى ئۈزگەن چاغدا ئۇلارغا: «ھۇسەيىن ئىبنى سالامنىڭ سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىكى ئورنى قانداق؟» دەپ سورىدى. ئۇلار: ئۇ بىزنىڭ رەھبىرىمىز ۋە رەھبىرىمىزنىڭ ئوغلى، ئۇ بىزنىڭ ئالىمىمىز ۋە ئالىمىمىزنىڭ ئوغلى، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەگەر ئۇ مۇسۇلمان بولسا سىلەرمۇ مۇسۇلمان بولامسىلەر؟» دېدى. ئۇلار:

ئۇھوي! ئۇ ھەرگىزمۇ مۇسۇلمان بولمايدۇ، ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىدىن الله ساقلىسۇن! دېيىشىپ كېتىشتى. بۇ چاغدا مەن يوشۇرغان ئۆيدىن چىقىپ: ئى يەھۇدىيلار گۇرۇھى! الله تىن قورقۇڭلار! مۇھەممەد ئېلىپ كەلگەن نەرسىنى قوبۇل قىلىڭلار! الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر ئۇنىڭ ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر، ئۇنىڭ ھەققىدىكى بىشارەتلەرنىڭ قولۇڭلاردىكى تەۋراتلاردا ئېنىق يېزىلغانلىقىنى ھەم بىلىسىلەر، مەن ئۇنىڭ الله تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ئۇنىڭغا ئىشىنىمەن ۋە ئۇنى تەستىقلايمەن، ئۇنى ئېتىراپ قىلىمەن! دېدىم. ئۇلار دەرھال:

سەن يالغان ئېيتتىڭ! سەن بىزنىڭ ئەڭ ئەسكى ئادىمىمىز! ئەسكى ئادىمىمىزنىڭ بالىسى، بىزنىڭ ئەڭ جاھىلىمىز ۋە ئەڭ جاھىلىمىزنىڭ بالىسى! دەپ مېنى ئاغزىغا كەلگەن بارلىق ئەيىپلەش سۆزلىرى بىلەن ئەيىپلەشتى، سۆكۈشتى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: مەن ساڭا يەھۇدىيلار بوھتانچى، ئەسكى، ئالدامچى ۋە پەسكەش كىشىلەر دېمىگەنمىدىم، دېدىم.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام ئىسلامغا خۇددى ئۇسسۇز ئادەم بۇلاق سۈيىگە تەشنا بولغاندەك تەشنالىق بىلەن كىردى. ئۇ قۇرئانغا شۇنچىلىك بېرىلدىكى، ئۇنىڭ لەۋلىرى قۇرئاننىڭ ئايەتلىرىنى ئوقۇپ قۇرۇمايتتى. ئۇنىڭ دىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇنچىلىك بېرىلىپ كەتتىكى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىدىن ئەگىشىپلا يۈرۈيتتى.

ئۇ جەننەتكە كىرىش ئۈچۈن ئەمەل ـ ئىبادەتلەرگە شۇنچىلىك بېرىلگەنكى ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھەققىدە بىر بىشارەت بەرگەن بولۇپ بۇ بىشارەت ساھابىلار ئىچىدە ئاشكارا بولۇپ كەتكەن ئىدى. بۇ بىشارەت قەيس ئىبنى ئۇبادە رىۋايەت قىلغان قىسسىدە بايان قىلىنغان بولۇپ ئۇنى رىۋايەت قىلغۇچى مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىدىكى مەسجىدىنىڭ ئىلىم سورۇنلىرىنىڭ بىر سورۇنىدا ئولتۇرغان ئىدىم، بۇ سورۇندا دىللارغا ئارام، جانغا راھەتلىك بەخش ئەتكۈچى بىر پىشقەدەم كىشى بار بولۇپ، ئۇ كىشىلەرگە شۇنچىلىك تەسىرلىك، شىرىن سۆزلەرنى قىلدىكى ئۇ ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭغاندا كىشىلەر ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قارىشىپ: جەننەت ئەھلىدىن بىرەر ئادەمگە قاراپ خوشال بولىدىغان ئادەم مۇشۇ كىشىگە قارىسۇن! دېيىشتى. مەن ئۇلاردىن: ئۇ كىشى كىم؟ دەپ سورىسام، ئۇلار: ئابدۇللاھ ئىبنى سالام! دېيىشتى. مەن كۆڭلۈمدە: الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئادەمگە ئەگىشىمەن، دېدىم ۋە ئۇ ئادەمنىڭ ئارقىدىن ماڭدىم. ئۇ مېڭىپ مەدىنە شەھىرى ئىچىدىن چىقتى ئاندىن ئۆيىگە قاراپ ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كېلىپ كىرىشكە رۇخسەت سورىدۇم، ئۇ رۇخسەت بەردى.

مەن كىرگەندە ئۇ: ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! نېمە ھاجىتىڭ بار؟ دېدى. مەن:

www.munber.org

سىز باياتتىن مەسجىدتىن چىققىپ كەتكەندە كىشىلەر سىزگە قاراپ: جەننەت ئەھلىدىن بىرەر ئادەمگە قاراپ خوشاللىنىدىغان ئادەم مۇشۇ ئادەمگە قارىسۇن! دېيىشكەنلىكىنى ئاڭلىدىم، شۇنىڭ بىلەن سىز توغرۇلۇق بىلىش، ھەمدە كىشىلەرنىڭ بۇنى قانداق بىلىۋالغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئارقىڭىزدىن كەلدىم، دېدى. ئۇ ماڭا:

ئى بالام! جەننەت ئەھلىنى الله ئوبدان بىلىدۇ! دېدى. مەن: ھەئە... شۇنداق! لېكىن ئۇلار دېگەن سۆزنىڭمۇ بىرەر ئاساسى بار بولۇشى كېرەك، دېدىم. ئۇ: مەن بۇنىڭ سەۋەبىنى ھازىرلا ساڭا سۆزلەپ بېرىمەن، دېدى. مەن: قېنى سۆزلەڭ، الله سىزگە رەھمەت قىلسۇن! دېدىم. ئۇ:

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھايات ۋاقتىدا بىر كېچىسى مۇنداق چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە بىر ئادەم كېلىپ ماڭا: ئورنىڭدىن تۇر! دېدى، مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم، ئۇ ئادەم مېنىڭ قولۇمدىن تۇتتى. مېنىڭ سول تەرىپىمدە بىر يول باركەن مەن شۇ يولدا ماڭماقچى بولغىنىمدا ئۇ ئادەم: قوي ئۇنى! ئۇ سېنىڭ يولۇڭ ئەمەس، دېدى. مەن شۇنداق قارىسام تۈيۈقسىز ئوڭ تەرىپىمدە بىر ئوچۇق يول پەيدا بولدى، ھېلىقى كىشى مېنى ئاشۇ يولدا مېڭىشقا بۇيرىدى، مەن شۇ يولدا مېڭىپ ئاخىردا ئارىلىقلىرى كەڭرى كەتكەن، ياپ ـ يېشىل، گۈزەل بىر باغچىغا كىرىپ قالدىم، بۇ باغچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۈۋرۈكى يەردە، ئۇچى ئاسمانغا تاقاشقان تۆمۈردىن بولغان بىر تۆۋرۈك بار ئىكەن، ئۇنىڭ ئۇچىدا ئالتۇندىن ياسالغان بىر ھالقا بار ئىكەن، ئۇ كىشى ماڭا: ئۇنىڭغا چىق! دېدى. مەن:

چىقالمايمەن، دېدىم. ئۇ چاغدا مېنىڭ قىشىمغا بىر خىزمەتچى كېلىپ مېنى كۆتۈردى، مەن يۇقىرىغا قاراپ ئۆرلەپ ھەتتا تۈۋرۈكنىڭ ئۇچىغا چىقتىم ـ دە ھېلىقى ئالتۇن ھالقىنى

www.munber.org

ئىككى قولۇم بىلەن تۇتتۇالدىم. مەن تاكى تاڭ ئاتقانغا قەدەر ئۇنىڭغا ئېسىلىپ قالدىم.

ئەتىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈمنى بايان قىلىپ بەردىم، ئۇ ماڭا: «سول تەرىپىڭدە سەن كۆرگەن يول دوزاخنىڭ يولى، ئوڭ تەرىپىڭدىكى يول بولسا جەننەت ئەھلىنىڭ يولى، سېنى گۈزەللىكى ۋە يېشىللىقى بىلەن ھەيران قالدۇرغان باغ بولسا ئىسلام، باغ ئوتتۇرىسىدىكى تۈۋرۈك بولسا دىنىنىڭ ئاساسى، ھالقا بولسا مۇستەھكەم تۇتۇلىدىغان ئېتىقاد، سەن ئۇنىڭغا تاكى ئۆلگىچە ئېسىلىپ تۇرىدىكەنسەن!» دېگەن ئىدى، دېدى.

www.munber.org

سۇراقە ئىبنى مالىك

ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىر
جۈپ بىلەيزۈكىنى سالساڭ
قانداق بولۇپ كېتەرسەن؟

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

بىر ئەتتىگىنى قۇرەيشلەر چۇچۇشۇپ ئۈپۈر - تۈپۈر بولۇشۇپ كېتىشتى، چۈنكى ئۇلارنىڭ يۇرت مەھەللىرىنىڭ ھەممە يېرىدە: مۇھەممەد كېچىدىن مەككىدىن چىققىپ كېتىپتۇ! دېگەن خەۋەر تارقالغان ئىدى، لېكىن قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىلىرى بۇنىڭغا ئىشەنگىسى كەلمىدى، ئۇلار بەنى ھاشىم جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئۆيلىرىنى ۋە مۇھەممەدنىڭ بارلىق دوستلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى ئاختۇردى، ئاختۇرۇش ئەبۇ بەكرىنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە ئۆيدە ئەسما بار ئىدى، ئۇنىڭدىن ئاتاڭ قېنى؟ دەپ سورىدى، ئۇ بىلمەيمەن! دەپ جاۋاب بېرىش بىلەنلا ئەبۇ جەھل ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭ مەڭزىگە بىرنى سالدى، تاياق زەربىسىدىن سىلكىنىپ كەتكەتكەچە ھەتتا ئۇنىڭ قۇلىقىدىكى ھالقىسىمۇ چۈشۈپ كەتتى. ئۇلار مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تاپالمىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ھەقىقەتەن مەككىدىن چىققىپ كەتكەنلىكىگە ئىشەندى، لېكىن بۇ ئىشنىش ئۇلارنىڭ تەرسالىقىنى تېخىمۇ بەك ئاشۇردى، ئۇلار مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭغان يولىنى ئىزچىلاپ تېپىش ئۈچۈن مەخسۇس ئادەملەرنى تەشكىل قىلدى، ھەم ئىزچىلار بىلەن بىللە ئۇلارمۇ چىقتى. ئۇلار سەۋرى غارىغا

www.munber.org

كەلگەندە ئىزچىلار: بۇ ئادەم بۇ غاردىن تېخى ئۆتۈپ كەتمەپتۇ، دېدى.

ئۇلار خاتالاشمىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، دوستى ئەبۇ بەكرى بىلەن بۇ غارغا يوشۇرۇنۇۋالغان ئىدى، قۇرەيشلەر غارنىڭ ئۈستىدە ئۇياقتىن ـ بۇياققا ماڭاتتى، بۇنى كۆرۈپ تۇرغان ئەبۇ بەكرىنىڭ كۆزلىرىگە ياش كەلدى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇھەببەت، كۆيۈنۈش ۋە كايىش نەزىرى بىلەن قارىدى، ئەبا بەكرى: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆزەم ئۈچۈن ئەندىشە قىلمىدىم، پەقەت ساڭا بىرەر ئىش بولۇپ قالمىسىكەن، دېگەن ئۈمۈتتە يىغلىدىم، دەپ پىچىرلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەمكىن ھالدا: «ئى ئەبا بەكرى! سەن غەم قىلما! الله بىز بىلەن بىللىدۇر!» دېدى.

الله ئەبۇ بەكرىگە خاتىرجەملىكنى چۈشۈردى، ئۇ غار ئۈستىدە ئۇياق ـ بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن كىشىلەرنىڭ پۇتلىرىغا قارايتتى ۋە ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئەگەر ئۇلاردىن بىرەرسى پۇتىنىڭ ئاستى تەرىپىگە قارىسىلار ئىككىمىزنى كۆرۈۋالىدۇ، دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىككىمىزدىن ئۈچىنچىسىنىڭ الله ئىكەنلىكىگە قانداق قارايسەن؟» دېدى. ئۇلار غار ئۈستىدىكى بىر ياشنىڭ: يۇرۇڭلار! غار ئىچىگە قاراپ باقايلى، دېگەنلىكىنى ئاڭلىدى، بۇ چاغدا ئۇممەيە ئىبنى خەلەف مەسخىرىلىك ھالدا: غار ئىشىكىدە تور تارتقان ئۆمۈچۈكنى كۆرمىدىڭمۇ؟ الله بىلەن قەسەمكى، بۇ ئۆمۈچۈك مۇھەممەد تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنمۇ بار ئىكەن، دېدى. ئەبۇ جەھىل: لات ۋە ئۇززا بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى بىزگە يېقىن بىر جايدا سۆزلىرىمىزنى ئاڭلاپ، ھەركەتلىرىمىزنى كۆرۈپ تۇرامدىكىن، دەپ گۇمان قىلىمەن، لېكىن ئۇنىڭ سېھرى بىزنىڭ كۆزلىرىمىزنى پەردىلىۋالدى، دېدى.

www.munber.org

قۇرەيشلەر مۇھەممەدنى ئىزدەشتىن بولدى قىلمىدى، ئۇلار مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدىكى يول بويىدا ئولتۇراقلاشقان كىشىلەرگە: كىمكى مۇھەممەدنى تىرىك ياكى ئۆلۈك ھالدا تېپىپ كەلسە ئۇنىڭغا ئىسىل تۆگىلەردىن **100** دانە تۆگە مۇكاپات بېرىمىز! دەپ جاكارلىدى.

سۇراقە ئىبنى مالىك مەككىگە يېقىن جايدىكى"قۇدەيد" قەبىلىسىدىن بولۇپ ئۇ قەۋمىنىڭ بىر يىغىلىشىدا ئولتۇراتتى، قۇرەيشلەرنىڭ جاكارچىسى بۇ يەرگە كېلىپ بۇ ئىلاننى جاكارلىدى، بۇنى ئاڭلىغان سۇراقە تۆگىنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاش بىلەن ئۇنىڭغا ئېرىششكە بولغان قىزىقىشى كۈچەيدى، لېكىن ئۇ بۇنى باشقىلار تۇيۇپ قالمىسۇن، دەپ ئېغىز ئاچماي ئولتۇرۋالدى. سۇراقە بۇ يەردىن تېخى قوزغالماي تۇرۇپلا ئۇنىڭ قەۋمىدىن بىر ئادەم بۇ يەرگە كېلىپ: الله بىلەن قەسەمكى، يېنىمدىن ئۈچ ئادەم ئۆتتى، مەن ئۇلارنى مۇھەممەد، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۇلارنىڭ يول باشلىغۇچىسىمىكىن، دەپ گۇمان قىلىمەن، دېدى. سۇراقە: بەلكىم ئۇلار تۆگىسىنى ئىزدەپ چىققان پالانىلار بولۇشى مۇمكىن، دېدى. ھېلىقى ئادەم: بەلكىم شۇنداقتۇ، دەپ قويۇپ باشقا گەپ قىلمىدى.

سۇراقە ئۆزى بۇ سورۇندىن دەرھال چىققىپ كەتسە بىرەرىنىڭ گۇمانىنىڭ قوزغۇلۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇ يەردە بىرئاز ئولتاردى، ئاندىن ئۇلارنىڭ دىققىتىنى قوزغىمىغان ھالدا سۇغۇرۇلۇپ چىققىپ دەرھال ئۆيىگە كەلدى ۋە خىزمەتكارىغا كىشىلەرگە تۇيدۇرماي ئاتنى تەييارلاپ ئۇنى جىلغىنىڭ ئوتتۇرىغا باغلاپ قورالىنى ئاتقا يېقىن جايغا قويۇپ قويۇشقا بۇيرىدى.

سۇراقە تۇمۇر كىيىمىنى كىيىپ، قۇرالىنى ئېسىپ، ئېتىغا مىندى، مۇھەممەدنى باشقىلارنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇن تۇتۇۋالماسلىقى ئۈچۈن ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى.

www.munber.org

سۇراقە قەۋمىدىكى ساناقلىق چەۋەندازلارنىڭ بىرى بولۇپ، قەددى قامەتلىك، بويى ئېگىزلىكى بىلەن تونۇلغان، سەپەرگە چىداملىق ئادەم ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستۈگە ئۇ يەنە ئەقىللىق، زېرەك شائىر بولۇپ، مىنىدىغان ئېتىمۇ نەسىللىك ئېسىل ئاتلاردىن ئىدى.

سۇراقە يولنى قاتلاپ ماڭدى، لېكىن ئاردىن ئۇزاق ماڭمايلا ئېتى مۈدۈرلۈپ كېتىپ ئۇ يىقىلىپ چۈشتى، ئۇ بۇ ئىشتىن شۇم پال ئېلىپ: بۇ زادى نېمە ئىش؟ ھۇ ئۆلگۈر ئات! دەپ ئېتىغا يەنە مىنىپ يولغا راۋان بولدى، لېكىن ئاردىن بىر ئاز ئۆتۈپ ئېتى يەنە بىر مۈدۈرلۈپ ئۇ يەنە يىقىلىپ چۈشتى، ئۇنىڭ كۆڭلىدە گۇمان تېخىمۇ كۈچەيدى ۋە ئارقىغا قايتماقچىمۇ بولدى، لېكىن يۈز تۆگىگە ئېرىشىش ئىشتىياقى ئۇنى يەنە ئالدىغا مېڭىشقا زورلايتتى.

سۇراقە ئېتىدىن ئىككىنچى قېتىم يىقىلغان يېرىدىن ئۇزاق ماڭمايلا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستىنى كۆردى، ئۇ ئوقياسىغا قولىنى ئۇزاتتى ـ يۇ قولى قېتىپلا قالدى، چۈنكى ئۇ ئېتىنىڭ تۇياقلىرىنىڭ زېمىنغا پېتىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، ئالدىنى تۇيا ـ چاڭ توسۇۋالغانلىقىنى كۆردى، ئۇ ئېتىنى دېۋىتتى، لېكىن ئات يەرگە مىقلىنىپ كەتكەندەك قىمىر قىلمايتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستىغا قاراپ: ئى ئىككى ئادەم! سىلەر ئېتىمنىڭ پۇتلىرىنى قويۇۋېتىش ھەققىدە پەرۋەردىگارىڭلارغا دۇئا قىلساڭلار، مەن سىلەرگە چېقىلمايمەن! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلغۇدى اللە ئۇنىڭ ئېتىنىڭ پۇتىنى قويۇۋەتتى، لېكىن ئۇنىڭ ئاچ كۆزلىكى يەنە قوزغۇلۇپ ئاتنى ئۇلار تەرەپكە چاپتۇردى، ئەمما ئاتنىڭ پۇتلىرى بولسا بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چوڭقۇر پېتىپ كەتتى، سۇراقە يالۋۇرۇپ: نەرسىلىرىم ۋە قۇراللىرىم سىلەرنىڭ بولسۇن! مەن ئارقامدىكىلەرنى قايتۇرۇپ ئەكىتىشكە ۋەدە بېرەي! دېدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىزگە ئۇ نەرسىلەرنىڭ كېرىكى يوق، لېكىن سەن كىشىلەرنى بىزدىن قايتۇر!» دېدى ئاندىن ئۇنىڭ ئېتىنىڭ مېڭىشىغا دۇئا قىلدى، ئېتى ماڭدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يولغا راۋان بولماقچى بولغاندا سۇراقە ئۇلارغا: اللّٰه بىلەن قەسەم! مەندىن سىلەرگە زىيان يەتمەيدۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن بىزدىن نېمە تەلەپ قىلماقچى؟» دېدى. سۇراقە: اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئى مۇھەممەد! ماڭا ئىشەن، سېنىڭ دىنىڭ كەلگۈسىدە ئاشكارلىنىپ، ئىشلىرىڭ يۈكسىلىدۇ، ناۋادا مەن سېنىڭ ھۇزۇرۇڭغا بارسام مېنى ھۆرمەتلەشكە ۋەدە بەر! ۋە بۇ توغرىسىدا ماڭا خەت يېزىپ بەر! دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرنى بۇيرۇپ بىر سۆڭەك تاختايغا خەت يېزىپ بەردى ۋە قايتقىلى ئاتلانغاندا سۇراقەگە: «ئى سۇراقە! ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىلەيزۈكىنى تاقىساڭ قانداق قىلارسەن» دېدى. كىسرا ئىبنى ھورمۇزما؟ دېدى سوراقە ھەيران بولۇپ، «ھەئە! كىسرا ئىبنى ھورمۇز» دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

سوراقە قايتتى ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىزلەپ ماڭغان كىشىلەرنى كۆرۈپ ئۇلارغا: قايتىڭلار! مەن ئۇنى ئىزدەپ ھەممە يەرنى قېزىۋەتتىم، مېنىڭ ئىز ئىزلىگۈچى ئىكەنلىكىمنى سىلەر ئوبدان بىلىسىلەر، دېدى. شۇنىڭ بىلەن باشقا كىشىلەرمۇ قايتىشتى.

سوراقە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككە زېمىنىدىن ساق - سالامەت قۇتۇلۇپ مەدىنىگە يېتىپ بارغانغا قەدەر ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستى بىلەن بولغان ئىشلارنى ئاشكارلىمىدى، كېيىن ئۇ بۇ ئىشلارنى سۆزلىگەندە ئەبۇ جەھىل سوراقەنىڭ قورقۇنچاقلىقىغا، پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويغانلىقىغا

www.munber.org

مالامەت قىلدى، سوراقە ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ ھەكىم! ئەگەر سەن ئاتىنىڭ پۇتلىرىنىڭ يەرگە قانداق پېتىپ كېرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭ ئىدىڭ مۇھەممەدنىڭ ھەقىقەتەن ئىسپات بىلەن كۈچلەندۈرۈلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە شەك قىلمايتتىڭ، ئاشۇنداق ۋاقىتتا كىممۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق قىلالىسۇن؟ دېدى.

كۈنلەر شۇ تەرىقىدە ئۆتتۈەردى، قاراڭغۇ كېچىدە مۇساپىر شەكلىدە قېچىپ چىققان مۇھەممەد ئەمدىلىكتە بولسا مەككىنى ئىشغال قىلغۇچى قوشۇننىڭ رەھبىرى بولۇپ قايتىپ كەلدى، ئۇنى قىلىچ ۋە نەيزىلەر بىلەن قوراللانغان نەچچە مىڭ قوشۇن قوغداپ ماڭغان ئىدى، ئەينى چاغلاردا ھاكاۋۇرلۇق، مەنمەنلىك ۋە زومىگەرلىك بىلەن زېمىنغا پاتماي قالغان قۇرەيش كاتتىلىرى قورقۇپ تىترىگەن ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا تەسلىم بولغىنىچە ئۇنىڭدىن ئەمىنلىك سورۇشۇپ كېلىشمەكتە ئىدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: بىزنى قانداق جازالايسەن؟ دەپ سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەرلەرگە خاس كەڭ قورساقلىق بىلەن ئۇلارغا:« بېرىڭلار، سىلەر ئەركىن ـ ئازات!» دېدى. بۇ ۋاقىتتا سوراقە تەييارلانغان ئۇلۇقغا مىنىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئۆز ئىسلامىنى ئېلان قىلىش ئۈچۈن كەلدى، ئۇ ئەينى چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا يېزىپ بەرگەن ئەھدىنامىنىمۇ بىللە ئېلىۋالغان ئىدى. ئۇ بۇ ۋەقەلىكلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

مەن جىئرانىغا چۈشكۈن قىلغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدىم، مەن ئەنسارلاردىن تەشكىللەنگەن مۇھاپىزەتچىلارنىڭ ئىچىگە كىردىم، ئۇلار مېنى نەيزىلىرىنىڭ دەستىلىرى بىلەن ئىتتىرىپ: نېمە قىلماقچى سەن؟ يىراق تۇر، يىراق تۇر! دەيتتى، مەن ئۇلارنىڭ توسقان نەيزىلىرىگە پەرۋا

قىلماي سەپ يېرىپ ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم، بۇ چاغدا ئۇ تۆگىسىنىڭ ئۈستۈدە ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سوراقە بولىمەن، بۇ سىنىڭ ماڭا يېزىپ بەرگەن خېتىڭ، دېدىم، ئۇ:« ئى سوراقە! كەل، يېقىن كەل! بۈگۈن بولسا ۋەدىگە ۋاپا قىلىنىدىغان، ياخشىلىق قىلىنىدىغان كۈن» دېدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ئىسلامغا كىرگەنلىكىمنى ئاشكارلىدىم، مەن ئۇنىڭ ياخشىلىقىغا ۋە خەيرىيىتىگە ئېرىشتىم.

سوراقە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ ئارىدىن بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتۈپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام الله نىڭ دەرگاھىغا كەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىغا سوراقە قاتتىق قايغۇردى، ئۇ ئەينى چاغدا يۈز تۆگىنى دەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرمەكچى بولغانلىقىنى، ئەمدى بولسا پۈتۈن دۇنيادىكى تۆگىلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىممىتى ئالدىدا ئۇنىڭ ئېلىۋەتكەن تىرنىقچىلىك ئەمەسلىكىنى ئەسلىدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەينى چاغدا:«ئى سۇراقە! ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىلەيزۈكىنى تاقىساڭ قانداق قىلارسەن؟» دېگەن سۆزىنى ئەسلەپ مۇشۇنداق بىر كۈننىڭ چوقۇم كېلىدىغانلىقىغا شەكسىز ئىشەندى.

كۈنلەر ئۆتتۈردى، مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىلىكى ئەبۇ بەكرىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ قولىغا ئۆتتى، ئۇنىڭ قوشۇنلىرى پارىس زېمىنىغا خۇددى كەلكۈندەك بېسىپ كىردى، ۋە ئۇلارنىڭ قورغان ـ ئىستىھكاملىرىنى پاچاقلاپ، شاھلىق تەختلىرىنى گۇمران قىلدى، الله نىڭ ياردىمى بىلەن بۇ ۋەھشى ئىنسانلارنىڭ سەلتەنەتلىرى ئۆرۈلۈپ نۇرغۇن غەنىمەتلەرنى ئالدى.

www.munber.org

ئۆمەرنىڭ خەلىپىلىك مەزگىلىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىنىڭ بىرىدە سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققەسنىڭ ئەلچىلىرى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسىگە غەلىبە خوشاللىقىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن مەدىنىگە كەلدى، ئۇلار مۇسۇلمانلارنىڭ غەزىنىسىگە ئۇرۇشتا ئېلىنغان غەنىمەتلەرنىڭ بەشتىن بىرىنى بىرگە ئالغاچ كەلگەن ئىدى. غەنىمەتلەر ئۆمەرنىڭ ئالدىغا قويۇلغاندا ئۇ ئەجەپلەنگەن ھالدا ئۇ نەرسىلەرگە قارىدى، چۈنكى ئۇ نەرسىلەرنىڭ ئىچىدە كىسرانىڭ مەرۋايىت تاشلار بىلەن زىننەتلەنگەن تاجى، ئالتۇن يىپلار بىلەن كەشتىلەنگەن كىيىم - كېچەكلىرى، ئېسىل تاش ۋە جەۋھەرلىرى ئورنۇتۇلغان بەلبىغى، ھېچكىم كۆرۈپ باقمىغان شەكىلدىكى بىر جۈپ بىلەيزۈكى بار ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ساناپ بولغۇسىز ئېسىل نەرسىلەر بار ئىدى.

ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇ نەرسىلەرنى ھاسىسى بىلەن ئۇياق - بۇياققا ئۆرۈپ - چۆرۈپ بېقىپ ئەتراپىدىكىلەرگە: بۇ ۋەزىپىنى ئورۇندىغانلار دىيانەتلىك ۋە ئىشەنچلىك ئادەملەر ئىكەن، دېدى. بۇ چاغدا ئەلى(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!): ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! سەن پاك بولغاچقا پۇقرالىرىڭمۇ پاك دىيانەتلىك، ئەگەر سەن چىرىكلەشكەن بولساڭ، ئۇلارمۇ چىرىكلەشكەن بولاتتى، دېدى.

ئۆمەر سۇراقەنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا كىسرانىڭ كۆينىكىنى، ئىشتىنىنى، تونىنى ۋە ئۆتىكىنى كىيگۈزۈپ، قىلىچى بىلەن ئېسىل بەلبىغىنى ئېسىپ قويدى، بېشىغا بولسا ئۇنىڭ ئالتۇن تاجىنى تاقىدى، قوللىرىغا ئۇنىڭ ئىككى بىلەيزۈكىنى تاقىدى، بۇ چاغدا مۇسۇلمانلار: الله ئەكبەر! الله ئەكبەر! دەپ تەكبىر ئېيتىشىپ كېتىشتى. بۇ چاغدا ئۆمەر سۇراقەنىڭ بۇ سۆلىتىگە قاراپ: پاھ، پاھ! بېشىدا كىسرانىڭ تاجى، قولىدا ئۇنىڭ بىلەيزۈكى بولغان مەدلەج قەبىلىسىدىكى ئەرەب، دېدى. ئاندىن ئاسمانغا قاراپ:

www.munber.org

ئى اللە! سەن بۇ ماللارنى پەيغەمبىرىڭگە بەرمىدىڭ، ئۇ ساڭا مەندىن سۆيۈملۈك ۋە ھۆرمەتلىك ئىدى، ئەبۇ بەكرىگىمۇ بەرمىدىڭ، ئۇ مەندىن سۆيۈملۈك ۋە ھۆرمەتلىك ئىدى، ئۇنى بولسا ماڭا بەردىڭ، مەن سېنىڭ بۇ نەرسىلەرنى مېنى جازالاش ئۈچۈن بەرگەن بولۇشىڭدىن پاناھ تىلەيمەن!... دېدى. ئاندىن شۇ سورۇن تارقىماي تۇرۇپلا غەنىمەتلەرنى مۇسۇلمانلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى.

www.munber.org

فايزۇرۇد دەيلەمىيۇ

فەيزۇر، مۇبارەك
ئائىلىدىن چىققان
مۇبارەك ئادەم.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خوشلىشىش ھەججىدىن قايتىپ كېلىپ، كېسەل بولۇپ قالغاندا ئۇنىڭ كېسەل بولۇپ قالغانلىق خەۋىرى ئارالنىڭ ھەممە جايلىرىغا تارقالدى. شۇنىڭ بىلەن يەمەندىكى ئەسۋەدۇل ئەنسى، يەمامىدىكى مۇسەيلىمەتىل كەززەب، بەنى ئەسەد دىيارىدىكى تۇلەيھەتۇل ئەسەدى قاتارلىقلار ئىسلامدىن يېنىپ كەتتى ۋە خۇددى مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ قۇرەيش قەۋمىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگىنىدەك ئۆزلىرىنى ئۆز قەۋملىرىگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر، دەپ ئاتىۋېلىشتى.

ئەسۋەدۇل ئەنسى بولسا كۆڭلى قارا، ئىنتايىن ئەسكى ۋە كۆز بوياmچى كاھىن ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستۈگە ئۇ ئەقىللەرنى ئۆزىگە مايىل قىلغىدەك سۆزمەن، سەپسەتە نەزىرىيەلىرى بىلەن كىشىلەرنىڭ كاللىسىنى قايمۇقتۇرۇۋېتەلەيدىغان، مەنسەبى ۋە مال-مۈلكى بىلەن كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى ئالدىيالايدىغان كۆڭلى قارا كىشى ئىدى. بىراق ئۇ ئۆزىدىكى بارلىق رەزىللىكلەرنى يوشۇرۇپ باشقىلارغا سالاپەتلىك، سەممىي قىياپىتى بىلەن كۆرۈنۈشكە تىرىشاتتى.

شۇ مەزگىللەردە يەمەندىكى ”ئىبنائىلار“ مەرتىۋە ۋە نوپۇز جەھەتتە ئۈستۈن ئورۇنغا ئىگە كىشىلەر بولۇپ ئۇلارنىڭ كاتتىسى فەيرۇزۇد دەيلەمىيۇ بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى

www.munber.org

ئىدى. ” ئەنبا“ دېگەن نام ئاتىلىرى بولسا يۇرتلىرىدىن بۇ يەرگە كەلگەن، ئانىلىرى بولسا ئەرەب مىللىتىدىن بولغان كىشىلەرگە قويۇلغان نام ئىدى. ئۇلارنىڭ كاتتىسى بازان دېگەن ئادەم ئەسلىدە ئىسلام ئاشكارلانغان مەزگىللەردە پارىس دۆلىتىنىڭ پادىشاھى كىسرا تەرىپىدىن يەمەنگە باشلىق بولغان كىشى ئىدى. بازان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ راستچىللىقى، دىنىنىڭ يۈكسەكلىكى ئاشكارلانغاندا كىسراغا بويسۇنۇشتىن باش تارتىپ پۈتكۈل قەۋمى بىلەن بىللە ئىسلامغا كىرگەن ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىنمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۆز شاھلىق مەرتىۋىسىدە قالدۇردى، ئۇ ئەسۋەدۇل ئەنسى ئاشكارلىنىشتىن بىرئاز ۋاقىت ئىلگىرى ئۇ ئۆلۈپ كەتكەنگە قەدەر شۇ ھالەتتە ئىدى.

ئەسۋەدۇل ئەنسىغا تونجى بولۇپ ئاۋاز قوشقانلار ئۇنىڭ مەزھج قەبىلىسىدىن بولغان خەلقى ئىدى، ئۇ كىشىلەر بىلەن بىرگە سەناغا ھۇجۇم قىلدى ۋە ئۇ يەرنىڭ ۋالىيسى بازاننىڭ ئوغلى شەھرىنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ ئايالى ئازادىنى خوتۇنلۇققا ئالدى. ئاندىن سەنادىن باشقا جايغا ھۇجۇم قىلىشقا ماڭدى.

ئۇ ھۇجۇم قىلغان رايونلار كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك تېز سۈرئەتتە ئۇنىڭ ئىشخالىيىتىگە ئۆتتى، ھەتتا ھەزرىلمەۋت بىلەن تائىف، بەھرەيىن، ئەھسائەدىن ئەدەنگىچە ئۇنىڭ قىلىچى ئاستىدا بويسۇندۇرۇلدى.

ئەسۋەدىل ئەنەسىنىڭ كىشىلەرنى ئالداش ۋە ئۇلارنى قايمۇقتۇرۇشتا قوللىنىدىغان نەرسىسى ئۇنىڭ ئەقلى ئىدى. ئۇ ئەگەشكۈچىلىرىگە ئۇنىڭ ئاسماندىن ۋەھيي ئېلىپ چۈشۈدىغان، غەيىپتىن خەۋەر بېرىدىغان پەرىشتە بارلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يالغان سۆزىنى راست قىلىپ كۆرسۈتۈش ئۈچۈن تەرەپ ـ تەرەپكە تىڭ ـ تىڭچىلىرىنى ئەۋەتىپ كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى، ئۇلار يۇللىقان مەسىلىلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەلەپ

www.munber.org

كېلىشكە ئەۋەتەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ كىشىلەرگە قايەردە، كىمدە نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى، ئۇ كىشىلەرنىڭ نېمىلەرنى ئويلاپ، نېمىلەرنى قىلىشقا ئاتلانغانلىقىنى دەپ بېرەتتى، بۇنىڭ بىلەن نادان ئەگەشكۈچىلەر ئۇنىڭ بۇ قەدەر كارامەتلىرىگە ئالدىنىپ ئۇنى ئاجايىپ ئادەم دەپ بىلەتتى، شۇنداق ئۇسۇل بىلەن ئۇنىڭ نامى خۇددى قورۇق ئوتقا تۇتاشقان ئوتتەك ھەممە ياققا ئىنتايىن تېز سۈرئەتتە تارقىدى.

ئەسۋەدىل ئەنسىنىڭ دىندىن يېنىپ يەمەنگە ھۇجۇم قىلغانلىق خەۋىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەمەندىكى ئىلگىرى ئىسلام كەلتۈرگەن ياخشى كىشىلەرنىڭ يېنىغا ئون نەچچە ساھابىسىنى مەكتۇپ بىلەن يوللىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەكتۇبىدا ئۇلارنى بۇ قارغۇلارچە ئازغۇنلۇقتا ئىمان ۋە كەسكىن ئىرادە بىلەن قارشى تۇرۇشقا چاقىرىپ، ئەسۋەدۇل ئەنسىدىن قانداقلا قىلىپ بولمىسۇن قۇتۇلۇشقا بۇيرۇغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇبىنىڭ مەزمۇنىدىن خەۋەر تاپقان ھەر بىر كىشى ئۇنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندى. بۇ بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشقا ئەڭ ئالدىرىغىنى ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى فەيرۇزۇد دەيلەمى ۋە ئەبنالاردىن ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغانلار ئىدى. بىز بولۇپ ئۆتكەن ئىشلاردىن تېخىمۇ ئېنىقراق خەۋەردار بولۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ بايانىنى ئاڭلايلى، ئۇ بىزگە ئەقىللەرنى لال قىلغىدەك ئاجايىپ ۋەقەلىكلەرنى سۆزلەپ بەرسۇن:

مەن ئەنبالاردىن مەن بىلەن بىرگە بولغانلار اللہ نىڭ دىنىدىن بىرمۇنتىمۇ شەكلىنىپ قالمىغان ئىدۇق، اللہ نىڭ

ساقلىشى بىلەن بىزنىڭ ھېچقايسىمىز دىلىمىزدا اللە نىڭ دۈشمىنىگە ئىشىنىش دېگەن نەرسىنى ئويلاپمۇ قويمىغانىدۇق، بىز ھەممە ۋاقىت اللە نىڭ بۇ دۈشمىنىگە ھۇجۇم قىلىپ ئۇنىڭدىن ھەرقانداق قىلىپ بولسىمۇ قۇتۇلۇش پۇرسىتىنى كۈتۈپ تۇرغان ئىدۇق. بىزگە يەنى ئىلگىرى دىنغا كىرگەنلەرگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇبى يەتكەن ھامان بىر- بىرىمىزنى رىغبەتلەندۈرۈپ ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندۇق.

ئەسۋەدۇل ئىنسى ئىشلىرىدا ئۇتۇق قازانغىنىچە مەغرۇرلىنىپ، تەكەببۇرلىشىپ كېتىۋاتقان ئىدى. ئۇ قوشۇن قوماندانى قەيس ئىبنى ئەبدى يەغۇسقا چوڭچىلىق قىلىپ زومىگەرلىك ئىشلەتتى، ئۇنىڭغا بولغان مۇئامىلىسى ئۆزگەردى، ھەتتا قەيس ئەسۋەدنىڭ ئۆزىنى جازالىشىدىن خاتىرجەم بولالمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغان ئىدى.

مەن تاغامنىڭ ئوغلى دازەۋەي بىلەن بىرگە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇبىنىڭ مەزمۇنىنى يەتكۈزدۇق ۋە ئۇنى ئەسۋەدنىڭ ئۇنىڭغا قول سېلىشىدىن بۇرۇن ئۇنىڭ قول سېلىشىغا قىززىقتۇردۇق، ئۇ بىزنىڭ چاقىرىقىمىزدىن يايراپ كەتتى، ئۇ بىزنى خۇددى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاسماندىن چۈشكەندەكلا پەيدا بولغانلىقىمىزنى ئېيتىپ بىز بىلەن ھەمكارلاشماقچى بولدى، بىز ئۇ كاززاپقا قارشى ئىچكى تەرەپتىن تاقابىل تۇرساق، باشقا قېرىنداشلىرىمىز سىرتتىن تاقابىل تۇرۇشقا كېلىشۋالدۇق.

ئەسۋەدۇل ئىنسىنىڭ ئىرىنى ئۆلتۈرۈپ ئۆزىنى نىكاھىغا ئېلىۋالغان ئايالى ئازاد مېنىڭ تاغامنىڭ قىزى ئىدى. بىز بۇ پىلانىمىزنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى بىزگە ھەمكارلىششقا چاقىرىشنى توغرا تاپتۇق.

مەن ئەسۋەدنىڭ قەسىرىسىگە بېرىپ تاغامنىڭ قىزى ئازاد بىلەن ئۇچرىشىپ: ئى تاغامنىڭ قىزى! سەن بۇ ئادەمنىڭ ساڭا قىلغان ئەسكىلىكىنى ئوبدان بىلىسەن، ئۇ سېنىڭ ئېرىڭنى ئۆلتۈرۈپ سېنى نىكاھىغا ئېلىۋالدى، باشقىلارنىڭ ئاياللىنى ئاياق ـ ئاستى قىلدى، نۇرغۇن كىشىلەرنى ھالاك قىلىپ، ھوقۇقىنى تارتىۋالدى، بۇ بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خۇسۇسەن بىزگە، ئومومەن قىلىپ ئېيتقاندا پۈتكۈل يەمەن خەلقىگە يوللىغان مەكتۇبى، ئۇ خېتىدە بىزنى ئازغۇنلۇقتىن قۇتۇلۇشقا چاقىرىپتۇ، سەن بىزگە بۇ ئىشتا ياردەملەشسەڭكەن، دېدىم.

سىلەرگە قايسى ئىشتا ياردەملىشىمەن؟ دېدى، ئۇ.

ئۇنى ئۆيدىن سىرتقا ئېلىپ چىقىشقا.

مەن بەلكى ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە ياردەم بېرەي!

الله بىلەن قەسەمكى! مەن ساڭا مۇشۇ مەقسەتتە دېگەن ئىدىم، لېكىن مەن بۇ سۆزنى يۈز ـ تۇرانە دېيىشتىن خىجىل بولۇپ قالدىم.

الله ھەق بىلەن ئەۋەتكەن پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى! مەن ئۆز دىنىمدىن ھېچ شەكلىنىپ باقمىدىم، مەن ئۇچۇن ئېيتقاندا دۇنيادا ئۇنىڭدىنمۇ بەكرەك ئۆچ كۆرۈلۈدىغان كىشى يوق، مەن ئۇنى كۆرگەندىن بېرى ئۇنىڭ گۇناھلارغا پاتقان ھالدا ياشايدىغان، باشقىلارنىڭ ھەق ـ ھوقۇقىغا قىلچە رايە قىلمايدىغان، يامان ئىشلاردىن قول يىغمايدىغان ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلدىم.

ئۇنداقتا ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە قانداق ياردەم بېرىسەن؟

بۇ ئادەمنىڭ خىزمەتچىلىرى ۋە قوغدۇغۇچىلىرى بار، سارايدا ئاشۇ يىراق ھوجرىدىن باشقا مۇھاپىزەتچىلەر تۇرمايدىغان بىرمۇ

www.munber.org

جاي يوق، ئۇ يەرنىڭ كەينى تەرىپى قۇرۇقلۇقتا ماۋۇ ـ ماۋۇ تەرەپلەرگە تۇتىشىدۇ، كەچ كىرگەندىن باشلاپ سىلەر بۇ يەرنىڭ تېمىنى كىچىچە تىشىڭلار، سىلەر ئۇنىڭ ئىچىدىن چىراق ۋە قورال ـ ياراقلارنى تاپىسىلەر ۋە يەنە مېنىڭ كۈتۈپ تۇرغانلىقىمنى بايقايسىلەر، ئاندىن سىلەر ئۇ يەرگە كىرىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار، دېدى.

بۇنداق سارايىنى تەشمەك تەس، ناۋادا بۇ يەردىن بىرەر مۇھاپىزەتچى ئۆتۈپ قالسا بىزنى كۆرۈپ قېلىپ ۋاقىراپ ھەممىنى چاقىرىدۇ.

توغرا! مېنىڭ سىلەرگە باشقا بىر مەسلىھىتىم بار.

ئۇ قانداق مەسلىھەت؟ ئەتە سىلەر ئىچىڭلاردىن بىرىنى خىزمەتكار سىياقىدا ياساپ مېنىڭ قېشىمغا ئەۋەتىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ھوجرىنىڭ ئىچى تەرىپىدىن ئاز قالغىچە تېشىشكە بۇيرۇي، شۇنداق بولغاندا سىلەر سىرتتىن ئاسانلا تېشەلەيسىلەر.

پاھ! بۇ نېمە دېگەن دانا مەسلىھەت؟!

مەن قايتىپ قالغان ئىككى ھەمرىھىمغا بولغان ئەھۋاللارنى يەتكۈزدۇم، ئۇلار بۇ ئىشلارغا بەرىكەت تىلەشتى، بىز شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئىشلارنىڭ تەييارلىقىغا چۈشۈپ كەتتۇق.

بىز بىزنىڭ ياردەمچىلىرىمىزدىن بىر قىسىم مۇئمىلەرگە مەخپىيەتلىكنى ئاشكارلاپ، ئۇلارنىمۇ تەييارلىق كۆرۈشكە چاقىردۇق ھەم ئۇلار بىلەن ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئېتىش ۋاقتىنى ۋەدىلەشكەن ۋاقىت قىلدۇق. قاراڭغۇ چۈشۈپ دېيىشىۋالغان ۋاقتىمىز بولغاندا بىز تېشىدىغان جايغا قاراپ ماڭدۇق، بىز دېيىشكىنىمىز يەردىن تېشىپ ئىچىگە كىرىپ ئۇ يەردىكى تەييارلانغان قۇراللارنى ئېلىپ چىراقلارنى ياقتۇق ۋە اﷲ نىڭ

www.munber.org

دۈشمەنلىك ھوجرىسى تەرەپكە قاراپ ماڭدۇق. تاغامنىڭ قىزى ئۇنىڭ ئىشىكىدە تۇرغان ئىكەن، ئۇ ماڭا ئىشارەت قىلدى، مەن كىردىم، اللە نىڭ دۈشمىنى قاتتىق ئۇخلاۋاتاتتى، مەن ئۇنىڭ بويىنىغا خەنجەر ئۇردۇم، ئۇ كالا خىقىرغاندەك خىقىراپ بوغۇزلانغان تۆگىدەك تىپىرلاپ كەتتىم، مۇھاپىزەتچى ئۇنىڭ خىقىرغىنىنى ئاڭلاپ ساراي تەرەپكە كېلىپ: نىمە ئىش بولدى؟ دېدى. تاغامنىڭ قىزى ئۇلارغا: ئەنسىرمەي قايتىڭلار! اللە نىڭ پەيغەمبىرىگە ۋەھيي چۈشۈۋاتىدۇ، دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قايتتى.

بىز تاكى تاڭ ئاتقىچە سارايدا تۇردۇق، تاڭ ئاتقاندا مەن سارايىنىڭ تېمىغا چىققىپ: اللە ھۇ ئەكبەر! اللە ھۇ ئەكبەر! بىر اللە دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەدنى اللە نىڭ ئەلچىسى، ئەسۋەدنى كەززاب دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! دەپ توۋلىدىم، بۇ بىزنىڭ پارول بەلگىمىز ئىدى.

مۇسۇلمانلار ھەر تەرەپتىن ساراي تەرەپكە قاراپ كېلىشتى، مۇھاپىزەتچىلەر ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلاپ چۈچۈشۈپ كېتىشتى دەرھال ھەرىكەتكە كەلدى، ئىككى تەرەپنىڭ ئادەملىرى ئۇچرىشىپ ھەتتا گىرەلىشىپ كېتىشتى، مەن ساراي تېمىنىڭ ئۈستىدىن ئەسۋەدنىڭ بېشىنى تاشلىدىم، بۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭ قوشۇنى ئاجىزلاپ كەتتى. ئۇلار بوشىشىپ كۈچى ئاجىزلاپ كەتتى، مۇئمىنلەر تەكبىر ئېيتىشقان ھالدا دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدى، قۇياش كۆتۈرۈلگىچە ھەممە ئىشلار ئوڭۇشلۇق تاماملاندى.

قۇياش كۆتۈرۈلگەندە بىز اللە نىڭ ئەلچىسىگە ئەھۋالنى مەلۇم قىلىپ مەكتۇپ يازدۇق، خوش خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر مەدىنىگە يېتىپ بېرىپ دەل شۇ كېچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپات تاپقانلىقىدىن خەۋەر تېپىپتۇ. لېكىن ئۇلار يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلارگە ئەسۋەدنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى

www.munber.org

بىلدۇرۇپ ۋەھىي چۈشكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ بولغانلىقىنىمۇ بىلىپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئەسۋەد كەچتە ئۆلتۈرۈلدى، ئۇنى مۇبارەك ئائىلىدىن بولغان مۇبارەك ئادەم ئۆلتۈردى»، دەپتۇ. ساھابىلار: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇ كىم؟ دەپ سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ فەيرۇز!... فەيرۇز غەلىبىگە ئېرىشتى!» دېگەن.

اللە فەيرۇز ۋە ئۇنىڭ سەبداشلىرىغا كاتتا ئەجىرلەرنى ئاتا قىلغاي!

www.munber.org

سابىت ئىبنى قەيس ئەنسارى

سابىت ئىبنى قەيستىن باشقا بىر ئادەمنىڭ ۋەسىيىتى ئۆلگەندىن كېيىن ئورۇندالمىدى.

سابىت خەزرەج قەبىلىسىنىڭ ھۆرمەتكە ئىگە كاتتىباشلىرىدىن بىرى، شۇنداقلا ئابرۇيلۇق كىشىلىرىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇ يەنە زېھنى ئۆتكۈر، چېچەن، ناتىق، كىشى ئىدى، سۆز قىلسا ئۇنىڭ سۆزى باشقىلارنىڭ سۆزىنى بېسىپ چۈشەتتى، نۇتۇق سۆزلىسە نۇتۇقى ئاڭلىغۇچىلارنى ئەسىر قىلىۋالاتتى، ئۇ مەدىنىدىكى ئىسلامغا بۇرۇن كىرگۈچىلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇ ئەينى زاماندا مەككىلىك ياش تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن قىلغان تىلاۋىتىدىكى اللە نىڭ سۆزلىرىدىن تەسىرلىنىپ ئۇنىڭغا ئەسىر بولغان، اللە نىڭ تەكىدىشى بولمىغان گۈزەل كەلىمىلىرىدىن تەسىرلىنىپ ئۇنىڭ ئىنسانىنىڭ مەنىۋىيىتىگە تەسىر قىلغان گۈزەل بەلگىلىمىرىگە مەبتۇن بولغان ئىدى.

اللە ئۇنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۇچۇن ئېچىۋەتتى، ئۇ اللە نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ بايرىقى ئاستىغا قوشۇلۇشى بىلەن ئۇنىڭ قەدرى قىممىتى ۋە مەرتىۋىسى تېخىمۇ ئاشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە سابىت ئىبنى قەيس ئۆز قەۋمىدىن تەشكىللەنگەن زور بىر تۈركۈم ئاتلىقلار سېپىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ھۆرمەت بىلەن كۈتىۋالدى ۋە ئۇ يەردە كامىل بولغان بىر نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇ

www.munber.org

نۇتقىنى اللە غا ھەمدۇ ئېيتىش، پەيغەمبەرگە تىنچلىق ۋە رەھمەت تىلەش بىلەن باشلاپ تۆۋەندىكى سۆزى بىلەن ئاخىرلاشتۇردى:

ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! بىز سىنى ئۆزۈمىز، بالىلىرىمىز، ئاياللىرىمىزدىنمۇ بەكرەك قوغداشقا ۋەدە بېرىمىز، بىزنىڭ بۇنداق قىلىشىمىزنىڭ بەدىلىگە نىمە بار؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «جەننەت» دەپ جاۋاب بەرگەندە ساھابىلارنىڭ قولىقى جەننەت، دېگەن سۆزنى ئاڭلاش بىلەن خۇشاللىنىپ يۈزلىرى نۇرلىنىپ كەتتى ۋە: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! بىز رازى بولدۇق، بىز رازى بولدۇق!... دېيىشىپ كەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى ھەسسان ئىبنى سابىتنى ئۆزىنىڭ شائىرى قىلىۋالغىنىدەك ئاشۇ مۇبارەك كۈندىن باشلاپ سابىت ئىبنى قەيسنى ئۆزىنىڭ نۇتۇقچىسى قىلىۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئەرەبلەر ئۆز سۆزلىرىنىڭ مەنىلىرى ھەققىدە ناتىقلىرىنىڭ تىلى ئارقىلىق مۇنازىرىلىشىشكە كەلسە ھەسسان ئىبنى سابىتنى شائىرلار بىلەن بەسلىشىشكە، سابىت ئىبنى قەيسنى ناتىقلار بىلەن بەس - مۇنازىرە قىلىشقا تاللايتتى.

سابىت دىلىدا ئىمانى كۈچلۈك، سەممىي، تەقۋادار، اللە دىن ھەممىدىن بەك قورقۇچى، ھەرقانداق بىر ئىشتا اللە نىڭ غەزىپىدىن ئاگاھكار بولۇپ تۇرغۇچى مۇئمىن كىشى ئىدى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ناھايىتىمۇ بەك غەمكىن ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ: «ئى مۇھەممەدنىڭ ئاتىسى! ساڭا نىمە بولدى؟» دەپ سورىدى. ئۇ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن

www.munber.org

ئۆزەمنى ھالاك بولغۇچىلارنىڭ قاتارىدىن بولۇپ كېتىشىمدىن قورقۇۋاتىمەن، دېدى.

«نېمە ئۈچۈن؟»

الله بىزنىڭ قىلمىغان ئىشلىرىمىزدىن ماختىلىشىمىزدىن توسقان، مەن بولسام ئۆزەمنىڭ ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتىدىغانلاردىن ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلدىم. الله بىزنى چوڭچىلىق قىلىشتىن توسقان، ئەمما مەن بولسام ئۆزەمنىڭ ئۆزىنى چوڭ تۇتۇشنى خالايدىغانلاردىن ئىكەنلىكىمنى سەزدىم، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ: «ئى سابىت! سەن ماختىلىپ ياشاشقا، شەھىدلىك ئۆلۈمدە ئۆلۈشكە، جەننەتكە كىرىشكە رازى بولماسەن؟» دېدى. ئۇ: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! رازى بولىمەن! ئى الله نىڭ ئەلچىسى! رازى بولىمەن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ساڭا ئەنە شۇ بار» دېدى.

الله تائالانىڭ: ﴿ئى مۆمىنلەر! (رەسۇلۇللاھ غا سۆز قىلغان چېغىڭلاردا) ئاۋازىڭلارنى پەيغەمبەرنىڭ ئاۋازىدىن يۇقىرى قىلماڭلار، سىلەر بىر - بىرىڭلار بىلەن (تۇۋلاپ) يۇقىرى ئاۋازدا سۆزلەشكەندەك، پەيغەمبەرگە (تۇۋلاپ) يۇقىرى ئاۋازدا سۆز قىلماڭلار، (ئۇنداق قىلساڭلار) ئۆزلىرىڭلار تۇيماستىن، (قىلغان ياخشى) ئەمەللىرىڭلار بىكار بولۇپ كېتىدۇ﴾[1] دېگەن ئايىتى نازىل بولغاندىن كېيىن سابىت گەرچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىنتايىن بەك ياخشى كۆرۈدىغان، دىلى ئۇنىڭغا پۈتۈنلەي باغلانغان تۇرۇقلۇق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سورۇنلىرىدىن ئۆزىنى تارتىپ ئۆيدە كۆپرەك تۇرۇدىغان، پەقەت

---

[1] سۈرە ھۇجۇرات 2- ئايەت.

www.munber.org

پەرز نامازلار ئۆچۈنلا كېلىدىغان بولۇپ قالدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ:

«كىم ماڭ ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كېلىدۇ؟» دېدى. ئەنسارىلاردىن بولغان بىر كىشى: مەن! ئى ئاللاھ نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى ـ دە ئاندىن سابىتنىڭ ئۆيىگە باردى. ئۇ كىشى سابىتنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئۇنىڭ بېشىنى ساڭگىلىتىپ ئولتارغانلىقىنى كۆردى ۋە: ئى مۇھەممەدنىڭ ئاتىسى؟ ئەھۋالىڭ قانداق؟ دېدى.

ـ ناچار!

ـ نېمە ئۈچۈن؟

ـ سەن مېنىڭ ئاۋازىمنىڭ يۇقىرىلىقىنى بىلىسەن، كۆپىنچە ئەھۋالدا مېنىڭ ئاۋازىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاۋازىدىن يۇقىرى چىقىدۇ، قۇرئاندا يۇقىرىقى ئايەتنىڭ چۈشكەنلىكىدىن خەۋىرىڭ بار، مەن ئۆزەمنى ئەمەللىرى بىكار بولۇپ كېتىپ دوزاخ ئەھلىدىن بولۇپ كېتىدىغانلاردىن بولۇپ قالامدىمكىن، دەپ ئەنسىراۋاتىمەن، دېدى.

ھېلىقى ئەنسارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ سابىتنىڭ دېگەنلىرىنى يەتكۈزدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئەنسارىغا: «سەن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ "سەن دوزاخ ئەھلىدىن ئەمەس بەلكى جەننەت ئەھلىدىن" دېگەن سۆزنى دېگىن» دەپ بۇيرىدى. مانا بۇ سابىت ھاياتىدا ئەڭ تەشنا بولۇپ كېلىۋاتقان خۇش بىشارەت ئىدى.

سابىت بەدىردىن باشقا بارلىق جەڭلەرگە قاتناشتى، ئۇ ھەر قېتىم جەڭگە كىرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىشارەت بەرگەن شەھىدلىكنى ئۈمۈد قىلىپ كىرەتتى، بىراق جەڭ ئاخىرلاشقاندا

www.munber.org

ئۆنىڭدىن قۇرۇق قالغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇ شەھىدلىككە بىر ياچاق ياكى ئۆنىڭدىنمۇ يېقىن ھالەتتە ئىدى.

ئەبۇ بەكرى (اللە ئۆنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى زامانىدا مۇسەيلىمە بىلەن مۇسۇلمانلار ئۇتۇرسىدا كەسكىن جەڭ بولدى، بۇ چاغدا سابىت ئەنسارىلار قوشۇنىنىڭ قوماندانى، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم مۇھاجىرلار قوشۇنىڭ قوماندانى، خالىد ئىبنى ۋەلىد بولسا مۇھاجىرلار، ئەنسارىلار ۋە سەھرادىن كېلىپ قوشۇلغان يىگىتلەرنىڭ بولۇپ پۈتكۈل قوشۇنىنىڭ قوماندانى ئىدى. جەڭنىڭ كۆپۈنچە ۋاقتىدا غەلبە ھامان مۇسەيلىمە تەرەپكە يۈزلىنىپ تۇردى، ھەتتا مۇسۇلمانلارغا قارشى ھۇجۇم خالىد ئىبنى ۋەلىدنىڭ چېدىرىغىچە يېتىپ بارغىدەك ئەھۋالغا يەتتى.

سابىت شۇ كۈنى مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالىنىڭ قەلبلەرنى چەكسىز ئۈمىدسىزلىككە تولدۇرغىدەك دەرىجىدە ناچارلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. مۇسۇلمانلار ئاجىزلاشقىنىچە ئۇلارنىڭ ئاغزىلىرىدىن چىقىۋاتقان نالايىق، سەت كەلىمىلەرنى ئاڭلىدى. مۇسۇلمانلار ئىچىدىكى شەھەر بالىلىرى سەھرالىقلارنى "قورقۇنچاقلار" دەپ ئەيىپلىسە، سەھرالىقلار شەھەرلىكلەرنى"جەڭ قىلالمايدىغانلار، جەڭنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيدىغانلار"... دېيىشىپ ئەيىبلىشەتتى.

سابىت ئۆلۈمگە تەييارلىنىپ ئۆلۈملىكى ئۈچۈن كېپەن كىيدى ۋە شەھىد بولغانلارنىڭ باش تەرىپىدە تۇرۇپ: ئى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى! بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا بۇنداق ئۇرۇش قىلمايتتۇق، سىلەرنىڭ دۈشمەنلىرىڭلارنى باستۇرۇپ كېلىشكە يول قويغىنىڭلار ئىنتايىن يامان بىر ئىش بولدى... سىلەرنىڭ ئۆزەڭلارنى ئۆزەڭلار بۇي سۇندۇرۇپ بەرگىنىڭلار ئەجەپمۇ يامان بولدى... دېدى ئاندىن بېشىنى ئاسمان تەرەپكە كۆتۈرۈپ: ئى اللە! مەن ئۇلارنىڭ (دۈشمەنلەرنىڭ) مۇشرىكلىكتىن ئېلىپ

www.munber.org

كەلگەن ئىشلىرىدىن سىېنى پاك دەپ بىلىمەن، (مۇسۇلمانلارنىڭ) قىلغان ناچارلىقلىرىدىن سىېنى پاك دەپ بىلىمەن! دېدى ئاندىن ياخشى كىشىلەر بىلەن مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ دۈشمەن سېپى تەرەپكە شىر كەبى ئېتىلدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ھۇجۇمغا ئۆتكەن ئۇ ياخشى كىشىلەر بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى، مۆئمىلەرنىڭ خەلىپىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ قېرىندىشى زەيىد ئىبنى خەتتاب، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازاد قىلغۇچتەكەن قۇلى سالىم... ئۇلاردىن باشقا ئىلگىرى ئىمان ئېيتقان بىر تۈركۈم ساھابىلار ئىدى.

سابىت بۇ قېتىملىق ھۇجۇمدا مۇسۇلمانلارنىڭ ۋۇجۇدىنى غەيرەت ـ شىجائەتكە، كاپىرلارنىڭ دىللىرىنى ۋەھىمىگە تولدۇرغۇچتەكدەك دەرىجىدە باتۇرلۇق كۆرسەتتى. ئۇ ئۇرۇش مەيدانىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىدە چېپىپ يۈرۈپ ھەر خىل تىپتىكى قۇراللىقلار بىلەن ئېلىشىۋەردى. ئۇنىڭغا ئۇرۇلغان زەربىلەردىن يارىسى ئېغىرلىشىپ تاكى يەرگە شېھىد بولۇپ يىقىلغىچە ئۇرۇش قىلدى. ئۇ اللە نىڭ ئەلچىسى ئۇنىڭغا بىشارەت بەرگەن شېھىدلىكتىن سۆيۈنگەن، اللە نىڭ ئۆزىنىڭ سەۋەبى بىلەن ئۇلارغا ئاتا قىلغان غەلبىسىدىن مەمنۇن بولغان ھالدا كۆز يۇمدى.

سابىتنىڭ ناھايىتى ياخشى بىر تۇمۇر كىيىمى بار ئىدى. جەڭدە ئۇ شېھىت بولۇپ يىقىلغاندا ئۇنىڭ جەسىتىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر مۇسۇلمان كىشى ئۇنىڭ بۇ تۇمۇر كىيىمىنى ئېلىۋالغان ئىدى. ئۇ شەھىد بولغان كېچىسى مۇسۇلمانلاردىن بىرى چۈشىدە سابىتنى كۆردى. سابىت ئۇ ئادەمنىڭ چۈشىدە ئۇ ئادەمگە:

مەن سابىت ئىبنى قەيس، مېنى توندىڭمۇ؟ دېدى. ئۇ ئادەم: ھە، دېگەندە سابىت: مەن ساڭا بىر ئىشنى ۋەسىيەت قىلىمەن، مەن تۈنۈگۈن ئۆلتۈرۈلگەندە مۇسۇلمانلاردىن بىرى

www.munber.org

مېنىڭ قېشىمدىن ئۆتتى، ئۇ مۇنداق ـ مۇنداق سۈپەتلىك بىر ئادەم ئىدى، ئۇ كىشى مېنىڭ تۇمۇر كىيىممنى ئېلىۋېلىپ پالانى تەرەپتىكى بەرگاھنىڭ ئەڭ چېتىدىكى چېدىر تەرەپكە ئېلىپ كەتتى ۋە ئۇنى قازان ئاستىغا باستۇرۇپ قازاننىڭ ئۈستىگە ئىگەرنى باستۇرۇپ قويدى، سەن خالىدقا دېگەنلىرىمنى ئېيتىپ ئۇ كىيىمنى ئەكەلدۈرۋالغىن، ئۇ كىيىم ھازىرمۇ ئۆز ئورنىدا. ساڭا ۋەسىيەت قىلىدىغان يەنە بىر ئىش، سەن ئۇنى ھەرگىزمۇ چۈشۈمدە دېيىلگەن سۆز دەپ سەل قارىما، سەن خالىدقا: ئەگەر سىز مەدىنىگە خەلىپىنىڭ قېشىغا بارسىڭىز، سابىتنىڭ مۇنداق ـ مۇنداق قەرزلىرى ۋە ئازاد قىلىۋېتىدىغان قالانى ۋە فۇستانى قۇللىرى بار ئىكەن، سىز ئۇنىڭ قەرزلىرىنى تۆلەپ قۇللىرىنى ئازاد قىلىۋېتىڭ، دېگىن، دېدى.

ھېلىقى ئادەم ئويغىنىپ چۈشىدە كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىنى ئۇنىڭغا خەۋەر قىلدى، خالىد ئۇ تۇمۇر كىيىمنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتكەن ئىدى، ئەۋەتىلگەن ئادەم ئۇ كىيىمنى دەل ھېلىقى ئادەمنىڭ چۈشىدە تەسۋىرلەنگەن ئورنىدىن ساق پېتى ئېلىپ كەلدى.

خالىد مەدىنىگە قايتقاندىن كېيىن خەلىپە ئەبۇ بەكرىگە ھېلىقى ئادەمنىڭ چۈشى ئارقىلىق سابىت ۋەسىيەت قىلغان ئىشلارنى دېدى. ئەبۇ بەكرى سابىتنىڭ ۋەسىيىتىنى ئىجرا قىلىپ ئاندىن: سابىت ئىبنى قەيستىن باشقا ئۇنىڭدىن بۇرۇن ۋە كېيىن بىرەر ئادەمنىڭمۇ ئۆلگەندىن كېيىن قىلغان ۋەسىيتى ئىجرا قىلىنغانلىقى كۆرۈلمىگەنىدى... دېدى.

الله سابىت ئىبنى قەيستىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن! ئۇنىڭ ئورنىنى ئالىي جەننەتلەردە قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى

ئەسما يۈز يىل ئۆمۈر كۆردى، ئۇنىڭ بىرەر تال چىشى چۈشمىدى، يا ئەقلىدىن ئادىشىپمۇ قالمىدى.

تارىخچىلار.

بىز بۇ يەردە بايان قىلماقچى بولغان ئەسەرىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى ھاياتىدا كىشىنىڭ دىلىنى سۆيۈندۈرگىدەك پەزىلەت، ئارتۇقچىلىق ۋە ئۇلۇغلۇقنى ئۆزىگە مۇجەسسەم قىلغان بىر ئايالدۇر. چۈنكى ئۆزى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ يېقىن دوستى ئەبۇ بەكرى سىددىقنىڭ يەنى مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىنكى خەلىپىسى ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزىدۇر. ئۇنىڭ قىز قېرىندىشى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ھەزرىتى ئانىمىز ئائىشەدۇر، ئۇندىن باشقا ئۇنىڭ بوۋىسى يەنى ئەبۇ بەكرىنىڭ ئاتىسى ئەبۇ ئەتىيق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياردەمچىسى بولغان ئىبرى زۇبەيىر ئىبنى ئەۋۋام ۋە ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيىر ساھابىلاردىندۇر (الله ئۇلاردىن رازى بولسۇن!) ئۇنىڭ باشقىلارغا چېتىلغان شەرىپىنى قويۇپ ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما بولغانلىقىنىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭ شەرەپلىنىشىگە يېتەرلىكتۇر.

ئەسما بۇرۇن ئىمان ئېيتقۇچىلارنىڭ بىرى بولۇپ ئۇنىڭدىن بۇرۇن پەقەت **17** ئادەم ئىمان ئېيتقان ئىدى. ئەسما يەنە ”ئىككى بەلۋاغ ئىگىسى“ دېگەن نامغىمۇ ئىگە بولغان بىر پەزىلەت ئىگىسى بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئاتىسى مەدىنىگە

www.munber.org

ھىجرەت قىلىدىغان كۈنى ئۇلارغا ئوزۇقلۇق ۋە سۇ تەييارلاپ بېرىپ بۇ نەرسىلەرنى تاڭىدىغان نەرسە تاپالمىغاندا ئۆزىنىڭ بەلۋىغىنى ئوتتۇرىدىن يىرتىپ بىر پارچىسىدا ئوزۇق خالتىسىنى، يەنە بىرىدە تولۇمنى باغلىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۈچۈن اللە دىن جەننەتتە ئىككى بەلۋاغ بېرىشكە دۇئا قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ "ئىككى بەلۋاغ ئىگىسى" دېگەن نامغا ئىگە بولغان.

ئۇ زۇبەيىر ئىبنى ئەۋۋام بىلەن نىكاھلانغاندا زۇبەيىر بولسا قولىدا نە خىزمىتىنى قىلىدىغان خىزمەتچىسى نە بىر ئېتىدىن باشقا ئائىلىسىنى باياشات قىلغىدەك مال ـ دۇنياسى يوق كەمبەغەل يىگىت ئىدى. بىراق ئەسما ئۇنىڭ ئۈچۈن بەكلا ياخشى بىر ئايال ئىدى، ئەسما دائىم ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىپ ئېتىنى يېتىلەيتتى، ئۇنى ئوتلىتىپ، ھەلەپ ئېتىپ بېرىش ئۈچۈن دانلارنى يەنچىيتتى. اللە ئۇلارغا كەڭچىلىك ئاتا قىلىپ ئۇلارنى ساھابىلارنىڭ ئەڭ بايلىرىنىڭ قاتارىدىن قىلغانغا قەدەر ئۇ شۇ ھالەتتە ياشىدى.

ئەسمانىڭ دىنىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن اللە ۋە اللە نىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە ھىجرەت قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەن ۋاقىتلىرى دەل ئۇنىڭ ئوغلى زۇبەيىرگە بولغان ھامىلىلىك مەزگىلىنىڭ ئاخىرلىرىغا توغرا كەلدى، ئۇ ئەھۋالىنىڭ بۇنچىلىك قىيىنچىلىقىدىن قورقماي سەپەرگە ئاتلاندى.

ئۇ دەل مەدىنىدىكى قۇبا مەسجىدى بار كەنتكە يېتىپ بارغاندا كۆزى يورىدى، مۇسۇلمانلار خۇشاللىنىپ تەكبىر ۋە تەھلىل ئېيتىشتى، چۈنكى تۇغۇلغان بۇ بوۋاق مەدىنىگە ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ ئىچىدە تۇنجى تۇغۇلغان بوۋاق ئىدى، ئەسما ئوغلى ئابدۇللاھ زۇبەيىرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ قۇچىقىغا قويدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك

www.munber.org

تۆكرىكلىرى بىلەن بالىنى ئېغىزلاندۇردى ۋە دۇئا قىلدى. بۇ بالىنىڭ قورسىقىغا كىرگەن تۇنجى نەرسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك تۆكرىكى بولدى.

ئەسمادا ئەرلەردىمۇ ئاز تېپىلىدىغان ئەقىل ـ ئىدراك ۋە پەزىلەت، ئۇلۇغلۇق سۈپەتلىرى بار ئىدى. ئۇنىڭ سېخىلىقى بولسا ئۇلگە قىلغۇدەك دەرىجىدە ئىدى، بۇ ھەقتە ئوغلى ئابدۇللاھ مۇنداق دېگەن: مەن ھاممام ئائىشە ۋە ئانامدەك سېخى كىشىنى كۆرمىدىم، بىراق بۇ ئىككىسىنىڭ سېخىلىقى ئوخشىمايتتى، ھاممام ئائىشە بولسا نەرسىلەرنى يىغىپ قويۇپ ھاجەتمەنلەرگە يەتكىدەك بولغاندا ئاندىن بېرەتتى، ئانام بولسا ئەتىگە ھېچنېمە قالدۇرمايتتى.

ئەسما ھەرقانداق قىيىن ئەھۋالدىمۇ ئىشلارنى ياخشى بىر تەرەپ قىلالايدىغان ئەقىل ئىگىسى ئىدى. ئاتىسى ئەبۇ بەكرى ئەينى زاماندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇپ مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا ئۆيىدە بار بارلىق مال ـ مۈلكىنى بىللە ئېلىپ ماڭغان ئىدى، ئۇنىڭ ئېلىپ ماڭغان مېلىنىڭ سانى ئالتە مىڭ دەرھەم بولۇپ ئۇ ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن ھېچنېمە قالدۇرمىغان ئىدى. ئەسمانىڭ بوۋىسى ئەبۇ قۇھافە ئەبۇ بەكرىنىڭ سەپەر قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ (ئۇ چاغدا ئۇ مۇشرىك ئىدى) ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدى ۋە ئەسماغا: الله بىلەن قەسەمكى! مەن ئۇنىڭ ئۆزى ئارقىلىق سىلەرنى غەم ـ ئەندىشىگە سېلىپ قويغانلىقىنىڭ ئۈستىگە سىلەرنى كەمبەغەل بىر ھالەتتە قالدۇردى، دەپ قارايمەن، دېدى. ئەسما ئۇنىڭغا:

ئى بوۋا! ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ئۇ بىزگە كۆپ مال قالدۇرۇپ قويدى، دېگىنىچە شىغىللارنى ئېلىپ مال ساقلايدىغان تەكچىگە قويغاندىن كېيىن ئۈستىگە بىر پارچە رەختنى يېپىپ بوۋىسىنىڭ قولىنى تۇتۇپ (ئۇنىڭ كۆزى كۆرمەس ئىدى) رەختنىڭ

www.munber.org

ئۇستىدىن سىلاتقۇزۇپ: قانداق بىزگە مال قالدۇرۇپتمۇ؟ دېدى. بوۋىسى:

قالدۇرۇپتۇ، ئەگەر ئۇ مۇشۇ ماللارنىڭ ھەممىسىنى قالدۇرغان بولسا ھەقىقەتەن ياخشى ئىش قىلىپتۇ، دېدى.

ئەسما مۇشۇنداق قىلىش ئارقىلىق ياشانغان كىشىنى خاتىرجەم قىلىشنى ۋە ئۇنىڭ ئۆزىگە مال بېرىشىدىن توساپ قىلىشنى مەقسەت قىلغان ئىدى. چۈنكى ئۇ گەرچە بوۋىسى بولغان تەغدىردىمۇ مۇشرىكلاردىن ئۆزىگە ياردەم قىلىنىشنى خالىمايتتى.

تارىخ ئەسمانىڭ ھاياتىدىكى نۇرغۇن ئالاھىدە كۆرۈنۈشلەرنى ئۇنتۇپ قالدى، دېگەندىمۇ ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيىر بىلەن ئاخىرقى قېتىمقى ئۇچرىشىشى ۋە بۇ ئۇچرىشىشتا نامايەندە بولغان ئۇنىڭ ئۆتكۈر ئەقلىي پىكرى، كەسكىن پوزىتسىيەسى ۋە كۈچلۈك ئىمانىنىڭ سۆھبەتتىكى ئىپادىسىنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالمايدۇ. بۇ ۋەقەلىك مۇنداق ئىدى:

يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيە ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئەسمانىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيىرگە ھىجاز، مىسىر، ئىراق، خۇراسان، شام دىيارلىرىنىڭ كۆپلىگەن جايلىرىدىكى مۇسۇلمانلار بەيئەت قىلدى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇممەيە جەمەتىدىكىلەر ھەججاج ئىبنى يۇسۇف سەقەفىينىڭ قوماندانلىقىدا ئابدۇللاھقا قارشى زور قوشۇن ماڭدۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا كەسكىن جەڭ باشلاندى. ئۇ جەڭدە ئۆزىگە خاس باتۇرلۇق ۋە چەۋەندازلىق بىلەن قەھرىمانلارچە ئۇرۇش قىلدى، لېكىن ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر پەيدىن - پەي ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا باشلىدى، ئۇ ئاخىرىدا الله نىڭ ئۆيى بىلەن پاناھلاندى، يەنى ئۇ بىر قانچە كىشىلىرى بىلەن مۇقەددەس كەبىنىڭ ئىچىدە قوغدۇنۇشقا مەجبۇر بولدى.

www.munber.org

ئۇ شەھەد بولۇشتىن بىر قانچە سائەت ئىلگىرى ئانىسى ئەسمانىڭ قېشىغا كەلدى، بۇ چاغدا ئەسما كۆزى تۇتۇلۇپ ياشىنىپ قالغان ئىدى. ئابدۇللاھ: ئى ئانا! سىزگە الله نىڭ رەھمىتى ۋە بەرىكىتى بولسۇن، دېدى. ئەسما: ئوغلۇم ئابدۇللاھ ساڭىمۇ تىنچلىق بولسۇن!... ھەججاجنىڭ مەنچاناقلىرى (چوڭ ـ چوڭ تاشلارنى يىراققا ئاتىدىغان قورال) ئاتقان تاشلار يەرلەرنى تىترىتىۋاتقان مۇشۇنداق چاغدا سەن بۇ يەرگە نېمە دەپ كەلدىڭ؟ دېدى.

سىزدىن مەسلىھەت سورىغىلى.

مەندىن؟ قايسى ئىش توغرىسىدا؟

كىشىلەر ماڭا ياردەم قىلمىدى، ھەججاجدىن قورقۇپ ۋە ئۇنىڭ مال ـ دۇنياسىغا قىزىقىپ مەندىن يۈز ئۆرىدى، مېنىڭ قېشىمدا پەقەت بىر قانچە كىشىلا قالدى، ئۇلار ھەر قانچە چىداملىق بولغان تەقدىردىمۇ پەقەت بىرنەچچە سائەتلا بەرداشلىق بېرەر، بەنى ئۇممەيەنىڭ ئەلچىلىرى ناۋادا مەن قۇراللىنى تاشلاپ ئابدۇللاھ ئىبنى مەرۋانغا بوي سۇنسام ماڭا خالىغىنىمنى بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا گەپ قىلىۋاتىدۇ، سىزنىڭچە قانداق؟

ئەسما ئوغلىنىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ: ئى ئابدۇللاھ! ئۆز ئەھۋالىڭنى ئۆزەڭ بىلىسەن، ئۆزەڭنى ئۆزەڭ ئوبدان بىلىسەن!... ئەگەر ھەقىقەتكە چاقىرىپ ھەق ئۈستىدە تۇرساڭ چىداملىق بول! سەن خۇددى سېنىڭ بايرىقىڭ ئاستىدا ئۆلگەن مۇئمىنلەر سەۋرى قىلغاندەك سەۋرى قىل!... ئەگەر سەن مالنى كۆزلىگەن بولساڭ ناھايىتى ئەسكى ئادەم بولغان بولىسەن، نەتىجىدە ئۆزەڭنىمۇ، ئادەملىرىڭنىمۇ ھالاك قىلىسەن.

لېكىن، مەن بۈگۈن شەكسىز ئۆلتۈرۈلىمەن.

www.munber.org

بۇ سەن ئۈچۈن ھەججاجغا تەسلىم بولۇپ كاللاڭنىڭ بەنىي ئۇممەيەنىڭ باللىرىنىڭ ئويۇنچۇقىدىن ياخشى.

مەن ئۆلۈمدىن قورقمايۋاتىمەن، بەلكى ئۇلارنىڭ مېنى چانلىۋېتىشىدىن ئەنسىرەۋاتىمەن.

ئۆلگەندىن كېيىن ئىنسان ئەنسىرەيدىغان ئىش قالمايدۇ، بوغۇزلۇنىپ بولۇنغان قوي سويۇلۇشنىڭ ئازابىنى سەزمەيدۇ...

الله سېنىڭ ئانا بولغىنىڭغا، ئۇلۇغ خىسلەتلەرگە ئىگە بولغىنىڭغا بەرىكەت بەرسۇن! مەن پەقەت يېنىڭىزغا مۇشۇنداق سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈنلا كەلگەنمەن، الله مېنىڭ ئاجىزلىشىپ قالمىغانلىقىمنى ئوبدان بىلىدۇ، مېنىڭ ئىشلىرىمدا دۇنيا ۋە ئۇنىڭ زىننەتلىرىنى ياقتۇرۇپ ئەمەس بەلكى الله ھارام قىلغان ئىشلارغا يول قويۇلۇۋاتقانلىقىغا غەزەپلەنگەنلىكىمگە شاھىد، مانا مەن ھازىر سىز ياخشى كۆرۈدىغان ئىشقا ماڭىمەن، ئەگەر شەھىد قىلىنسام ماڭا قايغۇرماڭ، ئىشلىرىڭىزنى الله غا تاپشۇرۇڭ...

ئەگەر سەن ناھەق ئىش ئۈستىدە ئۆلتۈرۈلسەڭ ئاندىن ساڭا قايغۇرىمەن.

ماڭا ئىشىنىڭ ئانا، ئوغلىڭىز بولغان مەن ھەرگىز يامان ئىش قىلىش نىيىتىدە بولمىدىم، بۇزۇقچىلىق بىلەنمۇ شۇغۇللانمىدىم، الله نىڭ ھۆكمىدە زۇلۇم قىلمىدىم، ئامانەتكە خىيانەت قىلىش نىيىتىدە بولمىدىم، مېنىڭ نەزىرىمدە الله نىڭ رازىلىقىدىن ئەلا نەرسە يوق، مەن بۇ سۆزلەرنى ئۆزەمنى ئاقلاش نىيىتىدە ئەمەس بەلكى دىلىڭىزغا سەۋرى كىرگۈزۈش ئۈچۈن داۋاتىمەن.

سېنى ئۆزى مەن ياخشى كۆرۈدىغان ئىش ئۈستىدە قىلغان الله غا مەدھىيىلەر بولسۇن! ئى ئوغلۇم! يېقىنراق كەل، مەن

www.munber.org

سىنىڭ پۈرىغىڭنى پۈرىۋالاي، بەدەنلىرىڭنى سىلىۋالاي، بۇ بەلكىم سەن بىلەن ئاخىرقى ئۇچرىشىشىمىز بولۇپ قېلىشى مۇمكىن.

ئەسما شۇنداق دەپ ئوغلىنىڭ قوللىرىغا، پۇتلىرىغا ئۆزىنى ئېتىپ سۆيۈشكە باشلىدى، ئۇنىڭ يۈزلىرىنى، بويۇنلىرىنى پۇرايتتى، بەدىنىنى سىلايتتى. ئۇ تورۇپلا قولىنى يىغىۋېلىپ:

بۇ كەيگىنىڭ نېمە؟ دېدى.

مېنىڭ تۆمۈر كىيىمىم.

ئى بالام! بۇ شەھىد بولۇشنى ئىرادە قىلغان ئادەمنىڭ كىيىدىغان كىيىمى ئەمەس.

لېكىن مەن ئۇنى سېنىڭ كۆڭلىڭنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈنلا كىيىۋالغان ئىدىم.

بۇنى سېلىۋەت، بۇ كىيىم سېنى قوغداشقا لايىق، ھۇجۇم قىلىشقا ۋە ھەركىتىڭنىڭ يەڭگىل بولۇشىغا پايدىلىق، لېكىن ئۇلۇپ كېتىپ قالساڭ ئەۋرىتىڭنىڭ ئېچىلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇزۇن ئىشتان كىيىۋال!

ئابدۇللاھ تۆمۈر كىيىمىنى سېلىۋېتىپ ئۇزۇن ئىشتانىنى كەيدى ۋە جەڭنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن ھەرەم تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كەتتى، ئۇ كېتىۋاتقاچ: ئى ئانا! ماڭا دۇئا قىلىشنى ئۇنۇتۇپ قويماڭ! دەيتتى. ئەسما قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ:

ئى الله ئۇنىڭ قاراڭغۇ كېچىلىرى كىشىلەر ئۇخلاۋاتقاندا ئۇزاق ئىبادەت قىلغانلىقى، قاتتىق يىغلىغانلىقىغا رەھمەت قىلغىن!... ئى الله! ئۇنىڭ روزا تۇتقان ھالدا مەككە ـ مەدىنە ئارىسىدا قىلغان سەپىرىدىكى ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقىغا رەھمەت قىلغىن! ئى الله! ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىغا قىلغان ياخشىلىقىغا رەھمەت قىلغىن!... ئى الله مەن ئۇنى ئۆزەڭگە تاپشۇردۇم! سېنىڭ ھۆكمىڭگە رازى بولدۇم،

www.munber.org

ماڭا سەۋرى قىلغۇچىلارنىڭ ساۋابىنى بەرگىن!... دەپ دۇئا قىلدى.

شۇ كۈنى قۇياش پاتماي تۇرۇپلا ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير شەھىد قىلىندى. ئۇنىڭ شەھىد قىلىنغانلىقىغا ئون نەچچە كۈن ئۆتۈپ ئانىسى ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرىمۇ ۋاپات بولدى. ئۇ يۈز يىل ئۆمۈر كۆرگەن، بىرەر تال چىشى چۈشمىگەن، ئەقلىدىن ھېچ كېتىپ قالمىغان ئايال ئىدى. (اللہ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)

www.munber.org

تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ تەيمىييە

«كىمكى ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ يەر ئۈستىدە تىرىك يۈرگەن كىشىگە قاراپ ئۆزىنى سۆيۈندۈرمەكچى بولسا، تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھقا قارىسۇن»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

تەلھە شام دىيارىدا تىجارەت قىلىش ئۈچۈن قۇرەيش كارۋانلىرى بىلەن كېتىۋاتاتتى. كارۋانلار شامنىڭ بۇسرا شەھرىگە يېتىپ بارغاندا قۇرەيش سودىگەرلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى بۇسرا شەھرىنىڭ ئاۋات بازىرىغا سودا ـ سېتىق ئۈچۈن كېتىشتى.

تەلھەنىڭ يېشى كىچىك بولغانلىقتىن ئۇنىڭ تىجارەتكە ماھىرلىقى چوڭ سودىگەرلەرگە يەتمىسىمۇ لېكىن، تىجارەتتە ئۇلار بىلەن رىقابەتلىشەلەيدىغان، ئۇلارنىڭمۇ ماللارنىڭ ئېسىللىرىنى تاللاپ سېتىۋالالايدىغان ئەقلىغا ۋە ئۆتكۈر سېزىمچانلىققا ئىگە ئىدى.

تەلھە ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەن تىجارەتچىلەر بىلەن تولغان بازارغا بىرىپ ـ كېلىپ يۈرگەندە پەقەت ئۇنىڭ ھايات مۇساپىسىنىڭ يۆنىلىشىنىلا ئەمەس پۈتكۈل تارىخ يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتىۋەتكىدەك چوڭ بىر ئىش يۈز بەردى. بىز بۇنى ئەڭ ياخشىسى تەلھەنىڭ ئۆزىنىڭ بايانىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

بىز شۇ چاغدا بۇسرانىڭ بازىرىدا ئىدۇق، بىر دەرۋىش كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ: ئى تىجارەتچىلەر! بۇ پەسىل ئىگىلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھەرەمدىن كەلگەن بىرەر كىشى بارمىكىن ؟ دەپ توۋلىدى. بۇ چاغدا مەن ئۇنىڭغا يېقىنلا جايدا ئىدىم، مەن ئۇنىڭ قېشىغا ئالدىراپ بېرىپ: مەن ھەرەملىك، دېدىم.

- سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەھمەد ئاشكارا بولدىمۇ؟

- ئەھمەد دېگەن كىم؟

- ئابدۇللاھ ئىبنى مۇتەللىپنىڭ ئوغلى، بۇ ئاي بولسا ئۇ ئاشكارلىنىدىغان ئاي، ئۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى، ئۇ سىلەرنىڭ زېمىنىڭلار بولغان ھەرەمدىن چىقىپ قارا تاشلىق، خورمىلىق، ساسلىق زېمىنغا ھىجرەت قىلىدۇ، ئۇ يەردىن سىز تامچىپ تۇرۇدۇ، ئى يىگىت سەن ئۇنىڭ قېشىغا بۇرۇن بېرىشقا ئەھمىيەت بەر!...

دەرۋىشنىڭ بۇ سۆزى ماڭا قاتتىق تەسىر قىلدى، مەن ئالدىراپ تۆگەمنىڭ يېنىغا بېرىپ بىرگە كەلگەن كارۋانلارنى قالدۇرۇپ مەككىگە قاراپ يولغا چىقتىم، مەن مەككىگە بېرىپلا ئائىلەمدىكىلەردىن: مەن كەتكەندىن كېيىن بۇ يەردە بىرەر ئىش يۈز بەردىمۇ؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار: شۇنداق مۇھەممەد ئابدۇللاھ ئىبنى مۇتەللىپ باش كۆتۈرۈپ چىققىپ ئۆزىنى"پەيغەمبەر" دەپ ئاتىدى. ئەبۇ قۇھافەنىڭ ئوغلى ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭغا ئەگەشتى، دېيىشتى.

مەن ئەبۇ قۇھافەنىڭ ئوغلىنى تونايتتىم، ئۇ مۇلايىم ۋە سۆيۈملۈك، كىشىلەرگە يۇمشاق مۇئامىلە قىلىدىغان ئادەم ئىدى، ئۇ ھەم ئەخلاقلىق، دۇرۇس، يېتىلگەن سودىگەر بولۇپ بىز ئۇنىڭ بىلەن چىقىشىپ ئۆتەتتۇق، ئۇ قۇرەيشلەرگە ئائىت خەۋەرلەرنى

www.munber.org

بىلگەنلىكى ۋە ئۇلارنىڭ نەسەبىنى ئېسىدە ساقلىغانلىقى ئۈچۈن بىز ئۇنىڭ سورۇنىنى ياخشى كۆرەتتۇق. مەن دەرھال ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئاشكارلىغانلىقىنى ۋە سېنىڭ ئەگەشكەنلىكىڭ توغرىسىدىكى خەۋەرلەر راستمۇ؟ دېدىم. ئۇ:

شۇنداق، ئۇ مېنى دىنغا قىزىقتۇرۇشقا باشلىدى، دېدى. مەن ئۇنىڭغا ھېلىقى دەرۋىشنىڭ دېگەنلىرىنى سۆزلەپ بەردىم، ئۇ ھەيران قىلىپ: سەن مەن بىلەن مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىپ بۇ سۆزلەرنى ئۇنىڭغىمۇ سۆزلەپ بەرگىن ۋە ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشىنىپ دىنىغا كىرگىن، دېدى.

بىز بىرلىكتە ئۇنىڭ قېشىغا باردۇق، ئۇ ماڭا ئىسلام توغرىسىدا مەلۇمات بېرىپ قۇرئاندىن ئازراق ئوقۇپ بەردى ۋە ماڭا دۇنيا ـ ئاخىرەتنىڭ خوش خەۋەرلىرىدىن بايان قىلىپ بەردى.

الله دىلىمنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى، مەن ئۇنىڭغا بۇسرادىكى دەرۋىشنىڭ دېگەنلىرىنى سۆزلەپ بەردىم، ئۇ بۇنىڭدىن خوش بولدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ”بىر الله تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى“ دەپ گۇۋاھلىق ئېيتتىم. مەن ئەبۇ بەكرىنىڭ قولى ئارقىلىق ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ تۆتىنچىسى ئىدىم.

قۇرەيشلىك بۇ ياشنىڭ ئىسلام دىنىغا كىرگەنلىكى ئۇنىڭ ئائىلىسى، ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرىغا خۇددى ئاسماندىن چاقماق چۈشكەندەك ئېغىر تۇيۇلدى. ھەممىدىن قاتتىق بىئارام بولغىنى ئۇنىڭ ئانىسى ئىدى. ئۇ ئوغلىنىڭ ئېسىل سۈپەتلىرىدىن ۋە گۈزەل ئەخلاقلىرىدىن كىشىلەرگە مەنپەئەت تېگىۋاتقانلىقى ئۈچۈن كېيىن ئۇنىڭ كىشىلەرگە خوجايىن بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى.

www.munber.org

ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى بۇ كىشىلەر ئۇنى دىندىن قايتۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ ئىرادىسىنىڭ تاغدەك مۇستەھكەم ئىكەنلىكىنى بايقاشتى. ئۇلار ئۇنى دىندىن چىرايلىقچە ياندۇرۇشتىن ئۈمىد ئۈزگەندە بولسا قاتتىق قوللۇق قىلىشقا ئۆتۈپ ئۇنى ئازاپلاشقا باشلىدى.

مەسئۇد ئىبنى خەرراش(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇ ھەقتە كۆرگەنلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دېگەن: مەن بىر كۈنى سەفا بىلەن مەرۋا ئارىلىقىدا سەيئى قىلىۋاتاتتىم، مەن بىر توپ كىشىلەرنىڭ بىر ياش يىگىتنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىۋالغانلىقىنى، ئۇ يىگىتنىڭ قوللىرى دۈمبىسىگە قارىتىپ باغلانغان بولۇپ كىشىلەر ئۇنى ھەدەپ ئىتتىرىپ ئارقىسىدىن سوكۇلدۇشۇپ يۈگۈرىشىۋاتقانلىقىنى، باشلىرىغا ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردۇم، ئۇنىڭ ئارقىسىدا بىر ياشانغان ئايال بولۇپ ئۇ ھەدەپ ئۇنى تىللايتتى، ۋاقىرايتتى. مەن ئۇ كىشىلەردىن: بۇ يىگىت نېمە ئىش قىلغانكەن؟ دېسەم ئۇلار:

بۇ بولسا تەلھە، ئۇ ئۆز دىنىنى تاشلاپ بەنى ھاشىملىق بالىغا ئەگىشىپتۇ، دېيىشتى. مەن: ئۇنداقتا ئاۋۇ ياشانغان ئايال كىمدۇ؟ دېدىم. كىشىلەر: ئۇ ئايال بۇ يىگىتنىڭ ئانىسى، ھەززەمىنىڭ قىزى سەئبە، دېدى.

قۇرەيشلىكلەرنىڭ يولۋىسى دەپ نام ئالغان نوفەل ئىبنى خۇۋەيلىد تەلھەنى باغلىدى، ئەبۇ بەكرىنىمۇ ئۇنىڭغا چېتىپ باغلاپ بۇ ئىككىسىنى قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئەخمەقلىرىنىڭ قاتتىق جازالىشى ئۈچۈن تاپشۇردى. شۇندىن كېيىن بۇ ئىككىسى ”بىر جۈپلەر“ دەپ ئاتىلىدىغان بولدى.

ۋاقىتنىڭ ئۆتىشىگە ئەگىشىپ ئوخشىمىغان ۋەقەلەر ئارقا ـ ئارقىدىن يۈز بېرىشكە، تەلھەمۇ پىشىپ يېتىلىشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئۇنىڭ الله يولىدا سىنىلىدىغان سىناقلىرىنىڭ سالمىقى ئېغىرلىششقا باشلىدى. بۇ جەرياندا ئۇنىڭ ئىسلامغا ۋە مۇسۇلمانلارغا يېتىدىغان مەنپەئەتمۇ زورۇيۇپ ھەتتا ئاخىردا مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن ” تىرىك شەھىد“ دەپ ئاتىلىدىغان شەرەپلىك نامغا ئىگە بولدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ”ياخشى تەلھە“، ”سېخى تەلھە“، ”مەرت تەلھە“ دەپ چاقىراتتى، ئۇنىڭ بۇنداق دەپ چاقىرىلىشىغا سەۋەپ بولغان بىر-بىرىدىن گۈزەل ۋە تەسىرلىك ھېكايىلىرى بار ئىدى. ئەمدى بىز ئۇنىڭ تەپسىلاتلىرىغا نەزەر سالايلى.

ئۇنىڭ ”تىرىك شەھىد“ دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى مۇنداق ئىدى. ئوھۇد كۈنى مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدىن چېكىنىپ كەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئەنسارىلاردىن ئون كىشى ۋە مۇھاجىرلاردىن تەلھەدىن باشقا ھېچكىم قالمىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ كىشىلەر بىلەن ھۇجۇمدىن مۇداپەلەنگەن ھالدا تاغقا ئۆرلاۋاتاتتى، بىر تۈركۈم مۇشرىكلار بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئىز بېسىپ قوغلاپ چىقىۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:« كىمكى ئۇلارنى چېكىندۈرسە ئۇ مېنىڭ جەننەتتىكى ھەمراھىم» دېدى. تەلھە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى مەن شۇنداق قىلاي! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى توسۇپ: « ئورنىڭدا جىم تۇر!» دېدى. ئەنسارىلاردىن بىرى: مەن قىلاي، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:« بولىدۇ» دېدى.

ھېلىقى ئەنسارى جەڭ قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدىكىلەر بىلەن يەنە يۇقىرى ئۆرلەشكە باشلىدى، مۇشرىكلار يەنە ئۇلارغا ئەگىشىۋالدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇلارغا قارشى تۇرىدىغان بىرى يوقمۇ؟» دېدى.

www.munber.org

تەلھە: مەن ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئورنۇڭدا جىم تۇر!» دېدى. ئەنسارىلاردىن بىرى: مەن، ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولىدۇ سەن قىل!» دېدى. ئۇ ئەنسارىمۇ ئۆلتۈرۈلگەنگە قەدەر ئۇرۇش قىلدى، مۇشرىكلار ئۆرلەۋەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بايامقى سوئالنى سورىۋەردى، ھەر قېتىم تەلھە: مەن! دەپ چىققاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى توسۇيتتى ۋە ئەنسارىلارغا رۇخسەت قىلاتتى، ھەتتا ئەنسارىلارنىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا تەلھەدىن باشقا ھېچكىم قالمىدى، مۇشرىكلار بولسا يەنىلا ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرىدا تەلھەگە: «ئەمدى سەن قىلساڭ بولىدۇ» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇدۇل چىشى سۇنۇپ، چېكىسى يېرىلغان، ئاققان قانلار ئۇنىڭ مۇبارەك يۈزىگە سىرغىۋاتقان ئىدى، ئۇنىڭغا ھارغىنلىق يەتكەن ئىدى، تەلھە مۇشرىكلارغا ھۇجۇم قىلىش بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مۇداپىئە قىلىش ئىشىنى تەڭ قىلىۋاتاتتى، ئۇ بىردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاغنىڭ ئۈستى تەرىپىگە يۆتكەپ قويسا بىردە قايتىپ قوغلاپ چىقىۋاتقان مۇشرىكلارغا قارشى ھۇجۇم قىلاتتى، ئۇ بۇنداق ئىشنى شۇ تەرىقىدە داۋام قىلدۇرىۋەردى.

بۇ ۋەقەلىك ھەققىدە ئەبۇ بەكرى مۇنداق دەيدۇ: بىز شۇ چاغدا ئەبۇ ئۇبەيدە بىلەن بىرگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن يىراق بىر جايدا ئىدۇق، بىز ئۇنى قۇتقۇزغىلى كەلگىنىمىزدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مېنى قويۇپ دوستۇڭلارنىڭ يېنىغا بېرىڭلار!» دېدى. ئۇنىڭ بەدىنى قىلىچ ئۇرۇلغان، نەيزە تىقىلغان، ئوقيا ئېتىلغان بولۇپ سەكسەن نەچچە يېرى يارىلانغان، يارىلىرىدىن قانلار ئېقىۋاتقان ھالەتتە ئىدى، تۇيۇقسىز بىر

www.munber.org

زەربىدىن ئۇنىڭ ئالقىنى يېرىلىپ بىر ئورەككە ھوشسىزلىنىپ يىقىلدى. مانا شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىمكى ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ يەر ئۈستۈدە تىرىك يۈرگەن كىشىگە قاراپ ئۆزىنى سۆيۈندۈرمەكچى بولسا تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھقا قارىسۇن» دەيتتى. ھەر قېتىم ئوھۇد كۈنى تىلغا ئېلىنسىلا ئەبۇ بەكرى سىددىق: ئۇ كۈننىڭ ھەممىسى تەلھەگە مەنسۇپ! دەيتتى. مانا بۇ تەلھەنىڭ ”تىرىك شەھىد“ دەپ ئاتىلىشىدىكى تەسىرلىك ھېكايىسى.

ئەمما ئۇنىڭ”ياخشى تەلھە“، ”سېخى تەلھە“، ”مەرت تەلھە“ دەپ ئاتىلىشىغا سەۋەپ بولغان نۇرغۇن ھېكايىلىرى بار. بىز بۇ يەردە پەقەت ئۇلاردىن تىپىك بىر نەچچە مىسالنىلا كەلتۈرۈمىز.

تەلھە تىجارەت دائىرىسى كەڭ، بايلىقى كۆپ سودىگەرلەردىن ئىدى، بىر كۈنى ئۇنىڭغا ھەزرەتتۇل مەۋتىن مال كەلدى، ئۇ مىڭ دەرھەم قىممىتىدىكى مال ئىدى. تەلھە شۇ كۈنى كېچىسى قورققان، ئەنسىرگەن ھالدا ياتتى، ئۇنىڭ قېشىغا ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئۇممۇ كۇلسۇم كىرىپ: ئۇ مۇھەممەدنىڭ ئاتىسى! سىزگە نېمە بولدى؟ بىز سىزنى رەنجىتتۇقمۇ ـ يە؟ دېدى.

تەلھە: ياق! سىز مۇسۇلمان ئادەمنىڭ ھەقىقي ياخشى ئايالى، لىكىن مەن كېچىدىن بېرى ئويلىنىپ: بۇ مال ئۆز ئۆيىدە تۇرۇپ ئۇخلىغان ئادەمنىڭ پەرۋەردىگارىغا بولغان ئىتىقادى قانداق بولار؟ دەپ قالدىم، دېدى.

ئۇممۇكۇلسۇم: سىز بۇنىڭ نېمىسىدىن ئەنسىرەيسىز؟ ھازىر دوستلىرىڭىز ۋە كىشىلەر ئىچىدىكى ھاجەتمەنلەر قايەردە؟! سىز تاڭ ئاتقان ھامان ئۇ ماللارنى ئۇلارغا بۆلۈپ بېرىڭ، دېدى. تەلھە: اللہ سىزگە رەھمەت قىلسۇن! سىز ھەقىقەتەن ئىشنى

www.munber.org

ياخشى بىر تەرەپ قىلغۇچىنىڭ قىزى ۋە ئىشنى ياخشى بىر تەرەپ قىلغۇچى ئايالسىز... دېدى.

تاك ئاتقاندا ئۇ ماللارنى ھەميان تاۋاقلاردا مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلاردىن بولغان ھاجەتمەنلەرگە بۆلۈپ بەردى.

كىشىنى تەسىرلەندۈرىدىغان يەنە مۇنداق بىر ھېكايە بار بولۇپ: بىر كۈنى كىشىلەردىن بىر كىشى كېلىپ تەلھەدىن ياردەم سوراپتۇ ۋە ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن تۇغقاندارچىلىقى بارلىقىنى ئېيتىپتۇ، بۇ ئۇنىڭغا ئىلگىرى ھېچكىشى تەرىپىدىن دېيىلمىگەن بىر تۇغقاندارچىلىق ئىكەن. تەلھە ئۇنىڭغا: مېنىڭ بىر زېمىنىم بار ئىدى، ئوسمان ئىبنى ئەففان بۇ زېمىن ئۈچۈن **300** مىڭنى بەرگەن ئىدى، خالىساڭ ئاشۇ زېمىننى ئال، خالىساڭ پۇلىنى ئال! دېدى. ئۇ ئادەم: پۇلىنى ئالاي، دېدى. شۇنىڭ بىلەن تەلھە ئۇنىڭغا ئۇ زېمىنىنىڭ پۇلىنى بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن ”ياخشى تەلھە“، ”سېخى تەلھە“، ”مەرت تەلھە“ دېگەن مۇبارەك ناملارغا ئىگە بولغان تەلھەگە مۇبارەك بولسۇن! الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە قەبرىسىنى نۇرلۇق قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە دەۋسىي

ئەبۇ ھۇرەيرە ئىسلام ئۇممىتى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدىن 1600 دىن ئارتۇقىنى يادلىغان كىشىدۇر.

تارىخچىلار.

سىزنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى ئىچىدىكى يۇلتۇز كەبى چاقناپ نۇر تارقاتقۇچىلارنىڭ بىرى بولغان ئەبۇ ھۇرەيرىنى بىلىشىڭىزدە شەك يوق. ئىسلام ئۇممىتى ئىچىدە ئۇنى بىلمەيدىغان، ياكى نامىنى ئاڭلىمىغان بىرەرى بارمۇ؟!

ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن كىشىلەر ئۇنى ”ئابدۇشەمسى“ دەپ چاقىراتتى، اللّٰه ئۇنى ئىسلامغا كىرىشكە مۇيەسسەر قىلىش ئارقىلىق ھۆرمەتلەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش شەرىپىگە ئىگە قىلغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن: «ئىسمىڭ نېمە؟» دەپ سورىدى. ئۇ: ئابدۇشەمسى، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى سەن ئابدۇراھمان...» دېدى. ئۇ: ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى! ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن! شۇنداق ئابدۇراھمان، دېدى.

ئەمما ئۇنىڭ ”ئەبۇ ھۇرەيرە“ دەپ ئاتىلىپ قېلىشىدىكى سەۋەب بولسا ئۇنىڭ كىچىك چاغلىرىدا ئوينايدىغان بىر چىشى مۈشۈكى بار بولۇپ تەڭتۇشلىرى ئۇنى ئەبۇ ھۇرەيرە(مۈشۈكنىڭ ئاتىسى) دەپ چاقىرىشىدىغان ئىدى. بۇ لەقەم ھەتتا ئۇنىڭ

www.munber.org

ئىسمىنى بىسىپ چۈشكىدەك دەرىجىدە ئومۇملىشىپ كەتكەن ئىدى.

ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان ئالاقىسى قويۇقلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ياقتۇرۇپ قېلىپ كۆپۈنچە ھالدا ”ئەبۇ ھىررى“ (يەنى ئەركەك مۈشۈكنىڭ ئاتىسى) دەپ چاقىرىدىغان بولدى، ئۇ ئەبۇ ھىررى دەپ چاقىرىلىشنى ئەبۇ ھۇرەيرە دەپ چاقىرىلىشتىن ئەلا بىلەتتى ۋە: مېنىڭ دوستۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى بۇ لەقەم بىلەن چاقىردى، ”ھىررى“ بولسا ئەركەك مۈشۈك، ”ھۇرەيرە“ بوسا چىشى مۈشۈك، دەيتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە ئەينى چاغدا تۇفەيل ئىبنى ئەمىر دەۋسىنىڭ قولى بىلەن ئىسلامنى قوبۇل قىلغان بولۇپ ھىجرەتنىڭ 6 ـ يىلى ئۆز قەۋمىدىن بولغان بىرمۇنچە كىشىلەر بىلەن مەدىنىدىكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئەلچى بولۇپ بارغانغا قەدەر ئۆز قەۋمى ئىچىدە تۇرغان ئىدى.

دەۋسىلىك بۇ يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا ۋە ئۇنىڭ سۆھبىتىگە ئۆزىنى بېغىشلىدى. مەسجىدنى تۇرار جاي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۇستاز ۋە يېتەكچىسى قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ ئايالى ۋە بالىۋاقىلىرى يوق بولۇپ پەقەت مۇشرىك ھالىتىدە قېلىۋەرگەن قېرى ئانىسى بار ئىدى. ئۇ ئانىسىغا ئىچ ئاغرىتىپ ۋە ياخشىلىق قىلىپ ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشنى توختاتمايتتى، لىكىن ئانىسى ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ قارشىلىق قىلاتتى.

ئانىسى تەرسالىق قىلىۋەرسە ئۇنىڭغا ئېچىنغان ھالدا ئۇنى بىر مەزگىل ئۆز ھالىغا قويۇپ قوياتتى، شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ

يەنە ئانىسىنى اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان ئېيتىشقا دەۋەت قىلغان ئىدى، ئانىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا ئۇنى ناھايىتى بەك بىئارام قىلىدىغان سۆزدىن بىرنى قىلدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا يىغلىغان پېتى كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن: «ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! نېمىشقا يىغلىدىڭ؟» دەپ سورىدى.

مەن ئانامنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشتا ھېچ بوشاپ قالمىدىم، ئۇ تاكى ھازىرغىچە ئۇنىماي كېلىۋاتاتتى، بۈگۈنمۇ يەنە ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلسام ئۇ سەن توغرىسىدا ياخشى بولمىغان بىر سۆزنى قىلدى، سەن اللە غا ئانامنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋېتىشكە دۇئا قىلساڭ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۆيگە قايتتىم، بارسام ئىشىك ئىچىدىن تاقاقلىق ئىكەن، مەن ئۆي ئىچىدە سۇنىڭ شالاقشىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، مەن ئۆيگە كىرمەكچى بولغىنىمدا ئانام: ئەبۇ ھۇرەيرە! كىرمەي تۇر! دېدى. ئۇ كىيىملىرىنى كىيىپ بولۇپ: كىرگىن، دېدى. مەن كىردىم، ئۇ "بىر اللە دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى!" دەپ گۇۋاھلىق بەردى. مەن شۇ ھامان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا چاپتىم، بىر ئاز بۇرۇن مەن ھەسرەتلىنىپ يىغلىغان بولسام ئەمدىلىكتە خۇشاللىقتىن يىغلاۋاتاتتىم، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! خۇش خەۋەر! اللە دۇئايىڭنى ئىجابەت قىلىپ ئەبۇ ھۇرەيرىنىڭ ئانىسىنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلدى، دېدىم.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ياخشى كۆرەتتى، ئۇنىڭغا قاراپ تويمايتتى ۋە: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىنمۇ نۇرلۇق ۋە گۈزەل نەرسىنى ئۇچرىتىپ

www.munber.org

باقمىدىم، ئۇنىڭ چىرايىدا خۇددى قۇياش ماڭغاندەك قىلاتتى...
دەيتتى.

ئۇ ئۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمسۆھبەت قىلغان، ئىسلامغا ھىدايەت قىلىش بىلەن ياخشىلىق قىلغان اللە غا ھەمدۇ ئېيتىپ: ئەبۇ ھۇرەيرىنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلغان اللە غا ھەمدۇلار بولسۇن! ئەبۇ ھۇرەيرىگە قۇرئاننى ئۆگەتكەن اللە غا مەدھىيىلەر بولسۇن! ئەبۇ ھۇرەيرىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا سۆھبەتداش قىلىش بىلەن ياخشىلىق ئاتا قىلغان اللە غا مەدھىيىلەر بولسۇن! دەيتتى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنى قانداق بېغىشلىغان بولسا بىلىم ئېلىشقىمۇ شۇنداق بېغىشلىغان ئىدى. ئۇ ئىلىم ئۆگىنىشنى ئەڭ يۇقىرى نىشانى ۋە ئادىتى قىلغان ئىدى، بۇ ھەقتە زەيدىن ئىبنى سابىت مۇنداق دەيدۇ:

بىر كۈنى مەن ئەبۇ ھۇرەيرە ۋە باشقا بىر كىشى ئۈچىمىز مەسجىتتە ئولتۇرۇپ دۇئا قىلغان ھالدا اللە نى ئەسلەۋاتاتتۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىپ بىزنىڭ ئارىمىزدا ئولتاردى، بىز جىم بولۇپ قالدۇق، ئۇ بىزگە: «ئىشىڭلارنى داۋام قىلىۋېرىڭلار» دېدى. مەن ھەمراھىم بىلەن بىرگە دۇئا قىلدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە ئامىن! دېيىشىپ بەردى، ئاندىن ئەبۇ ھۇرەيرە دۇئا قىلىشقا باشلىدى، ئۇ: ئى اللە! مەن سېنىڭدىن ئىككى بۇرادىرىم سورىغان نەرسىنى، ھەمدە ئۇنتۇلمايدىغان ئىلىم ـ مەرىپەتنى سورايمەن! دەپ دۇئا قىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئامىن! دېيىشىپ بەردى. بىز قايتىدىن: بىزمۇ ئۇنتۇلمايدىغان بىلىم سورايمىز! دېدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «دەۋس قەبىلىسىلىك بۇ بالا سىلەردىن بۇرۇن تىلەپ بولدى» دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە ئىلىمنى ئۆزى ياخشى كۆرگەندەك باشقىلار ئۈچۈنمۇ ياخشى كۆرەتتى، بىر كۈنى ئۇ مەدىنە بازىرىدا كېتىۋىتىپ كىشىلەرنىڭ مال - دۇنياغا، سودا - سېتىققا ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى ۋە بۇنىڭغا ھەيران قالدى، ئۇ ئۇلارغا: ئى مەدىنە كىشىلىرى! سىلەر نېمە دېگەن ئاجىز؟ دېدى. ئۇلار:

- ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! سەن بىزنى قايسى تەرەپتىن ئاجىز دەيسەن؟

- مەسجىدتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مىراسى تارقىتىلىۋاتسا سىلەر بۇ يەردە تۇرۇۋىسىلەرغۇ؟ بېرىپ نېسىۋىڭلارنى ئېلىۋالمامسىلەر؟ دېدى.

- قەيەردە؟

- مەسجىدتە.

ئۇلار ئالدىرىشىپ كېتىشتى، ئەبۇ ھۇرەيرە ئۇلارنى ساقلاپ تۇرغان ئىدى، ئۇلار بىردەمدىن كېيىن قايتىپ كېلىشىپ: ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! بىز مەسجىتكە كىردۇق، تەقسىم قىلىۋاتقان ھېچنېمىنى كۆرمىدۇق، دېدى.

- مەسجىدتە بىرەرمۇ ئادەمنى كۆرمىدىڭلارمۇ؟

- كۆردۇق، ناماز ئوقۇۋاتقان، قۇرئان ئوقۇۋاتقان، ھالال - ھارام توغرىسىدا مۇزاكىرىلىشىۋاتقان كىشىلەر بار ئىكەن.

- ۋاي ئىست سىلەرگە! ئەنە شۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالدۇرۇلغان مىراسلار ئەمەسمىدى.

ئۇ ئىلىم ئۆگىنىش ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرىنى ئۆزىنى ئاتۇۋەتكەچكە ھېچكىم تارتمىغان

www.munber.org

ئاچارچىلىقلارنى تارتقان ئىدى. ئۇ ئۆزى توغرىسىدا توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ:

مېنىڭ قورسىقىم قاتتىق ئېچىپ كەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرەرسىدىن قۇرئان ئايەتلىرىنى سورايتىم، ئەمەلىيەتتە سورىغان ئۇ ئايەتنى مەنمۇ بىلەتتىم، مەقسىتىم ئۇلارنىڭ مېنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ تاماق بېرىشى ئۈچۈن شۇنداق قىلاتتىم.

بىر كۈنى مېنىڭ قورسىقىم ئىنتايىن بەك ئېچىپ كەتتى، ھەتتا مەن قورسۇقىمغا تاش تېڭىپ ساھابىلار ماڭىدىغان يول ئۈستۈدە ئولتۇردۇم، مېنىڭ قېشىمدىن ئەبۇ بەكرى ئۆتتى، مەن ئۇنىڭدىن اللە نىڭ كىتابىدىن بىر ئايەت سورىدىم، مەن ئۇنى مېنى ئۆيىگە چاقىرسىكەن، دەپ سورىغان ئىدىم، ئۇ مېنى چاقىرمىدى ئارقىدىن ئۆمەر كەلدى، ئۇنىڭدىنمۇ ئايەت سورىدىم، ئۇمۇ كېتىپ قالدى. ئاخىردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەلدى، ئۇ مېنىڭ ئاچ قالغانلىقىمنى سەزدى ۋە: «ئى ئەبۇ ھۇرەيرە!» دېدى.

مەن خوش! ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېگىنىمچە ئۇنىڭغا ئەگەشتىم، ھەتتا بىز ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدۇق، ئۇ ئۆيدە بىر قاچا سۈت تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ: «بۇ سۈت نەدىن كەلدى؟» دەپ سورىدى. ئۆيدىكىلىرى: پالانچى سىلىگە ئەۋەتىپتۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ: ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! سەن بېرىپ سۇپا ئىگىلىرىنى (ئىگە چاقىسىز، ئۆي - ماكانسىز ھالدا مەسجىدنىڭ سۇپىسىدا ياتىدىغان كىشىلەر) چاقىرىپ كەلگىن!» دېدى. ئۇنىڭ بۇيرىقى مېنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى، مەن ئىچىدە: بۇ سۈت پەقەت بىر قاچىلا تۇرسا سۇپا كىشىلىرىگە يېتەمدۇ؟ دەپ ئويلىدىم، ئەمەلىيەتتە بولسا مەن ئاشۇ سۈتتىن مېڭىشتىن بۇرۇن بىر يۇتۇم بولسىمۇ ئىچىپ كۈچلۈنۈۋېلىشنى

www.munber.org

خالىغان ئىدىم. ئەمما ئامالسىز يەنىلا چىقىپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى چاقىرىپ كىردىم، ئۇلار كىرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇشتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! ئۇ سۈتنى ئېلىپ ئۇلارغا بەر!» دېدى. مەن قاچىنى ئۇلارغا بەردىم، ئۇلاردىن ھەر بىر كىشى ئاشۇ سۈتنى ئىچىپ قاندى، مەن قاچىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۇندۇم، ئۇ كۈلۈمسىرىگەن ھالدا: «ئىككىمىز قاپتۇق» دېدى.

- راست ئېيتىسەن.

«قېنى ئىچكىن!» مەن ئىچتىم.

«يەنە ئىچكىن» يەنە ئىچتىم. ئۇ ماڭا ئىچكىن، دەۋەردى، مەن ئىچتىم ۋە: اللە بىلەن قەسەمكى! ھەتتا قۇرسىقىمنىڭ ھېچ بىر بوش يېرى قالمىدى، دېدىم. ئۇ ئاندىن قولۇمدىن قاچىنى ئېلىپ ئېشىپ قالغىنىنى ئىچتى.

بۇ ئىشلار بولۇپ ئاردىن ئۇزۇن ئۆتمەي مۇسۇلمانلارغا مال ـ دۇنيا يېغىپ كەتتى، ئەبۇ ھۇرەيرەمۇ ئايىلى ۋە بالىسى بار بىر ئائىلىلىك ئادەمگە ئايلاندى، لېكىن بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇنىڭ پاك ۋۇجىدىنى ئۆزگەرتەلمىدى، ئۇ تەنھالىقتىكى كۈنلىرىنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ ھەممىشە: يېتىملىكتە ئۆستۇم، مىسكىن ھالەتتە ھىجرەت قىلدىم، غەزۋاننىڭ قىزى بۇسراغا ئۇنىڭ ماڭا تاماق بېرىشى بەدىلىگە ئىجارىگە ئىشلەيتتىم، كىشىلەر كەلسە ئۇلارنىڭ خىزمەتلىرىدە بولۇپ ئۇلاغلىرىغا مىنسە ئۇلاغلىرىنى يېتىلەيتتىم، ئاندىن اللە مېنى خوجايىنىم بۇسراغا ئۆيلەپ قويدى... دەيتتى.

دىنىنى قانۇن تۇۋرىك قىلغان، ئەبۇ ھۇرەيرەنى رەھبەرلىك دەرىجىسىگە كۆتەرگەن اللە غا مەدھىيلەر بولسۇن!

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە مول ئىلىم ئىگىسى بولۇش پەزىلىتى بىلەن كەڭ قورساق، تەقۋادارلىق، پەرزكارلىقتەك پەزىلەتلەرنىمۇ ئۆزىدە مۇجەسسەملەشتۈرگەن بولۇپ ئۇ كۈندۈزى روزا تۇتسا كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرىدە تۇراتتى، ئاندىن ئايالىنى ئويغۇتاتتى، ئايالى تۇرۇپ قىزىنى ئويغۇتاتتى، كېچىنىڭ قالغان ئۈچتىن بىرىدە قىزى تۇراتتى، دېمەك ئۇنىڭ ئۆيىدە كېچىچە ئىبادەت ئۈزۈلمەيتتى.

ئۇ مۇئاۋىيە تەرىپىدىن كۆپ قېتىم مەدىنىگە ۋالىي قىلىپ بېكىتىلگەن ئىدى. ئەمەل ئۇنىڭ كەڭ قورساق، چىقىشقاق مىجەزىدىن ھېچنەرسىنى ئۆزگەرتەلمىدى. بىر قېتىم ئۇ مەدىنىنىڭ مەلۇم بىر كوچىسىدا كېتىۋاتقان بولۇپ مۆرىسىدا ئائىلىسى ئۈچۈن كۆتۈرۋالغان ئۇتۇنى بار ئىدى. ئۇنىڭ قېشىدىن سەئلەبە ئىبنى مالىك ئۆتتۈدى ئۇ ئۇنىڭغا: ئى مالىكنىڭ ئوغلى! ۋالىيغا يولنى بوشات! دېدى. (ئۇ چاغدا ئۇ ۋالىي ئىدى)

- اللہ ساڭا رەھىم قىلسۇن! شۇنچە كەڭ يول ساڭا تار كېلىۋاتامدۇ؟

- ۋالىي ۋە ئۇنىڭ ئۇستۇدىكى يۈك ئۈچۈن يولنى بوشۇتۇپ بەر، دېدى.

ئۇنىڭ بىر قارا تەنلىك ئايال خىزمەتچىسى بولۇپ ئۇ ئايال ئەسكىلىك قىلىپ ئۇنىڭ ئائىلىسىنى دەرتكە سېلىپ قويىدى، ئەبۇ ھۇرەيرە ئۇنى ئۇرۇش ئۈچۈن قامچىسىنى كۆتۈرۈپ توختاپ قالدى ۋە: قىيامەتتە قىساس بولۇپ قالمىسا ئىدى، بىزگە يەتكۈزگەن ئەزىيىتىڭ ئۈچۈن ساڭىمۇ ئەزىيەت قىلار ئىدىم، لېكىن مەن سېنى پۇلىنى تولۇق بېرىدىغان بىرىگە ساتىمەن، مەن ئۇ ئارقىلىق ئېرىشىدىغان نەرسىگە بەكمۇ مۇھتاج، سەن اللہ رازىلىقى ئۈچۈن ئازات! بارغىن! دېدى.

www.munber.org

ئۇنىڭ قىزى بىر كۈنى: ئى ئاتا! دوستلىرىم ئاتاڭ ساڭا نىمشقا ئالتۇن جابدۇقلار بىلەن سىېنى زىننەتلەپ قويمىدى، دېيىشىپ مېنى ئەيىبلىشىۋاتىدۇ، دېدى. ئۇ: ئى قىزىم! سىز ئۇلارغا: ئاتام مېنىڭ ئوت بىلەن جازالىنىشىمدىن قورقىدۇ، دەڭ دېدى.

ئۇنىڭ قىزىنى ياسىنىشتىن چەكلىشى ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ بېخىللىق قىلغانلىقىدىن ئەمەس ئىدى، چۈنكى ئۇ الله يولىدا مەرت، كەڭ قورساق ئادەم ئىدى.

بىر كۈنى مەرۋان ئىبنى ھەكىم ئۇنىڭغا يۈز دىنار ئالتۇننى خىزمەتكارى ئارقىلىق بەردى، ئاندىن ئەتىسى بىر ئادەمنى ئەۋەتىپ: خىزمەتكارىم ئالتۇننى ساڭا خاتا يەتكۈزۈپتۇ، ئەسلىدە مەن ئالتۇننى باشقا بىرىگە بەرمەكچى ئىدىم، دېگەندە ئەبۇ ھۇرەيرە: مەن ئۇنى الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتكەن ئىدىم، ئۆيۈمدە بىر دىنارمۇ قالمىغان ئىدى، مۇئاشىم چىققاندا ئېلىۋالغىن، دېدى.

ئەسلىدە مەرۋان بۇ ئىشنى ئەبۇ ھۇرەيرىنى سىناش ئۈچۈن قىلغان بولۇپ ئەبۇ ھۇرەيرىنىڭ ھەقىقەتەن دۇرۇس ئادەملىكىنى بىلدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە ئۆمۈر بويى ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىپ كەلدى، ئۇ ھەر قېتىم ئۆيىدىن چىقماقچى بولسا ئانىسىنىڭ ھوجرىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ: ئى ئانا! سىزگە الله نىڭ رەھمەت ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن! دەيتتى. ئانىسىمۇ: ئى ئوغلۇم! ساڭىمۇ سالامەتلىك، رەھمەت ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن! دەيتتى. ئۇ: كىچىك ۋاقتىمدا سىز ماڭا ياخشىلىق قىلغاندەك الله سىزگىمۇ رەھمەت ئاتا قىلسۇن! دېسە. ئانىسى: چوڭ بولغىنىڭدا ماڭا ياخشىلىق قىلغانلىقىڭغا الله رەھمەت قىلسۇن! دەيتتى، ئۇ سىرتتىن قايتىپ كەلگەندە يەنە شۇنداق سالام بېرەتتى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى ئاتا ـ ئانىلارغا ياردەم بېرىشكە قىزىقتۇراتتى ۋە ئۇلارنىڭ سىلە ـ رەھىمنى ئۇلاشقا دەۋەت قىلاتتى.

www.munber.org

www.munber.org

سەلەمە ئىبنى قەيس ئەشجەئى

ئەھۋازنى فەتتھ قىلغۇچى

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (اللہ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) كىشىلەرنىڭ خاتىرجەم ھالدا قانغۇدەك ئۇخلىشۇلىشى ئۈچۈن كېچىدە مەدىنىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ كۆزەتچىلىك قىلىپ ئويقۇسىز ئۆتكۈزدى.

ئۇ كوچا ئايلانغاچ ئەھۋازغا بارىدىغان قوشۇننىڭ بايرىقىنى كىمگە تۇتقۇزۇش ئۈستىدە ئويلىنىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىچىدىن باتۇر، قەيسەر كىشىلەرنى بىر- بىرلەپ كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزۈشكە باشلىدى. تۇيۇقسىز ئۇنىڭ ئېسىگە بىرى كېلىشى بىلەن ئۆز- ئۆزىگە: تاپتىم، تاپتىم، دەپ تووۋلاپ كەتتى.

ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەندە ئۇ سەلەمە ئىبنى قەيسنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: مەن سېنى ئەھۋازغا بارىدىغان قوشۇنغا قوماندان قىلدىم، اللہ نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتلانغىن، اللہ يولىدا اللہ نى ئىنكار قىلغانلار بىلەن ئۇرۇشقىن، ئەگەر سىلەر مۇشرىكلاردىن بولغان دۈشمەنلەرگە بىلەن ئۇچراشساڭلار ئالدى بىلەن ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىڭلار، ئەگەر ئۇلار ئىسلامغا كىرىپ ئۆز يۇرتلىرىدا تۇرۇپ قېلىشنى خالىسا جەڭدە سىلەرگە ياردەم بەرمىسە ئۇلارغا پەقەت زاكات بېرىشلا پەرز بولىدۇ، ئېلىنغان غەنىمەتتە ئۇلارنىڭ نېسىۋىسى يوق، ئەگەر ئۇلار جەڭدە ھەمكارلاشسا ئۇلارمۇ سىلەر نېسىۋىدار بولغان نەرسىلەردىن ئوخشاش نېسىۋىدار بولىدۇ، ئەگەر ئۇلار ئىسلامنى قوبۇل قىلمىسا ئۇلارنى تۆلەم تۆلەشكە بۇيرۇڭلار، ئۇلارغا چېقىلماڭلار، ئۇلارنى

ھىمايە قىلىشقا ئىشەنگەن ئاللاھنى، ئۇلارنىڭ قولىدىن ئىشقا ئاشۇرغان نەرسىلەرنى تەلەپ قىلماقتا. ئەگەر ئۇلار تۆلەم بېرىشكە ئۇنىمىسا، ئاندىن ئۇلار بىلەن ئۇرۇشقىلى ھەرىكەت قىلسۇن. ئاللاھ سىلەرگە ياردەم بېرىدۇ. ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلماقتا ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمىگە چۇشۇشنى تەلەپ قىلسا ئۇلارنىڭ تەلىپىنى قوبۇل قىلماڭلار، سىلەر ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمىنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيسىلەر، جەڭدە غەلىبە قىلساڭلار نەرسىلەرنى ئوغۇرلىقچە ئېلىۋالىدىغان، خىيانەت قىلىدىغان، رەھىمسىزلىك، ئۆلۈكلەرنى پارچىلاش، كىچىكلەرنى ئۆلتۈرۈشتەك ئىشلارنى قىلماڭلار!... دېدى.

سەلەمەئىبنى قەيس: بۇيرۇقىڭىزغا بوي سۇنىمىز ۋە سىزگە ئىتائەت قىلىمىز، ئى مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! دېدى. ئۆمەر ئۇنى قىزغىنلىق بىلەن ئۇزىتىپ قويدى، ئۇنىڭ قوللىرىنى چىڭ سىقىپ، ئۇنىڭغا دۇئالار قىلدى، ئۆمەر سەلەمەتۇنىڭ يەلكىسىدىكى مەسئۇلىيەتنىڭ ئېغىرلىقىنى ھېس قىلىپ يەتكەن ئىدى. چۈنكى ئەھۋازنىڭ يوللىرى ئىگىز ـ پەس، مۇداپەئىسى مۇستەھكەم بولغان بوسرا بىلەن پارس چېگرىلىنىدىغان رايون ئىدى، بۇ يەردە كورد مىللىتىدىن بولغان كۈچلۈك خەلق ياشايتتى.

مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنى پارىسلارنىڭ ھۇجۇمىدىن ساقلاش ۋە ئۇ يەرنى ئۆزلىرىنىڭ ئىشخالىيەت دائىرىسى قىلىپ ئۇلارنىڭ بۇ يەرنى ئەسكەر تۇرغۇزۇش گازارمىسى قىلىۋېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئەھۋازنى ئىشخال قىلىۋېلىش ئىنتايىن مۇھىم ئىدى، ئۇنداق بولمىغاندا ئىراقنىڭ تىنچلىقى ۋە خاتىرجەملىكى تەھدىتكە ئۇچرايتتى.

سەلەمە قوشۇنىنىڭ ئالدىدا ماڭدى، ئەمما ئۇلار ئەھۋاز رايون دائىرىسى ئىچىگە كىرىش بىلەنلا بۇ يەرنىڭ ناچار تەبىئىي مۇھىتى بىلەن كۆرەش قىلىشقا دۇچ كەلدى. قوشۇن ئىگىز قىيالارغا ياماشقاندا ئىگىزگە ئۆرلەشتىكى مۇشكۈللىكنىڭ جاپاسىنى تارتسا،

www.munber.org

پەسكە قاراپ چۈشكەندە ھالاكەتلىك ساسلىقنىڭ خەتىرىگە دۇچ كېلەتتى، مەيلى ئۇيغاق ياكى ئۇخلىغان ھالەتتە بولسۇن زەھەرلىك يىلان ـ چايانلارنىڭ ھۇجۇمىدىن مۇداپىئەلىنىشكە توغرا كېلەتتى. لېكىن سەلەمەنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغان جۇشقۇن روھى ئەسكەرلەرگە شىجائەت بېغىشلايتتى، ئۇنىڭ ئۈچۈن تارتقان بۇ جاپا ـ مۇشەققەت ۋە قىيىنچىلىقلار شېرىن ۋە ئاسان تۇيۇلاتتى، ئۇ پات ـ پات قوشۇندىكى ئەسكەرلەرنىڭ روھىغا مەلھەم بولىدىغان مۇئمىنلىك روھقا ئىگە ۋەز ـ نەسىھەتلەرنى قىلىپ ئۇلارنىڭ روھلىرىنى ئۇرغۇتسا، كېچىلىرى قۇرئان ئوقۇپ مۇڭلۇق ۋە تەسىرلىك ئاۋازى بىلەن ئەسكەرلەرنىڭ ھارغىنلىق ۋە جاپاسىنى ئۇنتۇلدۇراتتى.

سەلەمە مۇئمىنلەرنىڭ ئەمرىنىڭ بۇيرىقى بويىچە ئەھۋاز ئەھلىنى ئالدى بىلەن ئىسلامغا چاقىردى، ئۇلار بۇنىڭدىن ئۆزلىرىنى ئېلىپ قاچتى، ئۇلارنى تۆلەمگە بۇيرۇۋىدى بۇنىڭغىمۇ چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتتى، ئەمدى بولسا مۇسۇلمانلارنىڭ ئالدىدا ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلماقتىن باشقا يول قالمىغان ئىدى. ئۇلار الله نىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاپ ئۈچۈن الله يولىدا جىھاد قىلىشقا ئاتلاندى.

بۇ قېتىمقى ئۇرۇش كەڭ ـ كۆلەملىك، قاتتىق ئۇرۇش بولدى، ھەر ئىككىلا تەرەپ كەم كۆرۈلىدىغان قەھرىمانلىقلارنى كۆرسەتتى. جەڭ باشلىنىپ بەك ئۇزۇنغا سوزۇلمايلا جەڭنىڭ غەلبىسى الله نىڭ كەلىمىسىنى ئۈستۈنلىككە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئاتلانغان مۆئمىنلەر تەرەپكە يۈزلەندى ۋە مۇشرىكلارنىڭ ئېچىنىشلىق مەغلۇبىيىتى بىلەن ئاخىرلاشتى.

جەڭ ئاخىرلاشقاندا سەلەمە قوشۇن ئارىسىدا غەنىمەتلەرنى ئۆلەشتۈرۈشكە تۇتۇش قىلدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئېسىل زىننەت بۇيۇملىرىنى كۆرۈپ ئۇنى خەلىپىگە ئەۋەتىپ بېرىشنى خالىدى ۋە

قوشۇندىكىلەرگە: بۇ زىنىنەت بۇيۇملىرى سىلەرگە تەقسىملەنسە سىلەرگە بۇنىڭدىن ھېچقانچە نەرسە تەگمەيدۇ، ئەگەر بۇنى خەلىپىگە ئەۋەتسەك قوشۇلامسىلەر؟ دېدى. كۆپچىلىك بىردەك: قوشۇلىمىز، دېدى.

ئۇ بۇ زىنىنەت بۇيۇملىرىنى كىچىك بىر ساندۇقچىغا سېلىپ قەۋمىدىن بولغان بەنى ئەشجەئەلىك بىر كىشىنى تاللاپ ئۇنىڭغا: سەن خىزمەتچىڭ بىلەن بىللە مەدىنىگە بارغىن، خەلىپىگە غەلىبە خەۋىرىنى يەتكۈزگەچ بۇ زىنىنەت بۇيۇمىنى ئۇنىڭغا تەغدىم قىل! دېدى.

بەنى ئەشجەئىلىك بۇ ئادەم بىلەن ئۆمەرنىڭ ئۇچرىششىغا دائىر مۇنداق بىر ئىبرەتلىك ۋەقەلىك بولۇپ ئۇنى بىز بۇ ئادەمنىڭ ئۆز ئاغزىدىن قىلىغان باياندىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

مەن خىزمەتچىم بىلەن بوسراغا باردىم، بىز سەلەمە بەرگەن پۇلغا ئىككى ئۇلاغ سېتىۋىلىپ، يۈك - تاقلىرىمىزنى ئۇنىڭ ئۇستىگە تېڭىپ مەدىنىگە يول ئالدۇق، بىز مەدىنىگە يېتىپ بارغاندا ئۇ يەردىن مۇئمىنلەرنىڭ خەلىپىسىنى ئىزلەپ ئۇنى كىشىلەرگە ئەتىگەنلىك تاماق بېرىۋاتقان يېرىدىن تاپتۇق، ئۇ پادىچىلارنىڭ ھاسىسىغا تايىنىۋالغان بولۇپ خىزمەتچىسى يەرفەئگە: ئى يەرفەئ بۇلارغا گۆشنى جىقلاپ قوي!... ئاۋۇلارنىڭ نانلىرىنى تولۇقلا... ماۋۇلارنىڭ شورپىسىنى جىقلاپ قوي... دەپ تاۋاقلار ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى.

مەن ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگىنىمدە ئۇ ماڭا: قېنى ئولتۇر! دېدى. مەن كىشىلەرگە يېقىنلا جايدا ئولتاردىم، ماڭا تاماق كەلتۈرۈلدى، مەن تاماقنى يېدىم، كىشىلەر تاماقلىرىنى يەپ بولغاندا ئۆمەر: ئى يەرفەئ! قاچاڭنى كۆتۈر، دەپلا ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم.

www.munber.org

ئۇ ئۆيىگە كىرگەندە مەنمۇ كىرىشكە ئىجازەت سورىدىم، ماڭا ئىجازەت بەردى، ئۇ پالاز ئۈستىدە قوۋزاق تىقىلغان ئىككى ياستۇقتا يۆلەنگىنىچە ئولتارغان ئىدى، ئۇ ياستۇقتىن بىرنى ماڭا تاشلاپ بەردى، مەن ئۇنىڭدا ئولتۇردۇم، ئۇ ئارقىسىدىكى پەردىگە قاراپ: ئۇممۇ كۇلسۇم! بىزگە ناشتىلىق بىرىڭ! دېدى. مەن كۆڭلۈمدە خەلىپىنىڭ ئۆزىگە خاس تامىقى قانداقتۇ؟ دەپ ئويلىدىم، ئۇممۇ كۇلسۇم تۇزلىرى يۇمشىمىغان بىر مايلىق ناننى سۇندى، ئۆمەر ناننى قويۇپ: يىگىن! دېدى. مەن ئازراق يېدىم، مەن ئۇنىڭدەك ھۇزۇرلىنىپ يېگەن كىشىنى كۆرمىگەن ئىدىم. ئاندىن ئۇ: بىزگە ئۇسسۇلۇق بىرىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىزگە ئارپا شەربىتىدىن قىلىنغان ئىچىملىك قاچىسى كەلتۈرۈلدى. ئۇ: ئاۋال بۇ كىشىگە بىرىڭلار! دېۋىدى ماڭا بەردى، مەن ئازراق ئىچتىم، ھەتتا مېنىڭ شەربىتىم ئۇنىڭكىدىن تاتلىق ۋە ئېسىل ئىكەن. ئۇمۇ ئىچىپ بولغاندىن كېيىن: بىزگە تاماق بېرىپ تويغۇزغان، ئىچىملىككە قاندۇرغان اللە غا مەدھىيىلەر بولسۇن! دېدى.

مەن ئۇنىڭغا: سىلىگە مەكتۇپ ئېلىپ كەلگەنىدىم، دېدىم.

ـ كىمدىن؟

ـ سەلەمەتۇ ئىبنى قەيستىن.

ـ سەلەمە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنى قارشى ئالىمىز، ماڭا قوشۇنىنىڭ ئەھۋالىدىن سۆزلەپ بەرگىن!

ـ ئى مۆئمىنلەرنىڭ ئەمىرى ئەھۋال سىلى ئويلىغاندەكلا ياخشى، اللە نىڭ دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن نۇسرەت قازاندۇق...

ـ اللە غا مىڭ مەرتىۋە شۈكرى! ئۇ بەردى، ئارتۇق قىلدى... نېئمەت بەردى، چەكسىز قىلدى... سىلەر بۇسرادىن ئۆتتۈڭلارمۇ؟

ـ شۇنداق، ئۆتتۇق.

www.munber.org

ـ ئۇ يەردە مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالىرى قانداقراقكەن.

ـ الله نىڭ ياردىمى بىلەن ياخشى تۇرۇپتۇ؟

ـ باھا قانداقراق؟

ـ بەك ئەرزانچىلىق.

ـ گۆشچۇ؟ گۆش دېگەن ئەرەبلەرنىڭ ئاساسلىق نەرسىسى، ئەرەبلەر گۆش ئارقىلىقلا ياخشىلىنالايدۇ.

ـ گۆشمۇ مولچىلىقكەن.

ـ يېڭىدىكى نېمە ئۇ؟

ـ بىز الله نىڭ دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلغاندىن كېيىن غەنىمەتلەرنى يىغقان ئىدۇق، سەلەمە بۇ زىننەت بۇيۇملىرىنى كۆرۈپ: بۇ زىننەت بۇيۇملىرى سىلەرگە تەقسىملەنسە سىلەرگە بۇنىڭدىن ھېچقانچە نەرسە تەگمەيدۇ، ئەگەر بۇنى خەلىپىگە ئەۋەتىپ بەرسەك قوشۇلامسىلەر؟ دېدى. كۆپچىلىك بىردەك: قوشۇلىمىز، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ نەرسىلەرنى سىلىگە ئېلىپ كەلدىم، دېدىم.

ساندۇقنى ئۇنىڭغا ئۇزاتقىنىمدا ئۇ ساندۇقنى ئېچىپ ئۇنىڭ ئىچىدىكى قىزىل، يېشىل، سېرىق رەڭدىكى جۇلالىنىپ تۇرغان ئالماس، ياقۇتلارنى كۆرۈپ ئورنىدىن چاچراپ تۇرغىنىچە ساندۇقنى تاشلىۋەتتى. بۇ نەرسىلەر ھەممە يەرگە چاچراپ كەتتى.

ئاياللار مېنىڭ ئۇ نەرسىلەرنى يوشۇرۇۋالىدۇ، دەپ ئويلىغاندەك پەردە تەرەپكە يېقىنلاشتى. خەلىپە ماڭا: ئۇلارنى يىغىشتۇر! دېدى.

مەن ئۇ نەرسىلەرنى يىغىشتۇرۇۋاتقىنىمدا ئۇ خىزمەتچىسىگە: ئۇنى ئۇرغىن، ئاغرىغىدەك ئۇر! دېدى. مەن يەردىكى نەرسىلەرنى تېرەتتىم، يەرفەئ مېنى ئۇراتتى.

www.munber.org

خەلىپە: سەن ۋە خىزمەتچىڭ قارشى ئېلىنمايدۇ، سەن بۇ يەردىن يوقال! دېدى. مەن: بىزگە بىز تاكى ئەھۋازغا يېتىۋالغىچە مىنگىدەك ئۇلاغ بەرگەن بولساڭ، سېنىڭ خىزمەتچىڭ بىزنىڭ ئۇلاغلىرىمىزنى ئېلىۋالغان، دېدىم.

ئۇ يەرفەئگە قاراپ: ئۇلارغا سەدىقە تۆگىلىرىدىن ئىككى تۆگە بەرگىن، دېدى. ئاندىن ماڭا: ئەگەر بۇ ئۇلاغلارنى ئىشلىتىپ بولغىنىڭدا سەندىنمۇ ئېھتىياجلىقراق بىرىگە بېرىۋەتكىن، دېدى.

- ماقۇل، شۇنداق قىلىمەن، اللّٰه خالىسا شۇنداق قىلىمەن.

- ئاگاھ بول! اللّٰه بىلەن قەسەمكى بۇ زىننەت بۇيۇملىرى ئەسكەرلەرگە ئۈلەشتۈرۈلۈپ بېرىلىشتىن بۇرۇن ئەسكەرلەر تارقىلىپ كېتىپ قالغان بولسا كۆرگىلىككىنى كۆرسۈتىمەن.

مەن شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدىلا ئاتلىنىپ سەلەمەنىڭ قېشىغا كەلدىم ۋە ئۇنىڭغا: سەن مېنى بۇيرىغان ئىشتا اللّٰه ماڭا بەرىكەت بەرمىدى، ساڭا ۋە ماڭا بىرەر مۇسىبەت كېلىشتىن ئىلگىرى بۇنى قوشۇن ئىچىدە ئۈلەشتۈرۈپ بېرىۋەت! دېدىم ۋە ئۇنىڭغا بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلەپ بەردىم، شۇنىڭ بىلەن ئۇ زىننەت بۇيۇملىرىنى ئۈلەشتۈرۈپ بولۇپ ئاندىن ئورنىدىن قوزغالدى.

اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

مۇئاز ئىبنى جەبەل

ئۇممۇتىمدىن ھالال ۋە ھارامنى
ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى مۇئاز
ئىبنى جەبەلدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەرەب يېرىم ئارىلى ھىدايەت، ھەقىقەت نۇرىدا پارلىغان ۋاقىتتىدا يەسرىبلىك بۇ بالا يەنە مۇئاز بالاغەتكە يېتىش ئالدىدا ئىدى. ئۇ تىلىنىڭ پاساھەتلىكلىگى، ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى، چېچەن، سەزگۈرلىكى، ھىممىتىنىڭ يۇقىرلىقى بىلەن تەڭتۇشلىرىدىن ئالاھىدە پەرقلىنەتتى، ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇ كۆرۈنىشى چىرايلىق، قارا كۆز، قەددى قامىتى كېلىشكەن يىگىت بولۇپ بۇدۇر چاچلىرى ئۇنىڭ ئاپپاق پاقىراق چىشلىرى بىلەن كۆزگە ئالاھىدە چېلىقىپ تۇراتتى.

بۇ يىگىت مەككىلىك دەۋەتچى يىگىت مۇسئەبنىڭ قولى بىلەن ئىسلام كەلتۈرگەن بولۇپ ئەقەبە كېچىسى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك قوللىرىغا ياشلىق ئۇرغۇپ تۇرغان قوللىرىنى قويۇپ بەيئەت قىلغان ئىدى. مۇئاز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش ئارقىلىق بەختىكە، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىش بىلەن شەرەپكە ئېرىششىنى مەقسەت قىلىپ مەدىنىدىن يولغا چىققان 72 كىشىنىڭ ئىچىدىن بىرى ئىدى.

بۇ يىگىت مەككىدىن بەيئەت قىلىپ مەدىنىگە قايتقاندىن كېيىن بۇتلارنى چېقىش ئىشىنى ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئۇسۇلدا ئېلىپ بېرىشقا، دوستلىرىنى ھەم بۇ ئىشقا يېتەكلەشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئۆلارنىڭ سەۋەبىدىن مەدىنىنىڭ چوڭلىرىدىن بىرى بولغان ئەبرۇ ئىبنى جۇمۇھ ئىسلامنى قوبۇل قىلدى.

ئەمرى ئىبنى جۇمۇھ مەدىنىدىكى بەنى سەلەمە قەبىلىسىنىڭ ئاقساقىلى ۋە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى ئىدى. ئۇمۇ باشقا مۆتىۋەرلەردەك ئۆزى ئۈچۈن ئىسىل ياغاچتىن ئىسىل بىر بۇت ياساتقان بولۇپ ئۇ بۇنىڭغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلەتتى، ئۇنى يىپەك يۇپۇقلار بىلەن بىزەپ، ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنى مايلاپ، خۇش بۇراق نەرسىلەرنى چېچىپ تۇراتتى.

مۇئاز ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ بۇتىنى قاراڭغۇ كېچىدە ئېلىپ چىقىپ بەنى سەلەمە قەبىلىسىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بىر جايدىكى پاسكىنا نەرسىلەرنىڭ ئارىسىغا تاشلىۋەتتى. ئىككىنچى كۈنى ئەمرۇ بۇتىنى تاپالمىغاندىن كېيىن تەرەپ ـ تەرەپلەرنى ئىزدەشتۈردى، ئاخىردا ئۇنى ئەخلەت ـ چاۋىلارنىڭ ئارىسىدىن تېپىپ چىقىپ: خەپ سىلەرنى! بىزنىڭ ئىلاھىمىزغا كېچىدە مۇشۇنداق ئىشلارنى قىلغان زادى كىمدۇ؟ دەپ ئاچچىغلاپ، ئۇنى يەنى يۇيۇپ، تازىلاپ، ماي سۈرۈپ، ئەتىر بىلەن خۇشبۇيلاپ قويدى ۋە ئۇنى ئورنىغا قويغاندىن كېيىن: ئى مانات! ساڭا كىمنىڭ شۇنداق قىلغانلىقىنى بىلگەن بولسام اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇنى رەسۋا قىلىۋېتەتتىم، دېدى.

ئىككىنچى كۈنى كېچىدە ئۇ ئۇخلاپ قالغاندا ھېلقى ياشلار يەنە كېلىپ ئالدىنقى كۈندىكى ئىشلارنى يەنە تەكرارلىدى. ئۇ ئەتىسى يەنە بۇتىنى ئىزلەپ باشقا بىر ئازگالدىن تاپقاندىن كېيىن يۇيۇپ، تازىلاپ ئەتىر سۈرۈپ يەنە ئورنىغا قويدى ۋە بۇنداق قىلغانلارنى تازا تىللاپ قاغىدى.

بۇ ئىش تەكرارلىنىۋەردى، ئۇمۇ بۇتىنى ئىزلەپ تېپىپ تازىلاپ يەنە بۇرۇنقى ئورنىغا قوياتتى. بىر كۈنى ئۇ بۇتىنىڭ قېشىغا

www.munber.org

قىلىچنى قويۇپ بۇتقا قاراپ: اللە بىلەن قەسەمكى، ساڭا بۇ ئىشلارنى كىمنىڭ قىلغانلىقىنى مەن بىلمەيمەن، ئى مانات! ئەگەر سەندە ياخشىلىق بولسا سەن ئۆزەڭنى قوغدا، بۇ قىلىچ سەن بىلەن بىرگە، دېدى.

كەچ كىرگەندە ياشلار يەنە كېلىپ بۇتنىڭ بويىندىن قىلىچنى ئېلىۋالدى ۋە ئۇنى بىر ئۆلۈك ئىتنىڭ بويىنغا باغلاپ ئازگالغا تاشلىۋەتتى، ئەمرۇ ئەتىسى بۇتنى ناھايىتى بەك ئىزدەپ ئاخىرى ئۆلۈك ئىت بىلەن باغلانغان ھالدا ئازگالدا ياتقان يېرىدىن تاپتى ۋە:

اللە نىڭ نامىدىن قىلايكى قەسەم،
ئەمەسسەن ھەرگىزمۇ ھەقىقىي ئىلاھ.
گەر بولساڭ ئەگەردە ھەقىقىي ئىلاھ،
تۇرمايتتىڭ ئىت بىلەن ھەرگىزمۇ بۇنداق!

دەپ بولۇپ بۇتىدىن ۋاز كېچىپ ئىسلامنى قوبۇل قىلدى ۋە ئىسلامى ياخشى بولغانلارنىڭ قاتارىدىن ئورۇن ئالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندىن كېيىن مۇئاز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىدە بولدى، ئۇنىڭدىن قۇرئاننى، ئىسلامنىڭ شەرئىي قانۇنلىرىنى ئۆگەندى، ھەتتا ئاخىردا ساھابىلارنىڭ ئىچىدە اللە نىڭ كىتابىنى ئەڭ ياخشى ئوقۇيدىغانلاردىن، اللە نىڭ شەرئەتلىرىنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغانلاردىن بولۇپ قالدى.

يەزىد ئىبنى قۇتەيپ ئۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: مەن ھۇمۇستىكى بىر مەسجىدكە كىرىپ چىچى بۇدرە بىر يىگىتنى كۆردۈم، كىشىلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىشىۋالغان بولۇپ ئۇ ھەر بىر ئېغىز سۆز قىلسا ئۇ سۆزلەر ئۇنىڭ ئاغزىدىن خۇددى ئۇنچە تۆكۈلگەندەك

www.munber.org

دانە، دانە چىققاتتى. مەن بېرىپ: ئۇ كىم؟ دەپ سورىسام ماڭا: ئۇ مۇئاز ئىبنى جەبەل، دەپ جاۋاب بېرىلدى.

ئەبۇ مۇسلىم خەۋلانى مۇنداق دەيدۇ، مەن دەمەشقتىكى بىر مەسجىدكە كەلدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى بۇ يەردە سورۇن تۈزۈشۈپتۇ، ئۇلار ئارىسىدا كۆزلىرى قارا، چىشلىرى نۇرلۇق بىر يىگىت بار ئىدى، ئۇلار ھەر قېتىم بىرەر مەسىلىدە ئىختىلاپلىشىپ قالسا ھېلىقى يىگىتتىن ئۇ ھەقتە سورىشاتتى، مەن ئۇلاردىن: ئۇ كىم؟ دەپ سورىسام: مۇئاز ئىبنى جەبەل، دېيىشتى.

ئۇنىڭ بۇنداق مەرتىۋىگە ئېرىشىشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى مۇئاز ئىرناقلىرى يۇمران، كىچىك چاغلىرىدىن تارتىپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىدا تەربىيىلىنىپ، مول بىلىم بۇلاقلىرىدىن سۇغۇرۇلغان. ئۇ ئىلىمنى ئەسلى مەنبەسىدىن ئالغان بولغاچقا ئۇ ياخشى ئۇستازنىڭ ياخشى شاگىرتى ئىدى. بۇ توغرىلىق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئۈممۈتىمدىن ھالال ـ ھارامنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى مۇئاز ئىبنى جەبەل» دېگەن سۆزى ئۇنىڭغا بېرىلگەن ئەڭ ياخشى باھادۇر. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە قۇرئاننى توپلىغان ئالتە كىشىنىڭ بىرى، شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى مۇئاز بار سورۇندا سۆز قىلىشقا توغرا كەلسە ئۇنىڭدىن ئەيمىنىپ قالاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئىككى خەلىپىسى ئۇنىڭ ئىلىمنى ئەڭ مۇكەممەل بىر مەنپەئەتلىك ئورۇنغا قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىنى فەتھى قىلغاندىن كېيىن كىشىلەرنىڭ الله نىڭ دىنىغا توپ ـ توپ بولۇپ كىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مەككىنىڭ خەلىپىلىكىنى ئەتتاب ئىبنى ئۇسەيدكە تاپشۇردى، كىشىلەرنىڭ دىنىنى چۈشۈنۈپ، ئۇنىڭ شەرئىي

www.munber.org

بەلگىلىمىلىرىنى بىلىۋېلىشقا ياردەمچى بولۇش ئۈچۈن مۇئازنى ئۇستازلىققا قالدۇردى.

يەمەن پادىشاھانىڭ ئەلچىلىرى يەمەندە قالغان، يېڭىدىن دىننى قوبۇل قىلغانلارغا دىن ئۆگىتىدىغان بىرىلىرىنى ئەۋەتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلار ئىچىدىن بىر قانچەيلەننى اللە نىڭ دىنىغا چاقىرىدىغان ئۇلۇغ دەۋەتچىلىك ئىشىغا بۇيرىدى ۋە مۇئازنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ سايلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ئۇزۇتۇپ ئۇلارنىڭ ئۇلاغلىرىغا ياندىشىپ پىيادە چىقتى. مۇئازمۇ ئۇلاغ ئۈستىدە ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى مۇئازغا قىينىۋالماقچى بولغاندەك ئۇنىڭ بىلەن ئۇزاق بىرگە ماڭدى، ئاندىن ئۇنىڭغا ۋەسىيەت قىلىپ: ئى مۇئاز! بەلكىم بىر يىلدىن كېيىن مېنى كۆرەلمەسلىكىڭ، بەلكىم مەسجىدىمنى، مېنىڭ قەبرەمنىڭ قېشىدىن ئۆتۈشىڭ مۇمكىن... دېدى. مۇئازنىڭ كۆڭلى يېرىم بولۇپ يىغلىۋەتتى، باشقا ساھابىلارمۇ يىغلىۋەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك مۇئاز شۇ كەتكىنىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قايتا كۆرەلمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ يىل ۋاپات بولدى. مۇئاز مەدىنىگە كېلىپ مەدىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىپ چۆلدەرەپ قالغاندەك بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ يىغلاپ كەتتى.

ئۆمەر خەلىپىلىككە ئولتۇرغاندا مۇئازنى كىلاب قەبىلىسىنىڭ ماللىرىنى تەقسىم قىلىپ، بايلارنىڭ سەدىقىسىنى كەمبەغەللەرگە تارقىتىپ بېرىشكە ئەۋەتتى، ئۇ ۋەزىپىنى ئىجرا قىلىپ بولۇپ ئايالىنىڭ قېشىغا ئۆيىدىن چىققاندا يەلكىسىگە يۆگەپ چىققىپ كەتكەن يېپىنچىسى بىلەن قايتىپ كەلگەندە ئايالى: باشقىلار

www.munber.org

ئائىلىسىگە ھەدىيە قىلىپ ئېلىپ كېلىدىغان نەرسىلەردىن بىرەر نەرسىنىمۇ ئېلىپ كەلمىدىڭىزمۇ؟ دېدى.

مۇئاز: مەن بىلەن بىرگە مەندىن ھېساب ئېلىپ تۇرۇدىغان بىر كۈزەتچى بار، دېدى. ئايالى: سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇ بەكرىنىڭ زامانىدا ئۇلارنىڭ نەزىرىدا ئىشەنچلىك ئىدىڭىز، ئۆمەرنىڭ سىزگە نازارەتچى قويغىنى نېمە قىلغىنى؟ دېدى ۋە بۇ ئىشلارنى ھەتتا ئۆمەرنىڭ ئايالىغىچە ئاڭلاتتى، ئۆمەر ئايالىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندا مۇئازغا: مەن سەن بىلەن بىرگە سېنى نازارەتچى قىلىپ تۇرۇدىغان بىرنى ئەۋەتتىمۇ؟ دېدى. مۇئاز:

ياق! ئى مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! مەن بۇنداق دېيىشتىن باشقا بىرەر ئورۇنلۇق سەۋەپ تاپالمىغان ئىدىم، دېدى. ئۆمەر كۈلۈپ مۇئازغا ئازراق نەرسە بېرىپ: بۇنىڭ بىلەن ئايالىڭنى رازى قىل... دېدى.

شامنىڭ ۋالىيسى يەزىد ئىبنى ئەبۇ سوفيان ئۆمەرگە ئەلچى ئەۋەتىپ: ئى مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى، شامدا كىشىلەر كۆپىيىپ شەھەرلەر توشتى، ئۇلار ئۆزلىرىگە قۇرئان ئۆگەتىدىغان، دىنىنى چۈشەندۈرىدىغان بىرىگە مۇھتاج، ماڭا بۇ ئىشتا ياردەم قىلساڭ، دېدى.

ئۆمەر دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە قۇرئان توپلىغان كىشىلەرنىڭ بەشسىنى چاقىردى، ئۇلار مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئۇبادە ئىبنى سابىت، ئەبۇ ئەيۇبى ئەنسارى، ئۇبەيدە ئىبنى كەئەب ۋە ئەبۇ دەرداﺋﻼر ئىدى. ئۆمەر ئۇلارغا: شامدىكى قېرىنداشلىرىڭلار ئۆزلىرىگە قۇرئان ئۆگىتىپ، دىن چۈشەندۈرىدىغان كىشىلەرنى ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلىپتۇ، سىلەردىن ئۈچۈڭلار ماڭا ياردەم بېرىڭلار، سىلەر خالىساڭلار چەك

تاشلاڭلار، ياكى مەن تاللاي، اللہ سىلەرگە رەھمەت قىلسۇن، دېدى.

ئۇلار: نېمىشقا چەك تاشلىغۇدەكمىز، ئەبۇ ئەييۇپ ياشىنىپ قالغان كىشى، ئۇبەيدە بولسا كېسەلچان، مانا ئۇچىمىز قالدۇق، دېدى.

ئۇنداق بولسا ئاۋۋال سىلەر ئۇچىڭلار بىرلىكتە بېرىڭلار، ئەگەر سىلەر ئۇ يەردىكى كىشىلەردىن رازى بولساڭلار، بىرىڭلار قېلىپ بىرىڭلار پەلەستىنگە، بىرىڭلار دەمەشققە بېرىڭلار، دېدى.

ئۇلار ئۆمەرنىڭ بۇيرىقى بويىچە ئاۋۋال كۆپچىلىككە بىراقلا بېرىپ ئاندىن كېيىن ئۇ يەردە ئۇبادە ئىبنى سابىتنى قالدۇرۇپ ئەبۇ دەردا دەمەشققە، مۇئاز پەلەستىنگە ماڭدى.

مۇئاز ئۇ يەردە ۋابا كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالدى، ئۆلۈم ئۇنىڭغا يېقىنلاشقاندا قىبلىگە قاراپ:

قارشى ئالىمەن ئۆلۈمنى،

يوقلىغۇچى ئۇ يوقۇغۇچىنى،

ئىشتىياق ئۇستۈگە كەلگەن دوستنى،

دېگەن بېيىتلەرنى قايتا ـ قايتا ئوقۇپ ئاخىردا ئاسمانغا قاراپ: ئى اللہ! سەن مېنىڭ كۆچەت تىكىپ، ئۆستەڭ ئاقتۇرۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيادا ئۇزۇن ياشاشنى خالايدىغانلاردىن ئەمەسلىكىمنى ئوبدان بىلىسەن، ئى اللہ! مېنىڭ جېنىمنى مۆئمىنلەرنىڭ روھىنى قوبۇل قىلغاندەك قوبۇل قىلغىن... دېدى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى اللە نىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىپ، ئائىلىسىدىن، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىدىن يىراق جايدا مۇھاجىر ھالەتتە بۇ دۇنيادىن خوشلاشتى.

اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org